

מסכת יבמות

פרק א

הלכה א

מתני' חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם, בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בנה ובת בתה, וחמותו ואם חמותו ואם חמיו, אחותו ואחות אמו ואחות אשתו, אשת אחיו מאמו, ואשת אחיו שלא היה בעולמו, וכלתו.

גמ' חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וכו': כתיב [ויקרא ו] מִצֹּת תֹאכֵל – מצוה, לפי שהיתה בכלל היתר ונאסרה וחזרה והותרה, יכול תחזור להיתירה הראשון, תלמוד לומר מִצֹּת תֹאכֵל – מצוה, כיוצא בו [דברים כה] יִבְמָה יָבֹא עָלֶיהָ – מצוה, לפי שהיתה בכלל היתר ונאסרה וחזרה והותרה, יכול תחזור להיתירה

ואחות אשתו, אשת אחיו מאמו, ואשת אחיו שלא היה בעולמו, וכלתו (אשת בנו) שנישאו לאחיו (לאחר שנתגרשו או התאלמנו).

גמ' חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וכו': תני, כתיב לענין שיירי המנחות מִצֹּת תֹאכֵל, וזה בא לומר שיש בזה מצוה, ואומרת הברייטא מדוע הפסוק צריך לומר שיש בזה מצוה? לפי שהיתה בכלל היתר ונאסרה וחזרה והותרה (הגמ' תבאר את הברייטא), א"כ יכול תחזור להיתירה הראשון, לכך תלמוד לומר מִצֹּת תֹאכֵל – מצוה, כיוצא בו כתוב לענין יבום יִבְמָה יָבֹא עָלֶיהָ, וזה בא לומר שיש בזה מצוה, לפי שהיתה בכלל היתר ונאסרה וחזרה והותרה, א"כ יכול תחזור להיתירה

מתני' חמש עשרה נשים שהן אסורות על האדם משום ערוה, פטורות מחליצה ויבום, והן ג"כ פוטרות את צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם, ואלו הן בתו, דהיינו שאם בתו של שמעון היתה נשואה לראובן אחיו ומת בלי בנים, א"כ שמעון לא יכול ליבמה משום שהיא אסורה עליו, והיא פוטרת גם את צרתה (אם היה לראובן עוד אשה), ואם לוי אחיהם יבם את צרת בתו של שמעון, ומת בלי בנים, והיה לו עוד אשה, א"כ שמעון לא יכול ליבם גם את צרת צרתה של בתו, וכן על זה הדרך. ובת בתו ובת בנו (אפי' אם היא בתו שלא מנישואין), בת אשתו ובת בנה ובת בתה, וחמותו ואם חמותו ואם חמיו, אחותו ואחות אמו

מסכת פרק א [ה"א - דף א] יבמות

ב

הראשון, תלמוד לומר יבמה יבא עליה – מצוה, ר' יוסי פתר מתניתא, מצות תאכל – לפי שהיתה בכלל היתר עד שלא הקדישה, רוצה לוכל אוכל שלא לוכל אינו אוכל, הקדישה נאסרה, קרב קומצה חזרה והותרה, יכול תחזור להיתירה הראשון, רוצה לוכל אוכל שלא לוכל אינו אוכל, תלמוד לומר מצות תאכל. כיוצא בו, יבמה יבא עליה – מצוה, לפי שהיתה בכלל היתר עד שלא נישאת לאחיו, רצה לכנוס כונס שלא לכנוס אינו כונס, נישאת לאחיו נאסרה, ומת אחיו בלא בנים חזרה והותרה, יכול תחזור להיתירה הראשון, רצה לכנוס כונס שלא לכנוס אינו כונס, תלמוד לומר יבמה יבא עליה – מצוה. רב הונא פתר מתניתא מצות תאכל – מצוה, לפי שהיתה בכלל היתר עד שלא קדשה, רוצה לוכל חמץ אוכל מצה אוכל, הקדישה נאסרה, קרב קומצה חזרה והותרה, יכול תחזור להיתירה הראשון, רוצה לוכל חמץ אוכל מצה אוכל, תלמוד לומר מצות תאכל. כיוצא בו יבמה יבא עליה

מת אחיו בלא בנים חזרה והותרה, וא"כ יכול תחזור להיתירה הראשון, שאם המייבם רצה לכנוס כונס שלא לכנוס אינו כונס, לכך תלמוד לומר יבמה יבא עליה, ללמד שיש בזה מצוה וחיוב לייבם. אבל רב הונא פתר (הסביר) את המתניתא באופן אחר, שאומרת הבריייתא מדוע כתוב לעניין שיירי מנחות תאכל ללמד שיש בזה מצוה, אלא לפי שהסולת היתה בכלל היתר עד שלא קדשה, ואם הוא רוצה לוכל את הסולת כשהיא חמץ – אוכל, ואם הוא רצה לאוכלה כשהיא מצה – אוכל, וכשהקדישה נאסרה באכילה, וכאשר קרב קומצה חזרה והותרה, א"כ יכול תחזור להיתירה הראשון, שאם הכהן רוצה לוכל אוכל מצות תאכל, ללמד שיש בזה מצוה וחיוב לאכול את שיירי המנחות. כיוצא בו, מדוע כתוב לעניין יבום יבמה יבא עליה, וזה מלמד שיש בזה מצוה, אלא לפי שהאשה היתה בכלל היתר עד שלא נישאת לאחיו, רצה לכנוס כונס שלא לכנוס אינו כונס, וכשנישאת לאחיו נאסרה, וכאשר

הראשון, לכך תלמוד לומר יבמה יבא עליה – מצוה, ומבארת הגמ' את הבריייתא; ר' יוסי פתר (הסביר) את המתניתא, שאומרת הבריייתא מדוע כתוב לעניין שיירי מנחות מצות תאכל, אלא לפי שהסולת היתה בכלל היתר עד שלא הקדישה, שאם הוא רוצה לוכל (לאכול) אוכל, שלא לוכל אינו אוכל, וכשהקדישה נאסרה באכילה, וכאשר קרב קומצה חזרה והותרה, א"כ יכול תחזור להיתירה הראשון, שאם הכהן רוצה לוכל אוכל שלא לוכל אינו אוכל, לכך תלמוד לומר מצות תאכל, ללמד שיש בזה מצוה וחיוב לאכול את שיירי המנחות. כיוצא בו, מדוע כתוב לעניין יבום יבמה יבא עליה, וזה מלמד שיש בזה מצוה, אלא לפי שהאשה היתה בכלל היתר עד שלא נישאת לאחיו, רצה לכנוס כונס שלא לכנוס אינו כונס, וכשנישאת לאחיו נאסרה, וכאשר

מסכת פרק א [ה"א - דף א] **בבמות** ג

– מצוה, לפי שהיתה בכלל היתר עד שלא נישאת לאחיו, רצה לכנוס לשם תואר כונס לשם ממון כונס, נישאת לאחיו נאסרה, מת אחיו בלא בנים חזרה והותרה, יכול תחזור להיתירה הראשון, רצה לכנוס לשם תואר כונס לשם ממון כונס, תלמוד לומר יבמה יבא עליה – מצוה. אתיא דר' הונה כאבא שאול, דתנא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשום נוי או לשום דברים אחרים הרי זו בעילת זנות, וקרוב להיות הולד ממזר, מה?! אבא שאול כר' עקיבא, דר' עקיבא אמר יש ממזר ביבמה? מה דאמר ר' עקיבא ביבמה שזינתה, מה דאמר אבא שאול ביבמתו. אתיא כר' יוסי בר חלפתא, דר' יוסי בן חלפתא ייבם את נשי אחיו, חמש חרישות חרש וחמש נטיעות נטע, ודרך סדין בעל, אלו הן, ר' ישמעאל בר' יוסי ר' לעזר בר' יוסי ר' מנחם בר' יוסי ור' חלפתא בר' יוסי ר' אבדימוס בר' יוסי.

עקיבא שיש ממזר ביבמה, היינו כשהיא זינתה, ומה דאמר אבא שאול היינו כשהיבם בא על יבמתו, שזה כעין איסור אשת אח (שזה איסור כרת). ואומרת הגמ' שדברי אבא שאול אתיא כר' יוסי בר חלפתא, דר' יוסי בן חלפתא ייבם את נשי אחיו, וחמש חרישות חרש, היינו שהוא בעל רק חמש בעילות (ר' יוסי בעל רק בעילה אחת בכל אחת ואחת מהן כדי לקיים מצות יבום וגרשה, וכיון שר' יוסי אמר להן שיעשה כך, לכך אין בזה משום "אל תחרש על רעך רעה, והוא יושב לבטח אתך") וחמש נטיעות נטע, ונולדו מזה חמשה ת"ח, ודרך סדין בעל, כדי למעט מההנאה, ואומנם באשה רגילה יש בזה איסור (כמו ששנינו "שארה זו קרוב בשר, שלא ינהג בה מנהג פרסיים"), ואלו הן, ר' ישמעאל בר' יוסי ר' לעזר בר' יוסי ר' מנחם בר' יוסי ור' חלפתא בר' יוסי ר' אבדימוס בר' יוסי, ומזה שר' יוסי בר' חלפתא בעל דרך הסדין, מוכח שהוא סובר שהיבם לשם מטרה אחרת חוץ מקיום המצוה, זה קרוב לאיסור של אשת אח.

ללמד שיש בזה מצוה, אלא לפי שהאשה היתה בכלל היתר עד שלא נישאת לאחיו, ואם הוא רצה לכנוס אותה לשם תואר (יופי) כונס, ואם הוא רצה לכונסה לשם ממון כונס, וכאשר היא נישאת לאחיו נאסרה, וכאשר מת אחיו בלא בנים חזרה והותרה, וא"כ יכול תחזור להיתירה הראשון, שאם הוא רצה לכנוס ולייבם לשם תואר כונס, או לשם ממון כונס, לכך תלמוד לומר יבמה יבא עליה, ללמד שחייב לכונסה רק לשם מצוה. ואומרת הגמ' שאתיא דברי ר' הונה שאוסר ליבם שלא לשם מצוה כאבא שאול, דתנא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשום נוי או לשום דברים אחרים, הרי זו כבעילת זנות, וקרוב להיות הולד ממזר, שהרי זה כבא על יבמה לשוק, היות והוא לא מתכוין לשם מצוה, שואלת הגמ' מה? האם אבא שאול סובר כר' עקיבא, דר' עקיבא אמר שיש ממזר ביבמה, הגם שהיא אסורה רק באיסור לא? מתרצת הגמ' שאבא שאול אמר את דבריו כשיטת חכמים, ומה דאמר ר'

כתיב [ויקרא יח] עֲרוֹת אִשֶּׁת אָחִיךָ לֹא תִגְלֶהָ, משמע הוא בין אשת אחיו מאביו בין אשת אחיו מאמו, בין אשת אחיו שהיה בעולמו בין אשת אחיו שלא היה בעולמו, בין לחיים בין לאחר מיתה, בין שיש לו בנים בין שאין לו בנים, הותרה מכללה על ידי ייבום, יכול לכל דבר, נאמר כאן פִּי יֵשְׁבוּ אָחִים, ונאמר להלן [בראשית מב] שְׁנַיִם עֶשֶׂר עֶבְדֵּיךָ אָחִים אֲנִי, מה אחים שנאמר להלן, באחים מן האב הכתוב מדבר, אף אחים שנאמר כאן באחים מן האב. 'יִחְדּוּ' פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. 'וּמֵת אֶחָד מֵהֶם' הֵן מִבְּחִיִּים אִפִּי' גִּירְשָׁה וּמֵת – זו פטורה. 'וְכֵן אֵין לוֹ' הא אם יש לו בן פטורה. כתיב [ויקרא יח] פִּי כָּל אִשָּׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ, והלא אשת אחיו בכלל כל העריות הוית והותרה מכללה על ידי ייבום, יכול אף שאר כל העריות הותרו מכללן על ידי ייבום, ר' זעיריה בשם ר' יוסי בן חנינה 'עֲלִיָּה עֲלִיָּה' – יְבָמָה יָבֵא 'עֲלִיָּה', מה עליה שנאמר להלן באחין מן

שהאחים חיו יחד, פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, וכשכתוב 'וּמֵת אֶחָד מֵהֶם', הֵן (אבל) אם האשה נפרדה מבעלה מִבְּחִיִּים (היינו שנתגרשה), אִפִּי' אם גִּירְשָׁה וא"כ אחיו מֵת, א"כ האשה הזו פטורה, 'וְכֵן אֵין לוֹ' א"כ משמע הא אם יש לו בן, אשתו פטורה מייבום. כתיב פִּי כָּל אִשָּׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ, וא"כ אומרת הגמ' והלא אשת אחיו בכלל כל העריות הוית (היתה), והותרה מכללה על ידי ייבום, א"כ יכול אף שאר כל העריות הותרו מכללן על ידי ייבום, דהיינו שייבמו גם את העריות? אמר ר' זעיריה בשם ר' יוסי בן חנינה שלומדים את זה מג"ש 'עֲלִיָּה עֲלִיָּה', שלעניין אחות אשתו כתוב 'עליה' וְאִשָּׁה אֶל אֶחָתָה לֹא תִקַּח לְצֶרֶר לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ 'עֲלִיָּה' בְּחֵיָּהּ, ולעניין יבום כתוב יְבָמָה יָבֵא 'עֲלִיָּה', וא"כ מה עליה שנאמר להלן ביבום, באחין מן

כתיב עֲרוֹת אִשֶּׁת אָחִיךָ לֹא תִגְלֶהָ, א"כ משמע שהאיסור הוא, בין באשת אחיו מאביו בין באשת אחיו מאמו, בין באשת אחיו שהיה בעולמו בין באשת אחיו שלא היה בעולמו (ששני האחים לא היו חיים יחד), בין לחיים היינו שאחיו חי (וגירש את אשתו) בין לאחר מיתה, בין שיש לו לאחיו בנים בין שאין לו בנים, בכל האופנים האלו יש את האיסור של אשת אח, וכאשר אשת אחיו הותרה מכללה על ידי ייבום, א"כ יכול אולי היא הותרה לכל דבר בכל האופנים, לכך נאמר כאן פִּי יֵשְׁבוּ אָחִים, ונאמר להלן לעניין אחי יוסף, וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר עֶבְדֵּיךָ אָחִים אֲנִי, בְּנֵי אִישׁ אֶחָד, וא"כ מה אחים שנאמר להלן – באחים מן האב הכתוב מדבר, א"כ אף אחים שנאמר כאן באחים מן האב, אבל אח מהאם אינו מייבם, וכשכתוב כאן 'יִחְדּוּ' זה בא ללמד

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] **במות** ה

האב הכתוב מדבר, אף עליה שנאמר כאן באחין מן האב הכתוב מדבר. ר' בנימין בר גידל ור' אחא הוו יתבין, אמר ר' אחא הדא דר' יוסי בן חנינה, א"ל ר' בנימין בר גידל או מה עליה שנאמר להלן בשאינה יבמה הכתוב מדבר, אף עליה שנאמר כאן בשאינה יבמה הכתוב מדבר? א"ל רב אחא התורה אמרה ביבמה, ואת אומר בשאינה יבמה?! א"ל ר' בנימין בר גידל התורה אמרה בשאינה יבמה, ואת אומר ביבמה? ואיקפיד ר' אחא לקיבליה, אמר ר' יוסי לא דר' אחא פליג, אלא דהוא מקפד על לישנא דשמע מן רביה, מה כדון? יבמה יבא עליה, מה עליה שנאמר להלן ביבמה, אף עליה שנאמר כאן אפי' יבמתו, אמרה תורה [ויקרא יח] וְאִשָּׁה אֶל אֲחֻתָּהּ לֹא תִקַּח, אין לי אלא היא, צרתה מניין? תלמוד לומר לְצֶרֶר, לא לצרתה ולא לצרת צרתה, אין לי אלא אחות אשתו, שאר כל העריות מנין? ר' זעירה בשם

ר' יוסי בר' חנינה לא מדויק, וצריך לומר שהאיסור של אחות אשתו נאמר 'גם' ביבמה, ואיקפיד ר' אחא לקיבליה ממול ר' בנימין בר גידל, אמר ר' יוסי, שההקפדה של ר' אחא זה לא מפני דר' אחא פליג על ר' בנימין בר גידל אלא דהוא ר' אחא מקפד על לישנא דשמע מן רביה, ור' בנימין בר גידל ולול בה, ואומרת הגמ' א"כ מה כדון מה עכשיו, ומה הנוסח שצריך לומר? אלא כך צריך לומר, שהיות וכתוב יבמה יבא עליה, א"כ מה עליה שנאמר להלן בפרשת יבום, הפסוק מדבר ביבמה, אף עליה שנאמר כאן בפרשת איסור אחות אשתו מדברת אפי' ביבמתו, ואמרה תורה וְאִשָּׁה אֶל אֲחֻתָּהּ לֹא תִקַּח, ואומרת הגמ' שאין לי לרבות את האיסור אלא שהיא אסורה ביבום, אבל צרתה מניין שאסורה ביבום? תלמוד לומר לְצֶרֶר ומכאן שלא מייבמים לצרתה ולא לצרת צרתה, ואומרת הגמ' שאין לי לרבות את האיסור אלא אחות אשתו, שאר כל העריות מנין? ר' זעירה בשם

האב הכתוב מדבר, א"כ אף עליה שנאמר כאן באיסור אחות אשתו, באחין מן האב הכתוב מדבר, ועל זה אומרת התורה שבמקום יבום אסור ליבם את אחות האשה, ואומרת הגמ' שר' בנימין בר גידל ור' אחא הוו יתבין (ישבו), ואמר ר' אחא הדא (את) דברי ר' יוסי בן חנינה, א"ל ר' בנימין בר גידל לר' אחא או אולי נאמר מה עליה שנאמר להלן ביבום בשאינה יבמה הכתוב מדבר (ר' בנימין בר גידל לא התכוין לשאול את השאלה הזאת, אלא זה הקדמה לשאלה הבאה), אף עליה שנאמר כאן באחות אשתו בשאינה יבמה הכתוב מדבר, אבל אולי מותר ליבם גם את העריות? א"ל רב אחא מה אתה מקשה, והרי כשהתורה אמרה יבמה יבא עליה הפסוק מדבר ביבמה, ואת אומר בשאינה יבמה?! א"ל ר' בנימין בר גידל שהתורה אמרה את האיסור של אחות אשתו בשאינה יבמה, ואת אומר שהתורה דחינו ר' בנימין בר גידל אמר שהנוסח של

ר' יוסה בר חנינה קל וחומר, מה אחות אשתו מיוחדת ערוה שיש לה היתר לאחר איסורה, הרי היא אסורה להתייבם, שאר כל העריות שאין להן היתר לאחר איסורן לא כל שכן, מה זו ערוה פוטרת צרתה, אף שאר כל העריות פוטרות צרותיהן. עד כדון כר' עקיבא, כר' ישמעאל? תני ר' ישמעאל מה אחות אשתו מיוחדת ערוה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת הרי היא אסורה להתייבם, אף כל ערוה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת תהא אסורה להתייבם, מה נפיק מן ביניהון – אלמנה לכהן גדול, מאן דמר ערוה שיש לה היתר לאחר איסורה, זו הואיל ואין לה היתר לאחר איסורה, הרי היא אסורה להתייבם, מאן דמר ערוה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת הרי זו אסורה להתייבם, זו הואיל ואין חייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת, תהא מותרת להתייבם. ר' אייבו בר נגרי קריספי בשם ר"ש בן לקיש, לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, זו

להתייבם, אף כל ערוה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת תהא אסורה להתייבם, ואומרת הגמ' מה נפיק מן ביניהון איזה חילוק דין יש בין שני הטעמים? באלמנה לכהן גדול שהיא אסורה רק משום לאו, שלמאן דאמר שלומדים את שאר עריות מק"ו מאחות אשה שהיא ערוה שיש לה היתר לאחר איסורה, א"כ זו האלמנה לכ"ג (וכן שאר חייבי לאוין), הואיל ואין לה היתר לאחר איסורה, א"כ הרי היא אסורה להתייבם, אבל מאן דאמר שלומדים מבמה מצינו, מה אחות אשתו שהיא ערוה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת הרי זו אסורה להתייבם, א"כ זו האלמנה לכ"ג הואיל ואין חייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת, לכך תהא מותרת להתייבם. ור' אייבו בר נגרי אמר בשם ר' קריספי בשם ר"ש בן לקיש, מהיכן יודעים שלא מייבמים חייבי לאוין, כיון שכתוב לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, זו

ר' יוסה בר חנינה אומר שלומדים את זה מקל וחומר, ומה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה שיש לה היתר לאחר איסורה, שהרי כשאשתו תמות הוא מותר באחותה, אפי"ה הרי היא (אחות אשתו) אסורה להתייבם, שאר כל העריות שאין להן היתר לאחר איסורן, לא כל שכן שהן אסורות ביבום, ומה זו (אחות אשתו) היא ערוה ופוטרת את צרתה, אף שאר כל העריות פוטרות צרותיהן. ואומרת הגמ' עד כדון עד עכשיו אתה מוכיח כר' עקיבא שאומר שגם חייבי לאוין פטורים מחליצה ומיבום, אבל כר' ישמעאל שמחייב את החייבי לאוין בחליצה, א"כ ע"כ שהוא לא עושה את הק"ו, וא"כ מהיכן ר' ישמעאל יודע שלא מייבמים את כל חייבי כריתות? אלא תני ר' ישמעאל שלומדים את זה מבמה מצינו, מה מצינו באחות אשתו שהיא מיוחדת שהיא ערוה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת הרי היא אסורה

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] יבמות

אשה שהיא זרה לו, אמרה התורה לא תהיה לו לאשה אפי' מצוה, מעתה לא תהא צריכה חליצה? אמר ר' ירמיה יבמתו יבמתו – התורה ריבתה בחליצה, אי יבמתו יבמתו התורה ריבתה – בייבום? תני ר' ישמעאל מאן יבמי, זו שמיאן יבמי, לא שמיאינו שמים, מעתה לא תהא צריכה חליצה? הווי צורכה להון דאמר ר' ירמיה יבמתו יבמתו – התורה ריבתה בחליצה.

בון בר חייה בעא קומי זעורה, אלמנה לכהן גדול מהו שתהא צריכה חליצה? אמר ליה איפשר לומר קידושין תופסין בה, ואת אומר אינה צריכה חליצה? א"ל הרי איילונית קידושין תופסין בה, ואת אומר אינה צריכה חליצה? א"ל הרי איילונית מטעם אחר הוצאתה, אפשר תלד יצתה זו שאינה יולדת.

להון (אלא צריך את מה) דאמר ר' ירמיה שהיות וכתוב 'יבמתו יבמתו' מכאן לומדים שהתורה ריבתה בחליצה את החייבי לאוין. שואלת הגמ' ר' בון בר חייה בעא קומי שאל את ר' זעורה, אלמנה לכהן גדול שהיא אסורה משום חייבי לאוין, מהו הטעם שתהא צריכה חליצה? אמר ליה איפשר לומר קידושין תופסין בה, וא"כ חל עליה זיקת יבמין, ואת אומר שאינה צריכה חליצה? חזר ר' נתן בר חייה וא"ל לר' זעירא שזה אינה הוכחה, שהרי איילונית (אשה שאינה יכולה ללדת) קידושין תופסין בה, ואפי"ה את אומר שאינה צריכה חליצה? א"ל ר' זעירא שזה לא ק', כיון שהרי איילונית מטעם אחר הוצאתה מחיוב יבום, כיון שכתוב וקיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת, מכאן שרק יבמה הראויה לילד מתייבמת, יצתה האיילונית הזו שכיון שאינה יולדת, אינה מתייבמת.

אשה שהיא זרה לו מחמת איסור לאו, ואמרה התורה לא תהיה לו לאשה אפי' במקום מצוה, שואלת הגמ' מעתה מעבשיו נאמר שחייבי לאוין לא תהא צריכה חליצה? אמר ר' ירמיה היות וכתוב 'יבמתו יבמתו' דהיינו כתוב ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו, ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים, והרי היה מספיק שיהיה כתוב 'ועלתה השערה אל הזקנים', אלא מכאן שהתורה ריבתה את החייבי לאוין בחליצה, שואלת הגמ' אי יבמתו יבמתו התורה ריבתה, א"כ נחייב את החייבי לאוין בייבום? אלא אומרת הגמ' שתני ר' ישמעאל שהיות וכתוב ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי, מכאן שרק זו שמיאן יבמי, אז כשאינו ממאן הוא יכול לייבם, ולא מי שמיאינו שמים (היינו אשה האסורה עליו), שהוא לא יכול לייבם, אפי' אם ירצה, שואלת הגמ' מעתה נאמר שחייבי לאוין לא תהא צריכה חליצה? אלא הווי צורכה

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] יבמות

עד שאת למד כל העריות מאחות אשתו לאיסור, למד כל העריות מאשת אחיו להיתר? אמר ר' מנא למידין שני איסורין משני איסורין, ואין למידין שני איסורין מאיסור אחד, ר' לעזר בשם ר' אבון כל דבר שהוא בא מחמת הגורם, בטל הגורם בטל האיסור, ודבר שאינו בא מחמת הגורם, אף על פי שבטל הגורם האיסור במקומו, ומה אית לך – אמר ר' יוסי בר' בון כגון אלו חמש עשרה נשים, שלא תאמר בתו עד שלא נישאת לאחיו אסורה לו, נישאת לאחיו מותרת לו.

לוי בר סוסיי בעא קומי רבי, ניתני שש עשרה נשים, אמו אנוסת אביו נשואה לאחיו מאביו, אמר ליה ניכר אותו האיש שאין לו מוח בקדקדו, ולמה רבי אמר ליה? בגין דר' יודה, דר' יודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו, ולא מודי ר' יודה שאם קידש שתפסו בה קידושין? אלא בגין דתנינן שש עריות

תאמר בתו או שאר העריות, שעד שלא נישאת לאחיו היא אסורה לו, וכאשר היא נישאת לאחיו היא תהיה מותרת לו

כשימות, והרי להיכן הלך האיסור ערוה?

שואלת הגמ' לוי בר סוסיי בעא קומי רבי, ניתני שיהיה כתוב במשנה שש עשרה נשים, דהיינו שיהיה כתוב גם אמו (של היבם) שהיא אנוסת אביו והיתה נשואה בהיתר לאחיו מאביו, שהיא אסורה עליו, והיא ג"כ פוטרת את צרתה? אמר ליה רבי, ניכר אותו האיש (לוי) שאין לו מוח בקדקדו, ולמה רבי אמר ליה ללוי שאין לו מוח, בגין בגלל דברי ר' יודה, דר' יודה אוסר את הנישואין באנוסת אביו ובמפותת אביו, וא"כ לא יתכן שאחיו נשאה, שואלת הגמ' וכי לא מודי ר' יודה שאם אחד קידש את אנוסת אביו שתפסו בה קידושין, וא"כ המשנה היתה צריכה להוסיף את אנוסת אביו? אלא אומרת הגמ' שהמשנה לא הביאה את אנוסת אביו, בגין כיון דתנינן לקמן שש עריות

שואלת הגמ' עד שאת למד את כל העריות מאחות אשתו לאיסור יבום, למד את כל העריות מאשת אחיו להיתר? אמר ר' מנא שלמידין את העריות שיש בה שני איסורין (איסור הערוה ואיסור אשת אח) מאחות אשתו שיש בה שני איסורין (איסור אחות אשתו ואיסור אשת אח), ואין למידין את העריות שיש בה שני איסורין מאשת אח, שיש בה רק איסור אחד, ור' לעזר בשם ר' אבון אמר שלומדים מאחות אשתו, כיון שכל דבר שהוא בא מחמת הגורם היינו איסור אשת אח שבא מחמת נשואי אחיו, א"כ שבטל הגורם בטל האיסור, ויכולים ליבם את אשתו, אבל ודבר היינו כל העריות שהאיסור שלהן אינו בא מחמת הגורם (מחמת אחיו), לכך אף על פי שבטל הגורם שהאח מת, האיסור עומד במקומו, ומה אית לך ואיזה דבר אינו בא מחמת הגורם? אמר ר' יוסי בר' בון כגון אלו החמש עשרה נשים שהן אסורות משום ערוה, שלא

חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים, צרותיהן מותרות, ותני ר' חייה בן, אם יכולות להינשא לאחיו שלא בעבירה, צרותיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום, ומכולם אין לך אלא אמו אנוסת אביו נשואה לאחיו מאביו, למה לא תניתה – בגין דתניתה ר' חייה לא ניתנינה, כל שכן ניתנינה? אלא בגין דתנינן אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת, ואת משכח בכלהון אחותו שהיא יבמתה מתייבמת, חוץ מאמו אנוסת אביו נשואה לאחיו מאביו.

יצחק בר איסטייה אמר – ר"ש בן לקיש בעי, ניתני שש עשרה נשים, חלוצה, פוטרת צרתה? אמר ר' יעקב דרומיאי קומי ר' יוסי ולמה לא תניננה? בגין

חולצת או מתייבמת, כיון שהערוה בעצם לא נפלה לפניו ליבום, והרי את משכח בכלהון בכל העריות, את המקרה של אחותו שהיא יבמתה שמתייבמת, חוץ מאמו – אנוסת אביו שנשואה לאחיו מאביו, כיון שהיא אסורה עליו משום אחות אמו, ולכך ר' לא שנה במשנתנו 'אמו אנוסת אביו'.

שואלת הגמ' ר' יצחק בר איסטייה אמר שר"ש בן לקיש בעי, שניתני שיהיה כתוב במשנה שש עשרה נשים, דהיינו שיהיה כתוב גם חלוצה, שאם חלצו ליבמה, ואח"כ החולץ חוזר ונשואה באיסור לאו (שהרי נאמר "כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו", ומזה שלא כתוב 'אשר לא בנה' מכאן שאסור לחולץ לחזור ולשאת אותה) ומת, שהיא אסורה על שאר האחים באיסור כרת (מחמת שהיתה אשת האח הראשון, ופקע ממנה מצות ייבום כשחלצה), והיא פוטרת גם את צרתה? ואומרת הגמ' שגם אמר ר' יעקב דרומיאי – שהגיע מדרום א"י (או שהיה גר ברומי – עיר הסמוכה לכפר חנניה) קומי לפני ר' יוסי את השאלה הזאת ולמה לא תניננה? אמר ליה ר' יוסי בגין

חמורות מאלו המנויות אצלנו במשנה, וחומרן מפני שהן אינן יכולות להינשא לאחד מהאחין, אלא הן יכולות להיות נשואות רק לאחרים, ולכך צרותיהן מותרות, שהרי צרת ערוה אסורה רק במקום יבום (שאו יש בה את האיסור של אשת אח), ותני ר' חייה בן, שאם אותן עריות יכולות להינשא לאחיו שלא בעבירה, או צרותיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום, ומכולם אין לך אלא אמו אנוסת אביו שנשואה לאחיו מאביו, וכיון שר' חייה שנה את זה בברייתא, לכך המשנה לא היתה צריכה לכתוב את זה, שואלת הגמ' ולמה לא תניתה למה המשנה לא כתבה את זה, וכי בגין דתניתה ר' חייה, לא ניתנינה במשנה? והרי כל שכן שניתנינה שהמשנה היתה צריכה לכתוב את זה? אלא אומרת הגמ' שהמשנה לא כתבה את אנוסת אביו, בגין בגלל דתנינן לקמן שאם שני אחים הנשואים לשתי אחיות מתו, אסור לייבם אף אחת מהן, כיון שהוא פוגע באחות זקוקתו (שהיא כאחות אשתו), אבל אם אחת מהן היתה ערוה עליו, א"כ אחותה שהיא יבמתה, או

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] יבמות

ר' עקיבא, דאמר ר"ע יש ממזר בחלוצה, ניתנינה על דרבנן? לא אתינן מיתני אלא מילין דכל עמא מודיי בהון, אתיין דיצחק בר איסטייה כר' אמי - ר' יסא אמר איתפלגון ר' יוחנן ור"ש בן לקיש, ר' יוחנן אמר הוא אינו חייב על החלוצה והאחין חייבין על החלוצה, בין הוא ובין אחים חייבין על הצרה, ר"ש בן לקיש אמר בין הוא בין אחין אינן חייבין לא על החלוצה ולא על הצרה, ר' אמי מחליף שמועתא, אמר ר' זעירא קומי יסא, והא ר' אמי מחליף שמועתא? אלא דעון דעון אית לר' יוחנן, ואפילו תאמר דעון דעון אית לר' יוחנן, דעון דעון אית לר"ש בן לקיש? מילתיה דיצחק בר איסטייה מסייעא לר' אמי, ומיליהון דרבנן מסייעין לר' יסא,

אח, והם רק באיסור לאו (כיון שלא בנה שוב לא יבנה), אבל ר' אמי מחליף את השמועתא (שרשב"ל אמר שהוא אינו חייב על החלוצה, והאחין חייבין על החלוצה, ובין הוא ובין אחים חייבין על הצרה, ור' יוחנן אמר שבין הוא ובין אחין אינן חייבין לא על החלוצה ולא על הצרה), אמר ר' זעירא קומי לפני ר' יסא, והא ר' אמי מחליף שמועתא? אמר ליה ר' יסא שזה לא סותר את דברי, אלא דעון דעון דעות דעות אית לר' יוחנן, דהיינו בתחילה ר' יוחנן אומנם אמר שבין הוא ובין אחין אינן חייבין לא על החלוצה ולא על הצרה, אבל אח"כ ר' יוחנן חזר בו, חזר ר' זעירא ושאל את ר' יסא ואפילו תאמר דעון דעון אית לר' יוחנן, ור' יוחנן חזר בו, אבל וכי דעון דעון אית לר"ש בן לקיש, וכי רשב"ל גם חזר בו? והרי זה לא מסתבר שהם החליפו את שיטתם, וא"כ אומרת הגמ' שמילתיה דיצחק בר איסטייה שאמר שרשב"ל הקשה שיהיה כתוב במשנה 'חלוצה' זה מסייעא לר' אמי, שרשב"ל סובר שהחלוצה אסורה על האחים באיסור כרת, אבל ומיליהון דרבנן מסייעין לר' יסא,

ר' עקיבא, דאמר ר"ע שיש ממזר מחייבי לאוין (ואין הקידושין תופסים בחייבי לאוין), ולכך יש ממזר בחלוצה, חזר ר' יעקב דרומיין ושאל את ר' יוסי וניתנינה על דרבנן שהמשנה תכתוב 'חלוצה' כדברי חכמים שאומרים שקידושין תופסים בחייבי לאוין? אלא אומרת הגמ' שלא אתינן מיתני שהמשנה לא כתבה אלא מילין דכל עמא מודיי בהון דבר שאין בזה מחלוקת. ואומרת הגמ' שאתיין דברי ר' יצחק בר איסטייה כר' אמי, שר' אמי סובר שרשב"ל הוא זה שאמר שיש על החלוצה איסור כרת אצל שאר האחים, שהרי ר' יסא אמר שאיתפלגון ר' יוחנן ור"ש בן לקיש בדין של החלוצה; ור' יוחנן אמר שהוא החולץ אינו חייב כרת על החלוצה (אלא הוא אסור בה רק באיסור לאו), והאחין חייבין כרת על החלוצה, ובין הוא החולץ ובין האחים חייבין כרת על הצרה, משום איסור אשת אח שלא במקום מצוה, ור"ש בן לקיש אמר שבין הוא בין שאר האחין אינן חייבין כרת, לא על החלוצה ולא על הצרה, היות וכולן נפלו לפני כולם ליבום, לכך פקע האיסור של אשת

מסכת פרק א [ה"א - דף ד] **במות** יא

דאמר ר' ירמיה ר' בא, תריהון בשם ר' חיה בר בא, הכל מודין בצרה שהוא חייב, מה פליגין – בחלוצה, ר' יוחנן אמר הוא אינו חייב על החלוצה והאחין חייבין על החלוצה, מיליהון דרבנן אמרי חלוצה פטור, שמעון בר בא בעא קומי ר' יוחנן מה בין חולץ ומה בין מגרש? א"ל את סבור חליצה קניין, אינה אלא פטור, אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ, אבל חייבין עליה משום אשתו של מת.

ר' יודן בעא, כמה דאמר בין הוא בין אחין אינן חייבין על החלוצה אבל חייבין על הצרה, נחא הוא אינו חייב על החלוצה שכבר נראה לפטור בה, וחייב על הצרה שלא נראה לפטור בה, אחין מה בין חלוצה אצלו מה בין צרה אצלו? חזר ואמר, אין את יודע משום מה את מחייבו אי משום אשתו של חולץ אי משום אשתו של מת?!

מחמת שהיא היתה קנויה לחולץ, ואין האחין חייבין עליה (על החלוצה) כרת, משום שהיא כאשתו של חולץ, אבל (אלא) הם חייבין עליה כרת משום אשתו של האח המת, ומזה ששמעון בר בא קיבל את דברי ר' יוחנן, מוכח שהוא סובר כמותו.

שואלת הגמ' ר' יודן בעא, כמה דרשב"ל אמר שבין הוא החולץ ובין האחין אינן חייבין כרת על החלוצה, אבל חייבין כרת על הצרה, א"כ זה אומנם נחא (מובן) שהוא החולץ אינו חייב כרת על החלוצה, מפני שכבר נראה לפטור בה את היבמה מיבום, ולכך יש כלפיו רק את האיסור של "כיון שלא בנה שוב לא יבנה", וחייב כרת על הצרה, מפני שלא נראה לפטור בה מיבום, אבל כלפי האחין מה בין חלוצה אצלו מה בין צרה אצלו, וא"כ היה צריך להיות ששאר האחין יהיו חייבים כרת גם על החלוצה? חזר ר' יודן ואמר, וכי אין את יודע משום מה את מחייבו את שאר האחין על החלוצה? אי משום שהחלוצה כאשתו של חולץ אי משום שהיתה אשתו של מת? והרי ודאי

דאמרו ר' ירמיה ור' בא, תריהון שניהם בשם ר' חיה בר בא, שהכל מודין בבא על הצרה שהוא חייב, ובמה ר' יוחנן ורשב"ל פליגין – בחלוצה, שר' יוחנן אמר שהוא החולץ אינו חייב כרת על החלוצה והאחין חייבין כרת על החלוצה, ורשב"ל סובר שבין הוא ובין האחין אינן חייבין כרת על החלוצה, וכן אומרת הגמ' שמיליהון דרבנן אמרי שאם החולץ בא על החלוצה שהוא פטור, אבל האחין חייבים על החלוצה (כשיטת ר' יוחנן), שהרי שמעון בר בא בעא קומי ר' יוחנן (על מה ששנינו שאם אחות חלוצתו נפלה לפניו ליבום, היא צריכה חליצה, אבל אם אחות גרושתו נפלה לפניו ליבום, היא פטורה מהחליצה) מה בין חולץ ומה בין מגרש? וא"ל ר' יוחנן שאתה סבור שחליצה זה כקניין (שזה כאילו שהחולץ קנה אותה ואח"כ גירשה), ולכך אתה שואל מה ביניהם, אבל זה לא נכון, והחליצה זה אינה אלא פטור מיבום, ולכך אחות חלוצתו אינה אסורה עליו כאחות אשתו, ומה שהאחים חייבים על החלוצה כרת, זה לא

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] **בבמות**

יב

אמר ר' יוסי מה את סבור חליצה קניין, אינה אלא פטור, אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ, אבל חייבין עליה משום אשתו של מת.

ר' יודן בעי, כמאן דאמר הכל מודין בצרה שהוא חייב – קידש אחד מן השוק את אחת מהן ובא היבם וחלץ לה ובא עליה, פקעו ממנה קידושין, חלץ לחבירתה ובא עליה, למפריעה חלו עליה קידושין? אמר ר' שמי, ולא כן אמר ר' ינאי נמנו שלשים וכמה זקנים מניין שאין קידושין תופסין ביבמה – תלמוד לומר לא תהיה אשת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ, שלא יהא לה הווייה אצל אחר, אמר ליה ר' יוחנן ולא מתניתא היא, לאחר שיחלוץ לך יבמך אינה מקודשת, והיה ר' ינאי מקלם ליה [ישעיהו מו] הַזֵּלִים זָהָב מִפִּים [משלי ג] בְּנִי אַל יִלְזוּ מִעֵינֶיךָ [משלי כז]

למפריעה חלו עליה קידושין, כיון שהתברר שהיא לא היתה מיועדת להתייבם? אמר ר' שמאי, שהקידושין לא יחולו, שהרי וכי לא כן אמר ר' ינאי שנמנו שלשים וכמה זקנים ואמרו מניין שאין הקידושין תופסין ביבמה? תלמוד לומר לא תהיה אשת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ, דהיינו שהתורה אומרת שלא יהא לה (לשומרת יבם) הווייה אצל אחר, ואמר ליה ר' יוחנן לר' ינאי וכי לא מתניתא היא, שגם חכמים סוברים שהקידושין לא תופסים ביבמה לשוק (הגם שהיא אסורה רק באיסור לאו), שהרי למדנו במשנה (במסכת קידושין) שהמקדש את היבמה, על מנת שהקידושין יחולו לאחר שיחלוץ לך יבמך, אינה מקודשת, מפני שהקידושין לא תופסים ביבמה לשוק, והיה ר' ינאי מקלם ליה משבח את ר' יוחנן ואמר עליו את הפסוקים, הַזֵּלִים זָהָב מִפִּים, דהיינו שנוזל מר' יוחנן דברי חכמה שהם שווים כזהב, וכן את הפסוק בְּנִי אַל יִלְזוּ (לא יסורו) מִעֵינֶיךָ דברי החכמה, שהרי מחמת שהמשנה עמדה כנגד

שמחייבים על החלוצה משום שחלצו לה, ולכך היא אסורה גם על האחים רק משום האיסור של "כיון שלא בנה שוב לא יבנה". אבל אמר ר' יוסי שדברי ר' יודן אינם נכונים, ומה את סבור שחליצה זה כקניין של החולץ, שלכך פוקע ממנה איסור אשת אח, זה לא נכון, והחליצה אינה אלא פטור מיבום, ולכך אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ, אבל (אלא) חייבין עליה משום אשתו של האח המת, ולכך יש בה כרת.

שואלת הגמ' ר' יודן בעי, כמאן דאמר (ר') חייה בר בא) שהכל מודין בצרה שהוא חייב עליה כרת, מכיון שהתברר שהיא נשארה באיסור אשת אח. והנה אם קידש אחד מן השוק את אחת מהן (מהיבמות) ובא היבם וחלץ לה למקודשת, או בא עליה לשם יבום, א"כ פקעו ממנה הקידושין של אותו אחד מהשוק, כיון שהתברר שהיא המיועדת להתייבם, אבל יש לשאול מה הדין אם היבם חלץ לחבירתה (לצרתה) או בא עליה על חבירתה, האם

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] **יבמות** יג

חֲכָם בְּנֵי יִשְׁמָח לְבִי [משלי ט] תֵּן לְחֶכֶם וַיַּחֲכֶם עוֹד [משלי א] יִשְׁמַע חֶכֶם וַיּוֹסֶף לָקָח, אָמַר לִיה ר' שִׁמְעוֹן בֶּן לֵקִישׁ בְּתֵר כָּל אֵילִין פְּסוּקֵי קִלּוּסִיָּא יָכִיל אָנָּה פִּתְרָ לָהּ כַּר"ע, דר' עֲקִיבָה אָמַר יֵשׁ מִמּוֹר בִּיבְמָה, אֲלֵא תִּמְנָן יִבְמָה אַחַת וְהִכָּא שְׁתֵּי יִבְמוֹת, שְׁנִיָּא הִיא אִיסוּר יִבְמָה אַחַת שְׁנִיָּא הִיא אִיסוּר שְׁתֵּי יִבְמוֹת.

ר' יוֹדֵן בְּעָא, כִּמְאֵן דָּאִמַּר הוּא אִינוּ חֵיִיב עַל הַחְלוּצָה אֲבָל הָאֲחִים חֵיִיבִין עַל הַחְלוּצָה, חְלִיצָה פְּטוּר – בִּיָּאָה פְּטוּר, כִּמְה דְּתִימָר חֲלִץ לָהּ נִאֲסְרָה לְאֲחִין, וְדִבְוּתָהּ בָּא עָלֶיהָ נִאֲסְרָה לְאֲחִין, תִּנִּי ר' חִיָּה מֵת הָרָאשׁוֹן יִיבָם הַשְּׁנִי, מֵת הַשְּׁנִי יִיבָם הַשְּׁלִישִׁי? אָמַר ר' יוֹסִי, מָה אֵת סִבְרָה הִיא חְלִיצָה הִיא בִּיָּאָה, כִּיּוֹן

שְׁהָרָאשׁוֹנָה שְׁנֵתִקְדָּשָׁה מִתְחִילָה לֹא עֲמִידָה לִיבּוּם.

שׁוֹאֵלֶת הַגַּמ' ר' יוֹדֵן בְּעָא, כִּמְאֵן דָּאִמַּר שְׁהָיָה הַחוּלָץ אִינוּ חֵיִיב כֶּרֶת עַל הַחְלוּצָה, אֲבָל הָאֲחִים חֵיִיבִין כֶּרֶת עַל הַחְלוּצָה (מִשּׁוּם אִיסוּר אֶשֶׁת אַח), וְהָרִי חְלִיצָה זֶה פְּטוּר מִיבּוּם, וְכֵן בִּיָּאָה (יבום) זֶה פְּטוּר מִיבּוּם (וְלִכְךָ אִם הַמֵּיִיבָם יָמוּת אוּ יִגְרַשְׁנָה הִיא יִכּוּלָה לְהִתְחַתֵּן עִם אַחֶר), וְא"כ אִילֵּי נִאֲמַר שְׁכִמָּה דְּתִימָר שֶׁאִם שִׁמְעוֹן חֲלִץ לָהּ (לֹאֲשֶׁת רֵאוּבֵן) שְׁהָיָה נִאֲסְרָה לְשָׂאֵר הָאֲחִין מִשּׁוּם אִיסוּר אֶשֶׁת אַח, א"כ וְדִבְוּתָהּ עַל אוֹתוֹ מִשְׁקַל נִאֲמַר שֶׁגַּם אִם שִׁמְעוֹן בָּא עָלֶיהָ וַיִּבְמָה, שְׁהָיָה נִאֲסְרָה לְאֲחִין מִשּׁוּם אִיסוּר אֶשֶׁת אַח (מִחֲמַת רֵאוּבֵן), וְא"כ שֶׁלֹּא יִכּוּלּוּ לִיבֹם אוֹתָהּ אִם שִׁמְעוֹן יָמוּת, וְהָרִי זֶה לֹא כָךְ, שְׁהָרִי תִנִּי ר' חִיָּה, שֶׁאִם מֵת הָרָאשׁוֹן יִיבָם הַשְּׁנִי, וְאִם מֵת הַשְּׁנִי יִיבָם הַשְּׁלִישִׁי? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' אָמַר ר' יוֹסִי, מָה אֵת סִבְרָה וְכִי אֵתָּה חוֹשֵׁב שְׁהָיָה חְלִיצָה הִיא בִּיָּאָה שֶׁשְּׁנֵיהֶם אוֹתוֹ דָּבָר, וְנִשְׁאָר בָּהּ זִיקָת הַבֶּעַל הָרָאשׁוֹן, זֶה לֹא נִכּוֹן, וְאוֹמְנִים בְּחִלְצָה אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים, שְׁכִיּוֹן

עֵינֵי ר' יוֹחָנָן, הוּא הִבִּיָּאָה כְּהוֹכַחָה לר' יִנְאִי, וְכֵן אֵת הַפְּסוּק חֲכָם בְּנֵי יִשְׁמָח לְבִי וְאֶשְׁיָכֶּה חֲרָפִי דְּכָר, שִׁמְחַמֵּת חֲכָמָה ר' יוֹחָנָן הוּא הִבִּיָּא אֵת הַמִּשְׁנָה וְשִׁימַח אֵת ר' יִנְאִי, וְכֵן אֵת הַפְּסוּק תֵּן לְחֶכֶם וַיַּחֲכֶם עוֹד, וְכֵן אֵת הַפְּסוּק יִשְׁמַע חֶכֶם וַיּוֹסֶף לָקָח, אֲבָל אָמַר לִיה ר' שִׁמְעוֹן בֶּן לֵקִישׁ לר' יוֹחָנָן בְּתֵר כָּל אֵילִין פְּסוּקֵי קִלּוּסִיָּא גַם אַחֲרֵי שֶׁר' יִנְאִי שִׁיבַח אוֹתָךְ, יָכִיל אָנָּה לומר, שֶׁאִין הוֹכַחָה מִהַמִּשְׁנָה (בְּמִסְכָּת קִידוּשִׁין) לְדַבְּרֵי ר' יִנְאִי, כִּיּוֹן שֶׁאִנִּי פִּתְרִי לָהּ מִעֲמִיד אֵת הַמִּשְׁנָה (בְּמִסְכָּת קִידוּשִׁין) כַּר"ע, דר' עֲקִיבָה אָמַר שִׁישׁ מִמּוֹר בִּיבְמָה, וְלִכְךָ לֹא יִכּוּלִים לְקַדֵּשׁ אֵת הַשּׁוֹמֵרֶת יִבֹם עַל מִנֵּת שֶׁהַקִּדּוּשִׁין יִחוּלּוּ לְאַחֵר שִׁיחְלְצוּ לָהּ, חוֹזֶרֶת הַגַּמ' וְאוֹמֶרֶת שֶׁאִין הוֹכַחָה מִדְּבָרֵי ר' יִנְאִי לְשֶׁאִלָּה שֶׁל ר' יוֹדֵן, אֲלֵא תִּמְנָן ר' יִנְאִי מִדְּבָר לְעִנְיִן יִבְמָה אַחַת, וְהִכָּא הִשְׁאֵלָה הִיא לְעִנְיִן שְׁתֵּי יִבְמוֹת, וְהָרִי אִילֵּי שְׁנִיָּא הִיא (יֵשׁ הַבְּדֵל) אִיסוּר יִבְמָה אַחַת שֶׁהַקִּדּוּשִׁין לֹא חָלִים בָּהּ, כִּיּוֹן שֶׁהִיא זְקוּקָה לְחִלְצָה אוּ לִיבּוּם, וְשְׁנִיָּא הִיא אִיסוּר שְׁתֵּי יִבְמוֹת, שֶׁאִם חֲלָצוּ לְשֵׁנִיהָ הִתְבָּרַר

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] **במות**

שחלץ לה נעקרה הימינה זיקת המת למפריעה, למפריעה חל עליה איסורו של מת אצל האחין, אבל אם בא עליה אשתו היא, ותני ר' חייא, מת הראשון ייבם השני, מת השני ייבם השלישי.

אחותו: אחותו מאמו נשואה לאחיו מאביו. אחות אמו: גבר ובריה נסבין תרתין אחוון. אחות אשתו: תרין אחין נסיבין לתרתין אחוון. ואשת אחיו מאמו: נאמר כאן אחוה ונאמר להלן [בראשית מב] שְׁנַיִם עָשָׂר עֶבְדֵיךָ אֲחִים אֲנִי, מה אחים שנאמר להלן באחים מן האב הכתוב מדבר, אף אחים שנאמר כאן באחים מן האב הכתוב מדבר, אמר ר' יונתן נאמר כאן ישיבה ונאמר להלן ישיבה [דברים יז] וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁבֶּתָּ בָּהּ, מה ישיבה שנאמר להלן ישיבה שיש עמה ירושה, אף ישיבה שנאמר כאן ישיבה שיש עמה ירושה, ר' אבון בר ביסנא בשם ר' יונתן דבית גוברין

כיון שנאמר כאן אחוה כי יִשְׁבוּ אֲחִים, ונאמר להלן לעניין אחי יוסף, וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר עֶבְדֵיךָ אֲחִים אֲנִי, וְיִשְׁבֶּתָּ בָּהּ, וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁבֶּתָּ בָּהּ, וא"כ מה אחים שנאמר להלן – באחים מן האב הכתוב מדבר, א"כ אף אחים שנאמר כאן – באחים מן האב הכתוב מדבר, אבל אח מהאם אינו מייבם. אמר ר' יונתן שיודעים שלא מייבמים את אשת אח מהאם, כיון שנאמר כאן ישיבה כי יִשְׁבוּ אֲחִים, ונאמר להלן בירושל' א"י ישיבה, וְיִרְשָׁתָהּ וְיִשְׁבֶּתָּ בָּהּ, וא"כ מה הישיבה שנאמר להלן היינו ישיבה שיש עמה ירושה, א"כ אף ישיבה שנאמר כאן היינו ישיבה שיש עמה ירושה, דהיינו שהם יורשים זה את זה, והרי רק האחים מהאב יורשים זה את זה, שהרי נאמר לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם, מכאן שרק משפחת האב קרויה משפחה. ור' אבון בר ביסנא בשם ר' יונתן דבית גוברין (דהיינו ר' יונתן שגר בבית גוברין, ואין זה ר' יונתן הרגיל) אמרו שיודעים שלא

שחלץ לה נעקרה הימינה זיקת המת למפריעה, כלפי החולץ, ולמפריעה חל עליה איסורו של מת אצל האחין, ולכך האחים חייבים כרת עליה, אבל אם היבם בא עליה ויבמה, א"כ מתבטל ממנה זיקת המת הראשון, כיון שהיבמה נעשית לאשתו היא, ולכן תני ר' חייא, שאם מת הראשון ייבם השני, ואם מת השני ייבם השלישי.

אחותו: היינו אחותו מאמו שנשואה לאחיו מאביו, שהרי אחותו מאביו אסורה על כל האחים, ולא יתכן שיתחתנו איתה. **אחות אמו:** היינו גבר ובריה אבא ובן, נסבין נשואין לתרתין אחוון לשתי אחיות, והאבא הוליד בן נוסף מהאשה הזאת, וא"כ יוצא אשתו של הבן הראשון היא אחות אמו של הבן השני.

אחות אשתו: היינו תרין אחין שני אחים, נסיבין נשואין לתרתין אחוון לשתי אחיות. ואשת אחיו מאמו: אומרת הגמ' מהיכן יודעים שלא מייבמים את אשת אח מהאם,

יִשְׁבוּ את ששיבתן בבית אחד, יצאו אחים מן האם, שזה הולך לבית אביו וזה הולך לבית אביו.

ואשת אחיו שלא היה בעולמו: **יִחְדּוּ**, פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. ר' בון בר חייא אמר – ר' בא בר ממל בעי, איילונית ואשת אחיו שלא היה בעולמו היו בפרשה, מה חמית מימר איילונית צרתה מותרת, ואשת אחיו שלא היה בעולמו צרתה אסורה? אמרו ליה איילונית מטעם אחר הוצאתה, **אֲשֶׁר תֵּלֵד יֵצֵאת** זו שאינה יולדת, לא דייך שאינה מתייבמת, אלא שאַת מבקש לאסור צרתה?! אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו ערוה היא, וערוה פוטרת צרתה. אסי אמר צרת איילונית אסורה, מתניתא פליגא על אסי, וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהון מותרות, ר' בון בר חייא בשם ר' בא בר ממל

יבום, וזה מכיון שכתוב וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת, מכאן שרק יבמה הראויה לילד מתייבמת, **יֵצֵאת זו** האיילונית שאינה יולדת, ולכך היא פטורה מיבום, וא"כ אמרו בני הישיבה לר' בא ממל, **לא דייך שאינה מתייבמת, אלא שאַת מבקש לאסור צרתה?!** והרי כל הפטור של האיילונית הוא משום שאינה ראויה ללדת, וא"כ איך נאסור את צרתה שיכולה ללדת, והרי אם האיילונית היתה ראויה לילד, היא עצמה היתה מתייבמת, **אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו כיון שערוה היא על** האח, ולכך היא פוטרת את צרתה, שהרי **ערוה פוטרת את צרתה**, אבל ר' אסי אמר **שצרת איילונית אסורה**, שואלת הגמ' שלכאן **מתניתא פליגא על ר' אסי**, שהרי שנינו וכולן (כל העריות) **אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהון מותרות**, ומוכח דלא בר' אסי? מתרצת הגמ' אמר ר' **בון בר חייא בשם ר' בא בר ממל** שבאמת המשנה סוברת שצרת

מייבמים את אשת אח מהאם, כיון שכתוב **כִּי יִשְׁבוּ אֲחִים יִחְדּוּ**, ומכאן שרק אַת האחים ששיבתן בבית אחד מייבמים, **יצאו אחים מן האם, שזה הולך לבית אביו וזה הולך לבית אביו**, ואינם יושבים בבית אחד, ולכך הם לא מייבמים את אשת אחיהם מהאמא. **ואשת אחיו שלא היה בעולמו:** אומרת הגמ' מדיכין יודעים שלא מייבמים את אשת אחיו שלא היה בעולמו, כיון שכתוב **כִּי יִשְׁבוּ אֲחִים יִחְדּוּ**, מכאן שרק האח שחי עם אחיו ביחד, מייבם את אשת אחיו, **פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו.**

שואלת הגמ' ר' **בון בר חייא אמר שר' בא בר ממל בעי שאל**, הרי איילונית, ואשת אחיו שלא היה בעולמו (וכן שאר העריות) **היו בפרשה של פטור מיבום**, וא"כ מה חמית מימר מדוע אתה רואה לומר, לגבי איילונית שצרתה מותרת, ולגבי אשת אחיו שלא היה בעולמו שצרתה אסורה? מתרצת הגמ' **אמרו ליה בני הישיבה**, שאיילונית מטעם אחר הוצאתה מחיוב

מסכת פרק א [ה"ב - דף ה] יבמות

מה דמר אסי כר' מאיר, דר' מאיר אמר כל שאין את מייבמיני אין את מייבם צרתי. וכלתו: אמר ר' יוסי זאת אומרת שמותר לאדם לישא את אשת בן אחיו.

הלכה ב

מתני' הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם, וכולם אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, ואין את יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו איילוניות או שמיאנו.

גמ' או מיאנו: ר' יוחנן אמר ממאנת היא ביבם – לעקור זיקת המת להתיר צרה לאביה וכלה לחמיה, רב ור"ש בן לקיש תריהון אמרין אינה ממאנת

כשהיא קטנה ע"י אחייה או ע"י אמה, שחכמים נתנו לה אפשרות לבטל את הנישואין ע"י שתמאן בבעלה), או נתגרשו, לפני שבעליהן מת, או שנמצאו איילוניות (היינו שאין גופה ככל הנשים, אין לה שדיים וקולה עבה, ואינה ראויה לילד, והגמ' תבאר מתי היא נמצאה שהיא איילונית), א"כ צרותיהן מותרות, אבל ואין את יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו איילוניות, כיון שיש להן ילדים, או שמיאנו, כיון שהאשה יכולה למאן רק כשהיא עדיין קטנה, וא"כ לא יתכן שיהיה לה ילדים.

גמ' או מיאנו: ר' יוחנן אמר שהאשה ממאנת היא ביבם גם לאחר שבעלה מת, כדי לעקור את זיקת המת, שלא תצטרך להתייבם, וכן אם בתו היתה נשואה לאחי אביה, היא ממאנת ביבם (באביה) כדי להתיר את צרתה לאביה, וכן להתיר את הכלה להינשא לחמיה, כיון שהמאן עוקר את הנישואין למפרע, אבל רב ור"ש בן לקיש תריהון אמרין שאינה ממאנת

איילונית מותרת, ומה דאמר אסי שצרת איילונית אסורה, זה כר' מאיר, דר' מאיר אמר שכל שאין את מייבמיני היינו שלא יכולים לייבם את אחת מהצרות, א"כ אין את מייבם את צרתי לא יכולים ליבם את אף אחת מהצרות.

וכלתו: אמר ר' יוסי זאת אומרת מכאן מוכח שמותר לאדם לישא את אשת בן אחיו, ולא צריך לחשוש שמא היא תפול לפניו ליבום, ויתבטל מצות יבום (למעשה מכאן אין ראיה מוחלטת שמותר להתחתן עם כלת אחיו, כיון שאולי כאן מדובר במקרה שאחיו התחתן עם כלתו באיסור, אלא עיקר ההוכחה היא מסוף המסכת, וזה הועתק משם).

הלכה ב

מתני' הרי אלו העריות פוטרות את צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם, ואומרת המשנה וכולם אם אותן העריות מתו, או מיאנו (היינו שהערוה התחתנה

מסכת פרק א [ה"ב - דף ו] יבמות יז

ביבם – לעקור זיקת המת ולהתיר צרה לאביה וכלה לחמיה, רב ור' שמעון בן לקיש כבית שמאי, דבית שמאי אומרים בבעל? מה אנן קיימין, אם באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך, כל עמא מודיי שהיא עוקרת, אלא פן אנן קיימין באומרת אי איפשי בנישואיך, ר' יוחנן אמר באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך, רב ור"ש בן לקיש תריהון אמרין באומרת אי איפשי בנישואיך, אבל בנישואי אחיך רוצה אני. מתניתא פליגא על ר' יוחנן, וכולן אם מתו או מיאינו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, נתגרשו ולא הימינו – ודכוותה מיאינו הימינו, תני ר' חייה כן אם מיאינו או נתגרשו בחיי הבעל צרותיהן מותרות, לאחר מיתת הבעל, צרותיהן חולצות ולא מתייבמות? אמר ר' יודן אביו דר' מתניה, תיפתר שמתו ולא מיאנו, דמתניתא כל היכולה למאן ולא מיאנה

בנישואי אחיך רוצה אני, ולכך היא לא יכולה למאן, כיון שהיא היתה מעוניינת בנשואי בעלה, וא"כ בעצם היא לא עוקרת את הנישואין. שואלת הגמ' שלכא' מתניתא פליגא על ר' יוחנן, שהרי שנינו במשנה וכולן אם מתו או מיאינו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, והרי כשכתוב 'נתגרשו' וכי זה לא הימינו מהבעל, וא"כ ודכוותה כשכתוב 'מיאינו' היינו הימינו, וא"כ משמע שהאשה לא יכולה למאן ביבם? ועוד שואלת הגמ' והרי תני ר' חייה כן (מפורש) שאם מיאינו או נתגרשו 'בחיי הבעל' צרותיהן מותרות, ומשמע שאם הן לא מיאנו אלא עד לאחר מיתת הבעל, שצרותיהן חולצות ולא מתייבמות, וא"כ מוכח דלא כר' יוחנן? מתרצת הגמ' אמר ר' יודן אביו דר' מתניה, תיפתר תעמיד שבאן מדובר שהעריות מתו לפני שהבעל מת ולא מיאנו בו, ולכך צרותיהן חולצות, דמתניתא אמרה – לקמן שכל היכולה למאן ולא מיאנה –

ביבם כדי לעקור את זיקת המת, ולהתיר צרה לאביה, וכלה לחמיה, שואלת הגמ' האם רב ור' שמעון בן לקיש אמרו את דבריהם כבית שמאי, דבית שמאי הם אלו שאומרים שהאשה צריכה למאן דוקא בבעל ולא ביבם? מתרצת הגמ' שגם רב ורשב"ל אמרו את דבריהם כב"ה, אלא אני אסביר לך במה אנן קיימין באיזה אופן רב ורשב"ל נחלקו על ר' יוחנן, שאם באומרת מפורש שאי איפשי לא בנישואיך אני לא מעוניינת להתייבם אליך ולא בנישואי אחיך, א"כ בזה כל עמא מודיי שהיא עוקרת את הנישואין למפרע, ולכו"ע היא יכולה למאן גם לאחר שבעלה מת, אלא פן אנן קיימין אלא כאן מדובר באומרת אי איפשי בנישואיך, והיא אמרה את זה באופן סתם, שר' יוחנן אמר שזה באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך, ולכך היא יכולה למאן גם לאחר מות בעלה, ורב ור"ש בן לקיש תריהון אמרין שזה באומרת אי איפשי בנישואיך, אבל

מסכת פרק א [ה"ב - דף ו] יבמות

צרתה חולצת ולא מתייבמת, אמר ר' אבא מרי אפי' תימר בקיימת, תיפטר שאין שם יבם אחר אלא אביה.

או שנמצאו איילוניות: ר' יונה אמר בלבד מן האירוסין, ר' יוסה אמר אף מן הנישואין, במחזירה תנינא חזר בו ר' יוסי, אמר ליה ר' פנחס לא כן אלפן רבי מן הנישואין? אמר ליה והיא קבועה גבך כמסמרא? אמר ר' זעורה קומי ר' מנא יאות אמר ר' יוסי עד לא יחזור, מה אילו בתו מן הנישואין בלא איילוניות צרתה אסורה, מפני שניתוסף לה איילוניות צרתה מותרת? אמר ליה איילוניות כמי שאינה בעולם, אילו שתי יבמות – אחת איילוניות ואחת שאינה איילוניות, ובא היבם וחלץ לה ובא עליה, שמא פטר בחברתה כלום? הוי איילוניות כמי שאינה בעולם.

איילוניות מן הנישואין שצרתה מתייבמת (ר' פנחס חשב שר' יוסי שכח את דבריו)? אמר ליה ר' יוסי וכי מה שאמרתי במחזור הקודם היא קבועה גבך כמסמרא? חזרתי בי, אמר ר' זעורה קומי ר' מנא שיאות אמר ר' יוסי שחזר בו, כיון שיש להקשות על דברי ר' יוסי מה שאמר עד שלא יחזור בו, הרי מה אילו בתו מן הנישואין בלא (שהיא לא) איילוניות הרי צרתה אסורה, וא"כ איך יתכן לומר שאם נמצא שהיא איילוניות, שצרתה מתייבמת, וכי מפני שניתוסף לה עוד פטור של איילוניות, צרתה תהיה מותרת? אמר ליה ר' מנא שזה לא ק', כיון שאיילוניות היא כמי שאינה בעולם, ולכך היא לא פוטרת את צרתה, וההוכחה היא שהרי אילו נפלו לפני היבם שתי יבמות – אחת איילוניות ואחת שאינה איילוניות, ובא היבם וחלץ לה לאיילוניות או שבא עליה, שמא פטר בחברתה כלום? ודאי שלא, וא"כ הוי מוכח מכאן שאיילוניות כמי שאינה בעולם, ולכך אפי' שבעלה הכיר בה שהיא איילוניות, צרתה מתייבמת.

צרתה חולצת ולא מתייבמת (והרי ע"כ מדובר שהערה מתה לפני בעלה, כיון שגם רב ורשב"ל מודים שאם היא פירשה שהיא ממאנת בבעל, שהמאן חל). ואומרת הגמ' שאמר ר' אבא מרי (עוד תירוצ), שאפי' תימר שכאן מדובר בקיימת, תיפטר שאין שם יבם אחר אלא אביה, ולכך לא מועיל המאן, כדי שלא יבואו לומר שצרת בתו מתייבמת, וכל מה שמועיל המאן זה רק כאשר יש מי שיכול לייבם גם לולי המאן. או שנמצאו איילוניות: אומרת הגמ' ר' יונה אמר ובלבד שהיא נמצאה שהיא איילוניות, מן האירוסין, שכיון שבעלה לא הכיר בה שהיא איילוניות א"כ קידושיה היו בטעות, ולכך צרתה אינה צרת ערוה, אבל ר' יוסה אמר שאף אם מן הנישואין נמצא שהיא איילוניות (ובעלה הכיר בה שהיא איילוניות), צרתה מתייבמת, ואומרת הגמ' שבמחזירה תנינא שבמחזור הבא (כשלמדו יבמות), חזר בו ר' יוסי ואמר כדברי ר' יונה, אמר ליה ר' פנחס וכי לא כן אלפן רבי במחזור הקודם שאפי' אם היא נמצאה

מסכת פרק א [ה"ב - דף ו] **יבמות** יט

בתו: וכתו ממאנת?! ולא נישואי תורה היא [דברים כב] **את פתי נתתי לאיש הזה לאשה?** ר' הונה בשם ר' שמעון בן לקיש תיפתר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, שהיא כיתומה בחיי אביה.

ואין את יכול לומר בחמותו וכו': ר' אחא ר' חנינה בשם ר' שמעון בן לקיש, זאת אומרת שאין קטנה יולדת, דלא כן תמתין עד שתגדיל ותמאן בבעלה, ותתיר צרתה לחתנה. כלתו של ר' ישמעאל מיאנה ובנה על כתיפה, ר' חזקיה בשם ר' אבהו – ר' יודה ור' שמעון ור' ישמעאל אמרו דבר אחד, תני עד אימתי הבת ממאנת, עד שתביא שתי שערות דברי ר' מאיר, ר' יודה אומר עד שירבה השחור, ר' שמעון אומר עד שתתפשט הכף, ר' זעורה ר' חייא בשם ר' שמעון בן לקיש, עד שתתפשט הכף ויהא השחור רבה על הלבן. ר' אבהו ר' לעזר בשם ר'

במיאן שמיאנה בבעלה) ותתיר את צרתה לחתנה, אבל מזה שהמשנה אמרה שלא יתכן שחמותו תמאן, מוכח שקטנה לא יולדת. ואומרת הגמ' אבל יש שנחלקו על המשנה וסוברים שיתכן שאשה שיש לה ילדים ממאנת בבעלה, ומעשה בכלתו של ר' ישמעאל שמיאנה ובנה מונח על כתיפה (אח"כ הגמ' תסביר איך זה יתכן). ואמר ר' חזקיה בשם ר' אבהו שר' יודה ור' שמעון ור' ישמעאל שלשתם אמרו דבר אחד, דתני, עד אימתי הבת ממאנת? עד שתביא שתי שערות דברי ר' מאיר, ר' יודה אומר עד שירבה השחור היינו שישחיר אותו מקום מריבוי השערות (ורק מאז היא נעשית גדולה), ר' שמעון אומר עד שתתפשט הכף יתמעך אותו המקום, ור' זעורה אמר בשם ר' חייא בשם ר' שמעון בן לקיש, שר"ש סובר שהבת יכולה למאן עד שתתפשט הכף ויהא השחור רבה על הלבן. ואומרת הגמ' שר' אבהו אמר בשם ר' לעזר בשם ר'

בתו: שואלת הגמ' וכי בתו ממאנת (יכולה למאן), וכי נישואיה לא נישואים מן התורה היא, דכתיב **את פתי נתתי לאיש הזה לאשה**, ומכאן שהאבא יכול לקדש את בתו מתרצת הגמ' ר' הונה בשם ר' שמעון בן לקיש אמר תיפתר תעמיד שכאן מדובר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, שהיא יצאה מרשות אביה (בזמן הנישואין הראשונים). והרי היא כיתומה בחיי אביה, שקידושיה קידושין רק מדרבנן, ולכך מועיל בה מיאן.

ואין את יכול לומר בחמותו וכו': ר' אחא ור' חנינה אמרו בשם ר' שמעון בן לקיש, זאת אומרת מכאן מוכח שאין קטנה יולדת ונשאת בחיים, דלא כן שאם לא תאמר כך, אלא יתכן שקטנה יולדת, א"כ יתכן שחמותו תמאן בבעלה שמת, ואומנם אסור עדיין ליבם את צרת חמותו, כיון שחוששים שמא היא תחזור בה מהמיאן, אבל שתמתין עד שתגדיל ותמאן בבעלה (היינו שתשאר

מסכת פרק א [ה"ב - דף ו] **יבמות**

כ

הושעיה הלכה כר' יודן, ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כר' יודה, אתא עובדא קומי ר' יסא, אמר איזלון לגבי ר' אבהו, דאית ליה אולפן הלכה כר' יודה, אנן לית לן אולפן הלכה כר' יודה, ר' חנינה אמר הלכה כר' יודה, ר' יוחנן אמר לציפוריאי אתון אמרין בשם ר' חנינה הלכה כר' יודה – ולית היא כן. מאי כדון? חברייא בשם ר' חנינה מודיי ר' יהודה שאם נבעלה משהביאה שתי שערות שאין יכולה למאן, ר' זעורה בשם ר' חנינה מודיי ר' יודה שאם נתקדשה משהביאה שתי שערות שאינה יכולה למאן. על דעתיה דר' זעורה דאמר נתקדשה משהביאה שתי שערות, הא אם נתקדשה עד שלא הביאה שתי שערות ונבעלה משהביאה שתי שערות יכולה היא למאן, ניהא, על דעתין דחבריא דאינון נבעלה משהביאה שתי שערות הא אם נבעלה עד שלא הביאה שתי שערות יכולה היא למאן,

שערות שאינה יכולה למאן (מדרבנן). אבל אם בעלה לא חזר וקידש אותה לאחר שהגדילה, היא יכולה עדיין למאן, כיון שהוא בעל אותה על סמך הקידושין שנעשו בקטנותה, ולכך אפי' מדרבנן היא לא נחשבת לנשואה. וא"כ מבררת הגמ' את דברי ר' אבהו שאמר "ר' יודה ור' שמעון ור' ישמעאל אמרו דבר אחד"; ואומרת הגמ' שעל דעתיה דר' זעורה דאמר שרק אם הבת נתקדשה משהביאה שתי שערות היא לא יכולה למאן, אבל הא אם נתקדשה עד שלא הביאה שתי שערות ואפי' שנבעלה משהביאה שתי שערות עדיין יכולה היא למאן, א"כ ניהא, דברי ר' אבהו מובנים, ומדובר שהיא נבעלה לאחר שהביאה שתי שערות, אבל לא חזרו וקידשו אותה לאחר שהגדילה, ולכך כלתו של ר' ישמעאל יכולה למאן, אבל על דעתין דחבריא דאינון אמרין שאם היא נבעלה משהביאה שתי שערות היא כבר לא יכולה למאן, ורק הא אם נבעלה עד שלא הביאה שתי שערות יכולה היא למאן, וא"כ איך יתכן שכלתו

הושעיה שהלכה כר' יודן, וכן ר' יהושע בן לוי אמר שהלכה כר' יודה, ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי בא מעשה לפני ר' יסא, באשה שהביאה כבר שתי שערות שרצתה למאן, ור' יסא אמר להם איזלון תלכו לגבי ר' אבהו, דאית ליה אולפן שקיבל מרבותיו שהלכה כר' יודה, והוא יתיר לה למאן, אבל אני לא יכול להתיר לה למאן, כיון שאנן לית לן אולפן שהלכה כר' יודה, וכן ר' חנינה אמר שהלכה כר' יודה, אבל ר' יוחנן אמר לציפוריאי לבני ציפורי שאתון אמרין בשם ר' חנינה שהלכה כר' יודה, אבל ולית היא כן אבל השמועה שלכם אינה נכונה, ור' חנינה לא אמר שהלכה כר' יהודה. שואלת הגמ' מאי כדון מה עכשיו, ומה פירטי הדין, אחרי שאמרנו שההלכה כר' יהודה? חברייא בני הישיבה אמרו בשם ר' חנינה שמודיי ר' יהודה שמדרבנן אם נבעלה משהביאה שתי שערות שאין יכולה למאן, ור' זעורה בשם ר' חנינה אמר שמודיי ר' יודה שרק אם נתקדשה משהביאה שתי

מסכת פרק א [ה"ב - דף ז] יבמות כא

וזה אימת עיברה וילדה, עד שלא הביאה שתי שערות, וחיה היא?! לא כן אמר ר' רדיפא ר' יונה בשם ר' אילא, איתא עיברה וילדה עד שלא הביאה שתי שערות – היא ובנה מתים, משהביאה שתי שערות – היא ובנה חיים, עיברה עד שלא הביאה שתי שערות וילדה משהביאה שתי שערות – היא חיה ובנה מת, מאי כדון? ר' ישמעאל כר' יהודה עד שירבה שחור, כר' שמעון על תנאי קידושי הראשון בעל. על דעתיה דר' מאיר ור' יודה דאמרי בסימנן הדבר תלוי, נחא, על דעתיה דר' שמעון דו אמר לכשיוסיף בה קנין אחר, מעתה אפילו גדולה? אמר ר' יצחק וכיני – אלא כדי שלא יתפרצו בנות ישראל בזימה, אתייה עובדא קומי ר' יוסי

היה קידושין לאחר שכלתו של ר' ישמעאל גדלה, לכך היא יכולה למאן. שואלת הגמ' בשלמא על דעתיה דר' מאיר ור' יודה דאמרי שבסימנן הדבר תלוי, א"כ נחא מובן המחלוקת שלהם, שר"מ סובר שהבת נעשית גדולה כשהיא מביאה שתי שערות, ור' יהודה סובר שהיא נעשית גדולה רק כשירבה השחור, אלא על דעתיה דר' שמעון דו אמר שהבת לא יכולה למאן רק לכשיוסיף בה קנין אחר ויעשו בה קידושין חדשים, א"כ מדוע ר"ש אומר שהבת יכולה למאן רק עד שתתפשט הכף, והרי מעתה מעכשיו נאמר שהיא תוכל למאן אפילו אם היא גדולה מאוד? מתרצת הגמ' אמר ר' יצחק וכיני שאתה צודק, ומעיקר הדין היא היתה יכולה למאן לעולם, אלא חכמים תיקנו שלאחר שתתפשט הכף היא לא תוכל למאן, כדי שלא יתפרצו בנות ישראל בזימה, שהיא תלך לזנות, ואם יתפסו אותה היא תמאן, לכן חכמים הגבילו את זמן המיאון. ואומרת הגמ' שאתייה עובדא קומי ר' יוסי בנערה

של ר' ישמעאל מיאנה לאחר שבנה נולד, שהרי זה (כלתו של ר' ישמעאל) אימת מתי היא עיברה וילדה, אם זה היה עד שלא הביאה שתי שערות, לא יתכן לומר כך, שהרי וכי חיה היא?! וכי לא כן אמר ר' רדיפא בשם ר' יונה בשם ר' אילא שאיתא שאשה שעברה וילדה עד שלא הביאה שתי שערות – היא ובנה מתים, ומשהביאה שתי שערות – היא ובנה חיים, ואם היא עיברה עד שלא הביאה שתי שערות וילדה משהביאה שתי שערות – היא חיה ובנה מת, וא"כ איך יתכן שכללתו של ר' ישמעאל היה בן שמורכב על כתפיה בזמן שמיאנה? וא"כ מאי כדון מה עכשיו ומה כוונת חזקיה כשאמר שר' יהודה ור' שמעון ור' ישמעאל אמרו דבר אחד? מתרצת הגמ' שבאמת ר' יהודה לא סובר כר' ישמעאל, אלא ר' ישמעאל סובר כר' יהודה שאמר שיכולים למאן עד שירבה השחור, ור' ישמעאל סובר כר' שמעון שאמר שעל תנאי קידושי הראשון בעל, ולכך היות ולא

מסכת פרק א [ה"ג - דף ז] יבמות

אמר יבדקו דדיה, מה כר' יודה – דר' יודה אמר עד שירבה שחור, והאמר ר' יהושע בן לוי אין בין ימות הנערות לימות הבגרות אלא ששה חדשים בלבד, ואמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן אין עושין מעשה – הדא דתימר בתוך הזמן אבל לאחר הזמן עושין מעשה? ברם הכא ספק רבה שחור ספק לא רבה שחור – כופו אני ליתן גמ, רבה השחור – אינו נוגע בגמ.

הלכה ג

מתני' באיזה צד פוטרות צרותיהן, היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת, כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה, הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת, כשם שצרת בתו פטורה, כך צרת צרתה פטורה, אפילו הן מאה.

והיא תוכל עדיין למאן? מתרצת הגמ' שאומנם בדיקת הדדים אינה הוכחה שהתרבה השחור, ברם הכא אם דדיה גדלו, יש ספק האם רבה השחור ומיאונה אינו מיאון ספק לא רבה השחור ומיאונה מיאון, והיות ובעלה לא יכול להמשיך לחיות איתה כיון שהיא מיאנה, לכך כופו אני את בעלה ליתן גט לאשתו, אבל אם רבה השחור, שמיאונה אינה מיאון, א"כ הבעל אינו נוגע בגט, לא יכולים לכופו אותו לגרש את אשתו.

הלכה ג

מתני' באיזה צד (כיצד) העריות פוטרות צרותיהן, היתה בתו (של ראובן) או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו (לשמעון) ולו אשה אחרת ומת, א"כ כשם שבתו פטורה כיון שהיא ערוה עליו, כך צרתה פטורה, הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השני (ללוי) ולו אשה אחרת ומת, כשם שצרת בתו פטורה, כך צרת צרתה היינו אשת לוי פטורה, ואפילו הן מאה, כגון שיהודה ייבם את אשת לוי ויש

שרצתה למאן, ואמר להם ר' יוסי שיבדקו בדדיה האם היא כבר בגרה, שואלת הגמ' לכאן מה שר' יוסי אמר זה כר' יודה, דר' יודה אמר שיכולים למאן עד שירבה שחור, וא"כ שואלת הגמ' והאמר ר' יהושע בן לוי שאין בין ימות הנערות לימות הבגרות אלא ששה חדשים בלבד, והרי השחור מתרבה רק הרבה לאחר ימי הבגרות, שהרי למדנו לעיל שיתכן שהנערה תכנס להריון לאחר שתביא שתי שערות ותלד עוד לפני שירבה השחור ("ונבעלה משהביאה שתי שערות יכולה היא למאן"), ואומנם אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שאין עושין מעשה על פי מה שריב"ל אמר שאין בין ימות הנערות לימות הבגרות אלא ששה חדשים בלבד, אבל הדא דתימר זה נאמר רק לעניין בתוך הזמן שיתכן שהנערה תתבגר פחות משש חודשים, אבל לאחר הזמן היינו לאחר שש חודשים עושין מעשה כיון שהיא ודאי כבר בגרה, וא"כ מדוע ר' יוסי אמר לבדוק בדדיה, והרי גם אם דדיה גדלו, יתכן שלא התרבה השחור,

הלכה ד

מתני' באיזה צד אם מתו הן צרותיהן מותרות, היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת, מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו, צרתה מותרת. וכל היכולה למאן ולא מיאינה, צרתה חולצת ולא מתייבמת.

גמ' וכל היכולה למאן ולא מיאינה צרתה חולצת ולא מתייבמת: כיני מתניתא כל היכולה למאן ולא מיאנה 'ומתה', צרתה חולצת ולא מתייבמת.

הלכה ה

מתני' שש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים – צרותיהן מותרות, אמו ואשת אביו ואחות אביו אחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו.

אומרת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה שכל היכולה למאן ולא מיאנה 'ומתה', אז צרתה חולצת ולא מתייבמת, אבל אם הערוה לא מתה, א"כ שתמאן לאחר מות בעלה (בבעלה), וצרתה מותרת ליבום.

הלכה ה

מתני' שש עריות חמורות מאלו (המנויות במשנה לעיל), וחומרתן מפני שהן אינן יכולות להינשא לאחד מהאחים, אלא הן יכולות להיות נשואות רק לאחרים, ולכך צרותיהן מותרות, שהרי צרת ערוה אסורה רק במקום יבום (שאו יש בה את האיסור של אשת אח), ואלו הן; אמו ואשת אביו ואחות אביו אחותו מאביו ואשת אחיו מאביו (שיש לו בנים), ואשת אחי אביו.

לו אשה אחרת ומת, ונפלה לפני ראובן ליבום, א"כ בשם שאשת לוי פטורה (כיון שהיא צרת צרה של בתו) כך אשת יהודה פטורה.

הלכה ד

מתני' באיזה צד (כיצד) אם מתו או נתגרשו הן העריות, צרותיהן מותרות, היתה בתו (של ראובן) או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו (לשמעון) ולו אשה אחרת, ומתה בתו או נתגרשה, ואחר כך מת אחיו, א"כ צרתה מותרת. וכל היכולה למאן, דהיינו שהערוה התקדשה ע"י אמה או אחיה כשהיתה קטנה ולא מיאינה, א"כ צרתה חולצת ולא מתייבמת, כיון שהיא צרת ערוה מדרבנן.

גמ' וכל היכולה למאן ולא מיאינה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

גמ' שש עריות חמורות מאלו וכו': מה אינהו חמורות, הכא כרת והכא כרת, הכא ממזר והכא ממזר? מהו חמורות – שאינן יכולות להינשא לאחים שלא בעבירה, ותני ר' חייה כן, וכולן אם יכולות להינשא לאחין שלא בעבירה, צרותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום. תני ר' חייה אין צרה אלא מאח בלבד, אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן, מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות. ר' ירמיה בעי ותהא צרה מן השוק? אמר ר' יוסה לא שמיע ר' ירמיה הדא דתני ר' חייה?! לא שמיע למתניתין מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות?! חזר ומר אין דשמיע, אלא כאינש דשמיע מילה ומקשי עלה. ר' ירמיה בעי, הבא על הצרה מהו שיהא חייב עליה משום אשת אח? אמר ר' יוסי אילו אפשר לצרה בלא אשת אח

צרותיהן מותרות. שואלת הגמ' ר' ירמיה בעי שאל, ותהא צרת ערוה הנשואה לאחד מן השוק אסורה להינשא לו, שהרי כתוב "וְאִשָּׁה אֶל אֲחֻתָּהּ לֹא תִקַּח לְצֶרֶר לְגִלּוֹת עֲרֻתָּהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ", דהיינו שאסור להתחתן עם צרת אחות אשתו, וא"כ מדוע אין איסור להתחתן עם צרת ערוה מנישואין לאדם זר? אמר ר' יוסה מה ר' ירמיה שואל, וכי לא שמיע ר' ירמיה הדא דתני ר' חייה שאין צרה אלא מאח בלבד? וכי לא שמיע למתניתין מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות? חזר ר' יוסה ואמר, אין דשמיע באמת ר' ירמיה שמע, אלא כאינש דשמיע מילה כאדם ששומע איזה דבר ומקשי עלה לדעת את הטעם (בבבלי הגמ' לומדת את זה מג"ש). שואלת הגמ' ר' ירמיה בעי, הבא על הצרת ערוה מהו שיהא חייב עליה משום אשת אח, כיון שהוא לא צריך ליבמה, או שיש כאן רק את הלאו של "וְאִשָּׁה אֶל אֲחֻתָּהּ לֹא תִקַּח לְצֶרֶר"? אמר ר' יוסי, אילו אפשר לצרה בלא אשת אח

גמ' שש עריות חמורות מאלו וכו': שואלת הגמ' במה אינהו אותן שש עריות חמורות, והרי הכא כרת והכא כרת, בין העריות הכתובים לעיל ובין העריות הכתובים במשנתנו אסורות באיסור כרת, וכן הכא ממזר והכא ממזר, בין הולד של העריות הכתובים לעיל ובין הולד של העריות הכתובים במשנתנו הם ממזרים? מתרצת הגמ' מהו חמורות – שאינן יכולות להינשא לאחים שלא בעבירה, ותני ר' חייה כן, וכולן שאם אותן העריות יכולות להינשא לאחין שלא בעבירה, רק אז צרותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום, "ומכולם אין לך להביא אלא אמו אנוסת אביו שנשואה לאחיו מאביו", שהיא יכולה להינשא לאחיו מאביו שלא בעבירה. תני ר' חייה שאין את האיסור של צרת ערוה אלא מאח בלבד, אבל מותר לאדם לישא את צרת ערוה אם היא צרתה מנישואין לאדם זר, אמר ר' יוסי שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו במשנתנו מפני שהן העריות נשואות לאחרים, לכך

מסכת פרק א [ה"ו - דף ז] יבמות כה

יאות, אפשר לאשת אח בלא צרה, איפשר לצרה בלא אשת אח.
ואשת אחיו מאביו: ואשת אח לא יבמתו היא, אמר ר' יוסה בר' בון תיפתר שהיה לה בנים מאחים.

הלכה ו

מתני' בית שמאי מתירין את הצרות לאחים וב"ה אוסרין, חלצו; ב"ש פוסלין מן הכהונה וב"ה מכשירין, נתייבמו; ב"ש מכשירין ובית הלל פוסלין, אף על פי שאלו פוסלין ואלו מכשירין, לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי, כל הטהרות והטמאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין, לא נמנעו עושין טהרות אלו על גב אלו.

גמ' בית שמאי מתירין את הצרות לאחים וכו': ר' סימון בשם ר' יוסי בן נהוריי, טעמון דבית שמאי לא תהיה אשת הַמֶּת החוצה לְאִישׁ זָר – החיצונה

וב"ה מכשירין, כיון שזה לא נחשב לחליצה, ואם הן נתייבמו, ב"ש מכשירין את הולד, וכן את האשה לכהונה כשבעלה ימות, ובית הלל פוסלין את הולד (כיון שהוא ממזר), וכן את האשה לכהונה (כיון שהיא כזונה). ואומרת המשנה אף על פי שאלו פוסלין ואלו מכשירין, אפי"ה לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי, וכן לענין כל הטהרות והטמאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין, אפי"ה לא נמנעו עושין טהרות אלו על גב אלו, הגמ' תבאר מדוע הם לא נמנעו.

גמ' בית שמאי מתירין את הצרות לאחים וכו': ר' סימון בשם ר' יוסי

בן נהוריי אומר שטעמון דבית שמאי שצרת ערוה חייבת ביבום, כיון שכתוב לא תהיה אשת הַמֶּת החוצה לְאִישׁ זָר, ומכאן שהאשה החיצונה היינו האשה שהיא לא

אילו צרת ערוה גם במקום שהיא לא אשת אח היתה אסורה, א"כ יאות יש מקום לשאלת ר' ירמיה, אבל היות ואפשר לאשת אח בלא צרה, אבל אי אפשר לצרה בלא אשת אח, א"כ מוכח שאיסור צרת ערוה הוא מחמת שיש עליה את האיסור של אשת אח, והיא בכרת.

ואשת אחיו מאביו: שואלת הגמ' וכי אשת אחיו לא יבמתו היא, וא"כ מדוע המשנה אומרת שהיא ערוה חמורה? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסה בר' בון תיפתר תעמיד שכאן מדובר שהיה לה בנים מאחים, ולכך היא אסורה על כל האחים.

הלכה ו

מתני' בית שמאי מתירין את הצרות ערוה להתייבם לאחים, וב"ה אוסרין, ואם האחים חלצו לצרת ערוה, א"כ ב"ש פוסלין אותן מן הכהונה, כדין חלוצה,

לא תהיה לאיש זר, אתיאי דבית שמאי כאילין כותיאי, שהן מייבמין את הארוסות ומוציאין את הנשואות, דאינון דרשין חוצה – החיצונה, מה מקיימין כותאי ויבן אין לו? אמר ר' יעקב דרומיאי קומי ר' יוסי, ויבן אין לו מן הנשואה – החיצונה לא תהיה לאיש זר, אמר ליה לא יחסדונך כותאי דאת מקיים דרשיהון? תני ר' שמעון בן אלעזר נומיתי לסופרי כותים מי גרם לכם לטעות – דלית אתון דרשין כר' נחמיה, דתני בשם ר' נחמיה כל דבר שהוא צריך למ"ד מתחילתו ולא ניתן לו, ניתן לו ה"א בסופו, כגון לחוץ – חוצה, לשעיר – שעירה, לסוכות – סוכותה, מתיבין לר'

דאת מקיים דרשיהון על שפירשת להם את הפסוק לפי שיטתם, דהיינו אין צורך להסביר את התורה לפי השטויות של הכותים. תני ר' שמעון בן אלעזר אומר נומיתי אמרתי לסופרי לחכמי הכותים מי גרם לכם לטעות ולומר שרק הארוסות מתייבמות, כיון דלית אתון דרשין כיון שאתם לא דורשים כר' נחמיה, דתני בשם ר' נחמיה שכל דבר (כל מילה) שהוא צריך למ"ד מתחילתו ולא ניתן לו, א"כ ניתן לו ה"א בסופו, כגון לחוץ – חוצה, דהיינו במקום לכתוב 'לחוץ' התורה כתבה 'חוצה' (לא תוציא מן הבית מן הקשר חוצה). וכן לשעיר – שעירה (עד אשר אבא אל אדני שעירה), לסוכות – סוכותה (יעקב נסע סכתה). וא"כ גם כאן כשכתוב לא תהיה אשת המת 'החוצה' היינו שהיא לא תינשא לחוץ (לאיש זר, שהוא לא בתוך משפחת בעלה). וזה לא כדבריכם שאתם אומרים שכוונת התורה לומר שאשת המת 'החוצה' היינו החיצונה, היא צריכה להתייבם. שואלת הגמ' מתיבין לר' נחמיה

קרובה, היא לא תהיה לאיש זר, אלא היא זקוקה להתייבם, ואמרת הגמ' שאתיאי שהסביר דבית שמאי שהחוצה היינו חיצונה, זה כאילין כותיאי כעין דברי הכותים, שהן מייבמין את הארוסות ומוציאין את הנשואות לינשא לשוק, כיון דאינון דרשין שחוצה היינו החיצונה, והם מסבירים שהפסוק אומר שאשת המת החיצונה היינו המאורסת היא לא תהיה לאיש זר, אבל הנשואה פטורה מיבום, שואלת הגמ' א"כ מה מקיימין כותאי איך הכותים מסבירים את מה שכתוב 'ויבן אין לו', והרי הם אומרים שרק הארוסות מתייבמות, וא"כ פשוט שאין לו בנים? מתרצת הגמ' אמר ר' יעקב דרומיאי – שהגיע מדרום א"י (או שהיה גר ברומי – עיר הסמוכה לכפר חנניה) קומי ר' יוסי, שהכותים אומרים שכוונת התורה לומר שכאשר 'ויבן אין לו' מן האשה הנשואה, אז האשה החיצונה לא תהיה לאיש זר, אמר ליה ר' יוסי בזלזול, וכי לא יחסדונך כותאי וכי הכותים לא ישבחו אותך

נחמיה והא כתיב [תהילים ט] יְשׁוּבוּ רְשָׁעִים לְשִׁאוּלָּה, אמר רבא בר זבדא לדיוטי התחתונה של שאול.

תני אמר ר' יוחנן בן נורי, רֵאָה היאך הלכה זו רווחת בישראל, אם לקיים דברי בית שמאי הוולד ממזר מדברי בית הלל, אם לקיים דברי בית הלל הוולד ממזר מדברי בית שמאי, בואו ונתקן שיהו הצרות חולצות ולא מתייבמות, תני, לא הספיקו להתקין עד שנטרפה השעה, אמר רבן שמעון בן גמליאל ואם כן מה נעשה לצרות הראשונות שנישאו, אמר ר' לעזר אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות, מודין היו שאין הוולד ממזר, שאין ממזר אלא מאשה שהיא אסורה עליו איסור ערוה וחייבין עליה כרת. אמר ר' טרפון תאב אני שיהא לי צרת הבת – שאשיאה לכהונה. שאלו את ר' יהושע, בני צרות מה הן? אמר להן הרי אתם מכניסין את ראשי בין שני ההרים הגבוהים – בין דברי בית שמאי ובין דברי בית הלל,

שמעון בן גמליאל שדברי ריב"נ לא פוטר את כל הבעיה, והרי גם אם כן שנתקן שצרת ערוה חולצת, מה נעשה לצרות הראשונות שכבר נישאו, ולכך צריך לומר את ההלכה, שהיא כדברי ב"ה. אמר ר' לעזר אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ערוה, אבל גם ב"ש מודין היו שאין הוולד ממזר מצרת ערוה שנישאת לשוק כב"ה, כיון שאין ממזר מיבמה לשוק, ודלא כריב"נ, כיון שאין ממזר אלא מאשה שהיא אסורה עליו איסור ערוה וחייבין עליה כרת. אמר ר' טרפון אומנם אני מתלמדי ב"ש, אבל בצרת ערוה אני סובר כב"ה, ותאב אני שיהא לי (שיבא לפני) שאלה בצרת הבת – שאשיאה לשוק, אפי' לכהונה. תני, שאלו את ר' יהושע, בני צרות מה הן? אמר להן הרי אתם מכניסין את ראשי בין שני ההרים הגבוהים – בין דברי בית שמאי ובין דברי בית הלל, וכי אתם שואלים אותי

והא כתיב יְשׁוּבוּ רְשָׁעִים לְשִׁאוּלָּה, והרי שם כתוב גם למ"ד בתחילת המילה וגם ה"א בסוף המילה? מתרצת הגמ' אמר רבא בר זבדא שדוד המלך בא לומר שהרשעים ירדו לדיוטי התחתונה של שאול (גיהנם), ולכך לחזק העניין כתוב גם למ"ד וגם ה"א.

תני, אמר ר' יוחנן בן נורי, רֵאָה תראה היאך לעשות את ההלכה הזו (של צרת ערוה), שתהיה רווחת בישראל, שהרי אם לקיים את דברי בית שמאי שמייבמים את הצרת ערוה, א"כ הוולד ממזר מדברי בית הלל, ואם לקיים את דברי בית הלל א"כ הוולד ממזר מדברי בית שמאי (ריב"נ סובר שיש ממזר מחייבי לאוין), ולכך אמר ר' יוחנן בן נורי, בואו ונתקן שיהו הצרות חולצות ולא מתייבמות, וכך נצא ידי כל השיטות, תני, לא הספיקו להתקין את התקנה של ריב"נ עד שנטרפה השעה, והחכמים היו צריכים להתפזר, אמר רבן

מסכת פרק א [ה"ו - דף ח] יבמות

בשביל שיריצו את מוחי, אבל מעיד אני על משפחת בית ענוביי מבית צבועים, ועל משפחת בית נקיפי מבית קושש, שהיו בני צרות, והיו בני בניהם כהנים גדולים עומדין ומקריבין על גבי המזבח.

ר' יעקב בר אידי בשם ר' יהושע בן לוי, מעשה שנכנסו זקנים אצל ר' דוסא בן הרכינס לשאול לו על צרת הבת, אמרו לו אתה הוא שאת מתיר בצרות? אמר לון מה שמעתון דוסא בן הרכינס, אמרו לו בן הרכינס, אמר לון וינתן אחי הוה בכור שמן ומתלמידי בית שמאי, הוזהרו ממנו שלש מאות תשובות יש לו על צרת הבת, אזלון לגביה, שלח וכתב ליה היזהר שחכמי ישראל נכנסין אצלך, עלון ויתיב להו קומי, הוה מסביר להון ולא סברין, מיסבר להון ולא סברין, שריין מתנמנמין, אמר להון מה אתון מתנמנמין, שרי מישדי עליהון צרירין, ואית דמריין בחד תרע

מתיר את צרת הבת להתייבם, והוא בכור שטן "חריף ועומד על שמועה ועושה מעשה ואינו שב משמועתו לעשות כרבים" (היינו שהוא ראש וראשון ללוחמים את מלחמתה של תורה). ומתלמידי בית שמאי, והוזהרו ממנו כיון ששלש מאות תשובות יש לו על צרת הבת שהיא מתייבמת, ואז החכמים אזלון לגביה הלכו אליו, ולפני זה ר' דוסא בן הרכינס שלח ליונתן אחיו, וכתב ליה היזהר לכבד את הבאים אליך, כיון שחכמי ישראל נכנסין אצלך, עלון והחכמים נכנסו ויתיב להו קומי והושיב אותם לפניו, והוה מסביר להון את טעמם של ב"ש, אבל ולא סברין הם לא הבינו, ויונתן חזר ומיסבר להון ולא סברין, וכיון שהם לא הבינו את דברי יונתן, שריין התחילו להיות מתנמנמין, אמר להן, מה (מדוע) אתון מתנמנמין, ואז שרי מישדי עליהון צרירין ואז יונתן התחיל לזרוק בהם רגבי אדמה, ואית דאמריין ויש אומרים שבחד תרע

בשביל שיריצו (ירצצו) את מוחי, הרי אם אומר לכם שההלכה כב"ש, א"כ אם הן היו נשואות לכהן מן השוק (כב"ה), בניהם חללים, ואם אומר לכם שההלכה כב"ה, א"כ אם הן התייבמו (כב"ש), בניהם ממזרים, אבל אפי"ה אומר לכם את הדין, שההלכה כב"ה, ומעיד אני על משפחת בית ענוביי מבית צבועים, ועל משפחת בית נקיפי מבית קושש, שהיו בני צרות שנישאו לשוק, והיו בני בניהם כהנים גדולים עומדין ומקריבין על גבי המזבח.

ר' יעקב בר אידי אמר בשם ר' יהושע בן לוי, שמעשה שנכנסו זקנים אצל ר' דוסא בן הרכינס לשאול לו על צרת הבת, האם היא מתייבמת? ואמרו לו האם אתה הוא שאת מתיר בצרות להתייבם? אמר לון מה שמעתון וכי שמעתם שדוסא בן הרכינס מתיר את צרת הבת להתייבם? אמרו לו ששמענו שבן הרכינס מתיר את צרת הבת להתייבם, אמר לון שיונתן אחי הוה, שהוא

עלון ובתלתא נפקין, שלח אמר ליה מה שלחת לי בני נש בעו מילף ואמרת לי אינון חכמי ישראל, אתו לגביה, אמרון ליה את מה את אמר, אמר להן על המדוכה הזאת ישב חגי הנביא והעיד שלשה דברים, על צרת הבת שתינשא לכהונה, ועל עמון ומואב שהן מעשרין מעשר עני בשביעית, ועל גירי תדמור שהן כשרין לבא בקהל, אמר תלון שני עיני דניחמי לחכמי ישראל, ראה את ר' יהושע, וקרא עליו [ישעיהו כח] את מי יורה דעה, זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזוני בדברי תורה, את ר"ע, וקרא עליו [תהילים לד] פְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעָבוּ, מכירו אני שאדם גיבור בתורה הוא, ראה את ר' לעזר בן עזריה, וקרא עליו [תהילים לו] נָעַר הָיִיתִי גַם זָקְנָתִי, מכירו אני שהוא דור עשירי לעזרא, ועינוי דמיון לדידיה,

דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משפדים, ואמר שזכור אני שהיתה אמו מולכת את עריסתו של ר' יהושע לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזוני בדברי תורה, ור' דוסא בן הרכינס אמר את זה, כיון שר' יהושע שמע תורה עוד כשהיה יונק משדי אמו, ומיד שנעתק מהשדים היה בבית המדרש. ואח"כ ר' דוסא בן הרכינס ראה את ר"ע, וקרא עליו את הפסוק פְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעָבוּ וְדָרְשִׁי ה' לֹא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב, ואמר שמכירו אני שאדם גיבור בתורה הוא, ור' דוסא בן הרכינס אמר על ר"ע את הפסוק הזה, כיון שבתחילה כשר"ע היה ע"ה והיה רש בתורה אז הוא היה רעב, אבל אח"כ כשר"ע נהיה ת"ח ודרש את ה', אז לא היה חסר לו כל טוב. ואח"כ ר' דוסא בן הרכינס ראה את ר' לעזר בן עזריה, וקרא עליו את הפסוק נָעַר הָיִיתִי גַם זָקְנָתִי, ואמר מכירו אני שהוא (ראב"ע) דור עשירי לעזרא הסופר, ועינוי דמיון לדידיה והעינים של ראב"ע דומות לעינים של עזרא הסופר, ור' דוסא בן הרכינס אמר על ראב"ע את הפסוק הזה, כיון שראב"ע

עלון שהוקנים נכנסו בשער אחד, ובתלתא נפקין ויצאו דרך שלשה שערים (כיון שהם ברחו ממנו). ויונתן שלח לר' דוסא בן הרכינס אחיו, ואמר ליה מה שלחת לי בני נש שבעו מילף מדוע שלחת לי בני אדם שצריכים עדיין ללמוד ואמרת לי שאינון חכמי ישראל, וכשהוקנים אתו לגביה לר' דוסא בן הרכינס אמרון ליה את מה את אמר, האם אתה סובר כדברי ב"ש או כדברי ב"ה? אמר להן שעל המדוכה (המכתשת – בול עץ כבד) הזאת ישב חגי הנביא והעיד שלשה דברים, על צרת הבת שתינשא לשוק אפי' לכהונה, ועל ארץ עמון ומואב שבהן מעשרין מעשר עני בשביעית, כדי שיחיה לעניי ישראל מזהיכן להתפרנס בשביעית, ועל גירים הבאים מתדמור (שם מקום) שהן כשרין לבא בקהל, ולא צריך לחשוש שמא הם ממזרים וכדלקמן, ור' דוסא בן הרכינס אמר תלון שני עיני תגביהו את ריסי שני עיני, דניחמי כדי שאראה לחכמי ישראל, ואז ר' דוסא בן הרכינס ראה את ר' יהושע, וקרא עליו את הפסוק את מי יורה

מסכת פרק א [ה"ו - דף ח] יבמות

ל

אמר ר' חנינה דציפורין אף ר' טרפון הוה עמהן, וקרא עליו כהדא דר' לעזר בן עזריה.

ר"נ בר יעקב אמר מקבלין גרים מן הקרדוין ומן התדמוריים, ר' אבהו בשם ר' יוחנן מתני' אמרה כן שגירי תדמור כשירין, תמן תנינן, כל הכתמין הבאין מרקם טהורין, הא גירי תדמור כשירין. ר' יעקב אמר שמועתא – ר' חנינא ור' יהושע בן לוי חד מכשיר וחד מקבל, מאן דמכשיר – מקבל, ומאן דמקבל – לא מכשיר. ר' יוסי בר' בון בשם ר' נחמן בר יעקב בבל ליוחסין עד נהר זרוק, ר' יוסי בר' בון אמר רב ושמואל חד אמר עד נהר זרוק, וחורנה אמר עד נהר וואניי. ר' יהודה אמר בין הנהרות כגולה ליוחסין, ר' חנינה ברוקא בשם ר' יהודה, בני מישא

צריך לחשוש שמא הולד הזה הוא מגוי שבא על בת ישראל, וא"כ אומרת הגמ' שמאן דמכשיר את הולד של גוי שבא על בת ישראל, א"כ הוא מקבל גרים מתדמור, אבל ומאן דמקבל גרים מתדמור, יתכן שהוא לא מכשיר את הולד של גוי שבא על בת ישראל, כיון שיתכן שהוא רק סובר שלא צריך לחשוש שהוא נולד מגוי בא על בת ישראל, אבל אם יודעים שהוא נולד מגוי שבא על בת ישראל, יתכן שהוא סובר שהוא ממזר.

ר' יוסי בר' בון בשם ר' נחמן בר יעקב אומר שבבל נחשבת לעניין יוחסין עד נהר זרוק, שעד נהר זרוק תושבי המקום בחזקת מיוחסים, ור' יוסי בר' בון אמר שרב ושמואל נחלקו בזה, ואחד אמר שבבל נחשבת עד נהר זרוק, וחורנה אמר שבבל נחשבת עד נהר וואניי. ר' יהודה אמר שבין הנהרות היינו בין הפרת לחידקל, הרי היא כגולה כמו פומבדיתא לעניין יוחסין, שתושבי המקום בחזקת מיוחסים. ר' חנינה ברוקא אמר בשם ר' יהודה שבני מישא

היה נראה זקן בזמן שהיה נער, אמר ר' חנינה דציפורין שאף ר' טרפון הוה עמהן, ור' דוסא בן הרכינס קרא עליו כהדא דר' לעזר בן עזריה, היינו את הפסוק נער הייתי גם יקנתי, כיון שכאשר ר' טרפון היה נער, הוא כבר היה חכם גדול מאוד.

ר"נ בר יעקב אמר שמקבלין גרים מן הקרדוין ומן התדמוריים ולא צריך לחשוש שמא הם ממזרים מגוי שבא על בת ישראל, ור' אבהו אמר בשם ר' יוחנן שמתני' אמרה כן שגירי תדמור כשירין לבוא בקהל ולא צריך לחשוש שמא הם ממזרים, שהרי תמן במסכת נדה תנינן, שכל הכתמין הבאין מרקם טהורין, כיון שהם גויים גמורים, וחכמים לא גזרו על כתמי הגויים שיטמאו, וא"כ מוכח מכאן הא אבל גירי תדמור כשירין, כיון שהם גרים ככל הגרים. ואומרת הגמ' שר' יעקב אמר שמועתא שר' חנינא ור' יהושע בן לוי נחלקו, ואחד מכשיר את הולד של גוי שבא על בת ישראל, שאין לו דין של ממזר, וחד רק היה מקבל גר מתדמור, כיון שלא

מסכת פרק א [ה"ו - דף ט] **במות** לא

לא חשו להו – אלא משם ספק חללות, וכהנים ששם לא הקפידו על הגרושות, תמן קריין למיזא מְתָה, למדי חוֹלָה, עילם וגוּוכאי גוססות, חבל ימא תכילתא דבבל, שנויא עוּוּנייא וגוּוכיאי וצוצרייה תכילתא דחביל ימא.

אף על פי שאלו פוסלין ואלו מכשירין וכו': תני, אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות, ובאחיות, ובגט ישן, ובספק אשת איש, ובמקדש בשוה פרוטה, והמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מב"ש, אלא נוהגין באמת ובשלום, שנאמר [זכריה ח] **וְהָאֵמֶת וְהַשְּׁלֹם אֶהְבֵּנוּ. מִמּוֹרוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, וְאֵת אִמְרֵי הַיָּדָיִם הֵךְ עֲבִידָא קִידֵּשׁ הָרָאשׁוֹן בְּשׁוּה פְרוּטָה וְהַשְׁנִי בְּדִינָר, עַל דַּעְתָּהוֹן דְּבֵית שְׁמַאי מְקוֹדֶשֶׁת לַשְּׁנִי וְהוּלָד מִמּוֹר**

אשת איש, היינו האם קטנה שנתקדשה ע"י אמה או אחיה יכולה למאן גם לאחר הנישואין (נשואי קטנה נקראת ספק אשת איש, כיון שלא ידוע האם היא תבטל את הנישואין האלו), ובמקדש בשוה פרוטה, האם הקידושין חלים או שצריך לקדש את האשה לפחות בדינר, והמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, האם צריך לחזור ולגרשה, אפי"ה לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מב"ש, כיון שלא היה מריבה ביניהם, אלא נוהגין באמת ובשלום, כמו שנאמר **וְהָאֵמֶת וְהַשְּׁלֹם אֶהְבֵּנוּ**. שואלת הגמ' איך הם היו נושאים אשה זה מזה, והרי ממזרות בנתיים והרי יש ביניהם חילוקי דין עד שמחמת זה יתכן שיהיה ממזר לפי הצד שכנגדו, ואת אמר הכין שהיו נושאים אשה זה מזה, ומבארת הגמ' היך עבידא איך המעשה שמחמת זה יש ממזר לפי הצד שכנגדו? אם קידש הראשון אשה בשוה פרוטה והשני בדינר, הרי על דעתהון (לשיטת) דבית שמאי היא מקודשת לשני, ואם הראשון יבוא עליה, הוולד יהיה ממזר

לא חשו להו החכמים אלא משם ספק חללות, וזה מכיון שהכהנים ששם לא הקפידו על הגרושות, אבל אין חשש שמא הם ממזרים. ואומרת הגמ' שתמן בבבל קריין למיזא מְתָה, כיון שכולם בחזקת ממזרים, ולמדי קוראים חוֹלָה, כיון שרובם מיוחסים (וזה כמו שרוב החולים בחזקת חיים), ולעילם וגוּוכאי קוראים גוססות, כיון שרובם ממזרים (וזה כמו הגוססים שרובם למיתה), וחבל ימא זה תכילתא דבבל המקום המיוחס ביותר שיש בבל (כמו שהתכלת היא החשובה בכל הצבעים), ושנויא ועוּוּנייא וגוּוכיאי וצוצרייה הם תכילתא דחביל ימא המקום המיוחס ביותר שיש בחביל ימא.

אף על פי שאלו פוסלין ואלו מכשירין וכו': תני, אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ערוה, האם הן מתייבמות או לא, ובאחיות שנפלו לפני שני אחים ליבום (שאם ייבמו את האחת, הוא פוגע באחות זקוקתו), וקדמו ויבמו, האם הם צריכים לגרש אותן או לא, ובגט ישן, האם מותר לאדם לגרש את אשתו בגט שלאחר כתיבתו הבעל והאשה התייחדו זה עם זה, ובספק

מן הראשון, על דעתהון דבית הלל מקודשת לראשון והוולד ממזר מן השני? ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן מודין ב"ש לבית הלל לחומרין, מעתה בית הלל ישאו נשים מבית שמאי – דאינון מודיי להון, ובית שמאי לא ישאו נשים מבית הלל – דלית אינון מודיי להון, ר' הילא בשם ר' יוחנן אלו ואלו כהלכה היו עושין, אם כהלכה היו עושין בדא תנינן שלחו להן ב"ש ופחתה – שב"ש אומרים עד שיפחות את רובה, אמר ר' יוסי בר' בון עד שלא בא מעשה אצל בית הלל היו בית שמאי נוגעין בו, משבא מעשה אצל בית הלל לא היו בית שמאי נוגעין בו, אמר ר' אבמרי יאות, מה תנינן טימאו טהרות למפרע?! לא, מיכן ולהבא. ר' יוסי בר' בון אמר, רב ושמואל חד אמר אלו ואלו כהלכה היו עושין, וחד אמר אלו כהילכתן ואלו

של שפופרת הנוד) ופחתה, כיון שב"ש אומרים שהכלי לא מתבטל, אלא עד שיפחות את רובה, מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי בר' בון עד שלא בא מעשה אצל בית הלל היינו שעדיין לא שאלו את ב"ה האם השוקת הזאת כשרה, היו בית שמאי נוגעין בו ואמרו שצריך לפחות אותו עד רובו, אבל משבא מעשה אצל בית הלל אבל אילו השאלה היתה באה לב"ה, לא היו בית שמאי (צריכים להיות) נוגעין בו בשוקת, כיון שב"ה היו כבר אומרים להם לפחות את השוקת עד רובו (להחמיר כב"ש), אמר ר' אבמרי יאות שר' יוסי בר' בון צודק, שהרי מה תנינן וכי שנינו שב"ש טימאו טהרות למפרע?! שאז היה משמע שהשתמשו בשוקת הזאת, והרי לא שנינו כך, אלא רק ב"ש אמרו לפחות אותה, כדי שתהיה כשרה מיכן ולהבא. ואומרת הגמ' שר' יוסי בר' בון אמר, שרב ושמואל נחלקו בזה, ואחר אמר שאלו ואלו כהלכה היו עושין, ואחר אמר שאלו כהילכתן ואלו

מן הראשון, ועל דעתהון דבית הלל היא מקודשת לראשון והוולד ממזר מן השני? מתרצת הגמ' ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן אמר, שמודין ב"ש לבית הלל לחומרין, דהיינו שב"ש רק החמירו על עצמם לקדש את האשה בדינר, אבל אם אחד קידש אשה בפרוטה, הם חששו לקידושין האלו. שואלת הגמ' א"כ מעתה מעכשיו נאמר, שבית הלל ישאו נשים מבית שמאי כיון דאינון (ב"ש) מודיי להון, אבל ובית שמאי לא ישאו נשים מבית הלל, כיון דלית אינון מודיי להון, שהרי ב"ה נהגו כשיטתם גם לקולא? אלא אמר ר' הילא בשם ר' יוחנן שאלו ואלו כהלכה (לפי כל השיטות) היו עושין, שואלת הגמ' אם כהלכה היו עושין, א"כ מדוע בדא תנינן (בזה שנינו), מעשה בשוקת (היינו כלי חלול) יהוא, שהיתה בירושלים (ודרכה עברו המים מהמעין למקוה) והיתה נקובה כשפופרת הנוד, והיו כל הטהרות שבירושלים נעשות על גבה, ושלחו להן ב"ש ליהוא (שלא מספיק נקב בשיעור

כהילכתן, ממזרות בנתיים, ואת אמר הכין? המקום משמר ולא אירע מעשה מעולם, כהדא דתני, כל הרוצה להחמיר על עצמו לנהוג כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל על זה נאמר [קהלת ב] וְהִפְסִיל בַּחֲשָׁךְ הוֹלֵךְ, כקולי אלו וכקולי אלו, נקרא רשע, אלא או כדברי ב"ש כקוליהן וכחומריהן, או כדברי בית הלל כקוליהן וכחומריהן, הדא דתימא עד שלא יצאת בת קול, אבל משיצאת בת קול, לעולם הלכה כדברי בית הלל, וכל העובר על דברי בית הלל חייב מיתה. תני, יצאתה בת קול ואמרה, אלו ואלו דברי אלהים חיים הם, אבל הלכה כבית הלל לעולם. ואיכן יצאת בת קול? רבי פיבי אמר בשם רבי יוחנן, ביבנה יצאה בת קול.

הדרן עלך פרק חמש עשרה נשים

וא"כ ע"כ שכל אחד עשה כסברתו. ואומרת הגמ' הדא דתימא מה שאמרנו שכל אחד יכול להחליט כמו מי הוא עושה, זה היה עד שלא יצאת בת קול, אבל משיצאת בת קול, א"כ לעולם ההלכה כדברי בית הלל, וכל העובר על דברי בית הלל חייב מיתה. תני, יצאתה בת קול ואמרה, אלו ואלו גם דברי ב"ש וגם דברי ב"ה דברי אלהים חיים הם ("כי כשעלה משה למרום לקבל תורה, הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר, ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור, ויהיה הכרעה כמותם"). אבל הלכה היינו ההנהגה למעשה, צריך להיות כדברי בית הלל לעולם. שואלת הגמ' ואיכן יצאת הבת קול, כשאמרה שההלכה כדברי ב"ה? מתרצת הגמ' רבי פיבי אמר בשם רבי יוחנן, שבישיבה ביבנה יצאה בת קול.

הדרן עלך בלי נדר פרק חמש עשרה נשים

כהילכתן היו עושים, וכל אחד ואחד היה נוהג כמנהגו, שואלת הגמ' א"כ איך הם היו נושאים נשים אלו מאלו, והרי ממזרות בנתיים ואת אמר הכין? מתרצת הגמ' שאחד היה מודיע לשני אל תתחתן עם פלונית כיון שלשיטתך היא אסורה, ולא צריך לחשוש שמא ישכחו מלהודיע, כיון שהמקום היה משמר אותם ולא אירע מעשה תקלה מעולם, וזה (שכל אחד עשה כסברתו) כהדא דתני, שכל הרוצה להחמיר על עצמו ולנהוג גם כחומרי בית שמאי וגם כחומרי בית הלל הרי זה אסור, ועל זה נאמר וְהִפְסִיל (מי שנסתמו ממנו מעיינות החכמה) בַּחֲשָׁךְ הוֹלֵךְ, שהוא אינו יודע איזה סברא נכונה, והעושה כקולי אלו וכקולי אלו, נקרא רשע, כיון שבעצם הוא מזלזל במצוות, אלא שהוא תולה את מעשיו ברב פלוני או ברב אלמוני, אלא "עשה לך רב", ותתנהג או כדברי ב"ש כקוליהן וכחומריהן, או כדברי בית הלל כקוליהן וכחומריהן,

פרק ב

הלכה א

מתני' כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו; שני אחין ומת אחד מהן ונולד להן אח, ואחר כך ייבם השני את אשת אחיו ומת, ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשנייה משום צרתה. עשה בה מאמר ומת, שנייה חולצת ולא מתייבמת.

גמ' כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו': 'יִחְדוּ', פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, דלא כן מה אנן אמרין, מת בלא בנים תהא אשתו אסורה להינשא, שמא יוליד אביו בן ותהא אשתו זקוקה לייבום?! מעתה אפילו מתה אמו תהא אשתו אסורה להינשא, שמא ילך אביו וישא לו אשה אחרת ויוליד בן ותהא אשתו זקוקה לייבום?! ויאמר קרייה ובן 'ואב' אין לו? אלא כן אנן קיימין כשמת והניח

שרק האח שחי עם אחיו ביחד, מייבם את אשת אחיו, פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, שואלת הגמ' דלא כן ולולי הפסוק מה אנן אמרין מה היינו אומרים, וכי היינו אומרים שאם אחד מת בלא בנים תהא אשתו אסורה להינשא, שמא יוליד אביו בן ותהא אשתו זקוקה לייבום?! והרי אם אתה חושש לזה, א"כ מעתה (מעכשיו) אפילו אם מתה אמו תהא אשתו של המת אסורה להינשא, שמא ילך אביו וישא לו אשה אחרת ויוליד בן ותהא אשתו זקוקה לייבום?! ואם תאמר שהיינו חוששים לזה, א"כ ויאמר קרייה שהפסוק יאמר כי יִשְׁבוּ אֲחִים יִחְדוּ ומת אחד מהם ובן 'ואב' אין לו? מתרצת הגמ' אלא כן אנן קיימין אלא כאן מדובר כשמת והניח

מתני' כיצד הדין של אשת אחיו שלא היה בעולמו; אם היו שני אחין ומת אחד מהן (ראובן), ונולד להן אח (לוי) ואחר כך ייבם השני (שמעון) את אשת (ראובן) אחיו, ומת, א"כ הראשונה (מי שהיתה אשת ראובן) יוצאה מחיוב יבום, משום שהיא היתה אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשנייה (אשת שמעון) פטורה מייבום, משום צרתה. ואם שמעון עשה בה מאמר (קידושין שעושים ליבמה) ומת, א"כ השנייה (אשת שמעון) חולצת ולא מתייבמת, הגמ' תבאר מדוע.

גמ' כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו': מבארת הגמ' מהיכן יודעים שלא מייבמים את אשת אחיו שלא היה בעולמו, כיון שכתוב כי יִשְׁבוּ אֲחִים יִחְדוּ, מכאן

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] יבמות לה

את אמו מעוברת, שלא תאמר אילו מת והניח את אשתו מעוברת, שמא אינה צריכה להמתין לידע אם בן קיימא הוא ואם אינו בן קיימא, אף הכא תהא צריכה להמתין לידע אם בן קיימא הוא ואם אינו בן קיימא, לפום בן צריך מימר 'יִחְדּוּ', פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו.

עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת ולא מתייבמת: יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ – זה הביאה, וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה – זה המאמר, יכול כשם שהביאה גומרת בה כך יהא מאמר גומר בה? תלמוד לומר וַיִּבְמָה, עֲזָרָה את כל הפרשה כולה לייבום, הביאה גומרת בה ואין המאמר גומר בה, אם בן מה הועיל בה מאמר? לאוסרה לאחין, ר' שמעון אומר המאמר או קונה או לא קונה, מה טעם דר' שמעון? יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ – זו הביאה, וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה – זה המאמר, וכשם שהביאה גומרת בה כך המאמר גומר בה, או יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ – והרי היא לקוחה לו, והמאמר לא הועיל

גומרת בה את הקניין, כך יהא מאמר גומר בה? תלמוד לומר לכך חזרה התורה ואמרה שוב פעם וַיִּבְמָה, ומכאן שעזרה (נסתיימה) היינו כאן התורה סיימה את כל הפרשה כולה לייבום, ומכאן שרק הביאה גומרת בה ואין המאמר גומר בה, ואם בן מה הועיל בה מאמר? לאוסרה על שאר האחין שלא יוכלו ליבמה. אבל ר' שמעון אומר שהמאמר או קונה קניין גמור או לא קונה בכלל, ומבארת הגמ' מה טעם דר' שמעון? כיון שר"ש מסתפק האם פירוש הפסוק הוא כמו שאמרנו, דהיינו יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ – זו הביאה, וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה – זה המאמר, וא"כ כשם שהביאה גומרת בה כך המאמר גומר בה, או שפירוש הפסוק הוא כך; יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה, היינו והרי היא לקוחה לו ע"י הביאה, אבל והמאמר לא הועיל בה

את אמו כשהיא מעוברת, ולכך צריך את הפסוק (שפוסט את אשת אחיו שלא היה בעולמו מייבום) שלא תאמר הרי אילו אחד מת בלי בנים, והניח את אשתו כשהיא מעוברת, שמא אינה צריכה להמתין מלהינשא לשוק, כדי לידע אם העובר הזה בן קיימא הוא ואם אינו בן קיימא? וא"כ אף הכא היינו אומרים שאשת המת תהא צריכה להמתין ולידע אם העובר שבמעו חמותה, בן קיימא הוא ואם אינו בן קיימא, לפום בן צריך מימר לכך צריך את הפסוק כי יִשְׁבוּ אֲחִים 'יִחְדּוּ', לומר לנו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, שאינה מתייבמת.

עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת ולא מתייבמת: מבארת הגמ' שיודעים את הדין של 'מאמר', כיון שכתוב יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ – זה הביאה, וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה – זה המאמר, וא"כ יכול כשם שהביאה

מסכת פרק ב [ה"א - דף י] יבמות

בה כלום, ר' לעזר בן ערך אומר המאמר קונה קניין גמור ביבמה, מה טעם דר' לעזר בן ערך? ולקחה לו לאשה – הרי היא כקידושי אשה, מה קידושי אשה קונין קניין גמור, אף המאמר קונה קניין גמור. איזו היא מאמר ביבמה – הרי את מקודשת לי בכסף ובשוה כסף. בין רבנין בין ר' שמעון מודיי בה, כרבנין צד שקנה בה מאמר כנגדו אסור בצרה, וצד שלא קנה בה מאמר כנגדו הותר בצרה, לפיכך חולצת ולא מתייבמת, כר' שמעון קנה מאמר – שתייהן אסורות, לא קנה מאמר – הראשונה אסורה והשנייה מותרת, מספק – חולצת ולא מתייבמת, מה נפיק מן ביניהון? בא על השנייה, על דעתין דרבנין אינה ביאת ערוה, על דעתין דר"ש ביאת ערוה. מפני שעשה בה מאמר, הא אם לא עשה בה מאמר מתייבמת, ואין לו זיקה בה?

משום אשת אח שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה, ואם לא קנה מאמר, א"כ הראשונה אסורה משום אשת אח שלא היה בעולמו והשנייה מותרת, ולכך מספק בעלת המאמר חולצת ולא מתייבמת, ואומרת הגמ' מה נפיק מן ביניהון איזה חילוק דין יש בין ר"ש לחכמים? אם האח בא על השנייה על אשת שמעון, על דעתין דרבנין אינה ביאת ערוה, כיון שמעיקר הדין היו צריכים לייבמה, אבל על דעתין דר"ש זה ספק ביאת ערוה, וא"כ הם צריכים להביא אשם תלוי.

שואלת הגמ' שמשמע מהמשנה שרק מפני ששמעון עשה בה באשת ראובן מאמר, לכך לוי לא יכול ליבם את אשת שמעון, הא אבל אם שמעון לא עשה בה באשת ראובן מאמר, א"כ אשת שמעון מתייבמת ללוי, וא"כ שואלת הגמ' מדוע לוי יכול לייבם את אשת שמעון, וכי אין לו לשמעון זיקה בה באשת ראובן, וא"כ בעצם אשת שמעון היא בצרת אשת ראובן מחמת הזיקה, וא"כ היה

כלום, ר' לעזר בן ערך אומר שהמאמר קונה קניין גמור ביבמה, מה טעם דר' לעזר בן ערך? כיון שכתוב ולקחה לו לאשה – הרי היא (המאמר) כקידושי אשה, מה קידושי אשה קונין קניין גמור, אף המאמר קונה קניין גמור. ומבאר הגמ' איזו היא מאמר ביבמה? שהיבם אומר ליבמה, הרי את מקודשת לי בכסף או בשוה כסף. ואומרת הגמ' שבין רבנין ובין ר' שמעון מודיי בה במה ששנינו "עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת ולא מתייבמת", זה הולך כרבנין (שמאמר קונה אבל לא קניין גמור), כיון שהצד שקנה בה מאמר א"כ כנגדו אסור בצרה (כיון שהיא צרת אשת אח שלא היה בעולמו), והצד (החלק) שלא קנה בה מאמר א"כ כנגדו הותר בצרה (כיון שהיא לא צרת אשת אח שלא היה בעולמו) לפיכך בעלת המאמר חולצת ולא מתייבמת, וזה הולך גם כר' שמעון (שמסתפק האם מאמר קונה או לא), כיון שאם קנה מאמר א"כ שתייהן אסורות, הראשונה

מסכת פרק ב [ה"ב - דף י'] יבמות לו

אמר ר' חגי קיימתה כההוא דמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר, שומרת יבם שמתה מותר באמה, זיקה היתה לו בה, כיון שמתה בטלה זיקתה, והכא כיון שמת בטלה זיקתו.

הלכה ב

מתני' שני אחין ומת אחד מהן וייבם השני את אשת אחיו ואחר כך נולד להן אח ומת, הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשנייה משום צרתה. עשה בה מאמר ומת, שנייה חולצת ולא מתייבמת, ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה.

גמ' ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וכו': ר' שמעון אומר המאמר או קונה או לא קונה, ואת אמר אכין – ומייבמין לבעלת מאמר, וחש לומר שמא לא קנה מאמר, ונמצא מתחייב עליה משם אשת אחיו שלא היה בעולמו? וחולצין לבעלת מאמר, וחש לומר לא שמא קנה מאמר, ונמצאת השנייה

ויבום, משום צרתה. ואם שמעון רק עשה בה (באשת ראובן) מאמר, ומת, א"כ השנייה (אשת שמעון) חולצת ולא מתייבמת, ר' שמעון אומר שמייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה, הגמ' תבאר שר"ש מדבר לעניין הרישא של המשנה.

גמ' ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וכו': שואלת הגמ' הרי ר'

שמעון אומר שהמאמר או קונה או לא קונה, ואת אמר אכין (מייבם לאיזו שירצה)? והרי אם מייבמין לבעלת מאמר, וחש לומר צריך לחשוש שמא לא קנה מאמר, וא"כ כשלו מייבם את אשת ראובן, נמצא שהוא מתחייב עליה משם אשת אחיו שלא היה בעולמו? וכן איך ר"ש אומר שחולצין לבעלת מאמר, וחש לומר לא שמא קנה מאמר, וא"כ נמצאת שהשנייה

צריך להיות שלוי לא יוכל לייבם את אשת שמעון? מתרצת הגמ' אמר ר' חגי קיימתה (הסברתי) שזה כההוא דאמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר, ששומרת יבם שמתה, היבם מותר באמה, כיון שאומנם זיקה היתה לו בה, אבל כיון שמתה בטלה זיקתה, וא"כ גם הכא, כיון ששמעון מת, בטלה זיקתו מאשת ראובן, ולכך לוי יכול לייבם את אשת שמעון.

הלכה ב

מתני' שני אחין שהיו ביחד בעולם, ומת אחד מהן (ראובן), וייבם השני (שמעון) את אשת אחיו ואחר כך נולד להן אח (לוי), ואח"כ שמעון מת, א"כ הראשונה (מי שהיתה אשת ראובן) יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשנייה (אשת שמעון) פטורה מחליצה

מסכת פרק ב [ה"ב - דף י] יבמות

זקוקה לו? הוויי מה דאמר ר' שמעון – על רישיה. אמר ר' יוחנן מודה ר' שמעון בראשונה, אשכח תני עוד היא במחלוקת, מה בין ראשונה ומה בין שנייה? ראשונה בא ומצאה באיסור, ושנייה בא ומצאה בהיתר.

ר' יוחנן בעי, אשת אביו שמצאה לפני אחד מן השוק, מה אמר בה ר' שמעון, מפני שמצאה בהיתר מותרת? לא אמר ר' שמעון אלא על ידי אחין מן האב. ר' יעקב בר אחא אמר ר' שמעון בן לקיש בעי אשת אחיו מאמו שמצאה לפני אחיו מאביו, מה אמר בה ר' שמעון, מפני שמצאה בהיתר מותרת?

שואלת הגמ' ר' יוחנן בעי אשת אביו, שכאשר הבן נולד, הוא מצאה כשהיא נשואה לפני אחד מן השוק, מה אמר בה ר' שמעון, האם גם בזה ר"ש אמר שמפני שמצאה בהיתר היא מותרת לו, דהיינו מה הדין אם יעקב גירש את רחל אשתו ונישאת לאחר, ואח"כ נולד לו בן מאשה אחרת (לאה), האם מותר לבן של לאה להתחתן עם רחל, כיון שהוא לא פגש אותה כשהיא נשואה לאביו? מתרצת הגמ' שלא אמר ר' שמעון את הסברא "מפני שמצאה בהיתר מותרת", אלא על ידי אחין מן האב, שנפלה לפניו ליבום, שאיסור אשת אח הותר, ובזה ר"ש אומר שלא משגיחים על איסור אשת אח מאחיו שלא היה בעולמו, אבל כאן הרי לא הותר שום איסור, וא"כ איך יפקע איסור אשת אב. ור' יעקב בר אחא אמר שר' שמעון בן לקיש בעי שאל, ומה הדין באשת אחיו מאמו שמצאה לפני אחיו מאביו, דהיינו שאחיו מאביו נשא את אשת אחיו מאמו, ואז לוי נולד, ומצאה את אשת אחיו מאמו כשהיא נשואה לאחיו מאביו, ומת, ונפלה לפניו ליבום, מה אמר בה ר' שמעון, האם מפני שמצאה בהיתר היא תהיה מותרת, כיון שאיסור אשת אח מאביו הותר עכשיו לצורך

(אשת שמעון) זקוקה לו ליבום? אלא הוויי ע"כ מה דאמר ר' שמעון שלוי מייבם לאיזו שירצה, זה הולך רק על הרישיה של המשנה, ששמעון יבם את אשת ראובן. אמר ר' יוחנן שמודה ר' שמעון במקרה של המשנה הראשונה הקודמת (שלוי נולד לפני ששמעון ייבם) שאסור לו לייבם את אשת ראובן, כיון שר"ש גם סובר את הדין של איסור אשת אח שלא היה בעולמו. אבל אשכח תני נמצאה ברייתא שאומרת שעוד היא במחלוקת שר"ש נחלק גם בנולד ולבסוף ייבם. שואלת הגמ' ולדברי ר' יוחנן מה ההבדל בין המשנה הראשונה שר"ש מודה, ומה בין השנייה שר"ש נחלק? מתרצת הגמ' שיש הבדל גדול, במקרה של המשנה הראשונה היות ולוי נולד לפני ששמעון ייבם את אשת ראובן, א"כ כשלוי בא לעולם הוא מצאה את אשת ראובן באיסור (אשת אח שלא היה בעולמו), ובמקרה של המשנה השנייה היות ולוי נולד לאחר ששמעון ייבם את אשת ראובן, א"כ כשלוי בא לעולם הוא מצאה את אשת ראובן בהיתר (שהרי שמעון כבר יבם את אשת ראובן, וא"כ כבר התבטלו נישואיה לראובן) לכך היא לא אסורה עליו משום אשת אח שלא היה בעולמו.

מסכת פרק ב [ה"ב - דף י] יבמות לט

לא אמר ר' שמעון אלא על ידי אחים מאב. ר' יודן בעי, צרת אחות אמו שמצאה לפני אחיו מאביו, מפני שמצאה בהיתר מותרת? ר' אבין בעי גרושה שנעשית אלמנה?

עשה בה מאמר ומת וכו': את אמר מה דאמר ר' שמעון על ראשה, מה אמר ר' שמעון בבעלת מאמר? נישמעינה מן הדא, ר' שמעון אומר ביאתה וחליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, ואם חלץ לבעלת מאמר אף השנייה צריכה חליצה.

ליבם, א"כ אין את ההיתר של 'מפני שמצאה בהיתר'. וכן ר' אבין בעי מה הדין בגרושה שנעשית אלמנה, דהיינו מה הדין אם שמעון ייבם את אשת ראובן לפני שלוי נולד, וגירשה, ואח"כ לוי נולד, ואח"כ חזר שמעון וכנסה, ומת, ועבשיו היא נפלה לפני לוי ליבום, האם כאן ר"ש יאסור ללוי ליבמה, כיון שכשהוא נולד היא לא היתה זקוקה ליבום, וא"כ היא נאסרה עליו משום אשת אח, או שכיון שבשעה שלוי נולד כבר הותר איסור אשת אחיו הראשון למייבם, לכן לוי יוכל לייבמה? והגמ' לא פושטת את הספיקות.

עשה בה מאמר ומת וכו': שואלת הגמ' הרי את אמרת שמה דאמר ר' שמעון ("מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה"), זה נאמר על ראש המשנה, וא"כ שואלת הגמ' מה אמר (סובר) ר' שמעון בבעלת מאמר? אומרת הגמ' שנישמעינה מן הדא, ששינוי בבריייתא, שאם אחד עשה מאמר ביבמתו ואח"כ נולד לו אח, ובעל המאמר לא הספיק לכנסה עד שמת, ר' שמעון אומר שביאתה או חליצתה של אחת מהן (היינו של אשת שמעון) פוטרת את צרתה, ואם חלץ לבעלת מאמר (היינו לאשת ראובן), א"כ אף השנייה (אשת שמעון) צריכה חליצה.

היבום, א"כ אולי הותר גם איסור אשת אח מאמו? מתרצת הגמ' שלא אמר ר' שמעון את הסברא "מפני שמצאה בהיתר מותרת", אלא על ידי אחים מאב, שכיון שהאיסור של אשת אח הותר לשמעון ע"י היבום, לכך לוי יכול ליבמה כששמעון ימות, אבל משא"כ לעניין איסור אשת אח מאמו שלא הותר כלל אצל שמעון, לכך האיסור נשאר גם כששמעון ימות, ולוי לא יוכל ליבמה. חזר ר' יודן ובעי, ומה הדין בצרת אחות אמו שמצאה לפני אחיו מאביו, היינו ששמעון ייבם את צרת אחות אמו של לוי (לפני שנולד), ואח"כ לוי נולד, ושמעון מת, וצרת אחות אמו נפלה לפני ליבום, והרי כל האיסור שיש ללוי בצרת אחות אמו זה משום שהיא אינה זקוקה לו ליבום, שאז היא אסורה עליו משום אשת אח, וא"כ אולי ר"ש יתיר ללוי לייבם אותה מפני שמצאה בהיתר, ולכך היא תהיה מותרת לו, או שכל מה שר"ש מתיר ביבם ואח"כ נולד, זה רק במקום שהחסרון הוא מחמת שהוא לא היה בעולם בזמן אחיו, שאילו לוי היה אז בעולם, הוא היה יכול ליבם, ובזה ר"ש מתיר ללוי ליבם הואיל ומצאה בהיתר, אבל משא"כ בצרת אחות אמו, שאף אם לוי היה בעולם כשמת אחיו הראשון, הוא ג"כ לא היה יכול

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יא] יבמות

את אמר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, מה נפשך, קנה מאמר – שתיהן נשיו, נפטרה בחליצת חבירתה, לא קנה מאמר, אין הראשונה צריכה חליצה, ואם חלץ לבעלת מאמר, אף השנייה צריכה חליצה, שמא לא קנה מאמר, ולא נגעה בה חליצה, ויבום שמא קנה מאמר, ונפטרה בחליצת חבירתה. מה נפיק מן ביניהון? חלץ לראשונה ובא על השנייה, על דעתין דרבנן אינה ביאת ערוה, על דעתיה דר' שמעון ביאת ערוה, בא על הראשונה ובא על השנייה, על דעתין דרבנן הראשונה ביאת ערוה, והשנייה צריכה גט וחליצה, על דעתיה דר' שמעון שתיהן צריכות גט, הראשונה צריכה גט – שמא קנה מאמר,

לראשונה (למי שהיתה אשת ראובן) ובא על השנייה (אשת שמעון). שעל דעתין דרבנן מה שהוא בא על אשת שמעון, זה אינה ביאת ערוה, כיון שמאמר לא קונה קנין גמור, אבל על דעתיה דר' שמעון שמסתפק האם מאמר קונה קנין גמור או לא, א"כ יש כאן ספק ביאת ערוה, שהרי יתכן שהיא כבר נפטרה בחליצת בעלת המאמר, ויהיו חייבים באשם תלוי, וכן אם היבם בא על הראשונה וחזר ובא על השנייה, שעל דעתין דרבנן, מה שהוא בא על הראשונה זה ביאת ערוה, כיון שהיא אסורה עליו משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, והשנייה צריכה גט וחליצה כיון שזה ביאה פסולה (שצריך לחזור ולחלוץ לה, ואסור לו לקיימה), שהרי היא צרת ערוה במקצת, שהרי המאמר קונה ומשייר, ועל דעתיה דר' שמעון שתיהן צריכות גט ואסור לו לקיימן, אבל אינן צריכות חליצה, הראשונה צריכה גט – שמא קנה מאמר, וא"כ זה נחשב לייבם ולבסוף נולד, שהוא יכול ליבמה, וא"כ היא

ומבארת הגמ' את הברייתא, את אמר שביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, כיון שממה נפשך המעשה שיעשה באשת שמעון פטר את אשת ראובן, שהרי אם קנה מאמר א"כ שתיהן נשיו, ולכך אשת ראובן נפטרה בחליצת חבירתה (אשת שמעון), ואם לא קנה מאמר, א"כ אין הראשונה (מי שהיתה אשת ראובן) צריכה חליצה, כיון שהיא אשת אחיו שלא היה בעולמו, אבל ואם חלץ לבעלת מאמר (למי שהיתה אשת ראובן), א"כ אף השנייה (אשת שמעון) צריכה חליצה, כיון ששמא לא קנה מאמר, וא"כ כשחלץ לאשת ראובן לא נגעה (לא הועיל) בה באשת שמעון החליצה, אבל ויבום לא יכולים לעשות באשת שמעון, לאחר שחלץ למי שהיתה אשת ראובן, כיון ששמא קנה המאמר, וא"כ אשת שמעון נפטרה בחליצת חבירתה (מי שהיתה אשת ראובן). שואלת הגמ' מה נפיק מן ביניהון איזה חילוק דין יש בין ר"ש לחכמים? מתרצת הגמ' אם הוא חלץ

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יא] **יבמות** מא

והשנייה צריכה גט שמא קנה ייבום, שמא קנה מאמר נפטרת מביאת חבירתה.
ר' זעורה בשם ר' ששת, תני תמן דברי ר' שמעון שתיהן אסורות, וקשיא קנה מאמר – שתיהן מותרות, לא קנה מאמר אלא זיקה, וקשיא קנה זיקה – שתיהן מותרות, לא קנה זיקה – הראשונה אסורה והשנייה מותרת? שמא זיקת ר' שמעון כמאמר דרבנן, כמה דרבנן אמרו המאמר קנה ומשייר, כן אמר זיקה קונה ומשיירת, וקשיא, צד שקונה זיקה – כנגדו היתר בצרה, צד שלא קנה זיקה – כנגדו היתר בצרה? אמר שמי וכי מה נפשך בעריות?! מה כדון, כהיא דאמר ר' אחא בשם ר' בון בר חייה, כל יבמה שאין כולה לפניו, צד הקנוי שבה נידון לשם ערוה – וערוה פוטרת צרתה.

מותרת, וא"כ מדוע ר"ש אומר ששתיהן אסורות? מתרצת הגמ' **שמא זיקת ר' שמעון** (ר"ש סובר בזיקה) **כמאמר דרבנן, כמה דרבנן אמרו שהמאמר קנה ומשייר, כן ר"ש אמר שזיקה קונה ומשיירת**, ולכך שתייהן אסורות, חזרת הגמ' ואומרת עדיין **וקשיא, שהרי הצד שקונה זיקה א"כ כנגדו היתר בצרה**, וגם לצד שלא קנה זיקה, **כנגדו היתר בצרה**, וא"כ מדוע אסור ללוי לייבם את אשת שמעון? מתרצת הגמ' **אמר ר' שמי וכי אומרים ממה נפשך להתיר בעריות?!** שואלת הגמ' מדוע לא אומרים ממה נפשך להתיר בעריות, וא"כ מה כדון מה עכשיו, ומדוע לוי לא יכול לייבם את אשת שמעון? מתרצת הגמ' שכוונת ר' שמי לומר **כהיא דאמר ר' אחא בשם ר' בון בר חייה שכל יבמה שאין כולה לפניו שלא יכולים לייבם את כל היבמות**, א"כ **צד הקנוי שבה** היינו אותה יבמה שאסור ליבמה, **נידון לשם ערוה וערוה פוטרת צרתה**, ולכך לא יכולים לייבם אף אחת מהיבמות, כיון שהן כצרת ערוה.

מתגרשת בגט ואינה צריכה חליצה, **והשנייה צריכה גט שמא קנה ייבום** (רק יבום קונה ומאמר אינו קונה), וא"כ הביאה שעשה בראשונה לא הועיל לה, ולכך חל היבום בשניה, אבל אסור לו לקיימה, **שמא קנה מאמר**, וא"כ היא נפטרת מיבום ע"י ביאת חבירתה.

שואלת הגמ' ר' זעורה בשם ר' ששת שאל, הרי תני תמן, **שלדברי ר' שמעון** אם אחד עשה מאמר ביבמתו ואח"כ נולד לו אח ולא הספיק לכנסה עד שמת, **שתיהן אסורות** לו, וקשיא יש להקשות מדוע שתייהן אסורות, והרי אם קנה מאמר, א"כ היה צריך להיות שאחת משתייהן יהיו מותרות להתייבם, ואם לא קנה מאמר, אלא יש כאן רק זיקה, שאשת ראובן זקוקה לשמעון לייבום, א"כ וקשיא יש להקשות, אם קנה זיקה (אם עצם זה שאשת ראובן זקוקה לשמעון זה נחשב כאילו הוא כבר קנה אותה), א"כ היה צריך להיות שאחת משתייהן יהיו מותרות להתייבם, ואם לא קנה זיקה, א"כ אומנם הראשונה (אשת ראובן) אסורה, אבל והשנייה (אשת שמעון) צריכה להיות

הלכה ג

מתני' כלל אמרו ביבמה, כל שהיא אסורה איסור ערוה, לא חולצת ולא מתייבמת, איסור מצוה ואיסור קדושה, חולצת ולא מתייבמת. אחותה שהיא יבמתה, או חולצת או מתייבמת.

גמ' אחותה שהיא יבמתה וכו': אמר ר' זעירא, עד דאנן תמן אפקינן ארבע עשרה מן אחותה שהיא יבמתה מתייבמת, חוץ מביתו, דסלקינן להכא, שמעינן הכא דתני ר' חייה, דתני ר' חייה בתו מאנוסתו נשואה לאחיו מאביו ולה אחות מאם מאיש אחר נשואה לאחיו השני ומת בלא בנים, הרי זה אסור בביתו ומותר באחותה, הדא היא אחותה כשהיא יבמתה מתייבמת.

איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת: פשיטא הדא מילתא, איסור מצוה ואיסור קדושה חליץ נפטרה צרתה. ובא עליה? ר' יוסה אמר

הלכה ג

מתני' כלל אמרו ביבמה; כל שהיא אסורה משום איסור ערוה – לא

חולצת ולא מתייבמת, ואם היא אסורה משום איסור מצוה או איסור קדושה (המשנה הבאה תבאר מה הכוונה), חולצת ולא מתייבמת. ואם נפלו לפני יבם אחד שתי אחיות (משני אחים) ליבום, שאסור לו לייבם את אף אחת מהן, היות והוא פוגע באחות זקוקתו, אבל אם אחת מהן היתה אסורה עליו משום איסור ערוה, א"כ אחותה של האסורה משום איסור ערוה שהיא יבמתה, או חולצת או מתייבמת, כיון שהאסורה עליו משום איסור ערוה אינה זקוקה לו ליבום.

גמ' אחותה שהיא יבמתה וכו': אמר ר' זעירא, עד דאנן תמן כשהייתי בבבל אפקינן הוצאנו ופירשנו ארבע עשרה עריות (מתוך הט"ו עריות המנויות בתחילת המסכת) מן אחותה שהיא יבמתה ששייך בהם,

שהיא מתייבמת, חוץ מביתו, כיון שאחותה היא אסורה עליו ג"כ משום בתו או בת אשתו, אבל כדסלקינן להכא כשעליתי לכאן, שמעינן הכא מה דתני ר' חייה, דתני ר' חייה שבתו מאנוסתו שהיא נשואה לאחיו מאביו, ולה אחות מאם מאיש אחר, ובתו היתה נשואה לאחיו השני ומת בלא בנים, שהרי זה (אביה) אסור בביתו ומותר באחותה, א"כ הדא היא א"כ על המקרה הזה נאמר במשנה (גם כלפי 'בתו'), אחותה כשהיא יבמתה שמתייבמת.

איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת: אומרת הגמ' שפשיטא הדא מילתא שהדבר הזה פשוט, שבאיסור מצוה או איסור קדושה שחליץ לה (לאסורה עליו) שנפטרה צרתה, אבל שואלת הגמ' מה הדין אם הוא בא עליה (על האסורה עליו). האם צרתה נפטרת, או שכיון שזה ביאה פסולה, א"כ זה לא פוטר את צרתה? ר' יוסה אמר

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יב] **יבמות** מג

איתפלגון, ר' לעזר ור' יוחנן אמר לא נפטרה צרתה, ר' שמי מחלף שמועה, מסתברא על דר' שמי, דבכל אתר ר' לעזר סמך לר' חייה רבה, דתני ר' חייה, איסור מצוה איסור קדושה, חלץ לה ובא עליה נפטרה צרתה.

הלכה ד

מתני' איסור מצוה – שניות מדברי סופרים, איסור קדושה – אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, ובת ישראל לממזר ולנתיין.

גמ' איסור מצוה שניות מדברי סופרים וכו': איסור מצוה עריות מדברי סופרים – מצוה מן התורה לשמוע את דברי סופרים. ואיסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט [ויקרא כא] וְקִדְּשְׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב. ואית דמחלפין, אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט

לכהן הדיוט (חלוצה היא כגרושה מדרבנן), ממזרת או נתינה לישראל (הנתינים, הם מהגבעונים, ודוד המלך פסל אותם מלבוא בקהל, כמו שנאמר "והגבענים לא מבני ישראֵל"), ובת ישראל לממזר ולנתיין, שיש בנישואין האלו איסור לאו.

גמ' איסור מצוה שניות מדברי סופרים וכו': מבארת הגמ' שאיסור מצוה היינו עריות האסורות מדברי סופרים, וזה נקרא 'איסור מצוה' כיון שמצוה מן התורה לשמוע את דברי סופרים (החכמים). ואיסור קדושה היינו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וזה נקרא 'איסור קדושה', כיון שהאיסור הוא משום קדושת הכהנים, וכמו שכתוב וְקִדְּשְׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב. ואומרת הגמ' ואית דמחלפין שיש שמחליפים ואומרים שאלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט זה איסור מצוה, וזה מכיון

ש**איתפלגון** שנחלקו בזה, שיש אומרים שר' לעזר ור' יוחנן אמרי שלא נפטרה צרתה, אבל ר' שמי מחלף את השמועה שר"א ור' יוחנן אמרו שנפטרה צרתה, ואומרת הגמ' שמסתברא שצריך לסמוך על דברי ר' שמי, כיון דבכל אתר שבכל מקום ר' לעזר סמך את עצמו על ר' חייה רבה, והרי ר' חייה אמר שנפטרה צרתה, דתני ר' חייה, איסור מצוה או איסור קדושה, בין אם הוא חלץ לה, ובין אם הוא בא עליה נפטרה צרתה.

הלכה ד

מתני' מבארת המשנה מה הוא איסור מצוה ומה הוא איסור קדושה; איסור מצוה היינו שניות (העריות שהן קרובות בקרבה שניה לאדם), שהן אסורות מדברי סופרים, ואיסור קדושה היינו הנשים שאסורות משום איסור קדושת הכהנים (וכן שאר חייבי לאוים), ואלו הן אלמנה הנשואה לכהן גדול, גרושה או חלוצה

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יב] **בבמות**

[ויקרא כז] אֵלֶּה הַמִּצְוֹת, וְכָל שֵׁם מִצְוָה אַחַת, וְאִסּוּר קְדוּשָׁה עֲרִיּוֹת מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים – אָמַר ר' יוֹדָה בֶּן פִּזִּי וְלָמָּה סִמֵּךְ הַכְּתוּב פִּרְשַׁת עֲרִיּוֹת לְפִרְשַׁת קְדָשִׁים, לְלַמֶּדְךָ שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא פּוֹרֵשׁ מִן הָעֲרִיּוֹת נִקְרָא קְדוֹשׁ, שֶׁכֵּן שׁוֹנְמִית אוֹמֶרֶת לֵאמֹר [מַלְכִים ב ד] הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קְדוֹשׁ הוּא, ר' אֲבִין אָמַר שֶׁלֹּא הֵבִיט בָּהּ, וּרְבִנָּן אֲמַרִין שֶׁלֹּא רֹאֵת טִיפַת קְרִי עַל בִּגְדֵיּוֹ מִיָּמִינוֹ. אֲמַתִּיה דְּר' שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אֲמַרָה מִן יוֹמֵי לֹא חֲמִית מִילָּה בִּישָׂא עַל מְנוֹי דְּמַרִּי. אָמַר ר' יוֹנָה קְדוֹשׁ 'הוּא' וְאִין תִּלְמִידוֹ קְדוֹשׁ, כְּתִיב וַיֵּשֶׁב גִּיחֲזִי לְהִדְפָּהּ, מַהוּ לְהִדְפָּהּ? אָמַר ר' יוֹסִי בֶּן חֲנִינָה שֶׁנֶּתַן יָדוֹ בַּחֹד שְׁבִיּוּפִיה – בֵּין דְּדִיהָ.

מְנִיין לְשִׁנּוּת? ר' חוּנָא אָמַר [ויקרא יח] הָאֵל קְשׁוּתָא, מִיכָן שִׁישׁ לְמַטָּה מִהֵן. וְאֵלּוֹ הֵן הַשְּׁנִיּוֹת; אִם אֲבִיו, אִם אִמּוֹ, אִם אֲשֶׁת אֲבִיו, וְאִם אֲשֶׁת אֲבִי אִמּוֹ, אִם אֲשֶׁת בֶּן בָּנוֹ, וְאִם אֲשֶׁת בֶּן בָּתּוֹ, אִם אֲשֶׁת אֲחֵי אִמּוֹ, וְאִם אֲשֶׁת אֲחֵי אֲבִיו מֵאִמּוֹ. תַּנִּי, ר' חֲנִין אוֹמַר

לֹא חֲמִית לֹא רִאִיתִי מִילָּה בִּישָׂא (קְרִי) עַל מְנוֹי דְּמַרִּי עַל בִּגְדֵי אֲדוֹנֵי. אָמַר ר' יוֹנָה שֶׁבִּפְסוּק כְּתוּב קְדוֹשׁ 'הוּא', וְלֹא כְּתוּב רַק 'קְדוֹשׁ', מִכָּאן שֶׁרַק אֲלִישֶׁע הִיָּה קְדוֹשׁ וְאִין תִּלְמִידוֹ קְדוֹשׁ, וּמֵהֵיכָן יוֹדְעִים אֵת זֶה, כִּיּוֹן שְׁכַתִּיב שֵׁם (כְּשֶׁהַשׁוֹנְמִית נִפְלָה לְרַגְלֵי אֲלִישֶׁע הַנְּבִיא כְּשֶׁבָנָה מֵת), וַיֵּשֶׁב גִּיחֲזִי לְהִדְפָּהּ, וּמַהוּ לְהִדְפָּהּ? אָמַר ר' יוֹסִי בֶּן חֲנִינָה שֶׁנֶּתַן יָדוֹ בַּחֹד שְׁבִיּוּפִיה הֵינּוּ בֵּין דְּדִיהָ.

מְנִיין יֵשׁ רֵמֵז לְשִׁנּוּת מִן הַתּוֹרָה? ר' חוּנָא אָמַר שֶׁהָרִי כְּתוּב בְּסוֹף פִּרְשַׁת הָעֲרִיּוֹת מְדוּעַ ה' אוֹסֵר אֶת הָעֲרִיּוֹת, כִּי אֵת כָּל הַתּוֹעֵבֶת הָאֵל עָשׂוּ אֲנָשֵׁי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם, וְהָרִי מֵהַ חֲכוּנָה 'הָאֵל' – קְשׁוּתָא, מִיכָן שִׁישׁ תּוֹעֵבוֹת שֶׁהֵם לְמַטָּה מִהֵן, וְצִרִיךְ לְהִימָנַע גַּם מֵהֵם. וְאֵלּוֹ הֵן הַשְּׁנִיּוֹת; אִם אֲבִיו, אִם אִמּוֹ, אִם אֲשֶׁת אֲבִיו, וְאִם אֲשֶׁת אֲבִי אִמּוֹ, אִם אֲשֶׁת בֶּן בָּנוֹ, וְאִם אֲשֶׁת בֶּן בָּתּוֹ, אִם אֲשֶׁת אֲחֵי אִמּוֹ, וְאִם אֲשֶׁת אֲחֵי אֲבִיו מֵאִמּוֹ. תַּנִּי, ר' חֲנִין אוֹמַר

שֶׁבִּסּוֹף חוֹמֶשׁ וִיקְרָא (שֵׁשׁ מוֹזְכָּר מִצְוֹת הַכְּהֻנִּים) כְּתוּב אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה, וְכָל שֵׁם מִצְוָה אַחַת הֵינּוּ שֶׁהִפְסוּק הוֹלֵךְ עַל כָּל חוֹמֶשׁ וִיקְרָא, שֵׁשׁ מוֹזְכָּר הַאֲזָהָרוֹת עַל הַכְּהֻנִּים, וְאִסּוּר קְדוּשָׁה הֵינּוּ עֲרִיּוֹת מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים, וּפְרִישׁוֹת מַעֲרִיּוֹת קְרִי 'קְדוּשָׁה', שֶׁהָרִי אָמַר ר' יוֹדָה בֶּן פִּזִּי וְלָמָּה סִמֵּךְ הַכְּתוּב פִּרְשַׁת עֲרִיּוֹת הַכְּתוּבָה בְּסוֹף פִּרְשַׁת אַחֲרֵי מוֹת לְפִרְשַׁת (לְפָסוּק) קְדָשִׁים תִּהְיֶה? כִּדִּי לְלַמֶּדְךָ שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא פּוֹרֵשׁ מִן הָעֲרִיּוֹת נִקְרָא קְדוֹשׁ, וְהוֹכַחָה הִיא שֶׁכֵּן הָאִשָּׁה הַשׁוֹנְמִית אוֹמֶרֶת לֵאמֹר לְבַעֲלָהּ הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קְדוֹשׁ הוּא, וּמֵהֵיכָן הַשׁוֹנְמִית יֹדְעָה שֶׁאֲלִישֶׁע הוּא קְדוֹשׁ? ר' אֲבִין אָמַר שֶׁלֹּא הֵבִיט בָּהּ, וּרְבִנָּן אֲמַרִין שֶׁלֹּא רֹאֵתָ טִיפַת קְרִי עַל בִּגְדֵיּוֹ מִיָּמִינוֹ (כְּשֶׁכִּיבְסָה לוֹ אֶת בִּגְדֵיּוֹ). וְאוֹמֶרֶת הַגַּמ' שֶׁאֲמַתִּיה (שִׁפְחָתוֹ) דְּר' שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אֲמַרָה מִן יוֹמֵי (מִיָּמֵי)

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יב] **יבמות** מה

כולהון אין להן הפסק, חוץ מאשת אבי אמו, בר קפרא אמר כולהון יש להן הפסק, דבר קפרא מוסיף אם אבי אמו, ואם אבי אביו. רב אמר כלת בנו יש לה הפסק, מה פליג, כלת בנו ממקום אחר באת, רב אמר זרע היוצא ממנו אסור, אמר ר' יוסי בר' בון טעמא דרב, אברהם אסור בכל נשי ישראל, שרה אסורה בכל אנשי ישראל. רב אמר כל שאילו נקיבה מן התורה אסורה, כיוצא בו זכר – אשתו אסורה, אחות אביו נקיבה אסורה – אחי אביו זכר אשתו אסורה. אחות אמו נקיבה אסורה – אחי אמו זכר אשתו אסורה. בת בנו נקיבה אסורה – בן בנו זכר אשתו אסורה. בת בתו נקיבה אסורה – בן בתו זכר אשתו אסורה. אמר ר' יעקב דרומיאי קומי ר' יוסי, אית לך אף תרתי, אמו תורה אם אמו שנייה לה – אסרו אם אביו מפני אם אמו. אשת בנו תורה אשת בן בנו שנייה לה – אסרו אשת בן בתו מפני אשת בן בנו. אמר ר' מתנייא אית לך אף תרתי, אשת אביו

שכולהון שכל השניות אין להן הפסק, ולכך גם אם אמו אסורה, חוץ מאשת אבי אמו שבזה יש הפסק, ולכך אשת אבי אמו אביו מותרת, אבל מדברי בר קפרא מוכח שהוא אמר שלכולהון יש להן הפסק, דבר קפרא מוסיף שאם אבי אמו, ואם אבי אביו אסורות, ומזה שבר קפרא צריך להוסיף אותן, מכאן שלשאר השניות יש הפסק. רב אמר שאיסור כלת בנו יש לה הפסק, דהיינו כלת בן בנו מותרת, ומבארת הגמ' מה פליג מה החילוק? כיון שהקורבה של כלת בנו ממקום אחר באתה (הקורבה באה ע"י נישואין), ולכך יש לזה הפסק, אבל לשאר השניות אין הפסק, שהרי רב אמר שזרע היוצא ממנו, לעולם הוא אסור, אמר ר' יוסי בר' בון שלטעמא דרב (לשיטת רב) אברהם אסור בכל נשי ישראל, ושרה אסורה בכל אנשי ישראל, כיון שכל עם ישראל הם צאצאיהם. רב אמר כל שאילו נקיבה מן התורה אסורה, א"כ כיוצא בו

(קירבה כזאת) בזכר, אשתו אסורה, ולכך היות ואחות אביו מאמו נקיבה אסורה מן התורה, א"כ אחי אביו מאמו זכר – אשתו אסורה מדרבנן, וכן אחות אמו נקיבה אסורה מדרבנן, וכן בת בנו נקיבה אסורה מן התורה, א"כ בן בנו זכר – אשתו אסורה מדרבנן, וכן בת בתו נקיבה אסורה מן התורה, א"כ בן בתו זכר – אשתו אסורה מדרבנן. אמר ר' יעקב דרומיאי – שהגיע מדרום א"י (או שהיה גר ברומי – עיר הסמוכה לכפר חנניה) קומי ר' יוסי, שאית לך אף תרתי שיש להוסיף עוד שתי איסורים, אמו אסורה מן התורה ואם אמו היא שנייה לה, וחכמים אסרו גם את אם אביו מפני אם אמו, וכן אשת בנו אסורה מן התורה ואשת בן בנו היא שנייה לה, וחכמים אסרו גם את אשת בן בתו מפני אשת בן בנו. אמר ר' מתנייא שאית לך אף תרתי שיש להוסיף עוד שתי איסורים, אשת אביו

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יב] יבמות

תורה אשת אבי אביו שנייה לה – אסרו אשת אבי אמו מפני אשת אבי אביו. אשת אחי אביו מאביו תורה אשת אחי אביו מאמו שנייה לה – אסרו אשת אחי אמו מאמו מפני אשת אחי אביו מאמו. ר' חונה שמע כולחון מן הדא קרייא [ויקרא יח] עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶהָ, אֶת בֵּת בְּנָהּ וְאֶת בֵּת בָּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ, שְׂאֵרָהּ הֵנָּה זָמָה הוּא, וּכְתִיב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא, זִמָּה זִמָּה לְגִזְרָה שׁוּה, מַה לְמַטְּן שְׁלֹשָׁה דּוּרוֹת אֵף לְמַעַלְן שְׁלֹשָׁה דּוּרוֹת, מַה לְמַטְּן בְּלֹא תַעֲשֶׂה אֵף לְמַעַלְן בְּלֹא תַעֲשֶׂה, מַה לְמַעַלְן דְּרַךְ נִישׁוּאִין אֵף לְמַטְּן דְּרַךְ נִישׁוּאִין, מַה לְמַעַלְן בְּשִׁרְיָפָה אֵף לְמַטְּן בְּשִׁרְיָפָה, מַה לְמַטְּן עֲשֶׂה בֵּת זָכָר כְּבַת נְקִיבָה, אֵף לְמַעַלְן עֲשֶׂה אִם זָכָר כֵּאֵם נְקִיבָה – מַה אֵית לָךְ לְמִימָר אִם חֲמוּי וְאִם חֲמוּתוֹ, לֹא תִהִיָּה אִם אֲבִיו כֵּאֵם חֲמוּי, לֹא תִהִיָּה אִם אֲמוֹ כֵּאֵם חֲמוּתוֹ, אֲסִרוּ אִשָּׁת אֲבִי אֲבִיו מִפְּנֵי אִם אֲבִיו, אֲסִרוּ אִשָּׁת אֲבִי אֲמוֹ מִפְּנֵי אִם אֲמוֹ, לֹא תִהִיָּה אִשָּׁת בֵּן בְּנוֹ כְּבַת בֵּן

חמותר, ומה למטן הן בלא תעשה מן התורה, אף למעלן הן בלא תעשה מדרבנן, ומה למעלן חמותר אסורה עליו רק בדרך נישואין, אבל אם אנוסתו מותרת, אף למטן בת אשתו אסורה רק בדרך נישואין, אבל בת אנוסתו מותרת, ומה למעלן הבא על חמותר הוא בשריפה, אף למטן הבא על בתו הוא בשריפה, ומה למטן עשה בת זכר כבת נקיבה, שאסור לבוא גם על בת בנה, אף למעלן עשה אם זכר כאם נקיבה, ומבאר הגמ' דהיינו מה אית לך למימר (מה הכוונה אם זכר כאם נקבה), היינו אם חמיו ואם חמותו, ואומרת הגמ' וכי לא תהיה אם אביו כאם חמיו, וכן וכי לא תהיה אם אמו כאם חמותו, וחכמים אסרו את אשת אבי אביו מפני אם אביו, וכן הם אסרו את אשת אבי אמו מפני אם אמו. וכן וכי לא תהיה אשת בן בנו כבת בן

אסורה מן התורה ואשת אבי אביו היא שנייה לה, וחכמים אסרו גם את אשת אבי אמו מפני אשת אבי אביו, וכן אשת אחי אביו מאביו אסורה מן התורה ואשת אחי אביו מאמו היא שנייה לה, וחכמים אסרו גם את אשת אחי אמו מאמו מפני אשת אחי אביו מאמו, ואומרת הגמ' שר' חונה שמע כולחון למד את האיטורים שהוסיפו כאן מן הדא קרייא דהיינו שיש רמז מהפסוק, שהרי כתוב עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶהָ אֶת בֵּת בְּנָהּ וְאֶת בֵּת בָּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ שְׂאֵרָהּ הֵנָּה זָמָה הוּא, וּכְתִיב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא, וא"כ דורשים זימה זימה לגזירה שוה, ומכאן מה למטן התורה אסרה שלשה דורות (האשה ובתה ובת בתה), מכאן שאף למעלן צריך לאסור שלשה דורות (האשה חמותו ואם

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יב] **יבמות** מז

אשתו, לא תהיה אשת בן בתו כבת בת אשתו. התיב ר' חגי קומי ר' יוסי והא מתניתא פליגא על רב, מותר הוא אדם באשת חורגו ואסור בבתו, אלא חורגתו שמא אינו אסור בה? הרי חורגו זכר ואשתו מותרת.

ר' זריקן בשם ר' חנינה, אשת חמיו אסורה מפני מראית העין, אי תימר תורה, הרי דוד שנשא רִצְפָּה בת אֵיָה, שנאמר [שמואל ב יב] וְאֶתְנָה לָךְ אֶת בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחִיקָךְ.

ר' ירמיה בשם ר' לעזר שני חורגים שגדלו בבית אחד אסורין להינשא מפני מראית העין, אתא עובדא קומי ר' חנינה בריה דר' אבהו, אמר יסבון באתר דלא חֲפְמִין לְהוֹן.

תמן תנינן, ר' יוסי אומר אם עבר הזקן ונשאה, מה עבר – עבר על דברי

אסרו את אשת חמיו מפני מראית העין, שהיא נראית כחמותו.

אמר ר' ירמיה בשם ר' לעזר ששני חורגים (כגון ראובן שנשוי לשתי נשים, ולאחת מהם יש בן מבעל אחר) שגדלו בבית אחד, אסורין להינשא זה לזו מפני מראית העין, שנראה שהוא נושא את אחותו, ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי (בא מעשה לפני) ר' חנינה בריה דר' אבהו ששני חורגים רצו להינשא זה לזו, ואמר להם יסבון באתר דלא חֲפְמִין לְהוֹן שינשאו בעיר שלא מכירים אותם, וא"כ אין בזה משום מראית העין, ואח"כ הם יכולים לחזור לעירם, כיון שלא מחייבים אותם להתגרש.

שואלת הגמ' תמן במסכת כריתות תנינן, שיתכן שאחד יבוא על בתו ויתחייב ז' חטאת, ור' יוסי אומר שאם עבר הזקן ונשאה את בתו בתו, א"כ בנו יהיה חייב גם משום אשת אביו, והרי לכאן מה הכוונה שהזקן 'עבר' ונשאה, היינו שעבר על דברי

אשתו, וכן וכי לא תהיה אשת בן בתו כבת בת אשתו, ולכך הן אסורות. שואלת הגמ' התיב ר' חגי קומי ר' יוסי על דברי רב שאמר "כל שאילו נקיבה מן התורה אסורה, כיוצא בו זכר, אשתו אסורה" והא מתניתא פליגא על רב, שהרי למדנו בבבויטא, מותר הוא אדם באשת חורגו (בן אשתו) ואסור בבתו של חורגו, וא"כ שאל ר' חגי אלא חורגתו (בת אשתו) שמא אינו אסור בה? והרי ודאי שהאדם אסור בה מן התורה, וא"כ הרי חורגו זכר ואפי"ה אשתו מותרת, וא"כ מוכח דלא כרב.

אמר ר' זריקן בשם ר' חנינה, אשת חמיו אסורה – מפני מראית העין, ואמר ר' חנינה אי תימר שהיא אסורה עליו מן התורה, לא יתכן לומר כך, שהרי מצאנו בדוד המלך שנשא את רִצְפָּה בת אֵיָה, שהיתה אשת חמיו (אשת שאול המלך), שנאמר וְאֶתְנָה לָךְ אֶת בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחִיקָךְ, אלא שאח"כ חכמים

מסכת פרק ב [ה"ה - דף יג] יבמות

סופרים, ר' יוסי בשם ר' אבהו שאל לר' יוחנן הדא אמרה שניות אין להן הפסק?
אמר ליה וכי שנייה לשניות שנינו?! לא שנייה לדברי תורה, וכולהון משום כלת
בנו. ר' חזקיה בשם יונה – ר' אבהו לא אמר כן, אלא ר' לעזר שאל לר' יוחנן
שמנה שניות שנינו, וזה הרי תשע? וכולהון משום כלת בנו.

הלכה ה

מתני' מי שיש לו אח מכל מקום, זוקק את אשת אחיו לייבום, ואחיו לו לכל
דבר, חוץ ממה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית.

הלכה ו

מתני' מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן הייבום, וחייב על
מכתו ועל קללתו, ובנו לו לכל דבר, חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן
הנכרית.

הלכה ה

מתני' מי שיש לו אח מכל מקום, אפי'
שהוא ממזר, זוקק את אשת אחיו
לייבום, ואחיו הוא לו לכל דבר, היינו
ליורשו, ולהיטמא עליו (שאם אחיו של הממזר
היה כהן, והממזר מת, אחיו ניטמא לו). חוץ
ממה (מאח) שיש לו מן השפחה ומן
הנכרית, שהוא אינו נחשב לאחיו.

הלכה ו

מתני' מי שיש לו בן מכל מקום אפי'
שהוא ממזר, פוטר את אשת
אביו מן הייבום, ואותו בן חייב על מכתו
ועל קללתו של אביו, כיון שהוא נחשב לבנו,
ובנו הוא לו לכל דבר היינו ליורשו,
ולהיטמא עליו (שאם אביו של הממזר היה
כהן, והממזר מת, אביו ניטמא לו). חוץ ממי
שיש לו בן מן השפחה ומן הנכרית, שהוא
אינו נחשב לבנו.

סופרים שנשא את בת בתו, וא"כ ר' יוסי
בשם ר' אבהו שאל לר' יוחנן שלכאור'
הדא אמרה מוכח מכאן שלשניות אין
להן הפסק? אמר ליה ר' יוחנן וכי שנייה
לשניות שנינו שהן אסורות, והרי חכמים
לא אסרו אלא רק שנייה לדברי תורה,
וא"כ כולהון כל מה שר' יוסי אמר 'עבר',
זה משום כלת בנו, שכאן מדובר שבת בת
בתו היתה נשואה לבן בנו של הזקן, ולכך
היא אסורה עליו משום כלת בנו. אבל ר'
חזקיה בשם ר' יונה אמר שר' אבהו לא
אמר כן לא שאל את השאלה, אלא ר'
לעזר שאל לר' יוחנן הרי שמנה שניות
שנינו לעיל בברייתא, ולכאור' זה האיסור
שהזקן עובר כשבא על בת בתו הרי
תשע שניות, ומדוע זה לא מוזכר בברייתא?
אמר לו ר' יוחנן וכולהון משום כלת בנו
כדלעיל.

גמ' מי שיש לו בן מכל מקום וכו': ר' אבין בעי ובנו לכל דבר, אפילו לפרייה ורביה, ולשנייה.

חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית: בין גוי שבא על בת ישראל וילדה, בין ישראל שבא על גויה וילדה, בכור לנחלה, ואינו בכור לכהן. גוי שבא על גויה וילדה, ר' יוחנן אמר גוים יש להם יחסים, ר' שמעון בן לקיש אמר גוים אין להם יחסין, והא כתיב [מלכים ב כ] **בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח בְּרָאדָן בְּלָאדָן בֶּן בְּלָאדָן מֶלֶךְ בָּבֶל סָפְרִים וּמִנְחָה אֶל חִזְקִיָּהוּ?** על ידי שכיבד זקינו זכה להתיחס, והא כתיב [מלכים א טו] **וַיִּשְׁלַחם הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶל בֶּן הָרָד בֶּן טַבְרֶמָן בֶּן חִזְיֹן מֶלֶךְ אֲרָם הַיֹּשֵׁב בְּדַמְשֶׁק לֵאמֹר? קֹוצֵץ בֶּן קֹוצֵץ, כְּמֹה דָּאת אִמֹר [אסתר ט] פִּי הָמָן בֶּן הַמֶּדְתָּא הָאֲנָנִי, וְכִי**

אביו, ולכך אביו קיים מצות פריה ורביה, וכן אם אח"כ יולד להם בן, הוא לא יהיה בכור לנחלה, אבל ר' שמעון בן לקיש אמר שלגוים אין להם יחסין, ולכך אביו לא קיים מצות פריה ורביה, וכן אם אח"כ יולד להם בן, הוא בכור לנחלה, שואלת הגמ' והא כתיב **בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח בְּרָאדָן בְּלָאדָן בֶּן בְּלָאדָן מֶלֶךְ בָּבֶל סָפְרִים וּמִנְחָה אֶל חִזְקִיָּהוּ,** וא"כ מוכח מכאן שיש לגוים יחוס? מתרצת הגמ' שכאן זה שונה, ועל ידי שבראדך כיבד את בלאדן זקינו (בראדך היה בן בלאדן ונכדו של בלאדן), שהוא היה חותם את שמו 'בראדך בלאדן בן בלאדן' לכך הוא זכה להתיחס, שואלת הגמ' והא כתיב **וַיִּשְׁלַחם הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶל בֶּן הָרָד בֶּן טַבְרֶמָן בֶּן חִזְיֹן מֶלֶךְ אֲרָם הַיֹּשֵׁב בְּדַמְשֶׁק לֵאמֹר,** וא"כ מוכח שיש לגוים יחוס? מתרצת הגמ' שאסא אמר לבן הרד שאתה קוצץ בן קוצץ (רוצח בן רוצח) וא"כ אתה יכול להסיר את מלך ישראל מעלי, וזה כמזה דאת אמר פִּי הָמָן בֶּן הַמֶּדְתָּא הָאֲנָנִי צָרָר כָּל הַיְּהוּדִים, וְכִי

גמ' מי שיש לו בן מכל מקום וכו': ר' אבין בעי (אמר) שאותו ממזר הוא בנו לכל דבר, אפילו לעניין פרייה ורביה, שאם יש לאחד בן ובת ממזרים, הוא קיים מצות פרו ורבו. ולשנייה כגון ממזר שנשא אשה, א"כ היא אסורה על אבי אביו, משום כלת בן בנו.

חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית: אומרת הגמ' **בין גוי שבא על בת ישראל וילדה,** שאותו בן אינו מתייחס אחרי אביו הגוי, ובין ישראל שבא על גויה וילדה, שאותו בן אינו מתייחס אחרי אביו היהודי, ואם אח"כ הגוי או הגויה התגיירו והמשיכו לחיות יחד ונולד להם אחרי הגירות בן, א"כ (הבן שנולד לאחר הגירות) הוא בכור לנחלה, כיון שבשני המקרים הבן הקודם שנולד לא מתייחס אחרי אביו. אבל ואינו בכור לכהן, כיון שסוף סוף הוא אינו פטר רחם. ואומרת הגמ' ומה הדין בגוי שבא על גויה וילדה ואח"כ ההורים התגיירו, ר' יוחנן אמר שגוים יש להם יחסים, היינו שהבנים שנולדו בהיותם גוים מתייחסים אחרי

מסכת פרק ב [ה"ו - דף יג] יבמות

בן המדתא היה? אלא צורר בן צורר, אופ הכא קוצץ בן קוצץ. אמר ר' תנחומא כך משיב ר' שמעון בן לקיש את ר' יוחנן, והא כתיב [שמואל ב ט] וּלְצִיבָא חֲמִשָּׁה עָשָׂר בָּנִים וְעֶשְׂרִים עֶבְדִּים, ועבדים יש להן ייחוס! בְּאִלְמֹות שומטין של מפיבושת. **שפחה** [שמות כא] הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִּהְיֶה לְאִדְנֶיהָ. נכרית, ר' יוחנן אמר בשם ר' שמעון בן יוחי, כתיב [דברים ז] וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם, וכתיב פי יסיר את בִּנְךָ מֵאַחֲרֵי, בֶּנְךָ מִיִּשְׂרָאֵל קְרוֹי בֶּנְךָ, ואין בֶּנְךָ מגויה קרוי בֶּנְךָ אלא בנה.

יעקב איש כפר נבוריה זול לצור, אתון שאלין ליה מהו מיגזר בריה דארמייתא בשוכתה? וסבר מישרי לון מן הדא [במדבר א] וַיִּתְּלְדוּ עַל מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם, שמע ר' חגיגי אמר ייתי אייתוניה דילקן, אמר ליה מאיכן אתה מלקיני? אמר

שבני השפחה מתייחסים אחריה. ואומרת הגמ' מהיכן יודעים שבני הנכרית לא מתייחסים אחרי אביו, ר' יוחנן אמר בשם ר' שמעון בן יוחי שהיות וכתיב וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בְּתֶרֶךְ לֹא תִתֵּן לִבְנֹו וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶה, וכתיב פי יסיר את בִּנְךָ מֵאַחֲרֵי, ולא כתוב 'כי תסיר את בֶּנְךָ' הגם שזה כתוב לאחר 'ויביתו לֹא תִקַּח לִבְנֶה', אלא מכאן שהתורה מתייחסת לנכד, ורק בֶּנְךָ מִיִּשְׂרָאֵלית קרוי בֶּנְךָ, ולכך התורה חוששת שאביו הגוי יסיר אותו מאחרי ה', אבל ואין בֶּנְךָ מגויה קרוי בֶּנְךָ אלא בנה.

יעקב איש כפר נבוריה זול לצור, ואתון שאלין ליה ובאו ושאלו אותו מהו מיגזר האם מותר למול בריה דארמייתא בן של יהודי שנולד מגויה בשוכתה בשבת, וסבר מישרי לון והוא רצה להתיר להם מן הדא ממה שכתוב בפסוק וַיִּתְּלְדוּ עַל מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם, ומכאן שילדים מתייחסים אחרי האבא, שמע ר' חגיגי ואמר ייתי שיעקב יבוא ואייתוניה דילקי ותביאו אותו שיקבל מלקות, על שהורה הוראה שאינה נכונה, אמר ליה יעקב מאיכן אתה מוכיח שאני טועה שאתה מלקיני? אמר

בן המדתא האגגי היה (אומנם המן היה בן המדתא, אבל לא בן המדתא האגגי), אלא כמו שהכוונה שם שהמן היה צורר בן צורר, היינו כמו שהמדתא האגגי היה צורר את היהודים בזמנו, כך המן היה צורר את היהודים, וא"כ אופ הכא לעניין בן הדד, כוונת הפסוק לומר שהוא היה קוצץ בן קוצץ. אמר ר' תנחומא שכך משיב ר' שמעון בן לקיש את ר' יוחנן על מה שהקשה, והא כתיב וּלְצִיבָא חֲמִשָּׁה עָשָׂר בָּנִים וְעֶשְׂרִים עֶבְדִּים, וכי לעבדים יש להן ייחוס? ואפי"ה כתוב שהיה לו 'בנים', וא"כ מוכח מכאן שהתורה מזכירה בנים גם למי שאין לו יחוס, וא"כ לא ק' מבן הדד ובן בלאדן, אבל ר' יוחנן שהוכיח מבן בלאדן ובן הדד, כיון שאין הוכחה מציבא, ורק כאן מזכירים שהיה לו בנים, היות ובְּאִלְמֹות הם היו שומטין את עצמם מהעבדות של מפיבושת, לכך ציבא היה כבן חורין.

אומרת הגמ' מהיכן יודעים שבני השפחה לא מתייחסים אחרי אביו, כיון שכתוב הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִּהְיֶה לְאִדְנֶיהָ, ומזה שבניה יהיו לאדוניה ולא לאביהם (העבד עברי), מוכח

ליה מן הדא דכתיב [עזרא י] וְעָתָה נִכְרַת בְּרִית לְאַלְהֵינוּ לְהוֹצִיא כָּל נָשִׁים וְהַנּוֹלֵד מֵהֶם, אמר ליה מן הקבלה את מלקיני? אמר ליה וְכִתּוּרָה יַעֲשֶׂה, אמר ליה מן הדא אורייה? א"ל מן ההיא דאמר ר' יוחנן בשם ר"ש בן יוחי כתיב וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם וּכְתִיב פִּי יִסֹּר אֶת בִּגְדוֹ מֵאַחֲרָי - בנג מִיִּשְׂרָאֵל קרוי בנג ואין בנג מגויה קרוי בנג אלא בנה, אמר ליה חבוט חבטך, דהוא טבא בקלטא.

הלכה ז

מתני' מי שקידש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו קידש, נותן גט לזו וגט לזו, מת ולו אח אחד, חולץ את שתיהן, היו לו שנים, אחד חולץ ואחד מייבם, קדמו וכנסו אין מוציאין מידן.
גמ' מת ולו אח אחד חולץ לשתייהן: בכל אתר את אמר אין חליצה אחר חליצה, והכא אמר הכין? כאן בוודאי כאן בספק.

הלכה ז

מתני' מי שקידש אחת משתי אחיות, ואינו יודע איזו מהם קידש, א"כ הוא אסור באף אחת מהן, כיון שכל אחת היא בספק אחות אשתו, ולכך הוא נותן גט לזו וגט לזו, ואם הוא מת ויש לו רק אח אחד, א"כ האח חולץ את שתיהן, ואם היו לו שני אחים, א"כ אחד חולץ ואחד מייבם, אבל אסור להתחיל ביבום, כיון שיש חשש שמא הוא יבוא על אחות זקוקתו, ואם קדמו וכנסו אין מוציאין מידן, כיון שיתכן שהראשון הוא יבם את האשה הראויה לו.
גמ' מת ולו אח אחד חולץ לשתייהן: שואלת הגמ' הרי בכל אתר (מקום) את אמר שאין חליצה אחר חליצה, והכא את אמר הכין שהאח חולץ לשתייהן? מתרצת הגמ' כאן בוודאי כשהיבם יודע מי היא יבמתו, אז אין חליצה אחר חליצה, אבל כאן מדובר בספק, שהיבם אינו יודע מי היא יבמתו, לכך הוא צריך לחלוץ לשתייהן.

ליה מן הדא דכתיב וְעָתָה נִכְרַת בְּרִית לְאַלְהֵינוּ לְהוֹצִיא כָּל נָשִׁים וְהַנּוֹלֵד מֵהֶם, בעצת אדני וְהַחֲרָדִים, ומזה שצריך להוציא גם את הבנים שנולדו מנשותיהם הנכריות, מוכח שהם אינם מבני ישראל, אמר ליה יעקב מן דברי הקבלה את מלקיני, והרי אולי היה שם הוראת שעה? אמר ליה כתוב שם בַּמִּצּוֹת אֲלֵהֶנוּ וְכִתּוּרָה יַעֲשֶׂה וא"כ מוכח שזה מדין תורה, אמר ליה יעקב ומן הדא אורייה ומהיכן אתה מוכיח לי את זה מהתורה עצמה? א"ל שזה מוכח מן ההיא דאמר ר' יוחנן בשם ר"ש בן יוחי שהיות וכתיב וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בְּתֶךָ לֹא תִתֵּן לִבְנוֹ וּבָתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶךָ, וכתיב פִּי יִסֹּר אֶת בִּגְדוֹ מֵאַחֲרָי, מכאן שבנג מִיִּשְׂרָאֵל קרוי בנג ואין בנג מגויה קרוי בנג אלא בנה, כדלעיל, אמר ליה יעקב א"כ אתה צודק, וחבוט חבטך ותכה בי את מִכְתָּךְ, דהוא טבא בקלטא כיון שמחמת זה קלטתי והבנתי שטעיתי.

היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם: בכל אתר את אמר כל מקום שאין אומרים לו ייבם אין אומרים לו חלוץ, והכא את אמר אכין? כאן בוודאי כאן בספק.

קדמו וכנסו אין מוציאין מידן: תני, אחד ישראל ואחד כהנים כסדר הזה, הדין דאת אמר בשחלץ ואחר כך ייבם, אבל אם ייבם בתחילה אסור, שמא ימות אחיו ונמצא כבא על אחות יבמתו. אמר רב חסדא הדין אמרה הבא על אחות חלוצתו לא פסלה מן הכהונה, אמר ר' יוסי בר ר' בא תני ר' חייא הבא על אחות חלוצתו לא פסלה מן הכהונה.

ואחד מייבם, זה דוקא בשחלץ ואחר כך ייבם, אבל אם הוא בא לייבם בתחילה אסור, כיון שיש חשש שמא ימות אחיו ונמצא כבא על אחות יבמתו, ויתבטל מכאן מצות יבום, אמר רב חסדא הדין אמרה מזה שהמשנה אמרה שאם קדמו וכנסו שאין מוצאין מידו, וזה הולך גם לעניין כהן, מוכח שהבא על אחות חלוצתו אין בזה אלא איסור מדרבנן, ולכך אם הוא עבר ובא עליה, לא פסלה מן הכהונה, שהרי כשעושים חליצה, בעצם זה נעשה בשליחות של כל האחים, וא"כ היה צריך להיות שיהיה אסור לשני ליבם את השניה, מפני שהיא ספק אחות חלוצתו, וכן היה צריך להיות שהיא תאסר לכהונה, אלא ע"כ שכל האיסור של חלוצה הוא רק מדרבנן, ולכך לא מחמירים לאסור את אחותה על כל האחים, אלא רק על החולץ עצמו, וכן אמר ר' יוסי בר ר' בא שתני ר' חייא הבא על אחות חלוצתו לא פסלה מן הכהונה.

היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם: שואלת הגמ' הרי בכל אתר (מקום) את אמר שכל מקום שאין אומרים לו ייבם אין אומרים לו חלוץ, ומי שפטורה מייבום היא פטורה מחליצה, והכא את אמר אכין שאחד רק חולץ ואינו מייבם? מתרצת הגמ' כאן בוודאי כשהוא יודע מי היא יבמתו, והיא פטורה מחליצה, אז היא פטורה מיבום, אבל כאן מדובר בספק, שהיבם אינו יודע מי היא יבמתו, לכך אסור לראשון לייבם, כיון שיש חשש שמא הוא יבוא על אחות יבמתו, ולכך האחד חולץ והאחד מייבם.

(סוגיית הגמ' שלאחר המשנה הבאה שייכת לכאן, אלא שהמדפיסים הדפיסו כאן את המשנה בטעות, והחזרונה למקומה).

קדמו וכנסו אין מוציאין מידן: תני, אחד (בין) ישראל ואחד כהנים עושים כסדר הזה, שאחד חולץ והאחד מייבם (למעשה אין בזה איזה חידוש, אלא שזה בא לאפוקי מהמקרה הבא, ששם אסור לכהנים ליבם). ואומרת הגמ' הדין דאת אמר שאחד חולץ

הלכה ח

מתני' שנים שקידשו שתי אחיות, זה אינו יודע איזו קידש וזה אינו יודע איזו קידש, זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין. מתו, לזה אח ולזה אח, זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן. לזה אחד ולזה שנים, היחידי חולץ את שתייהן, והשנים אחד חולץ ואחד מייבם, קדמו וכנסו אין מוציאין מידן.

גמ' מתו לזה אח ולזה אח זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן: בכל אתר את אמר אין חליצה אחר חליצה, והכא את אמר אכין? כאן בוודאי כאן בספק.

לזה אחד ולזה שנים היחידי חולץ לשתייהן והשנים אחד חולץ ואחד מייבם: בכל אתר את אמר כל מקום שאין אומרים לו ייבם אין אומרים לו חלוץ, והכא את אמר אכין? כאן בוודאי כאן בספק. קדמו וכנסו אין מוציאין מידן.

הלכה ח

לשתייהן? מתרצת הגמ' **כאן בוודאי** כשהיבם יודע מי היא יבמתו, אז אין חליצה אחר חליצה, אבל **כאן** מדובר **בספק**, שהיבם אינו יודע מי היא יבמתו, לכך הוא צריך לחלוץ לשתייהן.

לזה אחד ולזה שנים היחידי חולץ לשתייהן והשנים אחד חולץ ואחד מייבם: שואלת הגמ' הרי **בכל אתר** (מקום) את אמר שכל מקום שאין אומרים לו ייבם אין אומרים לו חלוץ, ומי שפטורה מייבום היא פטורה מחליצה, **והכא את אמר אכין** שהוא רק חולץ ואינו מייבם? מתרצת הגמ' **כאן בוודאי** כשהוא יודע מי היא יבמתו, והיא פטורה מחליצה, אז היא פטורה מיבום, אבל **כאן** מדובר **בספק**, שהיבם אינו יודע מי היא יבמתו, לכך אסור לו לייבם אף אחת מהן, כיון שיש חשש שמא הוא יבוא על אחת יבמתו, ולכך הוא צריך לחלוץ לשתייהן. ומסיימת הגמ' בדברי המשנה, שאם קדמו וכנסו אין מוציאין מידן.

מתני' שנים שקידשו שתי אחיות, וזה אינו יודע איזו מהן קידש וזה אינו יודע איזו מהן קידש, א"כ אסור לכל אחד מהם לישא אף אחת, כיון שכל אשה היא בספק אחות אשתו, ולכך זה נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין, ואם הם מתו, ולזה אח אחד ולזה אח אחד, א"כ זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן, ואם יש לזה אח אחד ולזה שני אחים, א"כ האח היחידי חולץ את שתייהן, והשני האחים אחד חולץ ואחד מייבם, אבל אסור להתחיל ביבום, כיון שיש חשש שמא הוא יבוא על אחת זקוקתו, ואם קדמו וכנסו אין מוציאין מידן, כיון שיתכן שהראשון ייבם את האשה הראויה לו. **גמ'** מתו לזה אח ולזה אח זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן: שואלת הגמ' הרי **בכל אתר** (מקום) את אמר שאין חליצה אחר חליצה, והכא אתה אמר אכין שכל אחד ואחד חולץ

מסכת פרק ב [ה"ט - דף יד] יבמות

הלכה ט

מתני' לזה שנים ולזה שנים, אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת, אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה ואחיו של זה מייבם חלוצתו של זה, קדמו שנים וחלצו, לא ייבמו השנים, אלא אחד חולץ ואחד מייבם, קדמו וכנסו אין מוציאין מידן.

גמ' אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה וכו': הדא דאית אמר בישראל, אבל בכהנים אסור.

הלכה י

מתני' מצוה בגדול לייבם, ואם קדם הקטן זכה. הנמנע על השפחה ונשתחררה, ועל הנכרית ונתגיירה, הרי זה לא יכנס, ואם כנס, אין מוציאין

הלכה ט

מתני' ואומרת המשנה שאם לאותם שנים שקידשו שתי אחיות ואינם יודעים את מי הם קידשו ומתו, ולזה יש שני אחים וכן לזה יש שני אחים, א"כ אחיו של זה (של ראובן) חולץ לאחת (לרחל), ואחיו של זה (של שמעון) חולץ לאחת (ללאה), ואח"כ אחיו של זה (של ראובן) מייבם את (לאה, שהיא) חלוצתו של זה (של אחיו של שמעון), ואחיו של זה (של שמעון) מייבם את (רחל, שהיא) חלוצתו של זה (של אחיו של ראובן), ואם קדמו שני האחים של האחד (של ראובן) וחלצו, לא ייבמו השני האחים של השני (של שמעון), כיון שיש חשש שמא הראשון נושא את אחות יבמתו, אלא אחד חולץ ואחד מייבם, ואם קדמו וכנסו אין מוציאין מידן.

גמ' אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה

וכו': הדא דאית אמר שאחיו של זה מייבם חלוצתו של זה, זה דוקא בישראל, שהוא מותר בחלוצה, אבל בכהנים אסור לייבם, כיון שהיא ספק יבמתו, ספק שהוא נושא את חלוצת חבירו.

הלכה י

מתני' היות ושנינו במשנה הקודמת שיש פעמים שלכתחילה אסור לאדם להתחתן עם אחת אבל אם הוא כנס לא מוציאים אותה ממנו, לכך אומרת המשנה שגם לעניין ייבום כן, שמצוה באח הגדול לייבם, אבל ואם קדם הקטן הוא זכה. וכן הנטען (מי שיצא עליו לעז, שהוא בא) על השפחה, ואח"כ היא נשתחררה, או על הנכרית ונתגיירה, הרי זה לא יכנס, כדי שלא יבואו להחזיק את הלעז, ואם הוא עבר וכנס, אין מוציאין

מסכת פרק ב [ה"י - דף יד] יבמות נה

מידו. הנטען על אשת איש והוציאוה מתחת ידו, אף על פי שכנס יוציא.
גמ' מצוה בגדול לייבם: שנאמר וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד, מִה אֲנִי קִיּוּמִין, אִם בְּנוּלָד, יֹאמַר קְרִייה יְקוּם עַל שֵׁם אַחִי אֲבִיו הַמֵּת, אֲלֵא עַד שִׁיחָא הַנוּלָד בְּכוֹר, מַעֲתָה אִפִּילוּ הִיּה לֹו בָנִים וּמָתוּ וְאַחֲרַי כִּךְ מָת הוּא לֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוּ זְקוּקָה לִיִּבּוּם, וַיֹּאמֶר קְרִייה 'וּבָנִים לֹא הִיוּ לֹו', אֲלֵא אִם אֵינְנוּ עֲנִיין לְנוּלָד, תִּנְיָהוּ עֲנִיין לְמִיִּבּוּם, מַצוּה בְּגִדּוּל לִיִּבּוּם.
ואם כנס אין מוציאין מידו: קידש כמי שכנס, אמרו שלא לכנס וכנס, מוציאין מידו. גירש מהו שיחזיר? אם אומר אֶת כֵּן, לֹא נִמְצָאת מוֹצִיא לִזְזָה עַל בְּנִיָּה.

יבום, וא"כ מה כוונת התורה וְהָיָה הַבְּכוֹר? אֲלֵא אִם אֵינְנוּ עֲנִיין לְנוּלָד, תִּנְיָהוּ עֲנִיין לְמִיִּבּוּם, וכונת התורה יְבָמָה יָבֵא עֲלֶיהָ וְלָקַחָהּ לֹו לְאִשָּׁה וְיָבָמָה (ומי הוא המייבם) וְהָיָה הַבְּכוֹר, ומכאן שמצוה בגדול לייבם.

ואם כנס אין מוציאין מידו: אומרת הגמ' שאם הוא קידש אותה, זה כמי שכנס ואין מוציאין מידו. אבל אם ב"ד אמרו לו שלא לכנס, ואעפ"כ הוא כנס, מוציאין מידו, כיון שהתרו בו לפני שכנס. שואלת הגמ' ומד הדין אם הוא גירש מרצונו את הגיורת או המשוחררת הזאת, מהו שיחזיר, האם זה כמו נישואין חדשים, שלכתחילה אסור לו לישא אותה? פושטת הגמ' ואומרת שאם אומר אֶת כֵּן שאסור לו להחזיר את גרושתו, א"כ וכי לֹא נִמְצָאת מוֹצִיא לִזְזָה (לעז) עַל בְּנִיָּה שהאמא שלהם זינתה (שלכך ב"ד אוסרים עליו להחזיר את אשתו), ולכך מותר לו להחזיר את גרושתו.

מידו. אבל הנטען על אשת איש וב"ד הוציאוה מתחת ידו של בעלה, אז אף על פי שכנס יוציא, כיון שהיא אסורה גם על הבעל.

גמ' מצוה בגדול לייבם: שנאמר וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד, וְהִרִי מִה אֲנִי קִיּוּמִין עַל מִה הַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת 'הַבְּכוֹר', אִם הַתּוֹרָה מְדַבֶּרֶת בְּתִינוּק הַנוּלָד מִהִיבָמָה, א"כ שִׁיאֲמַר קְרִייה שֶׁהַתּוֹרָה תֹּאמַר שֶׁהַבְּכוֹר יְקוּם עַל שֵׁם אַחִי אֲבִיו הַמֵּת, וְאֲלֵא תֹאמַר שֶׁהַתּוֹרָה בָּאָה לֹאמַר שֶׁלֹא מִיִּבָּמִים אֲלֵא עַד שִׁיחָא הַנוּלָד בְּכוֹר, א"כ מַעֲתָה מַעֲבָשִׁי נֹאמַר שֶׁאִפִּילוּ אִם הִיּה לֹו לֹאחַ הַמֵּת בָּנִים וּמָתוּ וְאַחֲרַי כִּךְ מָת הוּא, שֶׁלֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוּ זְקוּקָה לִיִּבּוּם, כִּיּוֹן שֶׁהוּלָד שִׁינָּלָד לֹא יִהְיֶה בְּכוֹר, וְאִם תֹּאמַר שֶׁבִּאֲמַת לֹא מִיִּבָּמִים כִּשְׁהִיָּה לֹאחַד בָּנִים וּמָת, א"כ שִׁיאֲמַר קְרִייה 'וּבָנִים לֹא הִיוּ לֹו', וּמִזֵּה שֶׁכְּתוּב וְכֵן אֵין לֹו, א"כ מִשְׁמַע שֶׁגַּם אִם הִיּה לִמֵּת בָּנִים וּמָתוּ, יֵשׁ מִצְוָה

מסכת פרק ב [ה"א - דף יד] **בבמות**

הננטען על אשת איש וכו': רב אמר בנטען בעדים, ר' יוסי בעי אם בנטען בעדים, בהא תני והוציאוה מתחת ידו אף על פי שכנס יוציא ומתחת ידי אחר יקיים, אם נטען בעדים, אפילו מתחת ידי אחר יוציא? אלא כן אנן קיימין בנטען שלא בעדים, והוציאוה מתחת ידי אחר, יקיים.

הלכה יא

מתני' המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם, לא ישא את אשתו, מת הרגתיו או הרגנוהו, לא ישא את אשתו, ר' יהודה אומר הרגתיו, לא תינשא אשתו, הרגנוהו, תינשא אשתו.

גמ' המביא גט ממדינת הים וכו': מהו נאמן? שמואל אמר נאמן ליתן גט,

בפני נכתב ובפני נחתם (כדין המביא גט מחו"ל שצריך לומר כך), **לא ישא את אשתו**, כיון שהיא ניתרת על פיו, ולכך יש חשש שמא הוא משקר, וכן אם אחד העיד לאשה שבעלה **מת**, או שהוא אמר **שהרגתיו**, או שהוא אמר **הרגנוהו**, **לא ישא את אשתו**, אלא היא יכולה להינשא לשוק, ר' יהודה אומר שאם אותו אחד אמר **הרגתיו**, **לא תינשא אשתו**, כיון שלדבריו הוא רשע, ולכך הוא לא נאמן כלל, ורק אם אותו אחד אמר **הרגנוהו**, **תינשא אשתו** לאחרים, כיון שכוונתו שהוא היה בתוך הקבוצה שרצחו את האשה, אבל הוא לא רצח.

גמ' המביא גט ממדינת הים וכו': למדנו במסכת קידושין האומר "קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתי", ובא אחד ואמר אני קידשתי, נאמן וא"כ שואלת הגמ' לעניין מהו נאמן? שמואל אמר שאותו אחד נאמן רק כדי ליתן גט להתירה לאחרים, אבל הוא לא נאמן לישא אותה, כיון שיש חשש שמא

הננטען על אשת איש וכו': רב אמר שכאן מדובר בנטען בעדים, דהיינו שאחרי שיצא הקול, הגיעו עדים (אלא שהם לא היו עדים שיכולים להוציא על פיהם את האשה מבעלה, ולכך זה נחשב 'לנטען'), אבל ר' יוסי בעי (שאל) שאם כאן מדובר בנטען בעדים, א"כ מדוע **בהא תני** (בברייתא) **והוציאוה מתחת ידו אף על פי שכנס יוציא**, אבל אם היא נישאת לאחר, ואח"כ היא יצאה מתחת ידי אחר (מחמת שהתגרשה או שהתאלמנה) והנטען נשאה שיקיים, והרי אם הוא נטען בעדים, א"כ היה צריך להיות שאפילו אם היא יצאה מתחת ידי אחר שיוציא? אלא כן אנן קיימין אלא כאן מדובר בנטען שלא בעדים, ולכך אם הוציאוה מתחת ידי בעלה ונישאת לאחר ואח"כ היא יצאה מתחת ידי אחר, יקיים.

הלכה יא

מתני' המביא גט ממדינת הים ואמר

אסי אמר נאמן לכנוס, רב הונא אמר בשם רב נאמן לכנוס, ר' יוחנן אמר נאמן לכנוס, ואין למידין הימינו דבר אחר, מהו אין למידין הימינו דבר אחר? אחת משדותיי מכרתי ואיני יודע למי מכרתי, ובא אחד ואמר אני הוא שלקחתי, לא כל הימינו, אף בקידושין כן, אחת מבנותי קידשתי ואיני יודע למי קדשתי, ובא אחד ואמר אני קידשתי, לא כל הימינו, מתניתא פליגא על רב המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם לא ישא את אשתו? תמן הוחזקה אשת איש בפני הכל, ברם הכא לא הוחזקה אשת איש אלא בפני שנים, לכשיבאו שנים ויאמרו זה הוא שקידש, מתניתא פליגא על שמואל זה אומר אני קידשתי וזה

אמר, והוא נאמן), וכן לענין השדה, שאם המוכר אמר מכרתי את השדה 'הזאת', שאותו אחד לא בא להוציא מבעל השדה את השדה, שהרי הוא כבר אמר שהיא אינה שלו, לכך הוא נאמן לומר שאני קידשתי את בתך, או אני קניתי את השדה. שואלת הגמ' שלכאור' **מתניתא משנתנו פליגא על רב** (שאומר שהוא נאמן גם לכנוס). שהרי שנינו **המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם לא ישא את אשתו** מתרצת הגמ' שיש הבדל, **תמן** היינו במשנתנו (כתוב כאן תמן, כיון שהסוגיא הזאת הועתקה ממסכת קידושין), האשה הזאת הוחזקה **אשת איש בפני הכל**, ולכך השליח לא נאמן כדי לישא אותה, **ברם הכא** אבל לענין אותו אחד שאמר אני קידשתי, הרי היא **לא הוחזקה אשת איש אלא בפני שנים** (שראו את הקידושין). והרי יתכן **שלכשיבאו אותם שני העדים** הם יעידו כדבריו **ויאמרו שזה הוא שקידש**, ולכך הוא נאמן גם לישא אותה. שואלת הגמ' שלכאור' **המתניתא** במסכת קידושין **פליגא על שמואל** (שאומר שהוא אינו נאמן כדי לכנוס), שהרי שנינו שם, שאם באו שנים וזה אומר אני קידשתי וזה

הוא משקר, אבל ר' **אסי אמר** שהוא **נאמן** גם **לכנוס** אותה, וכן **רב הונא אמר בשם רב** שהוא **נאמן לכנוס**, וכן ר' **יוחנן אמר** שהוא **נאמן לכנוס** אותה, אבל אומר ר' יוחנן **ואין למידין הימינו לדבר אחר**, מבארת הגמ' מהו **אין למידין הימינו לדבר אחר**, היינו שאם אחד אמר **שאחת משדותיי מכרתי ואיני יודע למי מכרתי**, ובא אחד ואמר אני הוא שלקחתי, לא כל הימינו (הוא לא נאמן), ואף בקידושין כן, אם אחד אמר **'שאחת' מבנותי קידשתי ואיני יודע למי קדשתי**, ובא אחד ואמר אני קידשתי, לא כל הימינו (הוא לא נאמן), והטעם הוא, שהיות והמוכר לא זוכר איזה משדותיו הוא מכר, וכן האבא לא זוכר איזה מבנותיו הוא קידש, א"כ כשאותו אחד בא ואמר שהוא קנה את השדה, או שקידש את בתו, הוא בא להוציא ממון מבעל השדה, או שהוא בא להעיד על אותו בת שהיא מקודשת, ולכך הוא לא נאמן, שהרי צריך על זה עדות של שני עדים, ורק במקום שהאבא פירש ואמר שקידשתי את בתי 'הזאת', שכאן אותו אחד לא בא להעיד על הבת הזאת שהיא מקודשת (כיון שאת זה האבא כבר

מסכת פרק ב [ה"א - דף טו] יבמות

אומר אני קידשתיה, שניהן נותנין גמ, ואם רצו, אחד נותן גמ ואחד כונס? פתר לה באומר לאחד משני אלו קידשתיה, ואיני יודע איזה הוא, ר' זעירא ר' יסא בשם ר' יוחנן, קדם אחד מהן וכנס מוציאין מידו, הלא דאָת אמר בשוזה אומר אני קידשתיה וזה אומר אני קידשתיה – וקדם אחד מהן וכנס, אבל אם אמר אני קידשתיה וכנסה, ובא אחר ואמר אני קידשתיה, לא כל הימינו, ותני כן אם משכנסה בא אחר ואמר אני קידשתיה – לא כל הימינו.

ר' יהודה אומר הרגתיו לא תינשא אשתו וכו': הרגתיו, מה נפשך; קטליה – החשוד על הרבר לא דנו ולא מעידו, לא קטליה – בחיים הוא. הרגנוהו, סייעתיה קטליה, תינשא לאחרים ולא לו. אמרו לפני ר' יודה מעשה בליסטים אחד שנתפס בקיסרין שבקפודקייא, עָם כשהוא יוצא ליהרג אמר להן צאו ואמרו לאשתו של שמעון בן

קידשתיה – לא כל הימינו.

ר' יהודה אומר הרגתיו לא תינשא אשתו וכו': מבארת הגמ' שכאשר העד אמר הרגתיו, ממה נפשך האשה הזאת לא יכולה להינשא על פיו, כיון שאם אותו אחד קטליה, הוא לא נאמן, כיון שהחשוד על הרבר לא דנו ולא מעידו, וודאי כאן שהוא רשע, שהוא לא יכול להעיד, ואם אתה לא מאמין לו שקטליה (שהוא הרג את בעלה), א"כ יתכן שבחיים הוא, אבל אם אותו אחד אמר שהרגנוהו, הוא נאמן, כיון שכוונתו לומר שסייעתיה הקבוצה שלו קטליה (הרגה את בעלה), אבל הוא לא השתתף ברצח, ולכך תינשא לאחרים ולא לו. תני, אמרו לפני ר' יודה איך אתה אומר שאם אחד אמר 'הרגתי' שהוא לא נאמן, והרי מעשה בליסטים אחד שנתפס בקיסרין שבקפודקייא (כדיום בטורקיה, היינו שהוא לא נתפס בקיסרין הנמצא בא"י), עָם (בזמן) כשהוא יוצא ליהרג אמר להן צאו ואמרו לאשתו של שמעון בן

אומר אני קידשתיה, א"כ שניהן נותנין גמ, ואם רצו, אחד נותן גט ואחד כונס, וא"כ מוכח מפורש שהוא נאמן גם כדי לכנוס? מתרצת הגמ' ששמואל פתר לה מעמיד את המשנה, שמדובר במקרה שהאבא אומר שלאחד משני אלו קידשתיה ואיני יודע איזה הוא, ולכך האחד יכול לכנוס אותה לאחר שתקבל גט מהשני. ר' זעירא אמר בשם ר' יסא בשם ר' יוחנן, שאם קדם אחד מהן (מאותם שנים שכל אחד טוען שהיא התקדשה לו) וכנס – מוציאין מידו, ואומרת הגמ' הלא דאָת אמר (שמוציאים ממני שכנס לפני שקיבלה גט מהאחר) זה דוקא בשוזה אומר אני קידשתיה וזה אומר אני קידשתיה – וקדם אחד מהן וכנס לפני שקיבלה גט מהאחר, אבל אם בא אחד ואמר אני קידשתיה וכנסה, ואח"כ בא אחר ואמר שאני קידשתיה, כאן לא מוציאין ממנו, כיון שלא כל הימינו לאסור אשה על בעלה, ותני כן וכן שנינו בברייתא שאם רק משכנסה בא אחר ואמר אני

כהנא שהרגתיו בכניסתו ללוד, ובא מעשה לפני חכמים וקיימו את דבריו, אמר להן ר' יודה משם ראייה?! והלא לא אמר אלא הרגנוהו.

הלכה יב

מתני' החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה, מיאינה או שחלצה בפניו ישאנה, מפני שהוא ב"ד, וכולן שהיו להן נשים ומתו, מותרות להינשא להן, וכולן שנישאו לאחרים ונתאלמנו או נתגרשו מותרות להינשא להן, וכולם מותרות לבניהם ולאחיהם.

גמ' החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה: אומר אני לכך מתכוין מתחילה.

מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין: שאין שנים מצויין לחטוא מפני אחד. תמן תנינן, המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין לא יגע בהן, רשב"ג אומר ימכור בפני בית דין, מפני ה'שב אבידה לבעלים, אמר רב אבא

שנישאו לאחרים ואח"כ נתאלמנו או נתגרשו מהבעל השני, מותרות להינשא להן, וכולם מותרות לבניהם ולאחיהם, הגמ' תבאר את המשנה.

גמ' החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה: כיון שאומר אני (האנשים יאמרו על החכם) שלכך מתכוין מתחילה, לאסור את האשה על בעלה כדי שהוא יוכל לישא אותה.

מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין: כיון שאין שנים מצויין לחטוא מפני (לצורך) שהאחד ירויה, ולכך אין כאן חשד. אומרת הגמ' תמן במסכת ב"מ תנינן, המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין מחמת ריקבון או עכברים, השומר לא יגע בהן, רשב"ג אומר שהשומר ימכור בפני בית דין, מפני ה'שב אבידה לבעלים, אמר רב אבא

כהנא שהרגתיו בכניסתו ללוד, והיא מותרת להינשא לשוק, ובא מעשה לפני חכמים וקיימו את דבריו, אמר להן ר' יודה וכי משם אתם מביאים ראייה?! והלא לא אמר אלא הרגנוהו, ולכך האמינו לו.

הלכה יב

מתני' החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה (מחמת נדר שאסרה את עצמה על בעלה), הרי זה לא ישאנה, כדי שלא יחשדו אותו שהוא אסר את האשה על בעלה כדי שהוא ישא אותה. אבל אם אחת מיאינה או שחלצה בפניו ישאנה, מפני שהוא ב"ד, ולכך אין כאן חשד. וכולן (היינו החכם שאסר את האשה על בעלה, או המביא גט ואמר בפני נכתב, או המעיד באשה שבעלה מת) שהיו להן נשים ומתו, מותרות להינשא להן, וכולן

מסכת פרק ב [ה"ב - דף טו] **בבמות** ס

בר יעקב בשם ר' יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. מה יהא בדמים? רב יהודה אמר מחלוקת ר' עקיבה ור' טרפון. תני בית דין לא יקחו, ר' עקיבה אמר ר' חייה בר' שבת מקשי, הכא את אמר מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין, והכא את אמר הכין? אמר ר' יוסי תמן המקח דרכו להשתלש, ברם הכא אין שנים מצויין לחטוא מפני אחד.

וכולן שהיו להם נשים ומתו מותרות להינשא להן: לא אמרה אלא מתו, הא אם נתגרשו, לא.

וכולן שגשאו לאחרים ונתאלמנו או נתגרשו מותרות להינשא להן: שאין אדם מצוי לחטוא לאחר זמן.

בב"ד יש חשד? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי שתמן לענין הפירות האבודים, היות והמקח דרכו להשתלש (יכול להתחלק), לכך יש חשד, ברם הכא אבל כאן לענין היתר אשה, הרי היא ראויה רק לאחד, ולכך אין חשד, כיון שאין שנים מצויין לחטוא מפני אחד.

וכולן שהיו להם נשים ומתו מותרות להינשא להן: אומרת הגמ' שהמשנה לא אמרה שהן מותרות להינשא, אלא רק כאשר נשותיהן של המתירים (כגון אשתו של החכם או של מביא הגט) מתו, אבל הא אם נשותיהן נתגרשו, כאן המשנה לא מתירה להם לישא אותן, כיון שיבואו לומר שהמתירים התירוה על דעת שיגרשו את נשותיהם כדי להתחתן עם האשה הזאת.

וכולן שגשאו לאחרים ונתאלמנו או נתגרשו מותרות להינשא להן: כיון שאין אדם מצוי לחטוא עכשיו, שאולי הוא ירויח לאחר זמן.

בר יעקב בשם ר' יוחנן שהלכה כרבן שמעון בן גמליאל. שואלת הגמ' ומה יהא בדמים האם מותר לשומר להשתמש בהם עד שהמפקיד יבוא או לא? מתרצת הגמ' רב יהודה אמר שזה תלוי במחלוקת של ר' עקיבה ור' טרפון, שנחלקו בדמי אבידה (היינו המוצא דבר שאינו עושה ואוכל, שהמוצא צריך למוכרו), האם המוצא יכול להשתמש במעות או לא. תני, שהמוכר את הפירות האבודים, שחברי בית הדין לא יקחו מהפירות האלו, שלא יחשדו אותם שהם הורו למכור את הפירות כדי שהם יוכלו לקנות מהם. שואלת הגמ' ר' עקיבה (האמורא) אמר שר' חייה בר' שבת מקשי, מדוע הכא במשנה את אמר שאם אחת מיאנה או שחלצה בפניו (בפני החכם) שישאנה מפני שהוא בית דין, דהיינו שבב"ד אין חשד, והכא את אמר הכין שאסור לדייני הב"ד לקנות מהפירות האבודים, דהיינו שגם

מסכת פרק ב [הי"ב - דף טו] יבמות סא

וכולן מותרות לבניהן ולאחיהן: שאין אדם מצוי לחטוא – לא מפני בנו ולא מפני אחיו.

הדרן עלך פרק כיצד אשת אחיו

וכולן מותרות לבניהן ולאחיהן: כיון שאין אדם מצוי לחטוא – לא מפני בנו ולא מפני אחיו, שהרי אין אדם חוטא ולא לו. הדרן עלך בלי נדר פרק כיצד אשת אחיו

פרק ג

הלכה א

מתני' ארבעה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, ומתו הנשואין את האחיות, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, ואם קדמו וכנסו – יוציאו, ר' לעזר אומר בית שמאי אומרים יקיימו, ובית הלל אומרים יוציאו.

גמ' ארבעה אחין וכו': אילו ארבעה אחין, שנים מהן נשואין שתי נכריות שמא אינן מתייבמות? שנייה היא הכא, שיש בו איסור אחיות, מעתה לא יהו צריכות הימינו חליצה? אמר ר' מתניה על ידי זיקה, ואין בו איסור אחיות ברורות. **תמן תנינן**, שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום ר' יודה בן בתירה אמרו, אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה, חלצו לה אחים או כנסו – יכנס את אשתו, מתה היבמה – יכנס, מת היבם – מוציא

אחיות, (מחמת הזיקה הן אסורות באיסור אחות אשתו), שואלת הגמ' א"כ מעתה לא יהיו צריכות הימינו חליצה (הירושלמי סובר שזיקה זה מן התורה)? מתרצת הגמ' **אמר ר' מתניה** שהיות וכל האיסור הוא רק על ידי זיקה, ואין בו איסור אחיות ברורות (שהן אסורות באיסור כרת), לכך זה לא פוטר מחליצה.

תמן תנינן, שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום ר' יודה בן בתירה אמרו, שאומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה של יבום או חליצה, ואז תוכל לכנס את אשתך (מוזכר כאן אחיך 'הגדול', כיון שמצוה בגדול), ואם חלצו לה האחים או כנסו, א"כ הוא יכול לכנס את אשתו, וכן אם מתה היבמה – יכנס, אבל אם מת היבם היינו אחיו שהיה יכול לייבם, שאז היבמה נפלה לפניו ליבום, א"כ הוא מוציא

מתני' ארבעה אחין; שנים מהן נשואין שתי אחיות, ומתו הנשואין את האחיות, א"כ הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, הגמ' תבאר מדוע, ואם האחים קדמו וכנסו – יוציאו, היות והם עברו על האיסור של אחות זקוקתו. ר' לעזר אומר שבית שמאי אומרים שאם הם קדמו וכנסו שיקיימו, ובית הלל אומרים שיוציאו, ר"א הביא את דעת ב"ש, כיון שהוא מתלמידי ב"ש, ולכך הוא הביא את דעת רבותיו.

גמ' ארבעה אחין וכו': שואלת הגמ' מדוע לא יכולים לייבם אותן, והרי אילו היו ארבעה אחין, ושנים מהן נשואין לשתי נכריות והאחים מתו, שמא וכי הן אינן מתייבמות, הגם שלא מייבמים שתי יבמות שבאות מבית אחד, וא"כ מדוע האחיות האלו אינן מתייבמות? מתרצת הגמ' שנייה היא הכא כאן זה שונה, כיון שיש בו איסור

את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה, לא אמר אלא מתה יבמתו מותר באשתו, אבל מתה אשתו אסור ביבמתו, אמר ר' יוחנן זו דברי ר' לעזר, אבל דברי חכמים, מתה יבמתו מותר באשתו, מתה אשתו מותר ביבמתו. אמר ר' יוחנן דברי חכמים כל דבר שהוא בא מחמת הגורם, בטל הגורם בטל האיסור, ודרכי לעזר אפילו בטל הגורם האיסור במקומו. ר' יוסי בר' חנינה בעא קומי ר' יוחנן, הכא את אמר מתה יבמתו מותר באשתו מותר ביבמתו, והכא את אמר אכין? אמר ליה איני יודע טעם אחיות מה הן, אמר ר' זעורה אמר ר' חייא בשם ר' יוחנן איני יודע טעם אחיות מה הן, ר' בא ר' חייא בשם ר' יוחנן איני יודע טעם אחיות יבמות מה הן,

אסורה עליו משום אשת אח. שואלת הגמ' ר' יוסי בר' חנינה בעא קומי ר' יוחנן, הכא את אמר שלשית חכמים אם מתה יבמתו מותר באשתו, וגם אם מתה אשתו מותר ביבמתו, והכא אצלנו במשנה את אמר אכין שהאחיות חולצות ולא מתייבמות, והרי היה צריך להיות שאחד יחלוץ לאחת, והשני ייבם את השנייה? אמר ליה ר' יוחנן שאתה צודק בשאלתך, ובאמת איני יודע טעם איסור יבום באחיות מה הן, דהיינו המשנה לא נכונה, ומביאה הגמ' בזה שתי נוסחאות; אמר ר' זעורה שאמר ר' חייא בשם ר' יוחנן איני יודע טעם אחיות מה הן, אבל ר' בא אמר שר' חייא אמר בשם ר' יוחנן, שאיני יודע טעם אחיות יבמות (היינו שכל אחת מהן היא כאחות אשתו מחמת הזיקה) מה הן, והחילוק בין הנוסחאות הוא, האם ר' יוחנן אמר את דבריו גם כלפי המשנה לקמן, שאם היו שלשה אחים, שנים מהן (ראובן ושמעון) נשואין לשתי אחיות וראובן מת, ואח"כ מתה אשתו של שמעון, שהמשנה אומרת ששמעון לא יכול לייבם את אשת ראובן; שלפי ר' זעורה, ר' יוחנן נחלק גם על המשנה לקמן, כיון שאשתו (של שמעון) מתה

את אשתו בגט, כיון שהיא אסורה עליו משום שהיא אחות זקוקתו, ואת אשת אחיו בחליצה, כיון שהיא אסורה עליו משום אחות אשתו, ואומרת הגמ' שהמשנה לא אמרה אלא רק אם מתה יבמתו שהוא מותר באשתו, אבל אם מתה אשתו הוא עדיין אסור ביבמתו, כיון שהיא היתה אסורה עליו שעה אחת משום אחות אשתו, לכך גם כשאשתו מתה, היא אסורה עליו משום איסור אשת אח, אמר ר' יוחנן שהמשנה הזו מדברי ר' לעזר (שאומר "שהמגרש את אשתו והחזירה אסורה ליבם, הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסור – אסורה עליו עולמית"), אבל לדברי חכמים, מתה יבמתו מותר באשתו, וגם אם מתה אשתו הוא מותר ביבמתו, ואמר ר' יוחנן את הטעם של המחלוקת, שלדברי חכמים – כל דבר שהוא בא מחמת הגורם, כגון כאן שהיבמה אסורה משום אחות אשתו, כאשר בטל הגורם (שאשתו מתה) בטל האיסור, ולכך הוא יכול ליבמה, אבל ודרכי לעזר סובר שאפילו כאשר בטל הגורם של האיסור לייבם (דהיינו שאשתו מתה), אפי"ה האיסור יבום במקומו עומד, כיון שהיא

מסכת פרק ג [ה"א - דף טז] יבמות

ר' הילא ר' יסא בשם ר' יוחנן לא דומה איסור אחיות יבמות לאיסור אחיות שאינן יבמות, אמר ר' ירמיה תיפתר שנפל הבית על שניהן כאחת, ר' יוסה בעי אם בשנפל הבית על שניהן כאחת בדא אמר ר' יוחנן איני יודע מעם אחיות יבמות מהו? אלא בשמתו זה אחר זה. הוון בעיי מימר מה צריכה לר' יוחנן, מתה השנייה למה אינו מותר בראשונה, אבל אם מתה הראשונה יהא אסור בשנייה, אמר ר' יודה היא דא היא דא צריכה ליה, ולית זיקה כלום, אילו שלשה אחין – שנים מאב ולא מאם שנים מאם ולא מאב, מת בנו של אב תחילה, לא הספיק השני להחליץ ולייבם עד

המשנה מדברת בשמתו זה אחר זה, ולכך ר' יוחנן אמר שהוא אינו יודע מי שנה את המשנה. ואומרת הגמ' שהוון בעיי מימר שחשבו בני הישיבה לומר, שמה צריכה שכל מה שהיה ק' לר' יוחנן, זה אם מתה השנייה, למה אינו מותר בראשונה, הרי התבטל הזיקה, אבל אם מתה הראשונה גם ר' יוחנן יודה שיהא אסור בשנייה, כיון שבשעה שהיא נפלה ליבום היא לא היתה ראויה להתייבם, אבל אמר ר' יודה שזה לא נכון והיא דא היא דא צריכה ליה, ור' יוחנן הקשה גם אם מתה הראשונה מדוע השניה לא הותרה, שהרי ולית זיקה כלום, היות והתבטל הזיקה, א"כ זה כמו שהיא לא נאסרה מעולם, ומוכיח ר' יוחנן שזה כך, שהרי אילו היו שלשה אחין, ושנים היו אחים מאב ולא מאם (ראובן הוא בנה של לאה ויוסף הוא בנה של רחל) ושנים היו אחים מאם ולא מאב (לרחל היה עוד בן 'בנימין' מבעל אחר). ומת (ראובן) בנו של אב תחילה, ולא הספיק השני (יוסף) להחליץ או לייבם את אשת ראובן עד

הוא יכול לייבם את אחות אשתו (את אשת ראובן, היות והיא לא הותרה לשוק, שהרי היא היתה זקוקה ללוי), אבל לפי ר' בא, ר' יוחנן לא נחלק על המשנה לקמן, כיון ששם היבמה נאסרה מחמת אחות אשתו, ולא מחמת אחות אשתו 'בזיקה', וכן ר' הילא אמר בשם ר' יסא בשם ר' יוחנן, שלא דומה איסור אחיות יבמות (היינו שכל אחת מהן היא כאחות אשתו מחמת הזיקה) לאיסור אחיות שאינן מחמת היבמות, אלא היא אחות אשתו. אבל אמר ר' ירמיה שקושיית ר' יוסי בר חנינה לא ק', כיון שתיפתר תעמיד שהמשנה מדברת בשנפל הבית על שניהן כאחת (ואפשר לצמצם), וכיון שבשעת נפילתן ליבום הן לא היו ראויות ליבום, לכך הן חולצות ולא מתייבמות, אבל ר' יוסה בעי (אמר) שאם במשנה מדובר בשנפל הבית על שניהן כאחת, א"כ וכי בדא (בזה) אמר ר' יוחנן שאיני יודע טעם אחיות יבמות מהו? דהיינו ר' יוחנן לא רוצה להעמיד כך את המשנה, כיון שחכמים סוברים שאי אפשר לצמצם, אלא

שמת, ונפלה לפני אחיו מאמו, שמא אינו מותר בה? אין תימר זיקה כלום, יהא אסור בה משום אשת אחיו מאמו. מהו שיהא לה צרה? ר' הילא בשם ר' אבינא קל וחומר, מה אם אחות חלוצתו שהיא מדבריהם, נתנו לה חכמים צרה, כאן שיש כאן איסור אחיות, לא כל שכן? בתו פשיטא לך שיהא לה צרה.

ר' בון בר חייה בשם ר' אבינא, תני תמן חלצו הצרות נפטרו האחיות, חלצו אחיות לא נפטרו הצרות, וכמה דאית אמר חלצו צרות נפטרו אחיות, ודכוותה אפילו חלצו אחיות יפטרו צרות? אלא בר' יוחנן בן נורי, דר' יוחנן בן נורי אומר

איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה", והרי בתו פשיטא לך שיהא לה צרה, דהיינו הרי זה פשוט שאם בתו של לוי היתה נשואה לשמעון וצרתה היתה אחות אשת ראובן, שלוי יכול ליבם את אשת ראובן, וא"כ כמו שהמשנה לא כתבה את זה מפורש, כיון שהמשנה לא מדברת לעניין הצרות, כך גם לעניינו, למרות שהצרות של האחיות לא מתייבמות, המשנה לא מדברת לעניין הצרות. אמר ר' בון בר חייה בשם ר' אבינא, שתני תמן בבביתא, שאם חלצו הצרות א"כ נפטרו האחיות, והן יכולות ללכת להינשא לשוק, אבל אם חלצו אחיות לא נפטרו הצרות, כיון שחליצת האחיות זה חליצה גרועה, כיון שהוא לא יכול ליבם את האחיות, ולכך צריך לחזור ולחלוץ לצרות, שואלת הגמ' וכמה דאית אמר שאם חלצו הצרות נפטרו האחיות, הגם שהן אסורות (כדברי ר' הילא), וא"כ ודכוותה צריך להיות שאפילו אם חלצו האחיות שיפטרו הצרות, שהרי החליצה שלהן לא יותר גרועה מהחליצה של הצרות? מתרצת הגמ' אלא הבריייתא הולכת בר' יוחנן בן נורי, דר' יוחנן בן נורי אומר

שמת, ואשת ראובן נפלה לפני אחיו מאמו (היא לא נפלה לייבום, שהרי אחים מאם לא מייבמים, אלא שהיא נפלה לנישואין לפני בנימין), שמא וכי בנימין אינו מותר בה? והרי ודאי שבנימין יכול לישאנה, וא"כ אין תימר שיש מחמת הזיקה כלום (משהו), א"כ שבנימין יהא אסור בה באשת ראובן משום אשת אחיו מאמו מחמת הזיקה, ומזה שבנימין מותר בה, ע"כ שלאחר המיתה הזיקה מתבטלת לגמרי.

שואלת הגמ' מהו שיהא להן (לאחיות האלו) איסור צרה, דהיינו אם היה לכל אחת מהאחיות האלו צרה, האם מותר לייבם אותן? אמר ר' הילא בשם ר' אבינא שאסור ליבם את הצרות, וזה נלמד מקל וחומר, ומה אם אחות חלוצתו שהיא החלוצה אסורה רק מדבריהם, אפי"ה נתנו לה חכמים צרה, ואסור להתחתן עם צרת אחות חלוצתו, כאן שיש כאן איסור אחיות מחמת הזיקה, לא כל שכן שצרותיהן אסורות? ואומר ר' הילא שהסיבה שהמשנה לא כתבה מפורש שהצרות אסורות, זה מכיון שהמשנה לא מדברת לעניין הצרות, וההוכחה היא שהרי במשנה הבאה למדנו "היתה אחת מהן אסורה על האחד

בואו ונתקן שיהיו צרות חולצות ולא מתייבמות, והתקינו?! לא כן תני לא הספיקו להתקין עד שנטרפה השעה? אלא בבית שמאי, דב"ש מתירין את הצרות לאחין, אמר ר' פינחס קומי ר' יוסי אין בבית שמאי, אפילו חלצו האחיות נפטרו הצרות, ותנינן ר' לעזר אומר בית שמאי אומרים 'יקיימו' ובית הלל אומרים יוציאו, הוי תרין תנאין אינון על דבית שמאי, חד אמר חלצו אחיות נפטרו צרות, וחרנה אמר חלצו אחיות לא נפטרו צרות.

ר' לעזר אומר בית שמאי אומרים יקיימו וכו': תני אבא שאול אומר קול הווי לבית הלל בדבר הזה, מה לגנאי? לשבח, מלזים מה איסור יש כאן. אשכח תני בשם ר' שמעון אם קדמו וכנסו יקיימו – והן שבעלו שניהן כאחת, על דעתיה דאבא

חלצו האחיות נפטרו הצרות, כיון שבעצם מועיל בהן הייבום, וחרנה אמר (ת"ק) שאם חלצו האחיות לא נפטרו הצרות, כיון שהייבום לא מועיל בהן.

ר' לעזר אומר בית שמאי אומרים יקיימו וכו': תני אבא שאול אומר קולא הווי לבית הלל (ב"ה הקילו) בדבר הזה, והם אלו שאומרים שאם קדמו וכנסו יקיימו, שואלת הגמ' מה אבא שאול בא להדגיש כשאמר "קול הווי" האם כוונתו לגנאי? אומרת הגמ' שכוונתו היתה לשבח, שאמר אבא שאול שב"ה מלזים אמרו בזלזול לב"ש מה איסור יש כאן, היות ואין זיקה (כך אבא שאול סובר), וא"כ גם האחיות מותרת ביבום. ואומרת הגמ' שאשכח תני בשם ר' שמעון שאם קדמו וכנסו שיקיימו, אבל זה בתנאי והן שבעלו שניהן כאחת, דהיינו שאסור לראשון לחזור ולבעול לפני שהשני ייבם ויבעול את השניה, ואומרת הגמ' שעל דעתיה דאבא

בואו ונתקן שיהיו הצרות חולצות ולא מתייבמות, והיות שמעיקר הדין צרת ערוה מותרת, לכך זה חליצה טובה, שואלת הגמ' וכי התקינו?! וכי לא כן תני שלא הספיקו להתקין עד שנטרפה השעה? אלא אומרת הגמ' שהברייתא הולכת בבית שמאי, דב"ש מתירין את הצרות לאחין (ומה שהגמ' לא אמרה את זה בתחילה, כיון שהגמ' לא רצתה להעמיד את הברייתא בב"ש), שואלת הגמ' אמר ר' פינחס קומי ר' יוסי אין הברייתא הולכת בבית שמאי, א"כ אפילו חלצו האחיות נפטרו הצרות, והא תנינן ר' לעזר אומר שבית שמאי אומרים 'יקיימו' ובית הלל אומרים יוציאו, וכיון שלב"ש מועיל הייבום באחיות עצמם, א"כ החליצה מועילה בהם? מתרצת הגמ' הרי הוי תרין תנאין אינון על דבית שמאי הרי יש מחלוקת האם ב"ש מתירים לייבם את האחיות, ות"ק סובר שב"ש אוסרים לייבם את האחיות כיון שיש זיקה, וא"כ יוצא שאחד אמר (ר"א) שאם

שאל מותר לבעול בתחילה, על דעתיה דר' שמעון והוא שעבר ובעל, כנס הראשון ובעל – אומרים לשני שיבעול, לא בעל, הראשון אסור לבעול בעילה שנייה, שמא ימות אחד מהן, ונמצא כבא על אחות יבמתו. תני מת השני, הראשון מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. אפילו מת השני, לא ר' שמעון היא, דר' שמעון פוטר את השנייה מן החליצה ומן הייבום? אמר ר' זעורה קיימתיה כל יבמה שנראית לצאת בחליצה – אינה מותרת בלא חליצה. היה לראשונה צרה, חלץ לה נפטרה צרתה, ובא עליה ביאת איסור היא ולא נפטרה צרתה. חלץ לה ובא עליה, מה נפשך אם בחליצה היא תתיר אם בביאה היא תתיר? אמר ר' יודן קיימתיה

שונה, כיון שכל יבמה שנראית לצאת בחליצה – אינה מותרת בלא חליצה, והיות וכאן בשעת נפילת השניה האח השני היה עדיין חי, לכך גם השניה חייבת חליצה, ולכך האח הראשון מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה". ואומרת הגמ' שאם היה לראשונה צרה, והאח הראשון חלץ לה לאחות, א"כ נפטרה צרתה, והיא יכולה ללכת ולהינשא לשוק, ורק אם האח הראשון בא עליה על האחות, היות וביאת איסור היא, ולכך לא נפטרה צרתה. ואומרת הגמ' שאם האח הראשון חלץ לה ובא עליה לפני החליצה, א"כ לכאן ממה נפשך הצרה מותרת לשוק, כיון שאם בחליצה היא האחות אמורה לצאת (מפני שהאח השני ימות), א"כ החליצה תתיר אותה (את הצרה), ואם בביאה היא האחות אמורה לצאת (מפני שהאח השני יכנס את האחות השניה), א"כ היבום תתיר אותה (את הצרה). וא"כ יש לשאול מדוע לא הזכירו את זה? מתרצת הגמ' אמר ר' יודן קיימתיה (הסברתי) שבאמת זה לא יפטור את הצרה (כיון שהיא לא יודעת

שאל מותר לבעול לייבם בתחילה את האחות, כיון שאין זיקה, ועל דעתיה דר' שמעון "אם קדמו וכנסו יקיימו" דוקא והוא שעבר ובעל, ואם כנס הראשון ובעל, ב"ד אומרים לשני שיבעול את יבמתו, כדי שיתבטל הזיקה של היבמה השניה מהאח הראשון, ואם השני לא בעל, א"כ הראשון אסור לבעול בעילה שנייה, כיון שחוששים שמא ימות אחד מהן, ונמצא כבא על אחות יבמתו. תני אם מת השני א"כ הראשון מוציא את אשתו בגט, כיון שהיא אחות זקוקת, ואת אשת אחיו בחליצה. שואלת הגמ' מדוע אפילו אם מת השני האחות השניה צריכה חליצה, וכי הברייתא כאן לא מדברי ר' שמעון היא, דר' שמעון פוטר את השנייה מן החליצה ומן הייבום, במקרה שנפלו לפני יבם אחד שתי אחיות, וזה מכיון שר"ש סובר "שזיקה (ביבם יחיד) ככנוסה דמי", והיות והאח השני מת, א"כ התברר ששתי היבמות האחיות זקוקות לאח הראשון (שהרי השני מת)? מתרצת הגמ' אמר ר' זעורה קיימתיה (הסברתי) שכאן זה

מסכת פרק ג [ה"א - דף יח] יבמות

כהדא הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת, כמה דתימר תמן צרתה לא תינשא עד שתדע במה היא ניתרת, אם בעופר אם בביאה, אף הכא צרתה לא תינשא עד שתדע במה היא ניתרת אם בחליצה אם בביאה, היה לשנייה צרה, כונס את הצרה ומקיים את אשתו, ואסור בשנייה, הדא היא מותר הוא אדם באחות צרת חלוצתו, ויהא אסור בצרה משום צרת אחות חלוצתו? אמר ר' יודן אילו ביקש לבעול את הצרה עד שלא כנס, שמא אינו מותר בה? בתחילה הוא מותר בה ובסוף הוא אסור, אם אומר את כן, נמצאתה עושה צרה לאחר מיתה, ואין צרה לאחר מיתה.

את לאה, כיון שהיא נאסרה עליו שעה אחת, כשלויה היה נשוי עם רחל. ואומרת הגמ' שמה שאמרנו שלוי יכול לכנס את הצרה, זה כהדא היא כמו ששנינו מותר הוא אדם באחות צרת חלוצתו (והוא הדין באחות צרת אשתו). ולכך לוי מותר להישאר עם רחל לאחר שכנס את בלהה, הגם שרחל היא אחות צרת בלהה, שואלת הגמ' מדוע מותר ללוי לייבם את בלהה, ולא נאמר שלוי יהא אסור בצרה (בבלהה) משום שהיא צרת אחות חלוצתו (וודאי כאן שהיא צרת אחות צרת אשתו)? מתרצת הגמ' אמר ר' יודן שלא יתכן לומר כך, כיון שהרי אילו לוי ביקש לבעול את הצרה עד שלא כנס את רחל, שמא אינו מותר בה? והרי ודאי שהיה מותר ללוי ליבם את בלהה, וא"כ לא יתכן לומר שבתחילה הוא לוי היה מותר בה בבלהה ובסוף הוא אסור בה, כיון שאם אומר את כן, נמצאתה עושה איסור צרת ערוה – לאחר מיתה, והרי אין איסור צרת ערוה לאחר מיתה, כיון שכל האיסור של צרת ערוה הוא משום שחל עליה איסור אשת את, וא"כ כאן היות והיה ובזמן שבלהה נפלה ליבום היה מותר ליבם אותה, א"כ לא יתכן שאח"כ היא תאסר.

מחמת איזה טעם היא נפטרה, וזה כהדא כמו ששנינו בברייתא לקמן "הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת, הרי זה לא תנשא צרתה", הגם שבעצם היה צריך להיות שממנ"פ צרתה תהיה מותרת, שהרי אם הוולד הוא בן קיימא, א"כ התברר שהיא לא היתה זקוקה ליבום, ואם הוולד אינו בן קיימא, א"כ היא נפטרה מחמת היבום, ואפי"ה הברייתא אוסרת את הצרה להינשא, וא"כ כמה דתימר תמן שצרתה לא תינשא עד שתדע במה היא ניתרת – אם בעופר אם בביאה, אף הכא (כשהאח הראשון בא עליה וחלץ לה). צרתה לא תינשא עד שתדע במה היא ניתרת – אם בחליצה אם בביאה. ואומרת הגמ' שאם היה לשנייה צרה, דהיינו הרי לוי ייבם את רחל אחות לאה, וכל זמן שיהודה לא ייבם את לאה, לוי לא יכול להמשיך לחיות עם רחל, אבל אם היה ללאה צרה (בלהה), א"כ לוי כונס את הצרה, ומקיים את אשתו, ואסור בשנייה, היינו גם אם רחל תמות לאחר היבום, אסור ללוי לייבם את לאה (הגם שמותר לשאת את אחות אשתו לאחר מיתת האשה, ולאה לא נאסרה ביבום מחמת אחות אשתו, כיון שכאשר היא נפלה ליבום לוי עדיין לא ייבם את רחל, אפי"ה לוי לא יכול לייבם

היו חמשה אחין, שלשה מהן נשואין לשלש אחיות ומתו, רב אמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת, והשלישית חולצת משניהן, שמואל אמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת, והשלישית חולצת מאיזה מהן שירצה, רב אומר חליצה קניין, שמואל אמר חליצה פטור, ר' זעירא אמר חליצה קניין, ר' הילא אמר חליצה פטור, מיליהון דרבנן אמרין חליצה פטור – שמעון בר בא בעא קומי ר' יוחנן מה בין חולץ ומה בין מגרש? א"ל את סבור חליצה קניין אינה אלא פטור, אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ, אבל חייבין עליה משום אשתו של מת, לוי אמר זיקה קניין, וכל אחת ואחת צריכה חליצה משניהן, מתניתא פליגא על שמואל, החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו? שנייה היא הכא,

חלוצתו צריכה חליצה, אבל אחות גרושתו פטורה מהחליצה) **מה בין חולץ ומה בין מגרש? וא"ל ר' יוחנן שאתה סבור שחליצה זה בקניין, ולכך אתה שואל מה ביניהם, אבל זה לא נכון, אלא החליצה אינה אלא פטור מיבום, ולכך אחות חלוצתו אינה אסורה עליו כאחות אשתו, ומה שהאחים חייבים על החלוצה כרת, זה לא מחמת שהיא היתה קנויה לחולץ, ואין האחין חייבין עליה (על החלוצה) כרת, משום שהיא כאשתו של חולץ, אבל (אלא) הם חייבין עליה כרת משום שהיא היתה אשתו של האח המת, וא"כ מוכח שר' יוחנן ושמעון בר בא סוברים שחליצה זה פטור, ולוי אמר שזיקה זה בקניין, ולכך כל אחת ואחת משלשת היבמות צריכה חליצה משניהן, שואלת הגמ' שלכאו' מתניתא פליגא על שמואל, שהרי שנינו לקמן החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, כיון שהיא בגרושתו, והרי לדברי שמואל שחליצה זה רק פטור, א"כ החלוצה היא לא בגרושתו, ומדוע הם אסורים בקרובותיהם? מתרצת הגמ' שנייה היא הכא**

היו חמשה אחין, שלשה מהן נשואין לשלש אחיות ומתו, והיבמות נפלו ליבום לפני שני האחים, רב אמר שזה חולץ לאחת וזה (האחר) חולץ לאחת, והשלישית חולצת משניהן, ושמואל אמר שזה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת, והשלישית חולצת מאיזה מהן שירצה, מבארת הגמ' שרב אומר (סובר) שחליצה זה קניין, היינו שזה כאילו שהחולץ קנה אותה ואח"כ גירשה, ולכך השלישית אסורה עליהם משום אחות אשתו, וכיון שהחליצה של השלישית זה חליצה פסולה, לכך היא צריכה חליצה מכל האחים, אבל שמואל אמר (סובר) שחליצה זה פטור, וא"כ השלישית אינה כאחות אשתו, וכיון שמעיקר הדין היו יכולים לחלוץ לה, אלא שחכמים אסרו את אחות חלוצתו, לכך מספיק שהיא תקבל חליצה מאחד האחים, וכן ר' זעירא אמר שחליצה זה קניין, אבל ר' הילא אמר שחליצה זה פטור, ואומרת הגמ' שמיליהון דרבנן מדברי החכמים מוכח שהם אמרין שחליצה זה פטור, שהרי שמעון בר בא בעא קומי ר' יוחנן (על מה ששנינו שאחות

מסכת פרק ג [ה"א - דף יח] יבמות

שכבר נראה לפטור בה, מתניתא פליגא על רב, החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת, חולצת ולא מתייבמת, הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור, ברם כמאן דאמר חליצה קניין, ויש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת?! פתר לה לאחר מיתה, אין לאחר מיתה – ייבום? פתר לה כר' לעזר, דר' לעזר אמר אף על פי שבטל הגורם האיסור במקומו, מתניתא פליגא על רב, שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד מופנה, מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה המופנה מאמר ואחר כך מת אחיו השני, בית שמאי אומרים אשתו עמו, והלזו תצא משום אחות אשה, בית הלל אומרים מוציא את אשתו בגט וחליצה ואת אשת אחיו בחליצה, הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור, ברם כמאן דאמר חליצה קניין, ויש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת?! פתר לה לאחר מיתה,

מתה), אפי"ה האיסור יבום במקומו עומד, כיון שהיא אסורה עליו משום אשת אח. שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו לקמן, אם היו שלשה אחין, ושנים מהן היו נשואין לשתי אחיות ואחד מופנה, ומת אחד מבעלי האחיות ועשה בה המופנה מאמר (קידושין שעושים ליבמה), ואחר כך מת אחיו השני, בית שמאי אומרים שאשתו עמו, כיון שמאמר קונה קניין גמור, והלזו והשניה תצא משום אחות אשה, ובית הלל אומרים שמאמר אינו קונה קניין גמור, ולכך הוא מוציא את אשתו בגט (משום המאמר) וחליצה (לפטור אותה לשוק), ואת אשת אחיו בחליצה, וא"כ לכאן הדא מסייעא למאן דאמר שחליצה זה פטור, ברם אבל כמאן דאמר שחליצה זה קניין, מדוע הוא יעשה חליצה בשניה לאחר שחלץ לראשונה, וכי יש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת?! מתרצת הגמ' פתר לה שכאן מדובר שאחיו מת לאחר מיתה של החלוצה, וא"כ כוונת

כאן זה שונה (היינו חלוצתו אינה בגרושתו) אלא הם אסורים בקרובותיהם כיון שכבר נראה לפטור בה מיבום, א"כ היא נראית בגרושתו, ולכך חכמים גזרו ואסרו את קרובותיהם. שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו לקמן החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת, חולצת ולא מתייבמת, וא"כ לכאן הדא המשנה הזאת מסייעא למאן דאמר שחליצה זה פטור, ולכך יתכן שהחולץ יחזור ויחלוץ לאחות חלוצתו, ברם אבל כמאן דאמר שחליצה זה קניין, א"כ איך יתכן שהחולץ יחזור ויחלוץ לאחות חלוצתו, וכי יש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת?! מתרצת הגמ' פתר לה שכאן מדובר שאחיו מת לאחר מיתה של החלוצה, שואלת הגמ' אין (אם) מדובר כאן לאחר המיתה של החלוצה, א"כ שיעשה בה ייבום? מתרצת הגמ' שרב פתר לה שהמשנה הולכת כר' לעזר, דר' לעזר אמר שאף על פי שבטל הגורם של האיסור לייבם (דהיינו שחלוצתו

ואין לאחר מיתה – ייבום? פתר לה כר' לעזר, דר' לעזר אמר אף על פי שבטל הגורם האיסור במקומו, מתניתא פליגא על רב, שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום ר' יודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה, חלצו לה אחים או כנסו – יכנס את אשתו, מתה היבמה – יכנס, מת היבם – מוציא את אשתו בגט, ואת אשת אחיו בחליצה, הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור, ברם כמאן דאמר חליצה קניין, יש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת?! פתר לה לאחר מיתה, ואין לאחר מיתה – ייבום? פתר לה כר' לעזר, דר' לעזר אמר אף על פי שבטל הגורם האיסור במקומו, מתניתא פליגא על רב, כהן גדול שמת אחיו, חולץ ולא מייבם, הדא מסייע למאן דאמר חליצה פטור,

משום שהיא אחות זקוקתו, ואת אשת אחיו בחליצה, כיון שהיא אסורה עליו משום אחות אשתו, וא"כ לכא' הדא מסייעא למאן דאמר שחליצה זה פטור, ברם כמאן דאמר שחליצה זה קניין, מדוע הוא צריך לחלוץ ליבמתו לאחר שיגרש את אשתו, וכי יש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת?! מתרצת הגמ' שרב פתר לה שכאן מדובר לאחר המיתה של אשתו, וכוונת המשנה שהוא מגרש את אשתו, ואם אשתו מתה, הוא מוציא את יבמתו בחליצה, שואלת הגמ' ואין (אם) מדובר כאן לאחר המיתה של אשתו, א"כ שיעשה בה ייבום? מתרצת הגמ' שרב פתר לה שהמשנה הולכת כר' לעזר, דר' לעזר אמר שאף על פי שבטל הגורם של האיסור לייבם (דהיינו שאשתו מתה), אפי"ה האיסור יבום במקומו עומד, כיון שהיא אסורה עליו משום אשת אח. שואלת הגמ' שלכא' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו לקמן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום ר' יודה בן בתירה אמרו שאומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה של יבום או חליצה, ואז תוכל לכנס את אשתך (מוזכר כאן אחיך 'הגדול', כיון שמצוה בגדול), ואם חלצו לה האחים או כנסו, א"כ הוא יכול לכנס את אשתו, וכן אם מתה היבמה – יכנס, אבל אם מת היבם היינו אחיו שהיה יכול לייבם, שאז היבמה נפלה לפניו ליבום, א"כ הוא מוציא את אשתו בגט, כיון שהיא אסורה עליו

ב"ה לומר שהוא מוציא את אשתו בגט וחליצה, ואם אשתו מתה לפני שאחיו מת, אז הוא מוציא את יבמתו בחליצה, שואלת הגמ' ואין (אם) מדובר כאן לאחר המיתה של אשתו, א"כ שיעשה בה ייבום? מתרצת הגמ' שרב פתר לה שהמשנה הולכת כר' לעזר, דר' לעזר אמר שאף על פי שבטל הגורם של האיסור לייבם (דהיינו שאשתו מתה), אפי"ה האיסור יבום במקומו עומד, כיון שהיא אסורה עליו משום אשת אח. שואלת הגמ' שלכא' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו לקמן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום ר' יודה בן בתירה אמרו שאומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה של יבום או חליצה, ואז תוכל לכנס את אשתך (מוזכר כאן אחיך 'הגדול', כיון שמצוה בגדול), ואם חלצו לה האחים או כנסו, א"כ הוא יכול לכנס את אשתו, וכן אם מתה היבמה – יכנס, אבל אם מת היבם היינו אחיו שהיה יכול לייבם, שאז היבמה נפלה לפניו ליבום, א"כ הוא מוציא את אשתו בגט, כיון שהיא אסורה עליו

ברם כמאן דאמר חליצה קניין, אומרים לו עבור על דברי תורה? התיב ר' חמא חברין דרבנן והא מתניתא פליגא על רב, שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, או אשה ובתה, או אשה ובת בתה, או אשה ובת בנה, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, שנייא היא איסור אשה ובתה בין בחיים בין לאחר מיתה?! אילין תרין אחרייתא פליגי על רב, ולית להון קיום.

הלכה ב

מתני' היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה, אסור בה ומותר באחותה, והשני אסור בשתייהן. איסור מצוה או איסור קדושה, חולצות ולא מתייבמות. היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה, האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, וזו היא שאמרו אחותה שהיא יבמתה, או חולצת או מתייבמת.

ולית להון קיום ורב לא יכול לתרץ את השאלות האלו.

הלכה ב

מתני' היתה אחת מהן (משני היבמות שנפלו לפני שני האחים) אסורה על האחד איסור ערוה, א"כ הוא אסור בה משום איסור ערוה, ולכך הוא מותר באחותה, כיון שהיא לא אחות זקוקתו (שהרי הערוה לא נפלה לפניו ליבום), והשני אסור בשתייהן, ואם אחת מהן היתה אסורה על האחד באיסור מצוה (היינו שניות לעריות), או איסור קדושה (היינו האסורות באיסור לאו), א"כ הן חולצות ולא מתייבמות. ואם היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה, א"כ האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה, וזו היא שאמרו אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת.

ברם כמאן דאמר שחליצה זה קניין, א"כ מדוע הכהן גדול חולץ, וכי אומרים לו עבור על דברי תורה, והרי אסור לכ"ג לקדש את הבעולה שנאמר "והוא אשה בבתוליה יקח"? ועוד שואלת הגמ' התיב ר' חמא חברין דרבנן החבר של החכמים (הוא היה תומך בחכמים), והא מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו לקמן שאם היו שלשה אחין, ושנים מהן נשואין לשתי אחיות, או לאשה ובתה, או לאשה ובת בתה, או לאשה ובת בנה, והאחים מתו, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, והרי לשיטת רב היה צריך להיות שהשניה תהיה פטורה לגמרי, וכאן לא שייך לתרץ כדלעיל שמדובר שהראשונה מתה, כיון שהרי וכי שנייא היא איסור אשה ובתה בין אם הן בחיים בין לאחר מיתה?! וא"כ אומרת הגמ' שאילין תרין אחרייתא ששתי המשניות האחרונות שהבאנו פליגי נחלקים על רב,

גמ' היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה וכו': אנס אשה וילדה בת, והלכה ונישאת לאחיו, ולו אחות מאם מאיש אחר – נשואה לאחיו השני, ומת בלא בנים, הרי זה אסור בביתו ומותר באחותה, הדא היא בתו אחותה שהיא יבמתה מתייבמת.

היתה אחת מהן אסורה על זה וכו': אנס אשה וילדה בת, ובא אחיו ואנסה וילדה בת, וְנִשְׂאוּ שְׁתֵּיהֶן לִשְׁנֵי אָחִים מֵאֵב אֶבֶל לֹא מֵאֵם, זה אסור בביתו ומותר באחותה, וזה אסור בביתו ומותר באחותה, הדא היא האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה.

הלכה ג

מתני' שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, או אשה ובתה, או אשה ובת בתה, או אשה ובת בתה, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, ור' שמעון פוטר. היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה, אסור בה

לשני אחים מאב (או מאב ומאם), אבל לא מאם בלבד (כיון שלא יהיה כאן דין יבום), א"כ לוי הזה אסור ברחל בתו ומותר בלאה אחותה, ויהודה הזה אסור בלאה בתו ומותר ברחל אחותה, וא"כ הדא היא על המקרה הזה נאמר האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה.

הלכה ג

מתני' שלשה אחין, שנים מהן נשואין לשתי אחיות, או לאשה ובתה, או לאשה ובת בתה, או לאשה ובת בנה, ומתו ונפלו לפני האב השלישי, א"כ הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, ור' שמעון פוטר (הגמ' תבאר את המשנה), ואם היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה, א"כ היות שהוא אסור בה משום איסור ערוה, ולכך

גמ' היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה וכו': מבארת הגמ' איך הדין הזה ("שאסור בה ומותר באחותה") יתכן 'בבתו', והרי אחות בתו אסורה עליו לכל הפחות משום בת אשתו? אלא כאן מדובר שלוי אנס אשה וילדה בת והלכה ונישאת לאחיו (לראובן), ולו ולבת הזאת יש אחות מאם – מאיש אחר שנשואה לאחיו השני (לשמעון). וראובן מת בלא בנים, א"כ הרי זה לוי אסור בביתו ומותר באחותה, הדא היא בתו אחותה שהיא יבמתה מתייבמת.

היתה אחת מהן אסורה על זה וכו': מבארת הגמ' איך הדין הזה (של "האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה") יתכן 'בבתו', אם לוי אנס אשה וילדה בת (רחל), ובא יהודה אחיו ואנס את האשה וילדה בת (לאה), וְנִשְׂאוּ שְׁתֵּיהֶן

ומותר באחותה. איסור מצוה או איסור קדושה, חולצות ולא מתייבמות, ור' שמעון פוטר.

גמ' ור' שמעון פוטר: עולא בר ישמעאל אמר – כך פירשה ר' הושעיה אבי המשנה, ר' שמעון פוטר 'את השנייה' מן החליצה ומן הייבום, אמר ר' יוחנן, חבורה היתה מקשה שלא עלת על דעת שיקנה אדם שתי אחיות כאחת? אמר ר' חנינא קומי ר' מנא ופליגא, ולמה ר' שמעון פוטר את השנייה מן החליצה ומן הייבום? אמר ליה שלא עלת על דעת שיקנה אדם שתי אחיות כאחת.

תמן אמרין דברי ר' שמעון אין זיקה נופלת למקום זיקה, ר' בא בשם ר' לעזר והוא שעבר ובעל, היך עבדא, קידש אחד מן השוק את השנייה, על דעתין דרבנן קידושין גמורין, על דעתיה דר' לעזר קידושין תלוין, לכשיבעל את הראשונה –

פוטר את השנייה מן החליצה ומן הייבום? אמר ליה ועל זה הם הסבירו שהטעם הוא מפני שלא עלתה על דעת שיקנה אדם שתי אחיות כאחת.

תמן בבבלי אמרין שהטעם של דברי ר' שמעון שפוטר את השניה מחליצה או יבום, הוא מפני שאין זיקה נופלת למקום זיקה לא יתכן שיהיה זיקה ליבמה השניה במקום שהאחות הראשונה כבר זקוקה ליבום, אבל ר' בא בשם ר' לעזר אמר שהיבמה השניה פטורה מיבום דוקא והוא שעבר ובעל את הראשונה, אבל אם היבם לא ייבם את הראשונה, הזיקה לא פוטרת מיבום, ואומרת הגמ' היך עבדא איך המעשה שבזה יש חילוק דין ביניהם, אם קידש אחד מן השוק את השנייה, שעל דעתין דרבנן שהם אומרים שהשניה פטורה, א"כ הקידושין של אותו אחד קידושין גמורין, אבל על דעתיה דר' לעזר הקידושין של אותו אחד קידושין תלוין, ורק לכשייבם יבעל את הראשונה,

הוא מותר באחותה, כיון שהיא לא אחות זקוקתו (שהרי הערוה לא נפלה לפניו ליבום), ואם אחת מהן היתה אסורה עליו באיסור מצוה או באיסור קדושה, א"כ שתיהן חולצות ולא מתייבמות, ור' שמעון פוטר.

גמ' ור' שמעון פוטר: עולא בר ישמעאל אמר שכך פירשה ר' הושעיה אבי המשנה (עיקר מפרשי המשנה), שר' שמעון פוטר 'את השנייה' מן החליצה ומן הייבום, כיון שזיקה ככנוסה דמיא, ולכך השניה פטורה לגמרי. אמר ר' יוחנן שהחבורה (בני הישיבה) היתה מקשה מדוע ת"ק מחייב את שתיהן בחליצה, שהיות וזיקה ככנוסה דמיא, א"כ לא עלתה על דעת שיקנה אדם שתי אחיות כאחת, וא"כ השניה צריכה להיות פטורה לגמרי? ואומרת הגמ' שאמר ר' חנינא קומי ר' מנא את שאלת בני הישיבה כלפי ר"ש, וזה פליגא וזה נחלק על ר' יוחנן שאמר שבני הישיבה הקשו על ת"ק, ובני הישיבה הקשו ולמה ר' שמעון

מסכת פרק ג [ה"ג - דף יט] יבמות עה

קידושין תופסין את השנייה. בא על השנייה, על דעתין דרבנן ביאת ערוה, על דעתיה דר' לעזר אינה ביאת ערוה. מתה הראשונה, על דעתין דרבנן אסור בשנייה, על דעתיה דר' לעזר מותר בשנייה.

היה לראשונה צרה, חלץ לה נפטרה צרתה, היה לשנייה צרה, כונס צרה ומקיים את אשתו, ואסור בשנייה, הדא היא מותר הוא אדם באחות צרת חלוצתו, ויהא אסור בצרה משום צרת קרובת חלוצתו? אמר ר' יודן אילו ביקש לבעול את הצרה עד שלא כנס, שמא אינו מותר בה?! בתחילה הוא מותר בה ובסוף הוא אסור, אם אומר את כן, נמצאתה עושה צרה לאחר מיתה, ואין צרה לאחר מיתה. מחלפא שיטתיה דר' שמעון, תמן הוא אמר מייבם לאיזו שירצה, וחולץ לשנייה,

אשתו? מתרצת הגמ' אמר ר' יודן שלא יתכן לומר כך, כיון שהרי אילו היבם ביקש לבעול את הצרה עד שלא כנס את רחל, שמא אינו מותר בה?! והרי ודאי שהיה מותר לו ליבם את בלהה, וא"כ לא יתכן לומר שבתחילה הוא היה מותר בה בבליה ובסוף הוא אסור בה, כיון שאם אומר את כן, נמצאתה עושה איסור צרת ערוה – לאחר מיתה, והרי אין איסור צרת ערוה נעשית לאחר מיתה, כיון שכל האיסור של צרת ערוה הוא משום שחל עליה איסור אשת אח, וא"כ כאן היות ודיה ובזמן שבלהה נפלה ליבום היה מותר ליבם אותה, א"כ לא יתכן שאח"כ היא תאסר. שואלת הגמ' שלכאור' מחלפא שיטתיה דר' שמעון, שהרי תמן לקמן שנינו במשנה "שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת אחד מהן ועשה בה שני מאמר ומת (הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר יבא יבא עֲלֶיהָ, מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין, אבל) הוא ר' שמעון אמר שמייבם לאיזו מדיבמות שירצה, וחולץ לשנייה, וזה מכיון שר"ש מסתפק האם זיקה קונה קניין גמור (וא"כ הוא

אז הקידושין תופסין את השנייה, ויש עוד חילוק ביניהם, אם היבם בא על השנייה, שעל דעתין דרבנן זה ביאת ערוה, אבל על דעתיה דר' לעזר אינה ביאת ערוה, ויש עוד חילוק ביניהם, אם מתה הראשונה, שעל דעתין דרבנן היבם אסור בשנייה, אבל על דעתיה דר' לעזר היבם מותר בשנייה.

היה לראשונה (רחל) צרה, והיבם חלץ לה לרחל, נפטרה צרתה, ואם היה לשנייה (לאה) צרה (בלהה), א"כ היבם כונס את הצרה (בלהה) ומקיים את אשתו מהאח הראשון (את רחל) ואסור בשנייה בלאה, ואומרת הגמ' שמה שאמרנו שהוא יכול לכנס את הצרה של השניה (את בלהה) ולהישאר עם רחל, זה כהדא היא זה כמו ששנינו שמותר הוא אדם באחות צרת חלוצתו (והוא הדין באחות צרת אשתו), ולכך מותר לו להישאר עם רחל לאחר שכנס את בלהה, הגם שרחל היא אחות צרת בלהה, שואלת הגמ' מדוע מותר לו לייבם את בלהה, ויהא אסור בצרה (בבלהה) משום שהיא צרת קרובת חלוצתו (ודאי כאן שהיא צרת אחות צרת

מסכת פרק ג [ה"ג - דף כ] יבמות

והכא הוא אמר אבין? אמר ר' זעירא עד אנן תמן שמעית טעמא, תמן זיקת שני יבמין אינה זיקה, ואין זיקה נופלת למקום מאמר, ברם הכא זיקת יבם אחד, ואין זיקה נופלת למקום זיקה, אמר ר' מתנייה מה איכפלין אחיות גבי נכריות, אין את בעי מקשייא, קשיתה על ההיא דר' זעורא בשם ר' ששת – תניי תמן דברי ר' שמעון שתיהן אסורות, מחלפא שיטתיה דר' שמעון, תמן הוא אמר שתיהן אסורות והכא את אמר שתיהן מותרות?

המשנה לקמן המדברת לעניין נכריות, והרי יש זיקה, ולכך כאשר שתי אחיות נופלות ליבום השניה פטורה מיבום, ומה שר"ש אמר שאם שמעון מת לאחר שעשה מאמר באשת ראובן, שלוי צריך לחלוץ לשניה, זה מחמת שחכמים גזרו שמא יאמרו ששתי יבמות שנופלות משני בתים (משני אחים) שמספיק לייבם רק אחת מהן, ולכך לוי צריך לחלוץ לשניה, ואמר ר' מתנייה שאין את בעי מקשייא אם אתה רוצה להקשות על דברי ר"ש, קשיתה (תקשה) על ההיא דר' זעורא שאמר בשם ר' ששת שתניי תמן דברי ר' שמעון שתיהן אסורות, דהיינו לעיל למדנו שאם היו שני אחים בעולם ואחד מת ושמעון עשה מאמר ביבמתו ואח"כ לוי נולד ושמעון מת, שר' זעורא אמר בשם ר' ששת שר"ש אמר ששתיהן אסורות, וא"כ יש לך להקשות שמחלפא שיטתיה דר' שמעון, תמן הוא ר"ש אמר ששתיהן אסורות כיון שזיקה קונה ומשיירת, והכא את (ר"ש) אמר ששתיהן מותרות, דהיינו שהוא מייבם את הראשונה והשניה פטורה, כיון שיש זיקה, וא"כ ר"ש סותר את עצמו? והגמ' לא מתרצת.

צריך ליבם רק אחת מהיבמות והשניה תהיה פטורה לגמרי, או שזיקה אינה קונה קניין גמור, וא"כ בעצם צריך לייבם את שתיהן, ולכך הוא מייבם לאחת וחולץ לשניה, והכא הוא אמר אבין שהשניה פטורה, מכיון שיש זיקה, וא"כ ר"ש סותר את עצמו? מתרצת הגמ' אמר ר' זעירא עד אנן תמן כשהייתי בבבל שמעית טעמא שמעתי את טעם החילוק, שתמן הרי היה על הראשונה זיקת שני יבמין, שהרי היא נפלה לפני שני יבמים, ולכך זה אינה זיקה, ומה שהיבם לא יכול ליבם את שתיהן, זה כיון שיתכן שאין זיקה נופלת למקום מאמר, דהיינו ר"ש מסתפק האם המאמר קנה, וא"כ בעצם היה מספיק ליבם אחת מהן, או שהמאמר אינו קונה וצריך לייבם את שתיהן, ולכך היבם מייבם לאחת מהן וחולץ לשניה, ברם הכא אבל במשנתנו הרי יש כאן רק זיקת יבם אחד שהרי שתי היבמות נפלו לפני אחד, ואין זיקה נופלת למקום זיקה, לא יתכן שיהיה זיקה ליבמה השניה במקום שהאחות הראשונה כבר זקוקה ליבום. אמר ר' מתנייה מה איכפלין איך אתה מדמה (מלשון כפול) את משנתנו המדברת לעניין אחיות לגבי

הלכה ד

מתני' שלשה אחין, שנים מהן נשואים שתי אחיות ואחד מופנה, ומת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר, ואחר כך מת אחיו השני, בית שמאי אומרים אשתו עמו, והלז תצא משום אחות אשה, ובית הלל אומרים מוציא את אשתו בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה, וזו היא שאמרו אוי לו על אשתו אוי לו על אשת אחיו.

גמ' בית שמאי אומרים אשתו עמו וכו': כר' לעזר בן ערך, דר' לעזר בן ערך אמר המאמר קונה קניין גמור ביבמה, אין כר' לעזר בן ערך, גירש לבעלת מאמר לא תהיה צריכה חליצה, ואמר ר' הילא בשם ר' לעזר מודיי בית שמאי שאם גירש לבעלת מאמר שהיא צריכה ממנו חליצה? אלא כר"ש, דר' שמעון אמר המאמר או קונה או לא קונה, אין כר"ש, מה נפשך קנה מאמר – ואין אחריו כלום, לא קנה מאמר, למה לי אשתו עמו והלז תצא משום אחות אשה?

הלכה ד

מתני' שלשה אחין, שנים מהן נשואים לשתי אחיות ואחד מופנה (או שהוא היה נשוי לנכרית, אלא שהמשנה מסיימת "אוי לו על אשתו אוי לו על אשת אחיו", ולכך המשנה מדברת במקרה שהאח השלישי היה ללא אשה), ומת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר, ואחר כך מת אחיו השני, בית שמאי אומרים שאשתו עמו, והלז (אשת אחיו השני) תצא משום אחות אשה, הגמ' תבאר מדוע, ובית הלל אומרים שהוא מוציא את אשתו בגט (משום המאמר) וחליצה (לפטור אותה לשוק), ואת אשת אחיו בחליצה, וזו היא שאמרו אוי לו על אשתו אוי לו על אשת אחיו.

גמ' בית שמאי אומרים אשתו עמו וכו': מבארת הגמ' שב"ש סוברים כר' לעזר

בן ערך, דר' לעזר בן ערך אמר שהמאמר קונה קניין גמור ביבמה, שואלת הגמ' אין (אם) ב"ש סוברים כר' לעזר בן ערך, א"כ צריך להיות שאם המייבם גירש לבעלת מאמר, שבעלת המאמר לא תהיה צריכה חליצה, והרי זה לא כך, שהרי אמר ר' הילא בשם ר' לעזר שמודיים בית שמאי שאם גירש לבעלת מאמר שהיא צריכה ממנו חליצה? אלא אומרת הגמ' שב"ש סוברים כר"ש, דר' שמעון מסתפק ואמר שהמאמר או קונה או לא קונה, שואלת הגמ' אין ב"ש סוברים כר"ש, א"כ ממה נפשך דברי ב"ש קשים, שהרי אם קנה מאמר וא"כ צריך להיות שאין אחריו כלום, והיבם יכול לגרש את בעלת המאמר בגט, ואם לא קנה מאמר, א"כ למה לי מדוע ב"ש אמרו שאשתו עמו והלז תצא משום אחות אשה, והרי יתכן שהמאמר לא קנה, ושתייהן צריכות חליצה?

מסכת פרק ג [ה"ד - דף כ] יבמות

שמא מאמר דבית שמאי כזיקת ר' שמעון על דעתין דרבנן דתמן, כמה דרבנן אמרין המאמר קונה ומשייר, כן ר' שמעון אומר הזיקה קונה ומשיירת, ר"ש אומר אין זיקה נופלת למקום זיקה, כן בית שמאי אומרים הכא אין זיקה נופלת למקום מאמר. ר' יודן בעי קידש אשה מעכשיו ולאחר שלשים יום, ונפלה לו אחותה בתוך שלשים יום, אפילו פן אשתו עמו והלו תצא משום אחות אשה? אמרי לא אמרו בית שמאי אלא על ידי זיקה ועל ידי מאמר, וההיא דאמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן אפילו קידושין מאה תופשין בה, ולא כבית שמאי!?

והלז ואחותה תצא משום אחות אשה? מתרצת הגמ' אמרי אמרו בני הישיבה שלא אמרו בית שמאי שאחותה תצא משום אחות אשתו, אלא על ידי זיקה ועל ידי מאמר, אבל כאן יש מקום לזיקת אחותה לחול, כיון שהוא רק התחיל בקידושין אבל הם לא נגמרו, ולכך הוא צריך להוציא את אשתו בגט ואת אחיו בחליצה, וזה כההיא דאמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שאפילו קידושין מאה תופשין בה, דהיינו שאם לאחר שהראשון קידש את האשה מעכשיו ולאחר ל' יום בא השני וקידשה ג"כ מעכשיו ולאחר ל' יום, וכן השלישי והרביעי, הקידושין של כולם חלו, כיון שבזמן נתינת הקידושין, הקידושין לא היו גמורים, והרי וכי ר' יוחנן לא אמר את דבריו גם כבית שמאי! והרי ודאי שזה גם כב"ש, שהרי ר' יוחנן בא להסביר בזה את המשנה (במסכת קידושין) וב"ש לא נחלקים על אותה משנה.

מתרצת הגמ' שמא יתכן לומר שמאמר לדברי בית שמאי זה כזיקת ר' שמעון על דעתין דרבנן דתמן (לשיטת חכמי בבל), שאמרו שכמה דרבנן אמרין שהמאמר קונה ומשייר, כן ר' שמעון אומר שהזיקה קונה ומשיירת, ולכך ב"ש סוברים שהמאמר קונה כדי לפטור את אחותה משום אחות אשתו, אבל אם היבם יבוא לגרש את בעלת המאמר, היא תצטרך חליצה, וכמו שר"ש אומר שאין זיקה נופלת למקום שיש כבר זיקה, לא יתכן שיהיה זיקה ליבמה השניה במקום שהאחות הראשונה כבר זקוקה ליבום, כן בית שמאי אומרים הכא שאין זיקה נופלת למקום שיש כבר מאמר, ולכך השניה תצא משום אחות אשה. שואלת הגמ' ר' יודן בעי מה הדין אם אחד קידש אשה בתנאי שהקידושין יתחילו מעכשיו וגמר הקידושין יהיו לאחר שלשים יום, ונפלה לו אחותה בתוך שלשים יום ליבום, האם אפילו פאן ב"ש אומרים שאשתו עמו

הלכה ה

מתני' שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת, שנייה יוצאת משום אחות אשה, וראשונה משום צרתה, עשה בה מאמר ומת, נכרית חולצת ולא מתייבמת.

גמ' עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת: בין רבנין בין ר' שמעון מודין בה, כרבנין צד שקנה מאמר כנגדה אסור בצרה, וצד שלא קנה בה מאמר כנגדו מותר בצרה, לפיכך חולצת ולא מתייבמת. כר' שמעון קנה מאמר שתיהן אסורות, לא קנה מאמר הראשונה אסורה והשנייה מותרת, מספק חולצת ולא מתייבמת.

ולא מתייבמת; זה הולך כרבנין (שמאמר קונה אבל לא קניין גמור), כיון שהצד שקנה בה המאמר א"כ כנגדה אסור בצרה (כיון שהיא צרת אחות אשה), והצד (החלק) שלא קנה בה מאמר א"כ כנגדו מותר בצרה (כיון שהיא לא צרת אחות אשה) לפיכך בעלת המאמר חולצת ולא מתייבמת, וזה הולך גם כר' שמעון (שמסתפק האם מאמר קונה קניין גמור או שמאמר לא קונה כלל), כיון שאם קנה מאמר א"כ שתיהן אסורות, הראשונה משום אחות אשתו והשנייה משום צרתה, ואם לא קנה מאמר, א"כ הראשונה אסורה משום אחות אשתו והשנייה מותרת להתייבם, ולכך מספק בעלת המאמר חולצת ולא מתייבמת.

הלכה ה

מתני' שלשה אחין, שנים מהן נשואין לשתי אחיות ואחד נשוי לנכרית, ומת אחד מבעלי אחיות (ראובן), וכנס נשוי נכרית (לוי) את אשתו (של ראובן) ומת, ונפלו ליבום לפני שמעון (שנשוי עם האחות השנייה), א"כ האשה השנייה של לוי (היינו היבמה), יוצאת משום אחות אשה, והאשה הראשונה של לוי יוצאת משום צרתה, ואם לוי רק עשה בה (באשת ראובן) מאמר ומת, א"כ הנכרית חולצת ולא מתייבמת.

גמ' עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת: אומרת הגמ' שבין רבנין ובין ר' שמעון מודין בה שחולצת

מסכת פרק ג [ה"ו - דף כ] יבמות

הלכה ו

מתני' שלשה אחים, שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית, ומת נשוי נכרית וכנס אחד מהן את אשתו ומת, ראשונה יוצאה משום אחות אשה, והשנייה משום צרתה, עשה בה מאמר ומת, נכרית חולצת ולא מתייבמת. **גמ'** עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת: בין רבנין בין ר' שמעון מודיי בה.

הלכה ז

מתני' שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו, ומתה אשתו של שני ואחר כך מת נשוי נכרית, הרי זו אסורה עליו עולמית, הואיל ונאסרה עליו שעה אחת. **גמ'** אמר ר' אבינא הדא היא דאמר ר' הילא ר' יוסי בשם ר' יוחנן, לא דומה איסור אחיות יבמות, לאיסור אחיות שאינן יבמות.

הלכה ו

מתני' שלשה אחים; שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית, ומת נשוי נכרית וכנס אחד מהן את אשתו ומת, א"כ הראשונה יוצאה משום אחות אשה, והשנייה משום צרתה, ואם היבם עשה בה מאמר ומת, א"כ הנכרית חולצת ולא מתייבמת. **גמ'** עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת: אומרת הגמ' שבין רבנין ובין ר' שמעון מודיי בה כדלעיל (בהלכה הקודמת).

הלכה ז

מתני' שלשה אחין; שנים מהן נשואין לשתי אחיות ואחד נשוי לנכרית, מת אחד מבעלי אחיות (ראובן)

וכנס (לוי) נשוי נכרית את אשתו, ומתה אשתו של שני (שמעון) ואחר כך מת (לוי) נשוי נכרית, אפי"ה הרי זו (האשה שהיתה של ראובן) אסורה עליו (על שמעון) עולמית, הגם שכעת הוא לא נשוי לאחותה (וכן צרתה היינו אשת לוי אסורה על שמעון משום צרת ערוה), הואיל ונאסרה עליו שעה אחת, כשראובן מת, ולכך היא נאסרה על שמעון משום אשת אח. **גמ'** אמר ר' אבינא הדא היא זה מה דאמר ר' הילא בשם ר' יוסי בשם ר' יוחנן לא דומה איסור אחיות כשהן יבמות, לאיסור אחיות שאינן יבמות, שהרי אם הן אינן יבמות, כשאשתו מתה, הוא מותר באחותה, אבל כאשר הן יבמות, גם אם אשתו מתה הוא אסור באחותה, משום אשת אח שלא במקום מצוה.

הלכה ח

מתני' שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית, גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו, ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת, זו היא שאמרו וכולן אם מתו או שמיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות, צרותיהן מותרות.

גמ' גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו וכו': ר' חגי בשם ר' זעירא, לא סוף דבר בשגירש ואחר כך כנס, אלא אפילו כנס ואח"כ גירש, הדא היא דתנינן שאם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות, אמר ר' יודן אף ר' לעזר מודה, אמר ר' יוסה ויאות, אילו מי שהיה לו בנים ומתו ואח"כ מת הוא שמא אין אשתו זקוקה לייבום?! תמן והוא שהיו לו בנים בשעת מיתה, והכא והוא שתהא צרה בשעת מיתה.

הלכה ח

מתני' שלשה אחין; שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית, גירש אחד (ראובן) מבעלי אחיות את אשתו, ומת נשוי נכרית (לוי), וכנסה המגרש (ראובן) ומת, וא"כ מותר לשמעון ליבם את אשת ראובן, הגם שהוא היה נשוי עם אחות אשתו, וזו היא שאמרו וכולן אם (העריות) מתו או שמיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות, צרותיהן מותרות.

גמ' גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו וכו': אמר ר' חגי בשם ר' זעירא, שלא סוף דבר (הדין של המשנה ששמעון יכול ליבמה, הוא לא רק) בשראובן גירש את אשתו (שהיא אחות אשתו של שמעון) ואחר כך כנס את אשת לוי ומת, אלא אפילו אם ראובן כנס את אשת לוי ואח"כ גירש את אשתו (שהיא אחות אשתו של שמעון), הדא

היא דתנינן גם על זה שנינו שאם העריות מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות, ושמעון יכול ליבמה. אמר ר' יודן שאף ר' לעזר (סובר שאפי' אם בטל הגורם של האיסור לייבם, דהיינו שאשתו מתה, אפי"ה איסור היבום במקומו עומד, כיון שהיא נאסרה עליו משום אשת אח) מודה בזה ששמעון יכול ליבם, אמר ר' יוסה ויאות שר' יודן צודק, שהרי אילו מי שהיה לו בנים ומתו ואח"כ מת הוא – שמא אין אשתו זקוקה לייבום?! והרי ודאי שאשתו זקוקה לייבום, הגם שאילו הוא היה מת בזמן שהיה לו בנים אשתו היתה פטורה מהיבום, וא"כ כמו שתמן אשתו נפטרת מיבום רק והוא שהיו לו בנים בשעת מיתה, וא"כ גם הכא האשה נאסרת רק והוא שתהא צרה לערוה בשעת מיתה, אבל אם האח שמת גירש את הערוה לפני שהוא מת, יכולים ליבם את צרתה.

הלכה ט

מתני' וכולן שהיו להן קידושין או גירושין בספק, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, כיצד ספק קידושין? זרק לה קידושיה, ספק קרוב לו ספק קרוב לה, זהו ספק קידושין. כיצד ספק גירושין? כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין עליו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד, זהו ספק גירושין. **גמ'** כיצד ספק גירושין וכו': לית כאן ספק גירושין, אלא גירושין ממש, כיצד ספק קידושין – זרק לה קידושיה ספק קרוב לה ספק קרוב לו, זהו ספק קידושין, והכא זרק לה גיטה ספק קרוב לה ספק קרוב לו – זהו ספק גירושין. **ר'** יוחנן בשם ר' חלפתא דמן הוה, וכולן אם נישאת בו לא תצא, שלא להוציא

הלכה ט

מתני' וכולן כל העריות שהיו להן קידושין או גירושין בספק, הרי אלו הצרות חולצות ולא מתייבמות, היות ויש ספק האם הן חייבות ביבום. ואומרת המשנה כיצד ספק קידושין? אם הבעל והאשה עמדו ברשות הרבים במרחק של ח' אמות זה מזה, וזרק לה קידושיה, וספק האם כסף הקידושין נפל קרוב לו (היינו בד' אמותיו), שאז היא אינה מקודשת, ספק האם כסף הקידושין נפל קרוב לה (היינו בד' אמותיה) שאז היא מקודשת (כיון שזה נקנה לאשה בקניין ד' אמות), וא"כ זהו ספק קידושין. ואומרת המשנה כיצד ספק גירושין? כגון שהבעל כתב בכתב ידו את הגט ואין עליו עדים, או אפי' אם יש עליו עדים אבל ואין עליו זמן, או אפי' יש בו זמן אלא הבעל כתב בעצמו את הגט ואין בו אלא עד אחד (אם הסופר

כתב את הגט א"כ הסופר מצטרף לעד), זהו ספק גירושין.

גמ' כיצד ספק גירושין וכו': אומרת הגמ' שלית כאן שהמשנה לא הביאה את המקרה של ספק גירושין, אלא הג' גיטין הכתובים במשנה הם גירושין ממש מדאורייתא, אלא שהם פסולים מדרבנן, וספק גירושין הוא כמו המקרה שכתוב לעניין הקידושין, כיצד ספק קידושין – זרק לה קידושיה ספק קרוב לה ספק קרוב לו, זהו ספק קידושין, וא"כ גם הכא אם הבעל זרק לה גיטה ספק קרוב לה ספק קרוב לו – זהו ספק גירושין, אלא שהמשנה באה לומר שגם לג' גיטין האלו יש דין של ספק גירושין. **ר' יוחנן בשם ר' חלפתא דמן הוה** (שם מקום, וכמו שמצינו "וְאֶקְבָּצֶם אֶל הַנֶּהָר הַבָּא אֶל אֶהוּא") אמר, וכולן כל הנשים שהתגרשו בג' גיטין האלו, אם נישאת בו ויש לה בנים מבעלה השני לא תצא, כדי שלא להוציא

ליזה על בניה, בתו שנישאת לשוק בגט זה לא תצא – כדי לזק צרתה לאביה, צרתה שנישאת לשוק בגט זה תצא, בתו שנישאת לאחיו בגט זה תצא, צרתה שנישאת לאחיו בגט זה אפילו לאביה לא תצא.

תני שלשה שטרות הללו, גובה מבני חורין ואינו גובה מן המשועבדין, אמר ר' בא הדא דתימר בשלא הוחזק השטר ביד המלוה, אבל הוחזק השטר ביד המלוה גובה, ר' יוסה בעי אם שלא הוחזק השטר ביד המלוה, אפילו מבני חורין לא יגבה, אלא פן אנן קיימין כשהוחזק השטר ביד המלוה, ולמה אינו גובה? אמר ר' ביסנא מפני קינוניא, ר' אבון אמר מפני שהוא פסול, עד כדון בשלוח הזקן ושיעבד הזקן,

חורין, ואינו גובה מן המשועבדין, אמר ר' בא **הדא דתימר** כל מה שאמרנו שאינו גובה מן המשועבדים, זה דוקא **בשלא הוחזק השטר ביד המלוה** ע"י ב"ד, דהיינו שלא עשו לזה קיום, אבל הוחזק השטר ביד המלוה בב"ד, א"כ הוא גובה גם מנכסים משועבדים, שואלת הגמ' ר' יוסה בעי הקשה, אם מדובר כאן בשלא הוחזק השטר ביד המלוה, א"כ אפילו מבני חורין לא יגבה, שהרי הלווה יכול לומר שהשטר מזויף, אלא פן אנן קיימין אלא כאן מדובר כשהוחזק השטר ביד המלוה, שואלת הגמ' א"כ ולמה המלווה אינו גובה את החוב ממשועבדים? מתרצת הגמ' אמר ר' ביסנא מפני שחוששים לקינוניא, שמא הקדימו את זמן ההלוואה, והמלווה יטרוף מהלקוחות שלא כדין, אבל ר' אבון אמר שהטעם הוא מפני שהוא (השטר הזה) פסול, ומוכיח ר' אבון שזה הטעם, כיון שעד כדון עד עכשיו (אומנם) הטעם של קינוניא נכון בשלוח הזקן ושיעבד הזקן, דהיינו שהלווה הוא זה שמכר

ליזה (לעז) על בניה שהם ממזרים. אבל בתו שנישאת לשוק לאחר שהתגרשה מאחיו בגט הזה, לא תצא אפי' אם אין לה בנים, בכדי לזק (כדי להזיק) את צרתה לאביה, היינו לפרסם שצרתה חייבת ביבום, והיא יכולה להתייבם אפי' לאביה. אבל צרתה שנישאת לשוק לאחר שהערוה התגרשה בגט הזה תצא, כיון שהיא אסורה עליו משום גרושת אחיו. וצרתה (צרת הערוה) שנישאת (שהתייבמה) לאחיו לאחר שהתגרשה בגט הזה תצא, כיון שהיא אסורה עליו משום גרושת אחיו. וצרתה (צרת הערוה) שנישאת (שהתייבמה) לאחיו לאחר שהתגרשה בגט הזה, ואפילו אם הצרה התייבמה לאביה של בתו לא תצא, כיון שמעיקר הדין היא חייבת ביבום.

תני שלשה שטרות הללו היינו אם כתבו שטר חוב באופןים האלו (היינו בכתב יד הלווה ואין עליו עדים, או אם יש עליו עדים ואין בו זמן, או אם יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד) א"כ המלווה גובה את החוב רק מבני

לוה הזקן ושיעבד הבן – אית לך מימר מפני קינונייא?! לא מפני שהוא פסול, והכא מפני שהוא פסול, אמר ר' אבון והא תני אף בגיטי נשים כן, אית לך מימר מפני קינונייא?! לא מפני שהוא פסול, והכא מפני שהוא פסול.

הלכה י

מתני' שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות, ומת אחד מהן ועשה בה שני מאמר, ומת, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, שנאמר יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ, שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין, ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשנייה.

גמ' הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר וכו': אילו שומרת יבם שנפלה לפני

הלכה י

מתני' שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות, ומת אחד מהן (ראובן), ועשה בה שני (שמעון) מאמר, ומת, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות, שנאמר יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ, מכאן שרק מי שעליה זיקת יבם אחד מתייבמת, ולא מי שעליה זיקת שני יבמין, והיות ועל בעלת המאמר יש זיקת שני יבמין, גם של ראובן וגם של שמעון, לכך היא אינה מתייבמת, ור' שמעון אומר שלוי מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשנייה, כיון שר"ש מסתפק האם מאמר קונה קניין גמור (וא"כ מספיק לייבם אחת מהם), או שמאמר אינו קונה כלל (וא"כ מספיק לייבם אחת מהן).

גמ' הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר וכו': מבינה הגמ' שכוונת המשנה לומר שאם היבמה נפלה לפני שני יבמים לא מייבמים אותה, וא"כ שואלת הגמ' וכי אילו שומרת יבם שנפלה לפני

את הקרקע, אבל אם לוה הזקן ושיעבד הבן, דהיינו שבנו של הלווה מכר את הקרקע, וכי אית לך למימר שיש חשש מפני קינונייא, והרי ודאי שהמכירה נעשתה לאחר ההלואה, וא"כ מדוע לא יגבו על פי השטרות האלו, אלא ע"כ שלא גובים על פי השטרות האלו מפני שהוא פסול, וא"כ גם הכא באופן רגיל, לא גובים על פי השטרות האלו מפני שהוא פסול, ואמר ר' אבון שאני יוכיח לך מעוד מקום שהטעם הוא מפני שהשטר פסול, והא תני שהרי שנינו אף בגיטי נשים כן, שאם האשה התגרשה על פי אחד מהגיטין האלו, היא לא גובה את הכתובה ממשועבדים, וכי אית לך למימר שהטעם הוא מפני קינונייא, שחוששים שמא הבעל הקדים את זמן הגירושין? והרי השיעבוד של הכתובה הוא מזמן הנישואין, אלא ע"כ שהטעם הוא מפני שהוא הגט פסול, וא"כ גם הכא הסיבה שלא גובים על פי השטרות האלו הוא מפני שהוא פסול.

כמה יבמין, שמא אינה מתייבמת?! תני ר' חייא אשת מת אחד מתייבמת לא אשת שני מתים, ניהא חולץ לבעלת מאמר על שם אשת מת אחד מתייבמת לא אשת שני מתים, שנייה למה אינה מתייבמת? אמר ר' לעזר דר' מאיר היא, דאמר ר' מאיר כל שאין את מייבמני אין את מייבם צרתי, אמר ר' יוחנן אם אמרה ר' לעזר – מני שמעה ואמרה, אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן, בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת, אם לא ידע את הראשונה משהגדיל, השנייה או חולצת או מתייבמת, הראשונה חולצת ולא מתייבמת, הכא את אומר חולצת, והכא את אומר מתייבמת? הא דאת אמר חולצת – ר' מאיר ור' שמעון, והן דאת אמר מתייבמת – ר' שמעון ורבנן.

משמיי? (אלא ש"א סבר שהיות והוא תלמידו של ר' יוחנן, א"כ כולם יודעים שכל דבריו הם מרבו, ולכך לא צריך להזכיר מפורש שר' יוחנן אמרה. עיין שקלים פרק ב' הלכה ה'), אמר ר' יוסי שמתניתא אמרה כן שמהמשנה לקמן מוכח שמשנתינו היא מדברי ר"מ, שהרי שנינו לקמן, בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת, אז אם לא ידע (לא בעל) את אשתו הראשונה משהגדיל, א"כ השנייה או חולצת או מתייבמת, והראשונה חולצת ולא מתייבמת, כיון שביאת קטן כמאמר בגדול, וא"כ בעצם יש להקשות שהכא את אומר שגם השניה רק חולצת, והכא את אומר שהשניה מתייבמת? אלא ע"כ שהא דאת אמר (במשנתינו) שגם השניה רק חולצת, זה תלוי במחלוקת של ר' מאיר ור' שמעון, שלר"מ שתייהן חולצות ולר"ש מייבם לאחת וחולץ לשניה, והן דאת אמר (במשנה לקמן) שהשניה מתייבמת זה מדברי ר' שמעון ורבנן, שחולקים על ר"מ וסוברים שיכולים לייבם את צרת יבמה האסורה ליבום.

כמה יבמין, שמא אינה מתייבמת?! והרי ודאי שהיא מתייבמת, אלא אומרת הגמ' שכוונת המשנה כדתני ר' חייא שהיות וכתוב "ומת אחד מהם", מכאן שרק אשת מת אחד מתייבמת ולא אשת שני מתים, והיות ובעלת המאמר היא אשת שני מתים (גם של בעלה וגם של מי שעשה בה מאמר), לכך לא מייבמים אותה, שואלת הגמ' שזה ניהא (שזה מובן) שלוי חולץ לבעלת מאמר ולא מייבמה, על שם שאשת מת אחד מתייבמת לא אשת שני מתים, אבל האשה השנייה של שמעון למה אינה מתייבמת? מתרצת הגמ' אמר ר' לעזר שהמשנה מדברי ר' מאיר היא, דאמר ר' מאיר שכל שאין את מייבמני שלא יכולים לייבם את אחת מהצרות, א"כ אין את מייבם את צרתי לא יכולים ליבם את אף אחת מהצרות (כיון שהאשה האסורה ביבום היא כאשת אח שלא במקום מצוה, וצרתה היא כצרת ערוה), וכשמע ר' יוחנן את דברי ר"א, ר' יוחנן כעס, ואמר ר' יוחנן אם אמרה ר' לעזר, ממני שמעה ואמרה, וא"כ מדוע הוא לא הזכיר את זה

מסכת פרק ג [ה"א - דף כב] יבמות

ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשנייה: ר' אבון ר' ביסנא בשם ר' אחא, והוא שייבם ואחר כך חלץ, אבל אם חלץ בתחילה אסור, שמא קנה מאמר ונפטרה בחליצת חבירתה.

הלכה יא

מתני' שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן, ואחר כך מתה אשתו של שני, הרי זו אסורה עליו עולמית, הואיל ונאסרה עליו שעה אחת.

גמ' אמר ר' אבינא הדא היא דאמר ר' הילא ר' יסא בשם ר' יוחנן לא דומה איסור אחיות יבמות, לאיסור אחיות שאינן יבמות.

הרי זו אסורה עליו עולמית וכו': אם בא על השנייה חייב שתים, משום אשת אח ומשום אשה אל אחותה.

גמ' אמר ר' אבינא הדא היא זה מה דאמר ר' הילא בשם ר' יסא בשם ר' יוחנן לא דומה איסור אחיות כשהן יבמות, לאיסור אחיות שאינן יבמות, שהרי אם הן אינן יבמות, כשאשתו מתה, הוא מותר באחותה, אבל כאשר הן יבמות, גם אם אשתו מתה הוא אסור באחותה, משום אשת אח שלא במקום מצוה.

(סוגיית הגמ' שלאחר המשנה הבאה שייכת לכאן, אלא שהמדפיסים בטעות הדפיסו כאן את המשנה, והחזרונה למקומה).

הרי זו אסורה עליו עולמית וכו': אומרת הגמ' ואם האח בא על השנייה היינו על אשת אחיו (לפני שאשתו מתה), א"כ הוא חייב שתים – משום אשת אח ומשום אשה אל אחותה.

ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשנייה: ר' אבון אמר בשם ר' ביסנא בשם ר' אחא, והוא שייבם ואחר כך חלץ, ורק אז הוא יכול לייבם את אחת מהן, אבל אם חלץ בתחילה, אסור לייבם את השנייה, כיון ששמא קנה מאמר וא"כ האחת נפטרה בחליצת חבירתה.

הלכה יא

מתני' שני אחין נשואין לשתי אחיות ומת אחד מהן, ואחר כך מתה אשתו של האח השני, הרי זו אסורה עליו עולמית, הואיל ונאסרה עליו שעה אחת כשנפלה ליבום, שהרי אשתו שהיא אחות היבמה היתה בחיים.

הלכה יב

מתני' שנים שקידשו שתי נשים, ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה בזה ואת של זה לזה, הרי אלו חייבין משום אשת איש, ואם היו אחין, חייבין אף משום אשת אח, ואם היו אחיות, חייבין אף משום [ויקרא יח] וְאִשָּׁה אֶל אָחֻתָּהּ, ואם היו נידות, חייבין אף משום נידות. וכולן מפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן, ואם היו קטנות שאינן ראויין לילד, מחזירין אותן מיד, אם היו כהנות נפסלו מן הכהונה.

גמ' הרי אלו חייבין וכו': תני, ר' חייה פעמים ארבע, פעמים שמונה, פעמים שנים עשרה, פעמים שש עשרה, הרי אלו חייבין משום אשת איש – ההין תרתי ההין תרתי, אם היו אחין, משום אשת אח – ההין ארבע וההין ארבע, אם היו אחיות, משום אשה אל אחותה – ההין שיתא וההין שיתא, אם היו נידות,

אומר, שיש פעמים שחייבים כאן ארבע חטאות, ופעמים שמונה חטאות, ופעמים שנים עשרה חטאות, ופעמים שש עשרה חטאות; ומבארת הגמ' שאם היה כאן רק מכשול של אשת איש, א"כ הרי אלו חייבין משום (מצד שהיא) אשת איש, והרי ההין תרתי זוג אחד חייבים שתי חטאות, וכן ההין תרתי וגם הזוג השני מתחייבים שתי חטאות, הרי כאן ד' חטאות. ואם הם היו גם אחין, א"כ הם חייבים גם משום (מצד שהיא) אשת אח, וא"כ ההין זוג אחד חייבים ארבע חטאות, וגם ההין חייבים ארבע חטאות, הרי כאן שמונה חטאות. ואם הן היו גם אחיות, א"כ הרי אלו מתחייבים גם משום (מצד האיסור של) אשה אל אחותה, וא"כ ההין זוג אחד חייבים שיתא (שש) חטאות, וגם ההין חייבים שיתא, הרי כאן שנים עשרה חטאות. ואם הן היו גם נידות, א"כ הרי אלו

הלכה יב

מתני' שנים שקידשו שתי נשים (כל אחד אשה אחת), ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה בזה ואת של זה לזה, א"כ הרי אלו חייבין חטאת משום אשת איש, ואם הם היו אחין, א"כ הם חייבין עוד חטאת אף משום אשת אח, ואם הנשים האלו היו אחיות, הם חייבין אף משום וְאִשָּׁה אֶל אָחֻתָּהּ לא תִקַּח, ואם הן היו גם נידות, הם חייבין אף משום נידות. וכולן מפרישין אותן מבעליהן שלשה חדשים – שמא מעוברות הן, וא"כ הולד ממזר, ואם הן היו קטנות שאינן ראויין לילד, א"כ מחזירין אותן מיד, ואם הן היו כהנות אפי' שנשואות לישראל, נפסלו מן הכהונה, הן נאסרו להתחתן עם כהן לאחר מות בעליהן, כיון שהן כזונות. **גמ'** הרי אלו חייבין וכו': תני, ר' חייה

מסכת פרק ג [ה"ב - דף כב] יבמות

משם נידה – ההין תמני וההין תמני. הן קטנים והן גדולות פטורין, הן גדולין והן קטנות חייבין שנים – משום נידה, ואם השיאן אביהן – משום שמונה, היו אחד גדול ואחד קטן, הנבעלת מן הקטן חייבת משום אשתו של גדול, הנבעלת מן הגדול פטורה, משום אשתו של קטן.

וכולן מפרישין אותן וכו': ר' בא בשם ר' ירמיה אנוסה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים והא תנן מפרישין אותן שלשה חדשים, שמא מעוברות הן, אם לא היו ראויות לילד, מחזירין אותן מיד, שנייא היא הכא מפני תיקון הוולד.

אשת איש, ואשת אח (אבל אין בה משום אחות אשתו), והנבעלת מן הגדול היא פטורה, משום (מצד שהיא) אשתו של קטן, שהקידושין לא חלו בה (ולכך אין בה חיובים של איסורי אישות), ואין בה משום אשת איש ואשת אח, אבל חייבין עליה משום אחות אשתו.

וכולן מפרישין אותן וכו': ר' בא בשם ר' ירמיה אמר שאנוסה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים לאחר שנאנסה, כיון שלא איכפת לנו האם הוולד שייוולד שייראשון או לשני, שואלת הגמ' והא תנן שאם הנשים התחלפו בשעת כניסתן לחופה, מפרישין אותן שלשה חדשים, כיון שחוששים שמא מעוברות הן, ורק אם הנשים לא היו ראויות לילד, אז מחזירין אותן מיד, והרי הן אנוסות, ואפי"ה מפרישים אותן ג' חודשים? מתרצת הגמ' ששנייא היא הכא שכאן זה שונה, ומה שמפרישים אותן, זה מפני תיקון הוולד, לדעת האם הוא ממזר או לא.

מתחייבים גם משם (מצד שהיא) נידה, וא"כ ההין זוג אחד חייבים תמני (שמונה) חטאות, וגם ההין חייבים תמני, הרי כאן שש עשרה חטאות. ואומרת הגמ' שאם הן הבעלים היו קטנים (פחות מתשע שנים) והן הנשים היו גדולות, א"כ הן פטורין, כיון שביאה של קטן פחות מתשע שנים אינה נחשבת לביאה, ואם הן הבעלים היו גדולין והן הנשים היו קטנות, א"כ לכל היותר יהיו חייבין כאן שנים, משום (מצד שהיא) נידה אם הן היו נידות, אבל לא יהיו חייבים כאן משום אשת אח או משום אחות אשה, כיון שהנשים קטנות, ומן התורה הקידושין לא תפסו בהן, אבל ואם השיאן אביהן, שאז מן התורה הקידושין תפסו בהן, א"כ הבעלים יכולים להיות חייבים כאן משום שמונה חטאות (כדלעיל), אבל הנשים יהיו פטורות, כיון שהן קטנות. ואם הבעלים היו אחד גדול ואחד קטן (מעל גיל תשע), א"כ הנבעלת מן הקטן תהיה חייבת משום (מצד שהיא) אשתו של גדול, שהרי חלו בה הקידושין, וא"כ היא

מסכת פרק ג [הי"ב - דף כב] יבמות פט

אם היו כהנות נפסלו מן הכהונה: אמר ר' יוסי זאת אומרת שהאונסין פוסלין בכהונה, כאשת איש.

הדרן עלך פרק ארבעה אחין

לעניין הכהנים, שאפי' אם אשה נאנסה, היא אסורה לאחר מות בעלה להתחתן עם כהן.
הדרן עלך בלי נדר פרק ארבעה אחין

אם היו כהנות נפסלו מן הכהונה: אמר ר' יוסי זאת אומרת מכאן מוכח שהאונסין (שאשה שנאנסה) פוסלין בכהונה, כאשת איש שזינתה ברצון שנאסרה על בעלה, כן

פרק ד

הלכה א

מתני' החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה, בזמן שהוולד של קיימא, הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה, בזמן שאין הוולד של קיימא, הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הכהונה.

גמ' החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וכו': בשעבר, הא בתחילה לא, די מתניתא היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהא לה שלשה חדשים. ותחלוץ מיד, מה נפשך אם בן קיימא הוא, לא נגע בה חליצה, אם אינו בן קיימא הוא, הרי חליצתה בידה? ר' זעירה ר' חייה בשם ר' בון בשם ר' יוחנן שלא תהא צריכה כרוז לכהונה, ר' בא ר' יעקב בר אידי בשם ר' הושעיה שלא תהא צריכה כרוז לכהונה,

מתניתא וזה כמו ששנינו לקמן, שהיבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהא לה שלשה חדשים, כדי שידעו האם היא מעוברת, שואלת הגמ' מדוע אסור לחלוץ מיד, ותחלוץ מיד וממה נפשך היא תהיה מותרת להתחתן לשוק, כיון שאם בן קיימא הוא א"כ לא נגע בה (לא הועיל בה) חליצה, שהרי היא לא היתה חייבת בחליצה, ואם אינו בן קיימא הוא, הרי חליצתה בידה? מתרצת הגמ' אמר ר' זעירה בשם ר' חייה בשם ר' בון בשם ר' יוחנן שלכתחילה האשה לא תחלוץ עד שתדע האם היא מעוברת, כדי שלא תהא צריכה כרוז להכשירה לכהונה, וכן ר' בא אמר בשם ר' יעקב בר אידי בשם ר' הושעיה שהטעם הוא כדי שלא תהא צריכה כרוז לכהונה,

מתני' החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה; אז בזמן שהוולד של קיימא, א"כ התברר שהיא לא היתה זקוקה לו, והחליצה לא הועילה כלום, ולכך הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה, אבל בזמן שאין הוולד של קיימא, שאז היא זקוקה לחליצה, לכך הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, כיון שהיא כגרושתו, ופסלה מן הכהונה, כיון שהיא כגרושה.

גמ' החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וכו': אומרת הגמ' שמשמע מהמשנה שכאן מדובר בשעבר (בדיעבד), אבל הא בתחילה לא, לכתחילה אסור לחלוץ ליבמתו עד שידעו האם היא מעוברת, די

תני ר' הושעיה 'מֵאֵן יִבְמִי' את שאומרין לו ייבם – אומרים לו חלוץ, ואת שאין אומרין לו ייבם – אין אומרים לו חלוץ, מה נפק מן ביניהון? היתה כשירה ונתחללה, כגון אלמנה לכהן גדול וגרושה וחלוצה, מאן דאמר שלא תהא צריכה כרוז לכהונה, וזו הואיל ואינה צריכה כרוז לכהונה – חולצת, מאן דאמר את שאומרים לו ייבם אומרים לו חלוץ – אינה חולצת. חלץ בתוך שלשה חדשים, מהו שתהא צריכה לאחר שלשה חדשים? נישמענה מן הדא, קטנה שחלצה, תחלוץ משתגדיל, ואם לא חלצה – חליצתה כשירה, רבי מנא אמר לה סתם, ר' יצחק בריה דרבי חייה מטי בה בשם רבי יוחנן, דרבי מאיר היא, דר' מאיר אמר אין חולצין ואין מייבמין את הקטנה שמא תימצא איילונית, כמה דאָת אמר תמן אף על פי שחלצה חולצת, והכא נמי אף על פי שחלצה חולצת. ר' יודן בעי חלץ לה מעוברת והפילה?

אינה חולצת בתוך ג' חודשים למות בעלה. שואלת הגמ' ולשיטת ר' הושעיה, מה הדין אם היבם חלץ לה בתוך שלשה חדשים, מהו שתהא צריכה חליצה נוספת לאחר שלשה חדשים? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, ששנינו לקמן שקטנה שחלצה, תחזור ותחלוץ משתגדיל, ואם לא חזרה וחלצה – חליצתה כשירה, ורבי מנא אמר לה סתם היינו בשם עצמו, ור' יצחק בריה דרבי חייה מטי בה נוטה לומר את זה בשם רבי יוחנן, שהמשנה הזאת היא מדברי רבי מאיר היא, דר' מאיר אמר שאין חולצין ואין מייבמין את הקטנה כיון שחוששים שמא תימצא איילונית, וחליצת איילונית פסולה, וא"כ אומרת הגמ' כמה דאָת אמר תמן לענין חליצת הקטנה, שאף על פי שחלצה חוזרת וחולצת, וא"כ הכא נמי, אף על פי שחלצה בתוך ג' חודשים למות בעלה, חוזרת וחולצת. ר' יודן בעי, חלץ לה ליבמה כשהיא היתה מעוברת והפילה, האם היא צריכה לחזור ולחלוץ שוב פעם?

אבל תני ר' הושעיה שהיות וכתוב וְעָלְתָּה יְבִמְתּוֹ הַשְּׂעִרָה אֶל הַקְּנִיּוֹת וְאָמְרָה מֵאֵן יִבְמִי לְהִקְיָם לְאֶחָיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, מכאן שרק אֶת שאומרין לו ייבם – אומרים לו חלוץ, וְאֶת שאין אומרין לו ייבם – אין אומרים לו חלוץ, ולכך אסור לחלוץ ליבמה מיד לאחר מות בעלה, שהרי היא לא ראויה לייבום, כיון שצריך לדעת האם היא מעוברת או לא, ואומרת הגמ' מה נפק מן ביניהון איזה חילוק דין יש בין שני הטעמים? אם האשה הזאת היתה כשירה לכהונה וכבר נתחללה, כגון שהיא היתה אלמנה שנישאת לכהן גדול, או שהיא היתה גרושה או חלוצה שהיא כבר פסולה לכהן, שלמאן דאמר שהטעם שהיבמה צריכה להמתין ג' חודשים משום שלא תהא צריכה כרוז לכהונה, וא"כ היבמה הזו הואיל ואינה צריכה כרוז לכהונה, כיון שהיא בין כה פסולה לכהונה, א"כ היא חולצת מיד לאחר מות בעלה, אבל מאן דאמר שרק אֶת שאומרים לו ייבם אומרים לו חלוץ, א"כ

מסכת פרק ד [ה"א - דף כג] יבמות

נישמעינה מן הדא, הרי שמת והניח את אשתו מעוברת, יכול תהא זקוקה ליבם, תלמוד לומר ולא ימחה שמו מישראל, את ששמו מחוי, יצא זה שאין שמו מחוי, יכול תהא מותרת להינשא, תלמוד לומר להקים לאחיו שם בישראל, עד שתדע אם בן קיימא הוא אם אינו בן קיימא. יכול אף אשת סרים תהא צריכה לייבום, תלמוד לומר ולא ימחה שמו מישראל, את שאין שמו מחוי, יצא זה ששמו מחוי. יכול את אומר צרתה מותרת להינשא? הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת, הרי זו לא תינשא צרתה, כמה דאמר צרתה לא תינשא עד שתדע במה היא מותרת – אם בעיבור אם בביאה, אף בחלוצה כן, חליצה פטור וביאה פטור, כמה דתימר בביאה כך את מר בחליצה.

שמואל אמר זכין לעוברין, ר' לעזר אמר אין זכין לעוברין, אמר ר' יוסי אף על גב

תהיה מותרת להינשא לשוק, שהרי ממנ"פ היא מותרת, שאם הוולד בן קיימא א"כ היא לא זקוקה ליבום, ואם הוולד אינו בן קיימא, א"כ החליצה פטרה אותה לשוק, לכך אומרת הגמ' שהרי שנינו שהכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת, הרי זו לא תינשא צרתה, וא"כ כמה דאמר צרתה המעוברת לא תינשא עד שתדע במה היא מותרת, אם בעיבור אם בביאה (ביבום), א"כ אף בחלוצה הדין הוא כן, שהרי חליצה זה פטור, כדי להינשא לשוק, וביאה זה ג"כ פטור, וא"כ כמה דתימר בביאה, שאסור לצרת המעוברת להינשא עד שתדע מאיזה טעם היא נפטרה, כך את אומר בחליצה, שאסור לצרת החלוצה להינשא, עד שתדע מאיזה טעם היא נפטרה.

שמואל אמר שזכין לעוברין שיכולים לזכות ממנו לעובר, ור' לעזר אמר שאין זכין לעוברין, כיון שיכולים לזכות רק לבני אדם, ועובר הוא עדיין אינו אדם שיכולים לזכות לו, אמר ר' יוסי, אף על גב

אומרת הגמ' שנישמעינה מן הדא, ששנינו בברייתא הרי שמת והניח את אשתו מעוברת, יכול תהא זקוקה ליבם? תלמוד לומר לומר ולא ימחה שמו מישראל, מכאן שרק את ששמו מחוי, אשתו זקוקה ליבום, יצא זה שאשתו מעוברת שאין שמו מחוי, כיון שיש לו עובר, לכך היא לא זקוקה ליבום, שואלת הברייתא א"כ יכול אולי היא תהא מותרת להינשא לשוק? תלמוד לומר להקים לאחיו שם בישראל, מכאן שהיא אסורה להינשא לשוק עד שתדע אם העובר שבמעיה, בן קיימא הוא או אם אינו בן קיימא, וא"כ אותו דבר לענין החליצה, שחליצה של מעוברת אינה חליצה טובה. ואומרת הברייתא יכול אף אשת סרים תהא צריכה לייבום? תלמוד לומר ולא ימחה שמו מישראל, מכאן שרק את שאין שמו מחוי, אשתו זקוקה לייבום, יצא הסריס הזה ששמו מחוי (שהרי הוא לא יכול להוליד), ולכך אשתו לא זקוקה ליבום. ואומרת הגמ' יכול את אומר שצרת המעוברת שחליצה

דשמואל אמר זכין לעוברין, מודי והוא שיצא ראשו ורובו בחיים, די מתניתא החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת, כמה דאָת אמר תמן כאן הוא למפרע לא נגעה בה חליצה, והכא פן הוא למפרע והוא שיזכה, תמן תנינן האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה, ילדה זכר נוטל מנה, אם נקבה מאתים, ילדה נקבה נוטלת מאתים? ר' לעזר אמר, לא אמר אלא בנו הא אחר לא, ר' יוסה אמר אפי' אחר, על דעתיה דר' לעזר ובלבד שכיב מרע הא בריא לא, בלבד מטלטלין הא קרקעות לא, מתניתא פליגא על ר' לעזר, גר שמת וביזבזו ישראל את נכסיו, ונודע שיש לו בן במדינת הים או שהיתה עיברה, הכל חייבין להחזיר, מה עבד לה ר' לעזר? שנייה היא הכא

ר' לעזר אמר שהמשנה לא אמרה שיכולים לזכות לעוברים אלא רק לבנו, כיון שדעתו של האדם קרובה אליו, הא (אבל) לעובר אחר לא יכולים לזכות, אבל ר' יוסה אמר שיכולים לזכות אפי' לעובר של מישחו אחר, ואומרת הגמ' שעל דעתיה (לשיטת) דר' לעזר יכולים לזכות לעובר ובלבד אם המזכה הוא שכיב מרע, הא (אבל) בריא לא יכול לזכות, וכן יכולים לזכות לעובר ובלבד שמזכים לו מטלטלין, הא (אבל) קרקעות לא, שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על ר' לעזר, שהרי שנינו בברייתא גר שמת וביזבזו (בזוז) ישראל את נכסיו, כיון שחשבו שאין לו ילדים, ונודע שיש לו בן במדינת הים, או שהיתה עיברה (בהריון), א"כ את הכל חייבין להחזיר, כיון שבנו או העובר זכו בנכסי האב, וא"כ לכאן כשם שהעובר זכה בנכסי האב כך יכולים לזכות לעוברים, וא"כ מה עבד לה ר' לעזר עם הברייתא הזאת? מתרצת הגמ' שנייה היא הכא כאן זה שונה,

דשמואל אמר זכין לעוברין, אבל שמואל מודי שיכולים לזכות לעובר דוקא והוא שיצא אח"כ ראשו ורובו בחיים, אבל אם העובר מת, העובר לא זכה בנכסים להוריש אותם לקרוביו, שהרי די מתניתא (משנתינו) אמרה החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה, בזמן שהולד של קיימא הוא מותר בקרובותיה וכו', וא"כ כמה דאָת אמר תמן לענין החליצה שרק כאן היינו באופן הזה שהולד של קיימא הוא, שאז למפרע לא נגעה בה חליצה, ולכך הוא מותר בקרובותיה וכו', וא"כ גם הכא לענין המזכה לעובר, היות והוא נולד, לכך נחשב כפן הוא מלמפרע (מזמן שהיה עדיין עובר) ולכך ראוי הוא שיזכה בנכסים, שואלת הגמ' והרי תמן במסכת ב"ב תנינן, שכיב מרע האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה, ילדה זכר נוטל מנה, והאומר שאם אשתי תלד נקבה תטול מאתים, ילדה נקבה נוטלת מאתים, בכל אופן מוכח מכאן שיכולים לזכות לעובר? מתרצת הגמ'

מסכת פרק ד [ה"א - דף כג] יבמות

שהוא בנו, וסיפא פליגא על שמואל מן הדא דר' יוסה, החזירו הכל אח"כ מת הבן או שהפילה, כל הקודם באחרונה זכה בראשונה לא זכה, אפילו בראשונה יזכה – לא כן אמר ר' יוסה אף על גב דשמואל אמר זכין לעוברין, מודי והוא שיצא ראשו ורובו מחיים, הרי אינו בן קיימא? אמר ר' יצחק בר אלעזר משום יאוש, רבנן דקיסרין ר' חייה בר ווא בשם ר' אבא בר נתן, חזר בה ר' לעזר, מן מתניתא, אם זכר מנה אם נקבה מאתים, ונקבה גְּפָה בן, לא כאחר הוא?! תני בר קפרא בן יומו זכין לו.

ורובו מחיים, והרי כאן הוא אינו בן קיימא, וא"כ היה צריך להיות שמי שתפס את הנכסים בתחילה, הוא זכה בנכסים? מתרצת הגמ' אמר ר' יצחק בר אלעזר שהטעם שמי שתפס את הנכסים בתחילה לא זכה בהם, זה משום יאוש, שהרי הם הפקירו את הנכסים כששמעו שאשתו מעוברת, ואומרת הגמ' שרבנן דקיסרין חכמי קיסריה אמרו בשם ר' חייה בר ווא בשם ר' אבא בר נתן שחזר בה ר' לעזר (שאמר שלא יכולים לזכות לעוברים) מן מה שלמדנו במתניתא, שהאומר שאם אשתי תלד זכר יטול מנה ואם אשתי תלד נקבה תטול מאתים, ואשתו ילדה זכר ונקבה, א"כ הזכר נוטל מנה והנקבה נוטלת מאתים, והרי נקבה גְּפָה (שיש עמה) בן, וכי לא כאחר הוא?! ואפי"ה המשנה אומרת שהנקבה זכתה, וא"כ מוכח מכאן שיכולים לזכות לעוברים, ואומרת הגמ' אבל תני בר קפרא שרק לתינוק בן יומו זכין לו, אבל לא יכולים לזכות לעוברים.

מפני שהעובר הזה הוא בנו, ויורשו ממילא, שואלת הגמ' והרי לכאן הסיפא של הברייתא ההיא פליגא נחלקת על שמואל מן הדא דר' יוסה (ממה שר' יוסה) אמר ששמואל מודה שאם העובר מת, שהעובר לא זכה בנכסים כדי להוריש אותם לקרוביו, שהרי אומרת הברייתא שאם החזירו הכל את כל מה שלקחו מנכסי הגר שמת, ואח"כ מת הבן שהיה בחו"ל, או שאשתו הפילה, א"כ כל הקודם באחרונה (היינו שתפס לאחר שהעובר מת או לאחר שהבן מת) זכה בנכסים, אבל מי שתפס בראשונה לא זכה, וא"כ ק' מכאן על דברי שמואל, שהרי היה צריך להיות שהיות ובסופו של דבר העובר מת, א"כ העובר לא זכה כלל בנכסים, וא"כ היה צריך להיות שאפילו מי שתפס את הנכסים בראשונה שיזכה בהם, שהרי וכי לא כן אמר ר' יוסה שאף על גב דשמואל אמר שזכין לעוברין, אבל מודי שמואל שהעובר זוכה דוקא והוא שיצא ראשו

הלכה ב

מתני' הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה, בזמן שהוולד של קיימא, יוציא וחייבין בקרבן, ואם אין הוולד של קיימא, יקיים. ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון, יוציא והוולד כשר, וחייבין באשם תלוי.

גמ' אמר ר' יוסי כל שאיפשר לך לעמוד על וודאו אין חייבין על ספיקו אשם תלוי, היך עבידא, היו לפנינו שני זיתים, אחד של חֶלֶב ואחד של שומן ואכל אחד מהן, וחבירו מונח בתיבה, ואמר, מאחר שאילו אמצא את המפתח יכול אני לעמוד על וודאו, מהו שיהו חייבין על ספיקו אשם תלוי? נישמענה מן הדא, הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת, עד שלא יודע לו אם בן קיימא הוא אם אינו בן קיימא אינו מביא, הדא אמרה שאינו מביא. רב אמר כל שאי אפשר לו לעמוד על וודייו

הלכה ב

מתני' הכונס את יבמתו ויבמה, ונמצאת מעוברת וילדה, אז בזמן שהוולד של קיימא, שאז נמצא שהוא בא על אשת אחיו שלא במקום מצוה, א"כ יוציא וחייבין בקרבן חטאת, ואם אין הוולד של קיימא, א"כ יקיים, ואם יש ספק של מי הוולד הזה, דהיינו ספק שהוא בן תשעה חדשי הריון, וא"כ הוא שייך לראשון, או שהוא בן שבעה חדשי הריון, וא"כ הוא שייך לאחרון, א"כ יוציא והוולד כשר ממנ"פ (כיון שאז שהוא מהראשון או שהוא מהשני), וחייבין באשם תלוי, משום שיש ספק האם הוא בא על אשת אח.

גמ' אמר ר' יוסי כל שאחד עשה איזה מעשה, ואיפשר (שאפשר) לך לעמוד על וודאו לאחר זמן, האם הוא חטא, א"כ אין חייבין על ספיקו אשם תלוי, ומבאר הגמ' היך עבידא איך המעשה, היו לפנינו שני

זיתים – אחד של חֶלֶב (שהאוכלו חייב חטאת) ואחד של שומן (שזה מותר באכילה), ואכל אחד מהן, ואינו יודע איזה מהם אכל, וחבירו (והחתיכה השניה) מונחת בתיבה, וזה שאכל את אחד מהחתיכות אמר, מאחר שאילו אמצא את המפתח – יכול אני לעמוד על וודאו, האם אכלתי את החֶלֶב, וא"כ יש לשאול מהו שיהיו חייבין על ספיקו כעת אשם תלוי? פושטת הגמ' ואומרת שנישמענה מן הדא, שהרי שנינו במשנתנו הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה, בזמן שהוולד של קיימא יוציא וחייבין בקרבן, אבל עד שלא יודע לו אם בן קיימא הוא אם אינו בן קיימא, אינו מביא אשם תלוי, א"כ הדא אמרה שאינו מביא, היות והוא יכול לברר האם הוא חטא או לא.

רב אמר שכל שאי אפשר לו לעמוד על וודייו (ודאו), ולדעת האם הוא חטא או לא,

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כד] במות

אין חייבין על ספיקו אשם תלוי, היך עבידא היו לפניו שני זיתים, אחד של חֶלֶב ואחד של שומן ואכל אחד מהן, ובא עורב ואכל את השני, מאחר שהוא יכול לעמוד על וודייו חייבין על ספיקו אשם תלוי, אבל אם אכל עורב תחילה ואחר כך אכל הוא, מאחר שאינו יכול לעמוד על וודייו אין חייבין על ספיקו אשם תלוי, לא כן אמר רב והוא שיוכיח לפניו חֶלֶב ברור? אף על גב דרב אמר והוא שיוכיח לפניו חֶלֶב ברור, מודה הוא הכא שיכול לעמוד על וודאו, מתניתא פליגא על רב, כוי ר' לעזר אומר חייבין על חֶלְבּוֹ אשם תלוי, מה עבר רב? פתר לה חלוקין על דברי ר' לעזר, מתניתא פליגא על רב, חתיכה של חולין וחתיכה של קודש אכל את אחת מהן ואין ידוע את איזה מהן אכל, מביא

מהם, ואח"כ אחר בא ואכל את החתיכה השניה שהוא יהיה חייב, כיון שהתחזק כאן האיסור, וזה לא כמו שרב אמר כאן? מתרצת הגמ' שאף על גב דרב אמר והוא שיוכיח לפניו חֶלֶב ברור, אבל מודה הוא הכא שאם העורב הקדים ואכל חתיכה אחת שהוא פטור, כיון שצריך גם שהאוכל יהיה יכול לעמוד על וודאו, שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו לעניין האוכל חֶלֶב של כוי שהוא ספק חיה (שחֶלְבּוֹ מותר) ספק בהמה (שחֶלְבּוֹ אסור), שר' לעזר אומר שחייבין על חֶלְבּוֹ אשם תלוי, הגם שלעולם לא נוכל לברר את איסורו, וא"כ מה עבר רב מה רב יענה על השאלה? מתרצת הגמ' שרב פתר לה שחכמים חלוקין על דברי ר' לעזר, שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו במשנה שאם התערבו שתי חתיכות, היינו חתיכה של חולין (שמותר לאוכלו) וחתיכה של קודש היינו של עולה, שהאוכלה חייב על זה אשם מעילה, ואכל את אחת מהן, ואין ידוע אַת איזה מהן אכל, א"כ הוא מביא

אין חייבין על ספיקו אשם תלוי, ומבארת הגמ' היך עבידא איך היה המעשה, היו לפניו שני זיתים, אחד של חֶלֶב (שהאוכלו חייב חטאת) ואחד של שומן (שזה מותר באכילה), ואכל אחד מהן, ואינו יודע איזה מהם אכל, ובא עורב ואכל את השני, א"כ מאחר שבשעה שהוא אכל כזית אחד מהם, הוא היה יכול לעמוד על וודייו, לכך חייבין על ספיקו – אשם תלוי, אבל אם אכל עורב תחילה חתיכה אחת מהם, ואחר כך אכל הוא, א"כ מאחר שבשעה שהוא אכל את החתיכה השניה, הוא אינו יכול לעמוד על וודייו (ודאו), לכך אין חייבין על ספיקו אשם תלוי, שואלת הגמ' וכי לא כן אמר רב, שחייבים אשם תלוי, דוקא והוא שיוכיח לפניו חֶלֶב ברור, דהיינו שהיה שם שתי חתיכות ואחת מהם היתה של חֶלֶב, אבל אם יש רק חתיכה אחת שיש ספק האם היא חֶלֶב או שומן, שלא התחזק האיסור, ואכלו, פטור מאשם תלוי, ולכאור' זה העיקר, וא"כ היה צריך להיות שאם היו שתי חתיכות אחת של חֶלֶב ואחת של שומן ובא העורב ואכל אחת

אשם תלוי, אכל את השנייה מביא אשם וודאי, אכל את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה, זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי, נחא ראשון מביא אשם תלוי, שני למה? אמר ר' יוסה תיפתר שהיתה חתיכה גדולה, ואכל חצייה וחניח חצייה. מתניתא פליגא על רב, ספק בן תשעה לראשון בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר, וחייבין אשם תלוי, הרי אי אפשר לך לעמוד על וודיין, וחייבין על ספיקו אשם תלוי? אמר ר' יוסה קיימה ר' זעירא קומי ר' חייה בר ווא, ר' חזקיה ר' חייה בר בא קיימה ר' זעירא קמינן, מאחר שהוא יכול להעלות ולפרוש ולידע אם ממנו הוא אם מאחר הוא, כמי שהוא יכול לעמוד על וודיין.

ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון וכו': מה אנן קיימין, אם בשבא עליה לאחר מיתת בעלה מיד והוכר עוברה לאחר שני חדשים, ניתני בן תשעה

תלוי, והרי אי אפשר לך לעמוד על וודיין, ואפי"ה חייבין על ספיקו אשם תלוי? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסה שקיימה (הסביר) ר' זעירא קומי (לפני) ר' חייה בר ווא, ור' חזקיה אמר בשם ר' חייה בר בא שקיימה ר' זעירא קמינן שר' זעירא הסביר לפנינו, שהם מתחייבים באשם תלוי מאחר (כיון) שהוא היה יכול להעלות (לעשות רק העראה) ולפרוש לפני שיזריע בה, ולידע אם הולד ממנו הוא אם מאחר הוא (דהיינו שאם יוולד וולד, א"כ מוכח שהוא חטא), ולכך בשעת ההעראה כמי שהוא יכול לעמוד על וודיין, וא"כ הוא מתחייב באשם תלוי על ההעראה.

ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון וכו': שואלת הגמ' מה אנן קיימין איך מדובר כאן, אם בשבא עליה היבם לאחר מיתת בעלה מיד, והוכר עוברה לאחר שני חדשים, ועל זה אומרת המשנה שהולד הזה הוא ספק מהראשון ספק מהשני, א"כ שניתני שהולד הזה הוא בן תשעה

אשם תלוי, ואם הוא חוזר ואכל את החתיכה השנייה מביא אשם וודאי, ואם אחד אכל את החתיכה הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה, א"כ זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי, וא"כ שואלת הגמ' נחא שזה מובן שהראשון מביא אשם תלוי, כיון שכאשר הוא אכל את החתיכה הראשונה עדיין יכלו לברר האם הוא חטא או לא, אבל לשיטת רב יש להק' שני למה מביא אשם תלוי? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסה תיפתר תעמיד שכאן מדובר שחתיכה אחת היתה חתיכה גדולה, והראשון אכל חצייה והניח חצייה, ובא השני ואכל את החתיכה השניה, שיכולים לברר האם הוא חטא, ע"י שיבדקו את החצי חתיכה שנשארה, שואלת הגמ' שלכא' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו במשנתנו שאם היבם בא על יבמתו וילדה, ויש ספק האם הולד הוא בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון, א"כ יוציא והולד כשר, וחייבין אשם תלוי, וא"כ לשיטת רב יש להקשות מדוע מביאים אשם

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כד] **בבמות**

לזה ולזה בן שבעה לזה ולזה, אלא פן אנן קיימין בשבא עליה לאחר שני חדשים והוכר עוברה לאחר ג' חדשים, ניתני היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהו לה חמשה חדשים? אלא פן אנן קיימין כשבא עליה לאחר ארבעים יום והוכר עוברה לאחר חמשים יום, הרי יש כאן שלימין לראשון ומקוטעין לשני, שמע מינה שהאשה יולדת לחדשים שלימים, את שמע מינה שהן שתי יצירות, את שמע מינה שהאשה יולדת לחדשים מקוטעין.

מכאן, שהם מאה חמישים ושנים ימי הריון), וא"כ אומרת הגמ' **ששמע מינה שלפעמים האשה יולדת לאחר שבעה חדשים שלימים**, הגם שהעובר הוכר לאחר חמישים יום, שזה שליש הריון של חדשים מקוטעים, שהרי במשנה מדובר שהוולד נולד שבע חודשים לאחר היבום, ואפי"ה אנחנו לא תולים שהוא ודאי שיך לראשון, ואת שמע מינה שההריונות של ולדות שאמורים להיוולד לאחר תשע חודשי הריון או לאחר שבעה חודשי הריון, הן שתי יצירות, ולכך בכל יצירה העובר ניכר שליש מההריון לפי מה שהוולד אמור להיוולד, וכן את שמע מינה שכאשר האשה יולדת לשבעה חודשי הריון, יתכן שהיא תלד לחדשים מקוטעין, ולכך העובר ניכר לאחר חמישים יום שזה שליש משבעה חודשים חסרים.

היות ובסוגיא הקודמת למדנו לענין יצירת הוולד, לכך הגמ' מבארת את המשנה לקמן האומרת "וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארכו עד שיהיו להן שלשה חדשים" כדי להבחין של מי הוולד שיוולד; וא"כ אומרת הגמ' שמזה שלאחר ג' חדשים האשה יכולה להתחתן לאדם אחר, ואין חשש שמא היא תתעבר בעוד וולד מבעלה השני, ואח"כ היא

חודשי הריון, אלא שיש ספק האם הוא שיך לזה או לזה, או שהמשנה תכתוב שהוולד הוא בן שבעה חודשי הריון, אלא שיש ספק האם הוא שיך לזה או לזה, וא"כ מדוע המשנה אומרת "ספק בן תשעה לראשון ובן שבעה לאחרון"? ואומרת הגמ' **אלא תאמר שפאן אנן קיימין שכאן מדובר בשבא עליה היבם לאחר שני חדשים ממייתת אחיו, והוכר עוברה לאחר ג' חדשים משעת היבום (ולפעמים הכרת העובר הוא לאחר ה' חדשים)**, א"כ ניתני שהיבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהו לה חמשה חדשים? אלא אומרת הגמ' שפאן אנן קיימין שכאן מדובר כשבא עליה היבם לאחר ארבעים יום ממייתת אחיו, והוכר עוברה לאחר חמשים יום משעת היבום, וא"כ הרי יש כאן תשעים יום ממייתת האח, שזה שליש מתשעה חודשי הריון שלימין, ולכך יש להסתפק אולי הוולד הזה שיך לראשון, ומצד שני יש כאן חמישים יום מהיבום, שזה שליש הריון משבעה חודשים מקוטעין, ולכך יש להסתפק אולי הוולד הזה שיך לשני (דהיינו היולדת לשבעה היא יולדת גם לשבעה חודשים מקוטעים, שזה חמשה חודשים מלאים ועוד יום מכאן ויום

את שמע מינה שאין האשה מעוברת חוזרת ומתעברת, **את שמע מינה** שהאשה אינה מתעברת משני בני אדם כאחת, ופליגא על דרבנן דאגדתא, דרבנן דאגדתא אומרים [שמואל א יז] **וְהָיָה אִישׁ הַבָּנִים עוֹלָה גְלִית הַפְּלִשְׁתִּי שְׁמוֹ מִגַּת מַמְעָרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים**, 'ממערות' ממאה ערלות פלשתים, שהערו בה מאה ערלות פלשתים, אמר ר' מתנייה ולא פליגין, עד שלא נסרח הזרע האשה מעוברת משני בני אדם כאחת, משנסרח הזרע אין האשה מעוברת משני בני אדם כאחת. מניין שתי 'יצירות? ר' זעירא בשם ר' הונא [בראשית ב] **וַיֵּצֵר – יצירה לשבעה ויצירה לתשעה**, נוצר לשבעה ונולד לשמונה חי, כל שכן לתשעה, נוצר לתשעה ונולד לשמונה אינו חי, נוצר לתשעה ונולד לשבעה? איתא חמי אם שמונה אינו חייה

נסרח הזרע האשה מעוברת (מתעברת) משני בני אדם כאחת, אבל משנסרח הזרע, אז אין האשה מעוברת (מתעברת) משני בני אדם כאחת. שואלת הגמ' מניין שיש שתי יצירות (יצירה לוולד שנולד לתשעה חודשי הריון ויצירה לוולד שנולד לשבעה חודשי הריון)? מתרצת הגמ' אמר ר' זעירא בשם ר' הונא שהיות וכתוב **וַיֵּצֵר** ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, וזה כתוב בשני יודים, מכאן שיש יצירה לשבעה ויש יצירה לתשעה, ואומרת הגמ' שאם הוולד נוצר להיוולד לשבעה חודשי הריון ונולד לאחר שמונה חודשי הריון, א"כ הוא חי, וכל שכן שאם הוא יולד לתשעה חודשי הריון, שהוא יחיה, אבל אם הוולד נוצר להיוולד לתשעה חודשי הריון ונולד לשמונה חודשי הריון, א"כ הוולד אינו חי, שואלת הגמ' ומה קורה אם הוא נוצר להיוולד לתשעה חודשי הריון ונולד לשבעה חודשי הריון, האם הוא יחיה? פושטת הגמ' ואומרת איתא חמי תתבונן בדבריך, הרי אם הוולד נולד לאחר שמונה חודשי הריון אינו חייה,

תלד תאומים, ולא נדע של מי שייך כל וולד, א"כ את שמע מינה שאין האשה שהיא כבר מעוברת חוזרת ומתעברת, וכן את שמע מינה שהאשה אינה מתעברת משני בני אדם כאחת, דהיינו שהזרע של הבעל השני לא מועיל כלום בוולד שנוצר כבר מהבעל הראשון, כיון שאם זה היה מועיל, א"כ היה אסור לאשה מעוברת להתחתן, כיון שיהיה לעובר שני אבות, ואומרת הגמ' שזה (שאמרנו שהזרע של הבעל השני לא מועיל כלום בוולד שנוצר כבר מהבעל הראשון) פליגא על דרבנן דאגדתא חכמי האגדה, דרבנן דאגדתא אומרים על הפסוק **וְהָיָה אִישׁ הַבָּנִים עוֹלָה גְלִית הַפְּלִשְׁתִּי שְׁמוֹ מִגַּת מַמְעָרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים**, והכתיב הוא 'ממערות' מכאן שגלית נוצר ממאה ערלות פלשתים, דהיינו שהערו בה בְּעֶרְפָּה בשעה שעזבה את נעמי, מאה ערלות פלשתים, וגלית נוצר מכולם, וא"כ מוכח מכאן שהאשה מתעברת משני בני אדם כאחת, אבל אמר ר' מתנייה ולא פליגין שאין מחלוקת בין חכמי האגדה לבין מה שאמרנו, כיון שעד שלא

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כד] יבמות

לא כ"ש לשבעה, בעון קומי ר' אבהו מניין לבן שבעה שהוא חייה? אמר לון מדידכון אנא יהב לכון, זיטא אפטא, תיטא אוכטו.

בא הספק ליטול את חלקו של אביו, אמרין ליה הני אביך. בא היבם ליטול חלקו של אחיו, אמרין ליה הני בריה, הא כיצד – עושין שיפיות ביניהן ומחלקין נכסי המת, נמצאת אומר שיפיות לאחין הפסד לאחין, תחרות באחין שכר באחין. מת

יהיה מחלוקת בין שמעון לאותו וולד, ואז אחד כותב הרשאה לשני לגבות את הנכסים, וכגון ששמעון בא לגבות את נכסי ראובן, או מחמת שהם שלו כיון שהוא ייבם, או שגביית הנכסים הם בעבור הוולד, ואח"כ שמעון והוולד מחלקין ביניהם את נכסי המת, וא"כ נמצאת אומר שכאשר יש שיפיות (רוגע) לאחין, היינו בין שמעון לבין הוולד, אז יש הפסד לאחין, כיון שהם לא יקבלו כלום בנכסי ראובן אחיהם, אבל אם יש תחרות באחין, היינו בין שמעון לבין הוולד, א"כ יש שכר באחין, כיון שהאחים ירשו את נכסי ראובן, ואומנם בעצם ממנ"פ האחים לא זכאים בנכסי ראובן (שהרי או ששמעון זכה בנכסים או הוולד), אבל היות ושמעון והוולד לא יכולים לגבות את הנכסים ללא ההרשאה זה מזה, לכך האחים יכולים לתבוע את ירושת ראובן אחיהם (הירושלמי סובר שגם הקרובים הרחוקים יורשים את המת, אלא שיש קרובים שקודמים להם, וכיון שהקרובים הקודמים לא יכולים לתבוע את הירושה, לכך הקרובים הרחוקים יכולים לתבוע את הירושה), ושמעון יקבל חלק כשאר אחי ראובן. ואומרת הגמ' שאם מת הזקן (יעקב אביו של האחים), א"כ

א"כ לא כ"ש שאם הוא יולד לשבעה חודשי הריון שהוא לא יחיה. ואומרת הגמ' שהגויים בעון קומי ר' אבהו, מניין לבן שבעה (עובר שנולד לאחר שבעה חודשי הריון) שהוא חייה? אמר לון שמדידכון אנא יהב לכון שמפתגם שחכמיכם הקדמונים אמרו, אני יוכיח לכם, שהרי הם אמרו זיטא (יחיה) אפטא (שבעה), תיטא (ימות) אוכטו (שמונה). היינו שהנולד לשבעה חודשי הריון יחיה, והנולד לשמונה חודשי הריון (מתוך תשעה) ימות.

אומרת הגמ' (במקרה שראובן מת ושמעון ייבם את אשתו ונולד וולד שיש ספק לגביו האם הוא בנו של ראובן או של שמעון), ובא הספק ליטול את חלקו של ראובן אביו, א"כ אמרין ליה אומרים לו הרי הני (הנה) שמעון אביך, וא"כ אין לך חלק בנכסי ראובן, ואם בא שמעון היבם ליטול חלקו של ראובן אחיו, כדין המייבם את אשת אחיו שהוא יורש את כל נכסי אחיו המת, א"כ אמרין ליה לשמעון הני (הנה) בריה, הנה בנו של ראובן, וא"כ אתה לא יורש את נכסי אחיך, וא"כ הא כיצד מי יקבל את נכסי ראובן? עושין שיפיות (רוגע) ביניהן שלא

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כד] **יבמות** קא

הזקן הרי יש כאן בנים בוודאי, ובן בן בספק. מת הספק הרי יש אחי אב בוודאי, ואב בספק. מת אחד מן האחים, הרי יש כאן אח בודאי, ובן אח בספק. מתה אמו של ספק, הרי יש כאן בן בודאי, ובעל בספק. מת הספק ואח"כ מתה אמו, הרי יש כאן אחי אם בוודאי, ובעל בספק. מת הייבם ובא הספק ליטול חלקו של אביו, אי הוה קדמיא מיסכן – אמרין ליה הני אבוק, אי הוה עתיר – אמרין ליה כולן אחין בני אחין, בואו ונירש חלקו של אבינו וחלקו של אחי אבינו.

והוולד כשר: תני הראשון ראוי להיות כהן גדול, והשני ממזר בספק, ר' ליעזר בן יעקב אומר אין ממזר בספק, מודי ר' ליעזר בן יעקב בספק כותים

הספק מוציא מידי ודאי, ואינו יורשה. ואומרת הגמ' שאם **מת הייבם** (שמעון) **ובא הספק ליטול את חלקו של אביו** (או של ראובן או של שמעון), א"כ **אי הוה קדמיא מיסכן** אם הראשון היינו ראובן היה עני, א"כ בני שמעון **אמרין ליה לספק הזה**, הני הנה ראובן **אבוק**, ותקבל רק את מה שהוא השאיר, ואי **הוה עתיר** אם ראובן היה עשיר, א"כ בני שמעון **אמרין ליה שכולן אחין** (בני שמעון), וכולנו **בני אחין** של ראובן, ולכך **בואו ונירש ביחד את חלקו של אבינו וחלקו של אחי אבינו**.

והוולד כשר: תני הוולד הראשון ראוי להיות כהן גדול, כיון שממנ"פ הוא כשר, או שהוא בנו של הראשון או שהוא בנו של השני, ואם המייבם (שמעון) המשיך לחיות עם היבמה, א"כ הולד השני הוא ממזר בספק, ור' ליעזר בן יעקב אומר שאין ממזר בספק, אלא ספק ממזר מותר בישראלית, ואומרת הגמ' שאומנם ראב"י סובר שספק ממזר הרי הוא כישראלי כשר, אבל מודי ר' ליעזר בן יעקב בספק כותים שהרי הוא

הספק לא יורשו מכח ראובן אביו, כיון שהרי **יש כאן בנים** (כל האחים) **בוודאי**, והיות והספק הזה הוא **בן הבן בספק**, כיון שיתכן שהוא בנו של שמעון, לכך אין הספק מוציא מידי ודאי, ואינו יורש. ואומרת הגמ' שאם **מת הספק** א"כ שמעון אינו יורש את כל נכסיו, **שהרי יש אחי האב** (כל האחים) **בוודאי**, ושמעון הוא רק **אביו בספק**, לכך אין הספק מוציא מידי ודאי, ואינו יורשו אלא כאחד האחים. ואומרת הגמ' שאם **מת אחד מן האחים**, א"כ הספק לא יורשו מכח ראובן אביו, כיון שהרי **יש כאן אחים** (כל האחים) **בוודאי**, ובן אח בספק, כיון שיתכן שהוא בנו של שמעון, לכך אין הספק מוציא מידי ודאי, ואינו יורש. ואומרת הגמ' שאם **מתה אמו של הספק**, א"כ שמעון אינו יורשה, כיון שהרי **יש כאן בן בודאי**, והבעל הוא בספק בעלה, לכך אין הספק מוציא מידי ודאי. ואומרת הגמ' שאם **מת הספק ואח"כ מתה אמו**, א"כ שמעון אינו יורשו, כיון שהרי **יש כאן אחי אם בוודאי**, שהרי הם יודעים שהם אחיה, והבעל הוא רק בספק בעלה, לכך אין

ובספק חללים. כההיא דתנינן תמן 'עשרה' יוחסין עלו מבבל, על דעתיה דר' ליעזר בן יעקב שמונה, על דעתיה דרבן גמליאל ור' ליעזר תשעה, על דעתיה דרבנן עשרה.

הלכה ג

מתני' שומרת יבם שנפלו לה נכסים, מודין בית שמאי ובית הלל שהיא מוכרת ונותנת וקיים. מתה, מה יעשה בכתובתה ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה? בית שמאי אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, וב"ה אומרים הנכסים בחזקתן, כתובה בחזקת יורשי הבעל, ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב.

הלכה ג

מתני' שומרת יבם שנפלו לה נכסים (הגמ' תבאר מתי היא קיבלה את הנכסים). מודין בית שמאי ובית הלל שהיא מוכרת ונותנת לאחרים לכתחילה, וקיים. ואם השומרת יבם מתה, מה יעשה בכתובתה היינו במנה ומאתיים, ובנכסי צאן ברזל (שכותבים את הערך שלהם בכתובה), ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה היינו בנכסי מלוג? בית שמאי אומרים שיחלקו יורשי הבעל היינו היבם, עם יורשי האב אביה או אחיה, וב"ה אומרים שהנכסים (הנדוניה ונכסי צאן ברזל) בחזקתן, בחזקת יורשי הבעל, וכן המנה או מאתיים שכתבו לה בכתובה, בחזקת יורשי הבעל, ורק הנכסים הנכנסין והיוצאין עמה (נכסי מלוג). הם בחזקת יורשי האב.

ככותי, ובספק חללים שהרי הוא כחלל, שואלת הגמ' וכי דברי רב"י זה כההיא דתנינן תמן עשרה יוחסין עלו מבבל 'שתוקי ואסופי' שהם ספק ממזרים (שתוקי היינו שהוא מכיר את אמו, וכשהוא קורא לאחד אבא, אמו משתקתו, ואסופי היינו שאספו אותו מהשוק). והמשנה שם אומרת שהם מותרים בממזרת, וא"כ מוכח דלא כרב"י? מתרצת הגמ' שעל דעתיה דר' ליעזר בן יעקב יש רק שמונה יוחסין שעלו מבבל, ועל דעתיה דרבן גמליאל ור' ליעזר שאומרים (במסכת כתובות) שאשה נאמנת לומר שנבעלתי לאדם כשר, וא"כ 'שתוקי' מותר בישראלית, א"כ יש רק תשעה יוחסין, ורק על דעתיה דרבנן (שאומרים שאשה אינה נאמנת לומר שנבעלתי לאדם כשר, וא"כ 'שתוקי' אסור בישראלית) שנינו שיש עשרה יוחסין.

גמ' שומרת יבם שנפלו לה נכסים וכו': הכא אַת אמר מוכרת ונותנת וקיים, והכא אַת מר יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב? אמר רבי יוסי בן חנינה, הן דאִת אמר מוכרת ונותנת וקיים, כשנפלו לה עד שלא היתה שומרת יבם, והא דאִת אמר יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, כשנפלו לה משנעשית שומרת יבם. נפלו לה עד שלא נעשית שומרת יבם ועשו פירות משנעשית שומרת יבם, כמי שנפלו לה משנעשית שומרת יבם.

מתה וכו': אמר רבי זעירא הֵהן יבם דהכא, צריכא לבית שמאי כבעל הוא או אינו כבעל, אִין כבעל הוא יורש את הכל, אם אינו כבעל לא יורש כלום, מִסְפֵּק יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב. בית הלל פשיטא לון שהוא כבעל ויורש את הכל, שִׁפְן אפילו אחיו אין לו אלא אכילת פירות בלבד.

תני ר' הושעיה, ירשו היורשין את כתובתה חייבין בקבורתה, אמר רבי יוסה

האלו הם כמי שנפלו לה משנעשית שומרת יבם, ויחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב.

מתה וכו': מבארת הגמ' את המחלוקת; אמר רבי זעירא הֵהן יבם דהכא, צריכא (יש ספק) לבית שמאי האם כבעל הוא או אינו כבעל, שִׁפְן כבעל הוא היבם – א"כ הוא היה יורש את הכל, ואם היבם אינו כבעל – א"כ הוא לא היה יורש כלום, ולכך מִסְפֵּק יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב. והטעם של בית הלל הוא, כיון שפשיטא לון שהוא היבם כבעל, ולכך היבם יורש את הכל, והנכסי מלוג שייכים ליורשי האב, כיון שִׁפְן אפילו לאחיו של היבם (היינו לבעלה שמת) אין לו בנכסי מלוג אלא אכילת פירות בלבד, ולכך היבם לא יורש את הנכסי מלוג.

תני ר' הושעיה, שהיות וירשו היורשין (היינו היבם) את כתובתה של השומרת יבם, לכך חייבין הם בקבורתה, אמר רבי יוסה

גמ' שומרת יבם שנפלו לה נכסים וכו': שואלת הגמ' הכא ברישא אַת המשנה אמרה שהשומרת יבם מוכרת ונותנת וקיים, דהיינו שהנכסים ברשותה, והכא בסופא כשהיא מתה, אַת אמר שיחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, ומה החילוק? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסי בן חנינה, הן דאִת אמר שמוכרת ונותנת וקיים, מדובר כשנפלו לה הנכסים עד שלא היתה שומרת יבם, דהיינו שנפלו לה הנכסים בחיי בעלה, שיד האשה כיד בעלה, ולכך כשבעלה מת היא זכתה בנכסים לגמרי, ויכולה למכור אותם, והא דאִת אמר שיחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, מדובר כשנפלו לה הנכסים משנעשית שומרת יבם, וכיון שיש זיקה, לכך יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב. ואומרת הגמ' שאם הנכסים נפלו לה עד שלא נעשית שומרת יבם ועשו פירות משנעשית שומרת יבם, א"כ דין הפירות

אילולי דתניתה רבי הושעיה הוות צריכא לן, מאחר שאין לה כתובה אין לה קבורה, וקשיא אילו אשה שאין לה כתובה שמא אין לה קבורה?! אשה אף על פי שאין לה כתובתה יש לה קבורה, ברם הכא אם יש לה כתובה – יש לה קבורה, אם אין לה כתובה – אין לה קבורה.

הלכה ד

מתני' כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר, ובלבד שתהא כתובתה על ניכסי בעלה הראשון.

גמ' כיצד הוא עושה – כונס ומגרש ומחזיר, והיא שוברת לו על כתובתה, אמר רבי יוסה לצדדין היא מתניתא, או שוברת לו על כתובתה,

הלכה ד

מתני' כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר, ולכך הוא מגרשה בגט, ואינה צריכה חליצה, ובלבד שתהא כתובתה על ניכסי בעלה הראשון, ונכסי היבם לא משתעבדים לכתובתה (ורק אם בעלה הראשון לא הניח נכסים, נכסי היבם משתעבדים לכתובתה).

גמ' תני, "מי שמת והניח אשתו שומרת יבם, אפי' (אם אחיו) הניח נכסים של מאה מנה ואין כתובתה אלא מנה, אין היורשין יכולין למכור, מפני שכל נכסים אחראין לכתובתה", כיצד הוא היבם עושה שיוכל למכור את הנכסים? כונס את יבמתו ומגרשה ומחזירה והיא שוברת לו (כותבת לו שובר) על כתובתה, ואז המייבם יכול למכור את נכסי אחיו שמת, אמר רבי יוסה שלצדדין היא מתניתא, דהיינו או שהמייבם מגרשה ומחזירה וכותב לה כתובה חדשה, או שהיבמה שוברת כותבת לו שובר על כתובתה הראשונה,

אילולי דתניתה רבי הושעיה שהיבם חייב בקבורתה, אז הוות צריכא לן היינו מסתפקים בזה, מאחר שיש פעמים שאין לה כתובה, כגון שהיא לא הכניסה נדוניה, והמת לא השאיר נכסים, א"כ היינו אומרים שאין לה קבורה מנכסי היבם, לכך ר' הושעיה צריך לומר שהיבם (שהוא היורש את כתובת השומרת יבם) חייב בקבורתה, שואלת הגמ' עדיין מדוע ר' הושעיה צריך לומר את זה, וקשיא והרי יש להקשות, וכי אילו אשה שאין לה כתובה שמא אין לה קבורה?! והיות וודאי שבעלה חייב לקבורה, א"כ לכאור' זה פשוט שגם היבם צריך לקבור את השומרת יבם? מתרצת הגמ' שיש הבדל, אומנם לעניין אשה זה פשוט שאף על פי שאין לה כתובתה אבל יש לה קבורה, כיון שהיא אשתו, ברם הכא בשומרת יבם, היינו אומרים שאם יש לה כתובה – יש לה קבורה, אבל ואם אין לה כתובה – אין לה קבורה, לכך משמיע לנו ר' הושעיה שהיבם חייב לקבור את השומרת יבם.

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כה] **בבמות** קה

ר' זעירא בשם רב המנונא כנסה וגירשה והחזירה, אם חידש לה כתובה – כתובתה על נכסיו, ואם לאו כתובתה על ניכסי בעלה הראשון, רבי יוסי בשם רב חסדא מתניתא אמרה כן, שהמגרש את האשה והחזירה – על מנת כתובתה הראשונה החזירה, סוף דבר עד שיכניס ויגרש ויחזיר? דרובא אתא מימר לך, אפילו כנסה וגירשה והחזירה, אם חידש לה כתובה, כתובתה על נכסיו, ואם לאו כתובתה על ניכסי בעלה הראשון.

רבי זעורא בשם רב המנונא ארום שמת אין לה כתובה, שלא הותרה להינשא לשוק, שלא תאמר יעשה כמי שגירש ויהא לה כתובה, לפום כן צריך מימר אין לה כתובה.

בא לומר חידוש גדול יותר, שאפילו אם המייבם כנסה וגירשה והחזירה, אפי"ה רק אם המייבם חידש לה כתובה, רק אז כתובתה על נכסיו, ואם לאו אבל אם המייבם לא כתב לה כתובה חדשה, א"כ כתובתה על ניכסי בעלה הראשון, והמייבם לא יוכל למכור את נכסי אחיו שמת.

רבי זעורא בשם רב המנונא אומר, שארוס שמת וארוסתו נפלה ליבום, אין לה לארוסתו כתובה (הגם שבאופן רגיל יש לארוסה כתובה), כיון שלא הותרה להינשא לשוק, ע"י מיתת בעלה, והחידוש הוא שלא תאמר יעשה כמי שהארוס גירשה וא"כ יהא לה כתובה, לפום כן צריך מימר שאין לה כתובה, כיון שהיא לא הותרה להינשא לשוק ע"י מיתת בעלה.

והמייבם כותב לה כתובה חדשה, וכן ר' זעירא בשם רב המנונא אמר שאם המייבם כנסה וגירשה והחזירה, אז אם הוא חידש לה כתובה, דהיינו שהיבם כתב לה כתובה חדשה לאחר שהחזירה, א"כ כתובתה על נכסיו, ואם לאו א"כ כתובתה על ניכסי בעלה הראשון, ורבי יוסי אמר בשם רב חסדא שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו במסכת כתובות המגרש את האשה והחזירה – על מנת כתובתה הראשונה החזירה, שואלת הגמ' וכי סוף דבר עד שיכניס ויגרש ויחזיר ויכתוב לה כתובה חדשה?! והרי צריך להיות שגם אם המייבם לא גירשה, אלא שהוא כתב לה כתובה חדשה, שהמייבם יוכל למכור את נכסי אחיו, כיון שכתובתה על נכסי המייבם? מתרצת הגמ' דרובא אתא מימר לך שר' זעירא

הלכה ה

מתני' מצוה בגדול לייבם, לא רצה מהלכין על כל האחין, לא רצו חוזרין אצל הגדול ואומרים לו עליך מצוה, או חלוין או ייבם.

הלכה ו

מתני' תלה בקטן עד שיגדיל, ובגדול עד שיבוא ממדינת הים, ובחרש ובשוטה אין שומעין לו, אלא אומרים לו עליך מצוה, או חלוין או ייבם.

הלכה ז

מתני' החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה, אם יש שם אב, הנכסים של אב. הכונס את יבמתו זכה בניכסי אחיו, ר' יהודה אומר בין כך ובין כך אם יש שם אב – הנכסים של אב.

הלכה ה

מתני' מצוה בגדול לייבם שנאמר וְהָיָה הַבְּכֹר (וזה מוסב על מה שכתוב לפני זה יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ, דהיינו כוונת התורה לומר מי הוא המייבם? וְהָיָה הַבְּכֹר). כדלעיל, ואם האח הגדול לא רצה לייבם, א"כ מהלכין על כל האחין לשאול אותם האם הם רוצים לייבם, ואם הם לא רצו, א"כ חוזרין אצל הגדול ואומרים לו עליך מוטלת המצוה, או חלוין או ייבם.

הלכה ו

מתני' אם האח הגדול תלה באחיו הקטן ואמר שנמתין עד שיגדיל, והוא ייבם, או אם גדול האחים הנמצאים

לפנינו תלה באח הגדול שנמתין לו עד שיבוא ממדינת הים, והוא ייבם, או שהאח הגדול תלה בחרש או בשוטה שנמתין להם עד שהם יתרפאו, אין שומעין לו, אלא אומרים לו עליך המצוה מוטלת, או חלוין או ייבם.

הלכה ז

מתני' החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה, ואם יש שם אב, א"כ הנכסים של אב, כיון שהאב קודם בירושה לפני האחים. הכונס את יבמתו זכה בניכסי אחיו, ואפי' אם יש אב, ור' יהודה אומר שבין כך ובין כך (גם אם הוא ייבם), אם יש שם אב – הנכסים של אב.

גמ' החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה: שלא תאמר חליצה פטור וביאה פטור, כמה דתימר הכונס את יבמתו זכה בניכסי אחיו, ודכוותה החולץ ליבמתו זכה בנכסי אחיו, לפום כן צריך מימר הרי הוא כאחד מכל האחין לנחלה.

הכונס את יבמתו זכה בניכסי אחיו: רב יהודה אמר בשם שמואל העושה מאמר ביבמתו לא זכה בניכסי אחיו, ואף בית שמאי מודיי בה, ואף ר' שמעון מודיי בה, ולא כר' לעזר בן ערך, דר' לעזר בן ערך אומר המאמר קונה קניין גמור ביבמה, היו שתי יבמות, עשה מאמר בזו ובעל לזו, מה נפשך – אם במאמר יזכה אם בביאה יזכה, אמר ר' יוסה מאחר שאינו יכול לקיים את אחת מהן, לא זכה בניכסי אחיו.

ר' יהודה אומר בין כך ובין כך וכו': ר' יצחק בר טבליי בשם ר' לעזר טעמא דר'

מודיי בה שהיבם לא זכה בנכסים, כיון שר"ש מסתפק האם מאמר קונה קניין גמור או לא, ולכך מחמת הספק היבם לא יכול לגבות את הנכסים, אבל ודברי שמואל הם **לא כר' לעזר בן ערך**, דר' לעזר בן ערך אומר המאמר קונה קניין גמור **ביבמה**, ולכך היבם יכול לגרשה בגט. ואומרת הגמ' (לשיטת ר"ש) אם לאחיו המת היו שתי יבמות, והיבם עשה מאמר בזו ובעל לזו, א"כ ממה נפשך הוא זכה בנכסים, אם הוא קנה את הראשונה במאמר, א"כ הוא יזכה בנכסים, ואם הוא קנה את השניה בביאה, א"כ הוא יזכה בנכסים, אבל אמר ר' יוסה מאחר שאינו יכול לקיים את אחת מהן, לכך הוא לא זכה בניכסי אחיו המת.

ר' יהודה אומר בין כך ובין כך וכו': ר' יצחק בר טבליי בשם ר' לעזר אמר, שטעמא דר' יהודה שאם האב חי, הוא יורש

גמ' החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה: אומרת הגמ' שהחידוש של המשנה הוא שלא תאמר שהיות וחליצה זה פטור להינשא לשוק, וביאה זה פטור, וא"כ היינו אומרים כמה דתימר (כמו שאתה אומר) שהכונס את יבמתו זכה בניכסי אחיו, וא"כ ודכוותה (על אותו משקל) גם החולץ ליבמתו זכה בנכסי אחיו, לפום כן לכך המשנה צריך למימר שהחולץ אינו זוכה בנכסי אחיו, אלא הרי הוא כאחד מכל האחין לנחלה.

הכונס את יבמתו זכה בניכסי אחיו: רב יהודה אמר בשם שמואל שהעושה מאמר ביבמתו (ועדיין לא בא עליה), לא זכה בניכסי אחיו, ואף בית שמאי שאומרים שמאמר קונה, מודיי בה שהיבם לא זכה בנכסים, כיון שב"ש סוברים שהמאמר קונה ומשייר (ולכך היבם אינו יכול לגרשה בגט, אא"כ הוא בא עליה), ואף ר' שמעון

מסכת פרק ד [ה"ז - דף כו] יבמות

יהודה, וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד, מְקִישׁוֹ לְבָכוֹר, מִהַ הַבְּכוֹר אֵינוֹ יוֹרֵשׁ בַּחַיִּי אָבִיו, אִם
זֶה אֵינוֹ יוֹרֵשׁ בַּחַיִּי אָבִיו, אִם מִהַ בְּכוֹר יוֹרֵשׁ לְאַחֵר מִיתַת אָבִיו, אִם זֶה יוֹרֵשׁ לְאַחֵר
מִיתַת אָבִיו? אָמַר ר' זְעוּרָה – מִיֵּנָה, מִהַ הַבְּכוֹר לֹא יִרְשׁ בְּשַׁעָה שֶׁהוּא רֹאוי לִירֵשׁ
– עוֹד אֵינוֹ יוֹרֵשׁ, אִם זֶה לֹא יִרְשׁ בְּשַׁעָה שֶׁהוּא רֹאוי לִירֵשׁ – עוֹד אֵינוֹ יוֹרֵשׁ.

ר' אַבָּא בַר כְּהֵנָא ר' חִייה בַר אֲשִׁי בִשְׁם רַב הִלְכָה כַּר' יְהוּדָה, ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי
אָמַר הִלְכָה כַּר' יוֹדָה, ר' אַבְהוֹ ר' לְעִזֵּר בִּשְׁם ר' הוֹשַׁעִיָּה הִלְכָה כַּר' יוֹדָה, אָמַר
ר' יוֹחָנָן זִימְנִין סָגִי יִתְבִּית קוֹמִי ר' הוֹשַׁעִיָּה וְלֹא שְׁמַעִית מִיֵּנָה הֲדָא מִילְתָּא? אָמַר
לִיה וְלִית בַּר נִשׁ דְּנִשְׁמַע מִלָּה וְלִית חֲבֵרִיָּה שְׁמִיעַ לִיה!?

(כגון ירושה שהאב יירש לאחר מותו), א"כ
אִם הֵיבֵם הַזֶּה הֵיכָן הֵיכָן וְהוּא לֹא יִרְשׁ בְּשַׁעָה
שֶׁהוּא רֹאוי לִירֵשׁ (הֵיכָן בִּזְמַן הֵיכָן), כִּיֵּן
שֶׁאֲבִיו יִרְשׁ אֶת הָאִחַ הַמֵּת, לִכְךָ עוֹד הוּא אֵינוֹ
יִרְשׁ אֶת נִכְסֵי אֲחִיו הַמֵּת לְאַחֵר מִיתַת הָאֵב.
ר' אַבָּא בַר כְּהֵנָא אָמַר בִּשְׁם ר' חִייה בַר
אֲשִׁי בִשְׁם רַב שֶׁהִלְכָה כַּר' יְהוּדָה, וְכֵן ר'
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר שֶׁהִלְכָה כַּר' יוֹדָה, וְכֵן
ר' אַבְהוֹ אָמַר בִּשְׁם ר' לְעִזֵּר בִּשְׁם ר'
הוֹשַׁעִיָּה שֶׁהִלְכָה כַּר' יוֹדָה, אֲבָל אָמַר ר'
יִוֹחָנָן לִר"א הֵרִי זִימְנִין סָגִי הִרְבָּה פַּעֲמִים
יִתְבִּית קוֹמִי יִשְׁבַּתִּי לִפְנֵי ר' הוֹשַׁעִיָּה
כְּשֶׁלָּמַד אֶת הַמִּשְׁנָה הַזֹּאת, וְלֹא שְׁמַעִית
מִיֵּנָה הֲדָא מִילְתָּא שֶׁהִלְכָה כַּר' יְהוּדָה,
אָמַר לִיה ר"א וְכִי לִית בַּר נִשׁ דְּנִשְׁמַע
מִלָּה וְכִי לֹא יִתְכַן שְׁמַע אֶחָד שְׁמַע אִיזָה
דְּבַר, וְלִית חֲבֵרִיָּה שְׁמִיעַ לִיה, וְחֲבִירוֹ לֹא
שְׁמַע אֶת זֶה, אֲנִי שְׁמַעְתִּי וְאֵתָּה לֹא.

את האח המת, כִּיֵּן שְׁכָתוֹב וְהָיָה הַבְּכוֹר
אֲשֶׁר תֵּלֵד, וְהָרִי זֶה הוֹלֵךְ כְּלָפִי הַמֵּיִיבֵם
(וְכוֹנֶנֶת הַתּוֹרָה לומר יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ וְלִקְחָהּ
לֹא לְאִשָּׁה וְיִבְמָה, וְכִי הוּא הַמֵּיִיבֵם? וְהָיָה
הַבְּכוֹר, כְּדִלְעִיל), וְא"כ הַפְּסוּק מְקִישׁוֹ אֶת
הֵיבֵם לְבָכוֹר, וְלִכְךָ מִהַ הַבְּכוֹר אֵינוֹ יוֹרֵשׁ
בַּחַיִּי אָבִיו, אִם הֵיבֵם הַזֶּה אֵינוֹ יוֹרֵשׁ בַּחַיִּי
אָבִיו, שׁוֹאֵלֶת הַגִּמ' א"כ נִאֲמַר אִם מִהַ בְּכוֹר
יִרְשׁ לְאַחֵר מִיתַת אָבִיו, א"כ אִם הַמֵּיִיבֵם
הַזֶּה יִרְשׁ לְאַחֵר מִיתַת אָבִיו, אֶת כָּל נִכְסֵי
הָאִחַ הַמֵּת? מִתְרַצֵּת הַגִּמ' אָמַר ר' זְעוּרָה –
מִיֵּנָה, מִהַ הִקְשָׁה שֶׁאֲנַחְנוּ מְקִישִׁים אֶת יְרוּשַׁת
הַמֵּיִיבֵם לִירוּשַׁת הַבְּכוֹר, לומְדִים שֶׁהַמֵּיִיבֵם לֹא
יִקְבַּל אֶת יְרוּשַׁת אֲחִיו לְאַחֵר מוֹת הָאֵב, שֶׁהָרִי
מִהַ הַבְּכוֹר אִם הוּא לֹא יִרְשׁ בְּשַׁעָה שֶׁהוּא
רֹאוי לִירֵשׁ, עוֹד אֵינוֹ יוֹרֵשׁ, דִּהֵיִינוּ שֶׁהַבְּכוֹר
אֵינוֹ יוֹרֵשׁ (כְּבָכוֹר לִטּוֹל פִּי שְׁנַיִם) בְּנִכְסִים
שֶׁלֹּא הֵיוּ מוֹחֲזָקִים בִּיד אָבִיו בְּשַׁעָה הַמִּיתָה

הלכה ח

מתני' החולץ ליבמתו, הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, הוא אסור באמה ואם אמה ואם אביה, בבתה בבת בתה ובבת בנה, ובאחותה בזמן שהיא קיימת, האחין מותרין, והיא אסורה באביו באבי אביו, בבנו ובבן בנו, באחיו ובבן אחיו. מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו, ואסור בצרת קרובת חלוצתו.

גמ' החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה וכו': מפני שחלץ לה, הא לא חלץ לה ומתה, מותר באמה, אמר ר' אבינא הדא היא דמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר, שומרת יבם שמתה מותר באמה, זיקה היתה לו בה, כיון שמתה בטלה לו זיקתה. והכא כיון שמת בטלה זיקתו. ר' אבון שמע לה מן דבתרה, ובאחותה בזמן שהיא קיימת, 'והאחין מותרין', ואחותה אצל האחים, לא כמתה היא.

הלכה ח

גמ' החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה וכו': אומרת הגמ' שהחולץ אסור בקרובות החלוצה, רק מפני שחלץ לה, אבל הא לא חלץ לה, והשומרת יבם מתה, א"כ האחים מותרים באמה, אמר ר' אבינא הדא היא שזה כמו מה דאמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר, שומרת יבם שמתה מותר באמה, והטעם הוא מפני שרק זיקה היתה לו בה, אבל כיון שמתה – בטלה לו זיקתה. (והכא כיון שמת בטלה זיקתו, זה לא שייך לסוגייתנו, אלא זה נמשך מהסוגיא לעיל). ואומרת הגמ' שר' אבון שמע לה (ששומרת יבם שמתה, שהאחים מותרים בקרובותיה) מן דבתרה מהמשך המשנה, שהרי שנינו ובאחותה בזמן שהיא קיימת, 'והאחין מותרין', וא"כ אמר ר' אבון והרי אחות החלוצה אצל (כלפי) האחים, וכי לא התבטל להם הזיקה, וא"כ הרי כמו שמתה היא, וכתוב שהם מותרים בקרובות החלוצה, ולכך גם לעניין

מתני' החולץ ליבמתו א"כ הרי זה כמו שגירשה, ולכך הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ולכך הוא אסור באמה ואם אמה ואם אביה, בבתה בבת בתה ובבת בנה, ובאחותה בזמן שהיא החלוצה קיימת, אבל לאחר מיתתה הוא מותר באחותה (כמו שמותרים באחות אשתו וגרושתו לאחר מותם), אבל האחין מותרין בקרובות החלוצה. והיא החלוצה אסורה באביו באבי אביו, בבנו ובבן בנו, באחיו ובבן אחיו. ואומרת המשנה שמותר אדם בקרובת צרת חלוצתו, ואסור בצרת קרובת חלוצתו, כגון שלא היתה נשואה לראובן, ושמעון היה נשוי לרחל אחותה וגם לאשה נוספת, וראובן מת, ולוי חלץ ללאה אשתו, א"כ לוי נאסר ברחל אחות לאה, ואם שמעון ימות, כשם שלוי לא יכול ליבם את רחל, כך הוא לא יכול ליבם את צרתה.

מסכת פרק ד [ה"ט - דף כו] יבמות

אסורה באביו ובאבי אביו בבנו ובבן בנו ובאחיו ובן אחיו: **הדא** אמרה שניתנו שניות לחולץ, והיידא אמרה דא, בבנו ובבן בנו באחיו ובבן אחיו, **הדא** אמרה שניתנו שניות לחולץ.

מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו וכו': כיני מתניתא מותר הוא אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו, **הדא** מסייעא לההיא דאמר ר' הילא בשם ר' אבינא קל וחומר מה אם אחות חלוצתו שהיא מדבריהם נתנו לה חכמים צרה, כאן שיש כאן איסור אחיות לא כל שכן.

הלכה ט

מתני' החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת, חולצת ולא מתייבמת, וכן המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת, הרי זו פטורה.

הילא בשם ר' אבינא (על המשנה לעיל, שאם היו ארבעה אחין, ושנים מהן נשואין לשתי אחיות, ומתו הנשואין את האחיות, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות). שגם אסור ליבם את צרותיהן, וזה נלמד מקל וחומר, ומה אם אחות חלוצתו שהיא החלוצה אסורה רק מדבריהם, אפי"ה נתנו לה חכמים צרה, ואסור להתחתן עם צרת אחות חלוצתו, כאן שיש כאן איסור אחיות מחמת הזיקה (שזה מדאורייתא), לא כל שכן שצרותיהן אסורות?!

הלכה ט

מתני' החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת, א"כ היא חולצת ולא מתייבמת, כיון שהיא אסורה עליו משום אחות חלוצתו. וכן היינו באמת (מלשון 'כן' בנות צלפחד דברת), המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת, א"כ הרי זו פטורה, כיון שהיא אסורה עליו משום אחות גרשתו.

החולץ, הוא מותר בקרובות החלוצה, לאחר מיתתה.

אסורה באביו ובאבי אביו בבנו ובבן בנו ובאחיו ובן אחיו: אומרת הגמ' **הדא** אמרה מכאן מוכח שניתנו איסור שניות לחולץ, ואומרת הגמ' והיידא אמרה דא מהיכן ההוכחה, והרי מה שהחלוצה אסורה באבי אביו, זה לא מחמת החולץ, אלא זה כיון שהיא כלת בנו מחמת בעלה שמת, אלא ההוכחה היא מזה שהמשנה אוסרת את החלוצה בבנו ובבן בנו באחיו ובבן אחיו, וא"כ **הדא** אמרה מזה שהיא אסורה על בן בנו, מוכח שניתנו איסור שניות לחולץ.

מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו וכו': אומרת הגמ' כיני מתניתא – כך היא גירסת המשנה הנכונה, **מותר הוא אדם בקרובת צרת חלוצתו, ואסור בצרת קרובת חלוצתו**, דהיינו זה בא להוציא מגירסאות אחרים שהיו. ואומרת הגמ' **שהדא מסייעא** שדברי המשנה מסייעת לההיא דאמר ר'

מסכת פרק ד [ה"י - דף כו] **יבמות** קיא

גמ' וכן המגרש את אשתו וכו': שמעון בר בא בעא קומי ר' יוחנן, מה בין חולץ מה בין מגרש? אמר ליה מה את סבור חליצה קניין? אינה אלא פטור, אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ, אבל חייבין עליה משום אשתו של מת.

הלכה י

מתני' שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום ר' יהודה בן בתירה אמרו, אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה, חלצו לה אחים או כנסו – יכנס את אשתו, מתה היבמה – יכנס, מת היבם מוציא את אשתו בגט, ואת אשת אחיו בחליצה.

גמ' מתה היבמה יכנס: לא אמרו אלא מתה יבמתו מותר באשתו, אבל אם מתה אשתו אסור ביבמתו, אמר ר' יוחנן זו דברי ר' לעזר, אבל דברי

חליצה, ואז תוכל לכנס את אשתך (מוזכר כאן אחיך 'הגדול', כיון שמצוה בגדול), ואם **חלצו לה האחים או כנסו**, א"כ הוא יכול **לכנס את אשתו**, וכן אם **מתה היבמה** – **יכנסו**, אבל אם **מת היבם** היינו אחיו שהיה יכול לייבם, שאז היבמה נפלה לפניו ליבום, א"כ הוא **מוציא את אשתו בגט**, כיון שהיא אסורה עליו משום שהיא אחות זקוקתו, **ואת אשת אחיו בחליצה**, כיון שהיא אסורה עליו משום אחות אשתו.

גמ' **מתה היבמה יכנסו**: אומרת הגמ' **שלא אמרו במשנה, אלא רק אם מתה יבמתו שהוא מותר באשתו, אבל אם מתה אשתו הוא עדיין אסור ביבמתו**, כיון שהיא היתה אסורה עליו שעה אחת משום אחות אשתו, לכך גם כשאשתו מתה, היא אסורה עליו משום איסור אשת אח, **אמר ר' יוחנן** שהמשנה הזו מדברי ר' לעזר (שאומר "שהמגרש את אשתו והחזירה אסורה ליבם, הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסור – אסורה עליו עולמית"), **אבל לדברי**

גמ' וכן המגרש את אשתו וכו': שמעון בר בא בעא קומי ר' יוחנן, מה בין חולץ שאחות חלוצתו צריכה חליצה, ומה בין מגרש שאחות גרושתו פטורה מהחליצה? **אמר ליה ר' יוחנן מה את סבור** (מה אתה חושב) **שחליצה זה בקניין** (שזה כאילו שהחולץ קנה אותה ואח"כ גירשה), ולכך אתה שואל מה ביניהם, אבל זה לא נכון, והחליצה אינה אלא פטור מיבום, ולכך אחות חלוצתו אינה אסורה עליו כאחות אשתו, ומה שהאחים חייבים על החלוצה כרת, זה לא מחמת שהיא היתה קנויה לחולץ, ואין האחין חייבין עליה (על החלוצה) כרת, משום שהיא כאשתו של חולץ, אבל (אלא) הם חייבין עליה כרת משום אשתו של האח המת.

הלכה י

מתני' שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום ר' יהודה בן בתירה אמרו שב"ד אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה של יבום או

מסכת פרק ד [ה"א - דף כז] בבמות

חכמים מתה יבמתו מותר באשתו, מתה אשתו מותר ביבמתו, אמר ר' יוחנן דברי חכמים – כל דבר שהוא בא מחמת הגורם, בטל הגורם בטל האיסור, ודרכי לעזר אף על פי שבטל הגורם האיסור במקומו.

הלכה יא

מתני' היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהא לה שלשה חדשים, וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהיו להן שלשה חדשים, אחת בתולות ואחת בעולות, אחת אלמנות ואחת גרושות, אחת ארוסות ואחת נשואות, ר' יהודה אומר הנשואות יתארסו, והארוסות ינשאו, חוץ מן הארוסה שביהודה, מפני שליבו גם בה, ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבול.

שידעו האם הוולד שייך לראשון או לאחרון, אחת (בין אם הן) בתולות, דהיינו שהן היו רק מאורסות, ואחת (ובין אם הן היו) בעולות, דהיינו שהן היו נשואות, אחת אלמנות ואחת גרושות, אחת ארוסות ואחת נשואות, כיון שחכמים לא חילקו בין כל הנשים, וגזרו ארוסה אטו נשואה, ואירוסין אטו נישואין, אבל ר' יהודה אומר שהנשואות יתארסו, כיון שאין חשש שהיא תכנס כעת להריון, והארוסות ינשאו, כיון שאין חשש שהיא מעוברת, ור' יהודה לא גזר ארוסה אטו נשואה, חוץ מן הארוסה שביהודה, שאסור לה להינשא, מפני שליבו גם בה, כיון שמייחדים אותם לאחר האירוסין, ולכך יש חשש שבעלה בא עליה, והיא מעוברת ממנו, ר' יוסי אומר כל הנשים הנשואות יתארסו (אבל הארוסות יכולות גם להינשא), חוץ מן האלמנה שאסור לה להתארס עד שלשים יום, מפני האיבול.

חכמים, מתה יבמתו מותר באשתו, וגם אם מתה אשתו הוא מותר ביבמתו, ואמר ר' יוחנן את הטעם של המחלוקת, שלדברי חכמים – כל דבר שהוא בא מחמת הגורם, כגון כאן שהיבמה אסורה משום אחות אשתו, כאשר בטל הגורם (שאשתו מתה) א"כ בטל האיסור, ולכך הוא יכול ליבמה, אבל דברי רבי לעזר שאף על פי שבטל הגורם של האיסור לייבם (דהיינו שאשתו מתה), אפי"ה האיסור יבום במקומו עומד, כיון שהיא אסורה עליו משום אשת אח.

הלכה יא

מתני' היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהא לה שלשה חדשים לאחר מיתת בעלה, כדי לדעת האם היא מעוברת, וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו (יתקדשו) עד שיהיו להן שלשה חדשים לאחר מות בעליהן, כדי

מסכת פרק ד [הי"א - דף כז] **בבמות** קיג

גמ' עד שיהא לה שלשה חדשים: עד כמה הכרת העופר, סומכוס אומר משום ר' מאיר עד שלשה חדשים, אף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר, שנאמר [בראשית לח] וַיְהִי בְּמִשְׁלַשׁ חֳדָשִׁים, אמר ר' יודן אפילו מעוברת רוח [ישעיהו כו] הָרִינוּ חֲלָנוּ כָּמוֹ יִלְדָנוּ רוּחַ [ישעיהו לג] תִּהְיוּ חֲשֵׁשׁ תִּלְדוּ קֶשׁ. ר' זעירא ר' בא בר זוטרא אמר ר' חנינה בשם ר' חייה רבה, אפילו רובו של ראשון ורובו של אחרון והאמצעי שלם, ר' אסי אמר תשעים יום שלימין, שמואל אמר הן ועיבוריהן, אתא עובדא קומי רבנן דתמן, ולא ידעין אם שלשה עשר מן הראשון ושבעה עשר מן האחרון, או שבעה עשר מן הראשון ושלשה עשר מן האחרון, וחמשה שלימין

(הגם שעבר עליה רק ס"ב יום), והרי כך מוכח מהפסוק שכתוב 'בְּמִשְׁלַשׁ חֳדָשִׁים' ולא כתוב 'לאחר שלשה חדשים', אבל ר' אסי אמר שצריך שיעברו עליה תשעים יום שלימין, וזה ג"כ 'בְּמִשְׁלַשׁ חֳדָשִׁים', שהרי בשלשה חדשים באופן רגיל אין תשעים יום, כיון שיהיה לפחות חודש אחד חסר, אבל שמואל אמר שצריך שלשה חדשים שלמים הן ועיבוריהן, דהיינו מחשבים לפי החדשים שעומדים בהם, שאם היו שני חדשים מלאים ואחד חסר, א"כ צריך שיעברו עליה פ"ט יום, ואם היו שני חדשים חסרים ואחד מלא, א"כ צריך שיעברו עליה פ"ח יום. ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי רבנן דתמן בא מעשה לפני חכמי בבל באשה שילדה פחות מו' חודשים מנישואיה, ולא ידעין אבל את זה אנחנו לא זוכרים האם היא נישאה בשלשה עשר מן החודש הראשון, וילדה בשבעה עשר מן החודש האחרון, או שהיא נישאה בשבעה עשר מן החודש הראשון, וילדה בשלשה עשר מן החודש האחרון, וחמשה חדשים שלימין היו

גמ' עד שיהא לה שלשה חדשים: תני עד כמה הכרת העופר, שמאז אם האשה רואה דם נידות, היא לא מטמאה מעת לעת? סומכוס אומר משום ר' מאיר עד שלשה חדשים, ואומר ר"מ שאף על פי שאין ראייה מפורשת לדבר, אבל יש זכר לדבר, שנאמר וַיְהִי בְּמִשְׁלַשׁ חֳדָשִׁים, וַיֵּגֶד לַיהוָה לְאֹמֶר זָנְתָה תִּמְרָה כְּלָתְךָ וְגַם הִנֵּה הָרָה לְזָנוֹנִים, וא"כ משמע שראו שתמר בהריון כשעבר ג' חדשים, אמר ר' יודן שאפילו אם האשה מעוברת ברוח היא בחזקת מסולקת דמים, שנאמר הָרִינוּ חֲלָנוּ כָּמוֹ יִלְדָנוּ רוּחַ, וכן נאמר תִּהְיוּ חֲשֵׁשׁ (מוץ) תִּלְדוּ קֶשׁ, וא"כ מוכח מכאן שגם הריון של רוח נחשב להריון. ואומרת הגמ' ר' זעירא בשם ר' בא בר זוטרא אמר שר' חנינה אמר בשם ר' חייה רבה, שלא צריך שהאשה תהיה בהריון ג' חדשים שלמים, אלא אפילו רובו של החודש הראשון (דהיינו שהיא התעברה לפני י"ד לחודש) ורובו של אחרון (דהיינו שעומדים אחרי ט"ו לחודש) והחודש האמצעי שלם, הרי כאן ג' חדשים

באמצע, וביקשו ליגע בוולד משום ספק ממזירות, אמר לון רב נחמן בר יעקב כההין עובדא אתא קומי אבא בר בא ואכשריה, אבא בר ווא פליג על שמואל בריה? אמר ר' בא שנייא היא הכרת העופר שנייה היא לידתו, הכרת העובר לחדשים שלימין, ולידתו לחדשים מקוטעין. תמן תנינן, וכמה היא קישויה, ר' מאיר אומר אפילו ארבעים וחמשים יום, ר' יודה אומר דייה חדשה, ר' יוסי ור' שמעון אומרים אין קישוי יותר משתי שבתות. ר' יוסה בשם ר' ווא זאת אומרת שהאשה יולדת לחדשים מקוטעין, דלא כן ניתני שלשים יום, ר' יוסה בר' בון בשם ר' ווא זאת אומרת שהאשה יולדת לחדשים שלימין, דתנינן דייה חֲדָשָׁה, ר' יודן בעי סוף דבר עד שתלד, לא, אפילו הפילה? אמר ר' מנא שמעית בשם שמואל היא הכרת

שאיין קישוי יותר משתי שבתות. אמר ר' יוסה בשם ר' ווא זאת אומרת מדברי ר' יהודה שאמר דייה 'חדשה', מוכח שהאשה יולדת לחדשים מקוטעין, דלא כן שאם לא תאמר כך, א"כ שר' יהודה ניתני דייה 'שלשים יום', אלא מוכח שר' יהודה סובר שהולכים לפי חודשי השנה, אבל ר' יוסה בר' בון אמר בשם ר' ווא זאת אומרת מדברי ר' יהודה שאמר דייה חדשה מוכח שהאשה יולדת לחדשים שלימין, דתנינן דייה 'חֲדָשָׁה', ולא כתוב דייה חודש, אלא ע"כ שמונים לפי חדשיה. שואלת הגמ' (השאלה לא קשורה לענייננו, אלא זה נמשך מהסוגיא בנדה), ר' יודן בעי האם סוף דבר מה שאומרים שיש קישוי לפני הלידה, האם זה נאמר דוקא עד שתלד וולד, אבל זה לא נאמר בהפלה, ואם היא תפיל היא תהיה תטמאה כובה, או שאפילו אם היא הפילה, היא תהיה טהורה (והגמ' לא פושטת את הספק)? ואומרת הגמ' שאמר ר' מנא שמעית בשם שמואל שהיא הכרת

באמצע, וביקשו ליגע לפגוע (כמו הנִגַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ) בוולד ולפסול אותו משום ספק ממזירות, כיון שאמו התעברה כשהיתה עדיין מאורסת, ויתכן שהיא זינתה, אמר לון רב נחמן בר יעקב שכההין עובדא שכזה מעשה אתא קומי (בא לפני) אבא בר בא ואכשריה, כיון שהאשה יולדת לחדשים מקוטענים, שואלת הגמ' א"כ יוצא שאבא בר ווא (שהוא היה אביו של שמואל) פליג על שמואל בריה, שהרי שמואל אמר שהכרת העובר הוא לאחר ג' חדשים שלמים? מתרצת הגמ' אמר ר' בא שזה לא ק' כיון ששנייא היא הכרת העופר שנייה היא לידתו, ואומנם הכרת העובר הוא לחדשים שלימין, אבל ולידתו הוא לחדשים מקוטעין. אומרת הגמ' תמן במסכת נדה תנינן, וכמה היא קישויה, שאומרים שהדם בא מחמת הוולד ולכך האשה לא תטמא משום זיבה, ר' מאיר אומר אפילו ארבעים וחמשים יום לפני הלידה, ר' יודה אומר דייה חדשה, ר' יוסי ור' שמעון אומרים

העוֹבֵר היא לידתו, ולית אנא ידע מן מה שְׁמַעַת, אמר ר' בא בר כהן קומי ר' יוסי – ר' ירמיה אמרה, אמר ליה ר' חזקיה לא אמרה ר' ירמיה, ואיקפד ר' יוסי לקיבליה – אמר ליה שְׁפֵן אפילו יהושע שהיה קשור למשה לא אמר כן, ואת אומרת כן? חזר ואמר אין דאמרה, אלא כאינש דשמע מילה ומקשי עליה, ואבא בר ווא פליג על שמואל בריה? ר' ברכיה בשם שמואל לעולם אין האשה יולדת – או למאתים ושבעים ואחד, או למאתים ושבעים ושנים, או למאתים ושבעים ושלשה, או למאתים ושבעים וארבעה, א"ל ר' מנא מנן שמע רבי הדא מילתה? א"ל מן ר' בא, מחלפה שיטתיה דר' בא, תמן הוא אמר שנייא הוא הכרת העובר שנייא הוא לידתו, והכא אמר הכין? ר' אבא בר זוטרא בשם שמואל כל שהוא בהרבה הרי הוא בארבה.

מקוטעים, אלא או למאתים ושבעים ואחד ימי הריון, אם ההריון נקלט מיד, או למאתים ושבעים ושנים יום, אם ההריון נקלט למחרת, או למאתים ושבעים ושלשה, אם ההריון נקלט ליום השלישי, או למאתים ושבעים וארבעה, אם ההריון נקלט ביום הרביעי (הזרע יכול להיקלט עד שלשה ימים מעת לעת), א"ל ר' מנא לר' ברכיה מנן שמע רבי ממי שמעת הדא מילתה את דברי שמואל? א"ל מן ר' בא, שואלת הגמ' שלכא' מחלפה שיטתיה דר' בא, שהרי תמן (לעיל) הוא (ר' בא) אמר ששנייא הוא הכרת העובר שנייא הוא לידתו, והאשה יולדת לחודשים חסרים, והכא שמואל אמר הכין שהאשה יולדת רק לחודשים שלמים? מתרצת הגמ' אמר ר' אבא בר זוטרא בשם שמואל שיש הבדל, וולד הנולד לתשעה חודשי הריון הוא נולד רק לחודשים שלמים, אבל וולד הנולד לשבעה חודשי הריון הוא נולד לחודשים חסרים, שהרי כתוב הִרְבָּה אֶרְבָּה עֶצְבוֹנָךְ וְהִרְבָּה, מכאן שכל שהוא נוצר כדי להיוולד בהרבה היינו לאחר רי"ב יום בגיטריה של המילה הִרְבָּה, שזה לאחר ז'

העוֹבֵר היא לידתו, ובשניהם מונים לחודשים שלמים, אבל ולית אנא ידע מן מה שְׁמַעַת אבל אני לא זוכר ממי שמעתי את זה, אמר ר' בא בר כהן קומי (לפני) ר' יוסי שר' ירמיה אמרה בשם שמואל, אמר ליה ר' חזקיה לר' יוסי שלא אמרה ר' ירמיה (ר') חזקיה היה תלמידו של ר' ירמיה, ואיקפד ר' יוסי לקיבליה (ממולו), ור' יוסי אמר ליה לר' חזקיה שאני כועס עליך, כיון שְׁפֵן אפילו יהושע בן נון שהיה קשור למשה רבינו לא היה אמר כן, כיון שיתכן שהוא לא שמע, ואת אומרת כן, והרי יתכן שר' ירמיה אמר את זה, אלא שאתה לא שמעת? חזר ר' חזקיה ואמר, אין דאמרה באמת יתכן שר' ירמיה אמר את זה, אלא אני התכוונתי להקשות כאינש דשמע מילה כאחד ששומע איזה דבר ומקשי עליה ומקשה על זה, והקושיה היא איך יתכן לומר שר' ירמיה אמר כך בשם שמואל, והרי א"כ יוצא שאבא בר ווא (שהכשיר את הוולד שנולד לשבעה חודשי הריון חסרים) פליג על שמואל בריה? אומרת הגמ' אמר ר' ברכיה בשם שמואל, לעולם אין האשה יולדת לתשעה חודשים

מסכת פרק ד [ה"א - דף כז] **בבמות**

רב חייה בר אשי הוה יתיב קומי דרב, חמיתיה מְבַעַת, אמר ליה מהו כן? אמר ליה חמרתי מעברה והיא בעיא מילד, ואנא בעי מרבעתה עד דלא תצנן, א"ל אימתי עלה עליה הזכר? א"ל ביום פלן, וְחָשַׁב, א"ל בעיא היא עד כדון?! ותני כן חמרתה פוחתת – אינה פוחתת מימות הלבנה, והמוספת – אינה מוספת על ימות החמה, מילתיה דר' יהושע בן לוי פליגא, דאמר ריב"ל בקרות משל מלכות עברה, והרביעו של בית רבי ממנה שוורים, ויש מהן שילדו עכשיו, ויש מהן שילדו לאחר זמן? כאן בבחמה טהורה כאן בבחמה טמאה, והא כתיב [איוב לט] הִידְעָתָּ עֵת לָדֹת יַעֲלֵי סָלַע, חָלַל אֵילֹת תִּשְׁמֹר, תִּסְפֹּר יַרְחִים תִּמְלֹאנָה, וַיִּדְעָתָּ עֵת לִדְתָנָה? חיה טהורה בבחמה טמאה.

ימות הלבנה (שנ"ד יום) **והמוספת** על זמן העיבור, **אינה מוספת על ימות החמה** (שס"ה יום), שואלת הגמ' שלכאו' מילתיה דר' יהושע בן לוי פליגא נחלק על דברי רב, דאמר ריב"ל בקרות עדר בקר משל מלכות (אנטונינוס) עברה סמוך לבית רבי, והרביעו של בית רבי ממנה שוורים היינו שהרביעו את השוורים של אנטונינוס (שהיו משובחים) על הפרות של רבי, כדי שיהיה לרבי וולדות משובחים, ויש מהן שילדו עכשיו, היינו בסוף תשעה חודשי עיבור, ויש מהן שילדו לאחר זמן, וא"כ מוכח שיש בהמות שמאחרות את זמן לידתם? מתרצת הגמ' שיש הבדל כאן בבחמה טהורה שאין לה זמן ללדת, וכאן בבחמה טמאה שיוולדת רק בזמנה, שואלת הגמ' והא כתיב הִידְעָתָּ עֵת לָדֹת יַעֲלֵי סָלַע, חָלַל אֵילֹת תִּשְׁמֹר, תִּסְפֹּר יַרְחִים תִּמְלֹאנָה, וַיִּדְעָתָּ עֵת לִדְתָנָה, וא"כ מוכח שיש גם לטהורות זמן לידה קצוב? מתרצת הגמ' שחיה טהורה היא בבחמה טמאה, שיש לה זמן ללדת, אבל בהמה טהורה אין לה זמן לידה.

חודשים מזמן הביאה (אומנם ז' חודשים זה ר"י יום, אלא שלפעמים ההריון מתעכב מלהיקלט עד היום הג' לביאה), **הרי הוא בארבה** הוולד הזה יחיה, אפי' אם הוא נולד לחודשים חסרים.

רב חייה בר אשי הוה יתיב ישב קומי דרב, ורב חמיתיה מְבַעַת ורב ראה שר' חייה בר אשי מבוהל וממהר לאיזה מקום, אמר ליה רב, מהו כן להיכן אתה ממהר? אמר ליה שחמרתי מעברה החמור שלי מעוברת, והיא בעיא מילד והיא צריכה ללדת כל רגע, ואנא בעי מרבעתה ואני צריך להרביע עליה זכר, מיד לאחר הלידה, עד דלא תצנן לפני שתצטנן ותמות, א"ל רב, אימתי עלה עליה הזכר? א"ל ביום פלן, ורב חָשַׁב את זמן הלידה, וא"ל לר' חייה בר אשי וכי בעיא היא עד כדון וכי היא צריכה להוליד עכשיו? והרי יש לה עוד זמן, שהרי היא לא מקדימה ללדת פחות משלש מאות חמישים וארבע יום מתחילת העיבור, ותני כן, חמרתה הפוחתת הממחרת ללדת, אינה פוחתת מעיבור כנגד

אחת אלמנות ואחת גרושות וכו': ר' מאיר חשש לגיטין, ר' יודה חשש לוולד, ר' יוסי חשש לגיטין ולוולד, אין תימר דלית רבי מאיר חושש לגיטין, ארוסות ינשאו מיד. ר' זעורה בשם ר' גידול ממאנת אינה צריכה להמתין שלשה חדשים, היוצאת בגט צריכה להמתין שלשה חדשים, הדא מסייעא לר"מ, דר' מאיר חשש לגיטין. ר' בא בשם ר' אבא בר ירמיה אנוסה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים, מסייעא לר' יוסי, דר' יוסי חשש לגיטין ולוולד. תני הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגירו ושנשתחררו, צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר' יודה, ר' יוסי אומר אינן צריכות להמתין, ובדמים, ר' יודה אומר מטמא מעת לעת, ר' יוסי

דר' מאיר חשש לגיטין, היינו לכל אשה היוצאת מבעלה בין ע"י גיטין (ואפי' אם היא קטנה) ובין ע"י מיתה, שהיא אסורה להינשא או להתארס. **ר' בא בשם ר' אבא בר ירמיה** אומר שאנוסה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים, וזה מסייעא לר' יוסי, דר' יוסי חשש לגיטין ולוולד, וכיון שהאנוסה לא מתגרשת בגט, לכך ר' יוסי לא גזר עליה הגם שיש חשש לוולד. **תני הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגירו ושנשתחררו, צריכות להמתין שלשה חדשים** לפני שתינשא לישראל, **דברי ר' יודה,** כיון שר' יהודה חשש לוולד, אבל ר' יוסי אומר שאינן צריכות להמתין, כיון שהן לא התגרשו בגט, ובדמים לעניין דם נידות שהגיורת ראתה, **ר' יודה אומר** שזה מטמא מעת לעת, כדין כל אשה שרואה דם נידות שכל הטהרות שנגעה לפני ריאתה עד מעת לעת (24 שעות) טמאים, כיון שחוששים שמא הדם יצאה ממנה כבר לפי ראייתה (אלא שלענין הגיורת, כיון שדם נכבית אינו מטמא), ור' יוסי אומר שבגיורת

אחת אלמנות ואחת גרושות וכו': מבאר הגמ' את המחלוקת; **ר' מאיר חשש לגיטין,** היינו לכל אשה היוצאת מבעלה בין ע"י גט (ואפי' אם היא קטנה) ובין ע"י מיתה, שהיא אסורה להינשא או להתארס, אבל **ר' יודה חשש רק לתקנת הולד,** ולכך ר' יהודה מתיר לארוסות להינשא, ור' יוסי **חשש לגיטין ולוולד,** היינו רק במקום ששייך את שניהם, ולכך מותר לארוסה ולקטנה היוצאת בגט להינשא, כיון שאין חשש לוולד, וכן מותר לאנוסה להינשא, כיון שהיא לא יוצאת בגט, ואומרת הגמ' שאין **תימר דלית רבי מאיר חושש לגיטין,** א"כ שהארוסות ינשאו מיד, שהרי אין חשש לוולד, אלא ע"כ שר"מ גזר שכל היוצאת מבעלה, אסורה להינשא, וגזרו אירוסין אטו נישואין. **ר' זעורה בשם ר' גידול אמר,** שקטנה הממאנת בבעלה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים, כיון שהמאן מבטל את הנישואין, ולכך זה לא נחשב ליוצאת בגט, אבל קטנה היוצאת בגט צריכה להמתין שלשה חדשים, ואומרת הגמ' שהדא דברי ר' גידול מסייעא לר"מ,

מסכת פרק ד [ה"א - דף כח] יבמות

אומר דייה שעתה, אמר רבי נראין דברי ר' יודה בדמים ודברי ר' יוסי בוולד, אמר ר' חנינה בריה דר' אבהו, אבא הוה ליה עובדא ושלח שאל לר' חייה ולר' יוסי ולר' אמי, והורין ליה כר' יוסי בוולד, דלא כן מה אנן אמרין, ר' יודה ור' יוסה אין הלכה כר' יוסי? אלא בגין דאמר רבי נראין, לא כן אמר ר' בא בשם ר' זעורה כל מקום ששנה רבי 'נראין' עדיין המחלוקת במקומה, חוץ מעיגול של דבילה, דדין מודי דדין ודין מודה דדין? אמר ר' יוסי קשייתה קומי ר' חנינה בריה דר' אבהו, אפילו דבר בריא שנבעלו? אמר לו וסתם גויות לא כבעולות הן?!

ר' בא בשם ר' זעורה שכל מקום ששנה רבי 'נראין', רבי לא התכוין לפסוק הלכה, אלא עדיין המחלוקת במקומה עומדת, חוץ מהמחלוקת לענין עיגול של דבילה (תאנים דחוסות בצורה עגולה) שדרסו תאנים של תרומה בחלק העליון של אחד מהעיגולים, ור"א ור' יהושע נחלקו האם מצרפים את כל התאנים כדי לבטל את התרומה באחד ומאה, או שצריך שיהיה בראש העיגולים כדי לבטל את התרומה, ורבי אמר שם 'נראין' וכוונתו לומר דדין מודי דדין ודין מודה דדין, שר"א מודה בדבר מסוים לר' יהושע, וכן ר' יהושע מודה לר"א בדבר מסוים. וא"כ ק' מדוע ר' אבהו שלח לשאול כמי ההלכה? והגמ' לא פושטת את הספק. שואלת הגמ' אמר ר' יוסי קשייתה קומי ששאלתי את ר' חנינה בריה דר' אבהו, האם מותר לגיורת להתחתן מיד לאחר הגירות, אפילו דבר בריא (אפי' אם ברור) שנבעלו סמוך לגירות? אמר לו ר' חנינה בריה דר' אבהו, ודאי שמותר, שהרי ר' יוסי מתיר לגיורת להינשא מיד, והרי אתה לא יכול להעמיד את דברי ר' יוסי בשאינן נשואות, שהרי וכי סתם גויות לא כבעולות הן? ואפי"ה ר' יוסי מתיר להן להינשא מיד.

דייה שעתה, מספיק שהדם יטמא מזמן ראייתה, שכיון שלא יכולים לטמאות את כל המעת לעת, לכך לא מטמאים כלל למפרע, ואומרת הברייתא אמר רבי שנראין דברי ר' יודה בדמים של הגיורת שמטמאה מעת לעת, ודברי ר' יוסי שהן (הגיורת והשפחה) לא צריכות להמתין ג' חדשים כדי שלא יהיה ספק בוולד, אלא הן יכולות להינשא מיד. אמר ר' חנינה בריה דר' אבהו, אבא (היינו ר' אבהו) הוה ליה עובדא בגיורת שרצתה להינשא מיד לאחר שהתגיירה, ור' אבהו שלח את השאלה ושאל לר' חייה ולר' יוסי ולר' אמי האם היא צריכה להמתין ג' חדשים, והורין ליה כר' יוסי בוולד, שהיא לא צריכה להמתין, שואלת הגמ' מדוע ר' אבהו היה צריך לשאול את השאלה הזאת, דלא כן וכי לולי ההוראה שלהם מה אנן אמרין מה היינו אומרים, וכי כשר' יודה ור' יוסה נחלקים אין הלכה כר' יוסי? וא"כ מדוע ר' אבהו שאל? ואלא תאמר שר' אבהו שאל בגין היות דאמר רבי שנראין דברי ר' יוסי, וא"כ היה משמע מזה שכוונת רבי לומר שאומנם דברי ר' יוסי מסתברים, אבל ההלכה כר' יהודה, אבל דוחה הגמ' ואומרת שלא יתכן לומר כך, שהרי וכי לא כן אמר

מסכת פרק ד [ה"א - דף כח] יבמות קיט

שמעון בר בא אמר, אתא עובדא קומי ר' יוחנן, והורי כר' יוסי, והוה ר' לעזר מצטער אמר שבקין סתמא ועבדין כיחדייא, אשכח תני לה ר' חייא בשם ר' מאיר, כד שמע לה דתני לה ר' חייא בשם ר' מאיר, אמר יאות סבא ידע פירקי גרמה. ר' מנא בעא קומי ר' יודן, תמן אמר ר' חזקיה ר' אבהו בשם ר' לעזר כל מקום ששנה רבי מחלוקת וחזר ושנה סתם – הלכה כסתם משנה, והכא את אמר הכין? אמר ליה לא רבי, דילמא חורן אמר, מן מה הן דשנה רבי מתניתין מחלוקת וחזר ושנה סתם הלכה כסתם, אתר דלא אשכח רבי מתניתא מחלוקת, אלא אחרים שנו מחלוקת, ורבי שנה סתם, לא כל שכן תהא הלכה כסתם?! אתא ר' חזקיה ור' יעקב בר אחא ור' שמעון בר אבא בשם ר' לעזר, ואפילו שנו אחרים מחלוקת, ורבי שנה סתם, הלכה כסתם, ולמה הוא מורי ליה כיחדייא?

אמר הכין שההלכה כר' יוסי? אמר ליה ר' יודן היות ולא רבי כתב בברייתא שר"מ הוא זה שאמר "וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהיו להן שלשה חדשים" דילמא חורן אלא ר' חייא כתב את זה בברייתא, לכך כאן אין ההלכה כסתם (כיון שיתכן שרבי לא ידע שזה נאמר רק ע"י תנא יחיד), אמר ליה ר' מנא, א"כ בודאי צריך להיות שיהיה ההלכה כסתם משנה, שהרי מן מה הן (היכן) דשנה רבי במתניתין מחלוקת וחזר ושנה סתם – ההלכה כסתם, אתר במקום דלא אשכח שלא מצאנו שרבי כתב במתניתא מחלוקת, אלא אחרים שנו מחלוקת, ורבי שנה את דברי המחלוקת כסתם, לא כל שכן שתהא הלכה כסתם! וכן כאשר אתא באו ר' חזקיה ור' יעקב בר אחא ור' שמעון בר אבא הם אמרו בשם ר' לעזר, ואפילו כאשר שנו אחרים מחלוקת, ורבי שנה סתם, ההלכה כסתם, וא"כ למה הוא (ר' יוחנן) מורי ליה כיחדייא?

שמעון בר בא אמר, שאתא עובדא קומי בא מעשה לפני ר' יוחנן באשה שרצתה להתארס מיד לאחר גירושה, והורי כר' יוסי שמותר לה להתארס, והוה ר' לעזר מצטער על דברי ר' יוחנן, ור"א אמר, איך יתכן ששבקין סתמא שעוזבים את הסתם משנה ועבדין כיחדייא כדברי ר' יוסי? אבל אח"כ ר"א אשכח מצא ברייתא שתני לה ר' חייא את דברי הסתם משנה בשם ר' מאיר, וכד שמע לה וכאשר ר"א שמע דתני לה ר' חייא בשם ר' מאיר, א"כ אמר ר"א שיאות סבא שדברי ר' יוחנן נכונים, כיון שר' יוחנן ידע שפירקי (שהמשנה) נאמרה ע"י גרמה יחידאה (ע"י ר"מ), ולכך ר' יוחנן פסק הלכה כר' יוסי, שהרי כשר"מ ור' יוסי נחלקים ההלכה כר' יוסי. שואלת הגמ' ר' מנא בעא קומי ר' יודן והרי תמן אמר ר' חזקיה, ור' אבהו אמר את זה בשם ר' לעזר שכל מקום ששנה רבי מחלוקת וחזר ושנה סתם – הלכה כסתם משנה, והכא את

מסכת פרק ד [ה"א - דף כח] יבמות

ר' שמואל בר אינניא בשם ר' אחא, הדא דתימר כשאין מחלוקת אצל סתם, אבל אם יש מחלוקת אצל סתם – לא בדא הלכה כסתם, ר' יוסי בר' בון בשם ר' אחא הדא דתימר ביחיד אצל יחיד, אבל ביחיד אצל חכמים – לא בדא הלכה כסתם, אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה סתם משניות דרבנן, עד שיפרש לו רבו, ר"ש בן לקיש אומר כל סתם משניות דר' מאיר, עד שיפרש לו רבו, אמר ר' זעירא קומי ר' יוסי, לא דר"ש בן לקיש פליג אלא דו חמי רוב סתם משניות דר' מאיר, ר' זעירא בעא קומי ר' מנא הידינו רבה – רבה דמתניתא רבה דאולפנה? לית מילתא דר' לעזר אמרה רבה דמתניתא – כד שמע דתני לה ר' חיה בשם ר' מאיר, אמר יאות סבא ידע פירקי גרמה?! נאמר אולפן קביל מן רבה דמתניתא.

מתרצת הגמ' אמר ר' שמואל בר אינניא בשם ר' אחא, שהדא דתימר כל מה שאמרנו שההלכה כסתם, זה דוקא כשאין מחלוקת אצל סתם, אבל אם יש כתוב מחלוקת אצל סתם – לא בדא לא בזה אמרנו את הכלל שהלכה כסתם, ולכך ר' יוחנן פסק כר' יוסי. ואומרת הגמ' שר' יוסי בר' בון בשם ר' אחא אמר הדא דתימר מה שאמרנו 'שמחלוקת ואח"כ סתם שהלכה כסתם' זה דוקא ביחיד שנחלק אצל יחיד, ואח"כ רבי סתם כשיטה אחת, בזה אומרים שהלכה כסתם, אבל ביחיד שנחלק אצל חכמים, אפי' שאח"כ רבי סתם כיחיד, לא בדא לא נאמר בזה שהלכה כסתם, כיון שיחיד ורבים הלכה כרבים. אמר ר' יוחנן כל מקום שרבי שנה סתם במשניות זה מכיון שזה מדברי רבנן (היינו רבים), ולכך ההלכה כסתם משנה, עד שיפרש לו רבו שאותו משנה היא מדברי היחיד, וא"כ אין הלכה כאותו סתם משנה, ור"ש בן לקיש אומר שכל סתם משניות הם מדברי ר' מאיר, עד שיפרש לו רבו, שאותו משנה היא אינה מדברי ר"מ, אמר

ר' זעירא קומי ר' יוסי, לא דר"ש בן לקיש פליג נחלק על ר' יוחנן (במה שאמר שההלכה כסתם משנה), אלא דו (רשב"ל) חמי ראה שרוב הסתם משניות הם מדברי ר' מאיר, אבל אפי"ה ההלכה כסתם משנה, שהיות ורבי סתם את המשנה כדברי ר"מ, ע"כ שרבי ראה את דבריו, ולכך ההלכה כסתם משנה. שואלת הגמ' ר' זעירא בעא קומי ר' מנא כשר' יוחנן אמר "כל מקום ששנה סתם משניות דרבנן עד שיפרש לו רבו", הידינו רבה מיהו אותו רב, האם רבה דמתניתא היינו שהוא ימצא ברייתא שמביאה את הסתם משנה כשיטת יחיד, או רבה דאולפנה רבו שמלמד אותו תורה? פושטת הגמ' ואומרת וכי לית מילתא דר' לעזר אמרה וכי מדברי ר"א לא מוכח שהכוונה לרבה דמתניתא, שהרי כד שמע ר"א, דתני לה ר' חיה בשם ר' מאיר, אז ר"א אמר שיאות סבא ידע שפירקי (שהמשנה) נאמרה ע"י גרמה יחידאה (ע"י ר"מ), וא"כ מוכח שהכוונה לברייתא, חוזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה, כיון שנאמר שר"א אולפן קביל מן רבה דמתניתא

מסכת פרק ד [ה"א - דף כח] יבמות קכא

החולצת מונה משעת מיתה, היוצאה בגט מונה משעת נתינת גיטה, ר' חנינה
אמר משעת נתינת גיטה, ר' יוחנן אמר משעת כתיבה, רב ושמואל –
רב כר' חנינה ושמואל אמר כר' יוחנן, מתיב שמואל לרב, על דעתך דאָת אמר
משעת נתינה, משום מה אָת חושש, משום שנתייחדה בנתיב, וניחוש לה לגט ישן?
מתיב ר' חנינה לר' יוחנן, על דעתך דאָת אמר משעת כתיבה, היו שני גיטין אחד
נכתב עכשיו ואחד נכתב לאחר זמן, וניתנו שניהן ביום אחד, לזו אָת אוסר ולזו
אָת מתיר? מאן דהוה מותבה רב לשמואל התיב ר' חנינה לר' יוחנן, מאן דהוה ר'
יוחנן מותבה לר' חנינה התיב שמואל לרב, והלכה מונה לגט משעת כתיבה, אם
לא נתייחד עמה.

אלא שאחד נכתב עכשיו (ביום נתינת הגט),
ואחד נכתב לפני ג' חדשים, אלא שאיחרו
את התאריך לאחר זמן, וכתבו את התאריך
של יום הגירושין, וניתנו שניהן ביום אחד,
וא"כ לזו (שהגט ניתן ביום כתיבתו) אָת אוסר
להינשא מיד, ולזו (שהגט ניתן ג' חדשים
מיום כתיבתו) אָת מתיר להינשא מיד,
והיות והאנשים לא יודעים שהגט של האחת
נכתב כבר לפני ג' חדשים (כיון שאיחרו את
התאריך), א"כ יבואו לזלזל בדברי החכמים,
ולכך לעולם מונים ג' חדשים משעת נתינת
הגט, ואומרת הגמ' שמאן דהוה מותבה
מה שרב הקשה לשמואל (זה לא הובא
בגמ', כיון שאת זה) התיב הק' ר' חנינה
לר' יוחנן, ומאן דהוה ר' יוחנן מותבה
לר' חנינה, את זה התיב שמואל לרב.
ואומרת הגמ' שהלכה למעשה שהגרשה
מונה לגט משעת כתיבה, אם לא נתייחד
עמה (ואם הבעל התייחד עם אשתו לפני
מסירת הגט, א"כ הגט הזה פסול, משום
גט ישן).

שר"א שמע מר' חייה עצמו, שהסתם משנה
שלנו זה מדברי ר"מ.
אומרת הגמ' שהחולצת מונה את הג'
חודשים משעת מיתה, והיוצאה בגט מונה
את הג' חודשים משעת נתינת גיטה, וכן ר'
חנינה אמר שמונים את הג' חודשים משעת
נתינת גיטה, אבל ר' יוחנן אמר שמונים
את הג' חודשים משעת כתיבה, ואומרת
הגמ' שגם רב ושמואל נחלקו בזה, ורב
אמר כר' חנינה שמונים את הג' חודשים
משעת נתינת הגט, ושמואל אמר כר' יוחנן
שמונים את הג' חודשים משעת כתיבת הגט,
ומתיב והק' שמואל לרב, על דעתך דאָת
אמר שמונים משעת נתינה, משום מה
אָת חושש, ולכך אתה לא מונה משעת
כתיבת הגט, וכי אתה חושש משום שמא
האשה נתייחדה בנתיב עם בעלה, וא"כ
ניחוש לה לגט ישן, שהגט פסול לגמרי?
ומתיב והק' ר' חנינה לר' יוחנן, על דעתך
דאָת אמר שמונים משעת כתיבה, א"כ
יוצא שאם היו שני גיטין שניתנו ביום אחד,

חוץ מן האלמנה מפני האיבול: וכמה הוא האיבול? שלשים יום, הדא דתימר בנשים, אבל באנשים שלשה רגלים, בשיש לו בנים, אבל אם אין לו בנים מיד, בשיש לו מי שישמשנו, אבל אם אין לו מי שישמשנו מיד, בשאין לו בניו קטנים, אבל אם היו בניו קטנים מיד, כהדא מעשה שמתה אשתו של ר' טרפון, עד כשהוא בבית הקברות, אמר לאחותה היכנסי וגדלי את בני אחותיך, אע"פ שכנסה לא הכירה עד שעברו עליה שלשים יום.

הלכה יב

מתני' ארבעה אחין נשואין לארבעה נשים ומתו, אם רצה הגדול שבהם מייבם את כולן – הרשות בידו. היה נשוי לשתי נשים ומת, ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, היתה אחת כשירה ואחת פסולה, אם היה חולץ –

האבילות, כדי שיהיה מי שיגדל את בניו, וזה כהדא כאותו מעשה שמתה אשתו של ר' טרפון, שעד (עוד) כשהוא ר' טרפון היה בבית הקברות, הוא כבר אמר לאחותה היכנסי תתקדשי לי, וגדלי את בני אחותיך, אבל אע"פ שכנסה (שקידש אותה) ר"ט, לא הכירה לא נשאה ולא בא עליה עד שעברו עליה שלשים יום, שהם ימי האבילות.

הלכה יב

מתני' ארבעה אחין נשואין לארבעה נשים ומתו, אם רצה הגדול שבהם (שבאחים) מייבם את כולן – הרשות בידו. אומרת המשנה שאם האח המת היה נשוי לשתי נשים ומת, ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, ואם היתה אחת מהן כשירה לכהונה, ואחת פסולה לכהונה, כגון שהיא היתה כבר גרושה, א"כ אם היה חולץ –

חוץ מן האלמנה מפני האיבול: אומרת הגמ' וכמה הוא האיבול? שלשים יום, ואומרת הגמ' הדא דתימר שמספיק להמתין ל' יום, זה דוקא בנשים, שדרך האשה שכשהיא נישאת לאחר, היא נקשרת אליו, ושוכחת את בעלה הראשון, אבל באנשים, אם אשתו מתה, הוא צריך להמתין שלשה רגלים, ורק אח"כ מותר לו לישא אשה, כיון שהאיש לא שוכח את אהבת אשתו (וא"כ הוא יבוא להרהר בה, בעת זיווגו עם אשתו השנייה), אלא רק לאחר ג' רגלים, אבל זה דוקא בשיש לו בנים, שקיים כבר מצות פרו ורבו, אבל אם עדיין אין לו בנים, מותר לו לישא אשה מיד, היינו לאחר ל' ימי האבילות, וכן זה דוקא בשיש לו מי שישמשנו, אבל אם אין לו מי שישמשנו, מותר לו לישא אשה מיד, היינו לאחר ל' ימי האבילות, כדי שיהיה מי שישמש אותו, וכן זה דוקא בשאין לו בניו קטנים, אבל אם היו בניו קטנים, מותר לו לישא אשה מיד, היינו לאחר ל' ימי

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כח] **יבמות** קכג

חולץ לפסולה, ואם היה מייבם – מייבם לכשירה.

גמ' ארבעה אחין וכו': דלמא תלת עשר אחין הויין, ומתין תרין עשר דלא בנין, אתיון בעיון מתייבמה קומי רבי, אמר ליה רבי איזיל ייבם, אמר ליה לית בחיילי, והם אומרות כל חדא וחדא אנא מזייננא ירחי, אמר ומאן זיין ההוא ירחא דעיבורא? אמר רבי אנא זייננא ירחא דעיבורא, וצלי עליהון, ואזלו ליהון, בתר תלת שנין אתון טעינין תלתין ושיתא מיינוקין, אתון וקמנו להן קומי דרתה דרבי, סלקין ואמרין ליה, לרע קרייא דמיינוקין בעיין מישאל בשלמא, אודיק רבי מן כוותא וחמתון, אמר לון מה עיסקיכון? אמרין ליה אנן בעיין תיתין לן ההוא ירחא דעיבורא, ויהיב ליהון ההוא ירחא דעיבורא. כתיב [דברי הימים א יג] וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן ה' בֵּית עֲבָד

דעיבורא חודש העיבור, וצלי עליהון ורבי התפלל עליהן שיהיה להן בנים, ואזלו ליהון והלכו להן, והוא ייבם אותן, לבתר תלת שנין לאחר שלש שנים (בר"ח אדר ב'), אותן יבמות אתון באו וטעינין תלתין ושיתא מיינוקין והן נשאו שלשים ושש תינוקות, ואתון וקמנו להן והן באו ועמדו קומי דרתה דרבי לפני החצר של רבי, וסלקין ואמרין ליה ובאו ואמרו לרבי לרע (למטה) באו קרייא דמיינוקין באו כפר של תינוקות ובעיין מישאל בשלמא והם רוצים לשאול בשלומך, אודיק רבי מן כוותא ורבי הוציא את ראשו מהחלון, וחמתון וראה אותן, ורבי אמר לון מה עיסקיכון מדוע באתן? אמרין ליה שאנן בעיין שאנחנו רוצות שתיתין לן ההוא ירחא דעיבורא את תשלום של חודש העיבור, ויהיב ליהון ורבי הביא להן את תשלום של ההוא ירחא דעיבורא. (מכין שהבאנו מעשה במשפחה שהיה להם הרבה ילדים, לכך הגמ' מביאה עוד מעשה) כתיב וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן ה' בֵּית עֲבָד

חולץ לפסולה, כיון שמדוע לחלוץ לכשרה ולאסור אותה לכהונה, ואם היה מייבם – מייבם לכשירה, אם ירצה.

גמ' ארבעה אחין וכו': אומרת הגמ' דא למא את זה אני רוצה לומר לך, תלת עשר אחין הויין שהיו שלשה עשר אחים ומתין תרין עשר ושנים עשר מהם מתו (בבת אחת) דלא בנין ללא בנים, ונשותיהן אתיון באו ובעיון מתייבמה והן רצו להתייבם, והן תבעו את היבם קומי (לפני) רבי, אמר ליה רבי איזיל ייבם לך ותייבם, אמר ליה אותו אחד (יש אומרים שהמעשה היה בבר קפרא), לית בחיילי אין בכוחי לפרנס שתיים עשרה נשים, והם אומרות כל חדא וחדא כל אחת ואחת מהן אמרו שאנא מזייננא ירחי אני אצא ויעבוד חודש אחד, ובזה אפרנס חודש אחד את כל המשפחה, וא"כ תייבם אותנו, חזר אותו יבם ואמר, ומאן זיין ההוא ירחא דעיבורא ומי יפרנס את חודש העיבור? אמר רבי שאנא זייננא אני יפרנס את ירחא

אָדָם הִגֵּתִי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, וַיִּבְרַךְ ה' וְגו', כִּמָּה בִּירְכוּ? בְּבָנִים, הֲדָא הוּא דְכִתִּיב [דְּבָרֵי הַיָּמִים א כו] כָּל אֱלֹה מִבְּנֵי עֶבֶד אָדָם הִמָּה וּבְנֵיהֶם וְאֶחֱיהֶם אִישׁ חֵיל בִּפְתָּח לְעֶבְדָּהּ, שְׂשִׁים וּשְׁנָיִם וְגו', דְּהוּוֹת כָּל חֲדָא מֵינְהֶן יֹלְדָה תְּרֵי בְּכָל יִרְחָא, הָא כִּיצַד, טַמְאָה שְׁבַעַה וְטַהֲרָה שְׁבַעַה וְיֹלְדָת, טַמְאָה שְׁבַעַה וְיֹלְדָת, שִׁית עֶשֶׂר לְכָל יִרְחָ, לְתַלְתָּא יִרְחִין הָא אַרְבַּעִין וְתַמְנִיָּא, וְהוּא שִׁיתָא, הָא חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָה, וְתַמְנוּתֵיהוֹן הָא אֲשֶׁתִּין וְתֵרֵי, הֲדָא הִיא דְכִתִּיב שְׂשִׁים וּשְׁנָיִם לְעֶבֶד אָדָם.

ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה: אמר ר' בא בר זבדא כתיב וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעֹל, בית שהוא נותר בחליצה אחת. אף בביאה כן, חליצה פוטר וביאה פוטר, כִּמָּה דָּאֵת אָמֹר בְּחִלְצָה כֵּן אֵת אָמֹר בְּבִיאה.

חודשים, א"כ יוצא שלתלתא ירחין שלאחר שלשה חודשים הא נולדו לו ארבעין ותמניא ארבעים ושמונה נכדים, והוא וגם לעובד אדום עצמו נולדו שיתא ששה בנים, א"כ הא הרי חמשין וארבעה ילדים, ותמנותיהון ותוסיף את השמונה בנים שהיו לו מלפני זה, א"כ הא אשתין ותריי שישים ושנים, הֲדָא הִיא דְכִתִּיב וְא"כ זה מה שכתוב שְׂשִׁים וּשְׁנָיִם לְעֶבֶד אָדָם.

ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה: אמר ר' בא בר זבדא מהיכן יודעים שמספיק לייבם או לחלוץ לאחת מהן, כיון שכתוב וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעֹל, ומכאן מוכח בית שהוא נותר בחליצה אחת שמספיק לחלוץ לאחת מנשי אחיו, ומכאן לומדים שאף בביאה כן מספיק לייבם אחת מנשי אחיו, כיון שחליצה פוטר וביאה פוטר, ולכך כִּמָּה דָּאֵת אָמֹר בְּחִלְצָה כֵּן, שמספיק לחלוץ לאחת מהן, כך אֵת אָמֹר בְּבִיאה, שמספיק לייבם לאחת מהן.

אָדָם הִגֵּתִי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, וַיִּבְרַךְ ה' אֵת עֶבֶד אָדָם וְאֵת כָּל בֵּיתוֹ וְגו', ואומרת הגמ' כִּמָּה בִּירְכוּ? בְּבָנִים, הֲדָא הוּא דְכִתִּיב וְזֶה כִּמּוֹ שְׁכָתוּב כָּל אֱלֹה מִבְּנֵי עֶבֶד אָדָם הִמָּה וּבְנֵיהֶם וְאֶחֱיהֶם אִישׁ חֵיל בִּפְתָּח לְעֶבְדָּהּ, שְׂשִׁים וּשְׁנָיִם לְעֶבֶד אָדָם וְגו', ומבארת הגמ' איך היה לעובד אדום ששים ושנים צאצאים, אלא בהתחלה היה לעובד אדום רק שמונה בנים, וד' בירך אותו דהוות כל חדא מינהן שכל אחת מכלותיו ילדה תריי שני בנים בכל ירחא בכל חודש, הָא כִּיצַד באיזה אופן זה היה? אלא כל אחת מהן היתה טמאה שבעה בנדה, ונכנסה להריון בליל טבילתה, וטהרה שבעה כל זמן הריונה, ובסוף שבעה ימים כל אחת מהן ילדת בן זכר, ואח"כ כל אחת היתה טמאה שבעה בטומאת יולדת, ונכנסה להריון בליל טבילתה, וטהרה שבעה כל זמן הריונה, ובסוף שבעה ימים כל אחת מהן ילדת בן זכר, וא"כ יוצא שנולדו לעובד אדום שית עשר שש עשרה נכדים לכל ירח בכל חודש, והיות וד' בירך אותו שלשה

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כט] **יבמות** קכה

אם רצה הגדול שבהם מייבם את כולן הרשות בידו: ומהו להערים? וכי ר' טרפון אביהן של כל ישראל לא הערים?! קידש שלש מאות נשים בימי רעבון על מנת להאכילן בתרומה, תמן אין כל אחת ואחת ראויה לוכל בתרומה, ברם הכא כל אחד ואחד ראוי לייבם, ר' יודן בר' ישמעאל עבדין ליה כן.

הלכה יג

מתני' המחזיר את גרושתו, והנושא את חלוצתו, והנושא את קרובת חלוצתו, יוציא, והוולד ממזר דברי ר' עקיבה, וחכ"א אין הוולד ממזר, ומודים בנושא את קרובת גרושתו, שהוולד ממזר.

גמ' המחזיר את גרושתו: ר' חייא בשם ר' יוחנן המחזיר את גרושתו משנישאת

לעשות בעורמה, וכל אחד ואחד מהיבמים ייבם אשה אחת. ואומרת הגמ' שכאשר ר' יודן בר' ישמעאל מת ללא בנים, עבדין ליה כן, שאחד מהאחים ייבם את אשתו בעורמה.

הלכה יג

מתני' המחזיר את גרושתו לאחר שהיא נישאת לאחר, או הנושא את חלוצתו, או הנושא את קרובת חלוצתו, שבכל אלו יש איסור בנישואין, יוציא, ואם נולד ילד מהנישואין האלו הוולד ממזר דברי ר' עקיבה, כיון שר"ע סובר שיש ממזר מחייבי לאוין, וחכ"א שאין הוולד ממזר, כיון שאין ממזר מחייבי לאוין (כדלקמן), ומודים חכמים בנושא את קרובת גרושתו, כגון שהוא נשא את אחות אשתו, שהוולד ממזר, כיון שיש ממזר מחייבי כריתות.

גמ' המחזיר את גרושתו: אומרת הגמ' ר' חייא בשם ר' יוחנן אמר, שהמחזיר את גרושתו משנישאת לאחר,

אם רצה הגדול שבהם מייבם את כולן הרשות בידו: שואלת הגמ' ומהו להערים היינו האם מותר לגדול האחים לייבם את כל היבמות כדי לקיים מצות ייבום, על מנת לגרשם מיד לאחר מכן (וכמו שר' יוסי עשה, כמבואר בתחילת המסכת. ומדובר שהיבם אומר ליבמותיו שיעשה כך, ולכך אין בזה משום אל תתגרש על רעך רעה, והוא יושב לכתחילה אמתך)? אומרת הגמ' וכי ר' טרפון שהוא היה אביהן של כל ישראל שדאג לעם ישראל כמו שהאב דואג לבניו, לא הערים? והרי הוא קידש שלש מאות נשים בימי רעבון על מנת להאכילן בתרומה, וא"כ גם כאן מותר להערים, חוזרת הגמ' ואומרת שלא יכולים להוכיח מהמעשה בר"ט שמותר להערים, כיון שתמן לא היתה ברירה והיו חייבים לעשות בעורמה, שהרי אין כל אחת ואחת ראויה לוכל (לאכול) בתרומה, ברם הכא אבל כאן, הרי כל אחד ואחד מהיבמים ראוי לייבם, ולכך מדוע

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כט] יבמות

פסלה מן הכהונה, בלא כך אינה פסולה מן הכהונה? אלא פסולה מלוכל בתרומה.
 ר' זעירה ר' חייה בשם ר' יוחנן, המחזיר גרושתו משנישאת, בתה כשירה לכהונה,
 ומאי טעמא [דברים כד] פי תועבה 'הוא', היא תועבה, ואין הוולד תועבה.

הלכה יד

מתני' ואיזהו ממזר? כל שאר בשר שהוא בלא יבוא דברי ר"ע, שמעון התימני
 אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים, והלכה כדבריו, ר' יהושע אומר
 כל שחייבין עליו מיתת ב"ד.

הלכה טו

מתני' אמר שמעון בן עזאי, מצאתי מגילת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש
 פלוני ממזר מאשת איש, לקיים דברי ר' יהושע.
גמ' ואיזהו ממזר וכו': ר' יוסי בן חנינה אומר, וכולהם מאשת אב למדו

דברי ר"ע, שמעון התימני אומר שרק כל
 שחייבים עליו (על הביאה הזאת) כרת בידי
 שמים, והלכה כדבריו, ר' יהושע אומר
 שרק כל שחייבין עליו (על הביאה הזאת)
 מיתת ב"ד.

הלכה טז

מתני' אמר שמעון בן עזאי, מצאתי
 מגילת יוחסין בירושלים וכתוב
 בה שאיש פלוני הוא ממזר מאשת איש,
 ומוזה שהכותב הדגיש שהוא ממזר מחמת
 שאמו היתה אשת איש, ע"כ שהכותב בא
 לקיים דברי ר' יהושע, שיש ממזר רק
 מחייבי מיתת ב"ד.

גמ' ואיזהו ממזר וכו': ר' יוסי בן חנינה
 אומר, וכולהם (ר"ע ושמעון התימני
 ור' יהושע) מאשת אב למדו מי הוא ממזר,

פסלה מן הכהונה, שואלת הגמ' וכי בלא
 כך היא אינה פסולה מן הכהונה, והרי היא
 גרושה, וגרושה אסורה לכהן? אלא אומרת
 הגמ' שהכוונה שאם היא היתה כהנת, היא
 פסולה מלוכל (מלאכול) בתרומה. ור'
 זעירה אמר בשם ר' חייה בשם ר' יוחנן,
 שהמחזיר את גרושתו משנישאת, בתה
 כשירה לכהונה, ואין לה דין של חללה,
 ומאי טעמא ומאיכאן יודעים את זה? כיון
 שכתוב פי תועבה 'הוא', ומכאן שרק היא
 הגרושה (לאחר שנישאת לאחר) תועבה,
 ואין הוולד תועבה.

הלכה יז

מתני' ואיזהו ממזר? כל אחד שבא על
 שאר בשר קרובת משפחתו,
 שהוא בלא יבוא שהוא באיסור לבוא עליה,

[דברים כג] לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה פנים אביו, ר"ע דורש מה אשת אביו מיוחדת שהיא בלא יבוא – הוולד ממזר, אף כל שהוא בלא יבא הולד ממזר, התיבון הרי אלמנה לכ"ג? שנייא היא שפירש בה חלל. שמעון התימני דרש, מה אשת אב מיוחדת שחייבין עליה כרת בידי שמים – הוולד ממזר, אף כל שחייבין עליה כרת בידי שמים הוולד ממזר, התיבון הרי נידה? שנייא היא שאין כתוב בה שאר בשר. ר' יהושע דרש, מה אשת אב מיוחדת שחייבין עליה מיתת ב"ד – והוולד ממזר, אף כל שחייבין עליה מיתת ב"ד הוולד ממזר. אף על גב דר' יהושע אמר הבא על אחותו הוולד כשר, מודה שאם היתה הוולד נקיבה, שהיא פסולה מן הכהונה. אף על גב דר' שמעון בן יהודה משום ר' שמעון גוי ועבד שבאו על בת

הגמ' התיבון יש להשיב על דברי שמעון התימני, והרי הבא על הנידה שהוא באיסור כרת, ואפי"ה הוולד אינו ממזר (בבבלי דרשו מזה שכתוב ותהי נידה 'עליו' משמע שגם בשעה שהאשה היא נדה, הקידושין תופסים בה, ולכך הוולד לא ממזר)? מתרצת הגמ' שנייא היא שכאן זה שונה, כיון שאין כתוב בה באיסור נדה שזה איסור של שאר בשר של קורבה, אלא זה איסור צדדי. ור' יהושע דרש, מה אשת אב מיוחדת – שחייבין עליה מיתת ב"ד והוולד ממזר, אף כל שחייבין עליה מיתת ב"ד – הוולד ממזר, ואומרת הגמ' שאף על גב דר' יהושע אמר שהבא על אחותו שהוולד כשר, כיון שזה רק חייבי כריתות, אבל מודה הוא שאם היתה הוולד נקיבה, שהיא פסולה מן הכהונה, וזה נלמד מק"ו, ומה אלמנה לכ"ג שהאיסור אינו שווה בכל, אפי"ה הוולד חלל, כאן שזה איסור השווה בכל, ודאי שהוולד יהיה חלל, וכן אף על גב דר' שמעון בן יהודה אמר משום ר' שמעון, שאם גוי או עבד שבאו על בת

שהרי כתוב לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה פנים אביו, ואחרי זה כתוב לא יבא ממזר בקהל ה', ומזה שהתורה הסמיכה את הפסוקים מוכח שהתורה באה לומר שממזר נעשה מחמת ביאה אסורה כאשת אב, וא"כ ר"ע דורש מה אשת אביו מיוחדת – שהיא בלא יבוא, ואומנם יש בזה גם חיוב מיתה, אלא היות ולא מוזכר שם העונש, אלא רק כתוב הלאו 'לא יקח' ואפי"ה הוולד ממזר, מכאן שאף כל שהוא בלא יבא – הולד ממזר, שואלת הגמ' התיבון יש להשיב על דברי ר"ע, והרי אלמנה לכ"ג שהיא אסורה באיסור לאו, ובנה אינו ממזר? מתרצת הגמ' שנייא היא שכאן זה שונה, כיון שהתורה פירשה בה שהוולד הוא רק חלל. ושמעון התימני דרש, מה אשת אב מיוחדת – שחייבין עליה כרת בידי שמים (אומנם יש בה גם חיוב מיתה, אלא אח"כ הגמ' תבאר מדוע מתייחסים רק לכרת שבה) והוולד ממזר, אף כל שחייבין עליה כרת בידי שמים – הוולד ממזר, שואלת

ישראל הוולד כשר, מודי שאם היתה נקיבה שהיא פסולה מן הכהונה. חד בר נש אתא לגבת רב, אמר בגין דילידת אמה דההוא גברא מן ארמאי, אמר ליה כשר, אמר ליה רב חמא בר גוריא, הן דעיימך רגליך, עד דלא ייתי שמואל ויפסלינך, אף על גב דרב אמר גוי ועבד שבאו על בת ישראל הוולד כשר, מודי שאם היתה נקיבה שהיא פסולה מן הכהונה.

והלכה כדבריו: ומה ראו לומר הלכה כר"ש התימני? אמר ר' יוסי בר' חנינא מקום שנכללו כל העריות להיכרת יצאת אשת אב ללמודך על הממזר, מחלפה שיטתיה דר' יוסי בר' חנינא, תמן הוא יליף ליה מכללא, והכא הוא יליף ליה מפרטה, דתני [ויקרא ד] ממצות ה' הייתי אומר אף אוכלי שקצים ורמשים בכלל, הרי את דין לומר, נאמר כאן מעיני ונאמר להלן [במדבר טו]

האיסור של אשת אב כתוב בפרשת אחרי מות, ששם כתובים כל העריות, שעל כולם חייבים כרת, ועל חלקם חייבים גם מיתת ב"ד, ומשם יצאת אשת אב ללמודך על הממזר, ללמד שגם מחייבי כריתות יש ממזר (הגם שבאשת אב עצמה יש גם מיתת ב"ד), שואלת הגמ' שלכאור' מחלפה שיטתיה דר' יוסי בר' חנינא, שהרי תמן היינו לעניין הממזר הוא יליף ליה מכללא, שהיות ואשת אב כתובה יחד עם שאר העריות, הולכים אחרי הכלל כולו, והכא לעניין חיוב חטאת הוא יליף ליה מפרטה, דתני שהיות וכתוב ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה, א"כ הייתי אומר שאף אוכלי שקצים ורמשים בשוגג, הם בכלל חיוב חטאת, אלא הרי את דין לומר, שהיות ונאמר כאן בפר העלם דבר של ציבור, ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני' הקהל ונעשו אחת מקל מצות ה' אשר לא תעשינה, ונאמר להלן בפר ושעיר של ע"ז (שהסנהדרין הורו בטעות שמותר

ישראל הוולד כשר, והוא אינו ממזר, אפי"ה הם מודים שאם היתה נקיבה - שהיא פסולה מן הכהונה (מחמת הק"ו דלעיל). ואומרת הגמ' חד בר נש אדם אחד אתא לגבת (בא לפני) רב, ואמר לו בגין היות דילידת אמה דההוא גברא מן ארמאי היות ואמי ילדה אותי מגוי, האם אני יכול לישא בת ישראל, או שאני ממזר? אמר ליה רב, שאתה כשר, ומיד אמר ליה רב חמא בר גוריא, הן דעיימך רגליך עוד כשרגליך עליך (היינו עוד כשאתה עומד) מיד תלך מכאן, עד דלא ייתי עד שלא יבוא שמואל ויפסלינך (שמואל סובר שאתה ממזר), ואומרת הגמ' שאף על גב דרב אמר שגוי ועבד שבאו על בת ישראל הוולד כשר, אבל רב מודי, שאם היתה נקיבה שהיא פסולה מן הכהונה.

והלכה כדבריו: שואלת הגמ' ומה ראו לומר שהלכה כר"ש התימני? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי בר' חנינא כיון שממקום שנכללו כל העריות להיכרת (היינו הרי

מסכת פרק ד [הט"ו - דף כט] **יבמות** קכט

מעִיני, מה עיני שנאמר להלן דבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו כרת, אף מעיני שנאמר כאן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, אי מה עיני שנאמר להלן דבר שיש בו מיתת ב"ד, אף מעיני שנאמר כאן, דבר שיש בו מיתת ב"ד – אמר ר' יוסי בר' חנינה מקום שיצאת עבודה זרה ללמד על מחוייבין כריתות, לא יצא עמה אלא כרת בלבד, אבל מיתה ממקום אחר באת, מחלפה שיטתיה דר' יוסי ברבי חנינה, תמן הוא יליף לה מכלל, והכא הוא יליף לה מפרטה? תמן נכללו כל העברות לקרבן, יצאת עבודה זרה ללמד על מחוייבי קרבנות, אית לך מימר הכא נכללו כל העריות לממזר? יצאת אשת אב ללמד על הממזר.

(זה כתוב במקום אחר). וא"כ לכאור' מחלפה שיטתיה דר' יוסי ברבי חנינה, שהרי תמן לעניין הממזר הוא יליף לה מכלל, שהיות ואיסור אשת אב כתוב יחד עם שאר החייבי כריתות, לכך מתייחסים לחיוב כרת שבה, הגם שיש בה גם מיתת ב"ד, והכא לעניין חיוב חטאת הוא יליף לה מפרטה, ממה שכתוב כאן בפסוק? מתרצת הגמ' שיש הבדל, תמן לעניין חיוב חטאת הרי בפסוק נכללו כל העברות לקרבן, שהרי כתוב בַּעֲשֵׂתָהּ אֶחָת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ, ולכך אנחנו אומרים שיצאת עבודה זרה ללמד על מחוייבי קרבנות, שחייבים חטאת על איסור כזה שכתוב בפסוק מפורש, דהיינו כרת, אבל וכי אית לך למימר הכא שנכללו כל העריות לממזר, וכי כאן מוזכר כל העריות, שאז נאמר שממזר הוא רק מי שדומה לגמרי לאשת אב דהיינו שיש בזה חיוב כרת? אלא כיון שיצאת אשת אב מהכלל (של כל העריות) שחלקם אסורים רק באיסור כרת, כדי ללמד על הממזר, שגם מאיסורי כרת יש ממזר.

לעבוד ע"ז) וְהָיָה אִם 'מעִיני' הָעֵדָה נֶעֱשְׂתָה לְשִׁגְגָה, וא"כ אנחנו אומרים מה עיני שנאמר להלן בפר ושעיר של ע"ז, מביאים אותם על דבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו כרת, אף מעיני שנאמר כאן בפר העלם דבר של ציבור, מביאים אותו רק על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, ולומדים חטאת יחיד מפר העלם דבר של ציבור, כיון שזה כתוב סמוך אליו, ושאלנו שאולי נאמר אי מה עיני שנאמר להלן בע"ז, זה דבר שיש בו מיתת ב"ד, א"כ אף מעיני שנאמר כאן, שיהיו חייבים בפר העלם דבר של ציבור, רק על דבר שיש בו מיתת ב"ד, אבל אם הסנהדרין התירו בטעות איסור כרת (כגון שמותר לאכול איזה חֶלֶב) לא יביאו על זה פר העלם דבר של ציבור? ואמר ר' יוסי בר' חנינה שממקום שיצאת עבודה זרה ללמד על מחוייבין כריתות, לא יצא עמה (לא כתוב שם) אלא כרת בלבד, שהרי כתוב שם "וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיַד רָמָה.. וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּה" אבל חיוב מיתה ממקום אחר באת

הלכה טז

מתני' אשתו שמתה מותר באחותה, גירשה ומתה מותר באחותה, נישאת לאחר ומתה, מותר באחותה, יבמתו שמתה מותר באחותה, חליץ לה ומתה מותר באחותה, נישאת לאחר ומתה מותר באחותה.

גמ' יבמתו שמתה מותר באחותה וכו': הא באמה אסור, לא כן אמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר שומרת יבם שמתה מותר באמה? אלא בגין דתנינן חליץ לה ומתה מותר באחותה, הא באמה אסור, לפום כן תנא אחותה.

הדרן עלך פרק החולץ ליבמתו

הלכה טז

מתני' אשתו (של כל אחד) שמתה מותר באחותה, וכן אם גירשה ומתה מותר באחותה, וכן אם אשתו נישאת לאחר (לאחר שגירשה) ומתה, מותר באחותה, כיון שאחות האשה אסורה על האדם רק בחיי אשתו. וכן שומרת יבמתו שמתה מותר באחותה, וכן אם חליץ לה ומתה מותר באחותה, וכן אם נישאת לאחר (לאחר שחליץ לה) ומתה מותר באחותה.

גמ' יבמתו שמתה מותר באחותה וכו': שואלת הגמ' משמע מהמשנה שהיבם מותר רק באחותה, אבל הא באמה הוא אסור, וא"כ שואלת הגמ' וכי לא כן אמר ר'

יעקב בר אחא בשם ר' לעזר ששומרת יבם שמתה – מותר באמה, כיון שפקע ממנה הזיקה, ולכך הקרובות של היבמה לא נאסרו עליו, והרי לכאור' מהמשנה כאן מוכח אחרת? מתרצת הגמ' שבאמת מותר האדם בקרובות שומרת יבמתו לאחר שתמות, ומה שהמשנה הזכירה שהוא מותר 'אחותה', זה לא כדי לאסור את שאר קרובותיה, אלא זה כתוב בגין דתנינן ששנינו חליץ לה ומתה מותר באחותה, והרי כאן הוא מותר רק באחותה, אבל הא באמה הוא אסור, לפום כן לכך גם לעניין השומרת יבם שמתה, תנא שהיבם מותר באחותה, אבל באמת הוא מותר גם באמה.

הדרן עלך בלי נדר פרק החולץ ליבמתו

פרק ה

הלכה א

מתני' רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט, ולא מאמר אחר מאמר, ולא בעילה אחר בעילה, ולא חליצה אחר חליצה, וחכמים אומרים יש גט אחר גט ואחר מאמר, אבל לא לאחר בעילה, ולא לאחר חליצה כלום.

גמ' רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט וכו': יבמה יבא עליה – זה הביאה, ולקחה לו לאשה זה המאמר, יכול כשם שהביאה גומרת בה, כך יהא המאמר גומר בה? תלמוד לומר ויבמה, עורה את כל הפרשה כולה לייבום, הביאה גומרת בה ואין המאמר גומר בה, אם כן מה הועיל בה מאמר? לאוסרה לאחין. ר' שמעון אומר המאמר או קונה או לא קונה, מה טעמא דר' שמעון? יבמה יבא עליה זה הביאה, ולקחה לו לאשה זה המאמר, וכשם שהביאה גומרת בה כך המאמר גומר בה, או יבמה יבא עליה והרי היא לקוחה לו, והמאמר לא הועיל בה כלום. ר' לעזר

גומר בה? תלמוד לומר לכך חזרה התורה ואמרה שוב פעם ויבמה, ומכאן שעורה (נסתיימה) היינו כאן התורה סיימה את כל הפרשה כולה לייבום, ומכאן שרק הביאה גומרת בה ואין המאמר גומר בה, ואם כן מה הועיל בה מאמר? לאוסרה על שאר האחין שלא יוכלו ליבמה. אבל ר' שמעון אומר שהמאמר או קונה קניין גמור או לא קונה בכלל, ומבארת הגמ' מה טעמא דר' שמעון? כיון שר"ש מסתפק האם פירוש הפסוק הוא כמו שאמרנו, דהיינו יבמה יבא עליה – זה הביאה, ולקחה לו לאשה – זה המאמר, וא"כ כשם שהביאה גומרת בה כך המאמר גומר בה, או שפירוש הפסוק הוא שיבמה יבא עליה – ולקחה לו לאשה, היינו והרי היא לקוחה לו ע"י הביאה, אבל והמאמר לא הועיל בה כלום, ור' לעזר

מתני' רבן גמליאל אומר שאין גט אחר גט, דהיינו אם בתחילה היבם נתן גט לרחל, ואח"כ הוא נתן גט ללאה, הגט שניתן ללאה לא הועיל כלום, והיבם מותר בקרובתיה, וכן לא מועיל מאמר אחר מאמר, ולא בעילה אחר בעילה, ולא חליצה אחר חליצה, וחכמים אומרים שיש גט אחר גט, והיבם אסור גם בקרובות של השניה, ויש מאמר אחר מאמר, אבל לא מועיל כלום לאחר בעילה, שכיון שהיבם ייבם את הראשונה, א"כ אין כאן יותר זיקה, וכן לא מועיל לאחר חליצה כלום. **גמ'** רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט וכו': מבארת הגמ' שכיון שכתוב יבמה יבא עליה – זה הביאה, ולקחה לו לאשה – זה המאמר, וא"כ יכול כשם שהביאה גומרת בה את הקניין, כך יהא המאמר

בן ערך אומר המאמר קונה קניין גמור ביבמה, מה טעמא דר' לעזר בן ערך? ולקחה לו לאשה הרי היא כקידושי אשה, מה קידושי אשה קונין קניין גמור, אף המאמר קונה קניין גמור. איזו היא מאמר ביבמה? הרי את מקודשת לי בכסף ובשורה כסף. כמה דרבנן אמרין המאמר קונה ומשייר, כן אינון אמרין הגט פטר ומשייר, ויפטור הגט פטור גמור ביבמה מקל וחומר, מה אם האשה שאין חליצה פוטרת בה – הגט פטר בה, יבמה שחליצה פוטרת בה, אינו דין שיהא הגט פטר בה? תלמוד לומר וְחָלְצָהּ, בחליצה היא ניתרת, ואינה ניתרת בגט, ולא תפטור בה כלום? כתיב לא תהיה לאיש זר, מה אנן קיימין אם בשבא עליה, אשתו היא, אם בשחלץ לה, תלך ותינשא לאיש זר, אלא כן אנן קיימין בשנתן לה גט, ותני חזקיה כן, מניין לנותן גט ליבמתו שהיא אסורה עליו ועל אחיו, אצלו אני קורא 'אשר שילח', אצל האחין

יתכן לומר כך, שהרי כתיב לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, והרי לומר שהיא אסורה להתחתן לשוק לפני היבום, לא צריך את הפסוק הזה, שהרי כבר כתוב "יבמה יבא עליה", וא"כ מה אנן קיימין לענין מה צריך את הפסוק הזה? והרי אם מדובר בשהיבם בא עליה, א"כ פשוט שהיא אסורה לזר, שהרי אשתו היא, ואם מדובר בשחלץ לה, א"כ שתלך ותינשא לאיש זר, אלא כן אנן קיימין אלא כאן מדובר בשנתן לה גט, ועל זה אומרת התורה שהיא עדיין אסורה לזר, אבל משמע שהגט הועיל בה משהו, ותני חזקיה כן שהגט מועיל ביבמה, שהרי חזקיה אמר מניין לנותן גט ליבמתו שהיא אסורה עליו ועל אחיו, שאסור לחזור ולייבמה? אלא היות וכתוב "לא יוכל בעלה הראשון 'אשר שלחה' לשוב לקחתה להיות לו לאשה", והרי המילים 'אשר שלחה', מיותרים, אלא מכאן שהתורה אוסרת על מי ששילח אשה לשוב לקחתה, אפי' שהוא לא היה בעלה, וא"כ אצלו לענין נותן הגט עצמו אני קורא 'אשר שילח', ואצל שאר האחין

בן ערך אומר שהמאמר קונה קניין גמור ביבמה, מה טעמא דר' לעזר בן ערך? כיון שכתוב ולקחה לו לאשה – הרי היא (המאמר) כקידושי אשה, מה קידושי אשה קונין קניין גמור, אף המאמר קונה קניין גמור, ומבארת הגמ' איזו היא מאמר ביבמה? שהיבם אומר ליבמה, הרי את מקודשת לי בכסף ובשורה כסף, וא"כ אומרת הגמ' שכמה דרבנן אמרין שהמאמר קונה ומשייר, שהרי המאמר לא קונה קניין גמור, כן אינון אמרין כך הם אומרים שהגט פטר ומשייר, ולכך יש גט לאחר הגט, שואלת הגמ' ויפטור הגט פטור גמור ביבמה, ונלמד את זה מקל וחומר, ומה אם האשה שאין חליצה פוטרת בה, אפי"ה הגט פטר בה, יבמה שחליצה פוטרת בה, אינו דין שיהא הגט פטר בה? מתרצת הגמ' תלמוד לומר וְחָלְצָהּ נָעָלוּ מֵעַל רִגְלָו, ומכאן שרק בחליצה היא ניתרת, ואינה ניתרת בגט, שואלת הגמ' א"כ ולא תפטור בה כלום, ויהיה מותר לייבם לאחר שנתנו גט? מתרצת הגמ' שלא

מסכת פרק ה [ה"א - דף ל] **במות** קלג

אני קורא 'אֲשֶׁר שְׁלָחָה'. ותתיר חליצה באשה מק"ו, מה אם היבמה שאין הגט פוטר בה – חליצה פוטר בה, אשה שהגט פוטר בה, אינו דין שתהא חליצה פוטרת בה?! תלמוד לומר [דברים כד] וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִי־תָת וּגו', בגט היא ניתרת ואינה ניתרת בחליצה, ותפטור בה ותשייר, תמן כתיב לֹא תִהְיֶה לְאִישׁ זָר, הכא מה אית לך. כמה דר' שמעון אומר המאמר או קונה או לא קונה, כן הוא אומר הגט או פוטר או לא פוטר? נישמענה מן הדא, ר' שמעון אומר הבעילה בזמן שהיא בתחילה אין אחריה כלום, הא בסוף יש אחריה כלום, בבעילה שהיא לאחר הגט, אבל בבעילה שהיא לאחר מאמר, מה נפשך, קנה מאמר אין אחריו כלום, לא קנה מאמר, תקנה הביאה ולא יהא אחריה כלום, אלא כן אנן קיימין בבעילה שהיא לאחר הגט, הדא אמרה שהגט פוטר ומשייר. רבן גמליאל כר'

שהגט או פוטר או לא פוטר, או שלעניין הגט ר"ש סובר כדברי חכמים, שיש גט לאחר הגט? אומרת הגמ' שנישמעינה מן הדא מהברייתא ששינו, ר' שמעון אומר שהבעילה בזמן שהיא בתחילה, דהיינו שהיבם לא עשה כלום בימתו לפני שבא עליה, א"כ אין אחריה כלום, אבל הא בסוף דהיינו שהוא עשה איזה מעשה בימתו לפני הביאה, יש אחריה כלום, והרי ר"ש מדבר בבעילה שהיא לאחר הגט, אבל בבעילה שהיא לאחר מאמר ממה נפשך אין אחריה כלום, כיון שאם קנה מאמר א"כ אין אחריו (אין אחרי המאמר) כלום, ואם לא קנה מאמר, א"כ תקנה הביאה ולא יהא אחריה כלום, אלא כן אנן קיימין אלא ע"כ שכאן מדובר בבעילה שהיא לאחר הגט, ועל זה ר"ש אומר שיש אחריה כלום, ואם היבם נתן גט לשניה הוא אסור גם בקרובות השנייה, וא"כ הדא אמרה שהגט פוטר ומשייר. שואלת הגמ' האם רבן גמליאל שאומר שאין גט לאחר הגט ואין מאמר אחר המאמר, זה מכיון שהוא סובר כר'

אני קורא 'אֲשֶׁר שְׁלָחָה', כיון שבעצם היה מספיק שיהיה כתוב 'אשר שלח', ומזה שהתורה הוסיפה את הה"א, מכאן מרבים גם את שאר האחים. שואלת הגמ' ותתיר חליצה באשה (רגילה) מק"ו, ומה אם היבמה שאין הגט פוטר בה, אפי"ה החליצה פוטרת בה, אשה שהגט פוטר בה, אינו דין שתהא חליצה פוטרת בה?! מתרצת הגמ' תלמוד לומר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִי־תָת וּגו', ומזה שהתורה הסמיכה את המילה כריתות לספר, מכאן שרק בגט היא ניתרת ואינה ניתרת בחליצה, שואלת הגמ' ואולי נאמר שהחליצה תפטור בה באשה רגילה ותשייר, ואם הבעל חלץ לאשתו, ואחר בא וקידש אותה, היא תהיה אסורה על שניהם? מתרצת הגמ' שבשלמא תמן ביבמה כתיב לֹא תִהְיֶה אִשָּׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, ללמד שהגט פוטר ביבמה קצת, אבל הכא באשה מה אית לך מהיכן נלמד שהחליצה פועלת משהו. שואלת הגמ' האם כמה דר' שמעון אומר שהמאמר או קונה או לא קונה, כן הוא ר"ש אומר

שמעון, המאמר או קונה או לא קונה ורובא מדר' שמעון, הגט פוטר או לא פוטר? נישמענה מן הדא, מודה רבן גמליאל לחכמים שיש גט אחר מאמר, ומאמר אחר גט, גט אחר ביאת מאמר, ומאמר אחר ביאת הגט, גט אחר ביאת מאמר היך עבירה, היו שלש יבמות, עשה מאמר בזו ובעל לזו ונתן גט לשלישית, הדא אמרה שהמאמר קונה ומשייר, אי תאמר המאמר או קונה או לא קונה, מה נפשך – קנה מאמר אין אחר זו כלום, לא קנה המאמר תקנה הביאה ולא יהא אחריה כלום, הדא אמרה שהמאמר קונה ומשייר. מאמר אחר ביאת גט היך עבירה, היו שלש יבמות, נתן גט לזו ובעל לזו ועשה מאמר בשלישית, הדא אמרה שהגט פוטר ומשייר, ואם תאמר הגט פוטר או לא פוטר, מה נפשך – פטר הגט אין אחריו כלום, לא פטר הגט תפטור הביאה ולא יהא אחריה כלום, הדא אמרה שהגט פוטר ומשייר. היך רבן גמליאל כר' שמעון, ואין מאמר אחר מאמר ביבמה כר' שמעון היא,

בשלישית, הדא אמרה מכאן מוכח שהמאמר קונה ומשייר. ומבארת הגמ' מאמר אחר ביאת גט היך עבירה מה הכוונה, היו שלש יבמות, נתן גט לזו (רחל) ובעל לזו (לאה) ועשה מאמר בשלישית, א"כ הדא אמרה מכאן מוכח שהגט פוטר ומשייר, ואם תאמר שיש ספק האם הגט פוטר או לא פוטר, א"כ ממה נפשך המאמר שעשה בשלישית לא מועיל כלום, כיון שאם פטר הגט א"כ אין אחריו כלום, ואם לא פטר הגט א"כ תפטור הביאה (של לאה) ולא יהא אחריה כלום, ומזה שהמאמר הועיל בשלישית, הדא אמרה מוכח מכאן שהגט פוטר ומשייר, וא"כ שואלת הגמ' היך רצינו לומר שרבן גמליאל סובר כר' שמעון (שמסתפק האם מאמר קונה קניין גמור או שאינו קונה כלל), וכמו שלכאן כך ר"ג סובר כשאמר שאין מאמר אחר מאמר ביבמה, וזה לכאן כר' שמעון היא, והרי

שמעון, שהמאמר או קונה או לא קונה, ורובא מדר' שמעון ור"ג סובר יותר מר"ש, ור"ג סובר שהגט פוטר או לא פוטר, או שסברת ר"ג אחרת? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, ששנינו בברייתא שמודה רבן גמליאל לחכמים שיש גט אחר מאמר, ומאמר אחר גט, ויש גט אחר ביאת מאמר, ומאמר אחר ביאת הגט, ומבארת הגמ' גט אחר ביאת מאמר היך עבירה מה הכוונה, היו שלש יבמות, עשה מאמר בזו (ברחל) ובעל לזו (את לאה) ונתן גט לשלישית, א"כ הדא אמרה מכאן מוכח שהמאמר קונה ומשייר, כיון שאין תאמר שיש ספק האם המאמר או קונה או לא קונה, א"כ ממה נפשך הגט שנתנו לשלישית לא מועיל כלום, כיון שאם קנה מאמר א"כ אין אחר זו (רחל) כלום, ואם לא קנה המאמר א"כ תקנה הביאה (של לאה) ולא יהא אחריה כלום, ומזה שהגט הועיל

מסכת פרק ה [ה"א - דף לא] יבמות קלה

אלא דלית טעמא דהן כטעמא דהן, טעמא דהן דר"ג כל מה שמאמר השני עתיד לקנות כבר קנה הראשון, כל מה שהגט השני עתיד לפטור כבר פטר הראשון, טעמא דר' שמעון קנה הראשון לא קנה השני, לא קנה הראשון אף השני לא קנה, פטר הראשון לא פטר השני, לא פטר הראשון אף השני לא פטר. על דעתיה דר"ג מהו שיהא הגט לאחר גיטו של מאמר, ומאמר אחר גיטו של מאמר, גט לאחר גיטו של מאמר היך עבידא, היו שתי יבמות, עשה מאמר לזו ונתן לה גט ונתן גט לשנייה, אם תאמר הגט פוטר כל מה שקנה מאמר, כמי שיש כאן גט, ואין גט לאחר גיטו של מאמר, אם תאמר אין הגט פוטר כל מה שקנה מאמר, כמי שאין כאן גט, ויש גט לאחר גיטו של מאמר. מאמר אחר גיטו של מאמר היך עבידא, היו שתי יבמות, עשה מאמר לזו ונתן לה גט עשה מאמר לשנייה, אם תאמר הגט פוטר יותר ממה שקנה מאמר, כמי שאין כאן מאמר,

מהברייתא שהבאנו מוכח שר"ג סובר שמאמר קונה ומשייר, אלא אומרת הגמ' שע"כ צריך לומר דלית טעמא דהן (של ר"ג) כטעמא דהן (של ר"ש). כיון שטעמא דהן דר"ג שאין מאמר אחר מאמר, כיון שאומנם המאמר לא קונה קניין גמור, אבל כל מה שמאמר השני עתיד לקנות – כבר קנה המאמר הראשון, וכן אומנם הגט לא פוטר לגמרי, אבל כל מה שהגט השני עתיד לפטור – כבר פטר הגט הראשון, ולכך לא יכולים לעשות את אותה פעולה פעמיים, אבל טעמא דר' שמעון שאין מאמר אחר מאמר, כיון שיש ספק האם הוא קונה קניין גמור או שאינו קונה כלל, ואם המאמר קונה, א"כ קנה הראשון ולא קנה השני, ואם המאמר לא קונה, א"כ כמו שהמאמר לא קנה אצל הראשון אף המאמר השני לא קנה, וכן לענין הגט, אם פטר הגט הראשון א"כ לא פטר הגט השני, ואם לא פטר הגט הראשון א"כ אף השני לא פטר. שואלת הגמ' על דעתיה דר"ג

מהו שיהא הגט לאחר גיטו של מאמר, או מאמר אחר גיטו של מאמר, ומבארת הגמ' גט לאחר גיטו של מאמר היך עבידא מה הכוונה, היו שתי יבמות, עשה מאמר לזו (לרחל) וחזר ונתן לה גט, ואח"כ נתן גט לשנייה (ללאה), אז אם תאמר שהגט פוטר כל מה שקנה בבעלת המאמר, וא"כ זה מועיל גם לזיקה, ולכך זה כמי שיש כאן גט (ברחל), וא"כ אין גט לאחר גיטו של מאמר, אבל אם תאמר שאין הגט פוטר כל מה שקנה בבעלת המאמר, אלא הגט הועיל רק למאמר, א"כ זה כמי שאין כאן גט, ויש גט (ויועיל הגט בלאה) לאחר גיטו של בעלת המאמר. ומבארת הגמ' מאמר אחר גיטו של מאמר היך עבידא מה הכוונה, היו שתי יבמות, ועשה מאמר לזו (לרחל) וחזר ונתן לה גט, ואח"כ עשה מאמר לשנייה, אם תאמר שהגט פוטר יותר ממה שקנה מאמר, א"כ זה כמי שאין כאן מאמר כלל, כיון שהגט עקר את

מסכת פרק ה [ה"א - דף לא] יבמות

ויש מאמר אחר גיטו של מאמר, ואם תאמר אין הגט פוטר יותר ממי שקונה מאמר, כמי שיש כאן מאמר, ואין מאמר לאחר גיטו של מאמר. על דעתיה דר"ג מהו שתהא ביאה פסולה אחר ביאה פסולה? ביאת בן תשע אחר ביאת בן תשע? ביאה פסולה לאחר ביאת בן תשע? ביאת בן תשע לאחר ביאת פסולה? מהו שיוודו חכמים לר"ג ואין מאמר אחר מאמר ביבמה אחת, היך עבדא, עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט ועשה מאמר, אם תאמר יש מאמר אחר מאמר, לא נפטרה באותו הגט, אם תאמר אין מאמר אחר מאמר, נפטרה באותו הגט?

ר' יודן בעי, קידש אשה מעכשיו ולאחר שלשים יום, ונפלה לו אחותה בתוך שלשים יום, אפילו פן אין מאמר אחר מאמר? לא אמר רבן גמליאל

שואלת הגמ' האם ביאת בן תשע מועילה לאחר ביאת פסולה של יבם גדול. עוד שואלת הגמ' מהו שיוודו חכמים לר"ג ויאמרו שאין מאמר אחר מאמר ביבמה אחת, ומבארת הגמ' היך עבדא איך המעשה, עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט וחזר ועשה בה שוב פעם מאמר, אם תאמר שיש מאמר אחר מאמר, א"כ היבמה לא נפטרה באותו הגט הראשון, והיבם צריך לחזור ולתת לה גט למאמר השני, אבל אם תאמר שאין מאמר אחר מאמר, א"כ היבמה כבר נפטרה באותו הגט הראשון, והיבם צריך רק לחלוץ לה, והגמ' לא עונה על השאלות.

שואלת הגמ' ר' יודן בעי מה הדין אם אחד קידש אשה בתנאי שהקידושין יתחילו מעכשיו וגמר הקידושין יהיה לאחר שלשים יום, ונפלה לו אחותה בתוך שלשים יום ליבום, ועשה בה מאמר, האם אפילו כאן ר"ג אומר שאין מאמר אחר מאמר? מתרצת הגמ' שלא אמר רבן

המאמר מעיקרא, וא"כ יש יועיל כאן המאמר (בלאה) לאחר גיטו של מאמר (ברחל), שהרי זה כאילו שלא עשו מאמר ברחל, אבל ואם תאמר שאין הגט פוטר יותר ממי שקונה מאמר, והגט לא עקר את המאמר מעיקרא, א"כ זה כמי שיש כאן מאמר ברחל, ולכך אין המאמר בלאה יועיל לאחר גיטו של המאמר ברחל. שואלת הגמ' על דעתיה (לשיטת) דר"ג מהו שתהא ביאה פסולה מועילה לאחר ביאה פסולה, כגון שהביאה הראשונה נעשתה לאחר נתינת הגט, ואח"כ בא אחיו ובא עליה, וא"כ האם זה סתם ביאת זנות והשני לא יהיה אסור בקרובות היבמה, או שזה הועיל, וא"כ השני יהיה אסור בקרובות היבמה. עוד שואלת הגמ' האם ביאת בן תשע מועילה לאחר ביאת בן תשע, דהיינו שהיבמה נפלה לפני שני יבמים קטנים, ושניהם באו על היבמה, האם גם השני יהיה אסור בקרובות היבמה או לא. עוד שואלת הגמ' האם ביאה פסולה של יבם גדול מועילה לאחר ביאת בן תשע. עוד

מסכת פרק ה [ה"ב - דף לא] **בבמות** קלז

אלא על ידי גט ועל ידי מאמר. וההוא דמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן אפי' קידושין מאה תופסין בה, דלא כרבן גמליאל.

הלכה ב

מתני' כיצד, עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט, צריכה הימיו חליצה. עשה מאמר וחליץ, צריכה הימיו גט. עשה בה מאמר ובעל, הרי זו כמצותה.

גמ' כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט וכו': הדא אמרה שהגט פוטר יותר ממה שקנה מאמר, אם תאמר אין הגט פוטר יותר ממה שקנה מאמר, יבם. אמר לא יפטור גיטי אלא מה שקנה מאמרי? ואפילו מה שקנה מאמרי לא פטר גיטי, 'פְּרִיִּת' אין זו כריתות.

מאמר ביבמתו ונתן לה גט, א"כ היא צריכה הימיו חליצה. עשה מאמר וחליץ, א"כ היא צריכה הימיו גט לבטל את המאמר. עשה בה מאמר ובעל, הרי זו כמצותה.

גמ' כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט וכו': אומרת הגמ' הדא אמרה מכאן מוכח שהגט פוטר יותר ממה שקנה מאמר, דהיינו שהגט מועיל גם לזיקה, כיון שאם תאמר שאין הגט פוטר יותר ממה שקנה מאמר, אלא הגט מועיל רק למאמר, א"כ שהוא יבם, שהרי לא היה כאן גט לזיקה. שואלת הגמ' ומה הדין אם היבם אמר (בשעת נתינת הגט) שלא יפטור גיטי אלא מה שקנה מאמרי, האם הוא יכול לייבם? מתרצת הגמ' שאם היבם אמר כך, א"כ הגט הזה הוא פסול, ואפילו מה שקנה מאמרי לא פטר גיטי, והגט הזה לא פטר אפי' את המאמר, כיון שגט צריך להיות 'פְּרִיִּת', והרי אין זו כריתות, כיון שהיא עדיין אגודה בו מחמת הזיקה.

גמליאל אלא על ידי גט, שאין גט לאחר הגט, או על ידי מאמר שאין מאמר לאחר המאמר, כיון שלא יכולים לעשות אותה פעולה פעמיים, אבל כאן היות זוה שני דברים שונים, לכך המאמר שעשה ביבמה תפס, והוא אסור בקרובות השניה. ואומרת הגמ' וההוא דאמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שאפי' קידושין של מאה איש תופסין בה, דהיינו שאם לאחר שהראשון קידש את האשה מעכשיו ולאחר ל' יום בא השני וקידשה ג"כ מעכשיו ולאחר ל' יום, וכן השלישי והרביעי, הקידושין של כולם חלו, כיון שבזמן נתינת הקידושין, הקידושין לא היו גמורים, זה דלא כרבן גמליאל, כיון שר"ג סובר שכאשר עושים אותה פעולה פעמיים, הפעם השניה לא מועילה כלום.

הלכה ב

מתני' כיצד הדין של יבם ויבמה (אין זה המשך למשנה הקודמת): עשה

עשה מאמר וחלץ צריכה הימינו גט: חליצה פסולה פוטרת, ולהידא מילה, שאם יבא אחר וקידש את הצרה תפשו בה קידושין. בא אחר וקידשה, מכיון שנעקרה הימינה זיקת המת תפשו בה קידושין, או מאחר שהיא צריכה גט למאמרו, לא תפשי בה קידושין?

הרי זו כמצותה: אמר ר' בא בר ממל הדא אמרה שמצוה לקדש ואח"כ לבעול, מה אם שאין כתוב בה קידושין, את אומר הרי זו כמצותה, האשה שכתוב בה קידושין, לא כל שכן.

הלכה ג

מתני' נתן גט ועשה מאמר, צריכה גט וחליצה. נתן גט ובעל, צריכה גט וחליצה. נתן גט וחלץ, אין לאחר חליצה כלום.

גמ' נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה: גט למאמרו, וחליצה לזיקתו. נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה: הדא אמרה ביאה פסולה אינה פוטרת,

לעשות בה קידושין, אפי"ה את אומר שהרי זו כמצותה (ע"י עשיית המאמר), לענין האשה שכתוב בה בתורה שצריך לעשות בה קידושין, לא כל שכן שצריך לקדשה ורק אח"כ לבוא עליה.

הלכה ג

מתני' נתן גט ועשה מאמר, א"כ צריכה גט לבטל את המאמר, וחליצה. נתן גט ובעל, א"כ צריכה גט לבעילה (שזה בקידושין), וחליצה. נתן גט וחלץ, אין לאחר חליצה כלום.

גמ' נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה: מבארת הגמ', שהיא צריכה גט למאמרו, וחליצה לזיקתו.

נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה: אומרת הגמ' הדא אמרה מכאן מוכח שביאה פסולה אינה פוטרת, ולכך היא צריכה

עשה מאמר וחלץ צריכה הימינו גט: אומרת הגמ' שחליצה פסולה (כמו במקרה הזה) היא פוטרת, ומבארת הגמ' להידא מילה לאיזה ענין החליצה הפסולה פוטרת? שאם יבא אחר וקידש את הצרה שתפשו בה הקידושין, כיון שכבר נפקע הזיקה, אלא שבעלת המאמר צריכה גט למאמרו. שואלת הגמ' ומה הדין אם בא אחר וקידש את החלוצה עצמה, האם תפס בה הקידושין, האם מכיון שנעקרה הימינה זיקת המת ע"י החליצה, א"כ תפשו בה קידושין, או מאחר שהיא צריכה גט למאמרו, א"כ לא תפשי בה קידושין? והגמ' נשארת בשאלה.

הרי זו כמצותה: אמר ר' בא בר ממל הדא אמרה מכאן מוכח, שמצוה לקדש את האשה ואח"כ לבעול, אבל לכתחילה אסור לקדש אשה בביאה, שהרי ומה אם לענין היבמה שאין כתוב בה בתורה שצריך

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לב] **יבמות** קלט

איתא חמי חליצה פסולה פוטרת וביאה פסולה אינה פוטרת? חליצה, על ידי שעיקרה פסולה, פוטרת, ביאה, על ידי שאין עיקרה פסולה, אינה פוטרת, ולא תפטור בה לקול ותפטור בה לחומר, וליידה מילה שאם בא אחד וקידש את הצרה, תפשו בה קידושין? אמר ר' יודן קיימתיה כל יבמה שאין כולה לחוץ, לעולם היא בפנים, עד שתצא לחוץ.

הלכה ד

מתני' חלץ ועשה בה מאמר נתן גט ובעל, או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ, אין אחר חליצה כלום. אחד יבמה אחת ואחד שתי יבמות. **גמ'** אף על פי שאמרו אין חליצה אחר חליצה, אבל ביאה שלאחר חליצה

נשארה בפנים, עד שתצא לחוץ, ולכך הקידושין לא יתפסו אפי' בצרת בעלת הביאה הפסולה.

הלכה ד

מתני' חלץ ועשה בה מאמר או שנתן גט או שבעל לאחר החליצה, או בעל ועשה מאמר או שנתן גט או שחלץ לאחר הבעילה, אין אחר חליצה כלום, וכן אין לאחר הבעילה כלום, ואומרת המשנה אחד יבמה אחת ואחד שתי יבמות הדין הזה נוהג בין אם זה היה ביבמה אחת, דהיינו שבאותה היבמה עשו את המאמר לאחר החליצה, ובין אם בתחילה היבם חלץ ליבמה אחת, ואח"כ עשה מאמר ביבמה השניה. **גמ'** אומרת הגמ' שאף על פי שאמרו שאין חליצה מועילה לאחר חליצה, אבל ביאה שלאחר חליצה

חליצה לזיקה, וגט לביאה. שואלת הגמ' איתא חמי בא ונתבונן בדבר, מדוע חליצה פסולה פוטרת כדלעיל (בהלכה הקודמת), וביאה פסולה אינה פוטרת? מתרצת הגמ' שחליצה, על ידי (היות) שעיקרה פסולה, שהרי לכתחילה צריך לייבם, לכך גם חליצה פסולה פוטרת, אבל ביאה, על ידי (היות) שאין עיקרה פסולה, שהרי לכתחילה צריך לייבם, לכך ביאה פסולה אינה פוטרת, שואלת הגמ' ולא תפטור בה לקולא, אבל ותפטור בה לחומרא, וליידה מילה ולאיוזה ענין הביאה הפסולה תפטור לחומרא, שאם בא אחד וקידש את הצרה, שיתפשו בה הקידושין? מתרצת הגמ' אמר ר' יודן שקיימתיה שהסברתי (מדוע לא יתפסו הקידושין בצרת בעלת הביאה הפסולה). כיון שכל יבמה שאין כולה לחוץ, דהיינו שהיא יכולה ללכת להתחתן, א"כ לעולם היא

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לב] במות

פוסלתה מן הכהונה, בלא כך אינה פסולה מן הכהונה?! אלא פסולה מלוכל בתרומה, הבא על חלוצתו פסולה מלאכל בתרומה? אלא כשבאו אחיו עליה, ניהא כמאן דמר הוא אינו חייב על חלוצה והאחין חייבין על חלוצה, ברם כמאן דמר בין הוא בין אחין אינן חייבין על חלוצה? אלא כשבא על הצרה, ניהא כמאן דמר הכל מודין בצרה שהוא חייב, ברם כמאן דמר הוא אינו חייב לא על חלוצה ולא על הצרה? אלא כשבאו אחין עליה, ניהא כמאן דמר בין הוא בין אחין אינן חייבין על החלוצה אבל חייבין על הצרה, ברם כמאן דמר בין הוא בין אחין אינן חייבין לא על החלוצה ולא על הצרה? אלא כר"ע, דר"ע אומר יש ממזר בחלוצה, אמר ר' יוסי תיפתר שהיה יבמה כהן, ובא עליה וחיללה.

היא נפסלה מהתרומה? אלא אומרת הגמ' שכאן מדובר כשבא החולץ על הצרה, שואלת הגמ' שזה ניהא כמאן דאמר שהכל (בין ר' יוחנן ובין רשב"ל) מודין בבא על הצרה שהוא חייב כרת, ברם אבל כמאן דאמר שהוא החולץ אינו חייב לא על חלוצה ולא על הצרה כרת, א"כ חוזרת השאלה מדוע היא נפסלה מהתרומה? אלא אומרת הגמ' שכאן מדובר כשבאו אחין עליה על החלוצה, שואלת הגמ' שזה ניהא כמאן דאמר שבין הוא ובין אחין אינן חייבין על החלוצה כרת אבל חייבין על הצרה כרת, ברם אבל כמאן דאמר שבין הוא ובין האחין אינן חייבין לא על החלוצה ולא על הצרה כרת, א"כ חוזרת השאלה מדוע היא נפסלה מהתרומה? אלא אומרת הגמ' שזה הולך כר"ע, דר"ע אומר שיש ממזר בחלוצה, כיון שיש ממזר מחייבי לאוין, אבל אמר ר' יוסי שלא חייבים להעמיד את זה כר"ע, אלא תיפתר שהיה יבמה כהן, ובא עליה וחיללה, כיון שעל ידי ביאת איסורי כהונה, האשה נפסלת לכהונה.

פוסלתה מן הכהונה, ומבינה הגמ' שהיינו שהיא נפסלה מלהינשא לכהן, וא"כ שואלת הגמ' וכי בלא כך היא אינה פסולה מן הכהונה, והרי היא חלוצה, וחלוצה אסורה לכהן? אלא אומרת הגמ' שהכוונה שאם היא היתה כהנת, היא פסולה מלוכל (מלאכול) בתרומה, שואלת הגמ' מדוע הבא על חלוצתו פסולה מלאכל בתרומה, והרי כתוב ובת פהן פי תהיה לאיש זר' הוא בתרומת הקדשים לא תאכל, ומכאן משמע שרק מי שהוא זר אצלה מעיקרא הוא פסולה מלאכול בתרומה, אבל כאן היות והיבם לא היה זר אצלה, שהרי הוא היה יכול ליבמה, א"כ היה צריך להיות שהיא לא תפסל מהתרומה? אלא אומרת הגמ' שכאן מדובר כשבאו אחד מאחיו עליה, וכיון שהיא אסורה עליו באיסור כרת, לכך היא נפסלה מהתרומה, שואלת הגמ' שזה ניהא כמאן דאמר שהוא החולץ אינו חייב על חלוצה כרת, אבל והאחין חייבין על חלוצה כרת, ברם אבל כמאן דאמר שבין הוא ובין אחין אינן חייבין על החלוצה כרת, א"כ חוזרת השאלה מדוע

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לג] **יבמות** קמא

נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום: ולא כבר תנינן אין לאחר חליצה כלום? בגין ניתנינה דבתרא, אחד יבמה ואחד שתי יבמות. אילו המקדש חלוצתו שמא לא תפשו בה קידושין?! תיפתר אי כרבי שלא לדעת, או דברי הכל במתכוין לקנותה לשום מאמר יבמתו, ואינה יבמתו. אמר ר' בא ותני כן המאמר קונה בין לדעת בין שלא לדעת דברי רבי, וחכמים אומרים אין קונין אלא לדעת, מודה רבי בקדושין שאינן קונין אלא לדעת, ומאי טעמא דרבי, ביאה קונה ומאמר קונה, מה ביאה קונה בין לדעת בין שלא לדעת, אף המאמר קונה בין לדעת ובין שלא לדעת, וכמה דרבי אומר המאמר קונה בין לדעת בין שלא לדעת כך הוא אומר הגט פוטר בין לדעת בין שלא לדעת? ולמה רבי אומר המאמר קונה בין לדעת בין שלא לדעת

נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום: שואלת הגמ' וכי לא כבר תנינן במשנה לעיל שאין לאחר חליצה כלום, וא"כ מדוע המשנה חזרה וכתבה את זה שוב? מתרצת הגמ' שזה כתוב בגין בשביל דניתנינה דבתרא בשביל שהמשנה רצתה לכתוב את הסיפא "אחד יבמה ואחד שתי יבמות", שואלת הגמ' מדוע המשנה אומרת שאם הוא עשה מאמר לאחר החליצה שזה לא תופס, וכי אילו המקדש חלוצתו שמא לא תפשו בה קידושין?! והרי ודאי שהקידושין תפסו? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שהמשנה הולכת אי כרבי שרבי אומר שמאמר מועיל גם שלא מדעת היבמה, וכאן מדובר שהוא נתן את המאמר שלא לדעתה, ולכך המאמר הזה לא תופס משום קידושין, כיון שקידושין שלא לדעת האשה לא מועילים, או שזה הולך כדברי הכל, ומדובר במתכוין לקנותה רק לשום מאמר יבמתו, והיות והיא אינה יבמתו, לכך היא לא צריכה גט למאמר הזה. אמר ר' בא, ותני כן וכן שנינו בברייתא כדברי ר' בא, שהמאמר קונה בין לדעת היבמה ובין שלא לדעתה

דברי רבי, וחכמים אומרים שהמאמר אין קונין אלא לדעת היבמה, ומודה רבי בקדושין של אשה רגילה שאינן קונין אלא לדעת האשה, ואומרת הגמ' ומאי טעמא דרבי שהמאמר קונה גם שלא לדעת היבמה, כיון שרבי לומד את הדין של מאמר מייבוש, כיון שביאה קונה ומאמר קונה, וא"כ מה ביאה קונה בין לדעת היבמה ובין שלא לדעתה, אף המאמר קונה בין לדעת היבמה ובין שלא לדעתה, וחכמים סוברים שלומדים את הדין של מאמר מקידושין, וכמו שקידושי אשה אינם מועילים אלא לדעת האשה, כך המאמר אינו מועיל אלא לדעת היבמה. שואלת הגמ' האם וכמה דרבי אומר שהמאמר קונה בין לדעת היבמה ובין שלא לדעתה כך הוא אומר שהגט פוטר בין לדעת היבמה בין שלא לדעתה, או שלענין הגט רבי מודה שצריך לתת רק לדעת היבמה? פושטת הגמ' ואומרת שבגט גם רבי מודה שזה לא מועיל אם זה ניתן לה שלא מדעתה, ולמה רבי אומר שהמאמר קונה בין לדעת בין שלא לדעת?

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לג] יבמות קמב

– שכן ביאה בגדול קונה בין לדעת ובין שלא לדעת, ויפטור הגט שלא לדעת?!
וחליצה אינה פוטרת אלא לדעת.

הלכה ה

מתני' באיזה צד, עשה מאמר בזו ומאמר בזו – שני גיטין וחליצה, מאמר בזו ובעל לזו – שני גיטין וחליצה, מאמר בזו וגט לזו – צריכה גט וחליצה, מאמר בזו וחליץ לזו – הראשונה צריכה גט.

הלכה ו

מתני' גט לזו וגט לזו – צריכות הימינו חליצה, גט לזו ובעל לזו – צריכה גט וחליצה, גט לזו ומאמר לזו – צריכה גט וחליצה, גט לזו וחליץ לזו – אין אחר חליצה כלום.

המאמר, וצריך לעשות חליצה לאחת מהן, כדי להפקיע את הזיקה. ואם היבם עשה מאמר בזו בראשונה וחליץ לזו לשניה, א"כ הראשונה צריכה גט, כדי להפקיע את המאמר.

הלכה ו

מתני' ואם היבם נתן גט לזו לראשונה וחזר ונתן גט לזו לשניה, א"כ אחת מהן צריכות הימינו חליצה, כדי להפקיע את הזיקה. ואם היבם נתן גט לזו לראשונה, וחזר ובעל לזו לשניה, א"כ השניה צריכה גט, וצריך לעשות חליצה לאחת מהן, כדי להפקיע את הזיקה. ואם היבם נתן גט לזו לראשונה, ועשה מאמר לזו לשניה, א"כ השניה צריכה גט וצריך לעשות חליצה לאחת מהן, כדי להפקיע את הזיקה. ואם היבם נתן גט לזו לראשונה וחזר וחליץ לזו לשניה, א"כ אין אחר חליצה כלום, והן יכולות להתחתן לשוק.

שכן ביאה בגדול קונה בין לדעת היבמה ובין שלא לדעתה, ולכך המאמר שזה גם קונה הוא דומה לביאה, אבל וכי יפטור הגט שלא לדעת היבמה והרי החליצה אינה פוטרת אלא לדעת היבמה, לכך גם הגט אינו פוטר אלא לדעת היבמה.

הלכה ה

מתני' באיזה צד אמרו את הדין של שתי יבמות ליבם אחד? עשה מאמר בזו לראשונה, ומאמר בזו בשניה, א"כ צריכות שני גיטין להפקיע את המאמר, וצריך לעשות חליצה לאחת מהן, כדי להפקיע את הזיקה. ואם היבם עשה מאמר בזו בראשונה ובעל לזו את השניה, א"כ צריכות שני גיטין להפקיע את המאמר והביאה, וצריך לעשות חליצה לאחת מהן, כדי להפקיע את הזיקה. ואם היבם עשה מאמר בזו בראשונה ונתן גט לזו לשניה, א"כ הראשונה צריכה גט להפקיע את

מסכת פרק ה [ה"ו - דף לג] יבמות קמג

גמ' על דעתיה דרבי מהו שיהא מאמר לבן תשע? ביאת גדול גומרת ומאמרו קונה ומשייר, ביאת קטן קונה ומשייר ומאמרו קונה ומשייר, מה בין ביאתו למאמרו? ואית דבעי מימר מה בין מאמרו של גדול למאמרו של קטן.

שמואל אמר – דברי ר' מאיר עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, וכמה דאָת אמר עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, ודכוותה נעשה חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגט בגדול, ורבנן אמרי אין חליצת בן תשע שנים ויום אחד כלום, ולמה עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, שכן ביאה בגדול קונה בין לדעת בין שלא לדעת, נעשה חליצה בן תשע שנים ויום אחד כגט בגדול? וחליצה בגדול אינה פוטרת אלא לדעת.

תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, וא"כ אומר ר"מ שכמה דאָת אמר שעשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, ודכוותה על אותו משקל אני אומר שנעשה חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגט בגדול, ואם הקטן יעשה חליצה, הוא יפסול את היבמה על שאר האחים, אבל ורבנן אמרי שאין חליצת בן תשע שנים ויום אחד כלום, ומבארים חכמים מה החילוק, ולמה עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, שכן ביאה בגדול קונה בין לדעת בין שלא לדעת, ולכן מועיל הביאה של הקטן, למרות שאין בו דעת, אבל איך נעשה חליצה של בן תשע שנים ויום אחד כגט בגדול, והרי חליצה בגדול אינה פוטרת אלא לדעת, והיות ואין לקטן דעת, לכך לא מועיל החליצה שלו.

גמ' שואלת הגמ' על דעתיה דרבי לשיטת רבי שאומר שמאמר מועיל גם שלא לדעת, מהו שיהא מאמר לבן תשע, שהרי לא צריך דעת? פושטת הגמ' ואומרת שמאמר של קטן לא מועיל כלום, וההוכחה היא, שהרי ביאת גדול גומרת ולכן מאמרו קונה ומשייר (שהרי מאמר הוא דרגה פחות מאשר ביאה), אבל הרי ביאת קטן הוא רק קונה ומשייר, וא"כ איך אתה רוצה לומר שמאמרו ג"כ קונה ומשייר, שא"כ מה בין ביאתו למאמרו? ואומרת הגמ' ואית דבעי מימר שיש שאמרו את ההוכחה בנוסח הזה; שלא יתכן שמאמר של קטן יועיל, כיון שא"כ מה בין מאמרו של גדול למאמרו של קטן, והרי מעשה של קטן הוא פחות חשוב ממעשה של גדול.

שמואל אמר שדברי (שהטעם של) ר' מאיר, שהרי החכמים עשו את הביאת בן

הלכה ז

מתני' חלץ וחלץ, חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל. או בעל ובעל, או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ, אין אחר חליצה כלום. בין יבם אחד לשתי יבמות, ובין שני יבמין ליבמה אחת.

הלכה ח

מתני' חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל, או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ, אין אחר חליצה כלום. בין בתחילה בין באמצע בין בסוף. הבעילה, בזמן שהיא בתחילה אין אחריה כלום, ר' נחמיה אומר אחד בעולה ואחד חלוצה בין בתחילה בין באמצע ובין בסוף, אין אחריהן כלום.

גמ' ר' נחמיה אומר וכו': תמן אמרין, דברי ר' נחמיה ביאה פסולה פוטרת, על דעתין דרבנן דתמן ביאה בין שהיא לאחר המאמר בין שהיא לאחר

הלכה ז

מתני' אומרת המשנה שאם היבם חלץ לראשונה וחזר וחלץ לשניה, או שחלץ לראשונה ועשה מאמר או נתן גט או בעל את השניה. או שהיבם בעל את הראשונה וחזר ובעל את השניה, או שבעל לראשונה ועשה מאמר או נתן גט או חלץ לשניה, אין אחר חליצה כלום. ואומרת המשנה שהדין הזה הוא בין יבם אחד שעשה מעשה לשתי יבמות, ובין עם שני יבמין עשו מעשה ליבמה אחת.

הלכה ח

מתני' ואם היבם חלץ לראשונה ועשה מאמר או נתן גט או בעל את השניה, או שבעל את הראשונה ועשה

מאמר או נתן גט או חלץ לשניה, אין אחר חליצה כלום, ובין אם החליצה נעשתה בתחילה בין באמצע בין בסוף, אין לאחריה כלום, אבל לעניין הבעילה, רק בזמן שהיא נעשתה בתחילה אין אחריה כלום, אבל יש לאחר ביאה פסולה. ור' נחמיה אומר שאחד בעולה ואחד חלוצה (בין לעניין הבעילה ובין לעניין החליצה), בין בתחילה בין באמצע ובין בסוף, אין אחריהן כלום.

גמ' ר' נחמיה אומר וכו': אומרת הגמ' תמן בבבלי אמרין, שדברי (שסובר) ר' נחמיה שביאה פסולה פוטרת, ואומרת הגמ' שעל דעתין דרבנן דתמן שלשיטת חכמי בבל, ר' נחמיה סובר שהביאה בין שהיא לאחר המאמר ובין שהיא לאחר

מסכת פרק ה [ה"ח - דף לד] **יבמות** קמ"ה

הגט פוטרת, ועל דעתין דרבנן דהכא ביאה שהיא לאחר המאמר פוטרת, שהיא לאחר הגט אינה פוטרת, ולא שמע דאמר ר' הילא בשם ר' יוחנן, ר' נחמיה ור' שמעון ור"ג אמרו דבר אחד, דתניא שלש יבמות ליבם אחד, עשה מאמר בזו ובעל לזו וחזר ועשה מאמר לשלישית, ר' נחמיה אומר הראשונה צריכה גט וחליצה ואין אחר בעילה כלום, קל וחומר, מה אם חליצה שהיא פוסלת מן הכהונה, אין אחריה כלום, ביאה שאינה פוסלת מן הכהונה, אחר בעילה אינו דין שלא יהא אחריה כלום, ורבנן אסור בקרובות שלשתן, וצריכות שלשה גיטין, וחליצה לאחת מהן.

הדרן עלך פרק רבן גמליאל

לחליצה), אפי"ה אין אחריה כלום, ביאה פסולה שאינה פוסלת מן הכהונה, כיון שנשאר בה זיקת יבמין, ולכך זה לא כמו שהוא בא על הזונה (דהיינו שהולכים כאן לקולא), א"כ ודאי שמה שהוא יעשה לאחר הבעילה אינו דין שלא יהא אחריה כלום, וא"כ מזה שר' נחמיה אמר שצריך חליצה לאחר הביאה הפסולה מוכח לא כדברי חכמי א"י ובבבלי, שאומרים שביאה פסולה פוטרת לגמרי, ומה שר' נחמיה אמר במשנה שאין אחר הבעילה כלום, היינו שאם היבם עשה חליצה או מאמר או שנתן גט לאחר הבעילה או החליצה הפסולה, זה לא הועיל בה, אבל יצטרכו לחלוץ לאחר הבעילה הפסולה. ורבנן שנחלקים על ר' נחמיה אומרים שמועיל המאמר בשלישית, ולכך היבם אסור בקרובות שלשתן, וצריכות שלשה גיטין, כדי להפקיע את המאמר או את הביאה, וצריך לעשות חליצה לאחת מהן, כדי להפקיע את הזיקה.

הדרן עלך בלי נדר פרק רבן גמליאל

הגט - פוטרת, כיון שר' נחמיה לא גזר שיאמרו שהגט פטר, אבל ועל דעתין דרבנן דהכא לשיטת חכמי א"י, ר' נחמיה סובר שהביאה שהיא לאחר המאמר פוטרת, אבל הביאה שהיא לאחר הגט אינה פוטרת, כדי שלא יאמרו שהגט פטר, ואומרת הגמ' שחכמי א"י ובבבלי לא שמעו את מה דאמר ר' הילא בשם ר' יוחנן, שר' נחמיה ור' שמעון ור"ג שלשתם אמרו דבר אחד, שאין מאמר אחר מאמר, דתניא שלש יבמות שנפלו לפני יבם אחד, ועשה מאמר בזו בראשונה ובעל לזו את השניה וחזר ועשה מאמר לשלישית, ר' נחמיה אומר שהיות והביאה היא ביאה פסולה, לכך הראשונה צריכה גט למאמר, וצריך לעשות חליצה לאחת מהן, כדי להפקיע את הזיקה, אבל ואין אחר בעילה כלום, ולכך השלישית לא צריכה גט, וזה (שאין לאחר הבעילה כלום) נלמד מקל וחומר, ומה אם חליצה פסולה שהיא פוסלת מן הכהונה, כיון שנשאר בה זיקת יבמין (ולכך זה נחשב

פרק ו'

הלכה א

מתני' הבא על יבמתו – בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון, אפילו הוא שוגג והיא מזידה, הוא מזיד והיא שוגגת, הוא אנוס והיא לא אנוסה, היא אנוסה והוא לא אנוס, אחד המערה ואחד הגומר קנה, ולא חלק בין ביאה לביאה.

גמ' אפילו הוא שוגג והיא מזידה וכו': אנן תנינן אפילו הוא שוגג והיא מזידה, הוא מזיד והיא שוגגת, תני ר' חייה אפילו שניהן שוגגין אפילו שניהן מזידין. הוון בעיי מימר בפיקח שיש בו דעת – שהוא קונה בין לדעת בין שלא לדעת, וחרש שאין בו דעת לא יקנה אלא לדעת, אשכח תני ר' חייה, אחד החרש ואחד השוטה שבעלו קנו ופטרו את הצרות.

בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה, ובכל המקרים האלו, הוא קנה את יבמתו. **גמ'** אפילו הוא שוגג והיא מזידה וכו': אומרת הגמ' שאנן תנינן אפילו הוא שוגג והיא מזידה, הוא מזיד והיא שוגגת, אבל תני ר' חייה שאפילו שניהן שוגגין, או אפילו שניהן מזידין, היבם קנה את יבמתו. ואומרת הגמ' שהוון בעיי מימר רצו בני הישיבה לומר, שכל מה שהיבם קנה את יבמתו שלא לדעת, זה מדובר רק בפיקח שיש בו דעת – שהוא קונה בין לדעת בין שלא לדעת, אבל וחרש שאין בו דעת, א"כ הוא לא יקנה את יבמתו אלא לדעת, והיות ואין לו דעת, לכך הוא לא יקנה את יבמתו, אבל אשכח נמצאה ברייתא שחני ר' חייה, אחד החרש ואחד השוטה שבעלו את יבמותיהם, קנו ופטרו את הצרות.

מתני' הבא על יבמתו – בין בשוגג שהוא לא ידע שהיא יבמתו, ובין במזיד שהוא ידע שהיא יבמתו, אלא שהוא בא עליה לשם זנות, בין באונס דהיינו שהוא התקשה לאשתו, ובאו גויים והדביקו אותו על יבמתו, בין ברצון לשם יבום (זה אומנם פשוט, אלא שדרך המשניות להזכיר את הרצון כשמזכירים אונס), ואומרת המשנה שלא רק אם היבם בא עליה שלא לשם מצוה והיבמה התכוונה לשם מצוה, אלא אפילו הוא שוגג והיא מזידה, או שהוא מזיד והיא שוגגת, או שהוא אנוס והיא לא אנוסה, אלא שהיא התכוונה לשם זנות, או שהיא אנוסה והוא לא אנוס, אלא שהוא התכוין לשם זנות. וכן אחד (בין) המערה הגמ' תבאר מה הכוונה, ואחד הגומר את ביאתו קנה את יבמתו. וכן התורה לא חלקה

יְבִמָּה יָבָא עָלֶיהָ לְדַעְתָּהּ, וְלִקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה שְׁלֵמָה, לְדַעְתָּהּ, וְיְבִמָּה אֵפִילוּ עַל כְּרַחֲהָ. יְבִמָּה יָבָא עָלֶיהָ לְדַעְתָּהּ, וְלִקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה שְׁלֵמָה לְדַעְתָּהּ, וְיְבִמָּה אֵפִילוּ עַל כְּרַחֲהָ. יְבִמָּה יָבָא עָלֶיהָ כְּדִרְכָּהּ, וְלִקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה שְׁלֵמָה כְּדִרְכָּהּ, וְיְבִמָּה אֵפִילוּ מִן הַצֵּד. יְבִמָּה יָבָא עָלֶיהָ בִּיָּאָה גְּמִוְרָה, וְלִקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה בִּיָּאָה שְׁאִינָה גְּמִוְרָה, וְיְבִמָּה אֵפִילוּ בְּהַעֲרִיָּה. אִיזוּ הִיא הַעֲרִיָּה? רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב שְׁמוּאֵל, עַד כְּדִי שְׁתַּחֲא אֲצַבֵּעַ נִרְאִית בֵּין הַשְּׁפִוִּיּוֹת, ר' יוֹחָנָן אָמַר עַד שְׁתִּיכְנַס הַעֲטֵרָה, ר' בַּא בַר חִיָּה בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן נִכְנַסָּה הַעֲטֵרָה זֶה הוּא גִמְרָה בִּיָּאָה. מַה אָנֹכִי קִיּוּמִין, אִם בְּשֵׁאֵר כָּל הַעֲרִיּוֹת, עֹשֶׂה בְּהֵן אֶת הַמַּעֲרָה כְּגִוְמָר, אִם בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה, עַד שִׁפְלוּט, וְאָמַר ר' יִרְמְיָה ר' בַּא בַר מַמַּל בְּשֵׁם רַב "שְׂכֶבֶת זֶרַע" עַד שִׁפְלוּט? אֵלֹא פָּן אָנֹכִי קִיּוּמִין, בְּאִלְמָנָה

רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב שְׁמוּאֵל, עַד כְּדִי שְׁתַּחֲא אֲצַבֵּעַ נִרְאִית בֵּין הַשְּׁפִוִּיּוֹת, דְּהֵיִינוּ שְׁהִיבִים לֹא הַכְּנִיס אֶת הַגִּיד לְאוֹתוֹ מִקּוֹם, אֵלֹא הַגִּיד נִרְאָה בֵּין הַשְּׁפִוִּיּוֹת, וְהַגִּיד רַק נִשְׁק לְאוֹתוֹ הַמִּקּוֹם, וּר' יוֹחָנָן אָמַר שְׁנִשְׁקָה אֵינָה כְּלוּם, אֵלֹא הַהֲעֵרָא זֶה דּוֹקָא עַד שְׁתִּיכְנַס הַעֲטֵרָה לְאוֹתוֹ הַמִּקּוֹם, אֲבָל ר' בַּא בַר חִיָּה אָמַר בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן כְּדַבְּרִי שְׁמוּאֵל (שְׁהֲעֵרָא הֵיִינוּ נִשְׁקָה), וְאִם נִכְנַסָּה הַעֲטֵרָה – זֶה הוּא גִמְרָה בִּיָּאָה. שְׁוֹאֵלֵת הַגַּמ' לְעִנְיָן מַה ר' יוֹחָנָן אָמַר שְׁאִם "נִכְנַסָּה הַעֲטֵרָה – זֶה הוּא גִמְרָה בִּיָּאָה", וְלְעִנְיָן מַה אָנֹכִי קִיּוּמִין, אִם בְּשֵׁאֵר כָּל הַעֲרִיּוֹת, הֲרִי עֹשֶׂה בְּהֵן אֶת הַמַּעֲרָה כְּגִוְמָר אֶת הַבִּיָּאָה (וְלֹא צָרִיךְ לְגִמְרָה אֶת הַבִּיָּאָה). וְאִם בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה, הֲרִי לֹא מִתְחַיִּיבִים אֵלֹא עַד שִׁפְלוּט זֶרַע, כְּמוֹ שְׁאָמַר ר' יִרְמְיָה בְּשֵׁם ר' בַּא בַר מַמַּל בְּשֵׁם רַב, שְׁהִיּוֹת וְכָתוּב בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה "וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה" "שְׂכֶבֶת זֶרַע" וְהוּא שְׁפָחָה נְחֻרְפָּת לְאִישׁ, מִכָּאֵן שְׁלֹא מִתְחַיִּיבִים בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה אֵלֹא עַד שִׁפְלוּט זֶרַע (וְלֹא מִסְפִּיק לְגִמְרָה אֶת הַבִּיָּאָה)? אֵלֹא פָּאן אָנֹכִי קִיּוּמִין, בְּאִלְמָנָה

וּמִבְּאֵרֵת הַגַּמ' מִדְּהִיכֵן יוֹדְעִים שִׁיבּוּם חָל גַּם ע"י הַבִּיָּאוֹת הַגְּרוּעוֹת הַמְּזַכְרִים בְּמִשְׁנָה, כִּיּוֹן שְׁכָתוּב יְבִמָּה יָבָא עָלֶיהָ הֵיִינוּ לְדַעְתָּהּ, וְכִשְׁכָּתוּב וְלִקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה זֶה בַּא לְרִבּוֹת שְׁלֹא לְדַעְתָּהּ, וְכִשְׁכָּתוּב וְיְבִמָּה זֶה בַּא לְרִבּוֹת אֵפִילוּ עַל כְּרַחֲהָ. וְכֵן דּוֹרְשִׁים אֶת זֶה כְּלָפִי הִיבְמָה; יְבִמָּה יָבָא עָלֶיהָ הֵיִינוּ לְדַעְתָּהּ, וְכִשְׁכָּתוּב וְלִקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה זֶה בַּא לְרִבּוֹת שְׁלֹא לְדַעְתָּהּ, וְכִשְׁכָּתוּב וְיְבִמָּה זֶה בַּא לְרִבּוֹת אֵפִילוּ עַל כְּרַחֲהָ. וְכֵן דּוֹרְשִׁים אֶת זֶה כְּלָפִי בִּיָּאוֹת גְּרוּעוֹת; יְבִמָּה יָבָא עָלֶיהָ הֵיִינוּ כְּדִרְכָּהּ, וְכִשְׁכָּתוּב וְלִקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה זֶה בַּא לְרִבּוֹת שְׁלֹא כְּדִרְכָּהּ, וְכִשְׁכָּתוּב וְיְבִמָּה זֶה בַּא לְרִבּוֹת אֵפִילוּ מִן הַצֵּד, דְּהֵיִינוּ אֵפִילוּ שְׁהִיבִים לֹא הַכְּנִיס אֵלֹא רַק אֶת הַעֲטֵרָה, שְׁאֵן הַגִּיד אֵינֶנּוּ מִתְחַמֵּם מִכָּל הַקִּיפּוֹ, אֵלֹא רַק צֵד אֶחָד, הוּא ג"כ קִנָּה אֶת יְבִמָּתוֹ. וְכֵן הַפְּסוּק נִדְרַשׁ יְבִמָּה יָבָא עָלֶיהָ הֵיִינוּ בְּבִיָּאָה גְּמִוְרָה שְׁהִזְרִיעַ בָּהּ, וְכִשְׁכָּתוּב וְלִקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה זֶה בַּא לְרִבּוֹת בִּיָּאָה שְׁאִינָה גְּמִוְרָה דְּהֵיִינוּ שְׁלֹא הִזְרִיעַ, וְכִשְׁכָּתוּב וְיְבִמָּה זֶה בַּא לְרִבּוֹת שְׁהִיבִים קִנָּה אֶת יְבִמָּתוֹ אֵפִילוּ בְּהַעֲרִיָּה. שְׁוֹאֵלֵת הַגַּמ' אִיזוּ הִיא הַעֲרִיָּה? מִתְרַצָּה הַגַּמ' אָמַר

מסכת פרק ו' [ה"א - דף לה] **במות**

קמח

לכהן גדול, ואמר ר' בא בר ממל, הערה בה חייב משום ביאה, נכנסה העטרה חייב משום חללה, גמר את הביאה חייב משום [ויקרא כא] וְלֹא יִחַלֵּל זָרְעוֹ בְּעַמּוּיוֹ. תמן תנינן, כל הנשים מטמאות בבית החיצון, איזה בית החיצון? ר' יוחנן אמר עד מקום שהתינוקות יושבות למים ונראות, אמר ליה ר' שמעון בן לקיש והלא כל הטמאות שהיא מטמא אינה מטמאה אלא שם, אלא עד בית השיניים, תני ר' זכיי עד בית השיניים, ומבין השיניים ולפנים, ר' יוסי ב"ר בון בשם שמואל כל בית הבושת קרוי בית החיצון.

קנה ולא חלק בין ביאה לביאה: מה קנה, שמואל אמר לא קנה אלא בדברים האמורים בפרשה – לירש ניכסי המת ולאסרה לאחיו ולהתיר צרתה לשוק, ר' יוחנן אמר קנה כל הדברים, אמר ר' יצחק בר אלעזר מה פליגינן, בשערה בה, אבל אם גמר את הביאה, כל עמא מודיי שקנה בכל הדברים. אמר ר' מתנייא מה פליגינן,

וכן תני ר' זכיי, שמפתח הרוחם עד בית השיניים זהו בית החיצון, ומבין השיניים ולפנים זה כבר אינו בכלל הבית החיצון, אבל ר' יוסי ב"ר בון בשם שמואל שכל בית הבושת היינו כל אותו המקום שהאבר נכנס, קרוי בית החיצון.

קנה ולא חלק בין ביאה לביאה: שואלת הגמ' לענין מה היבם קנה בביאות הגרועות האלו? שמואל אמר שלא קנה אלא בדברים האמורים בפרשה, דהיינו לירש את ניכסי המת, ולאסרה את היבמה לאחיו, ולהתיר את צרתה להינשא לשוק, אבל היא לא כאשתו לגמרי, שירש אותה ולהיטמאות לה, ור' יוחנן אמר שקנה לענין כל הדברים, אמר ר' יצחק בר אלעזר במה ר' יוחנן ור' יצחק בר"א פליגינן, דוקא בשערה בה, אבל אם גמר את הביאה, אפי' שזה היה שלא לדעת, כל עמא מודיי שקנה בכל הדברים, אמר ר' מתנייא במה ר' יוחנן ור' יצחק בר"א פליגינן, דוקא

לכהן גדול, וזה כמו מה דאמר ר' בא בר ממל, שאם הכ"ג הערה בה באלמנה, חייב משום ביאה, כמו כל חייבי לאוין שחייבים בהעראה, וכשנכנסה העטרה – חייב גם משום חללה, כיון שהיא כבר התחללה בהעראה, וכשגמר את הביאה והזריע, חייב משום וְלֹא יִחַלֵּל זָרְעוֹ בְּעַמּוּיוֹ. תמן במסכת נדה תנינן, כל הנשים מטמאות (נטמאות) בנדה, כשהדם נמצא בבית החיצון, הגם שהדם לא יצא לחוץ לגמרי; שואלת הגמ' איזה בית החיצון? מתרצת הגמ' ר' יוחנן אמר עד מקום שכאשר התינוקות יושבות להשתין מים ונראות, אמר ליה ר' שמעון בן לקיש והלא כל הטמאות שהיא מטמא (נטמאת במגע, כגון שנגע בה שם שרץ), אינה מטמאה אלא שם, כיון שזה מקום מגולה, ואם הדם יצא לשם, פשוט שהאשה נטמאה? אלא אמר רשב"ל שהבית החיצון היינו מפתח הרוחם עד בית השיניים (מקום שיש שם תלתולי בשר),

מסכת פרק ו' [ה"א - דף לה] **בבמות** קמט

בבא עליה עודה בבית אביה, אבל אם בא עליה בבית בעלה, כל עמא מודיי שקנה בכל הדברים, אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן, כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר. מהו שתאכל בתרומה? ר' בא בשם שמואל נראין הדברים אם היתה אוכלת בתרומה בחיי בעלה אוכלת, ואם לאו אינה אוכלת, ר' יוחנן אמר אפילו לא אכלה אוכלת, ר' יוסי אמר אפילו נראית לאכול, מתניתא מסייעא לדין מתניתא מסייעא לדין, מתניתא מסייעא לשמואל, בת ישראל פיקחת שנישאת לכהן חרש, אינה אוכלת בתרומה, מת ונפלה לפני היבם, אם היה פיקח אוכלת, חרש אינה אוכלת. מתניתא מסייעא לר' יוחנן, בת ישראל פיקחת שנתארסה לכהן פיקח, לא הספיק לכונסה לחופה של נישואין עד שנתחרש הוא, או עד שנתחרשה היא, אינה אוכלת בתרומה, מת, ונפלה לפני היבם אפילו חרש, אוכלת, בזה יפה כח היבם מכח הבעל, שהיבם חרש מאכיל, והבעל חרש אינו מאכיל.

הזה, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לדין; מתניתא מסייעא לשמואל, ששנינו בברייתא, בת ישראל פיקחת שנישאת לכהן חרש, לאחר שהתקדשה כשבעלה היה פיקח, אינה אוכלת בתרומה, כיון שחרש לא יכול לעשות נישואין, ואם בעלה מת ונפלה לפני היבם, אז אם היבם היה פיקח אוכלת, ואם היבם היה חרש (שהביאה שלו היא ביאה גרועה) אינה אוכלת, וא"כ מוכח שאם היא לא אכלה בזמן בעלה, שהיא לא אוכלת ע"י יבום גרוע. ומתניתא מסייעא לר' יוחנן, ששנינו בברייתא, בת ישראל פיקחת שנתארסה לכהן פיקח, ולא הספיק לכונסה לחופה של נישואין עד שנתחרש הוא, או עד שנתחרשה היא, א"כ אינה אוכלת בתרומה, ואם בעלה מת, ונפלה לפני היבם אפילו שהוא חרש, היא אוכלת בתרומה, ובזה יפה כח היבם מכח הבעל, שהיבם החרש מאכיל, והבעל החרש אינו מאכיל בתרומה.

בבא עליה כשהיא עודה בבית אביה, אבל אם בא עליה בבית בעלה, דהיינו שהיבם הכניס את היבמה לביתו ושם הוא הערה בה, בזה כל עמא מודיי שקנה בכל הדברים, כיון שזה כנישואין, אמר ר' יוסי שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו שאם היבם כנס את היבמה הרי היא כאשתו לכל דבר, כיון שזה כנישואין. שואלת הגמ' ומדו שיבמה תאכל ע"י הביאות הגרועות האלו בתרומה? ר' בא בשם שמואל אמר שנראין הדברים שאם היא היתה אוכלת בתרומה בחיי בעלה (דהיינו שהיא נפלה לייבום מהנישואין) אוכלת ע"י הביאות הגרועות האלו, ואם לאו (דהיינו שהיא נפלה לייבום מהאירוסין) אינה אוכלת ע"י הביאות הגרועות האלו, ור' יוחנן אמר שאפילו אם היא לא אכלה אוכלת, ור' יוסי אמר שלשית שמואל (שאם היא אכלה בזמן בעלה, א"כ היא תאכל ע"י היבום הגרוע הזה), זה לא רק אם היא אכלה בפועל בזמן בעלה, אלא אפילו אם היא נראית לאכול, א"כ היא תאכל ע"י היבום הגרוע

הלכה ב

מתני' וכן הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה, או פסולות – אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתי, פסל, ולא חלק בין ביאה לביאה.

גמ' וכן הבא על אחת מכל העריות וכו': [ויקרא כא] אֶלְמָנָה 'לא יִקַּח', יכול אפילו אנס, תלמוד לומר וְלֹא יִחַלֵּל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּיוֹ, יכול אפילו הערה, תלמוד לומר לא יחול – ולא יחלל, אפילו באונסין לא יחול, ולא יחלל אפילו בהערייה, עד כדון כר' עקיבה, כר' ישמעאל – תני ר' ישמעאל נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן [ויקרא יח] לקיחה בשאר כל העריות, מה לקיחה שנאמר בשאר כל

הלכה ב

מתני' וכן הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה, בביאות הגרועות ששנינו במשנה הקודמת, חייבים על זה, או שבא על אחת מהפסולות לביאה (בביאות הגרועות ששנינו במשנה הקודמת) כגון אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל (הנתינים, הם מהגבעונים, ודוד המלך פסל אותם מלבוא בקהל, כמו שנאמר "וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל"), ובת ישראל לממזר ולנתי, א"כ הוא פסל אותן מהכהונה (זה לא הולך כלפי 'ממזרת ונתינה' שהרי הן כבר פסולות לכהונה), ולא חלק בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה.

גמ' וכן הבא על אחת מכל העריות וכו': אומרת הבריייתא כתוב בפסוק אֶלְמָנָה וְגִרּוּשָׁה וְחָלָצָה זֶנְהָ אֶת אִלָּהּ 'לא יִקַּח', וא"כ משמע שכל האיסור הוא רק ע"י לקיחה (ע"י

קידושין), וא"כ יכול (אולי) אפילו אם הכ"ג אנס את האלמנה הוא יהיה פטור? תלמוד לומר וְלֹא יִחַלֵּל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּיוֹ, וכן יכול (אולי) אפילו אם הכ"ג הערה באלמנה הוא יהיה פטור, תלמוד לומר לא יחול – ולא יחלל, דהיינו הרי היה מספיק שיהיה כתוב 'לא יחול' וכתוב 'ולא יחלל', א"כ זה בא לרבות שאפילו באונסין יש את האיסור של לא יחול, ומזה שכתוב ולא יחלל מכאן שעוברים על הלאו אפילו בהערייה, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו הדרשה טובה רק כר' עקיבה שדורש את ריבוי התיבות, אבל כר' ישמעאל שאומר דברה תורה כלשון בני האדם, א"כ מהיכן יודעים לרבות את ההערה? תני ר' ישמעאל נאמר כאן לקיחה אֶלְמָנָה וְגִרּוּשָׁה וְחָלָצָה זֶנְהָ אֶת אִלָּהּ 'לא יִקַּח', ונאמר להלן לקיחה בשאר כל העריות, שהרי נאמר וְאִשָּׁה אֶל אֲחֻתָּה 'לא תִקַּח', וא"כ מה לקיחה שנאמר בשאר כל

הערייות עשה בהן את המערה כגומר, אף לקיחה שנאמר כאן נעשה בה את המערה כגומר, ר' חגי' בעי אי מה לקיחה שנאמר בשאר כל הערייות עשה בהן את המערה כגומר והוולד ממזר, אף לקיחה שנאמר כאן נעשה בה את המערה כגומר והוולד יהא ממזר? א"ר יוסה ליידיא מילה איתמר 'חלל' – לא דממזר רוב מן החלל. אתא ר' בון בר ביסנא בשם ר' בא בר ממל נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן לקיחה בשומרת יבם, מה לקיחה שנאמר בשומרת יבם עשה בה את המערה כגומר והוולד כשר, אף לקיחה שנאמר כאן נעשה את המערה כגומר והוולד כשר, דא"ר בא בר ממל הערה בה חייב משום ביאה, נכנסה העטרה חייב משום חללה, גמר את הביאה חייב משום [ויקרא כא] ולא יחלל זרעו בעמיו.

הלכה ג

מתני' אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, מן האירוסין,

אלמנה וגרושה וחלוצה זנה את אלה לא יקח, ונאמר להלן לקיחה בשומרת יבם, יבמה יבא עליה ולקחה 'לו' לאשה, ומכאן שהיבם יקח אותה 'לו' לאשה ולא אדם זר, וא"כ מה לקיחה שנאמר בשומרת יבם עשה בה את המערה כגומר והוולד כשר, אף לקיחה שנאמר כאן באיסורי כהונה נעשה את המערה כגומר והוולד כשר, דהיינו שהוא אינו ממזר, וזה (שחייבים בהעראה) כמו מה דא"ר בא בר ממל שאם הכ"ג הערה בה באלמנה, חייב משום ביאה, כמו כל חייבי לאוין שחייבים בהעראה, וכשנכנסה העטרה – חייב גם משום חללה, כיון שהיא התחללה בהעראה, וכשגמר את הביאה והזריע, חייב משום ולא יחלל זרעו בעמיו.

הלכה ג

מתני' אלמנה (כהנת) לכהן גדול, או גרושה וחלוצה (כהנות) לכהן הדיוט, מן האירוסין, דהיינו שהן עדיין לא

הערייות עשה בהן את המערה כגומר, שהרי נאמר ואיש אשר ישכב את אשה הנה וגלה את ערותה את מקרה הערה (ולומדים את כל הערייות מנדה), א"כ אף לקיחה שנאמר כאן בפסולי כהונה, נעשה בה את המערה כגומר, שואלת הגמ' ר' חגי' בעי א"כ אולי נאמר אי מה לקיחה שנאמר בשאר כל הערייות – עשה בהן את המערה כגומר והוולד ממזר, אף לקיחה שנאמר כאן (באיסורי כהונה) נעשה בה את המערה כגומר והוולד יהא ממזר? מתרצת הגמ' א"ר יוסה והרי ליידיא מילה איתמר לאיזה עניין כתוב בפסוק שהוולד 'חלל', וכי אנחנו לא יודעים דממזר רוב (חמור) מן החלל, וא"כ מדוע כתוב שהנולד מפסולי כהונה הוא חלל, אלא לומר לך שחללים הוא עושה ואינו עושה ממזרים. אבל כי אתא ר' בון בר ביסנא אמר בשם ר' בא בר ממל שלא מקשים את איסורי כהונה לערייות, אלא נאמר כאן בכהונה לקיחה

מסכת פרק ו' [ה"ג - דף לו] יבמות

לא יאכלו בתרומה, ר' אלעזר ור' שמעון מכשירין, נתאלמנו או נתגרשו מן הנישואין פסולות, ומן האירוסין כשירות.

גמ' אלמנה לכהן גדול וכו': מה טעמון דרבנן? נאמר כאן הוייה ונאמר להלן הוייה [דברים כב] פי 'יהיה' נעך בתולה מארשה לאיש, מה הוייה שנאמר להלן אירוסין, אף כאן אירוסין, מה טעמון דר' לעזר ור' שמעון, נאמר כאן הווייה [ויקרא כב] ובת כהן פי 'תהיה' לאיש זר, ונאמר להלן הווייה, מה הווייה שנאמר להלן נישואין, אף כאן נישואין. אמר ר' יוסה, מנא לר' לעזר ולר' שמעון בת כהן שנתארסה לישראל שאינה אוכלת בתרומה, לא מן הדין קרייא ובת כהן פי תהיה לאיש זר, הכא אינון עבדין ליה אירוסין, והכא אינון עבדין ליה נישואים? מה טעמון דרבנן?

הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה 'להיות' לו לאשה אחרי אשר הטמאה, והרי האיסור של מחזיר גרושתו הוא רק לאחר שנישאת לאחר, וא"כ מה הווייה שנאמר להלן במחזיר גרושתו, זה הולך כלפי נישואין, אף ההווייה האמורה כאן (ובת כהן פי תהיה לאיש זר), היינו נישואין. שואלת הגמ' אמר ר' יוסה, והרי מנא לר' לעזר ולר' שמעון שבת כהן שנתארסה לישראל שאינה אוכלת בתרומה, וכי זה לא מן הדין קרייא וכי זה לא מהפסוק שכתוב ובת כהן פי תהיה לאיש זר, וא"כ הכא (לענין בת כהן המאורסת לישראל) אינון עבדין ליה הם מעמידים שמה שכתוב ובת כהן פי תהיה לאיש זר, היינו אירוסין, והכא לענין המשתמרת לביאה פסולה אינון עבדין ליה שמה שכתוב ובת כהן פי תהיה לאיש זר, היינו נישואים? (והגמ' לא מתרצת). שואלת הגמ' ומה טעמון דרבנן שאומרים שמה שכתוב ובת כהן פי תהיה לאיש זר, היינו שהיא מאורסת לכהן, והרי הוא אינו איש זר?

נישאו, לא יאכלו בתרומה, כיון שהן מיועדות לביאה פסולה, ור' אלעזר ור' שמעון מכשירין, כיון שהן עדיין לא נעשו חללות. ואם הן נתאלמנו או נתגרשו מן הנישואין פסולות מן הכהונה, כיון שהן נעשו חללות, אבל ומן האירוסין כשירות, כיון שהן לא נעשו חללות, וכן הן כבר לא מיועדות לביאה פסולה.

גמ' אלמנה לכהן גדול וכו': אומרת הגמ' מה טעמון דרבנן שהמשתמרת לביאה פסולה אסורה בתרומה, כיון שנאמר כאן הוייה ובת כהן פי 'תהיה' לאיש זר, הוא בתרומת הקדשים לא תאכל, ונאמר להלן הוייה פי 'יהיה' נעך בתולה מארשה לאיש, וא"כ מה הוייה שנאמר להלן (בפרשת אונס ומפתה) היינו אירוסין, אף הוייה האמורה כאן היינו אירוסין, ומה טעמון דר' לעזר ור' שמעון, שהמשתמרת לביאה פסולה אסורה בתרומה, כיון שנאמר כאן הווייה ובת כהן פי 'תהיה' לאיש זר, ונאמר להלן הווייה "לא יוכל בעלה

לְאִישׁ – לְאִישׁ הַמֵּאכִיל, והלא דין הוא מה אם ישראל שאין ביאתו פוסלתה מן הכהונה ביאתו פוסלתה מן התרומה, כהן גדול שביאתו פוסלתה מן הכהונה אינו דין שתהא ביאתו פוסלתה מן התרומה?! לא, אם אמרת בישראל שאינו מאכיל את אחרות תאמר בכהן גדול שהוא מאכיל את אחרות, הואיל והוא מאכיל את אחרות לא תהא ביאתו פוסלתה מן התרומה, נשבר קל וחומר, וחזרת לך למקרא, לפום כן צריך מימר לְאִישׁ – לְאִישׁ הַמֵּאכִיל. מה טעמא לא אמר ר' לעזר ור' שמעון אירוסין פוסלין אותה מלוכל בתרומה, מה עבד לה ר' לעזר ור' שמעון, משום שהיא ראויה לוכל או משום שהוא ראוי להאכיל? נישמענה מן הדא, אם לא ידעה משעה שנעשה פצוע דכא וכרות שפכה הרי אלו יאכלו, אמר ר' לעזר דר' לעזר ור' שמעון היא, אית לך מימר הדא משום שהיא ראויה לאכול?!

צריך מימר את הדרשה שהפסוק מדבר שהגרשה מאורסת לְאִישׁ, היינו לְאִישׁ הַמֵּאכִיל. שואלת הגמ' מה טעמא לא אמרו ר' לעזר ור' שמעון שאירוסין פוסלין אותה (את הכהנת הגרשה) מלוכל בתרומה, ומה עבדו (ומה עשו) לה (לגרשה המאורסת לכהן) ר' לעזר ור' שמעון, האם הטעם הוא משום שהיא ראויה לוכל לאחר שתתגרש ממנו, או משום שהוא הכהן ראוי להאכיל נשים כשרות לו בתרומה? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, ששנינו לקמן לענין הנשואה לכהן שנעשה פצוע דכא, שאם הוא לא ידעה (לא בא עליה) משעה שנעשה פצוע דכא או כרות שפכה, ולא פסלה, א"כ הרי אלו יאכלו, ואמר ר' לעזר שהמשנה הזאת היא מדברי ר' לעזר ור' שמעון היא, שאומרים שהמשתמרת לביאה פסולה אוכלת בתרומה, וא"כ וכי אית לך מימר על הדא (על הפצוע דכא הזה) שאשתו אוכלת משום שהיא ראויה לאכול? והרי מדובר גם בבת ישראל הנשואה לפצוע דכא (שאינה אוכלת

מתרצת הגמ' שהיות וכתוב ובת כהן כי תקיף לְאִישׁ זר, ולא כתוב 'כי תהיה לזר', מכאן שכוונת התורה שאם בת כהן תהיה מאורסת לְאִישׁ הַמֵּאכִיל, אלא שהוא זר אצלה – הוא בתרומת הקדשים לא תאכל, שואלת הגמ' ומדוע צריך את הדרשה, והלא דין הוא והרי יכולים ללמוד את זה מק"ו, ומה אם ישראל שאין ביאתו פוסלתה מן הכהונה, אפי"ה המשתמרת לביאתו (דהיינו שהיא התקדשה לישראל) פוסלתה מן התרומה, כהן גדול שביאתו פוסלתה מן הכהונה, אינו דין שתהא המיועדת לביאתו – פוסלתה מן התרומה?! חזרת הגמ' ואומרת שלא יכולים ללמוד מק"ו, כיון שאם אמרת בישראל שהמיועדת לו פסולה לאכול בתרומה, זה מכיון שהוא אינו מאכיל את האחרות בתרומה, אבל תאמר בכהן גדול שהוא מאכיל את האחרות בתרומה, א"כ אולי נאמר שהואיל והוא מאכיל את האחרות בתרומה, שלא תהא המשתמרת לביאתו פוסלתה מן התרומה, וא"כ נשבר הקל וחומר, ולכך חזרת לך למקרא, ולפום כן

מסכת פרק ו' [ה"ד - דף לו] יבמות

והכא משום שהוא ראוי להאכיל.

נתאלמנו או נתגרשו מן הנישואין פסולות וכו': אמר ר' יוסי בר' בון לא סוף דבר מן הנישואין, נבעלו – בין מן האירוסין בין מן הנישואין פסולות, לא נבעלו – בין מן האירוסין בין מן הנישואין כשירות.

הלכה ד

מתני' כהן גדול לא ישא את האלמנה, בין אלמנה מן האירוסין, בין אלמנה מן הנישואין. לא ישא את הבוגרת, ר' אלעזר ור' שמעון מכשירין בבוגרת. לא ישא את מוכת עץ. ארס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול – יכנוס, מעשה ביהושע בן גמלא שקידש את מרתא בת בייתוס ומינהו המלך להיות כהן גדול וכנסה. שומרת יבם לכהן הדיוט ונתמנה להיות כ"ג, אף על פי שעשה בה מאמר, לא יכנוס. כהן גדול שמת אָחיו – חולץ ולא מייבם.

גמ' כהן גדול לא ישא את האלמנה וכו': [ויקרא כא] אֶלְמָנָה לֹא יִקַּח בִּין מִן

בְּכַתּוּלָּהּ יִקַּח, והרי לבוגרת כלו הבתולים, ור' אלעזר ור' שמעון מכשירין בבוגרת, וכן לא ישא את מוכת עץ דהיינו שנתקע לה עץ באותו מקום. ואומרת המשנה שאם כהן הדיוט ארס את האלמנה ואח"כ הוא נתמנה להיות כהן גדול יכנוס אותה, ומעשה ביהושע בן גמלא שקידש את מרתא בת בייתוס שהיא היתה אלמנה, ומינהו המלך להיות כהן גדול וכנסה. שומרת יבם לכהן הדיוט ונתמנה להיות כ"ג, אף על פי שעשה בה מאמר, שזה כקידושין, לא יכנוס. כהן גדול שמת אָחיו – חולץ ולא מייבם, שהרי הוא אסור באלמנה.

גמ' כהן גדול לא ישא את האלמנה וכו': שהרי נאמר אֶלְמָנָה וְגֵרֹשָׁה וְחֻלְלָה וְזָנָה אֶת אֶלְהָ לֹא יִקַּח, וא"כ כשכתוב אֶלְמָנָה לֹא יִקַּח היינו בין מן

מצד עצמה, וא"כ גם הכא היא (הגרופה) אוכלת משום שהוא ראוי להאכיל באשה כשרה.

נתאלמנו או נתגרשו מן הנישואין פסולות וכו': אמר ר' יוסי בר' בון שלא סוף דבר אין עיקר הטעם שהן התאלמנו מן הנישואין, אלא עיקר הטעם שאם הן נבעלו, והתאלמנו בין מן האירוסין בין מן הנישואין, הן פסולות, ואם הן לא נבעלו, והתאלמנו בין מן האירוסין בין מן הנישואין, הן כשירות.

הלכה ד

מתני' כהן גדול לא ישא את האלמנה, בין שהיא אלמנה מן האירוסין, ובין שהיא אלמנה מן הנישואין. וכן לא ישא את הבוגרת, כיון שכתוב וְהוּא אִשָּׁה

האירוסין בין מן הנישואין, וגרושה לא יקח, בין מן האירוסין בין מן הנישואין. לא ישא את הבוגרת וכו': תני לא ישא את הבוגרת, ר' אלעזר ור' שמעון מכשירין בבוגרת, שוין שלא יקח את מוכת עץ, מה בין בוגרת מה בין מוכת עץ? בוגרת כלו בתוליה במעיה, מוכת עץ יצאו בתוליה לחוץ. ואית דמחלפין, לא ישא את מוכת עץ, ר' לעזר ור' שמעון מכשירין במוכת עץ, ושוין שלא ישא את הבוגרת, מה בין בוגרת מה בין מוכת עץ? בוגרת עברו ימי הנעורים, מוכת עץ לא עברו ימי הנעורים. אחות מוכת עץ, ר"מ ור"ש אומר לא יטמא לה, וחכ"א יטמא לה, יאות ר"מ ור"ש על דעתין דאילין תניי, מחלפתה שיטתין דרבנן, תמן אינון אמרין נערה לא בוגרת, בתולה לא מוכת עץ, והכא אינון אמרין הכין? א"ר הילא כל

שלא ישא את הבוגרת, שואלת הגמ' מה בין בוגרת שר"א ור"ש פוסלים, ומה בין מוכת עץ שר"א ור"ש מכשירים? מתרצת הגמ' כיון שבוגרת עברו ימי הנעורים, והרי כ"ג צריך לישא רק נערה, אבל מוכת עץ לא עברו ימי הנעורים. תני, כהן שהיתה לו אחות מוכת עץ ומתה, ר"מ ור"ש אומר לא יטמא לה, כיון שכתוב וְלֹא־חָתָן הַבְּתוּלָה, והמוכת עץ אינה בתולה, וחכ"א שיטמא לה, ואומרת הגמ' שיאות אמרי ר"מ ור"ש שלא יטמא למוכת עץ, וזה על דעתין דאילין תניי ששנו שכ"ג לא ישא את המוכת עץ, אבל ק' לשיטת הברייתא האומרת שכ"ג ישא את המוכת עץ, וכן שואלת הגמ' שלכא' מחלפתה שיטתין דרבנן, שהרי תמן לעניין נשואי הכ"ג אינון אמרין שהכ"ג צריך להתחתן רק עם נערה ולא עם בוגרת, ורק עם בתולה ולא עם מוכת עץ, והכא אינון אמרין הכין שכהן נטמא לאחותו המוכת עץ? מתרצת הגמ' א"ר הילא שכל מדרש בעניינו, שבכל מקום דורשים לפי

האירוסין ובין מן הנישואין, הגם שבתורה מוזכר אלמנה רק מהנישואין (כמו שמצינו אצל תמר, וַיֹּאמֶר יְהוָה לְתָמָר פְּלֹתוֹ שְׁבִי אִלְמָנָה), וזה מכיון שכתוב וגרושה לא יקח, והרי לעניין גרושה ודאי שמדובר בין מן האירוסין בין מן הנישואין, לכך גם כלפי האלמנה זה הולך גם אם היא אלמנה מן האירוסין.

לא ישא את הבוגרת וכו': תני לא ישא את הבוגרת, ר' אלעזר ור' שמעון מכשירין בבוגרת, ושוין (בין ת"ק ובין ר"א ור"ש) שלא יקח את מוכת עץ, שואלת הגמ' מה בין בוגרת שר"א ור"ש מכשירים, ומה בין מוכת עץ, שר"א ור"ש מודים שאסור לכ"ג ליקח אותה? מתרצת הגמ' כיון שלבוגרת כלו בתוליה (נבלעו בתוליה) במעיה, אבל למוכת עץ יצאו בתוליה לחוץ, ולכך היא פסולה, ואומרת הגמ' ואית דמחלפין, והם גרסו שכ"ג לא ישא את מוכת עץ, ור' לעזר ור' שמעון מכשירין במוכת עץ, ושוין (בין ת"ק ובין ר"א ור"ש)

מסכת פרק ו' [ה"ד - דף לז] יבמות

מדרש בעניינו, תמן [ויקרא כא] וְלֹאֲחָתָן תִּבְתּוֹלָהּ – פרט לאנוסה ולמפותה, או יכול שאני מוציא את מוכת עין, תלמוד לומר אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה לְאִישׁ, את שהיתה בידי איש, לא שהיתה על ידי אחר, הַקְרוּבָה לרבות את הארוסה, אֱלִיו לרבות את הבוגרת. מחלפה שיטתין דרבנין, תמן אינון אמרין הַקְרוּבָה לֹא ארוסה, אֱלִיו לֹא גרושה, והכא אינון אמרין הַכִּין? א"ר הילא כל מדרש בעניינו, אחותו לעולם היא בפנים עד שתצא לחוץ, ארוסתו לעולם היא בחוץ עד שתכנס לפנים.

אנוסתו ומפותתו לא יכנים, ואם כנס אין מוציאין מידו, אנוסת חבירו ומפותת חבירו לא יכנוס, ואם כנס מוציאין מידו. לא ישא את הקטנה, אבל נושא את הממאנת, וממאנת לא קטנה היא? ממתינין לה עד שתגדיל.

אירס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול יכנים: ודכוותה אירס את הקטנה

שהרי אחותו לעולם היא בפנים, היא קרובה של אחיה, עד שתצא לחוץ ע"י נישואין, אבל לענין הבעל, הרי ארוסתו לעולם היא בחוץ, עד שתכנס לפנים ע"י נישואין.

אנוסתו או מפותתו של הכ"ג עצמו, לכתחילה לא יכנים, כיון שבתוליה נשרו לפני נישואיו, ואם כנס אין מוציאין מידו, כיון שבתוליה נשרו תחתיו, אבל אנוסת חבירו או מפותת חבירו לא יכנוס, ואם כנס מוציאין מידו, כיון שהיא לא בתולה, וכן לא ישא את הקטנה, שנאמר כי אם בתולה מעמי יקח אשה, אבל נושא את הממאנת מהאירוסין, כיון שהמיאון עוקר את הקידושין מלמפרע, שואלת הגמ' וממאנת לא קטנה היא, וא"כ איך הכ"ג יכול לישא אותה? מתרצת הגמ' שממתינין לה עד שתגדיל, ואז הוא ישאנה.

אירס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול יכנים: שואלת הגמ' האם ודכוותה אם כהן הדיט אירס את הקטנה

העניין, תמן לעניין הטומאה כתוב וְלֹאֲחָתָן תִּבְתּוֹלָהּ, וא"כ זה פרט לאנוסה ולמפותה, שאסור לכהן להיטמא לה, כיון שהיא אינה בתולה, אבל או יכול שאני מוציא גם את מוכת עין, כיון שגם היא אינה בתולה, לכך תלמוד לומר אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה לְאִישׁ, ומכאן שרק את שהיתה (שבתוליה נשרו) בידי איש, אבל לא ממעטים את המוכת עין שהיתה (שבתוליה נשרו) על ידי דבר אחר, וכשכתוב הַקְרוּבָה זה בא לרבות את הארוסה, וכשכתוב אֱלִיו זה בא לרבות את הבוגרת, שנטמאים להן, שואלת הגמ' שלכאור' מחלפה שיטתין דרבנין, שהרי תמן אינון אמרין על הפסוק וְלֹאֲחָתָן תִּבְתּוֹלָהּ הַקְרוּבָה אֱלִיו, ומזה שכתוב הַקְרוּבָה משמע שהבעל לא נטמא לארוסה, ומזה שכתוב אֱלִיו מכאן שהבעל לא נטמא לגרושה שלו, והכא אינון אמרין הַכִּין, שנטמאים לאחותו המאורסת? מתרצת הגמ' א"ר הילא שכל מדרש בעניינו שבכל מקום דורשים לפי העניין,

מסכת פרק ו' [ה"ד - דף לז] **יבמות** קנז

ונתמנה להיות כהן גדול יכניס? קורא אני עליה 'אִשָּׁה' לא קמנה.
מעשה ביהושע בן גמלא וכו': הערמה עשה, שאל פיריומה וייתב לאמה בגויה,
שמעת וקיבלת עליה, ותנינן יצא שמה בעיר מקודשת, הרי זו מקודשת.
שומרת יבם לכהן הדיוט וכו': אף בית שמאי מודה בה, ואף ר' שמעון מודה בה,
ולא כר' לעזר בן ערך, דר' לעזר בן ערך אומר המאמר קונה קניין גמור
ביבמה.

כהן גדול שמת אחיו חולץ ולא מייבם: הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור,
ברם כמאן דמר חליצה קניין – אומרים לו עבור על דברי תורה?!

רצתה להיות גרושה, כיון שאז היא לא תוכל
להינשא לכהן, לכך היא הסכימה להתקדש
ליהושע בן גמלא.

שומרת יבם לכהן הדיוט וכו': אומרת הגמ'
שאף בית שמאי שאומרים שמאמר קונה,
מודה בה, כיון שב"ש אומרים שמאמר 'קונה
ומשייר', **ואף ר' שמעון** שמסתפק האם
מאמר קונה או לא, **מודה בה**, כיון שיתכן
שהמאמר לא קנה, אבל וזה (דברי המשנה)
לא כר' לעזר בן ערך, דר' לעזר בן ערך
אומר שהמאמר קונה קניין גמור ביבמה,
וא"כ זה כמו כהן שקידש את האלמנה ונתמנה
להיות כ"ג, שמותר לו לכנוס את ארוסתו.

כהן גדול שמת אחיו חולץ ולא מייבם:
אומרת הגמ' **הדא דברי המשנה** (שב"ג חולץ)
מסייעא למאן דאמר שחליצה זה רק
פטור לשוק, **ברם כמאן דאמר שחליצה** זה
בקניין (ובאילו שהחולץ מקדש את היבמה,
ואח"כ הוא פוטר אותה ע"י החליצה) א"כ
מדוע הכהן גדול חולץ, וכי **אומרים לו עבור**
על דברי תורה, והרי אסור לכ"ג לקדש
את הבעולה שנאמר 'וְהָיָה אִשָּׁה בְּתוּלָיָהּ
יָקָח'?

ונתמנה להיות כהן גדול שיכניס אותה
לפני שתגדיל? מתרצת הגמ' שלא, כיון
שקורא אני עליה כי אם בתולה מעמי יקח
'אִשָּׁה' ומכאן שהכ"ג צריך לישא רק 'אִשָּׁה'
ולא קטנה, ורק לענין האלמנה, מזה שכתוב
יקח 'אִשָּׁה' ולא כתוב רק 'יקח', מכאן
שלפעמים הכ"ג יכול לקחת אשה שאינה
בתולה, וזה במקרה שאירס את האלמנה
כשהיה עדיין כהן הדיוט.

מעשה ביהושע בן גמלא וכו': מבארת
הגמ' איך יהושע בן גמלא קידש את מרתא בת
בייתוס, שבהערמה יהושע בן גמלא **עשה**
לה, דהיינו שיהושע בן גמלא **שאל** את מרתא
האם תיכנס איתי לפיריומה (אפיריון) מקום
חשוב מאוד, המשמש גם לחופה? ובינתיים
יהושע בן גמלא **ייתב לאמה בגויה** הושיב
את אמא של מרתא באפיריון, ולכך יצא הקול
שמרתא התקדשה ליהושע בן גמלא,
וכשמרתא **שמעת** שיצא הקול שהיא
התקדשה ליהושע בן גמלא, ולכך היא
קיבלת עליה להתקדש לו, כיון ותנינן שאם
יצא שמה בעיר מקודשת, א"כ הרי
זו כמקודשת וצריכה גט, והיות ומרתא לא

הלכה ה

מתני' כהן הדיוט לא ישא את איילונית אלא אם כן יש לו אשה ובנים, ר' יהודה אומר אף מי שיש לו אשה ובנים לא ישא את איילונית, שהיא זונה האמורה בתורה, וחכמים אומרים אין זונה, אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות.

גמ' כהן הדיוט לא ישא את איילונית וכו': הא ישראל שאין לו אשה ובנים מותר בה? עוד הוא אסור בה, אלא בגין דתנינן תמן אין זונה האמורה בתורה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות, וכולהון לכהן, לפום כן לא תנינה.

ר' יהודה אומר וכו': אמר ר' יודה בן פזי כתיב [איוב כד] בִּין שׁוֹרְתָם יִצְהָרוּ יִקְבִּים דְּרָכּוֹ וַיִּצְמָאוּ, לֹא יִפְנֶה דְּרָךְ פְּרָמִים, שְׁלֹא הִיתָה בְּעִילָתָן לְשׁוֹם בָּנִים, אָמַר ר' סימון כתיב [הושע ד] וְאָכְלוּ וְלֹא יִשְׁבְּעוּ הִזְנוּ וְלֹא יִפְרְצוּ, שְׁלֹא הִיתָה בְּעִילָתָן

הלכה ה

מתני' כהן הדיוט לא ישא את איילונית (היינו שאין גופה ככל הנשים, אין לה שדיים וקולה עבה, ואינה ראויה לילד), אלא אם כן יש לו אשה ובנים שקיים בה מצות פרו ורבו, ר' יהודה אומר אף מי (כהן) שיש לו אשה ובנים לא ישא את איילונית, מפני שהיא זונה האמורה בתורה, וחכמים אומרים שאין אשה קרויה זונה, אלא גיורת ומשוחררת שנבעלו בהיותם גויים, וכן יהודיה שנבעלה בעילת זנות, היינו ביאת איסור.

גמ' כהן הדיוט לא ישא את איילונית וכו': שואלת הגמ' שמשמע מהמשנה הא ישראל שאין לו אשה ובנים מותר בה באיילונית, וזה ק', והרי גם ישראלי מצווה על פרו ורבו? מתרצת הגמ' עוד הוא באמת גם ישראלי אסור בה באיילונית, אא"כ יש לו אשה ובנים, אלא המשנה

כתבה את זה לעניין כהן, בגין היות דתנינן תמן בהמשך המשנה שאין זונה האמורה בתורה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות, והרי כולהון כל הדין של זונה, נאמר רק לכהן (לישראלי מותר לישא את הזונה), לפום כן לא תנינה, לכך המשנה לא כתבה את הדין הזה כלפי ישראלי.

ר' יהודה אומר וכו': אמר ר' יודה בן פזי מהיכן יודעים שבעילה שלא על מנת להביא ילדים זה בעילת זנות, כיון שכתיב בִּין שׁוֹרְתָם (בין שורות הזית) יִצְהָרוּ (ימסקו את השמן), ויִקְבִּים דְּרָכּוֹ וַיִּצְמָאוּ, והרי הפסוק מאוד ק', מדוע הם היו צמאים, והרי הם דרכו את הענבים, אלא זה בא לרמוז, שדור המבול היו בועלים שלא על מנת להביא ילדים, וזה דומה לדורך בגת ולא שותה, וכן כתוב שם לֹא יִפְנֶה דְּרָךְ פְּרָמִים לא פנו לעשות כדרך שמגדלים כרמים לפירות, דהיינו שלא היתה

מסכת פרק ו [ה"ו - דף לז] יבמות קנט

לשם בנים, כתיב [בראשית ד'] וַיִּקַּח לוֹ לְמֶנֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאֶחָת עֲדָה, שהיה מתעדרן בגופה, וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צֵלָה, שהיה יושב בצילה של בנים. מתיבין לר' יודה, הגע עצמך שהיתה עקרה ואין סופה לילד, הגע עצמך שהיתה זקונה.

תני, ר' לעזר אומר אף הפנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות, הרי זו בעילת זנות, אמר ר' בא בר ממל הדא אמרה כהן גדול שקידש אשה בבעילה – אינו כבא על הבעולה.

הלכה ו

מתני' לא יבטל אדם מפרייה ורביה אלא אם כן יש לו בנים, בית שמאי אומרים שני זכרים, ובית הלל אומרים זכר ונקיבה, שנאמר [בראשית ה'] זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאם, נשא אשה ושהתה עמו עשר שנים ולא ילדה, אינו רשאי לבטל,

תני, ר' לעזר אומר שאף הפנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות, הרי זו בעילת זנות, אמר ר' בא בר ממל, הדא אמרה מזה שר' בא בר ממל אמר שהבא על הפנויה 'שלא לשום אישות' הרי זו בעילת זנות, מוכח שאם הוא בא על הפנויה 'לשם אישות' דהיינו שהוא מקדש את אשה ע"י הבעילה, אין בזה חשש של זנות, כיון שהקידושין נעשים בתחילת הביאה, ומכאן מוכח שכהן גדול שקידש אשה בבעילה אינו כבא על הבעולה.

הלכה ו

מתני' לא יבטל אדם מפרייה ורביה אלא אם כן יש לו בנים, בית שמאי אומרים שצריך שיהיה לו שני זכרים, ואז הוא יכול להתבטל מפריה ורביה, ובית הלל אומרים זכר ונקיבה, שנאמר זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאם, ולומדים מברייתו של העולם. נשא אשה ושהתה עמו עשר שנים ולא ילדה, אינו רשאי לבטל מפריה

בעילתן לשום בנים, וכן אמר ר' סימון שכתיב וְאָכְלוּ וְלֹא יִשְׁבְּעוּ הַזֶּנִּי וְלֹא יִפְרְצוּ, דהיינו שלא היתה בעילתן לשם בנים, ומכאן שהבועל שלא על מנת לפרוץ (להביא ילדים) הרי זה כזנות. ואומרת הגמ' היכן מרומז בתורה שדור המבול בעלו שלא על מנת להביא ילדים, כיון שכתיב וַיִּקַּח לוֹ לְמֶנֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאֶחָת עֲדָה, והיא קרויה כר, מפני שהיה מתעדרן בגופה, וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צֵלָה, והיא קרויה כר, מפני שהיה יושב בצילה של הבנים שילדה לו, וא"כ מכאן מוכח שמנהג דור המבול היה שיהיה להם אשה רק לשם עידון ולא להביא ממנה ילדים. ואומרת הגמ' שחכמים מתיבין הקשו לר' יודה, הגע עצמך תתבונן בדברך, מה הדין באשה שהיתה עקרה, ואין סופה לילד, וכי היא אסורה לכהן (והרי ר' יהודה אסר רק את האיילונית)? וכן הגע עצמך באשה שהיתה זקונה וכי היא אסורה לכהן? והגמ' לא מתרצת.

מסכת פרק ו' [ה"ו - דף לז] יבמות

גירשה מותרת לינשא לאחר, רשאי השני לשהות עמה עשר שנים. ואם הפילה, מונה משעה שהפילה. האיש מצווה על פרייה ורבייה אבל לא האשה, ר' יוחנן בן ברוקה אומר על שניהם הוא אומר [בראשית א] וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וגו'.

גמ' בית שמאי אומרים שני זכרים: שנאמר במשה [דברי הימים א כג] גִּרְשָׁם וַאֲלִיעֶזֶר, בית הלל אומרים זכר ונקבה מברייתו של עולם, שנאמר זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, אמר ר' בון לכן צריכה, אפילו זכר ונקבה, דלכן היא מתניתא מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה. בני בנים כבנים, בני בנות אינן כבנים, בן בן ובת בן עולין, בת בת ובת בת אינן עולין, איילונית והסרים ושאינן ראויין לולד אינן עולין.

נשא אשה ושהתה עמו עשר שנים וכו': ר' אמי בשם ר' שמעון בן לקיש טעמא

שעיקר החידוש של ב"ה הוא שאפילו אם יש לו זכר ונקבה הוא כבר קיים את מצות פריה ורבייה, אבל ודאי ששני זכרים זה יותר טוב, דלכן שאם לא תאמר כך, א"כ יהיה ק' שיוצא שהיא מתניתא זה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה, והרי זה לא כתוב במסכת עדיות ששם מובאים כל הדינים שב"ה מקילים. תני, בני בנים הרי הם כבנים, ולכך אם הבנים מתו ויש לו נכדים הוא יצא ידי חובת פריה ורבייה, אבל בני בנות אינן כבנים, כיון שכתוב "לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם", ולכך בני הבנות לא מתייחסים אליו, ולכך בן הבן ובת הבן עולין לו, אבל בת הבת ובן הבת אינן עולין לו. ואם בתו היתה איילונית, או אם בנו היה סריס, או שאינן ראויין לולד מחמת חולי אחר, אינן עולין לו.

נשא אשה ושהתה עמו עשר שנים וכו': ר' אמי בשם ר' שמעון בן לקיש טעמא

ורביה, אלא ישא אשה אחרת, ואם בעלה גירשה, מותרת לינשא לאחר, כיון שיכול להיות שהיא תיבנה אצל אחר, ורשאי הבעל השני לשהות עמה עשר שנים. ואם האשה הפילה, בעלה מונה לה עשר שנים משעה שהפילה. האיש מצווה על פרייה ורבייה אבל לא האשה, ר' יוחנן בן ברוקה אומר שעל שניהם הוא אומר וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וגו', ולכך גם האשה חייבת במצות פריה ורבייה.

גמ' בית שמאי אומרים שני זכרים: שנאמר במשה בְּנֵי מֹשֶׁה גִרְשָׁם וַאֲלִיעֶזֶר, ומצינו שהוא גירש את אשתו (כמו שנאמר "צִפְרָה אִשְׁתּוֹ מֹשֶׁה אַחֵר שְׁלוּחִיהָ"), ובית הלל אומרים שצריך שיהיה לו זכר ונקבה ואז הוא יכול להתבטל מפריה ורבייה, כיון שלומדים מברייתו של עולם, שנאמר זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, אמר ר' בון, לכן צריכה

דהן תנייא [בראשית מז] מקץ עשר שנים לשבת אברהם בארץ פנעו, צא שנים שעשה בחוצה לארץ, ותני כן חלתה היא, או שחלה הוא, או שהלך לו למדינת הים, אינן עולין.

גירשה מותרת לינשא לאחר וכו': נישאת לראשון ולא ילדה יש לה כתובה, לשני יש לה כתובה, לשלישי יש לה כתובה, לרביעי ולחמישי אין לה כתובה, ר' חנינא בר עגול בשם ר' חזקיה, לשלישי עצמו אין לה כתובה, נישאת לרביעי ולחמישי ולא ילדה – מה דיחזרון קדמאי עליה? יכלה היא מימר כדון איתעקרת ההיא איתתא. נישאת לחמישי וילדה, מהו תחזיר על רביעייא? אומרים לה

כתובה, אבל אם היא נישאת לרביעי ולחמישי (ולא ילדה עשר שנים, ובעלה גרשה). **אין לה כתובה**, כיון שהיא מוחזקת שלא יהיה לה ילדים, וא"כ הנישואין היו בטעות (ומדובר שבעלה לא ידע שהיא כבר היתה נשואה לשלשה בעלים). אבל ר' חנינא בר עגול אמר בשם ר' חזקיה, שגם לשלישי עצמו אין לה כתובה, כיון שבפעמיים זה כבר חזקה. שואלת הגמ' ומה הדין אם היא נישאת לרביעי ולחמישי ולא ילדה, מהו דיחזרון קדמאי עליה האם הבעלים הראשונים יכולים לתבוע ממנה את הכתובה בחזרה? מתרצת הגמ' שלא, כיון שיכלה היא למימר כדון איתעקרת ההיא איתתא שעבשיו האשה הזאת (היינו אני) נעקרתי, אבל כשהייתי נשואה לכם הייתי יכולה להביא ילדים. שואלת הגמ' ומה הדין אם אחרי שלא היה לה ילדים מארבע בעלים, היא נישאת לחמישי וילדה, א"כ מהו שתחזיר על רביעייא האם היא יכולה לתבוע את הבעל הרביעי שיתן לה את כתובתה? אומרת הגמ' שאומרים לה

דהן תנייא שממתינים עשר שנים, כיון שכתוב ותקח שרי אשת אברהם את הגר המצרית שפחתה מקץ עשר שנים לשבת אברהם בארץ פנעו ותמן אתה לאברהם אישה לו לאשה, ומזה שאברהם אבינו המתין עשר שנים מוכח שממתינים עשר שנים, ואומנם אברהם אבינו היה נשוי עם שרה יותר מעשר שנים, אבל צא (תנכה) את השנים שעשה בחוצה לארץ, כיון שיתכן שהם לא נפקדו מחמת שהם היו בחו"ל, ותני כן שאותם זמנים שיש בהם סיבה מדוע האשה לא ילדה, שהם לא עולים לחשבון, שהרי שנינו בברייתא, שאם חלתה היא, או שחלה הוא, או שהלך לו לבדו למדינת הים, אינן עולין. **גירשה** מותרת לינשא לאחר וכו': אומרת הגמ' שאם האשה נישאת לראשון ולא ילדה עשר שנים, ובעלה גרשה, יש לה כתובה, כיון שלא בטוח שמה שהיא לא ילדה זה מחמתה, וכן אם היא נישאת לשני (ולא ילדה עשר שנים, ובעלה גרשה). יש לה כתובה, וכן אם היא נישאת לשלישי (ולא ילדה עשר שנים, ובעלה גרשה). יש לה

שתיקותיך יפה מדיבוריך. נבעלת ורואה דם נבעלת ורואה דם, אית תַּנְי תַּנְי שנייה תיבעל, שלישית לא תיבעל, ואית תַּנְי תַּנְי שלישית תיבעל, רביעית לא תיבעל, הוון בעיין מימר מה דמר שנייה תיבעל ושלישית לא תיבעל – כמאן דמר שלישית אין לה כתובה, ברם כמאן דמר שלישית תיבעל רביעית לא תיבעל – כמאן דמר שלישית יש לה כתובה. היתה יולדת זכרים והיו נימולים ומתים, אית תַּנְי תַּנְי שני ימול שליש לא ימול, אית תַּנְי תַּנְי שליש ימול רביעי לא ימול, הוון בעיין מימר מאן דמר שני ימול שליש לא ימול – כמאן דמר השלישית אין לה כתובה, מאן דמר השלישי ימול הרביעי לא ימול – כמאן דמר השלישית יש לה כתובה, אפילו כמאן דמר השלישית יש לה כתובה, מודי הוא הכא שלא ימול מפני סכנה. תני

אין לה כתובה, כיון שחזקה זה כבר בפעמיים, ברם כמאן דאמר ששלשית תיבעל ורביעית לא תיבעל, זה כמאן דאמר שלשלישית יש לה כתובה, כיון שחזקה זה רק לאחר ג' פעמים. וכן אם אשה היתה יולדת זכרים והיו נימולים ומתים, אית תַּנְי תַּנְי יש ששנו בברייתא, שהבן השני ימול והשלישי לא ימול, ואית תַּנְי תַּנְי ויש ששנו בברייתא, שהשלישי ימול ורק הרביעי לא ימול, וא"כ הוון בעיין מימר רצו בני הישיבה לומר שמאן דאמר שהשני ימול והשלישי לא ימול, זה כמאן דאמר שהשלישית אין לה כתובה, כיון שחזקה זה כבר בפעמיים, ומאן דאמר שהשלישי ימול ורק הרביעי לא ימול, זה כמאן דאמר שהשלישית יש לה כתובה, כיון שחזקה זה רק לאחר ג' פעמים, אבל חוזרת הגמ' ואומרת שאפילו כמאן דאמר שהשלישית יש לה כתובה, אבל מודי הוא הכא שלא ימול את השלישי מפני הסכנה (חמירתא סכנתא מאיסורא). תני,

שתיקותיך יפה מדיבוריך, שעדיף לך לשתוק, כיון שאם תתבעי את הכתובה הבעל הרביעי יאמר שהגט היה בטעות ונמצא שבנך הוא ממזר (והבבלי אומר שבעצם לא יועיל מה שהיא שותקת, שהרי אנחנו לא נשתוק, אלא ע"כ שאנחנו טוענים שרק כעת היא נרפאה, ולכך הגט לא יבטל). ואומרת הגמ' שכשם שנחלקו כאן האם חזקה זה לאחר פעמיים או לאחר ג' פעמים, כך יש את המחלוקת לשאר המקומות, ולכך אם האשה היתה נבעלת ורואה דם מחמת התשמיש, ונבעלת ורואה דם מחמת התשמיש, א"כ אית תַּנְי תַּנְי יש ששנו בברייתא שבפעם השנייה היא תיבעל, אבל בפעם השלישית לא תיבעל, כיון שהיא מוחזקת לראות דם מחמת תשמיש, ואית תַּנְי תַּנְי יש ששנו בברייתא שגם בפעם השלישית היא תיבעל, ורק בפעם הרביעית היא לא תיבעל, וא"כ הוון בעיין מימר רצו בני הישיבה לומר שמה דאמר ששנייה תיבעל ושלשית לא תיבעל, זה כמאן דאמר שלשלישית

אמר ר' נתן מעשה שהלכתי לקיסרין של קפוטקייא והיתה שם אשה אחת והיתה יולדת זכרים והיו נימולים ומתים, ומלת את הראשון ומת, שני ומת, שלישי ומת, רביעי הביאתו לפני, נסתכלתי בו ולא ראיתי בו דם ברית, אמרתי להם הניחוהו לאחר זמן, והניחוהו ומלוהו, ונמצא בן קיימא, והיו קורין אותו נתן בשמי.

ואם הפילה מונה משעה שהפילה: היו לה בנים ומתו מונה משעת מיתה, יכולה היא מימור רוחא חנקת בניה דההיא איתתא, ועקרתא.

האיש מצווה על פרייה ורבייה אבל לא האשה וכו': ר' לעזר בשם ר' יוסי בר זימרה טעמא דהן תנייא [בראשית א] פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבֹּשְׁהָ – וכבשה כתיב, מי דרכו לכבוש האיש לא האשה. ר' ירמיה ר' אבהו, ר' יצחק בר מריון בשם ר' חנינה הלכה כר' יוחנן בן ברוקה. ר' יעקב בר אחא ור' יעקב בר אידי, ר' יצחק בר חקולה בשם ר' יודן נשייא, אם תובעת להינשא, הדין עמה, ר' לעזר בשם ר' חנינה הלכה כר' יוחנן בן ברוקה, אמר ליה ר' בא בר זבדא

עשר שנים לאחר מות בניה.
האיש מצווה על פרייה ורבייה אבל לא האשה וכו': ר' לעזר בשם ר' יוסי בר זימרה אמר שטעמא דהן תנייא, שרק האיש מצווה על פרייה ורבייה, כיון שכתוב וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבֹּשְׁהָ, והרי וכבשה כתיב בלי ו', ויש לקרותו וְכִבְשָׁהּ, ומכאן שהציווי נאמר רק לאחד מהם, וזה נאמר למי דרכו לכבוש את הארץ, והוא האיש ולא האשה. ר' ירמיה בשם ר' אבהו, ור' יצחק בר מריון אמר בשם ר' חנינה שהלכה כר' יוחנן בן ברוקה. ר' יעקב בר אחא ור' יעקב בר אידי, וכן ר' יצחק בר חקולה בשם ר' יודן נשייא אמרו שאם האשה תובעת מבעלה להתגרש, כדי להינשא, הדין עמה, וכן ר' לעזר בשם ר' חנינה אמר שהלכה כר' יוחנן בן ברוקה, אמר ליה ר' בא בר זבדא

אמר ר' נתן מעשה שהלכתי לקיסרין של קפוטקייא (כדיום בטורקיה, היינו שלא מדובר בקיסרין הנמצא בא"י), והיתה שם אשה אחת והיתה יולדת זכרים והיו נימולים ומתים, ומלתה את הראשון ומת, ומלה את השני ומת, ומלה את השלישי ומת, ואת בנה הרביעי הביאתו לפני, ונסתכלתי בו ולא ראיתי בו דם ברית, דהיינו שהדם עדיין לא נבלע בבשרו, אמרתי להם לאביו ולאמו הניחוהו לאחר זמן, והניחוהו ומלוהו ונמצא בן קיימא, והיו קורין אותו נתן בשמי.

ואם הפילה מונה משעה שהפילה: אומרת הגמ' שאם היו לה בנים ומתו, א"כ היא מונה עשר שנים משעת המיתה של בניה, כיון שיכולה היא למימר, שהרוחא שחנקת את בניה דההיא איתתא, הוא עקרתא הוא עשה אותי עקרה, ולכך ממתינים לה

עמך הייתי ולא איתאמרת אלא אם היתה תובעת להינשא הדין עמה. כהדא דתנינן תמן, שבת שחלה תשעה באב להיות בתוכה אסורין מלספר ומלכבס, ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, ר' בא בר זבדא בשם ר' חנינה ביקש רבי לעקור תשעה באב ולא הניחו לו, אמר לו ר' לעזר עמך הייתי ולא איתאמרת אלא ביקש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת, ולא הניחו לו, אמר הואיל ונדחה ידחה, אמרו לו ידחה למחר, וקרא עליהם [קהלת ד'] טוֹבִים הַשָּׁנִים מִן הָאֶחָד.

הדרן עלך פרק הבא על יבמתו

עינויים, אבל הוא לא רצה לבטל לגמרי את תענית ת"ב, אבל ולא הניחו לו, אמר לו ר' לעזר שעמך הייתי כשר' חנינה אמר את זה, אבל ולא איתאמרת ור' חנינה לא אמר כדבריק, שרבי רצה לבטל את הת"ב באופן כללי, אלא רק ביקש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת, ולא הניחו לו, ואמר רבי הואיל והת"ב נדחה, א"כ שידחה לגמרי, אבל אמרו לו חכמים שלא מבטלים את הת"ב לגמרי, אלא התענית ידחה למחר, וקראו עליהם את הפסוק טוֹבִים הַשָּׁנִים מִן הָאֶחָד, שבמקום שר"א טעה – ר' בא בר זבדא תיקן אותו, ובמקום שר' בא בר זבדא טעה – ר"א תיקן אותו.

הדרן עלך בלי נדר פרק הבא על יבמתו

שעמך הייתי כשר' חנינה אמר את זה, ולא איתאמרת והוא לא אמר כדבריק, אלא דוקא אם האשה היתה תובעת להתגרש מבעלה שלא הביא ילדים, כדי להינשא שיהיה לה ילדים שיסעדו אותה בימי זקנותה, ורק אז הדין עמה, ואומרת הגמ' כהדא שכעין המעשה כאן היה עוד מעשה, על מה דתנינן תמן, שבת שחלה תשעה באב להיות בתוכה אסורין מלספר ומלכבס, ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, ור' בא בר זבדא בשם ר' חנינה אמר, שביקש רבי לעקור את תענית תשעה באב היות וכהיום זה זמן שלום (שהרי לא רודפים את היהודים על היותם יהודים), וי"א שרבי רק רצה לבטל את חומרת התענית בחמשה

פרק ז

הלכה א

מתני' אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל; עבדי מלוג לא יאכלו בתרומה, ועבדי צאן ברזל יאכלו בתרומה, ואלו הן עבדי מלוג, אם מתו מתו לה ואם הותירו הותירו לה, אף על פי שהוא חייב במזונות, לא יאכלו בתרומה. ואלו הן עבדי צאן ברזל, אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו, הואיל והוא חייב באחריות, הרי אלו יאכלו בתרומה. **גמ'** הכניסה לו עבדי מלוג וכו': מניין לכהן שנשא אשה וקנה לו עבדים, שיאכלו בתרומה? תלמוד לומר [ויקרא כב] וְכֹהֵן פִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ וגו', מניין לאשתו שקנתה עבדים, ועבדיה שקנו עבדים, שיאכלו בתרומה? תלמוד לומר וְכֹהֵן פִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ 'קִנְיָן פְּסָפוּ' אף קנינו שקנה קניין – אוכל, ר' יעקב בר אחא ר' הילא בשם ר'

מתני' אלמנה הנשואה לכהן גדול, וכן גרושה או חלוצה הנשואה לכהן הדיוט, והכניסה לו עבדי מלוג, דהיינו שהקדן נשאר שייך לאשה, והבעל אוכל את הפירות, ועבדי צאן ברזל, דהיינו שהבעל כותב את הערך שלהם בכתובה, וכשהאשה יוצאת ממנו, היא מקבלת אותם חזרה לפי הערך שהיו שווים בשעת הנישואין (ולכך הם קרואים 'צאן ברזל' שהערך שלהם נשאר לאשה, כמו שברזל קיים לעולם), א"כ העבדי מלוג לא יאכלו בתרומה, הגמ' תבאר מדוע, ועבדי צאן ברזל יאכלו בתרומה, כמו כל עבד כהן שאוכל בתרומה, ואומרת המשנה ואלו הן עבדי מלוג, העבדים שנשארים בחזקת האשה, ואם העבדים מתו, הם מתו לה, והאשה הפסידה, ואם העבדים הותירו (התייקרו), הותירו לה, ואף על פי שהוא הבעל חייב

במזונות, אפי"ה לא יאכלו בתרומה. ואלו הן עבדי צאן ברזל, העבדים שהם נכנסים להיות בחזקת הבעל, ואם העבדים מתו, הם מתו לו, והבעל הפסיד, ואם הותירו (התייקרו) הותירו לו, והואיל והוא הבעל חייב באחריות, לכך הרי אלו יאכלו בתרומה.

גמ' הכניסה לו עבדי מלוג וכו': אומרת הברייתא מניין לכהן שנשא אשה ישראלית, או קנה לו עבדים, שיאכלו בתרומה? תלמוד לומר וְכֹהֵן פִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ הוא יאכל בו (בתרומה) וגו', ומניין לאשתו הישראלית שקנתה עבדים, ועבדיה שקנו עבדים, שגם הם יאכלו בתרומה? תלמוד לומר וְכֹהֵן פִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ 'קִנְיָן פְּסָפוּ' הוא יאכל בו (בתרומה), מכאן שאף קנינו שקנה קניין, אוכלים בתרומה, ור' יעקב בר אחא אמר בשם ר' הילא בשם ר'

מסכת פרק ז [ה"א - דף לט] במות

לעזר הם יאכלו – והם יאכלו, בעבד שקנה עבדים על מנת שיהיה לרבו רשות בהן היא מתניתא, אבל בעבד שקנה עבדים על מנת שלא יהיה לרבו רשות בהן – קניינו הוא, ר' יעקב בר אחא ר' הילא בשם ר' לעזר עבד שקנה עבדים על מנת שלא יהא רשות לרבו בהן ומת, כל הקודם בהן זכה. והכא לא קניין קניינו הוא? ר' הילא בשם ר' לעזר הם יאכלו – והם יאכלו, הראוי לוכל מאכיל ושאינו ראוי לוכל אינו מאכיל, ר' יוחנן אמר משום קנס, מה נפק מן ביניהון? עבד ערל שקנה לו עבדים, אין תימר קנס, אין כאן קנס, ואין תימר הראוי לאכול מאכיל, וזה הואיל ואינו ראוי לאכול אינו מאכיל.

ר' יעקב בר אחא אמר בעבדי צאן ברזל פליגין, ר' יוחנן אמר מכרן אינן מכורין,

לעזר אמר שהיה עבדיו והכהן מאכיל את עבדיו בתרומה כיון שכתוב הם יאכלו בלחמם – והם יאכלו כדלעיל, ולכך רק הראוי לוכל (לאכול) מאכיל ושאינו ראוי לוכל (לאכול) אינו מאכיל, וכיון שהחללה לא אוכלת בתרומה, לכך גם עבדיה לא אוכלים בתרומה, ור' יוחנן אמר שהעבדי מלוג של החללה אינם אוכלים בתרומה משום קנס, כדי שתרגיש כאילו היא זונה אצלו, ותתגרש ממנו, ואומרת הגמ' מה נפק מן ביניהון איזה חילוק דין יש ביניהם? בעבד ערל (שהוא אסור בתרומה) שקנה לו עבדים, אין תימר שהטעם במשנתנו הוא משום קנס, א"כ אין כאן קנס, ועבדי העבד הערל יאכלו בתרומה, אבל ואין תימר שרק הראוי לאכול מאכיל, וא"כ גם העבד הערל הזה, הואיל ואינו ראוי לאכול אינו מאכיל.

ר' יעקב בר אחא אמר, שר' יוחנן ור"א בעבדי צאן ברזל פליגין (נחלקו), שר' יוחנן אמר שאם הבעל מכרן אינן מכורין,

לעזר שהכהן מאכיל את עבדיו בתרומה כיון שכתוב ויליד ביתו הם יאכלו בלחמם, והרי היה מספיק שיהיה כתוב ויליד ביתו יאכלו בלחמם, לכך דורשים כאילו כתוב והם יאכלו בלחמם, ואומרת הגמ' שכאן מדובר בעבד שקנה (מכסף שניתן לו ע"מ לעשות בו מה שהוא רוצה, ולא יהיה לאדונו זכות בכסף) עבדים על מנת שיהיה לרבו רשות בהן היא מתניתא, ולכך עבדי העבדים אוכלים בתרומה, אבל בעבד שקנה עבדים על מנת שלא יהיה לרבו רשות בהן, א"כ אותם עבדים קניינו של העבדים הוא, ואינם אוכלים בתרומה. ואמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' הילא בשם ר' לעזר שעבד שקנה עבדים על מנת שלא יהא רשות לרבו בהן ומת, א"כ הרי הם הפקר (כיון שאין לו יורשים), וכל הקודם בהן זכה. שואלת הגמ' וכי הכא כשהגרושה הכניסה את העבדי מלוג לבעלה הכהן, זה לא קניין קניינו הוא, וא"כ מדוע הם לא אוכלים בתרומה? מתרצת הגמ' ר' הילא בשם ר'

אמר ליה ר' לעזר אוכלין בתרומה מכוחו, ואת אמרת אבין? אמר ליה הרי עבדי מלוג הרי הן אוכלין תרומה מכוחו, ואת אמר מכרן אינן מכורין, משלך נתנו לך בדין הוא שלא יאכל בתרומה, והן אמרו שיאכל והן אמרו מכרן אינן מכורין. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יאשיה, מתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לדין; מתניתא מסייעא לר' אליעזר, עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אבל לא לאיש, ועבדי צאן ברזל יוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה, מה עבד ליה ר' יוחנן? קל הוא בשחרור, כהדא דתני העושה עבדו אפותיקי מכרו אינו מכור, שיחררו משוחרר, מתניתא מסייעא לר' יוחנן, אחד עבדי מלוג ואחד עבדי צאן ברזל אינן ביום ויומיים ואינן יוצאין בשן ועין, בין לאיש בין לאשה.

לאיש, שאם הבעל הוציא לעבד את עינו או שינו, הוא לא יוצא לחירות, **ועבדי צאן ברזל יוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה**, וא"כ לכאור' כשם שהעבד קנוי לבעל לענין זה שהעבד ישתחרר על ידו בשן ועין, כך העבד קנוי לבעל שהוא יכול למכור את העבד, וא"כ **מה עבד ליה ר' יוחנן עם הבריייתא הזאת?** מתרצת הגמ' שר' יוחנן אומר **שקל הוא בשחרור**, שאפי' שאין לבעל זכות למכור את העבד, הוא משתחרר על ידו, וזה **כהדא דתני, העושה עבדו אפותיקי** (נטריקון פה תהא קאי, דהיינו שגביית החוב יהיה מהעבד הזה), ומכרו אינו מכור, כיון שהוא משועבד למלוה, אבל אם הלוח **שיחררו הרי הוא משוחרר**, וא"כ מוכח שבשביל שחרור העבד מספיק קנין קלוש, ואומרת הגמ' **שמתניתא מסייעא לר' יוחנן**, אחד עבדי מלוג ואחד עבדי צאן ברזל אינן בדין של יום ויומיים (דהיינו המכח את עבדו ומת לאחר יום או יומיים, האדון פטור), ואינן יוצאין בשן ועין, בין לאיש בין לאשה, כיון שלשניהם אין בעלות גמורה על העבד, וא"כ מוכח מכאן שהבעל

אמר ליה ר' לעזר איך יתכן לומר כך, והרי הם אוכלין בתרומה מכוחו, וא"כ מוכח מזה שהם קנויים לו, ואת אמרת אבין, שהוא לא יכול למכור? אמר ליה ר' יוחנן, והרי עבדי מלוג – הרי הן אוכלין תרומה מכוחו, ובזה גם את אמר שאם הבעל מכרן שאינן מכורין, אמר לו ר"א, שמה שאמרו שאם הבעל מכר את העבדי מלוג שאינם מכורים, משלך נתנו לך חכמים נתנו לאשה את שלה, שהרי בדין הוא שעבדי מלוג לא יאכלו בתרומה, כיון שהם שייכים לאשה, והן אמרו שיהיה לבעל זכות בעבדי מלוג, כדי שיאכלו בתרומה, והן אמרו שאם הבעל מכרן שאינן מכורין, אבל העבדי צאן ברזל הרי הם שייכים לבעל, כיון שזה נחשב שהבעל קנה אותם, וא"כ מדוע הבעל לא יכול למכור? (והגמ' לא מתרצת את השאלה). אמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' יאשיה, שמתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לר' אליעזר ששנינו בבריייתא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה שאם האשה הוציאה לעבד את עינו או את שינו, הוא יוצא לחירות, אבל לא

מסכת פרק ז [ה"א - דף לט] במות

מה פליגין, בשמכרן לעולם או בשמכרן לשעה, אין תימור בשמכרן לעולם, אבל מכרן לשעה דברי הכל מכורין, אין תימור בשמכרן לשעה, אבל מכרן לעולם דברי הכל אינן מכורין? נישמענה מן הדא, העושה שדהו אפותיקי לאשה בכתובתה ולבעל חובו על חובו, מכרה הרי זו מכורה, והלוקח יחוש לעצמו, רבן שמעון בן גמליאל אומר לאשה בכתובתה אינה מכורה, שלא עלת על דעת שתהא אשה מחזרת על בתי דינים, אמרין אתייה דר' לעזר כרבנן, דר' יוחנן כרשב"ג, הוי בשמכרן לשעה, אנן קיימין אבל אם מכרן לעולם דברי הכל אינן מכורין.

וולד בהמת מלוג לבעל, וולד שפחת מלוג לאשה, חנניה בן אחי יהושע אמר וולד שפחת מלוג כוולד בהמת מלוג, ר' לעזר אמר לחברייא הוון ידעין דו ר' יוחנן

מחזרת על בתי דינים לגבות את כתובתה, ולכך זה נחשב שהבעל סיכם עם אשתו שהוא לא יוכל למכור את השדה הזאת, והרי הנכסי צאן ברזל משועבדים לאשה, וא"כ **אמרין** בני הישיבה **שאתייה דברי ר' לעזר** (שמכירת הבעל בנכסי צאן ברזל חלה) **כרבנן**, ודברי ר' יוחנן (שמכירת הבעל בנכסי צאן ברזל לא חלה) **כרשב"ג**, וא"כ **הוי** (ע"כ) שהמחלוקת בין ר' יוחנן לר"א הוא **בשמכרן לשעה אנן קיימין** (שהרי גם חכמים מודים שהאשה תגבה את השדה מהקונה), **אבל אם מכרן לעולם לדברי הכל אינן מכורין.**

וולד בהמת מלוג שייך לבעל, כשאר פירות נכסי מלוג, אבל **וולד שפחת מלוג** שייכת לאשה, כיון שזה נחשב כנכס חדש שהאשה זכתה בו (אולי זה משום שאין יחס לעבדים, ולכך וולד השפחה אינו מתייחס אחריה), **וחנניה בן אחי ר' יהושע אמר שוולד שפחת מלוג כוולד בהמת מלוג**, שהוא נחשב לפירות, ולכך הוא שייך לבעל, אומרת הגמ' ר' לעזר אמר לחברייא לבני הישיבה הוון ידעין תדעו לכם דו שר' יוחנן סובר

לא יכול למכור את העבדי צאן ברזל. שואלת הגמ' **במה ר' יוחנן ור"א פליגין**, האם **בשמכרן לעולם**, ולר"א אם הבעל מכר את העבדי צאן ברזל האשה לא יכולה להוציא אותם מהקונה גם לאחר שהתאלמנה או התגרשה, או שהם נחלקים רק **בשמכרן לשעה**, היינו כל זמן שהבעל חי, ואומרת הגמ' **שאין תימור** שהמחלוקת **בשמכרן לעולם**, א"כ אבל אם מכרן לשעה לדברי הכל מכורין, אבל אין תימור שהמחלוקת **בשמכרן לשעה**, א"כ אבל אם מכרן לעולם לדברי הכל אינן מכורין? אומרת הגמ' **שנישמענה מן הדא** שיכולים להוכיח מהברייתא, ששנינו בברייתא **העושה שדהו אפותיקי לאשה בכתובתה, או לבעל חובו על חובו, ומכרה הרי זו מכורה** (ואין זה מקח טעות, שהמוכר יהיה צריך להחזיר לקונה את כספו), **והלוקח יחוש לעצמו** לבדוק האם יש ללוה עוד קרקעות, שהמלוה יוכל לגבות מהם, **רבן שמעון בן גמליאל אומר** שהעושה שדהו אפותיקי לאשה בכתובתה ומכרה אינה מכורה, כיון שלא עלתה על הדעת שתהא אשה

מסכת פרק ז [ה"א - דף לט] **בבמות** קסט

כחנניה בן אחי יהושע, רב ושמואל רב כרבנן, ושמואל כחנניה בן אחי יהושע, מתיב שמואל לרב, על דעתך דאת אמר משל אשה הן, מעתה לא יטול הבכור פי שנים? הגע עצמך, שהכניסתן קטנים וגדלו, הרי הן של אשה הן, ואת מודה לי שהבכור נוטל פי שנים, תני הכניסתן ילדים נוטלתן נערים.

ואם הותירו הותירו לו: הכניסה לו שני כלים, היה אחד יפה ככתובתה – נוטלתו בכתובתה, היה אחד ומחצה יפה ככתובתה, רב הונא ורב נחמן בר יעקב, חד אמר הוא נותן דמי השני ונוטלו, וחורנה אמר היא נותנת דמי השני ונוטלתו, ר' אבא בר כהנא אמר קומי ר' אמי – ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא, אפילו היה אחד יפה ככתובתה, היא נותנת דמי השני ונוטלתו, שלא עלת על דעת שישתמשו

ואם הותירו הותירו לו: אומרת הגמ' שאם האשה הכניסה לו שני כלים כנכסי צאן ברזל, והתייקרו, וכעת היה כלי אחד יפה (שווה) ככתובתה (כערך כל הכלים הכתובים בכתובתה), א"כ נוטלתו בכתובתה, והכלי השני נשאר לבעל, ואם כל כלי מהכלים שהכניסה היה שווה רק אחד ומחצה יפה ככתובתה, שכאן גם לאחר שהאשה תיטול כלי אחד, יש לה תביעה על חלק מהכלי השני, א"כ נחלקו בזה רב הונא ורב נחמן בר יעקב, ואחד אמר שהוא הבעל נותן לאשה את מה שמגיע לה מדמי הכלי השני, ונוטלו, וחורנה אמר שהיא נותנת לבעלה את מה שמגיע לו מדמי הכלי השני, ונוטלתו, ור' אבא בר כהנא אמר קומי ר' אמי, שר' יעקב בר אחא אמר בשם ר' יסא, שאפילו אם היה כלי אחד יפה ככתובתה, היא נותנת את דמי הכלי השני לבעלה, ונוטלתו, כיון שלא עלתה על דעת האשה (כשהכניסה את כליה לבעלה) שישתמשו

כחנניה בן אחי ר' יהושע, ואומרת הגמ' שרב ושמואל נחלקו בזה, ורב סובר כרבנן, ושמואל סובר כחנניה בן אחי ר' יהושע, ומתיב (הק') שמואל לרב, על דעתך לשיטתך דאת אמר שוולדי שפחת מלוג משל (שייכים) אשה הן, א"כ מעתה מעכשיו נאמר שלא יטול הבכור פי שנים בוולדות השפחות שנולדו לאחר מיתת אביהם, כיון שהבכור אינו מקבל פי שנים בראוי? א"ל רב, הגע עצמך תתבונן בדבריך, והרי אתה מודה שאם האשה הכניסתן את העבדים כשהם קטנים וגדלו, שהרי הן השבח של האשה הן, כמו ששינו במשנתנו "ואם הותירו הותירו לה", ואפי"ה את מודה לי שהבכור נוטל בשבח הזה פי שנים, וא"כ כך הבכור נוטל פי שנים גם בוולדות השפחות, וכן תני שאם העבדים השביחו בגופם, שהשבח שייך לאשה, שהרי שינו בברייתא שאם האשה הכניסתן את העבדי מלוג כשהיו ילדים קטנים וגדלו, נוטלתן כמו שהן נערים, והיא לא צריכה לשלם לבעלה את השבח.

מסכת פרק ז [ה"ב - דף מ] יבמות

אחרים בכליה, ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא מתניתא אמרה כן, הכניסתן בדמים, נוטלתן בדמים.

ר' חייא בר אדא בעא קומי ר' מנא, מהו עבדי 'מלוג'? אמר ליה כמה דאָת אמר מלוג מלוג.

תמן תנינן, המקבל צאן ברזל מן הגוי, הוולדות פטורין ולדי וולדות חייבין, ר' ירמיה בעי תמן אָת אמר הוולדות לראשון, והכא אָת אמר הוולדות לשני? אמר ר' יוסה, תמן על ידי שעיקרה לראשון הוולדות לראשון, ברם הכא על ידי שעיקרו לשני הוולדות לשני.

הלכה ב

מתני' בת ישראל שנישאת לכהן והכניסה לו בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל, הרי אלו יאכלו בתרומה. ובת כהן שנישאת לישראל והכניסה לו בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל, הרי אלו לא יאכלו.

שהוולדות שייכים לשני לבעל, שהרי אפי' השבח שהעבד השביח שייך לבעל? מתרצת הגמ' **אמר ר' יוסה, תמן** (במסכת בכורות) **על ידי שעיקרה לראשון** דהיינו שעיקר הצאן בא מהראשון, ויש לראשון עדיין קצת אחריות על הצאן באונסא חולא, ולכך חלק מהוולדות שייכים לראשון, **ברם הכא** אבל כאן מדובר **על ידי שעיקרו לשני** דהיינו שהשני קיבל על עצמו את כל האחריות, ולכך כל הוולדות לשני.

הלכה ב

מתני' בת ישראל שנישאת לכהן והכניסה לו עבדים, בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל, הרי אלו יאכלו בתרומה. ובת כהן שנישאת לישראל והכניסה לו עבדים, בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל, הרי אלו לא יאכלו בתרומה, הכל כדלעיל.

אחרים בכליה, ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא אמר שמתניתא אמרה כן, שהאשה נוטלת את כליה מבעלה כשיוצאת ממנו, שהרי שנינו בברייתא שאם האשה הכניסתן את העבדים בדמים, אם הם התייקרו, נוטלתן בדמים ומשלימה לבעלה את ההפרש, וא"כ מוכח מכאן כדברי ר' יסא. שואלת הגמ' ר' חייא בר אדא בעא קומי ר' מנא, מהו הפירוש של המילה עבדי 'מלוג'? אמר ליה כמה דאָת אמר מלוג מלוג אכילה אכילה, דהיינו שהבעל אוכל את הפירות, והקדן נשאת לאשה.

תמן במסכת בכורות תנינן, המקבל צאן ברזל מן הגוי, א"כ הוולדות פטורין מהבכורה, ורק ולדי וולדות חייבין בבכורה, וא"כ ר' ירמיה בעי הק', תמן אָת אמר שהוולדות של הצאן ברזל שייכים לראשון, ולכך הם פטורים מהבכורה, והכא אָת אמר

הלכה ג

מתני' בת ישראל שנישאת לכהן ומת והניחה מעוברת, לא יאכלו עבדיה בתרומה, מפני חלקו של עובר, שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי, אמרו לו מאחר שהיעדרתה בנו על בת ישראל לכהן, ואף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה, מפני חלקו של עובר?

גמ' לא יאכלו עבדיה בתרומה: א"ר אלעזר כיני מתניתא עבדיה יאכלו עבדיו לא יאכלו, דל כן היא אוכלת ועבדיה אינן אוכלין? ר' יאשיה בשם ר' יוחנן אם מזו, אפילו היא לא תאכל, אמר ר' חגי קומי ר' יוסה, לא דר' יוחנן פליג, לא אמר אלא 'מזו' אפילו היא לא תאכל. אתא עובדא קומי ר' יהושע בן לוי אמר צא וראה

הלכה ג

מתני' בת ישראל שנישאת לכהן ויש לה בנים מבעלה ומת, והניחה מעוברת, א"כ לא יאכלו עבדיה בתרומה, מפני חלקו של העובר שירש את העבדים, שהעובר פוסל את בת כהן שהיתה נשואה לישראל, ואינו מאכיל את עבדי בת ישראל שהיתה נשואה לכהן דברי ר' יוסי, אמרו לו חכמים, מאחר שהיעדרתה בנו על בת ישראל שהיתה נשואה לכהן והניחה מעוברת שעבדיה לא יאכלו בתרומה, וא"כ נאמר את זה אף בבת כהן שהיתה נשואה לכהן, ומת והניחה מעוברת שלא יאכלו עבדיה בתרומה – מפני חלקו של עובר? דהיינו חכמים הבינו שר' יוסי סובר "שילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל" כיון שכתוב "ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו", ולכך חכמים הקשו לר' יוסי, אבל טעמו של ר' יוסי הוא שהעבדים לא יאכלו בתרומה, כיון שעובר במעי זרה הרי הוא כזר.

גמ' לא יאכלו עבדיה בתרומה: א"ר אלעזר כיני מתניתא שכוונת

המשנה שעבדיה היינו עבדי מלוג יאכלו, כיון שהעובר לא ירש אותם, ורק עבדיו היינו עבדי צאן ברזל לא יאכלו, ומה שהמשנה אמרה 'עבדיה' היינו העבדים שהאשה הכניסה לבעלה כצאן ברזל, ואומר ר"א שע"כ זה כדבריי, דלא כן כיון שאם תאמר שגם עבדי מלוג לא אוכלים, א"כ יהיה ק' איך יתכן לומר כך, שהיא אוכלת ועבדיה אינן אוכלין, והרי לעיל למדנו שכל האוכל מאכיל, אבל אמר ר' יאשיה בשם ר' יוחנן שאם כל ההוכחה של ר"א זה מזו, א"כ יתכן לומר להיפך שאפילו היא לא תאכל, אמר ר' חגי קומי ר' יוסה, לא דר' יוחנן פליג על ר"א, אלא ר' יוחנן לא אמר את דבריו (שגם האשה לא תאכל) אלא שמזו אין הוכחה, כיון שיתכן שאפילו היא לא תאכל, אבל באמת ר' יוחנן מודה לדברי ר"א שהאשה ועבדי מלוג אוכלים בתרומה. ואומרת הגמ' שכאשר אתא עובדא קומי ר' יהושע בן לוי ושאלוהו האם העבדים של המעוברת אוכלים בתרומה, אמר לשואלים צא וראה

היאך הציבור נוהג, ר' אבון בשם ר' יהושע בן לוי ולא דבר הלכה זו, אלא כל הלכה שהיא רופפת בבית דין, ואין את יודע מה טיבה, צא וראה היאך הציבור נוהג ונהוג, ואנן חמיי ציבורא דלא מיכלון, אמר ר' יוסה הדא אמרה אין העובר פוסל את מי שהוא ראוי לאכול, ולא מאכיל את מי שאינו ראוי לאכול.

תני ר' ישמעאל ב"ר יוסי משום אביו היה בת מאכלת, ר' אימי בשם ר' יוחנן שכן היה ראוייה לתופשן מן המזונות, ואשה אינה ראוייה לתופשן מן המזונות? ראוייה היא לתבוע כתובתה ולאבד מזונותיה, וקשיא תרומה מדבר תורה, ומזון הבנות מדבריהן, ודבריהן עוקרין דבר תורה? כמאן דמר מאליהן קיבלו עליהן את המעשרות, אשכחת אמר ר' ישמעאל בר ר' יוסה חלוק על אביו, דאמר ר' סימון בשם חילפיי, רבי ור' ישמעאל בר' יוסי ובן הקפר נמנו על אויר אשקלון וטיהרוהו

שמגיעה לה, שואלת הגמ' וכי האשה אינה ראוייה לתופשן מן המזונות, והרי גם האשה ניזונת מנכסי בעלה? מתרצת הגמ' שהיות והאשה ראוייה היא לתבוע את כתובתה ולאבד מזונותיה, לכך האשה לא יכולה להאכיל את העבדים בתרומה, שואלת הגמ' וקשיא איך יתכן לומר שמחמת מזונות הבת העבדים יאכלו בתרומה, והרי תרומה זה מדבר תורה, ומזון הבנות זה רק מדבריהן, וא"כ וכי דבריהן עוקרין דבר תורה? מתרצת הגמ' שזה הולך כמאן דאמר שאין חיוב תרו"מ בזמן הזה מהתורה, ומאליהן קיבלו עליהן את המעשרות, ואומרת הגמ' א"כ אשכחת אמר נמצאת אומר שר' ישמעאל בר ר' יוסה חלוק על אביו, שר' יוסי סובר שתרו"מ בזמן הזה הוא רק מדרבנן, אבל ר' ישמעאל בר' יוסי סובר שתרו"מ גם בזמן הזה הוא מן התורה, דאמר ר' סימון בשם חילפיי שרבי ור' ישמעאל בר' יוסי ובן הקפר נמנו על אויר אשקלון, וטיהרוהו

היאך הציבור נוהג, שהרי אמר ר' אבון בשם ר' יהושע בן לוי, ולא דבר (לא רק) בהלכה הזו הולכים אחרי המנהג, אלא כל הלכה שהיא רופפת בבית דין, ואין את יודע מה טיבה איך נפסק ההלכה, צא וראה היאך הציבור נוהג, ונהוג כמוהם, ואומרת הגמ' שאנן חמיי רואים שהציבורא נוהגים דלא מיכלון שלא מאכילים את העבדים. אמר ר' יוסה הדא אמרה מזה שהאשה אוכלת והעבדים אינם אוכלים מוכח, שאין העובר פוסל את מי שהוא ראוי לאכול, היינו את אמו, שהיא ראוייה לאכול מחמת בניה שנולדו כבר, והעובר לא מאכיל את מי שאינו ראוי לאכול, ולכך העבדים לא אוכלים בתרומה.

תני, ר' ישמעאל ב"ר יוסי אמר משום ר' יוסי אביו, שאם היה למעוברת הזו בת, א"כ הבת הזו מאכלת את העבדים בתרומה, ומבארת הגמ', אמר ר' אימי בשם ר' יוחנן שהבת מאכלת את העבדים בתרומה, שכן היה ראוייה לתופשן מן (לצורך) המזונות

– מפי ר' פנחס בן יאיר שאמר יורדין היינו לסירקי של אשקלון, ולוקחין חטים ועולין לעירנו וטובלין ואוכלין בתרומתינו, למחר נמנו עליה לפוטרה מן המעשרות, משך ר' ישמעאל ב"ר יוסי את ידיו שהיה מסתמך על בן הקפר, א"ל בני למה לא אמרת לי מפני מה משכת את ירך ממני – והייתי אומר לך, אתמול אני הוא שטמאתי אני הוא שטהרתי, ועכשיו אני אומר שמא נתכבשה מדבר תורה, והיאך אני פוטרה מדבר תורה. אימתי היא טמאה משום מדור הגוים, אמר ר' סימון

הוא שטהרתי, כיון ששמעתי את דברי ר' פנחס בן יאיר, ולכך הסכמתי לטהר את אשקלון, אבל **ועכשיו** שאתם רוצים לפטור את אשקלון מן המעשר, בזה אני לא מסכים אתכם, ואני אומר שמא אשקלון נתכבשה מדבר תורה, והיאך אני פוטרה מן המעשרות, שזה מדבר תורה, וא"כ מוכח מכאן שר' ישמעאל בר' יוסי סובר שהמעשרות גם בזמן הזה הם מן התורה. שואלת הגמ' (שאלת הגמ' כאן נגררה מהסוגיא בשביעית, ואין היא קשורה לעניינו) היות וקבעו שאשקלון היא מא"י, א"כ היא מטמאה משום מדור הגוים (דהיינו שחכמים תיקנו, שהמקומות שהגוים גרים בא"י מטמאים באוהל, כיון שחוששים שמא הם טמנו שם נפל, והדין הזה הוא רק בא"י), וא"כ שואלת הגמ' מאימתי היא אשקלון טמאה משום מדור הגוים, האם היא טמאה מיד כשקבעו שאשקלון היא מא"י, או רק לאחר ארבעים יום מהזמן שקבעו שאשקלון היא מא"י (שהרי מדורי הגוים מטמאים, רק אם הגוי היה גר באותו הבית, במשך מ' יום, שזה שיעור של יצירת נפל המטמא), אמר ר' סימון

מטומאת ארץ העמים, כיון ששמעו מפי ר' פנחס בן יאיר, שאמר יורדין היינו לסירקי לשוק של אשקלון, ולוקחין חטים ועולין לעירנו וטובלין כיון שהוא חשש שמא ניתז עליו רוק של כותים, ואוכלין בתרומתינו, וא"כ מזה שר' פנחס בן יאיר שהיה כהן, היה רגיל ללכת לאשקלון, מוכח שזה לא חו"ל, אבל למחר נמנו עליה החכמים, בשביל לפוטרה מן המעשרות, כיון שזה חו"ל, כיון שהברייתא (המובאת במסכת שביעית) אומרת שגינות אשקלון היא מא"י, וא"כ משמע מזה שאשקלון עצמה היא חו"ל, והם לא חששו לר' פנחס בן יאיר, ומשך ר' ישמעאל ב"ר יוסי את ידיו, שהיה מסתמך על בן הקפר, שבאופן רגיל ר' ישמעאל בר' יוסי, היה נשען על בן הקפר (ור' ישמעאל בר' יוסי משך את ידיו, כדי שכן הקפר ישים לב לזה, אך הוא לא הבחין בזה, ולכך) א"ל ר' ישמעאל, לכן הקפר, בני למה לא אמרת לי למה לא שאלת, מפני מה משכת את ירך ממני? והייתי אומר לך, אתמול אני הוא שטמאתי שהייתי רגיל לטמאות את אשקלון בטומאת חו"ל, ואני

מסכת פרק ז [ה"ד - דף מא] יבמות

משתשהא הגזירה ארבעין יומין. אשכח תני בשם אביו מאיליהן קיבלו עליהן את המעשרות, ואמר יאות מעשרות מדבריהן, ומזון הבנות מדבריהן, ודבריהן עוקרין את דבריהן.

תני, רשב"י אומר היו שם זכרים מאכילין, נקבות אין מאכילות, היו שם זכרים מאכילין שהוא שני ספיקות – ספק זכר ספק נקבה ספק בן קיימא ספק אינו בן קיימא, שתי ספיקות, מדברי תורה להקל, נקבות אינן מאכילות שהוא ספק אחד – ספק בן קיימא ספק אינו בן קיימא, מה נפשך זכר הוא כולה דידה, נקיבה היא נסבה חולקה עימהן.

הלכה ד

מתני' העובר והיבם והאירוסין והחרש וכן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא

בן קיימא שירש, ספק אינו בן קיימא שאינו יורש, והרי כשיש שתי ספיקות, אפי' שזה נוגע לדבר מדברי תורה, הולכים להקל, אבל אם יש למעוברת רק נקבות, א"כ הן אינן מאכילות את העבדים, מפני שהוא ספק אחד להאכיל, ספק האם העובר בן קיימא ספק אינו בן קיימא שאז העובר אינו יורש, אבל אם הוא בן קיימא, א"כ ממה נפשך יש לעובר חלק בעבדים, שהרי אם העובר זכר הוא א"כ כולה דידה כל העבדים שלו הם, ואם העובר נקיבה היא, א"כ נסבה חולקה עימהן, היא מקבלת חלק עם שאר הנקיבות, ולכך העבדים לא אוכלים בתרומה.

הלכה ד

מתני' העובר והיבם והאירוסין והחרש וכן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין, דהיינו בת ישראל המעוברת מכח, העובר אינו מאכילה בתרומה. ובת כהן

משתשהא הגזירה ארבעין יומין. ואומרת הגמ' שאח"כ אשכח תני נמצאה ברייתא (כמו שאמרנו) שאומרת בשם ר' יוסי אביו של ר' ישמעאל, שמאיליהן קיבלו עליהן את המעשרות, וא"כ אמרו בני הישיבה שיאות אמר ר' יוסי (שאם היה למעוברת הזו בת, שהבת מאכלת את העבדים בתרומה), כיון שהמעשרות זה רק מדבריהן, ומזון הבנות אומנם זה מדבריהן, אבל ודבריהן שנותנים לבנות מזונות, עוקרין את דבריהן שאמרו שיש תרומה בזמן הזה.

תני, רשב"י אומר שאם היו שם למעוברת זכרים, א"כ הזכרים מאכילין את העבדים בתרומה, אבל היה לה רק נקבות, א"כ הן אינן מאכילות את העבדים בתרומה, ומבארת הגמ' את החילוק, שאם היו שם זכרים הם מאכילין את העבדים, מפני שהוא שני ספיקות להאכיל, שהרי יש ספק אם העובר הוא זכר ספק נקבה שהיא אינה יורשת כלל, ואפי' אם הוא זכר, יש ספק האם העובר הוא

מסכת פרק ז [ה"ד - דף מא] **יבמות** קעה

מאכילין, ספק שהוא בן תשע שנים ויום אחד ספק שאינו, ספק שהביא שתי שערות ספק לא הביא, נפל עליו הבית ועל בת אחיו ואינו ידוע איזה מת ראשון, צרתה חולצת ולא מתייבמת.

גמ' העובר: אמר ר' שמעון בזו מידת הדין לוקה, שאם מעשה הוא לפסול – יהא מעשה להאכיל, ואם אינו מעשה להאכיל – לא יהא מעשה לפסול, יאות אמר ר' שמעון, ומה טעמון דרבנין? [ויקרא כב] הֵם יֹאכְלוּ – והם יאכילו, הראוי לוכל מאכיל ושאינו ראוי לוכל אינו מאכיל, התיבון הרי ממזר, הרי אינו

ולא מתייבמת.

גמ' העובר: תני, אמר ר' שמעון בזו מידת הדין לוקה, כיון שאם מעשה הוא (אם יש ממשות בעובר כדי) לפסול בת כהן המעוברת מישראל, א"כ שיהא מעשה כדי להאכיל את הבת ישראל המעוברת מכהן, ואם אינו מעשה להאכיל את הבת ישראל המעוברת מכהן, א"כ שהעובר לא יהא מעשה לפסול את הבת כהן המעוברת מישראל, שואלת הגמ' שלכאור' יאות (טוב) אמר ר' שמעון, ומה טעמון דרבנין שאומרים שהעובר פוסל ואינו מאכיל? מתרצת הגמ' שבת ישראל המעוברת מכהן לא יכולה להאכיל, כיון שהרי מהיכן יודעים שהבן מאכיל את אמו (הבת ישראל) בתרומה, כיון שכתוב הֵם יֹאכְלוּ בְלֶחְמָם, ודורשים כאילו כתוב והם יאכילו כדלעיל, ולכך רק הראוי לוכל (לאכול) מאכיל, ושאינו ראוי לוכל (לאכול) אינו מאכיל, ולכך היות העובר לא אוכל בתרומה, לכך הוא לא מאכיל את אמו. שואלת הגמ' התיבון יש לי להשיב על זה, שהרי הממזר, הרי הוא אינו

המעוברת מישראלי, העובר פוסלה מלאכול בתרומה. וכן בת ישראל הממתינה ליבום מכהן, אינו מאכילה בתרומה. ובת כהן הממתינה ליבום מישראלי פוסלה מלאכול בתרומה. וכן בת ישראל המאורסת לכהן, אינו מאכילה בתרומה. ובת כהן המאורסת לישראלי פוסלה מלאכול בתרומה. ולעניין החרש, הגמ' תבאר מה הכוונה. וכן חלל שהוא מבן תשע שנים, פוסל את האשה שהוא בא עליה. ובת ישראל הנשואה לקטן בן תשע שנים אינו מאכילה בתרומה. ואומרת המשנה שלא רק אם החלל הזה הוא כבר בן תשע, אלא אפי' ספק שהוא בן תשע שנים ויום אחד ספק שאינו, הוא פוסל בתרומה. וכן בת ישראל הנשואה לכהן, ספק שהביא שתי שערות ספק לא הביא, אינו מאכיל בתרומה. אומרת המשנה שאם אחד היה נשוי לבת אחיו ולעוד אשה, ונפל עליו הבית ועל בת אחיו, ואינו ידוע איזה מת ראשון, האם צרתה מתה ראשונה שאז היא חייבת ביבום, או שבעלה מת ראשון שאז היא צרת ערוה ופטורה מיבום, לכך צרתה חולצת

מסכת פרק ז [ה"ד - דף מב] יבמות

ראוי לאכול ומאכיל? שנייא היא דכתיב ויליד ביתו, מעתה הילוד פוסל ושאינו ילוד אינו פוסל? שנייא היא דכתיב וישבה אל בית אביה פרט לשומרת יבם, פגעוריה פרט למעוברת, אמר ר' יוסי הדא אמרה העובר עשו אותו כממש לפסול ולא עשו אותו כממש להאכיל, מליהון דרבנן פליגין, דמר זעירא תני תמן ארוסה ושומרת יבם ומעוברת משלמות את הקרן ואינן משלמות את החומש, מה אנן קיימין אם בבת כהן שנישאת לישראל, אפילו יולדת הימנו בנים אינה זרה לו, אלא פן אנן קיימין בבת ישראל שנישאת לכהן, אם אומר את העובר עשו אותו כממש לפסול ולא עשו אותו כממש להאכיל, למה משלמות את הקרן ואינן משלמות את החומש, וישלמו קרן וחומש.

בתרומה, ואומרת הגמ' אבל מליהון דרבנן מדברי החכמים מוכח שהם פליגין על ר' יוסי, דאמר זעירא שתני תמן, ארוסה ושומרת יבם ומעוברת שאכלו בתרומה, משלמות את הקרן ואינן משלמות את החומש, וא"כ אומרת הגמ' מה אנן קיימין על מה הבריייתא מדברת, אם בבת כהן שנישאת לישראל, א"כ אפילו אם היא יולדת הימנו (מבעלה הישראלי) בנים, אינה משלמת את החומש, כיון שהיא אינה זרה לו לכהונה, אלא פן אנן קיימין אלא ע"כ שמדובר כאן בבת ישראל שנישאת לכהן, וא"כ אומרת הגמ' אם אומר את העובר עשו אותו כממש לפסול ולא עשו אותו כממש להאכיל, א"כ למה משלמות את הקרן ואינן משלמות את החומש, והרי העובר כאילו אינו קיים, וא"כ שישלמו קרן וחומש, ע"כ שלא עשו את העובר כמי שאין בו ממש כלל, ולכך היא לא משלמת את החומש, הגם שהיא משלמת את הקרן, מחמת שהעובר עדיין לא נולד.

ראוי לאכול ואפי"ה הוא מאכיל כדלקמן? אלא אומרת הגמ' שנייא היא שזה שונה, והבן מאכיל את אמו בתרומה כיון דכתיב ויליד ביתו הם יאכלו בלחמם, ומכאן שהם יאכלו את בתרומה, שואלת הגמ' א"כ מעתה מעכשיו נאמר שרק הילוד פוסל ושאינו ילוד אינו פוסל, וא"כ מדוע בת כהן המעוברת לישראל אינה אוכלת בתרומה? מתרצת הגמ' שנייא היא שכאן זה שונה, כיון דכתיב ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה וישבה אל בית אביה, מכאן לומדים פרט לשומרת יבם, שהיות והיא לא חוזרת לבית אביה, שהרי היא ממתנה ליבם, לכך היא לא אוכלת בתרומה, וכשכתוב פגעוריה (מלחם אביה תאכל) מכאן לומדים פרט למעוברת, שהיות והיא לא כנעוריה, לכך היא אל אוכלת בתרומה. אמר ר' יוסי הדא אמרה מכאן לומדים שהעובר עשו אותו כממש (כילוד) כדי לפסול את אמו מלאכול בתרומה, אבל ולא עשו אותו כממש (כילוד) כדי להאכיל את אמו

מסכת פרק ז [ה"ה - דף מב] **יבמות** קעז

והחרש: חרש פוסל? לא כן תני ר' חייא אשתו של חרש ושל שומה טובלת מחיק בעלה ואוכלת? ר' אבא מרי ור' מתניה, חד אמר בחרש פסול, וחורנה ואמר בחרש ייבם.

ספק שהוא בן תשע שנים ויום אחד ספק שאינו: כמי שהוא בן תשע שנים ויום אחד לפסול, ספק שהביא שתי שערות ספק שלא הביא שתי שערות, כמי שלא הביא שתי שערות להאכיל.

נפל הבית עליו ועל בת אחיו וכו': והכא אתינן מיתני צרות? אלא בגין דתנינן ספיקות, תנינן ספק צרות.

הלכה ה

מתני' האונס והמפתה והשומה לא פוסלין ולא מאכילין, ואם אינן ראויין לבוא

ספק שהביא שתי שערות ספק שלא הביא שתי שערות, שנשא בת ישראל, א"כ הרי הוא כמי שלא הביא שתי שערות לעניין **להאכיל** בתרומה, דהיינו שהוא לא מאכיל את אשתו בתרומה.

נפל הבית עליו ועל בת אחיו וכו': שואלת הגמ' וכי הכא אתינן מיתני צרות וכי המשנה מדברת כאן לעניין הצרות, וא"כ מדוע המשנה מביאה את הדין הזה? **אלא** אומרת הגמ' שהמשנה מביאה את הדין הזה, **בגין** היות **דתנינן** את דיני **הספיקות,** לכך **תנינן** גם את הדין של **ספק צרות.**

הלכה ה

מתני' האונס והמפתה, וכן השומה שנשא אשה, **לא פוסלין** את בת כהן מתרומה, **ולא מאכילין** את בת ישראל בתרומה, **ואם** הם **אינן ראויין לבוא**

והחרש: שואלת הגמ' וכי בת כהן הנשואה **לחרש** (ישראלי) הוא **פוסל** אותה מלאכול בתרומה, וכי **לא כן תני ר' חייא שאשתו של חרש או של שומה** (ישראלי) **טובלת** (מטומאת קרי) כשהיא קמה **מחיק בעלה, ואוכלת** בתרומה? אלא אומרת הגמ' **שר' אבא מרי ור' מתניה** פירשו את המשנה אחרת, **ואחד אמר** שהמשנה מדברת **בחרש פסול** שבא על האשה, שהוא פוסל אותה (ואם בת ישראל נשואה לכהן חרש, הוא אינו מאכילה בתרומה), **וחורנה אמר** שכאן מדובר **בחרש ייבם,** שבת ישראל שממתינה ליבום מכהן חרש, הוא אינו מאכילה בתרומה, ובת כהן הממתינה ליבום מישראלי חרש, הוא פוסלה מלאכול בתרומה.

ספק שהוא בן תשע שנים ויום אחד ספק שאינו: א"כ הוא **כמי שהוא בן תשע שנים ויום אחד לפסול,** ולא תאמר שרק אם אותו פסול (שבא על האשה) היה בוודאות בן תשע.

בישראל הרי אלו פוסלין. באיזה צד, היה ישראל שבא על בת כהן תאכל בתרומה, עיברה לא תאכל, נתחתך העובר במעיה תאכל. היה כהן שבא על בת ישראל לא תאכל בתרומה, עיברה לא תאכל, ילדה תאכל, נמצא כוחו של בן גדול משל אב. **גמ'** האונס והמפתה והשוטה וכו': הדא אמרה שאין אונסין פוסלין בכהונה – בפנויה, הדא מסייעא לההוא דתני ר' חייה, אשתו של חרש ושל שוטה טובלת מחיק בעלה ואוכלת, ודלא כר' לעזר, דר' לעזר אומר אף הפנוי שבא על הפנויה שלא לשם אישות, הרי זו בעילת זנות.

ר' בא בשם ר' אבא בר ירמיה אנוסה אינה צריכה להמתין ג' חדשים, אמר **ר' יונה קומי ר' יוסה**, אמר ליה לא תקבל עליו, קל הוא באכילת תרומה,

של חרש או של שוטה שהיא בת כהן הנשואה לישראל, טובלת (מטומאת קרי), כשהיא קמה מחיק בעלה, ואוכלת בתרומה, כיון שהנישואין האלו לא תפסו בה בכלל. ואומרת הגמ' שמה ששינו במשנה שהאונס או המפתה לא פוסלין, זה דלא כר' לעזר, דר' לעזר אומר, אף הפנוי שבא על הפנויה שלא לשם אישות, הרי זו בעילת זנות, ופסלה מן התרומה.

ר' בא בשם ר' אבא בר ירמיה אומר, מזה שהנאנסת או המפתה מותרת בתרומה, והיא לא חוששת שמא היא התעברה, מוכח שהאנוסה אינה צריכה להמתין ג' חדשים, לפני שהיא נישאת לאחר (כדי להבחין של מי הוולד). כיון שחכמים תיקנו את זה (את הדין של ההבחנה) רק כשאשה יוצאת מבעלה שע"י נישואין, ולא ע"י זנות, ואומרת הגמ' שאמר **ר' יונה** את דברי **ר' אבא בר ירמיה קומי ר' יוסה**, ור' יוסה אמר ליה לר' יונה, שלא תקבל עליו אל תקבל את דברי **ר' אבא בר ירמיה**, כיון שקל הוא באכילת תרומה, שרק לעניין התרומה חכמים הקילו,

בישראל, א"כ הרי אלו פוסלין, ומבארת המשנה, באיזה צד אמרו שהאונס והמפתה לא פוסלין ולא מאכילין? אם האונס או המפתה, או השוטה, היה ישראל שבא על בת כהן, א"כ תאכל בתרומה, כיון שאין כאן נישואין, אבל אם היא עיברה ממנו, א"כ לא תאכל בתרומה (כיון שהיא לא 'פגועה'), ואם נתחתך העובר במעיה, א"כ תאכל. וכן לצד השני, אם האונס או המפתה, או השוטה, היה כהן שבא על בת ישראל, א"כ לא תאכל בתרומה, וכן אם היא עיברה ממנו לא תאכל בתרומה (כיון שרק ילוד מאכיל), אבל אם היא ילדה א"כ תאכל מחמת הוולד, וא"כ נמצא כוחו של בן גדול משל אב, שהבן מאכיל גם שלא ע"י נישואין.

גמ' האונס והמפתה והשוטה וכו': אומרת הגמ' הדא אמרה מכאן מוכח שאין אונסין פוסלין בכהונה – בפנויה, כיון שאין זה ביאת פסול. ואומרת הגמ' שהדא ששינו במשנה שהשוטה לא פוסל ולא מאכיל, מסייעא לההוא דתני **ר' חייה**, שאשתו

מסכת פרק ז [ה"ה - דף מב] **בבמות** קעט

אילו בת כהן שנישאת לישראל וחלך בעלה למדינת הים ושמעה עליו שמת, שמא אינה אוכלת בתרומה מיד?! ולעניין העובר צריכה להמתין שלשה חדשים.

אם אינן ראויין לבוא בישראל הרי אילו פסולין: תני, ואילו הן בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי אדומי מצרי, ועבד וממזר חלל נתין כותי וגוי, שבאו על בת ישראל על בת כהן ועל בת לוי, פוסלה מן הכהונה, ר' יוסי אומר כל שזרעו פסול ביאתו פוסלת, כל שאין זרעו פסול אין ביאתו פוסלת, רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין מותר בבתו את מותר באלמנתו, וכל שאין את מותר בבתו אין את מותר באלמנתו, ומה ביניהון, ר' יוחנן אומר גר עמוני ומואבי ביניהון, מאן דאמר כל שזרעו פסול ביאתו פוסלת, זה הואיל וזרעו

הביא לא"י מכותא, והתגיריו כיון שהקב"ה שילח בהם את האריות שהיו אוכלים בהם, וכיון שהם התגיריו רק מחמת פחד האריות, לכך לא חל גיורם. והנתינים הם מהגבעונים, ודוד המלך פסל אותם מלבוא בקהל, כמו שנאמר "והגבעונים לא מבני יִשְׂרָאֵל", או גוי – שבאו על בת ישראל או על בת כהן או על בת לוי, א"כ הוא פוסלה מן הכהונה, ר' יוסי אומר כל מי שזרעו פסול – ביאתו פוסלת, אבל וכל מי שאין זרעו פסול א"כ אין ביאתו פוסלת, ורבן שמעון בן גמליאל אומר שכל שאין מותר בבתו היינו עמוני או מואבי (שהרי בנות עמון ומואב מותרים לבוא בקהל), את מותר באלמנתו (שאלו העמוני או המואבי באו על אשה, היא מותרת לכהונה), וכל שאין את מותר בבתו א"כ אין את מותר באלמנתו, ומבאר הגמ' מה החילוק ביניהון (בין ר' יוסי לרשב"ג), ר' יוחנן אומר גר עמוני ומואבי ביניהון, שמאן דאמר (ר' יוסי) כל שזרעו פסול ביאתו פוסלת, א"כ העמוני או המואבי הזה, הואיל וחלל מזרעו (היינו

שהנאנסת לא צריכה להמתין ג' חדשים, אבל כדי להינשא, היא צריכה להמתין ג' חדשים, ואמר ר' יוסה לר' יונה שאני יוכיח לך שזה כך, שהרי אילו בת כהן שנישאת לישראל וחלך בעלה למדינת הים ושמעה עליו שמת, שמא אינה אוכלת בתרומה מיד?! והגם שלעניין העובר היא צריכה להמתין שלשה חדשים כדי להינשא, א"כ מוכח שחכמים החמירו ביוחסין יותר מאשר תרומה (למעשה יכולים להוכיח את זה מכל אלמנה או גרושה שהיא מותרת מיד בתרומה, והיא לא צריכה לחשוש שמא היא מעוברת מבעלה, אלא הגמ' באה להוכיח שמחמירים ביוחסין, שהרי גם במקום שבעלה היה בחו"ל, שאין חשש שהיא מעוברת ממנו, אפ"ה היא צריכה להמתין ג' חדשים).

אם אינן ראויין לבוא בישראל הרי אילו פסולין: תני, ואילו הן הפסולים הפוסלים, בן תשע שנים ויום אחד (פחות מבן תשע אין ביאתו ביאה) שהוא גר עמוני או מואבי או אדומי או מצרי, או עבד או ממזר או חלל או נתין או כותי (הכותים הם עם שסנחריב

מסכת פרק ז [ה"ה - דף מב] יבמות

פסול ביאתו פוסלת, מאן דאמר כל שאַת מותר בבתו אַת מותר באלמנתו, וזה הואיל ואַת מותר בבתו אַת מותר באלמנתו. דברי חכמים, ר' ירמיה בשם רבנן ור' בא, תריהון אמרין, גר אדומי שני, וגר מצרי שני, אף על פי שבניו מותרין, אַת אסור באלמנתו. ר' זכיי ר' אלכסנדריה משלח שאול, בת גר עמוני, ובת דור שני של מצרי, אמר ליה ר' יוסה לא שמיע לההוא דמר ר' ירמיה בשם רבנן ור' בא תריהון אמרין בת גר עמוני ובת דור שני של מצרי – אף על פי שאַת מותר בבתו אַת אסור באלמנתו, וכל שזרעו פסול ביאתו פסולה, לא כן צריכה בשחיתה אמה מישראל, שלא תאמר כשם שנתחללה אמה כך נתחללה בתה, ועוד מן הדא דאמר ר' יעקב בר אחא פליגי ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש בת גר עמוני ובת דור השני מצרי,

מצרי – אף על פי שאַת מותר בבתו אַת אסור באלמנתו, וא"כ מוכח שבתו מותרת, וכן ר' יוסי אמר בברייתא "וכל שזרעו פסול ביאתו פסולה", וא"כ גם מדבריו מוכח שמותרים בבתו, וא"כ מה שאלתך? אמר ליה ר' אלכסנדריה, לא כן צריכה לא שאלתי במקום שהוא היה נשוי לעמונית או למצרית כמותו, אלא שאלתי היא במקרה שהיתה אמה מישראל, דהיינו שהמואבי נשא בת ישראל, והספק הוא האם היות ובאו על האמא ביאה פסולה, לכך כשם שהאמא נפסלה מכהונה כך בתה נפסלה (וכל מה שהתורה התירה מואבית, זה רק אם המואבי בא על אשה שהוא מותר בה), או שבתו מותרת כיון שהתורה חידשה שמואבית כשרה לכהונה, שלא תאמר כשם שנתחללה אמה כך נתחללה בתה, ועוד טעם יש להסתפק, מן הדא דאמר ר' יעקב בר אחא שפליגי ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש בבת גר עמוני ובת דור השני מצרי, שהאמא

הזכרים) פסולים לבוא בקהל, לכך ביאתו פוסלת, ומאן דאמר (רשב"ג) כל שאַת מותר בבתו – אַת מותר באלמנתו, וא"כ העמוני או המואבי הזה, הואיל ואַת מותר בבתו לכך אַת מותר באלמנתו. ואומרת הגמ' מה הם דברי חכמים, ר' ירמיה בשם רבנן (חכמי הישיבה) ור' בא, תריהון אמרין שגר אדומי שני, או גר מצרי שני (היינו שאביהם התגייר), אף על פי שבניו מותרין, כיון שהאדומים והמצריים אסורים רק עד ג' דורות, אפי"ה אַת אסור באלמנתו, שאם מצרי שני או אדומי שני באו על אשה, היא נפסלה מן הכהונה. ואמר ר' זכיי שר' אלכסנדריה משלח שאול (שלח שאלה לשאול). מה הדין בבת גר עמוני, או בבת דור שני של מצרי, האם היא כשרה לכהונה? ואמר ליה ר' יוסה לר' אלכסנדריה מה השאלה, וכי לא שמיע לההוא דאמר ר' ירמיה בשם רבנן ור' בא שתריהון אמרין שבת גר עמוני ובת דור שני של

ר' יוחנן אמר כשירות ריש לקיש אמר פסולות, ר' יוסי בר' בון אמר בזקנות פליגין,
ר' יוחנן אמר כשירות, ריש לקיש אמר פסולות.

הלכה ו

מתני' העבד פוסל משום ביאה ואינו פוסל משום זרע. באיזה צד, בת ישראל
לכהן, בת כהן לישראל, וילדה ממנו בן, הלך הבן ונכבש על השפחה
וילדה ממנו בן, הרי זה עבד, היתה אם אביו בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה,
בת כהן לישראל תאכל בתרומה.

גמ' העבד פוסל משום ביאה וכו': העבד מניין שביאתו פוסלת? ר' יוחנן אמר
בשם ר' ישמעאל [ויקרא כב] ובת כהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין
לה, שיש לה עליו אלמנות וגירושין חוזרת, את שאין לה עליו אלמנות וגירושין

עבד, ואומנם הוא נכד של הסבתא שלו, אלא
היות והעבד מתייחס רק אחרי אמו, לכך הוא
לא נחשב לצאצא של הסבתא, ולכך אם
היתה אם אביו של העבד הוזה, בת ישראל
שהיתה נשואה לכהן, לא תאכל בתרומה
בעבור העבד הוזה, ואם הסבתא היתה בת
כהן שהיתה נשואה לישראל תאכל
בתרומה.

גמ' העבד פוסל משום ביאה וכו':
שואלת הגמ' העבד מניין שביאתו
פוסלת מתרומה? ר' יוחנן אמר בשם ר'
ישמעאל שהיות וכתוב ובת כהן פי תהיה
אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבא אל בית
אביה בנעוריה מלחם אביה תאכל, מכאן שרק
אם היא נבעלה ממי שיש לה עליו אלמנות
וגירושין דהיינו שהקידושין תופסים בה, היא
חוזרת לאכול בתרומה, אבל אם היא נבעלה
מאדם (מאחד) שאין לה עליו אלמנות
וגירושין דהיינו שהקידושין שלו לא תפסו

שלהן היא ישראלית, שר' יוחנן אמר שהן
כשירות לכהונה, וריש לקיש אמר שהן
פסולות, ור' יוסי בר' בון אמר שרק
בזקנות (דהיינו באמא) פליגין, שר' יוחנן
אמר שהנשים של גר העמוני כשירות, כר'
יוסי ורשב"ג, וריש לקיש אמר שהן פסולות,
כחכמים, וא"כ יש להסתפק האם לסמוך על ר'
יוסי בר בון, או על ר' יעקב בר אחא.

הלכה ו

מתני' העבד פוסל משום ביאה, אבל
ואינו פוסל משום זרע, ומבאר
המשנה באיזה צד אמרו שהעבד פוסל משום
ביאה ואינו פוסל משום זרע? בת ישראל
שהיתה נשואה לכהן, או בת כהן שהיתה
נשואה לישראל (ובעלה מת או נתגרשה)
וילדה ממנו בן, והלך הבן ונכבש (המשנה
כינתה את זה כך, כדי לבזות את מעשיו) על
השפחה וילדה ממנו בן, הרי הבן הזה הוא

מסכת פרק ז [ה"ו - דף מג] יבמות

קפב

אינה חוזרת, התיב ר' ירמיה הרי אלמנה שזינתה הרי אין לה אלמנות וגירושין וחוזרת? ר' יוסי לא אמר כן, אלא מחלפא שיטתיה דר' יוחנן, בגיטין הוא אמר כותין משום מה הן פסולין? ר' יוחנן בשם ר' לעזר משום גוי ועבד הבא על בת ישראל – הוולד ממזר, בקידושין הוא אמר ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש תריהון אמרין הוולד ממזר? הכא אמר ליה משום גרמיה והכא אמר לה משום ר' ישמעאל, שכן לדברי חכמים הוולד ממזר. ר' חזקיה לא אמר כן אלא מחלפא שיטתיה דר' יוחנן, בגיטין הוא אמר הכותין משום מה הן פסולין, ר' יוחנן בשם ר' ישמעאל משום גוי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר, בקידושין הוא ר' יוחנן ר' שמעון בן לקיש תריהון אמרין הוולד ממזר, והכא הוא אמר את שיש

ללמד שביאת העבד פוסלת מתרומה, והרי הוא עושה אפי' ממזרים? מתרצת הגמ' שהכא היינו במסכת קידושין ר' יוחנן אמר ליה (שהוולד של גוי הבא על בת ישראל ממזר) משום גרמיה משם עצמו, אבל והכא ר' יוחנן אמר לה (שביאת עבד פוסלת מן התרומה) משום ר' ישמעאל, ור' ישמעאל סובר שהוולד של גוי הבא על בת ישראל אינו ממזר, ומה שר' יוחנן אמר שהוולד של גוי הבא על בת ישראל ממזר, כיון שכן לדברי חכמים הוולד ממזר, ואומרת הגמ' שר' חזקיה לא אמר כן כדברי ר' יוסי, אלא ר' חזקיה הק' שמחלפא שיטתיה דר' יוחנן, שהרי במסכת גיטין הוא אמר (הגמ' אמרה), הכותין משום מה הן פסולין, ור' יוחנן בשם ר' ישמעאל אמר משום גוי ועבד הבא על בת ישראל שהוולד ממזר, וכן במסכת קידושין הוא (הגמ' אמרה) שר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש תריהון אמרין שהוולד של גוי שבא על בת ישראל, הוא ממזר, והכא הוא ר' יוחנן אמר שאת שיש

בה, היא אינה חוזרת לאכול בתרומה, שואלת הגמ' התיב ר' ירמיה הרי אלמנה שזינתה עם כשר, הרי אין לה אלמנות וגירושין ממנו, ואפי' היא חוזרת לאכול בתרומה, והיא לא נפסלה כלל? ואומרת הגמ' שר' יוסי לא אמר כן לא שאל כר' ירמיה (כיון שזה לא כ"כ ק', שהרי אם היא זינתה עם אדם כשר, אומנם כעת לא היה קידושין, אבל אילו הוא היה מקדש אותה, הקידושין היו תופסים בה), אלא ר' יוסי שאל שלכאור' מחלפא שיטתיה דר' יוחנן, שהרי במסכת גיטין הוא אמר (הגמ' אמרה), כותין משום מה הן פסולין, ור' יוחנן בשם ר' לעזר אמר משום (מטעם) שגוי או עבד הבאים על בת ישראל – הוולד ממזר, והיות והתערבו בכותים כאלו ילדים, לכך חכמים אסרו את כל הכותים, וכן במסכת קידושין הוא אמר (הגמ' אמרה) שר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש תריהון אמרין (שניהם אמרו) שהוולד של גוי שבא על בת ישראל, הוא ממזר, וא"כ מדוע ר' יוחנן צריך דרשה

לו עליו אלמנות וגירושין חוזרת ואת שאין לה עליו אלמנות וגירושין אינה חוזרת? אמר ר' מתנייא סלקית לסחורה, ושמעית ר' יוחנן ור' ישמעאל בשם ר' יישוע, ובת כהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה, את שיש לה עליו אלמנות וגירושין חוזרת ואת שאין לה עליו אלמנות וגירושין אינה חוזרת, ואמרית יאות, אין ממזר כר' יהושע, שאין ממזר אלא מאשה שהיא אסורה עליו איסור ערוה וחייבין עליה.

הלכה ז

מתני' ממזר פוסל ומאכיל. באיזה צד, בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל וילדה ממנו בת, והלכה הבת ונישאת לעבד או לגוי וילדה ממנו בן, הרי זה ממזר, היתה אם אמו בת ישראל לכהן תאכל בתרומה, בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה.

מיתה, וא"כ העבד שלא חייבים עליו מיתה, אינו עושה ממזר, ולכך צריך לרבות שאם העבד בא על אשה, שהוא פוסל אותה מלאכול בתרומה.

הלכה ז

מתני' ממזר לפעמים הוא פוסל מלאכול בתרומה, ולפעמים הוא מאכיל בתרומה, ומבארת המשנה באיזה צד אמרו שהממזר פוסל ומאכיל: בת ישראל שהיתה נשואה לכהן או בת כהן שהיתה נשואה לישראל (ובעלה מת או נתגרשה), וילדה ממנו בת, והלכה הבת ונישאת לעבד או לגוי וילדה ממנו בן, א"כ הרי הבן הזה הוא ממזר, והיות והוא נחשב לצאצא של הסבתא, לכך אם היתה אם אמו – בת ישראל נשואה לכהן, תאכל בתרומה בעבור הממזר הזה, כיון שיש לה צאצא מבעלה הכהן, ואם הסבתא היתה בת כהן נשואה לישראל, לא תאכל בתרומה, כיון שיש לה צאצא מבעלה שאינו כהן.

לו עליו אלמנות וגירושין חוזרת לבית אביה לאכול בתרומה, ואת שאין לה עליו אלמנות וגירושין אינה חוזרת לבית אביה לאכול בתרומה, וא"כ מדוע ר' יוחנן צריך דרשה ללמד שביאתו פוסלת מתרומה, והרי הוא עושה אפי' ממזרים? והגמ' נשאת בשאלה. ואומרת הגמ' אמר ר' מתנייא שכאשר סלקית עליתי לאיזה מקום לעשות סחורה, ושמעית שר' יוחנן ור' ישמעאל אמרו בשם ר' יישוע, שהיות וכתוב ובת כהן פי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבכה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל, מכאן שרק את שיש לה עליו אלמנות וגירושין היא חוזרת לבית אביה לאכול בתרומה, ואת שאין לה עליו אלמנות וגירושין אינה חוזרת לבית אביה לאכול בתרומה, ואמר ר' מתנייא – יאות שר' יוחנן ור' ישמעאל צודקים, שהרי אין העבד עושה ממזר, כשיטת ר' יהושע, שהרי אין ממזר אלא מאשה שהיא אסורה עליו איסור ערוה וחייבין עליה

מסכת פרק ז [ה"ח - דף מג] יבמות

גמ' הרי זה ממזר: לית הדא פליגא על רב, דרב אמר גוי ועבד שבא על בת ישראל הוולד כשר? פתר לה בגוי פסול ובעבד פסול.

הלכה ח

מתני' כהן גדול פעמים שהוא פוסל. כיצד, בת כהן שנישאת לישראל וילדה ממנו בת, הלכה הבת ונישאת לכהן וילדה ממנו בן, הרי זה ראוי להיות כהן גדול, ועומד ומשמש על גבי המזבח, מאכיל את אמו ופוסל את אמו, זאת אומרת לא כבני כהן גדול, שהוא פוסליני מן התרומה.

גמ' תני בר קפרא בן יומו פוסל ומאכיל.

זאת אומרת לא כבני כהן גדול וכו': כיני מתניתא לא 'כבן בתי' כהן גדול שהוא

מבעלה הישראלי, והסבתא הזאת אומרת שלא ירבו בנים כבני שהוא כהן גדול, כיון שהוא פוסליני מן התרומה.

גמ' תני בר קפרא בן יומו פוסל ומאכיל בתרומה, דהיינו שאם היה אחד נשוי לשתי נשים אחת כשרה והשניה פסולה לכהונה, ומהאשה הכשרה היה לו בנים, והאשה הפסולה היתה רק בהריון כשבעלה מת, א"כ העבדים יכולים לאכול בתרומה, כיון שרק הבנים הכשרים ירשו את העבדים, אבל לאחר שהאשה הפסולה תלד את בנה, העבדים נפסלים מלאכול בתרומה, כיון שיש לוולד החלל הזה חלק בעבדים. וכן רק תינוק בן יומו מאכיל בתרומה את אמו שהיא בת ישראל הנשואה לכהן.

זאת אומרת לא כבני כהן גדול וכו': אומרת הגמ' שכאשר האשה אמרה "לא כבני כהן גדול" אין הכוונה לבנה, אלא הכוונה לנכדה, וכיני מתניתא וכוונת המשנה לומר לא 'כבן בתי' כהן גדול שהוא

גמ' הרי זה ממזר: שואלת הגמ' וכי לית הדא דברי המשנה (שאמרה שהוולד של גוי או עבד הבא על בת ישראל שהוא ממזר) לא פליגא נחלקת על רב, דרב אמר שגוי או עבד שבא על בת ישראל הוולד כשר? מתרצת הגמ' שרב פתר לה מעמיד את המשנה בגוי פסול ובעבד פסול, דהיינו שהגוי או העבד היו משבעה עממים או עמוני ומואבי, שיש איסור מן התורה להתחתן איתם, ולכך הוולד הוא ממזר, וכדברי ר"ע שאומר שיש ממזר מחייבי לאוין.

הלכה ח

מתני' כהן גדול; פעמים שהוא פוסל מלאכול בתרומה, כיצד, בת כהן שנישאת לישראל וילדה ממנו בת, והלכה הבת ונישאת לכהן וילדה ממנו בן, א"כ הרי הבן הזה ראוי להיות כהן גדול, ועומד ומשמש על גבי המזבח, והוא מאכיל את אמו בתרומה, ופוסל את אמו מן התרומה, כיון שיש לסבתא זרע

מסכת פרק ז [ה"ח - דף מג] יבמות קפה

פוסלני מן התרומה. הא כיצד, בת כהן שנישאת לישראל וילדה ממנו בת, ובת ישראל שנישאת לכהן וילדה ממנו בן, ונישאו שניהן זה לזה והולידו בן, הרי זה ראוי להיות כהן גדול עומד ומשמש על גב המזבח, מאכיל את אמו ופוסל את אִם אמו, זאת אומרת, לא כבן בתי כהן גדול שהוא פוסליני מן התרומה.

הדרן עלך פרק אלמנה לכהן גדול

גדול עומד ומשמש על גב המזבח, והוא מאכיל את אמו בתרומה, ופוסל את אִם אמו, וא"כ הסבתא (בת הכהן שנישאה לישראל) הזאת אומרת, שלא ירבו כבן בתי הכהן גדול שהרי הוא פוסליני מן התרומה.

הדרן עלך בלי נדר פרק אלמנה לכהן גדול

פוסלני מן התרומה. ואומרת הגמ' שיתכן שהכ"ג הזה הוא יאכיל סבתא אחת בתרומה ויאסור על השניה, הא כיצד, בת כהן שנישאת לישראל וילדה ממנו בת, ובת ישראל אחרת שנישאת לכהן וילדה ממנו בן, ונישאו שניהן (הכהן בן הישראלית, לבתה של הבת כהן שהיא ישראלית) זה לזה והולידו בן, א"כ הרי זה ראוי להיות כהן

פרק ח

הלכה א

מתני' הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה, נשיהם ועבדיהם יאכלו. פצוע דכא וכרות שפכה הן ועבדיהן אוכלים, ונשיהם לא יאכלו, אם לא ידעה משנעשה פצוע דכא וכרות שפכה, הרי אלו יאכלו.

גמ' הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה: [ויקרא כב] איש איש לרבות את הערל, או איש איש לרבות את האונן? אמר ר' יוסי בן חנינה כתיב [ויקרא כב] וְכָל זָר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ, משום זרות אסרתי לך ולא אסרתי לך משום אנינה, ר' טיופה סמוקא בעי קומי ר' יוסי, או נאמר זרות אסרתי ולא אסרתי משום ערלה ומשום אנינה? א"ל מאחר שכתוב אחד מרבה ואחד ממעיט, מרבה אני את הערל שהוא מחוסר מעשה מגופו, ומוציא את האונן שאינו מחוסר מעשה מגופו.

מתני' הערל (כהן שלא מל את עצמו, אפי' מחמת אונס), וכל הכהנים הטמאים לא יאכלו בתרומה, אבל נשיהם ועבדיהם יאכלו. כהן פצוע דכא או כרות שפכה (המשנה הבאה תבאר מהן), הן ועבדיהן אוכלים, אבל ונשיהם לא יאכלו, כיון שהן נבעלו באיסור, הן נעשו לחללות, אבל אם בעלה לא ידעה לא בא על אשתו משנעשה פצוע דכא או כרות שפכה, הרי אלו יאכלו, כיון שהן לא נפסלו.

גמ' הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה: שנאמר איש איש מִזֶּרַע אֶהְיֶה וְהוּא צְרוּעַ או זָב, בְּקִדְשִׁים (היינו בתרומה) לא יאכל, ומזה שהתורה כפלה ואמרה 'איש איש', א"כ זה בא לרבות את הערל שהוא אסור בתרומה, שואלת הגמ' או אולי מה שכתוב איש איש,

זה בא לרבות את האונן שאינו אוכל בתרומה? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי בן חנינה שהיות וכתוב וְכָל זָר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ, מכאן מוכח שרק משום זרות אסרתי לך באכילת תרומה, ולא אסרתי לך משום אנינה (אנינות), שואלת הגמ' ר' טיופה סמוקא בעי קומי ר' יוסי, או אולי נאמר שמשום זרות אסרתי באכילת תרומה, ולא אסרתי משום ערלה ומשום אנינה, וא"כ כהן ערל יוכל לאכול בתרומה? א"ל ר' יוסי מאחר שכתוב (שפסוק) אחד (איש איש) מרבה עוד פסולים מלאכול בתרומה, ואחד (וְכָל זָר) ממעיט, לכך מרבה אני את הערל שהוא אסור בתרומה, מפני שהוא מחוסר מעשה מגופו, ומוציא את האונן שאינו אסור בתרומה, כיון שאינו מחוסר מעשה מגופו.

מסכת פרק ח [ה"א - דף מג] **בבמות** קפז

עד כדון כר' עקיבה, כר' ישמעאל – תני ר' ישמעאל נאמר [שמות יב] תֹּשֶׁב וְשָׂכִיר בפסח, ונאמר [ויקרא כב] תֹּשֶׁב וְשָׂכִיר בתרומה, מה תושב ושכיר האמורים בפסח פסל בו את הערל, אף תושב ושכיר האמור בתרומה פסל בו את הערל, ר' חגי' בעא, אי מה תושב ושכיר האמור בפסח פסל בו את האונן, אף תושב ושכיר האמור בתרומה נפסול בו את האונן? א"ר הילא לא למדו 'תושב תושב' אלא דברים האמורים בפרשה, טומטום ואנדרוגינס ממקום אחד באו, אונן ממעשר שני בא. ר' אבון בעי ותהא תרומה אסורה לאונן מקל וחומר, ומה אם המעשר שהוא מותר לזרים הרי הוא אסור לאונן, תרומה שהיא אסורה לזרים אינו דין שתהא אסורה לאונן? לא אם אמרת במעשר שהוא טעון מחיצה, תאמר בתרומה שאינה טעונה מחיצה, הא לפי שיש בזה שאין בזה, ובזה מה שאין בזה, לא צרכו ללמוד זה מזה. קדשים מהו שיהיו אסורים בערל? ללמוד מן הפסח אין את יכול,

באו, שהיות והם ספק ערלים, לכך הם אסורים בתרומה, אבל מה שאונן אסור בפסח ממעשר שני בא, ולכך זה לא מלמד לאסור את האונן בתרומה, שואלת הגמ' ר' אבון בעי ותהא תרומה אסורה לאונן מקל וחומר ממעשר שני, ומה אם המעשר שני שהוא מותר לזרים אפי"ה הרי הוא אסור לאונן, תרומה שהיא אסורה לזרים אינו דין שתהא אסורה לאונן? מתרצת הגמ' שלא יכולים לעשות את הק"ו הזה, כיון שאם אמרת במעשר שני שהאונן אסור בו, זה מפני שמע"ש הוא חמור שהוא טעון מחיצה שצריך לאוכלו רק בירושלים, תאמר בתרומה שהיא קלה שאינה טעונה מחיצה, לכך גם האונן מותר בתרומה, וא"כ הא לפי שיש בזה מה שאין בזה, ויש בזה מה שאין בזה, לכך לא צרכו לא יכולים ללמוד זה מזה. שואלת הגמ' קדשים מהו שיהיו אסורים בערל? והרי ללמוד מן הפסח אין את יכול,

שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו דרשת ממה שכתוב 'איש איש' כר' עקיבה, שדורש את המילים הכפולים, אבל כר' ישמעאל שאומר 'דברה תורה כלשון בני האדם', א"כ מהיכן יודעים שערל אסור בתרומה? מתרצת הגמ' שתני ר' ישמעאל שהיות ונאמר תֹּשֶׁב וְשָׂכִיר בפסח, ונאמר תֹּשֶׁב וְשָׂכִיר (תושב פהן ושכיר לא יאכל קדש) בתרומה, וא"כ לומדים תרומה מפסח בג"ש, מה תושב ושכיר האמורים בפסח – פסל בו את הערל, אף תושב ושכיר האמור בתרומה – פסל בו את הערל, שואלת הגמ' ר' חגי' בעא, א"כ אולי נאמר אי מה תושב ושכיר האמור בפסח – פסל בו את האונן, אף תושב ושכיר האמור בתרומה – נפסול בו את האונן? מתרצת הגמ' א"ר הילא שלא למדו מהג"ש 'תושב תושב', אלא דברים האמורים בפרשה עצמה, וטומטום ואנדרוגינס שאסורים בתרומה, זה לא נלמד מהג"ש, אלא ממקום אחד

מסכת פרק ח [ה"א - דף מג] **בבמות**

שאיין בו שבירת העצם, ולא מן התרומה, שהוא למד מן הלמד, הוי סופך לומר ממנו וממנו, מה ממנו שנאמר בפסח פוסל בו את הערל, אף ממנו שנאמר בקדשים פוסל בו את הערל. קדשים מהו שיהיו אסורין לאונן? ממנו ממנו, מה ממנו שנאמר במעשר פוסל בו את האונן, אף ממנו שנאמר בפסח פוסל בו את האונן. ומופנה הוא – והלא דרושה היא, כהדא דתני תושב זה קנוי קניין עולם, שכיר זה קנוי קניין שנים, יאמר תושב – מה תלמוד לומר שכיר, הקנוי קניין עולם אינו אוכל והקנוי קנין שנים אוכל?! אילו כן הייתי אומר תושב זה הקנוי קניין שנים, וכשהוא אומר שכיר, בא השכיר ללמד על התושב שהוא קניין עולם, אמר ר' מתיה מכיון דכתיב [שמות יב] וְכָל עֶרְל לֹא יֵאָכֵל בּוֹ,

שואלת הגמ' (איך אמרנו לעיל שעושים ג"ש 'תושב תושב') וכי מה שכתוב 'תושב ושכיר' בתרומה מופנה הוא לג"ש, והלא דרושה היא זה נצרך לדרשה, כהדא דתני כמו ששנינו בברייתא, תושב זה עבד נרצע, שהוא קנוי קניין עולם, ושכיר זה עבד עברי, שהוא קנוי רק קניין לשש שנים (שאינם אוכלים בתרומה), ושואלת הברייתא שיאמר שתושב אינו אוכל בתרומה, ומה תלמוד לומר שכיר, והרי אם הקנוי קניין עולם אינו אוכל בתרומה, וכי יתכן לומר שהקנוי קנין שנים אוכל?! וא"כ מדוע כתוב 'שכיר'? אלא אילו היה כתוב כן (רק תושב), א"כ הייתי אומר שתושב זה הקנוי קניין לשש שנים, אבל עבד נרצע היינו אומרים שאוכל בתרומה, לכך נאמר 'שכיר', וכשהוא אומר ששכיר אינו אוכל בתרומה, א"כ בא השכיר ללמד על התושב שהוא קניין עולם, וא"כ יוצא שהתושב הכתוב בתרומה אינו מופנה, וא"כ איך יכולים לעשות ג"ש מתושב הכתוב בתרומה? מתרצת הגמ' אמר ר' מתיה שמכיון דכתיב בפסח וְכָל עֶרְל לֹא יֵאָכֵל בּוֹ, א"כ מה שכתוב תושב ושכיר בפסח הוא

כיון שאין בו בשאר הקדשים איסור שבירת העצם, וגם לא יכולים ללמוד את שאר הקדשים מן התרומה, מפני שהוא איסור ערל בתרומה למד מן הלמד מפסח, ולכך לא יכולים לחזור וללמוד את שאר הקדשים מתרומה, כיון שבקדשים לא לומדים למד מן הלמד? אלא אומרת הגמ' הוי סופך לומר שלומדים את כל הקדשים מפסח בג"ש ממנו וממנו, שנאמר בפסח וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר, ונאמר בקדשים לא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר, וא"כ מה ממנו שנאמר בפסח – פוסל בו את הערל, אף ממנו שנאמר בקדשים – פוסל בו את הערל. שואלת הגמ' שאר הקדשים מהו שיהיו אסורין לאונן? מתרצת הגמ' שלומדים את זה מהג"ש ממנו ממנו ממעשר שני, מה ממנו שנאמר במעשר לא אֶכְלֶתִי בְּאֵי מִמֶּנּוּ, פוסל בו את האונן, אף ממנו שנאמר בפסח (ולא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר), פוסל בו את האונן, ולומדים את שאר הקדשים מפסח בג"ש ממנו ממנו, כדלעיל (והיות ופסח נלמד בג"ש, לכך זה חוזר ומלמד את שאר הקדשים בג"ש, כיון שג"ש חוזר ומלמד בג"ש).

מסכת פרק ה [ה"א - דף מד] **יבמות** קפט

כמי שהוא מופנה מצד אחד, על דעתיה דר"ע לאיזה דבר נאמר תושב ושכיר בפסח? כההיא דאמר ר' הילא בשם ר' יסא הלוקח עבדים ערלים מן הגוי על מנת שלא למוהלן, ר' יסא בשם ר' יוחנן שמעון בר בא בשם ר' יוחנן הלוקח עבדים ערלים מן הגוי על מנת שלא למוהלן, אפילו מלן לא יאכלו בפסח. ר' יוסי בשם ר' יוחנן, שמעון בר בא בשם ר' יוחנן, הלוקח עבדים מן הגוי ע"מ למוהלן וחזרו בהן, מגלגל עמהן שנים עשר חדש, אם קיבלו עליהן הרי יפה, ואם לאו מותר למוכרן לגוי, ר' יצחק בר נחמן בשם ר' יהושע בן לוי מעשה באחד שלקח עיר אחד של עבדים ערלים מן הגוי ע"מ למוהלן וחזרו בהן, אתא שאל לרבנן, אמרו ליה גלגל עמהן שנים עשר חדש, אם קיבלו עליהן הרי יפה, ואם לאו הכל כמנהג המדינה. ואמר ר' יצחק בר נחמן ר' יהושע בן לוי היה בלדוקיא, והוה

שאיין זה מילה לשם גירות. אומרת הגמ' ר' יוסי בשם ר' יוחנן, וכן שמעון בר בא בשם ר' יוחנן אמרו, שהלוקח עבדים מן הגוי ע"מ למוהלן וחזרו בהן, א"כ האדון מגלגל עמהן משדל אותם למול במשך שנים עשר חדש, ואם קיבלו עליהן למול את עצמם הרי יפה, ואם לאו מותר למוכרן לגוי, הגם שבאופן רגיל אסור ליהודי למכור את עבדיו לגוי, וכן אמר ר' יצחק בר נחמן בשם ר' יהושע בן לוי שמעשה באחד שלקח עיר אחד של עבדים ערלים מן הגוי ע"מ למוהלן, וחזרו בהן, ואתא ושאל לרבנן מה לעשות בהם, ואמרו ליה גלגל עמהן עד שנים עשר חדש, ואם קיבלו עליהן למול את עצמם הרי יפה, ואם לאו תמכור אותם, הכל כמנהג המדינה (במחיר הנהוג במדינה) ולא צריך להוריד את המחיר שלהם, כדי למחר למוכרם. ואמר ר' יצחק בר נחמן שר' יהושע בן לוי היה בלדוקיא, והוה

מיותר (שהרי כשכתוב תושב וְשָׂכִיר לא יאכל בו, זה הולך כלפי הגויים השכירים אצל הישראל, והיות והם ערלים, א"כ פשוט שהם אסורים בפסח), ולכך זה כמי שהוא מופנה מצד אחד, ויכולים ללמוד מזה ג"ש, כיון שג"ש לא צריכה להיות פנויה משני הכתובים. שואלת הגמ' על דעתיה דר"ע שלומד שערל אסור בתרומה מ'איש איש', א"כ לאיזה דבר נאמר תושב ושכיר בפסח? מתרצת הגמ' שלר"ע צריך את זה כההיא דאמר ר' הילא בשם ר' יסא שהלוקח עבדים ערלים מן הגוי על מנת שלא למוהלן, אפי' שהוא מל אותם אח"כ בעל כרחם, אינם אוכלים בפסח, כיון שזה לא מילה לשם גירות, ואומרת הגמ' שר' יסא אמר את זה בשם ר' יוחנן, וכן שמעון בר בא אמר בשם ר' יוחנן שהלוקח עבדים ערלים מן הגוי על מנת שלא למוהלן, אפילו שאח"כ הוא מלן בעל כרחם לא יאכלו בפסח, כיון

מסכת פרק ח [ה"א - דף מד] יבמות

תמן ר' יודן נשייא, בעא מיקרוין, אמר ליה המתן ואנו מטבילין את הגיורת הזו למחר, ר' זירא שאל לר' יצחק בר נחמן, למה, מפני כבוד הזקן או משום שאין מטבילין את הגיורת בלילה? אמר ליה משום שאין מטבילים את הגיורת בלילה, אתא עובדא קומי דר' יוסי מהו להטביל את הגרים בלילה, ולא הורו.

עבד תושב לעולם, גר תושב הרי הוא כגוי לכל דבר, ר' שמואל בר חייה בר יהודה בשם ר' חנינה, גר תושב מגלגלין עמו שנים עשר חדש, אם חזר בו הרי יפה, ואם לאו הרי הוא כגוי לכל דבר, ר' שמואל בר חייה בר יהודה ר' חנינה בשם רבי, גר תושב צריך לקבל עליו על מנת שיהא אוכל נבילות, אמר ר' הילא יאמרו הדברים ככתבן, מה יאמרו הדברים ככתבן, אמר ר' יוסי בר חנינה [דברים יד] לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה. אית תנני תני

הוא כגוי לכל דבר, ואסור לתת לו לגור בא"י, ור' שמואל בר חייה בר יהודה אמר בשם ר' חנינה, שגר תושב מגלגלין עמו משדלים אותו במשך שנים עשר חדש, לקבל על עצמו להתגייר, ואם הוא חוזר בו והתגייר, הרי יפה, ואם לאו א"כ הרי הוא כגוי לכל דבר, ולא נותנים לו לגור בא"י. ר' שמואל בר חייה בר יהודה אמר בשם ר' חנינה בשם רבי שגר תושב צריך לקבל עליו את כל המצוות, אלא שהוא יכול להתנות שהוא מתגייר על מנת שיהא אוכל נבילות, ואז יכולים לתת לו לגור בא"י, אמר ר' הילא א"כ הם (ר' שמואל בר חייה בר יהודה, ור' חנינה, ורבי) יאמרו שהדברים נאמרו ככתבן, ומבאר דהגמ' מה יאמרו הדברים ככתבן, אמר ר' יוסי בר חנינה שזה הולך כלפי מה שנאמר לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, דהיינו שיותר לגר תושב רק לאכול נבלה, שאת זה התורה פירטה להתיר לו. ואומרת הגמ' שאית תנני תנני יש ששנו בברייתא

תמן ר' יודן נשייא ור' יהודה הנשיא (הוא היה נכדו של רבי) היה שם, ובעא מיקרוין ור' יהודה הנשיא רצה להשכים וללכת לדרכו, וריב"ל אמר ליה המתן לבוקר כדי שתצטרף עמנו לבית דין, ואנו מטבילין את הגיורת הזו למחר, שואלת הגמ' ר' זירא שאל לר' יצחק בר נחמן למה ריב"ל לא רצה להטביל את הגיורת בלילה, האם מפני כבוד הזקן שלא להטריחו בלילה, או משום שאין מטבילין את הגיורת בלילה? אמר ליה ר' יצחק בר נחמן שהמתינו לבוקר, משום שאין מטבילים את הגיורת בלילה, ואומרת הגמ' שכאשר אתא עובדא קומי לפני בית דינו דר' יוסי ושאלוהו מהו להטביל את הגרים בלילה, ולא הורו לשואלים לא לאיסור ולא להתיר, כיון שהם הסתפקו בדבר. עבד תושב דהיינו שהעבד לא קיבל על עצמו לקיים את כל המצוות המוטלות על העבדים (אלא רק ד' מצוות בני נח). יכולים לקיים אותו לעולם, אבל גר תושב שהוא קיבל על עצמו רק את הד' מצוות, א"כ הרי

מסכת פרק ח [ה"א - דף מד] **יבמות** קצא

גר תושב אין מקבלין אותו עד שיקבל את כל המצות שכתוב בתורה, אית תנני תנני גר תושב אין מקבלין אותו עד שיכפור בע"ז שלו, ר' בא בשם ר' חייה בר אשי גר תושב אין מקבלין אותו עד שיכפור בע"ז, ומבטל ע"ז כגוי, א"ר זעירא מדברי כולחון עד שיכפור בע"ז, ומבטל ע"ז כגוי, דל כן מה אנן אמרין, הואיל והוא מצוה על ע"ז לא יבטל?! וגוים אינן מצווין על ע"ז ומבטלין? אמר ר' יוסה שלא תאמר והוא שזה לישראל בשלשה דברים, בלא תעשוק ולא תונה וגולה, כישראל הוא – לא לבטל, לפום כן צריך מימר מבטל ע"ז כגוי. מאן תנא בלא יעשוק? ר' יוסה בר' יודה, דתני גר תושב הרי בלא תעשוק דברי ר' יוסי בר' יודה, ר' יודה אומר גר תושב בשבת כישראל ביום טוב, מה ישראל ביום טוב אופה ומבשל ואסור בכל מלאכה, אף גר תושב בשבת כן. ר' יוסי אומר גר תושב בשבת כישראל בחולו של מועד,

אמר ר' יוסה שהחידוש הוא שלא תאמר הואיל והוא הגר תושב שזה לישראל בשלשה דברים, בלא תעשוק (שאסור לעשוק את שכר הגר תושב) ולא תונה (שאסור לצער את הגר תושב) וכן הגר תושב גולה לערי מקלט אם הוא הרג בשוגג, א"כ היינו אומרים שבישראל הוא ולכך שהוא לא יוכל לבטל ע"ז, לפום כן ר' זעירא צריך מימר שהגר תושב מבטל ע"ז כגוי. ואומרת הגמ' ומאן תנא שגר תושב הוא בלא יעשוק? זה ר' יוסה בר' יודה, דתני גר תושב הרי הוא באיסור של לא תעשוק שְׁכִיר עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאֲחִיקָא 'אוּ מִגֵּרָךְ' דברי ר' יוסי בר' יודה, וחכמים נחלקים עליו, ואומרים שכשכתוב 'אוּ מִגֵּרָךְ', זה הולך כלפי גר צדק. ר' יודה אומר שגר תושב מתנהג בשבת כישראל ביום טוב, מה ישראל ביום טוב אופה ומבשל ואסור בכל מלאכה שאינו לצורך אוכל נפש, אף גר תושב בשבת כן. ר' יוסי אומר שגר תושב מתנהג בשבת כישראל בחולו של מועד,

שגר תושב אין מקבלין אותו לגור בא"י, אלא עד שיקבל את כל המצות שכתוב בתורה (חוץ מנבלה). ואית תנני תנני ויש שְׁשָׁנוּ בברייתא שגר תושב אין מקבלין אותו עד שיכפור בע"ז שלו, דהיינו שאם הוא קיבל על עצמו לא לעבוד ע"ז, כבר מקבלים אותו, ור' בא בשם ר' חייה בר אשי אמר שגר תושב אין מקבלין אותו עד שיכפור בע"ז, והוא מבטל ע"ז כגוי, דהיינו שהגם קיבל על עצמו שלא לעבוד ע"ז, אפי"ה הוא יכול לבטל ע"ז, ואין לו דין כמו ישראל שאינו יכול לבטל ע"ז, א"ר זעירא שמדברי כולחון (גם אם גר תושב צריך לקבל את כל המצוות חוץ מנבלה) נלמד שלא מקבלים את הגר תושב אלא עד שיכפור בע"ז, ומבטל ע"ז כגוי, שואלת הגמ' מה ר' זעירא מחדש, דלא כן ולולי דברי ר' זעירא מה אנן היינו אמרין, וכי היינו אומרים שהואיל והוא הגר תושב מצוה על ע"ז לא יבטל?! והרי וכי הגוים אינן מצווין על ע"ז ואפי"ה הם מבטלין? מתרצת הגמ'

מסכת פרק ח [ה"א - דף מד] יבמות

קצב

מה ישראל בחולו של מועד מגבב מעל פני השדה, ואסור בכל מלאכת השדה, אף גר תושב בשבת כן. ר"ש אומר גר תושב בשבת כשאר ימות השנה, מה ישראל בשאר ימות השנה חורש וזורע וקוצר, אף גר תושב בשבת כן. רב אדא רב המנונא רב אדא בר אחוה בשם רב הלכה כר' שמעון.

תני, כתיב [שמות יב] וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת פֶּסַח וּמִלֶּתָהּ אֹתוֹ וְגו', עבד איש את מוהלו בעל כורחו, בן איש אין את מוהלו בעל כורחו, ר' יוחנן בעי הא בן קמן את מוהלו על כורחו, אפילו בנו של אורכנים, ר' חזקיה בשם רבי הא כיני מצא בתוכה תינוק מושלך, הטבילו לשום עבד את מוהלו לשום עבד, לשום בן חורין את מוהלו לשום בן חורין, ר' יוחנן בעי לשום עבד הרי הוא כעבד, אפילו בבנו של אורכנים, ר' אבהו ור' אלעזר בשם ר' הושעיה לא אמרו כן, אלא וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת פֶּסַח עבד איש את מוהלו על כורחו בן איש אין את מוהלו על כורחו,

כיון שזה זכות להיות יהודי, וזכין לאדם שלא מדעתו, ר' חזקיה בשם רבי אמר הא כיני שזה כוונת הברייתא ששנינו בה, שאם אחד מצא בתוכה בעיר שרובה עכו"ם תינוק מושלך, אז אם המוצא הטבילו לשום עבד א"כ את מוהלו לשום עבד, והוא יהיה עבד, ואם הוא הטבילו לשום בן חורין, א"כ את מוהלו לשום בן חורין, והוא יהיה גר, ור' יוחנן בעי (אמר) שאם המוצא הטבילו לשום עבד, א"כ הרי הוא כעבד, אפילו אם אח"כ התברר שמדובר בבנו של אורכנים, אבל ר' אבהו ור' אלעזר בשם ר' הושעיה לא אמרו כן, שיכולים להטביל גוי לעבד בע"כ, אלא רק וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת פֶּסַח ומִלֶּתָהּ אֹתוֹ, דהיינו רק עבד איש את מוהלו על כורחו, אבל בן איש אין את מוהלו על כורחו, אפי' לא לשם עבדות, ולכך לא יכולים להטביל את התינוק שמצאו בעיר לשם עבדות,

מה ישראל בחולו של מועד מגבב עצים מעל פני השדה, ואסור בכל מלאכת השדה, אף גר תושב בשבת כן. ר"ש אומר שגר תושב מתנהג בשבת כשאר בשאר ימות השנה, מה ישראל בשאר ימות השנה חורש וזורע וקוצר ועושה כל מלאכה שרוצה, אף גר תושב בשבת כן. ואומרת הגמ' רב אדא ורב המנונא ורב אדא בר אחוה בשם רב אמרו שהלכה כר' שמעון.

תני, כתיב וְכָל עֶבֶד אִישׁ מִקְנֵת פֶּסַח וּמִלֶּתָהּ אֹתוֹ וְגו', משמע שמוהלים אותו אפי' בע"כ, ומכאן שגם עבד שהוא איש, דהיינו עבד גדול, את מוהלו בעל כורחו, אבל בן איש דהיינו גוי גדול, אין את מוהלו (כדי לגיירו) בעל כורחו, ר' יוחנן בעי (אמר) שמשמע מהברייתא הא בן קטן שאין בו עדיין דעת, את מוהלו ומגירו על כורחו, אפילו אם הוא בנו של אורכנים שר ומושל,

מסכת פרק ח [ה"א - דף מה] יבמות קצג

כההיא דמר ר' הילא בשם ר' יסא הלוקח עבדים ערלים מן הגוים על מנת למהול, מה נפשך כעבד איש הוא את מוהלן על כרחן, על מנת שלא למהול, כבן איש הוא, אין את מוהלו על כרחו.

תני, המשוך והנולד מהול והמל עד שלא נתגייר לא יאכלו בתרומה, ר' זריקן ר' ינאי בר' ישמעאל בשם ר' יוחנן משום קנס, ר' ירמיה ר' שמואל בר רב יצחק בשם רב גזירה גזרו, מה נפק מן ביניהון? משך לו אחר ערלה או שנמשכה מאיליה, אין תימר קנס – אין כאן קנס, אין תימר גזירה גזרו – אפילו כן גזירה גזרו.

[בראשית ז'] **המול ימול**, מיכן לשתי מילות, אחת למילה ואחת לפריעה, אחת למילה ואחת לציצים, עד כדון כר' עקיבה דו אמר לשונות – ריבויין הן, כרבי ישמעאל דו אמר לשונות כפולין הן התורה דברה כדרכה [בראשית לא]

איזה חילוק דין יש ביניהם? אם משך לו אחר את הערלה, או שהערלה נמשכה מאיליה, אז אין תימר שהמשוך אינו אוכל בתרומה משום קנס, א"כ אין כאן קנס, כיון שהוא לא חטא, אבל אין תימר שהמשוך אינו אוכל בתרומה משום גזירה שגזרו כיון שהוא נראה כערל, א"כ אפילו כן שהוא לא חטא, הוא אינו אוכל בתרומה, משום הגזירה שגזרו.

כתוב בפסוק **המול ימול**, מיכן לשתי מילות, אחת למילה (לחיתוך העור) ואחת לפריעה (לגלות את העטרה), וכן מכאן לומדים אחת למילה ואחת לציצים חתיכות קטנות של עור הערלה, שצריך לחתוך אותם, וזה מעכב. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו הדרשה היא כר' עקיבה, דו שהוא אמר, שריבוי לשונות – ריבויין הן, אבל כרבי ישמעאל דו אמר שריבוי לשונות זה סתם לשונות כפולין הן, והתורה דברה כדרכה, כמו שנאמר

וזה כההיא דאמר ר' הילא בשם ר' יסא שהלוקח עבדים ערלים מן הגוים על מנת למהול אותם, א"כ ממה נפשך הוא יכול להטבילם (אפי' בע"כ) כיון שכעבד איש הוא, ולכך את מוהלן על כרחן, אבל אם הוא קנה את העבדים על מנת שלא למהול, א"כ הרי הם כבן איש הוא, ואין את מוהלו על כרחו.

תני, המשוך היינו מי שמלו אותו ואח"כ נמשכה ערלתו, והנולד כשהוא כבר מהול, והמל עד שלא נתגייר היינו לפני שנקנה כעבד לכהן, לא יאכלו בתרומה, ומבארת הגמ' מדוע המשוך אינו אוכל בתרומה; ר' זריקן בשם ר' ינאי בר' ישמעאל בשם ר' יוחנן אמר שהמשוך לא אוכל בתרומה משום קנס, אבל ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר רב יצחק בשם רב אמר שהמשוך לא אוכל בתרומה משום גזירה שגזרו שהוא נראה כערל, ואומרת הגמ' מה נפק מן ביניהון

מסכת פרק ח [ה"א - דף מה]

יבמות

הָלַךְ הַלֵּכֶתָּ, כִּי נִכְסָךְ נִכְסֶּפְתָּהּ [בראשית מ] גָּנַב גָּנְבֹתִי, מִנְלִין? א"ר יודה בר פזי [שמות ד] אִזּוּ אִמְרָה חֲתָן דְּמִים 'לְמוֹלֶת' מִיָּפֶן לְשֹׁתִי מִיִּלּוֹת, אַחַת לְמִילָה וְאַחַת לְפִרְיָעָה, אַחַת לְמִילָה וְאַחַת לְצִיצִים.

רב אמר 'הַמּוֹל' יְמוֹל' מִיֵּכֶן לְנוֹלֵד כִּשְׁהוּא מִהוּל שְׁצִירִךְ לְחִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית, 'הַמּוֹל' יְמוֹל' מִיֵּכֶן לְיִשְׂרָאֵל עֶרֶל שֶׁלֹא יְמוֹל – עַד שִׁימּוֹל, וְאִין צ"ל גּוֹי עֶרֶל, אָמַר רַבִּי לֹוֹי כְּתִיב [בראשית יז] וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר, אַתָּה וְכָל כִּיּוֹצֵא בְךָ. **תני**, יִשְׂרָאֵל מִלְּאֵת הַכּוֹתִי, וְהַכּוֹתִי אֵינוֹ מִלְּאֵת יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שְׁמִתְכוּיִן לְשֵׁם הָרַ גְּרִיזִים, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹדָה, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי וְכִי אֵיכָן מְצִינוּ בְּתוֹרָה שֶׁהַמִּילָה צְרִיכָה כּוּוֹנָה, אֵלֹא יֵהָא מִלְּוֹלֵךְ לְשֵׁם הָרַ גְּרִיזִים עַד שֶׁתִּצָּא נַפְשׁוֹ.

הַגּוֹי עֶרֶל, אֵלֹא אִפִּי' אִם הוּא מִהוּל, הָרִי הוּא כְּעֶרֶל, שְׁנֵאמַר "כִּי כָל הַגּוֹיִם עֶרְלִים". אָמַר רַבִּי לֹוִי שְׁגִי, אִו יִהוּדִי לֹא מִהוּל, פְּסוּלִים לְמוֹל, כִּיּוֹן שְׁכֵתִיב וְיִאמַר אֱלֹהִים אֶל אֲבִרְהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר, מִשְׁמַע שֶׁאַתָּה וְכָל שְׁכִיּוֹצֵא בְךָ יְמוֹל, דִּהֵינּוּ רַק יִהוּדִי מִהוּל – יִכּוֹל לְמוֹל.

תני, יִשְׂרָאֵל מִלְּאֵת הַכּוֹתִי, אֲבָל וְהַכּוֹתִי אֵינוֹ מִלְּאֵת יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁהַכּוֹתִי כִּשְׁהוּא מִלְּאֵת הוּא, מִתְכוּיִן לְשֵׁם הָרַ ע"ז שְׁלֹו שְׁנִמְצָאָת בְּהָרַ גְּרִיזִים, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹדָה, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי וְכִי אֵיכָן מְצִינוּ בְּתוֹרָה שֶׁהַמִּילָה צְרִיכָה כּוּוֹנָה, אֵלֹא יֵהָא הַכּוֹתִי מִלְּוֹלֵךְ אִפִּי' לְשֵׁם הָרַ גְּרִיזִים, עַד שֶׁתִּצָּא נַפְשׁוֹ, ר' יוֹסִי מִקְלָל אֶת אוֹתוֹ אַחַד שְׁלֹוקָה מוֹהֵל כּוֹתִי בְּמִקּוֹם מוֹהֵל יִהוּדִי, שֶׁתִּצָּא נַפְשׁוֹ (וּי"א שר) יוֹסִי מוֹהֵר לֹא לִקְחָת מוֹהֵל כּוֹתִי, כִּיּוֹן שֶׁהַכּוֹתִים מוֹהֵלִים ג"כ בְּמִקּוֹם סְכָנָה, וְא"כ יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁהַכּוֹתִי יְמוֹל עַד שֶׁתִּצָּא נַפְשׁוֹ שֶׁל הַתֵּינוֹק.

וְעָתָה הָלַךְ הַלֵּכֶתָּ כִּי נִכְסָךְ נִכְסֶּפְתָּהּ לְבֵית אֲבִיךָ, כִּי גָנַב גָּנְבֹתִי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים, וְהָרִי שֵׁם זֶה וְדָאִי לְשׁוֹנוֹת כְּפּוּלִים, א"כ מִנְלִין שְׁצִירִךְ לְפִרְעָה אֶת הַמִּילָה, וְכֵן מִהֵיכֵן יוֹדְעִים שְׁצִירִךְ לְחֲתוּךְ אֶת הַצִּיצִים? מִתְרַצֵּת הַגִּמ' א"ר יוֹדָה בַּר פְּזִי שֶׁר' יִשְׁמַעֲלָל לּוֹמֵד אֶת זֶה מִמָּה שְׁכָתוּב אִזּוּ אִמְרָה חֲתָן דְּמִים 'לְמוֹלֶת' שֶׁזֶּה כְּתוּב בְּלִשׁוֹן רַבִּים, וּמִיָּפֶן לְשֹׁתִי מִיִּלּוֹת, אַחַת לְמִילָה וְאַחַת לְפִרְיָעָה, וְכֵן אַחַת לְמִילָה וְאַחַת לְצִיצִים.

רב אָמַר שְׁמִזָּה שְׁכָתוּב 'הַמּוֹל' יְמוֹל' מִיֵּכֶן נִלְמַד לְנוֹלֵד כִּשְׁהוּא מִהוּל, שְׁצִירִךְ לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית, כִּיּוֹן שֶׁאֲנַחְנוּ דּוֹרְשִׁים כֵּאִילוּ כְּתוּב "הַמּוֹל' יְמוֹל" – גַּם לְמִי שֶׁהוּא כֹּהֵן מִהוּל צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּרִית. וְכֵן מִמָּה שְׁכָתוּב 'הַמּוֹל' יְמוֹל' מִיֵּכֶן נִלְמַד לְיִשְׂרָאֵל עֶרֶל שֶׁלֹא יְמוֹל, עַד שִׁימּוֹל אֶת עַצְמוֹ, כִּיּוֹן שֶׁאֲנַחְנוּ דּוֹרְשִׁים כֵּאִילוּ כְּתוּב "הַמּוֹל' יְמוֹל" – רַק מִי שֶׁהוּא עַצְמוֹ מִהוּל יִכּוֹל לְמוֹל אַחֲרִים, וְאִין צ"ל שְׁגִי עֶרֶל לֹא יִכּוֹל לְמוֹל (לֹא דוֹקָא אִם

מסכת פרק ה [ה"א - דף מה] יבמות קצה

תני, המשוך לא ימול שלא יבוא לידי סכנה דברי רבי יודה, אמר לו רבי יוסי הרבה משוכין היו בימי בן כוזבא וכולן מלו וחיו והולידו בנים ובנות. המשוך, ושנולד מהול, והמל עד שלא נתגייר, צריך להטיף ממנו דם ברית. **תני**, רבי שמעון בן אלעזר, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שנולד מהול – שצריך להטיף ממנו דם ברית, מפני שהיא ערלה כבושה, על מה נחלקו, על גר שנתגייר מהול, שבית שמאי אומרים שצריך להטיף ממנו דם ברית, ובית הלל אומרים אין צריך להטיף ממנו דם ברית. רבי יצחק בר נחמן בשם רבי הושעיה, הלכה כדברי התלמיד, אתא עובדא קומי רב, ואמר מן הא דתני מפני שהיא ערלה כבושה, הדא אמרה ערל ברור הוא, ודוחין עליו את השבת, רבי אבהו אמר אין דוחין עליו את השבת, וצריך

היה גוי – לא היה לשם מצות מילה, ובית הלל אומרים שאין צריך להטיף ממנו דם ברית. ואומרת הגמ' שרבי יצחק בר נחמן אמר בשם רבי הושעיה, שהלכה כדברי התלמיד – כדברי ר' שמעון בן אלעזר שהיה תלמידו של ר' יהודה, שאומר שהנולד כשהוא מהול, שלכו"ע צריך להטיף ממנו דם ברית (הגם שרשב"א חולק על רבו – ר' יהודה, שאומר (הובא בבבלי) שלב"ה גם הנולד כשהוא מהול אין צריך להטיף ממנו דם ברית). ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי רב, כשבאה השאלה לפני רב, לעניין תינוק שנולד כשהוא מהול, האם למול אותו בשבת או לא, ואמר מן הא דתני היות ושנינו בברייתא שהנולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית – מפני שהיא ערלה כבושה, א"כ הדא אמרה זאת אומרת, שהוא ערל ברור הוא, וא"כ דוחין עליו את השבת, אבל רבי אבהו אמר שזה ספק ערלה כבושה, ולכך אין דוחין עליו את השבת, כיון שאולי אין זה ערלה,

תני, המשוך היינו מי שמלו אותו ואח"כ נמשכה ערלתו, לא יחזור וימול את עצמו, שלא יבוא לידי סכנה דברי רבי יודה, אמר לו רבי יוסי שאין בזה סכנה, שהרי הרבה משוכין היו בימי בן כוזבא, שהרומאים משכו להם את ערלתם, וכשגבר בן כוזיבא ונצח את הרומאים, כולן חזרו ומלו את עצמם וחיו והולידו בנים ובנות. ואומרת הברייתא שהמשוך, ושנולד מהול, והמל עד שלא נתגייר, מכולם צריך להטיף ממנו דם ברית (מהמשוך לא צריך להטיף דם ברית, שהרי כבר מלו אותו, והמשוך כתוב כאן אגב המשך הברייתא, שאת כל אלו מלים דוקא ביום). **תני**, אמר רבי שמעון בן אלעזר, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מי שנולד מהול – שצריך להטיף ממנו דם ברית, מפני שהיא ערלה כבושה, על מה נחלקו? על גר שנתגייר כשהוא מהול, שבית שמאי אומרים שצריך להטיף ממנו דם ברית, כיון שהמילה שמלו אותו כשהוא

מסכת פרק ח [ה"א - דף מה] יבמות

להטיף ממנו דם ברית, ר' אדא בר אחווא איתליד ליה חד בר, כי מימסמים ביה מית, אמר ר' אבין נעשה כרות שפכה, ונתענה עליו שימות, ומת, רבנן דקיסרין מרין נעשה פצוע דכא, ונתענה עליו ומת.

[ויקרא יב] 'עֲרֵלְתוֹ' וּדְאֵי דוּחָה אַתְּ הַשְׁבַּת, ואין הספק דוחה את השבת, 'עֲרֵלְתוֹ' ערלתו ודאי דוחה את השבת, אין אנדרוגינס דוחה את השבת, שהיה ר' יודה אומר אנדרוגינס דוחין עליו את השבת, וחייבין עליו כרת, 'עֲרֵלְתוֹ' ערלתו ודאי דוחה את השבת, ואין בין השמשות דוחה את השבת, 'עֲרֵלְתוֹ' ערלתו ודאי דוחה את השבת, אין שגולד מהול דוחה את השבת, שבית שמאי אומרים צריך להטיף ממנו דם ברית.

השבת, היינו שמכשירי המילה שלו אינם דוחים את השבת, או שלא מזהלים אותו כלל בשבת). וכן ממה שכתוב 'עֲרֵלְתוֹ' מכאן שרק ערלתו ודאי דוחה את השבת, אבל אין מילת האנדרוגינס (יש לו את שני אברי המין) דוחה את השבת, וצריך לפרט את זה, כיון שהיה ר' יודה אומר שמילת האנדרוגינס דוחין עליו את השבת, וחייבין עליו על הערלה הזאת כרת, שאם האנדרוגינס לא מל את עצמו הוא חייב כרת, וכן ממה שכתוב 'עֲרֵלְתוֹ' מכאן שרק ערלתו ודאי דהיינו שהוא נולד בשבת הקודמת, מילתו דוחה את השבת, ואין מילת הנולד בבין השמשות שבין יום שישי לשבת דוחה את השבת, כיון שיתכן שהוא נולד ביום שישי, והרי רק מילה בזמנה דוחה את השבת, וכן ממה שכתוב 'עֲרֵלְתוֹ' מכאן שרק מילת ערלתו ודאי (ברור) דוחה את השבת, אבל אין מילת מי שגולד כשהוא מהול שאין לו ערלה ברורה דוחה את השבת, וצריך לפרט את זה, כיון שבית שמאי אומרים שצריך להטיף ממנו דם ברית, דהיינו שב"ש סוברים שהוא ערל בוודאות.

אבל וצריך להטיף ממנו דם ברית, ביום חול, כיון שאולי זה ערלה. ואומרת הגמ' שלר' אדא בר אחווא איתליד ליה נולד לו חד בר בן אחד כשהוא מהול, כי מימסמים ביה וכשר' אדא בר אהבה משמש בו להוריד ממנו את העור המכסה את הגיד (ר' אדא בר אהבה סובר שלתינוק שגולד כשהוא מהול לא מספיק רק הטפת דם, אלא צריך להוריד ממנו את העור המכסה את הגיד), התינוק מית, אבל אמר ר' אבין שהתינוק לא מת, אלא נעשה כרות שפכה, ור' אדא בר אהבה נתענה עליו שימות (כיון שהוא לא ראוי לבוא בקהל) ומת, ורבנן דקיסרין אמרין שהתינוק נעשה פצוע דכא, ור' אדא בר אהבה נתענה עליו שימות – ומת.

כתוב בפסוק "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בֶּשֶׁר עֲרֵלְתוֹ" מכאן שרק ערלתו ודאי דוחה את השבת, ואין הספק דוחה את השבת, דהיינו שאם יש ספק האם התינוק נולד לחודש השמיני שהוא נפל או שהוא נולד לחודש התשיעי, א"כ מילתו לא דוחה את השבת (ועיין לקמן פ"א, שיש מחלוקת האם מזהלים אותו, ומה שכתוב כאן שאינו דוחה את

מסכת פרק ה [ה"א - דף מה] יבמות קצז

תמן תנינן, הכל חייבין בראייה חוץ מחרש שוטה וקטן, וטומטום ואנדרוגינס, מה אמר בה רבי יודה? נישמענה מן הדא, ר' יוחנן בן דהבאי אמר משום רבי יהודה אף הסומא, ולית בר נש אמר 'אף' אלא דו מודה על קדמייתא, מחלפה שיטתיה דרבי יודה, תמן הוא אמר פרט, והכא הוא אומר לרבות? רבי יודה ורבנן מקרא אחד הן דורשין, רבנן דורשין [בראשית יז] וְעָרַל, מה ת"ל זָכָר? עד שיהא כולו זכר, רבי יודה דרש זָכָר, מה ת"ל וְעָרַל? אפילו מקצתו ערל, ברם הכא [שמות כג] כָּל זָכוֹרָהּ, פרט לאנדרוגינס.

תמן תנינן, קטן החולה אין מולין אותו עד שיבריא, שמואל אמר אפי' אחזתו החמה שעה אחת ממתנין לו עד שלשים יום, ואותן שלשים יום מהו

שהיות וכתוב וְעָרַל, א"כ ידוע שהוא זכר, וא"כ מה ת"ל זָכָר? אלא ע"כ שכונת התורה לומר, שרק עד שיהא כולו זכר, ואם הוא לא מל, הוא חייב בכרת (הפסוק מדבר לעניין כרת, וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יְמַל אֶת בָּשָׁר עָרְלָתוֹ 'וְנִכְרְתָה' הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מֵעַמּוּהָ), אבל אנדרוגינס שיש לו ג"כ סימני נקבה, פטור מכרת, ולכך לא מחללים עליו את השבת, ורבי יודה דרש שהיות וכתוב זָכָר, א"כ מה ת"ל וְעָרַל? אלא זה בא לומר לך שאפילו אם מקצתו ערל, הוא חייב בכרת אם הוא לא מל את עצמו, ולכך מחללים עליו את השבת, אבל ברם הכא לענין חובת ראייה, היות וכתוב כָּל זָכוֹרָהּ, א"כ משמע שכולו זכר ואין בו סימני נקבה, ומכאן לומדים פרט לאנדרוגינס שפטור מהראייה.

תמן במסכת שבת תנינן, קטן החולה אין מזהלין אותו עד שיבריא, שמואל אמר שאפי' אם אחזתו החמה שהיה לתינוק חום גבוה אפי' שעה אחת, ממתנין לו עד שיעברו שלשים יום כדי למולו, כיון שיש בזה סכנה. שואלת הגמ' ואותן שלשים יום שלא מלים אותו מחמת הסכנה מהו

תמן במסכת חגיגה תנינן, הכל חייבין בראייה בשלש רגלים, חוץ מחרש שוטה וקטן, וטומטום (לא ידוע האם הוא זכר או נקבה, כיון שיש לו עור על מקום המין). ואנדרוגינס, שואלת הגמ' מה אמר בה באנדרוגינס רבי יודה, האם ר' יהודה פוטר אותו מראייה או לא? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא אפשר להוכיח ממה שר' יוחנן בן דהבאי אמר משום רבי יהודה שאף הסומא פטור מראייה, והרי לית בר נש אמר והרי בן אדם לא אמר 'אף' אלא דו מודה על קדמייתא אלא א"כ הוא מודה על מה שאמרו קודם, וא"כ מוכח שר' יהודה מודה שאנדרוגינס פטור מהראייה. שואלת הגמ' שלכאן? מחלפה שיטתיה דרבי יודה, שהרי תמן במסכת חגיגה הוא ר' יהודה אמר, פרט לאנדרוגינס, זאת אומרת שאנדרוגינס אינו בכלל זכר, והכא לענין מילה, הוא ר' יהודה אומר לרבות את האנדרוגינס, זאת אומרת שאנדרוגינס הרי הוא כזכר? מתרצת הגמ' שזה לא ק' כיון שרבי יודה ורבנן – מקרא אחד הן דורשין לענין ברית מילה, שרבנן דורשין

מסכת פרק ח [ה"א - דף מה] יבמות

להאכילו מִחֻלָּבָה של תרומה? מהו לסוכו שמן של תרומה? נישמענה מן הדא, הערל וכל הטמאין לא יאכלו בתרומה, ונשיהם ועבדיהן יאכלו. ר' אחא בשם ר' תנחום בר חייה אין ערלה אלא משמיני והלאה, ותני כן כל שלשים יום אסור להאכילו חֻלָּבָה של תרומה, ואסור לסוכו בשמן של תרומה, לילי שמיני מה אַתָּ עֶבֶד לה? מן מה דתני לילי שמיני נכנס לדיר להתעשר, הדא אמרה לילי שמיני כשמיני הוא, ותני כן כל שבעת ימים מותר להאכילו חֻלָּבָה של תרומה, ומותר לסוכו בשמן תרומה.

תמן תנינן, אלו הן ציצין המעכבין את המילה, ר' אבינא בשם ר' ירמיה בחופה

נקרא ערל, והוא יכול לאכול בתרומה. שואלת הגמ' לילי שמיני מה אַתָּ עֶבֶד לה, האם הוא ערל כיון שזה כבר יום השמיני ללידתו, או שהיות ולא יכולים למולו עד לבוקר, הוא לא נקרא עדיין ערלי מתרצת הגמ' מן מה דתני לעניין מעשר בהמה שאומנם לא יכולים להכניס את הבהמה עד ליום השמיני להתעשר (כמו שכתוב שור או כֶּשֶׁב או עֶז פִּי יִזְלֶה, וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אֲמוֹ, ומיום השמיני וְהִלָּאָה, יִרְצָה לְקַרְבַּן אִשָּׁה לה), אבל בלילי שמיני הוא נכנס לדיר להתעשר, כיון שלילה זה לא נקרא מחוסר זמן, א"כ הדא אמרה זאת אומרת שלילי שמיני כשמיני הוא, וא"כ גם לעניין המילה, בליל השמיני אסור להאכיל את התינוק בתרומה, ותני כן וכן שנינו שכל שבעת הימים לאחר לידתו מותר להאכילו חֻלָּבָה של תרומה, ומותר לסוכו בשמן תרומה, משמע שבילי שמיני, אסור להאכילו בתרומה.

תמן במסכת שבת תנינן, אלו הן ציצין המעכבין את המילה, בשר (עור הערלה) החופה את רוב העטרה, ר' אבינא בשם ר' ירמיה אומר, שכוונת המשנה בחופה את

להאכילו אם הוא היה כהן מִחֻלָּבָה של תרומה (תרומה שמינה), או מהו לסוכו בשמן של תרומה, דהיינו האם הוא נקרא ערל, שהוא אסור בתרומה, או שכיון שמסוכן לו למול, זה נקרא שלא הגיע עדיין זמנו למול, וערלתו אינה ערלה? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא אפשר להוכיח את זה ממה שלמדנו שהערל וכל הטמאין לא יאכלו בתרומה, אבל ונשיהם ועבדיהן יאכלו, והרי הכהן הזה ערל, מכיון שאחיו מתו מחמת מילה, ומסוכן לו למול, וא"כ מוכח מכאן שגם מי שלא מל את עצמו מחמת הסכנה, אסור בתרומה.

ר' אחא בשם ר' תנחום בר חייה אומר, שאין ערלה קרויה ערלה, אלא מיום השמיני והלאה, אבל לפני היום השמיני, התינוק יכול לאכול בתרומה, כיון שהוא לא נקרא ערל, ותני כן וכן שנינו בברייתא, שכל שלשים יום שממתינים מלמול את התינוק לאחר מחלתו אסור להאכילו חֻלָּבָה של תרומה, ואסור לסוכו בשמן של תרומה, וא"כ משמע שרק אם עבר היום השמיני הוא נקרא ערל, אבל לפני היום השמיני הוא לא

מסכת פרק ח [ה"א - דף מה] **יבמות** קצט

רוב גובהה של עטרה, רבי יוסי בן יוסי אומר בחופה רוב גגה של עטרה, רבי טבי בשם שמואל בודקין אותו בשעה שהוא מקשה. מל ולא פרע את המילה, כילו לא מל, תני וענוש כרת, ר' אחא בשם ר' אבהו הדא דתימר בשאין ביום כדי למרק, אבל אם יש ביום כדי למרק ממרק ואינו חושש. תני, כל שעה שהוא עוסק במילה, חוזר בין על ציצין המעכבין את המילה בין על ציצין שאין מעכבין את המילה, פירש, אינו חוזר אלא על ציצין המעכבין את המילה. אמר רבי יוחנן, דברי רבי יוסי, אפילו פירש, חוזר אפי' על ציצין שאין מעכבין את המילה, היידין ר' יוסי? ההיא דתנינן תמן, ר' יוסי אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת, שכח והוציא את הלולב ברשות הרבים פטור, מפני שהוציאו ברשות, אף בסכין של מילה

היום, ואינו חושש, שחילל את השבת. **תני, כל שעה שהוא המוהל עוסק במילה, חוזר בין על ציצין המעכבין את המילה, בין על ציצין שאין מעכבין את המילה, אבל אם הוא פירש, אינו חוזר אלא על ציצין המעכבין את המילה. אמר רבי יוחנן, שלדברי רבי יוסי, אפילו אם המוהל פירש, הוא חוזר אפי' על ציצין שאין מעכבין את המילה, שואלת הגמ' היידין היכן מצינו שר' יוסי אמר את זה? מתרצת הגמ' ההיא שזה כמו מה דתנינן תמן במסכת סוכה, ר' יוסי אומר שביום טוב הראשון של חג הסוכות שחל להיות בשבת, ושכח והוציא את הלולב ברשות הרבים, הוא פטור, הגם שהוא קיים כבר את עיקר מצות לולב כשהגביה את הלולב בביתו, מפני שהוציאו ברשות מפני שיש קצת מצוה ללכת במשך היום בלולב, וא"כ גם כאן לענין הציצין, היות ויש מצוה להוריד אותם, ועיקר מצות מילה דוחה את השבת, לכך הוא יכול לכתחילה להוריד את הציצין, אפי' אם אינם מעכבים את המילה. שואלת הגמ' האם אף בסכין של מילה ר' יוסי אמר**

רוב גובהה של עטרה, דהיינו שאפי' אם במקום אחד נשאר חתיכת עור שחופה את רוב גובה העטרה, הוא עדיין נחשב ערל, ולא תאמר שדוקא אם הציצין מכסים את רוב היקף העטרה, אבל רבי יוסי בן יוסי אומר שרק בחופה הציצין את רוב גגה של עטרה זה מעכב. רבי טבי בשם שמואל אומר, שבודקין אותו בשעה שהוא מקשה את האבר, שאז מתפשט בשרו, ואם הציצין אינם חופים את רוב העטרה, אינו צריך לחזור ולמול שוב, הגם שכשהגיד רפוי, הציצין מכסים את רוב העטרה.

שנינו במשנה במסכת שבת, שאם המוהל מל ולא פרע (ולא גילה) את המילה, כאילו שהוא לא מל, תני ואם המוהל מל בשבת ולא פרע, המוהל ענוש כרת על שחילל את השבת בעשיית החבורה, ולא קיים מצות מילה, ר' אחא בשם ר' אבהו אומר, הדא דתימר מה שאמרת שהמוהל ענוש כרת, זה דוקא בשאין שהות ביום כדי למרק ולעשות את הפריעה, אבל אם יש שהות ביום כדי למרק ולעשות את הפריעה, א"כ המוהל ממרק ופורע את המילה בהמשך

מסכת פרק ח [ה"א - דף מו] **בבמות**

ר

כן? אף במצה כן? מן מה דאמר רבי יוחנן, דברי רבי יוסה אפילו פירש חוזר אפי' על ציצין שאין מעכבין את המילה, הדיא אמרה אף בסכין של מילה, אף במצה כן. **אם** לא ידעה משנעשה פצוע דכא וברות שפכה הרי אלו יאכלו: אמר ר' לעזר דר' לעזר ודר' שמעון היא, אמר ר' יוחנן דברי הכל היא, שנייא היא הכא שלא הוסיף בה קניין אחר לפסול, אתיין אילין פלוגותא כאינן פלוגותא, דאיתפלגון, שומרת יבם כהנת שנפלה לפני שני כהנים יבמים, עשה בה אחד מהן מאמר, לא הספיק לכונסה לחופה של נישואין עד שנעשה פצוע דכא וברות שפכה, אמר ר' שמעון בן לקיש מכיון שהיא זקוקה לביאה פסולה פוסלת, ר' יוחנן אמר לכשיבעול, היה אחד מהן כשר ואחד פסול, אף ר' יוחנן מודה, ר' חייא בר

באשה הזאת קניין אחר לאחר שנפצע, כדי לפסול אותה, דהיינו היות ולפני שנפצע אשתו אכלה בתרומה, והוא לא חידש בה איזה דבר, לכך היא ממשיכה לאכול בתרומה, ואומרת הגמ' שאתיין אילין פלוגותא שהמחלוקת הזאת (בין ר' יוחנן לר"א) זה כאינן פלוגותא (כמחלוקת בין ר' יוחנן לרשב"ל) דאיתפלגון, שומרת יבם כהנת שנפלה לפני שני כהנים יבמים, ועשה בה אחד מהן מאמר, ולא הספיק לכונסה לחופה של נישואין עד שנעשה פצוע דכא או ברות שפכה, א"כ אמר ר' שמעון בן לקיש שמכיון שהיא זקוקה לביאה פסולה – פוסלת, אבל ר' יוחנן אמר שרק לכשיבעול היא נפסלת מאכילת תרומה, ואומרת הגמ' שאם הכהנת נפלה ליבם לפני שני יבמים, והיה אחד מהן כשר ואחד פסול (חלל), א"כ אף ר' יוחנן מודה שהיא אסורה באכילת תרומה, כיון שהיא משתמרת לביאה פסולה, שואלת הגמ' ר' חייא בר

כן, והאם אף במצה ר' יוסי אמר כן, שאם הוא הוציא אותם לרה"ר בשבת, שזה נקרא שהוא טועה בדבר מצוה ופטור מתרצת הגמ' מן מה דאמר רבי יוחנן, שדברי רבי יוסה אפילו אם המוהל פירש חוזר אפי' על ציצין שאין מעכבין את המילה, הגם שאין בהם מצוה אלא רק הידור מצוה, וא"כ הדיא אמרה שאף בסכין של מילה, ואף במצה שהם מכשירי מצוה, אומרים כן, שאם הוא טעה והוציא אותם לרה"ר, הוא נקרא טועה בדבר מצוה, ופטור.

אם לא ידעה משנעשה פצוע דכא וברות שפכה הרי אלו יאכלו: אמר ר' לעזר שהמשנה היא מדברי ר' לעזר ודברי ר' שמעון היא, שאומרים שהמשתמרת לביאה פסולה אוכלת בתרומה, אבל אמר ר' יוחנן שהמשנה מדברי הכל היא, ואומנם באופן רגיל משתמרת לביאה פסולה לא אוכלת בתרומה, אבל שנייא היא הכא אבל כאן זה שונה, מפני שהפצוע דכא לא הוסיף בה

אדא בעא קומי ר' מנא עשה בה הכשר מאמר? אמר ליה מחלוקת ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש.

הלכה ב

מתני' ואיזהו פצוע דכא, כל שנפצעו הכצים שלו, אפילו אחת מהן. וכרות שפכה כל שנכרת הגיד, ונשתייר בעטרה אפילו כחוט כשר. פצוע דכא וכרות שפכה מותרין בגיורת ובמשוחררת, ואינן אסורין אלא מלבוא בקהל, שנאמר [דברים כג] לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל ה'.

גמ' ואיזהו פצוע דכא וכו': 'פצוע' הייתי אומר עינו, תלמוד לומר שפכה, פצוע שבצד שפכה, אם פצוע שבצד שפכה – עינו שבצד חוטמו, תלמוד לומר דכא, שבא בין עקיבו, אמר ר' חגי קומי ר' יוסי אין לך נמוך באדם בשעה שהוא יושב אלא ביציו בלבד, אמר ר' יוסי בר' בון ויאות, תדע

גמ' ואיזהו פצוע דכא וכו': מבארת הגמ' מהו 'פצוע דכא', ואומרת הגמ' שאילו היה רק נאמר **פצוע**, א"כ הייתי אומר שאפי' אם נפצעה עינו, שהוא פסול לבוא בקהל, לכך תלמוד לומר **שפכה**, ומכאן שהתורה מדברת על **פצוע** שנפצע **בצר שפכה** (הגיד שממנו נשפך השתן), ואומרת הגמ' שאם היה כתוב רק **פצוע שבצר שפכה**, א"כ עדיין היינו אומרים שזה מדובר לעניין עינו שהיא נמצאת **בצר חוטמו**, שהרי החוטם ג"כ שופך, לכך תלמוד לומר **דכא**, היינו שהאבר הנמוך נפצע ("כל לשון 'דכא' לשון עומק ושלפלות") **שכא** שהוא נמצא **בין עקיביו** של האדם, אמר ר' חגיגי קומי ר' יוסי שאני אפרש לך מדוע הביצים זה האבר הנמוך ביותר, כיון שאין לך נמוך באדם בשעה שהוא יושב (ישיבה מזרחית) אלא ביצינו בלבד, אמר ר' יוסי בר' בון ויאות שזה טוב ונכון להסביר שזה הולך כלפי הביצים, ותדע

**אֲדָרָא בַּעַל קוּמִי ר' מְנַא, וּמָה הָדִין אִם עָשָׂה
בְּהַכְשֵׁר מֵאִמֶּר, הָאֵם זֶה נֶחֱשֵׁב שְׁהִיא כֹּבֵר
לֹא מִשְׁתַּמְרֵת לְבִיָּאָה שֶׁל הַחֲלָל, וְהִיא תְּהִיָּה
מוֹתֶרֶת בְּאִכִּילַת תְּרוּמָה? אִמֶּר לִיָּה ר' מְנַא,
שְׂזָה תְּלוּי בַּמַּחְלֻקָּת שֶׁל ר' יוֹחָנָן וּר' שְׁמַעוֹן
בֶּן לִקְיָשׁ.**

הלכה ב

מִתְנִי' ואִיזְהוּ פָצוּעַ דְכָא, כֹּל שִׁנְפָּעוּ
הַבְּצִים שְׁלוֹ, וְאִפִּילוּ אַחַת מֵהֶן.
וּכְרוֹת שִׁפְכָּה חִינּוּ כֹל שִׁנְכַּרְתָּ שִׁנְחַתְךָ
הַגִּיד, אֲבָל אִם לֹא נִחַתְךָ בְּגִיד עֲצָמוֹ אֵלָא רַק
בַּעֲטָרָה, וְנִשְׁתַּיֵּיר בַּעֲטָרָה לְכִיוּן הַגִּיד,
אִפִּילוּ כִּמְלוֹא הַחוּט כֶּשֶׁר, כִּיּוֹן שֶׁהַעֲטָרָה
אֵינָה חֶלֶק מִהַגִּיד. פָּצוּעַ דְכָא וּכְרוֹת שִׁפְכָּה
מוֹתְרִין בְּגִיּוֹרֹת וּבִמְשׁוֹחֲרֶרֶת, וְאֵינֶן
אֲסוּרִין אֵלָא מִלְּבוֹא בְּקָהֶל יִשְׂרָאֵל,
שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יָבֹא פָּצוּעַ דְכָא וּכְרוֹת שִׁפְכָּה
בְּקָהֶל ה'.

מסכת פרק ח [ה"ב - דף מו] במות

לך שהוא כן, שבכולן כתיב דורות חוץ מזה – שאינו מוליד, ולא סוף דבר נפצעה אלא אפילו נימוקה אפילו יבשה אפילו חסרה. תני, ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר שמעתי בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו מוליד, והוא סרים חמה, א"ר יוסי שמעתי הלכה כר' ישמעאל בר' יוחנן בן ברוקה, ולית אנא ידע מן מה שמעתי, א"ר אימי לא הוה ר' יוסי שמע לה מן בר נש זעיר, שמואל אומר אם יבוא לפני בעל ביצה אחת – אני מכשירו, ר' חונה אמר דו סבר כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, אמר ר' יודן בר חנין ובלבד של ימין. אתא עובדא קומי ר' אימי אמר לה, אין ברתני, דאת שרייה ליה, אלא הוי ידעת דלא מוליד, והוה ר' זעירא מקלם לה, דו משים מילתא על בררא.

כל שנפצעו הבצים שלו וכו': אית תנאי בידי אדם פסול, בידי שמים כשר, אית

זעיר שזה ודאי שר' יוסי לא שמע את זה מאדם קטן (שאינו בר סמכא). **שמואל אמר** שאם יבוא לפני בעל ביצה אחת – אני מכשירו לבוא בקהל, ר' חונה אמר ששמואל אמר את זה כיון שדו סבר כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, אמר ר' יודן בר חנין שמכשירים את בעל הביצה האחת, ובלבד שנשארה לו הביצה של ימין. ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי בא מעשה לפני ר' אימי באשה אחת ששאלה אותו האם בעל ביצה אחת הוא כשר, ואמר לה, אין ברתני כן בתי, דאת שרייה ליה שאת מותרת לו, אלא הוי ידעת אבל תדעי דלא מוליד שהוא לא יכול להוליד, והוה ר' זעירא מקלס לה משבח את תשובת ר' אימי, דו משים מילתא על בררא שהוא נתן תשובה ברורה, והוא לא רק ענה על שאלת האשה.

כל שנפצעו הבצים שלו וכו': אומרת הגמ' שאית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא, שאם ביציו נפצעו בידי אדם הוא פסול, ואם ביציו נפצעו בידי שמים הוא כשר, ואית

לך שהוא כן, שהרי בכולן בכל הפסולים המוזכרים שם בפרשה כתיב עד כמה דורות הם אסורים לבוא בקהל ה' (גם דור עשירי לא יבא לו בקהל ה', דור שלישי יבא להם בקהל ה') חוץ מזה, וע"כ שזה מפני שאינו מוליד, ואומרת הגמ' שלא סוף דבר לא רק אם נפצעה אחד מהביצים שהוא פסול, אלא אפילו אם נימוקה (הצטמקה) או אפילו יבשה, או אפילו חסרה. תני ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר, שמעתי בכרם ביבנה (בישיבה ביבנה, והיא קרויה כך מפני שהתלמידים היו יושבים שם שורות שורות בכרם, ולא בכחצי עיגול כמו שישבו לפני הסנהדרין), שכל שאין לו אלא ביצה אחת אומנם הוא אינו מוליד, אבל הוא כשר לבוא בקהל, והוא סריס חמה (אח"כ הגמ' תבאר איך הביצה האחרת יצאה), א"ר יוסי שמעתי שהלכה כר' ישמעאל בר' יוחנן בן ברוקה, אבל ולית אנא ידע אבל אני לא זוכר מן מה שמעתי ממי שמעתי את זה, א"ר אימי שלא הוה ר' יוסי שמע לה מן בר נש

תִּנְיִי תִנְיִי בֵּין בִּידֵי אָדָם בֵּין בִּידֵי שָׁמַיִם פֶּסוּל, מֵאֵן דָּאִמֵּר בִּידֵי אָדָם פֶּסוּל בִּידֵי שָׁמַיִם כֶּשֶׁר, יִלְיָף לָהּ מִמְּזוֹר [דְּבָרִים כג] לֹא יָבֵא מְזוֹר – לֹא יָבֵא פְּצוּעַ דְּפָא, מַה מְּזוֹר בִּידֵי אָדָם, אָף פְּצוּעַ דְּכָא בִּידֵי אָדָם, מֵאֵן דָּאִמֵּר בֵּין בִּידֵי אָדָם בֵּין בִּידֵי שָׁמַיִם פֶּסוּל, מִנֵּן לִיָּהּ? אִמֵּר ר' מִנָּא מִהֵכָא לֹא יָבֵא פְּצוּעַ דְּפָא – לְעוֹלָם, אִמֵּר ר' יוֹסִי בַר' בּוֹן עוֹד הוּא יִלְיָף לָהּ מִמְּזוֹר, לֹא יָבֵא מְזוֹר – לֹא יָבֵא פְּצוּעַ דְּפָא, מַה מְּזוֹר בִּידֵי שָׁמַיִם, אָף פְּצוּעַ דְּכָא בִּידֵי שָׁמַיִם, וּמִמְּזוֹר בִּידֵי שָׁמַיִם?! יִצְרֵתוּ בִּידֵי שָׁמַיִם. הוּוֹן בְּעֵי מִימֵר מֵאֵן דָּאִמֵּר בִּידֵי אָדָם פֶּסוּל בִּידֵי שָׁמַיִם כֶּשֶׁר – ר' יִשְׁמַעֲלָל בְּנוֹ שֶׁל ר' יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה, מֵאֵן דָּאִמֵּר בֵּין בִּידֵי אָדָם בֵּין בִּידֵי שָׁמַיִם פֶּסוּל – כְּרַבְנָן, אִמֵּר ר' אַחָא בַר פִּפִּי קוֹמִי ר' זְעִירָא כּוֹלָה דְּרַבְנָן, הָרִי שְׁעֵלְתָּ חֲטָטִין מִי מַחֲכָךְ בֵּה, אוֹ מִסִּית וְהָרִי הוּא בִּידֵי אָדָם, כְּמִי שֶׁהוּא בִּידֵי שָׁמַיִם.

בידי שמים. ואומרת הגמ' הוון בעיי מימר רצו בני הישיבה לומר שמאן דאמר שאם ביציו נפצעו **בידי אדם פסול ובידי שמים כשר**, זה כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, שאמר "כל שאין לו אלא ביצה אחת" כשר לבוא בקהל, ומאן דאמר שאם ביציו נפצעו **בין בידי אדם בין בידי שמים שהוא פסול**, זה כרבנן, אבל אמר ר' אחא בר פפי קומי ר' זעירא שזה לא נכון (ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה סובר שאפי' אם נלקח ממנו ביצה אחת בידי אדם הוא כשר, כיון שזה נלקח ולא נפצע), וכולה שתי הברייתות סוברים כדברי רבנן, שאם ביציו נפצעו בידי שמים שהוא כשר, ומה שהברייתא אומרת "בין בידי אדם בין בידי שמים פסול", היינו שתחילת מחלתו היתה בידי שמים, אבל ביציו נפצעו בידי אדם, דהיינו הרי שעלתה חטטין בביציו, מי מחכך (וכשהוא חכך) בה, או כשהוא מסיית (שיפשף), ביציו נפצעו, וא"כ הרי הוא נפצע **בידי אדם**, והברייתא קוראת לזה בידי שמים, כיון שזה כמי שהוא **בידי שמים**, שהרי תחילת מחלתו היתה בידי שמים.

תִּנְיִי תִנְיִי וִישׁ שִׁשְׁנֵי בִּבְרִייתָא, שְׁבִין אִם בִּיצִי נִפְצָעוּ **בידי אדם בין בידי שמים** הוּא פֶּסוּל, וּמִבְּאֵרֵת הִגְמ' אֵת הַמַּחְלֻקָּת, מֵאֵן דָּאִמֵּר שְׁבִידֵי אָדָם פֶּסוּל **בידי שמים כשר**, כִּיּוֹן שִׁכְתוּב לֹא יָבֵא מְזוֹר וְנִאִמֵּר (בִּפְסוֹק הַסֵּמוּךְ) לֹא יָבֵא פְּצוּעַ דְּפָא, וְא"כ מַה מְּזוֹר שֶׁזֶה פֶּסוּל שְׁבֵא בִּידֵי אָדָם, אָף פְּצוּעַ דְּכָא זֶה פֶּסוּל שְׁבֵא בִּידֵי אָדָם, וּמֵאֵן דָּאִמֵּר שְׁפָצַע דְּכָא בֵּין בִּידֵי אָדָם בֵּין בִּידֵי שָׁמַיִם הוּא פֶּסוּל, מִנֵּן לִיָּהּ? אִמֵּר ר' מִנָּא מִהֵכָא מִהִפְסוֹק עֲצָמוֹ, שִׁכְתוּב לֹא יָבֵא פְּצוּעַ דְּפָא, וְהַתּוֹרָה לֹא חִילְקָה אִיךְ נִפְצָעוּ בִּיצִי, א"כ מִשְׁמַע שֶׁהָדִין הַזֶּה הוּא לְעוֹלָם, הִיָּינוּ בֵּין בִּידֵי אָדָם וּבֵין בִּידֵי שָׁמַיִם, אֲבָל אִמֵּר ר' יוֹסִי בַר' בּוֹן עוֹד הוּא (שְׁגָם הַמִּדָּה הַזֶּה) יִלְיָף לָהּ מִמְּזוֹר, שֶׁהִיּוֹת וְכַתּוּב לֹא יָבֵא מְזוֹר וְנִאִמֵּר לֹא יָבֵא פְּצוּעַ דְּפָא, א"כ אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים מַה מְּזוֹר זֶה בֵּא בִּידֵי שָׁמַיִם, אָף פְּצוּעַ דְּכָא זֶה בִּידֵי שָׁמַיִם, שׁוֹאֵלֵת הִגְמ' וְכִי מְּזוֹר זֶה בִּידֵי שָׁמַיִם?! וְהָרִי הָאָדָם הוּא בָּעֵל אֵת הָעֵרֻוָּה? מִתְרַצֵּת הִגְמ' שׁאוּמְנָם הָאָדָם בָּעֵל אֵת הָעֵרֻוָּה, אֲבָל יִצְרֵתוּ שֶׁל הוֹלֵד נַעֲשִׂית

מסכת פרק ח [ה"ב - דף מז] במות

וכרות שפכה כל שנכרת הגיד ונשתייר בעטרה אפילו כחוט כשר: ר' יוסי בשם ר' חנינה בעטרה העליונה, ר' חייה בשם ר' חנינה בעטרה התחתונה, ר' יהושע בן לוי אמר בעטרה התחתונה. תמן אמרי העשוי כמרוז כשר, ר' הילא בשם ר' יוחנן כקולמוס הרי זה כשר, כקולמוס הפוך הרי זה פסול. ניקב בו נקב מבפנים פסול מבחוץ כשר – ר' בא בשם רב יהודה מבפנים מן העטרה ולפנים מבחוץ מן העטרה ולחוץ. ניקב הרי זה פסול, נסתם הרי זה כשר, ניקב הרי זה פסול מפני שהוא שופך, נסתם הרי זה כשר מפני שהוא מוליד, וזהו פסול החוזר להכשירו. תני אין בין פצוע דכא לבין כרות שפכה אלא הלכות רופאין, שפצוע דכא אינו חוזר שבכרות שפכה חוזר, כיצד הוא עושה ר' יעקב בר אחא בשם רב יהודה מביא נימולין ומנשכין וקוצץ.

מבחוץ כשר, ומבאר ר' בא בשם רב יהודה את הברייתא, שמבפנים היינו מן העטרה ולפנים לכיוון הגוף, ומבחוץ היינו מן העטרה ולכיוון חוץ. וממשיכה הברייתא ואומרת שאם ניקב הגיד הרי זה פסול, אבל אם זה חוזר ונסתם הרי זה כשר, ומבאר הגמ' שאם ניקב הגיד הרי זה פסול מפני שהוא שופך את הזרע ואינו יורה כחץ, אבל אם זה חוזר ונסתם הרי זה כשר מפני שהוא מוליד, וזהו פסול החוזר להכשירו. תני אין בין פצוע דכא לבין כרות שפכה – אלא הלכות רופאין, שפצוע דכא אינו חוזר לקדמותו ולא יכולים לרפאותו, אבל מום שבכרות שפכה חוזר לקדמותו ויכולים לרפאותו, ומבאר הגמ' כיצד הוא עושה לרפאותו? ר' יעקב בר אחא בשם רב יהודה שהרופא מביא נימולין (נמלים גדולים) ומנשכין את מקום החתך וקוצץ את ראשי הנמלים, בעוד שנשכים את מקום החתך, וכך ראשם נשאר דבוק שם, ועי"ז החתך מתחבר ומתאחה.

וכרות שפכה כל שנכרת הגיד ונשתייר בעטרה אפילו כחוט כשר: ר' יוסי בשם ר' חנינה אמר, שכוונת המשנה לומר שנשתייר בעטרה העליונה, וכיון שנשתייר שם, א"כ הגיד נוגע בדפנות הרחם ומתחמם ומזריע, אבל ר' חייה בשם ר' חנינה אמר שאפי' אם נשתייר בעטרה התחתונה, הוא כשר, וכן ר' יהושע בן לוי אמר שאפי' אם נשתייר בעטרה התחתונה. תמן בבבלי אמרי שחתך העשוי כמרוז דהיינו שהחתך היה רק בתוך הגיד ולא נחתך כלום מדפנות הגיד, א"כ הוא כשר, כיון שהגיד נוגע בדפנות הרחם ומתחמם ומזריע. ר' הילא בשם ר' יוחנן אמר שאם נחתך הגיד כקולמוס, דהיינו שנחתך רק מהחלק העליון, א"כ הרי זה כשר, כיון שהחלק התחתון של הגיד נשאר שלם, והוא נוגע בדפנות הרחם ומתחמם ומזריע, אבל אם נחתך כקולמוס הפוך, דהיינו שנחתך מדפנות הגיד בחלקו הקרוב לגוף, הרי זה פסול, הגם שראש הגיד נשאר שלם. תני, ניקב בו נקב מבפנים פסול

פצוע דכא וכוות שפכה מותרין בגיורת ובמשוחררת: ר' חלקיה ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי לא שנו אלא פצוע דכא ישראל, אבל פצוע דכא כהן לא בדא. תמן תנינן, כל האסורין לבוא בקהל, מותרין לבוא זה בזה, ר' יודה אוסר; ר' ירמיה אמר כלל – פצוע דכא ישראל מותר לו לישא ממזרת, אמר ר' יוסי בלבד פסול משפחה, הא פסול גוף לא בדא, חייליה דר' יוסי מן הדא, דאמר ר' חלקיה ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי לא שנו אלא פצוע דכא ישראל, אבל פצוע דכא כהן לא בדא, כמה דאָת אמר תמן כהן ברור הוא – פסול לו לישא גיורת, אף הכא ישראל ברור – אסור לישא ממזרת. על דעתיה דר' יודה ממזר לא ישא ממזרת? נישמענה מן הדא, דמר ר' אימי תני ר' יעקב גבליא קומי ר' יוחנן, ר' יצחק בר טבליי בשם ר' שמעון בן לקיש, דברי ר' יהודה ממזר לא ישא ממזרת, כדי שיתכלו

יוסי הוא מן הדא, דאמר ר' חלקיה ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי שלא שנו שפצוע דכא מותר בגיורת, אלא פצוע דכא ישראל, אבל פצוע דכא כהן, לא בדא לא נאמר בו ההיתר, וא"כ אומר ר' יוסי שכמה דאָת אמר תמן שפצוע דכא כהן ברור הוא, ולכך פסול (אסור) לו לישא גיורת, א"כ אף הכא לעניין הפצוע דכא הישראלי, הוא ישראל ברור, ולכך אסור לו לישא ממזרת. שואלת הגמ' האם על דעתיה דר' יודה שאמר שהאסורים לבוא בקהל אסורים לבוא זה בזה, כוונתו רק כלפי שני סוגי פסולי קהל, שהם אסורים זה בזה, או שגם האסורים באותו פסול, אסורים לבוא זה בזה, וא"כ ממזר לא ישא ממזרת? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, דאמר ר' אימי שתני ר' יעקב גבליא (שם מקום) קומי ר' יוחנן, ור' יצחק בר טבליי אמר את זה בשם ר' שמעון בן לקיש, שדברי (שסובר) ר' יהודה שממזר לא ישא ממזרת, כדי שיתכלו

פצוע דכא וכוות שפכה מותרין בגיורת ובמשוחררת: ר' חלקיה אמר בשם ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי שלא שנו שפצוע דכא וכוות שפכה מותרים בגיורת ובמשוחררת, אלא פצוע דכא ישראלי (שהישראלים מותרים בגיורת), אבל פצוע דכא כהן, לא בדא לא נאמר בזה שהוא מותר בגיורת, כיון שכהן אסור בגיורת, והפצוע דכא הכהן נשאר בקדושתו. תמן במסכת קידושין תנינן, כל האסורין לבוא בקהל, מותרין לבוא זה בזה, ר' יודה אוסר; ר' ירמיה אמר שהיות והמשנה כלל את כל האסורים לבוא בקהל שמותרים זה בזה, מכאן שפצוע דכא ישראלי מותר לו לישא ממזרת, אבל אמר ר' יוסי שהמשנה כללה בלבד (רק) פסול משפחה, כגון שגר יכול לישא ממזרת, אבל הא בפסול הגוף לא בדא בזה המשנה לא דיברה, ואסור לפצוע דכא לישא ממזרת, כיון שהוא נשאר בקדושתו, ואומרת הגמ' שחייליה (שכח הוכחתו) דר'

מסכת פרק ח [ה"ב - דף מז] **בבמות**

ממזרין מן העולם, ודכוותה עמוני לא ישא עמונית, אמר ר' יוסי בר' בון על דרבנן נצרכה, דאין יסבור ר' יודה גרין פסולין קהל ה' אינון, לישא עמונית אינו יכול – שהיא קהל ה' אצלו, לישא מצרית אינו יכול – שהוא קהל ה' אצלה? אמר ר' מתניה משיאין לו שפחה, ודכוותה מצרי לא ישא מצרית? נישמענה מן הדא, תני ר' אבהו קומי ר' יוחנן, אמר ר' יודה בנימין גר מצרי היה מתלמידיו של ר' עקיבה – אמר אני גר מצרי נשוי לגיורת מצרית, בני בן גר מצרי ואני משיאו לגיורת מצרית, נמצא בן בני כשר לבוא בקהל, אמר לו ר' עקיבה, לא בני, אלא אף אתה השיאו לבת גיורת מצרית, כדי שיהו שלשה דורות מיכן ושלשה דורות מיכן.

רב יהודה בשם רב הלכה כר' לעזר. דברי חכמים, ר' ירמיה בשם ר' שמואל בר

מתלמידיו של ר' עקיבה, והוא אמר, אני גר מצרי נשוי לגיורת מצרית, וא"כ בני הוא בן גר מצרי (הוא מצרי שני) ואני משיאו לגיורת מצרית, וא"כ נמצא שבן בני כשר לבוא בקהל, כיון שהוא מצרי שלישי, אבל אמר לו ר' עקיבה, לא בני, כיון שאם תעשה כדברך (שבנך ישא מצרית ראשונה) נכרך יהיה מצרי שני מצד האם, והוא יהיה אסור לבוא קהל, אלא אף אתה השיאו לבת גיורת מצרית (שהיא מצרית שניה), כדי שבניהם יהיו שלשה דורות מיכן (מצד האב) ושלשה דורות מיכן (מצד האם), ומזה שר' יהודה אמר את דברי ר"ע מוכח שר' יהודה מודה לענין המצריים שמותר להם להתחתן זה בזה, כיון שזה פסול שנפסק בדור השלישי.

במשנה שם בקידושין שנינו "כל האסורין לבוא בקהל, מותרין לבוא זה בזה" וזה כולל את האסורים מחמת הספק, דהיינו ששתוקי ואסופי מותרים במזור, אבל ר"א אוסר; אמר **רב יהודה בשם רב שהלכה כר' לעזר.** ואומרת הגמ' מדוע לדברי חכמים ספק ממזר מותר במזורת? ר' ירמיה בשם ר' שמואל

ממזרין מן העולם, וא"כ משמע שמעיקר הדין ממזר מותר במזורת, כיון שר' יהודה לא אוסר את האסורים באותו פסול לבוא זה בזה, שואלת הגמ' האם (לשיטת ר' יהודה) ודכוותה עמוני לא ישא עמונית, ואמר ר' יוסי בר' בון שעל דרבנן נצרכה שהשאלה היא לשיטת בני הישיבה שאמרו שר' יהודה רק אוסר לשני סוגי פסולי קהל לבוא זה בזה, וא"כ השאלה היא את מי העמוני ישא, דאין שאם יסבור ר' יודה שגם הגרין הפסולין הם בכלל קהל ה' אינון, א"כ העמוני לישא עמונית אינו יכול מפני שהיא קהל ה' אצלו (כלפיו), כיון שהעמוניות מותרות לבוא בקהל, ולישא מצרית הוא גם אינו יכול מפני שהוא קהל ה' אצלה, שהרי ר' יהודה אוסר לשני סוגי פסולי קהל לבוא זה בזה, וא"כ את מי העמוני ישא? מתרצת הגמ' **אמר ר' מתניה משיאין לו שפחה** כנענית, שואלת הגמ' האם ודכוותה כמו שר' יהודה אמר שממזר לא ישא ממזרת, כך גם מצרי לא ישא מצרית? אומרת הגמ' שנישמענה מן הדא, דתני ר' אבהו קומי ר' יוחנן, אמר ר' יודה שבנימין גר מצרי היה

רב יצחק כתיב [דברים כג] לא יבא ממזר בקהל ה', בקהל ברור אינו בא, בא הוא בקהל ספק. תמן תנינן, ספק בן תשעה לראשון בן שבעה לאחרון, יוציא והוולד כשר, וחייבין אשם תלוי, תני הראשון כשר להיות כהן גדול, וחשני ממזר בספק, ר' אליעזר בן יעקב אומר אין ממזר בספק, מודה ר' ליעזר בן יעקב בספק כותים ובספק חללים, כההיא דתנינן תמן 'עשרה' יוחסין עלו מבבל? על דעתיה דר' ליעזר בן יעקב 'שמונה', על דעתיה דרבן גמליאל ור' ליעזר 'תשעה', על דעתיה דרבנן 'עשרה'. אמר ר' חנינה מתניתא דלא כר' יודה, דר' יודה אמר ארבעה קהילות אינן

הגמ' וכי דברי ראב"י זה כההיא דתנינן תמן עשרה יוחסין עלו מבבל, שתוקי ואסופי, שהם ספק ממזרים (שתוקי היינו שהוא מכיר את אמו, וכשהוא קורא לאחד אבא, אמו משתקתו, ואסופי היינו שאספו אותו מהשוק), והמשנה שם אומרת שהם מותרים בממזרת, וא"כ מוכח דלא כראב"י ואומרת הגמ' שעל דעתיה דר' ליעזר בן יעקב יש רק שמונה יוחסין שעלו מבבל, ועל דעתיה דרבן גמליאל ור' ליעזר, שאומרים (במסכת כתובות) שאשה נאמנת לומר שנבעלתי לאדם כשר, וא"כ 'שתוקי' מותר בישראלית, א"כ יש רק תשעה יוחסין, ורק על דעתיה דרבנן (שאומרים שאשה אינה נאמנת לומר שנבעלתי לאדם כשר, וא"כ 'שתוקי' אסור בישראלית) שנינו שיש עשרה יוחסין.

אמר ר' חנינה שהמתניתא בעשרה יוחסין (שהבאנו) שמתירה לממזר לישא גיורת, זה דלא כר' יודה, דר' יודה אמר שהיות והתורה חזרה וכתבה ארבע פעמים 'קהל ה' (לא יבא ממזר בקהל ה', גם דור עשירי לא יבא לו בקהל ה', לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה'), מכאן שארבעה קהילות אינן

בר רב יצחק כיון שכתוב לא יבא ממזר בקהל ה', והרי המילים 'בקהל ה' מיותרים, אלא מכאן שהממזר רק בקהל ברור אינו בא, אבל בא הוא בקהל ספק. תמן לעיל תנינן, שאם אחד ייבם את יבמתו ולאחר ז' חדשים נולד בן, ויש ספק האם הוולד הזה הוא בן תשעה חודשי הריון וא"כ הוא בנו של הראשון, או שהוולד הזה הוא בן שבעה חודשי הריון וא"כ הוא בנו של האחרון, א"כ המייבם יוציא את יבמתו, כיון שהיא בספק איסור אשת אח, והוולד כשר, וחייבין באשם תלוי, כיון שיתכן שהיבם בא על אשת אחיו שלא במקום מצוה. ותני הוולד הראשון כשר להיות כהן גדול, כיון שממנ"פ הוא כשר, או שהוא בנו של הראשון או שהוא בנו של השני, ואם המייבם (שמעון) המשיך לחיות עם היבמה וילדה עוד וולד, א"כ הולד השני הוא ממזר בספק, ואסור בישראלית, ור' אליעזר בן יעקב אומר שאין ממזר בספק, אלא ספק ממזר מותר בישראלית, ואומרת הגמ' שאומנם ראב"י סובר שספק ממזר הרי הוא כישראלי כשר, אבל מודה ר' ליעזר בן יעקב בספק כותים שהרי הוא ככותי, ובספק חללים שהרי היא כחלל, שואלת

מסכת פרק ח [ה"ב - דף מח] יבמות

קהל, קהל כהנים קהל לוויים קהל ישראלים קהל גרים. מתיבין לר' יודה, והכתיב [דברים כג] **לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דָּפָא בְּקֶהֱל ה'**? פסול גוף אינון, והכתיב **אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל ה'**? בעשה אינון. דרבנן אמרין שלשה קהילות אינון, קהל כהנים קהל לוויים קהל ישראלים, **לֹא יָבֹא לֹא יָבֹא לֹא יָבֹא**. דְּלָמָּה ר' הושעיה רובה ור' יודה נשייא הוון יתיבין, רהט ר' יוחנן ולחש ליה באודנא דר' הושעיה רובה, פצוע דכא כהן מהו שישא בת גרים, אמר ליה מה אמר לך? אמר ליה מילה דנגר בר נגרין לא מפריק ליה, לא אמר לי גיורת – שהיא כזונה אצלן, ולא בת ישראל – שהיא כחללה, לא אמר לי אלא בת גרים, ובת גרים לא כישראל היא? פתר לה כר' יודה, דר' יודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר.

רוצה לומר לך, שר' הושעיה רובה ור' יודה נשייא (הוא נכדו של רבי) הוון יתיבין ישבו, ורהט ורץ ר' יוחנן ולחש ליה באודנא באוזנו דר' הושעיה רובה, פצוע דכא כהן מהו שישא בת גרים, ור' יודה נשייא אמר ליה לר' הושעיה מה ר' יוחנן אמר לך? אמר ליה שהוא שאל אותי מילה שאלה דנגר בר נגרין שחכם בן חכם לא מפריק ליה לא יכול לתרץ, שהרי ר' יוחנן לא אמר לי בשאלתו, האם הכהן פצוע דכא יכול לישא גיורת, מפני שזה היה פשוט לו שהכהן אסור בה, מפני שהיא כזונה אצלן, וכן ר' יוחנן לא שאל האם הפצוע דכא יכול לישא בת ישראל, מפני שזה היה פשוט לר' יוחנן שהיא אסורה לו, וכן שהיא נעשית כחללה מחמתו, ור' יוחנן לא אמר לי בשאלתו אלא האם הוא מותר בבת גרים, ולכך אני לא מבין את שאלתו, וכי בת גרים היא לא כישראל היא, וא"כ לכאן פשוט שהיא תהיה אסורה לו? מתרצת הגמ' שר' יוחנן פתר לה (סובר) כר' יודה, דר' יודה אומר שבת גר זכר היא כבת חלל זכר, כיון שכתוב "כִּי אִם בְּתוּלָה

קהל; קהל כהנים, קהל לוויים, קהל ישראלים, קהל גרים. שואלת הגמ' מתיבין לר' יודה, והרי כתיב עוד פעם 'קהל ה' שנאמר **לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דָּפָא בְּקֶהֱל ה'**? מתרצת הגמ' שר' יהודה לא מונה את זה מפני שפצוע דכא פסול גוף אינון (הוא), ור' יהודה מונה רק את פסולי יוחסין. שואלת הגמ' והכתיב עוד פעם 'קהל ה' שנאמר **אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל ה'**? מתרצת הגמ' שהיות ומצרי ואדומי הם רק באיסור עשה אינון, לכך ר' יהודה לא מונה את זה. ואומרת הגמ' שדרבנן אמרין שיש רק שלשה קהילות אינון: קהל כהנים קהל לוויים קהל ישראלים, כיון שחכמים אומרים שדורשים רק שלשה פעמים שכתוב בהם 'לא יבוא', גם דור עשירי לא יבא לו בקהל ה', לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', גם דור עשירי לא יבא לָהֶם בקהל ה' עד עולם (ואמנם כתוב ארבע פעמים 'לא יבוא' אלא שאת הפעם הראשונה לא ניתן לדרוש, שהרי הוא נצרך לעצמו). אומרת הגמ' דא לָמָּה את זה אני

מסכת פרק ח [ה"ב - דף מח] **יבמות** ט

כהן שבא על גרושה והוליד בת, בת הבת מהו? ר' חנינא ור' מנא חד אמר כשירה וחד אמר פסולה, מתיב מאן דאמר כשירה למאן דאמר פסולה, בת חלל זכר אינה, חללה מכהונה אינה, מישראל, מה את פוסלה?

ר' יעקב בר אידי בשם ר' יהושע בן לוי, מעשה במשפחה אחת ברודוס שהיו קורין עליה ערער, ושלח רבי את ר' רומנוס לבודקה, ובדק ומצא שנתגיירה זקינתה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, והכשירה לכהונה, ר' הושעיה אמר כרבי שמעון הכשירה, אמר ר' זעירא דברי הכל היא הכא, דאמר ר' זעירא בשם ר' אדא בר אחוא, ר' יודא מטי בה בשם רב, רבי אבהו בשם רבי יוחנן, וולד בוגרת כשר, שהיא בלא תעשה שבא מכח עשה – עשה, [ויקרא כא] והוא אִשָּׁה בְּבִתּוּלָיָה יִקַּח ולא בוגרת, כל לא תעשה שבא מכח עשה – עשה הוא,

לבודקה, מדוע יצא עליהם הערער הזה, ובדק ומצא שנתגיירה זקינתה שהסבתא של המשפחה היתה גיורת, שהתגיירה כשהיתה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, ורבי הכשיר את המשפחה לכהונה, ר' הושעיה אמר שהטעם הוא כיון שרבי סובר כרבי שמעון שאומר שגיורת שהתגיירה פחות מג' שנים כשרה לכהונה, ולכך רבי הכשיר את המשפחה, אבל אמר ר' זעירא שבאמת רבי סובר כחכמים, ולדברי הכל היא הכא המשפחה כשרה לכהונה, דאמר ר' זעירא בשם ר' אדא בר אחוא, ור' יודא מטי בה נוטה לומר את זה בשם רב, ורבי אבהו אמר את זה בשם רבי יוחנן, שוולד הבוגרת הנשואה לב"ג כשר לכהונה, כיון שהיא איסור לב"ג להתחתן עם בוגרת, זה בלא תעשה שבא מכח עשה שזה רק איסור עשה, שהרי כתוב והוא אִשָּׁה בְּבִתּוּלָיָה יִקַּח שמשמע ולא בוגרת, והרי כל לא תעשה שבא מכח עשה – עשה הוא, וכיון שזה רק איסור עשה, לכך הוולד

מִזְרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל, וא"כ ר' יוחנן מסתפק האם זה נאמר רק כלפי כהן כשר, או שזה נאמר גם לכהן פצוע דכא?

כהן שבא על גרושה והוליד בת, שהיא חללה, והלכה הבת הזאת ונישאת לישראל והולידה בת, א"כ אותה בת הבת מהו לכהונה, האם היא כבת חלל שפסולה לכהונה, או שרק בת חלל זכר פסולה לכהונה, אבל בת חללה כשרה? אומרת הגמ' שר' חנינא ור' מנא נחלקו בזה, ואחד אמר שהיא כשירה לכהונה, וחד אמר שהיא פסולה, ומתיב (והקשה) מאן דאמר כשירה למאן דאמר פסולה, מדוע אתה פוסלה, והרי בת חלל זכר פסולה שתפסל מחמת אביה, וכן חללה מכהונה אינה שהרי לא באו עליה ביאת איסור, והרי היא נולדה מישראל, וא"כ מה הטעם אתה פוסלה? ר' יעקב בר אידי בשם ר' יהושע בן לוי אמר, שמעשה במשפחה אחת ברודוס (שם מקום) שהיו קורין עליה ערער שהם פסולים לכהונה, ושלח רבי את ר' רומנוס

ודכוותה פי אם בתוליה 'מעמיו' יקח אשה, ולא מן גיורת, כל לא תעשה שבא מכח עשה – עשה הוא, התיב ר' הושעיה הרי שני של מצרי, שהוא בלא תעשה שבא מכח עשה – עשה הוא? חזר ר' הושעיה ואמר לא דומה עשה שבישראל לעשה שבכהנים, עשה שבישראל אסור בכל, עשה שבכהנים אסור בכהנים, ומותר בלויים ובישראלים.

הלכה ג

מתני' עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם, אבל נקבותיהן מותרות מיד. מצרי ואדומי אינן אסורין אלא עד שלשה דורות, אחד זכרים ואחד נקיבות, אמר ר' שמעון קל וחומר הדברים, מה אם במקום שאסר הזכרים איסור עולם, התיר את הנקיבות מיד, מקום שלא אסר את הזכרים אלא עד שלשה דורות, אינו דין שנתיר את הנקיבות מיד? אמרו לו אם הלכה נקבל, ואם לדין יש תשובה,

הלכה ג

מתני' עמוני ומואבי אסורין להתחתן עם ישראלים, ואיסורן איסור לעולם, אבל נקבותיהן מותרות מיד. מצרי ואדומי אינן אסורין אלא עד שלשה דורות, ואחד זכרים ואחד נקיבות אסורים, אבל אמר ר' שמעון שגם המצריות והאדומיות מותרות להינשא לישראל מיד, כיון שקל וחומר הדברים, ומה אם במקום (היינו העמוני והמואבי) שאסר את הזכרים איסור עולם, אפי"ה התיר את הנקיבות מיד, מקום (מצרי ואדומי) שלא אסר את הזכרים אלא רק עד שלשה דורות, אינו דין שנתיר את הנקיבות מיד? אמרו לו חכמים אם אתה למדת את זה מהלכה היינו מרבתיך, א"כ נקבל את הדברים, ואם לדין ואם למדת את זה רק מהק"ו, לא נקבל את דבריך, כיון שיש לק"ו תשובה, כמבואר בגמ',

כשר לכהונה, ודכוותה וא"כ גם כאן שכתוב **פי אם בתוליה 'מעמיו' יקח אשה**, שמשמע ולא מן הגיורת, יש גם את הכלל שכל לא תעשה שבא מכח עשה שהוא רק עשה הוא, ולכך המשפחה כשרה לכהונה, התיב הק' ר' הושעיה הרי דור שני של מצרי, שהאיסור הוא בלא תעשה שבא מכח עשה, שהרי כתוב בפסוק (דברים כג) בָּנִים אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לָהֶם, דֹּר שְׁלִישִׁי יָבֵא לָהֶם בְּקֶהֱל ה', שמשמע ולא קודם, שזה רק איסור עשה הוא, ואפי"ה הולד פסול לכהונה? חזר ר' הושעיה ואמר שזה לא ק', כיון שלא דומה איסור עשה שהוא אסור גם בישראל, לאיסור עשה שהוא אסור רק בכהנים, איסור עשה שבישראל היות והוא אסור בכל לכך הולד פסול לכהונה, אבל איסור עשה שבכהנים היות והוא אסור רק בכהנים, ומותר בלויים ובישראלים. ולכך הולד כשר לכהונה.

מסכת פרק ח [ה"ג - דף מח] **בבמות** ריא

אמר להן, לא כי הלכה אני אומר. ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם, אחד זכרים ואחד נקבות.

גמ' אבל נקבותיהן מותרות: [דברים כג] עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית, ודכוותה אדומי ולא אדומית, מצרי ולא מצרית? כתיב על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, היה להם לנשים לקדם? כתיב ואשר שבר עליך ואשר יעץ, מי דרכו לשכור – האיש ולא האשה, מי דרכו ליעץ – האיש ולא האשה. **כתיב** [דברי הימים א ח] וַשְׁחָרִים הוֹלִיד בְּשָׂדֶה מוֹאֵב מִן שְׁלֹחַ אֲתָם, חוֹשִׁים וְאֵת בַּעְרָא נָשִׁיו; 'שְׁחָרִים' זה בועז, שהיה משוחרר מן העונות, 'הוֹלִיד בְּשָׂדֶה מוֹאֵב' שנשא את רות המואבית, 'מִן שְׁלֹחַ אֲתָם' שהיה משבטו של יהודה, דכתיב ביה [בראשית מו] וְאֵת יְהוּדָה 'שְׁלַח' לָפָנָיו וגו', 'חוֹשִׁים וְאֵת בַּעְרָא נָשִׁיו',

לכך הן לא אסורות, שואלת הגמ' שהיה להם לנשים לקדם את נשי ישראל, וא"כ מדוע המואביות והעמוניות מותרות? אלא אומרת הגמ' שאנחנו אומרים "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית" כיון שכתוב ואשר שבר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרם לקללך, וכן כתוב ואשר יעץ (עמי זכר נא מה יעץ בלך מלך מואב), והרי מי דרכו לשכור – האיש ולא האשה, וכן מי דרכו ליעץ – האיש ולא האשה, ולכך רק הנקבות מותרות.

כתיב וַשְׁחָרִים הוֹלִיד בְּשָׂדֶה מוֹאֵב מִן שְׁלֹחַ אֲתָם, חוֹשִׁים וְאֵת בַּעְרָא נָשִׁיו, ומבארת הגמ' את הפסוק, 'שְׁחָרִים' זה בועז, והוא מכונה כך, מפני שהיה משוחרר מן העונות מפני שלא חטא, 'הוֹלִיד בְּשָׂדֶה מוֹאֵב' היינו שנשא את רות המואבית, 'מִן שְׁלֹחַ אֲתָם' שהיה משבטו של יהודה, דכתיב ביה ביהודה וְאֵת יְהוּדָה 'שְׁלַח' לָפָנָיו וגו', 'חוֹשִׁים וְאֵת בַּעְרָא נָשִׁיו',

אמר להן, לא כי שאני לא אמרתי את הק"ו מעצמי, אלא הלכה אני אומר לכם. ממזרין ונתינין (הנתינים), הם מהגבעונים, ודוד המלך פסל אותם מלבוא בקהל, כמו שנאמר "וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל", אסורין ואיסורן איסור עולם, אחד זכרים ואחד נקבות.

גמ' אבל נקבותיהן מותרות: שנאמר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', והיות ולא כתוב 'עמון ומואב' לא יבואו בקהל ה', מכאן שרק העמוני אסור לבוא בקהל ולא עמונית, וכן רק מואבי אסור לבוא בקהל ולא מואבית, שואלת הגמ' א"כ ודכוותה על אותו משקל נאמר שרק אדומי אסור לבוא בקהל ולא אדומית, וכן נאמר מצרי ולא מצרית? אלא אומרת הגמ' שהסיבה שאנחנו אומרים "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית" כיון שכתוב על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, והיות ואין דרכן של נשים לקדם את האורחים בלחם ובמים,

וכי יש לך אדם שהוא מוליד את נשיו? אלא שחש כנמר וביאר את ההלכה, ויולד מן חדש אשתו, לא צורכה דלא ויולד מן בערה אשתו? אלא על ידיה נתחדשה הלכה עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית. כתוב אחד אומר [שמואל ב יז] ושמו יתרא הישראלי, וכתוב אחד אומר [דברי הימים א ב] יתרא הישראלי, ר' שמואל בר נחמן אומר ישמעאלי היה, ואת אמרת ישראל? אלא שנכנס לבית דינו של ישי ומצאו יושב ודורש [ישעיה מה] פנו אלי והושעו כל אפסי ארץ, ונתגייר, ונתן לו את בתו, ורבנין אמרין ישראל? היה, ואת אמרת ישמעאלי, אלא שחגר מתניו כישמעאלי ונעץ את החרב בבית דין – או נהרוג או נהרג, או נקיים דברי רבי, כל מי שהוא עובר על הלכה זו בחרב זו אני הורגו, עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית, א"ר שמואל בר נחמן אני אין לי אלא משנה [רות א] ותשב נעמי ורות

כשישי יושב ודורש את הפסוק פנו אלי והושעו כל אפסי ארץ, ומכאן שגם הגויים שיפנו לבורא יתברך יושעו, ולכך יתרא נתגייר, וישי נתן לו את בתו, ורבנין אמרין שישראל? היה, ומה שאת אמרת 'ישמעאלי', אלא זה מכין שיתרא חגר את מתניו כישמעאלי, ונעץ את החרב בבית דין ואמר שאעשה מלחמה במי שמכחיש את הדין "שעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית", ואו נהרוג או נהרג, בדרך הלוחמים, או נקיים את דברי הרבי שלנו, היינו את דברי שמואל הנביא, וכל מי שהוא עובר על הלכה זו ופוסל את המואביות והעמוניות, א"כ בחרב הזו אני הורגו, כיון שהוא כוקן ממרא, אלא ההלכה נפסקה שעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית, א"ר שמואל בר נחמן שאני אין לי אלא משנה (היינו את דברי הנביאים שהם השניים לתורה), וכתוב ותשב נעמי ורות

שואלת הגמ' ומה הכוונה, וכי יש לך אדם שהוא מוליד את נשיו? אלא בועז מכונה כך, מפני שחש מיהר בעזות כנמר (ואת בערא היינו שהוא) ביאר את ההלכה, שאומרים "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית", שואלת הגמ' מדוע כתוב שם ויולד מן חדש אשתו, והרי לא צורכה דא (לא היה צריך להיות כתוב כך), אלא היה צריך להיות כתוב ויולד מן בערה אשתו? אלא כיון שעל ידיה של רות נתחדשה ההלכה שעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית, לכך הפסוק מכנה את רות 'חדש'. כתוב אחד אומר ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי, וכתוב אחד אומר ואבי עמשא יתרא הישראלי, וא"כ איך נבאר את הפסוקים? ר' שמואל בר נחמן אומר שיתרא ישמעאלי היה, ומה שאת אמרת 'ישראל' אלא זה מפני שנכנס לבית דינו של ישי ומצאו

מסכת פרק ח [ה"ג - דף מט] **בבמות** ריג

הַמוֹאֲבִיָּה כְּלָתָהּ עִמָּה הַשְּׂבָה מִשְׁדֵּי מוֹאָב, זו היא ששבה משדה מואב תחלה, אחורי אמר לה [רות ב] וַתַּעֲזְבִי אֶבְיָךְ וְאֶמְךָ וְגו' אמר לה, אילו באת אצלנו מאתמול שלשום, לא היינו מקבלין אותך.

תנא ר' זכיי קומי ר' יוחנן, בת גר עמוני כשירה, בת גיורת עמונית פסולה, אמר ליה ר' יוחנן, בבלייא! עברת בידך תלתא נהרין ואתבדת, אלא היא בת גר עמוני – היא בת גיורת עמונית כשירה, ר' יוסה בשם ר' יוחנן לא כן צריכה כשהיתה אמה מישראל, שלא תאמר כשם שנתחללה אמה, כך נתחללה בתה, ר' אבהו בשם ר' יוחנן כשירה אפילו לכהן גדול, מאי טעמא [ויקרא כא] מַעֲמִיזוּ – עַם שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין שְׁנֵי עֲמֻמִּין, זכרים אסורין ונקיבות מותרות, ר' חגי בשם ר' פדת ר' שמעון בן לקיש לא אמר כן, אלא בת גר עמוני פסולה, שהיא באה מטיפה פסולה.

ללמוד תורה, ואתבדת וטעית בהבנת הברייתא שבידך (מטרת הדרך). **אלא היא בת גר עמוני** – היא בת גיורת עמונית, והיא כשירה לכהונה, ואמר ר' יוסה בשם ר' יוחנן **לא כן צריכה** שהברייתא לא צריכה להשמיענו שבת עמוני כשרה לכהונה אלא כשהיתה אמה מישראל, והחידוש הוא **שלא תאמר שכשם שנתחללה אמה בנישואיה עם העמוני, כך נתחללה בתה,** לכך משמיעה לנו הברייתא שבתה כשרה לכהונה. ור' אבהו בשם ר' יוחנן אמר שבת העמוני כשירה אפילו לכהן גדול, מאי טעמא ומדיכן יודעים את זה? כיון שכתוב פי אִם בְּתוּלָה מַעֲמִיזוּ יִקַּח אִשָּׁה, וזה כתוב בלשון רבים, מכאן שהכ"ג יכול לישא אשה מַעֲמִיזוּ שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין כְּשֵׁנִי עֲמֻמִּין, וזה הולך כלפי עמון ומואב, שהזכרים אסורין ונקיבות מותרות, אבל ר' חגי אמר בשם ר' פדת שר' שמעון בן לקיש לא אמר כן, אלא רשב"ל סובר שבת גר עמוני פסולה, מפני שהיא באה מטיפה פסולה (מנישואין פסולים).

הַמוֹאֲבִיָּה כְּלָתָהּ עִמָּה הַשְּׂבָה מִשְׁדֵּי מוֹאָב, והרי היה צריך להיות כתוב 'השבות' מִשְׁדֵּי מוֹאָב, כיון שגם נעמי וגם רות חזרו ממואב, אלא זו היא (רות) ששבה משדה מואב תחלה להיתר, כיון שרק אז גילו את ההלכה "שעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית", ואחורי היינו חכמים אחרים אמרו לה שיודעים "שעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית", ממה שכתוב וַתַּעֲזְבִי אֶבְיָךְ וְאֶמְךָ וְגו' וַתֵּלֶכִי אֶל עַם אֲשֶׁר לֹא יָדַעַתְּ תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם, והרי רות כבר ידעה את עם ישראל כמה וכמה ימים? אלא בועז אמר לה, אילו היית באת אצלנו מאתמול שלשום, לא היינו מקבלין אותך, כיון שרק היום גילו את ההלכה "שעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית".

תנא ר' זכיי קומי ר' יוחנן, בת גר עמוני כשירה לכהונה, ואמר ר' זכיי שמשמע מכאן שבת גיורת עמונית פסולה, אמר ליה ר' יוחנן, בבלייא! (ר' זכיי עלה מבבל). עברת כשיש בידך ברייתא תלתא נהרין שלשה נהרות (פרת ירמון וירדן), כדי להגיע לא"י

מסכת פרק ח [ה"ג - דף מט] **בבמות**

אמר ר' יוחנן, ותני כן, עממין זה בזה עד שלא נתגירו – זכרים אסורין איסור עולם ונקיבותיהן מותרות מיד, נתגירו – זכרים אסורין איסור עולם ונקיבותיהן מותרות לאחר שלשה דורות, ר' חזקיה בשם אחא מתניתא אמרה כן, מניין אתה אומר אחד מכל משפחות הארצות שבא על אחת מן הכנענים וילדה ממנו בן מותר לקנותו עבד, תלמוד לומר [ויקרא כה] וּמִשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם, או אחד מן הכנענים שבא על אחת מכל משפחות הארצות וילדה ממנו בן מותר אתה לקנותו עבד? תלמוד לומר אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם, ולא מן הגרים אשר בארץ.

מצרי ואדומי אינן אסורין אלא עד שלשה דורות: שמואל בר אבא בעי, עבדים מהו שיעלה להם דורות, היך עבדה, גר עבד עמוני שנשא לגיורת שפחה

תקנו, ואומרת הברייתא או אולי נאמר שגם אם אחד מן הכנענים שבא על אחת מכל משפחות הארצות וילדה ממנו בן שמותר אתה לקנותו כעבד? תלמוד לומר **אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם**, דהיינו שהיולדת היא כנענית, ולא מן הגרים אשר בארץ, שאם הוא נולד במקום אחר מפני שאמו משאר האומות, ואח"כ הוא בא לגור אצל אביו הכנעני בארצכם, אסור לקנותו לעבד, מפני שהוא כנעני.

מצרי ואדומי אינן אסורין אלא עד שלשה דורות: שואלת הגמ' שמואל בר אבא בעי, עבדים מצרים ואדומים מהו שיעלה להם דורות, דהיינו האם לעבד יש דין כמו גר שמונים לו את הג' דורות, ואם ישחררו את נכדו, הוא יוכל לבוא בקהל, או לא? ואומרת הגמ' היך עבדה היכן השאלה לעניין עבדים משני עמים, כגון גר (דהיינו עבד שקיבל על עצמו מצות כעבד) עבד עמוני שנשא לגיורת שפחה

אמר ר' יוחנן, ותני כן וכן שנינו בברייתא כדברי ר' יוחנן, ששני עממין הנשואין זה בזה (כגון עמוני הנשוי למצרי), הולכים אחרי הזכר (היינו אחרי העמוני), ולכך אם הם התחתנו עד שלא נתגירו, הזכרים אסורין איסור עולם ונקיבותיהן מותרות מיד, אבל אם הם נתגירו ואח"כ הם התחתנו, הולכים אחרי הפסול, ולכך הזכרים אסורין איסור עולם כדין עמוני, ונקיבותיהן מותרות רק לאחר שלשה דורות כדין מצרי, אמר ר' חזקיה בשם ר' אחא שמתניתא אמרה כן, שכאשר שני עמים התחתנו לפני שהתגירו הולכים אחרי הזכר, שהרי שנינו בברייתא מניין אתה אומר שאחד מכל משפחות הארצות שבא על אחת מן הכנענים וילדה ממנו בן שמותר לקנותו לעבד, ולא צריך להורגו כדין הכנענים? תלמוד לומר וּמִשְׁפַּחְתָּם היינו מבני העמים האחרים אֲשֶׁר הוא גר עִמָּכֶם, מפני שאמו כנענית והוא גר אצלם, מִמֶּה

מצרית, לאחר שלשה דורות נתגירו, אין תימר עבדים עלו להם דורות, זכרים אסורין איסור עולם, ונקיבות מותרות לאחר שלשה דורות.

אמרו לו אם הלכה נקבל אם לדין יש תשובה: מה היה להם להשיב? ר' אבהו בשם ר' יוסי בר' חנינה, הרי בת בנו ובת בתו הרי הן אסורין עד שלשה דורות, אחד זכרים ואחד נקיבות, ר' אבהו אמר ר"ש בן לקיש בעי משיבין דבר שהוא ממזר על דבר שאינו ממזר, ר' חגי אמר ר' אבהו בעי משיבין דבר שהוא כרת על דבר שאינו כרת?

אמר להן לא כי הלכה אני אומר: ומקרא מסייעני [דברים כג] פְּנִים – לא בנות. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יאשיה דור אחד עשר שבממזר כר"ש כשר,

עושה ממזר, והרי אולי דוקא לענין העריות אחד זכרים ואחד נקבות אסורות, מכיון שזה חמור שהוא עושה ממזרים, אבל לענין עמוני או מואבי שאינם עושים ממזרים, יש לחלק בין הזכרים לנקבות, וכק"ו של ר"ש, וכן ר' חגי אמר שר' אבהו בעי (שאל) וכי משיבין מדבר שהוא ענוש כרת על דבר שאינו כרת? אבל אפי"ה ר"ש קיבל את תשובת החכמים, שהרי לכך ר"ש אמר "לא כי אלא הלכה אני אומר", וזה מכיון, שממזר הבא על בת ישראל יוכיח שאין בו כרת והאיסור הוא רק עד עשרה דורות (כדלהלן), ואפי"ה אחד זכרים ואחד נקבות אסורים.

אמר להן לא כי הלכה אני אומר: ומקרא מסייעני שכתוב לא תַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֲשֶׁר יִלְדוּ לָהֶם דֹּר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל ה', וא"כ משמע שכל האיסור נאמר רק כלפי הבנים ולא כלפי הבנות. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יאשיה אמר שדור אחד עשר שבממזר, כדברי ר"ש הוא כשר (כדלעיל),

מצרית, ולאחר שלשה דורות נכדיו נתגירו ע"י שהשתחררו, אז אין תימר שגם אצל העבדים אומרים שעלו להם דורות, דהיינו שלעבד יש דין כגר, א"כ הולכים בהם אחרי הפסול כדלעיל, וא"כ הזכרים אסורין איסור עולם, כדין העמוני, והנקיבות מותרות רק לאחר שלשה דורות, כדין המצרי, אבל אם עבד אינו נחשב כגר, א"כ הולכים אחרי הזכר, והנקיבות מותרות מיד, והזכרים יהיו אסורים עד עולם.

אמרו לו אם הלכה נקבל אם לדין יש תשובה: שואלת הגמ' מה היה להם להשיב על הק"ו של ר"ש? מתרצת הגמ' אמר ר' אבהו בשם ר' יוסי בר' חנינה, הרי בת בנו ובת בתו יוכיחו שהרי הן אסורין רק עד שלשה דורות, ואפי"ה אחד זכרים ואחד נקיבות אסורים, שואלת הגמ' ר' אבהו אמר שר"ש בן לקיש בעי (שאל) וכי משיבין מעריות שזה דבר שהוא עושה ממזר על עמוני ומואבי שזה דבר שאינו

מסכת פרק ח [ה"ג - דף מט] **בבמות**

ולא דרש עשירי. תני ר' אלעזר בר"ש אומר דור אחד עשר שבממזר זכרים אסורין נקיבות מותרות, ר' שמואל בריה דר' יוסי בר' בון אמר אתיא דר' לעזר בר' שמעון בר' מאיר, כמה דר' מאיר אמר גזירה שוה במקום שכתוב, כן ר' לעזר בר' שמעון אומר גזירה שוה במקום שכתוב – מה להלן זכרים אסורין ונקיבות מותרות, אף הכא זכרים אסורין ונקיבות מותרות, מעתה אפילו מיד? בלבד מעשירי ולמעלן. שאלו את ר' אלעזר, דור אחד עשר שבממזר מהו? אמר להן הביאו לי דור שלישי ואני מטהרו, ומה טעמא דר' אלעזר? דלא הוה, אתייה דר' לעזר בר' חנינה, דאמר ר' חנינה אחת לששים ולשבעים שנה, הקב"ה מביא דְּבָרָא בעולם, ומכלה ממזיריהן, ונוטל את הכשירין עמהן שלא לפרסם את חטאיהן, ואייתנה כיי דמר ר' לוי בשם ר' שמעון בן לקיש [ויקרא ו] בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחָט הָעֵלָה תִּשְׁחָט הַחֲטָאת לִפְנֵי ה', שלא לפרסם את החטאים, ומה טעם [ישעיהו לא] וְגַם הוּא חָכֵם

עושים בלבד מהדור העשירי ולמעלן, אבל עד הדור העשירי שלא צריך את הג"ש לאסור את הממזרים, לכך גם הנקבות אסורות. שאלו את ר' אלעזר, דור אחד עשר שבממזר מהו? אמר להן הביאו לי דור שלישי של ממזר ואני מטהרו, ומה טעמא דר' אלעזר? כיון דלא הוה, אין מציאות שיהיה לממזר דור שלישי, ואתייה דברי ר' לעזר בר' חנינה, דאמר ר' חנינה שאחת לששים או לשבעים שנה, הקב"ה מביא דְּבָרָא בעולם, ומכלה את הממזיריהן של ישראל, והדְּבָרָא נוטל גם את הכשירין את המיוחסים (הרשעים) עמהן עם הממזרים, כדי שלא לפרסם את חטאיהן, ואייתנה כיי דמר וזה כמו מה שאמר ר' לוי בשם ר' שמעון בן לקיש, מדוע התורה אמרה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחָט הָעֵלָה תִּשְׁחָט הַחֲטָאת לִפְנֵי ה', כדי שלא לפרסם את החטאים, ומה טעם שהתורה לא מפרסמת את החטאים, זה כמו שכתוב "וְגַם הוּא חָכֵם

וזה מכיון שר"ש לא דרש את הג"ש עשירי מעמוני (שכתוב בעמוני גם דור 'עשירי' לא יבא להם בקהל ה', והם אסורים 'עד עולם'). אבל תני, ר' אלעזר בר"ש אומר שדור אחד עשר שבממזר, הזכרים אסורין והנקיבות מותרות, ור' שמואל בריה דר' יוסי בר' בון אמר שאתיא דר' לעזר בר' שמעון בר' מאיר, וכמה דר' מאיר אמר גזירה שוה במקום שכתוב דהיינו שכאשר דורשים ג"ש, זה נחשב שהמלמד כתוב באותו המקום שהוא בא ללמד, כן ר' לעזר בר' שמעון אומר גזירה שוה במקום שכתוב, ולכך אנחנו אומרים מה להלן (העמוני), רק הזכרים אסורין והנקיבות מותרות, א"כ אף הכא בממזר, רק הזכרים אסורין אבל והנקיבות מותרות, שואלת הגמ' א"כ מעתה מעבשיו שלומדים את הממזר בג"ש מעמוני, א"כ נאמר שאפילו מיד הנקיבות הממזרות יהיו מותרות? מתרצת הגמ' שהיות ואת הג"ש

וַיָּבֵא רָע, לֹא מִסְתַּבְּרָא דָּלָא – וְגַם הוּא חָכֵם וַיָּבֵא 'טוֹב'? אֵלָא לְלַמְדָּךְ שֶׁאִפִּי רַעָה שֶׁמִּבִּיא הִקְבִּ"ה בַּעוֹלָם – בַּחֲכָמָה הוּא מְבִיאָהּ, וְאֵת דִּבְרֵיו לֹא הִסִּיר, כֹּל כֵּךְ לְמָהּ, וְקָם עַל בֵּית מִרְעִים, וְעַל עֲזֹרַת פְּעָלֵי אָנָן. רַב הוֹנָא אָמַר אֵין מִמּוֹר חֵי יוֹתֵר מִשְׁלָשִׁים יוֹם, ר' זְעִירָה כִּד סֵלֶק לְהַכָּא שְׁמַע קִלִּין קִרְיִין מִמּוֹזֵירָא וּמִמּוֹזֵרָתָהּ, אָמַר לֹון מָהוּ כֵן, הָא אֲזִילָא הֵהִיא דִּר' הוֹנָא, דִּרְב הוֹנָא אָמַר אֵין מִמּוֹר חֵי יוֹתֵר מִשְׁלָשִׁים יוֹם? אָמַר לִיה ר' יַעֲקֹב בֶּר אַחָא עֲמָךְ הֵייתִי כִּד אָמַר ר' בָּא רַב הוֹנָא בִּשְׁם רַב אֵין מִמּוֹר חֵי יוֹתֵר מִשְׁלָשִׁים יוֹם, אֵימַתִּי בִּזְמַן שֶׁאֵינוּ מְפֹרְסִים, הָא אִם הִיָּה מְפֹרְסִים חֵי הוּא. ר' יִסָּא בִּשְׁם ר' יוֹחָנָן אָפִי לַעֲתִיד לָבוֹא אֵין הִקְבִּ"ה נֹזֶקֶת אֵלָא לְשִׁבְטוֹ שֶׁל לֹוי, מֵאִי טַעֲמָא [מֵלֹאכִי ג.] וַיָּשֶׁב מִצָּרָף וּמִטְהָר פֶּסֶף וְטָהַר אֶת בְּנֵי לֹוי וְזָקַק אֹתָם פְּזָהֵב וְכֶפֶסֶף, אָמַר ר' זְעִירָה כֹּאדָם שְׁהוּא שׁוֹתָה בְּכוֹס נָקִי, אָמַר רַב הוֹשְׁעִיָה בִּגִין דֹּאנָן לִוְיִים, נִפְסִיד? אָמַר ר' חֲנִינָה בְּרִיה דִּר' אֲבָהוּ אָפִי לַעֲתִיד לָבוֹא הִקְבִּ"ה עוֹשָׂה עִמָּהֵן צְדָקָה,

הוֹנָא אָמַר בִּשְׁם רַב שֶׁאֵין מִמּוֹר חֵי יוֹתֵר מִשְׁלָשִׁים יוֹם, אֲבָל זֶה לֹא תְּמִיד, אֵלָא אֵימַתִּי הַמִּמּוֹר לֹא חֵי ל' יוֹם, רַק בִּזְמַן שֶׁאֵינוּ מְפֹרְסִים שְׁהוּא מִמּוֹר (כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בּוֹ), אֲבָל הָא אִם הִיָּה מְפֹרְסִים שְׁהוּא מִמּוֹר, א"כ חֵי הוּא. ר' יִסָּא בִּשְׁם ר' יוֹחָנָן אָמַר שֶׁאִפִּי לַעֲתִיד לָבוֹא אֵין הִקְבִּ"ה נֹזֶקֶת לְהוֹצִיא אֶת הַמִּמּוֹזֵרִים אֵלָא לְשִׁבְטוֹ שֶׁל לֹוי (אֲבָל בִּשְׁאֵר הַשְּׁבֵטִים, הִקְבִּ"ה לֹא יִפְרֹסֵם אֶת הַמִּמּוֹזֵרִים שֶׁבִּהֶן, כִּיֹּן שֶׁסֶּפֶק מִמּוֹר מוֹתֵר), וּמֵאִי טַעֲמָא וּמַהִּיכֵן יוֹדְעִים אֶת זֶה, כִּיֹּן שֶׁכְּתוּב וַיָּשֶׁב מִצָּרָף וּמִטְהָר פֶּסֶף וְטָהַר אֶת בְּנֵי לֹוי וְזָקַק אֹתָם פְּזָהֵב וְכֶפֶסֶף, וְאָמַר ר' זְעִירָה שְׁהִטְעָם הוּא כֹּאדָם שְׁהוּא שׁוֹתָה בְּכוֹס נָקִי, כֵּךְ הִקְבִּ"ה רּוֹצֵה שִׁישְׁרָתוֹ אוֹתוֹ רַק הַמִּיּוֹחָסִים, אֲבָל אָמַר רַב הוֹשְׁעִיָה וְכִי בִּגִין דֹּאנָן לִוְיִים, נִפְסִיד, שֶׁהִקְבִּ"ה יִפְרֹסֵם אֶת הַמִּמּוֹזֵרִים בִּשְׁבֵט לֹוי? וְאֹמַרְתָּ הִגַּם? שֶׁאָמַר ר' חֲנִינָה בְּרִיה דִּר' אֲבָהוּ שֶׁאִפִּי לַעֲתִיד לָבוֹא הִקְבִּ"ה עוֹשָׂה עִמָּהֵן עִם שִׁבְט לֹוי צְדָקָה,

וַיָּבֵא רָע" וְהָרִי לֹא מִסְתַּבְּרָא דָּא (לֹא מִסְתַּבֵּר כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב) אֵלָא הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת כְּתוּב וְגַם הוּא חָכֵם וַיָּבֵא 'טוֹב'? שֶׁהָרִי הִקְבִּ"ה הוּא טוֹב וּמְטִיב, אֵלָא לְלַמְדָּךְ שֶׁאִפִּי הִרַעָה שֶׁמִּבִּיא הִקְבִּ"ה בַּעוֹלָם – בַּחֲכָמָה הוּא מְבִיאָהּ, וְכְּתוּב שֶׁם וְאֵת דִּבְרֵיו לֹא הִסִּיר, וְדוֹרְשִׁים כֹּאִילוּ כְּתוּב וְאֵת דִּבְרֵיו (מִלְשׁוֹן דִּבְר) לֹא הִסִּיר, וְכֹל כֵּךְ לְמָהּ וּלְמָהּ הִקְבִּ"ה מְבִיא אֶת הַדִּבְרֵי? מִפְּנֵי וְקָם עַל בֵּית מִרְעִים בֵּית שֶׁחֲטָאוּ וְהוֹלִידוּ בּוֹ אֶת הַמִּמּוֹזֵרִים, וְעַל עֲזֹרַת פְּעָלֵי אָנָן וְעַל הַעוֹזֵרִים וּמַחֲפִים עַל הַחוֹטָאִים. וְרַב הוֹנָא אָמַר שֶׁאֵין מִמּוֹר חֵי יוֹתֵר מִשְׁלָשִׁים יוֹם, וְאֹמַרְתָּ הִגַּם? שֶׁכֹּאשֶׁר ר' זְעִירָה כִּד סֵלֶק לְהַכָּא עֲלָה לֹא"י שְׁמַע קִלִּין קִרְיִין קוֹל קוֹרָא 'מִמּוֹזֵירָא וּמִמּוֹזֵרָתָהּ', וְא"כ אָמַר לֹון מָהוּ כֵן שִׁיש מִמּוֹזֵרִים! וְא"כ הָא אֲזִילָא הֵהִיא דִּר' הוֹנָא, דִּרְב הוֹנָא אָמַר שֶׁאֵין מִמּוֹר חֵי יוֹתֵר מִשְׁלָשִׁים יוֹם? אָמַר לִיה ר' יַעֲקֹב בֶּר אַחָא שְׁעֲמָךְ הֵייתִי כִּד (כֹּאשֶׁר) אָמַר ר' בָּא שֶׁרַב

מסכת פרק ח [ה"ג - דף מט] יבמות

ומה טעמא? וְהָיוּ לָהּ מַגִּישֵׁי מִנְחָה 'בְּצִדְקָה', אמר ר' יוחנן כל משפחה שנשתקע בה פסול, אין מדקדקין אחריה, אמר ר' שמעון בן לקיש מתניתא אמרה כן, משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן ריחקה בן ציון בזרוע, ועוד אחרת היתה שם וקרבה בן ציון בזרוע, אף על פי כן לא ביקשו חכמים לפרסמן, אבל חכמים מוסרין אותן לבניהן ותלמידיהן פְּעָמִים בשבוע, אמר ר' יוחנן העבודה שאני מכיר, ומה נעשה ונשתקעו בהן גדולי הדור, אמר ר' יהושע בן לוי חמשת אלפים עבדים היו לו לַפְּשָׁחוֹר בֶּן אֶמֶר הכהן, וכולן נשתקעו בכהונה, הן הן עזי פנים שבכהונה, אמר ר' לעזר עיקר טירוניא שבהן [הושע ד] וְעַמָּךְ כְּמָרִיבִי כֹהֵן. אמר ר' אבהו שלש עשרה עיירות נשתקעו בכותיים בימי השמר, אמרין הדא עירו דמושהן מיניהון.

יוחנן העבודה (לשון שבועה, שנשבע בעבודת בית המקדש) שאני מכירן את המשפחות שהתערבו בהם הממזרים, ומה נעשה ונשתקעו בהן גדולי הדור, ולכך אני לא מוסר את שמות המשפחות האלו אפי' לא לתלמידיי. אמר ר' יהושע בן לוי שחמשת אלפים עבדים היו לו לַפְּשָׁחוֹר בֶּן אֶמֶר הכהן, וכולן נשתקעו (התערבו) בכהונה, והן הן עזי פנים שבכהונה, "וכל כהן שיש בו עזות פנים אינו אלא מהם", אבל אמר ר' לעזר שעיקר טירוניא חשובי (וכמו שתרגם סרני פלשתים – טורני פלשתאי) הכהנים שבהן, הם עזי פנים, וכמו שנאמר וְעַמָּךְ כְּמָרִיבִי כֹהֵן. אמר ר' אבהו שלש עשרה עיירות נשתקעו נתערבו בכותיים בימי השמר (בזמן שדיכאו את מרד בר כוכבא, ונהרגו רבים מעם ישראל), ואמרין שהדא עירו דמושהן העיר מושהן (מישן) זה מיניהון מהישראלים האלו שהתערבו בכותיים.

ומשאר בהם את הממזרים ומכשירן, ומה טעמא ומהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב וְהָיוּ לָהּ מַגִּישֵׁי מִנְחָה 'בְּצִדְקָה', דהיינו שהקב"ה יעשה חסד עם בני לוי ויכשיר את הממזרים. אמר ר' יוחנן שכל משפחה שנשתקע (שהתערב) בה פסול, אין מדקדקין אחריה לברר מי הוא הממזר, אמר ר' שמעון בן לקיש שגם מתניתא אמרה כן, שהרי שנינו שמשפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן וריחקה בן ציון בזרוע, הגם שהיתה מיוחסת, ועוד משפחה אחרת היתה שם שלא היתה מיוחסת, וקרבה בן ציון בזרוע, ואף על פי כן שמעורב במשפחה ההיא ממזרים לא ביקשו חכמים לפרסמן, כיון שספק ממזר מותר, אבל חכמים מוסרין אותן את שמות המשפחות הפסולים, לבניהן ותלמידיהן פְּעָמִים בשבוע (בשמיטה – בשבע שנים), כיון שאין הקב"ה משרה את שכנתו – אלא על המשפחות מיוחסות שבישראל, אמר ר'

הלכה ד

מתני' אמר ר' יהושע שמעתי שהסרים חולץ וחולצין את אשתו, והסרים לא חולץ ולא חולצין את אשתו, ואין לי לפרש, אמר ר' עקיבה אני אפרש, סרים אדם חולץ וחולצין את אשתו שהיתה לו שעת הכושר, סרים חמה לא חולץ ולא חולצין את אשתו שלא היתה לו שעת הכושר, ר"א אומר לא כי אלא סרים חמה חולץ וחולצין את אשתו שיש לו רפואה, סרים אדם לא חולץ ולא חולצין את אשתו שאין לו רפואה, העיד ר' יהושע בן בתירה על בן מגיסת שהיה בירושלים סרים אדם, וייבמו את אשתו, לקיים דברי ר' עקיבה.

הלכה ה

מתני' הסרים לא חולץ ולא מייבם, וכן איילונית לא חולצת ולא מתייבמת.

הלכה ד

מתני' אמר ר' יהושע שמעתי מרבתי שיש פעמים שהסרים חולץ וחולצין את אשתו, ויש פעמים שהסרים לא חולץ (כיון שהוא לא יכול להקים לאחיו שם ב'ש'ר'אל'), ולא חולצין את אשתו (כיון שמצות יבום נאמרה רק כדי שלא ימחה שמו מ'ש'ר'אל', פרט לאשת סרים ששמו בן כה מחוץ), ואין לי לפרש מתי חולצים ומתי לא, אמר ר' עקיבה שאני אפרש, סרים אדם (היינו שנסתרס ע"י אדם) חולץ וחולצין את אשתו, מפני שהיתה לו שעת הכושר (והגם שכעת הוא אינו יכול להקים שם לאחיו, אבל אם לא נאמר שמספיק שהיה לו שעת הכושר, א"כ לא יוכלו לייבם שום יבמה, שהרי כל אחד לפני מותו הוא נעשה כסריס), אבל סרים חמה (היינו סריס מרחם אמו) לא חולץ ולא חולצין את אשתו, מפני שלא היתה לו שעת

הכושר, אבל ר"א אומר לא כי (לא כדברי ר"ע), אלא סרים חמה חולץ וחולצין את אשתו, מפני שיש לו רפואה, אבל סרים אדם לא חולץ ולא חולצין את אשתו, מפני שאין לו רפואה, העיד ר' יהושע בן בתירה על בן מגיסת (שם אדם) שהיה בירושלים שהיה סריס אדם, וייבמו את אשתו, והעדות הזו באה לקיים את דברי ר' עקיבה.

הלכה ה

מתני' הסרים (היינו שאין גופו ככל הגברים, אין לו זקן ושערו לקוי ובשרו מחליק, ואינו ראוי ללדת) לא חולץ ולא מייבם, וכן איילונית (היינו שאין גופה ככל הנשים, אין לה שדיים וקולה עבה, ואינה ראויה ללדת) לא חולצת ולא מתייבמת (אבל עקרה חייבת בחליצה ויבום, אלא ש"א שזה דוקא אם היה לה שעת הכושר).

מסכת פרק ח [ה"ה - דף נ] יבמות

הסרים שחלץ ליבמתו לא פסלה, בעלה – פסלה מפני שהיא בעילת זנות, וכן איילונית שחלצו לה אחין לא פסלוה, בעלוה פסלוה מפני שהיא בעילת זנות.

גמ' סרים חמה וכו': איזהו סרים חמה, ר' חיייה בשם ר' יוחנן כל שלא רָאָתוּ החמה בכושר אפילו שעה אחת. הושיט ידו וסירסו מבפנים דברי הכל אסור לבוא בקהל, ואינו לא חולץ ולא מייבם, נותנין עליו חומרי סרים אדם וחומרי סרים חמה, במחלוקת.

ר"א אומר לא כי אלא סרים חמה חולץ וחולצין את אשתו וכו': מחלפה שיטתיה דר' אליעזר, תמן הוא אומר לא כי אלא סרים חמה חולץ וחולצין לאשתו, ואת אמר הכין? אמר ר' איניא לא אמר ר' אליעזר אלא לעונשין. ר' חיייה בשם ר' יוחנן זו דברי ר' ליעזר ור' יהושע ור' עקיבה, אבל דברי חכמים אחד סרים אדם

מפני שהוא כסריס חמה, כיון שלא היה לו שעת הכושר.

ר"א אומר לא כי אלא סרים חמה חולץ וחולצין את אשתו וכו': שואלת הגמ' שלכאן מחלפה שיטתיה דר' אליעזר, שתמן (היינו אצלנו, אלא שהסוגיא הועתקה ממסכת נדה) הוא (ר"א) אומר לא כי אלא סרים חמה חולץ וחולצין לאשתו, וכאן (בנדה) את ר"א אמר הכין שהזכר כדברי בית הלל, שאומרים שבן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות הרי הוא סריס ולא חולץ ולא מייבם, אמר ר' איניא שלא אמר ר' אליעזר "הזכר כדברי בית הלל", אלא לעניין עונשין שהוא נעשה גדול מבן עשרים, אבל ר"א לא סובר את דברי ב"ה שאמרו שהוא לא חולץ ולא מייבם.

ר' חיייה בשם ר' יוחנן אמר שזו דברי ר' ליעזר ור' יהושע ור' עקיבה, שהם מחלקים בין סריס אדם לסריס חמה, אבל לדברי חכמים אחד סריס אדם ואחד סריס חמה

הסריס שחלץ ליבמתו לא פסלה מהכהונה, כיון שאין זה חליצה, ואם הסריס בעל אותה פסלה מהכהונה, מפני שהיא בעילת זנות, שהרי היא אשת אח שלא במקום מצוה. וכן איילונית שחלצו לה אחין לא פסלוה, כיון שהיא לא זקוקה לחליצה, ואם בעלוה פסלוה מהכהונה, מפני שהיא בעילת זנות.

גמ' סרים חמה וכו': מבארת הגמ' איזהו סריס חמה, ר' חיייה בשם ר' יוחנן אמר כל שלא רָאָתוּ החמה בכושר (כשהוא כשר) אפילו שעה אחת. ואומרת הגמ' שאם אחד הושיט את ידו למעי אשה, וסירסו (את העובר) מבפנים, א"כ לדברי הכל הוא אסור לבוא בקהל, משום פצוע דכא או כרת שפכה, ואינו לא חולץ ולא מייבם, מפני שנותנין עליו חומרי סרים אדם וחומרי סרים חמה, לפי כל אחד מהשיטות המובאות במחלוקת בין ר"א ור"ע, דהיינו לר"א הוא אינו חולץ מפני שהוא סריס אדם, ואין לו רפואה, ולר"ע הוא אינו חולץ

מסכת פרק ח [ה"ו - דף נ] יבמות רכא

ואחד סרים חמה אינו לא חולץ ולא חולצין לאשתו, לא מייבם ולא מייבמין את אשתו, דו מתניתא הסרים לא חולץ ולא מייבם.

הסרים שחלץ ליבמתו לא פסלה בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות: תני, אנדרוגינס שחלץ ליבמתו לא פסלה, בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות, וכן איילונית שחלצו לה אחים לא פסלוה, בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות.

הלכה ו

מתני' סרים חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה. ר' יוסי ור' שמעון אומרים אנדרוגינס שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה. ר' יהודה אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ, מפני שהוא כסרים, אנדרוגינס נושא אבל לא נישא, ר' לעזר אומר חייבין עליו סקילה כזכר. **גמ'** אנדרוגינס שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה: תני מאכילה בחזה ושוק,

ישראל – מאכילה בתרומה. ר' יוסי ור' שמעון אומרים שאנדרוגינס (יש לו את שני אברי המין) שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה, כיון שהוא כזכר. ר' יהודה אומר טומטום (היינו מי שיש עור על אברי המין שלו) שנקרע ונמצא זכר, לא יחלוץ מפני שהוא כסרים, ואומר ר' יהודה שאנדרוגינס נושא אשה, אבל לא נישא לזכר, ר' לעזר אומר שהבא על אנדרוגינס חייבין עליו סקילה כזכר (הגמ' לא מבארת במה נחלקו ר"א ור' יהודה, ולשיטת ר' יוחנן ר' יהודה סובר שאנדרוגינס הוא כזכר רק מדרבנן, וא"כ לר' יהודה לא חייבים על אנדרוגינס, אבל לשיטת רשב"ל גם ר' יהודה סובר שאנדרוגינס הוא זכר מדאורייתא, וא"כ לא ידוע במה נחלקו). **גמ'** אנדרוגינס שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה: תני אנדרוגינס

מאכילה גם בחזה ושוק של שלמים (שנאכל רק לכהנים ולנשיהם), כיון שאנדרוגינס הוא

– אינו לא חולץ ולא חולצין לאשתו, לא מייבם ולא מייבמין את אשתו, וההוכחה היא שהרי דו מתניתא שהרי המשנה אמרה שהסרים לא חולץ ולא מייבם, והמשנה לא חילקה בין סרים אדם לסרים חמה, כיון שזה מדברי חכמים שלא מחלקים.

הסרים שחלץ ליבמתו לא פסלה בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות: תני, אנדרוגינס (יש לו את שני אברי המין) שחלץ ליבמתו לא פסלה (לכו"ע) כיון שהוא סרים שלא היה לו שעת הכושר, ואין לו רפואה, ואם הוא בעל אותה פסלה, מפני שהיא בעילת זנות, וכן האיילונית שחלצו לה אחים לא פסלוה, כיון שהיא לא צריכה חליצה, ואם בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות.

הלכה ו

מתני' סרים חמה כהן שנשא בת

מסכת פרק ח [ה"ו - דף נ] יבמות

ר' יוחנן אומר אוכלת בתרומה ואינה אוכלת בחזה ושוק, ר' שמעון בן לקיש אומר כמה קולי חומרין בדבר, ר' יוסי בר' חנינה בעא קומי ר' שמעון בן לקיש מהו כמה קולי חומרין בדבר? אומר ליה פתח חיכך וקבל, אומר ר' מנא מגחך הוה עימיה, אומר ר' אבון מילה אומר ליה, מה אם תרומה שאינה ראויה לישראל בכל מקום הרי היא אוכלת, חזה ושוק שהן ראוין לישראל בכל מקום אינו דין שתאכל?! ראויין היו לישראל, וכשנתחייבו ניטלו מהן וניתנו לכהנים, יכול כשם שנתחייבו וניטלו מהן וניתנו לכהנים, כך אם יזכו יחזירו להן? תלמוד לומר [ויקרא ז] וְאֵתָן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם, מה מתנה אינה חוזרת אף אלו אינן חוזרין. ר' יעקב בר אחא אומר שמעתתא על בת ישראל שנתארסה לכהן – ר' יוחנן אומר אוכלת בתרומה ואינה אוכלת בחזה ושוק, ר' שמעון בן לקיש אומר כמה קולי חומרין בדבר,

אכלו את החזה ושוק של קרבנם) כמו שכתוב כי אֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה 'לְקַחְתִּי' מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שְׁלֵמֵיהֶם, שמשמע שבתחילה הבעלים היו אוכלים את החזה ושוק, א"כ אינו דין שאשת אנדרוגינס תאכל בחזה ושוק, וזה כמו ששנינו בברייתא, ראויין היו החזה ושוק לישראל, וכשנתחייבו כשחטאו בעגל, ניטלו מהן וניתנו לכהנים, ואומרת הברייתא א"כ יכול כשם שנתחייבו וניטלו מהן וניתנו לכהנים, כך אם יזכו לעתיד לבוא יחזירו להן את אכילת החזה ושוק? תלמוד לומר לכך נאמר וְאֵתָן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם, מה מתנה אינה חוזרת אף אלו אינן חוזרין. ואומרת הגמ' שר' יעקב בר אחא אומר שהשמעתתא שהמחלוקת בין ר' יוחנן לרשב"ל נאמרה על בת ישראל שנתארסה לכהן, שר' יוחנן אומר שהיא אוכלת (מדאורייתא) רק בתרומה ואינה אוכלת בחזה ושוק, ור' שמעון בן לקיש אומר שיש כמה קולי חומרין בדבר שתאכל גם בחזה

זכר מן התורה, אבל ר' יוחנן אומר שאשת אנדרוגינס אוכלת רק בתרומה מפני שהיא מדרבנן (בזמן הזה), ואינה אוכלת בחזה ושוק של שלמים, מפני שאנדרוגינס אינו זכר מן התורה, ור' שמעון בן לקיש אומר שיש כמה קולי חומרין בדבר שאשת אנדרוגינס תאכל בחזה ושוק, ור' יוסי בר' חנינה בעא קומי ר' שמעון בן לקיש מהו כמה קולי חומרין בדבר מהו הק"ו? אומר ליה רשב"ל פתח חיכך פתח פיך וקבל את הק"ו, אומר ר' מנא שרשב"ל מגחך הוה עימיה שרשב"ל אומר כך לר' יוסי בר' חנינה בבדיחות, כיון שרשב"ל אומר לו שהק"ו כל כך פשוטה, עד שלא צריך לפרש אותה, אבל אומר ר' אבון שרשב"ל מילה (דיבור) אומר ליה לר' יוסי בר' חנינה, והק"ו הוא, ומה אם תרומה שאינה ראויה לישראל בכל מקום, דהיינו שהישראלים מעולם לא הותרו בתרומה, אפי"ה הרי היא אשת אנדרוגינס אוכלת תרומה, חזה ושוק שהן היו ראוין לישראל להיאכל בכל מקום (שבתחילה הישראלים

ר' יוסי בר' חנינה בעא קומי ר' שמעון בן לקיש מהו כמה קולי חומרין בדבר? א"ל פתח חיכך וקבל, אמר ר' מנא מגחך הוה עימיה, אמר ר' אבין מילה הוה אמר ליה, מה אם תרומה שאינה ראויה לישראל בכל מקום הרי היא אוכלת, חוה ושוק שהן ראויין לישראל בכל מקום אינו דין שתאכל?! ראויין היו לישראל, וכשנתחייבו ניטלו מהן וניתנו לכהנים, יכול כשם שנתחייבו וניטלו מהן וניתנו לכהנים כך אם יזכו יחזרו להם? תלמוד לומר וְאֵתְּן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם, מה מתנה אינה חוזרת אף אלו אינן חוזרין. ואין חלוקין על דברי ר' יודה? מן דאמר ר' יוסי בשם ר' הילא מייבמין את אשתו, הדא אמרה אין חלוקין על דברי ר' יודה. קידש חוששין לקידושי, נתקדש אין חוששין לקידושי, נבעל נפסל מן התרומה כנשים, ר' נחא בר' סבא ר' יונה בשם רב המנונה אפי' מין במינו, כל שהוא, וקשיא

או שר' יוסי ור"ש סוברים שאשת אנדרוגינס אוכלת גם בתרומה דאורייתא? ואומרת הגמ' מן מה דאמר ר' יוסי בשם ר' הילא שמייבמין את אשתו של האנדרוגינס, א"כ הדא אמרה שאין חלוקין על דברי ר' יודה, כיון שאם ר' יוסי ור"ש היו נחלקים על ר' יהודה, א"כ ההלכה היתה כמותם. אומרת הברייתא שאם אנדרוגינס קידש אשה, חוששין לקידושי, כיון שהוא כזכר, ואם הוא נתקדש ע"י זכר, אין חוששין לקידושי של אותו אחד, ואם האנדרוגינס נבעל ע"י אדם פסול (כגון ממזר) א"כ הוא נפסל מן התרומה כנשים שנבעלו בעילת פסול (שנפסלים מן הכהונה). ר' נחא בר' סבא ור' יונה בשם רב המנונה אמרו שאפי' אם האנדרוגינס נבעל מין במינו דהיינו שאנדרוגינס פסול בעל את האנדרוגינס הכהן, הוא נפסל, ואפי' כל שהוא ובין אם הוא בעל אותו בזכותו ובין אם הוא בעל אותו בנקבותו, הוא נפסל, שואלת הגמ' וקשיא מדוע האנדרוגינס נפסל בבעילת

ושוק, ור' יוסי בר' חנינה בעא קומי ר' שמעון בן לקיש מהו כמה קולי חומרין בדבר? וא"ל פתח חיכך וקבל, ואמר ר' מנא שרשב"ל מגחך הוה עימיה, אבל אמר ר' אבין שמילה הוה אמר ליה, ומה אם תרומה שאינה ראויה לישראל בכל מקום, אפי"ה הרי היא המאורסת אוכלת, חוה ושוק שהן ראויין לישראל בכל מקום, א"כ אינו דין שתאכל?! וזה כמו ששינוי בברייתא, ראויין היו החוה ושוק לישראל, וכשנתחייבו ניטלו מהן וניתנו לכהנים, וא"כ יכול כשם שנתחייבו וניטלו מהן וניתנו לכהנים – כך אם יזכו יחזרו להם? תלמוד לומר וְאֵתְּן אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם, מה מתנה אינה חוזרת אף אלו אינן חוזרין. שואלת הגמ' ואין (האם) ר' יוסי ור"ש שאמרו שאשת אנדרוגינס אוכלת בתרומה, היינו בתרומה דרבנן, והם חלוקין על דברי ר' יודה שאמר שאנדרוגינס נושא אבל לא נישא, וזה מפני שר' יהודה סובר שאנדרוגינס הוא זכר ודאי,

מסכת פרק ח [ה"ו - דף נ] יבמות

אם זכר הוא – אין זכר פוסל זכר, אם נקיבה היא – אין נקיבה פוסלת נקיבה? צד זכרותו של זה פוסלת צד נקיבתו של זה, מאכיל את נשיו ואינו מאכיל את עבדיו, מאכיל את נשיו – מכח זכרותו, ואינו מאכיל את עבדיו – מכח זה וזה נתחלל צד נקיבה שבו.

ר' לעזר אומר חייבין עליו סקילה כזכר: ר' יעקב בר זבדי בשם ר' אבהו בשם ר' יוחנן, ובלבד ממקום זכרות, ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אפילו ממקום נקיבה, ר' יעקב בר זבדי בשם ר' אבהו, ר' יהושע בן לוי מן הדין קרייא [ויקרא יח] וְאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁכַב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה, את שיש לו שני משכבות כאשה, ואיזה זה? זה אנדרוגינס.

אמר רבי, ביקשתי ולא מצאתי דברי בן שמוע באנדרוגינס, וחברה עליו חבורה,

ר' לעזר אומר חייבין עליו סקילה כזכר: ר' יעקב בר זבדי אמר בשם ר' אבהו בשם ר' יוחנן, ובלבד אם באו עליו ממקום זכרות, אבל ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אמר שחייבים עליו אפילו אם באו עליו ממקום נקיבה, ואמר ר' יעקב בר זבדי בשם ר' אבהו, שהטעם של ר' יהושע בן לוי שחייבים על אנדרוגינס אפי' בנקבות שלו, מן הדין קרייא שכתוב וְאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁכַב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה, דהיינו שהתורה מזהירה לא לשכב עם את שיש לו שני משכבות כאשה, ואיזה זה? זה אנדרוגינס, והתורה מזהירה לא לשכב איתו בשני המשכבות שלו. **אמר רבי**, ביקשתי לדעת את דברי ר' אלעזר (בן שמוע), אבל ולא מצאתי דברי בן שמוע באנדרוגינס, וכשבאתי ללמוד לפני ר"א בן שמוע, חברה עליו חבורה התקבצו עלי בני ישיבתו ולא נתנו לי ללמוד ממנו,

אנדרוגינס, והרי אם אנדרוגינס זכר הוא, הרי אין זכר פוסל זכר, ואם האנדרוגינס נקיבה היא, הרי אין נקיבה פוסלת נקיבה, וא"כ מדוע האנדרוגינס נפסל בבעילת אנדרוגינס? מתרצת הגמ' שאנדרוגינס חציו זכר וחציו נקבה, ולכך צד זכרותו של זה (של האנדרוגינס הבעל) פוסלת את צד נקיבתו של זה (של האנדרוגינס הנבעל). ואומרת הברייתא שהאנדרוגינס הזה שנבעל ע"י פסול מאכיל את נשיו ואינו מאכיל את עבדיו, ומבארת הגמ' שאנדרוגינס מאכיל את נשיו, כיון שאשת אנדרוגינס אוכלת מכח זכרותו, וזה לא נפסל (שהרי אין זכר פוסל זכר), אבל ואינו מאכיל את עבדיו, כיון שעבדי אנדרוגינס אוכלים מכח זה וזה מכח החלק זכר שבו ומכח החלק נקבה שבו, והיות ונתחלל צד נקיבה שבו ע"י שבעלו אותו, לכך עבדיו לא אוכלים בתרומה.

מסכת פרק ח [ה"ו - דף נ] יבמות רכה

ולמה, משום שלא לגלוע בו או משום שאינו כדאי, מה נפק מן ביניהון, היה דרכו לגלע, אין תימר משום שלא לגלע בו – הרי גילועו בידו, הוי לית טעמא דלא משום שאינו כדאי, מה היה לו לגלע בו? יורש, מעיד, מנחתו קריבה בכלל, מזמנין עליו כזכר.

הדרן עלך פרק הערל

לגלע (לגלות) בו את הטעם, הרי גילועו בידו הרי ר"א כבר גילה את הטעם, אלא הוי אלא ע"כ שלית טעמא דא (מה שלא נתנו לרבי ללמוד לפני ר"א) אלא משום שאינו כדאי, שואלת הגמ' מה היה לו לרבי לגלע (לגלות) בו? האם אנדרוגינס יורש כזכר, וכן האם אנדרוגינס מעיד, וכן האם מנחתו של אנדרוגינס כהן קריבה בכלל (בשלמות). כדן מנחת כהן, וכן האם מזמנין עליו כזכר.

הדרן עלך בלי נדר פרק הערל

שואלת הגמ' ולמה בני ישיבתו לא נתנו לרבי ללמוד מר"א בן שמוע, האם משום שלא לגלוע בו שר"א בן שמוע לא רצה לגלות ולפרסם את הדין של האנדרוגינס, או משום שרבי אינו כדאי (כדאי) ללמוד אצל ר"א בן שמוע, כיון שהוא לא היה מספיק חריף? ואומרת הגמ' מה נפק מן ביניהון איזה חילוק יוצא בין שני הטעמים? אם היה דרכו לגלע אם ר"א גילה כבר את דינו של האנדרוגינס, אין תימר שהטעם שלא נתנו לרבי ללמוד לפני ר"א הוא משום שלא

פרק ט

הלכה א

מתני' יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, מותרות לאלו ולאלו, ואסורות לאלו ולאלו; אלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול, כשר שנשא כשירה ויש לו אח חלל, ישראל שנשא ישראלית ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן.

גמ' כהן הדיוט שנשא את האלמנה וכו': ר' ניהא בר סבא בעא קומי ר' יונה, למה לי נשא ואפילו קידש? למה לי אלמנה ואפילו בתולה?

מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן: ואילין אינון, אית לי חורנין – צרת סוטה, מותרת לבעל ואסורה ליבם, אחיו שבא על אחות חלוצתו מותרת לבעל

נשא את האלמנה, והרי אפילו אם הוא רק קידש את האלמנה, היא אסורה על אחיו הב"ג, וכן למה לי לומר שהכהן הדיוט נשא את האלמנה והרי אפילו אם הוא קידש אותה כשהיא היתה בתולה, היא ג"כ אסורה על אחיו הב"ג?

מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן: שואלת הגמ' וכי רק אילין אינון וכי רק אלו 'מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן' והרי אית לי חורנין והרי יש עוד נשים שמותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן? שהרי צרת סוטה (צרת אשה שזינתה) מותרת לבעל ואסורה ליבם, כיון שהסוטה היא כערוה, לכך צרתה היא כצרת ערוה, וכן אחיו של המייבם שבא על אחות חלוצתו, דהיינו לוי חלץ לאשת ראובן, ושמעון נשא את אחותה ומת, וא"כ היא מותרת לבעל

מתני' יש נשים שהן מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, ויש שמותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, ויש שהן מותרות לאלו ולאלו, ויש שאסורות לאלו ולאלו; ומבאר המשנה, אלו שמותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול, וכן כהן כשר שנשא כהנת כשירה ויש לו אח חלל (הגמ' תבאר מדוע היא אסורה על היבם), וכן ישראל שנשא ישראלית ויש לו אח ממזר, וכן ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, כל אלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן.

גמ' כהן הדיוט שנשא את האלמנה וכו': שואלת הגמ' ר' ניהא בר סבא בעא קומי ר' יונה, למה לי לומר שהכהן הדיוט

ואסורה ליבם, כשר שנשא כשירה ויש לו אח פצוע דכא, מותרת לבעל ואסורה ליבם? הדא מסייעא לר' יונה, דר' יונה אמר לית כלליה דרבי כללין.

כשר שנשא כשירה ויש לו אח חלל מותרת לבעל ואסורה לייבם: לא כן אמר ר' יוסי בר' בון בשם רב, גר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהונה? כיני מתניתא, חלל שנשא כשירה ויש לו אח כשר. ר' יוסי בר' בון בשם רב גר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהונה – מאי טעמא? כשירין הוזהרו על הפסולות ופסולות על הכשרין, אבל לא פסולין על הכשירות ולא כשירות על הפסולין, והתני [ויקרא כא] לא יקחו לא יקחו, מלמד שהאשה מוזהרת על ידי האיש, סברין מימר בכשירות על הפסולין? ואינן אלא בפסולות על הכשירים.

מהכחונה. ומבאר הגמ' את דברי ר' יוסי בר' בון בשם רב שאמר שגר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהונה – מאי טעמא? כיון שכשירין הוזהרו על הפסולות לא לישא את הפסולות, וכן הפסולות הוזהרו על הכשרין, דהיינו כשם שהבעל מוזהר על זה כך גם האשה מוזהרת על זה, אבל לא הוזהרו הפסולין על הכשירות (שלא לישא את הכשרות), ולא כשירות הוזהרו על הפסולין, שואלת הגמ' והתני מזה שהתורה כפלה וכתבה פעמיים לא יקחו לא יקחו, (אשה זנה וחללה לא יקחו) ואשה גרושה מאישה לא יקחו, מלמד שהאשה ג"כ מוזהרת על ידי האיש, וכל מקום שהאיש מוזהר כך גם האשה מוזהרת, וסברין מימר שהאיסור הוא גם בכשירות על הפסולין לא להינשא לפסולים, וא"כ ק' על דברי רב? מתרצת הגמ' ואינן שזה לא נכון, והתורה לא אסרה אלא בפסולות על הכשירים.

ואסורה ליבם, וכן ישראלי כשר שנשא ישראלית כשירה ויש לו אח פצוע דכא, היא ג"כ מותרת לבעל ואסורה ליבם, ומהמשנה משמע שרק מי שהמשנה מנתה הן מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן? מתרצת הגמ' שזה לא ק' כלל, והדא והשאלות האלו מסייעא לר' יונה, דר' יונה אמר שלית כלליה דרבי כללין, וגם במקום שרבי אמר 'אלו', זה לאו דוקא, והתנא לא מביא את כל המקרים.

כשר שנשא כשירה ויש לו אח חלל מותרת לבעל ואסורה לייבם: שואלת הגמ' וכי לא כן אמר ר' יוסי בר' בון בשם רב, שגר או עבד משוחרר או חלל מותרין בכהונה לישא כהנת, וא"כ מדוע המשנה אומרת שהכשרה אסורה לחלל? אלא אומרת הגמ' שכיני (כן הוא) מתניתא, וכך צריך לגרוס במשנה, חלל שנשא כשירה ויש לו אח כשר, וכיון שהחלל בא עליה, היא נפסלה

הלכה ב

מתני' אלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן; כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט, כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא ישראלית ויש לו אח ישראל, מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן.

גמ' כהן גדול שקידש את האלמנה וכו': לא אמר אלא קידש, הא אם בעל נפסלה בבעילה, הדא דתנינן אסורות לאלו ולא לו.

מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן: ואילין אינון, הא אית לך חורניין – המחזיר את גרושתו משנישאת אסורה לבעל ומותרת ליבם, הוא שבא על אחות חלוצתו אסורה לבעל ומותרת ליבם, פצוע דכא שנשא כשירה ויש לו אח כשר, אסורה לבעל ומותרת ליבם? הדא מסייעא לר' יונה, דר' יונה אמר לית כללוי דרבי כללין.

הלכה ב

מתני' אלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן; כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט, כהן כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא ישראלית ויש לו אח ישראל, כל אלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן. **גמ'** כהן גדול שקידש את האלמנה וכו': אומרת הגמ' שהמשנה לא אמרה (שהאלמנה מותרת ליבם) אלא רק כאשר הכ"ג רק קידש את האלמנה, אבל הא אם הוא בעל אותה א"כ היא נפסלה בבעילה, והיא אסורה על אחיו הכהן הדיוט, והדא דתנינן ועל המקרה הזה שנינו אסורות לאלו ולא לו.

מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן:

שואלת הגמ' וכי רק אילין אינון רק אלו 'מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן', והא אית לך חורניין והרי יש עוד נשים שמותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן? שהרי המחזיר את גרושתו משנישאת, היא אסורה לבעל ומותרת ליבם, וכן הוא שבא על אחות חלוצתו, היא אסורה לבעל ומותרת ליבם, וכן פצוע דכא שנשא אשה כשירה ויש לו אח כשר, היא אסורה לבעל ומותרת ליבם, ומדמשנה משמע שרק מי שהמשנה מנתה הן מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן? מתרצת הגמ' שזה לא ק' כלל, והדא והשאלות האלו מסייעא לר' יונה, דר' יונה אמר שלית כללוי דרבי כללין, וגם במקום שרבי אמר 'אלו', זה לאו דוקא, והתנא לא מביא את כל המקרים.

הלכה ג

מתני' אסורות לאלו ולאלו; כהן גדול שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול או כהן הדיוט, כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, ממזר שנשא ישראלית ויש לו אח ממזר, אסורות לאלו ולאלו, ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן.

גמ' אסורות לאלו ולאלו: ואילין אינון, הא אית לך חורניין – סומה אסורה לזה ולזה, חלוצה אסורה לזה ולזה, פצוע דכא שנשא כשירה ויש לו אח פצוע דכא, אף אסורה לזה ולזה? הדא מסייעא לר' יונה, דר' יונה אמר לית כללוי דרבי כלליין.

הלכה ד

מתני' שניות מדברי סופרים; שנייה לבעל ולא שנייה ליבם – אסורה לבעל

לאשת ראובן ואח"כ חזר ונשאה), אסורה לזה ולזה, וכן פצוע דכא שנשא כשירה ויש לו אח פצוע דכא אף היא אסורה לזה ולזה, ומדמשנה משמע שרק מי שהמשנה מנתה הן אסורות לאלו ולאלו? מתרצת הגמ' שזה לא ק' כלל, והדא והשאלות האלו מסייעא לר' יונה, דר' יונה אמר שלית כללוי דרבי כלליין, וגם במקום שרבי אמר 'אלו', זה לאו דוקא, והתנא לא מביא את כל המקרים.

הלכה ד

מתני' אומרת המשנה שגם בשניות מדברי סופרים, יש שהן מותרות לבעל ואסורות ליבם וכו', ומבארת המשנה שאם האשה היתה שנייה לבעל ולא שנייה ליבם, א"כ היא אסורה לבעל

הלכה ג

מתני' אלו אסורות לאלו ולאלו לבעל וליבם; כהן גדול שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול, או שיש לו אח כהן הדיוט (היא ג"כ אסורה עליו, כיון שהיא נעשתה חללה), וכן כהן כשר שנשא חללה ויש לו אח כהן כשר, וכן ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, וכן ממזר שנשא ישראלית ויש לו אח ממזר, כל אלו אסורות לאלו ולאלו, ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן.

גמ' אסורות לאלו ולאלו: שואלת הגמ' וכי רק אילין אינון רק אלו 'אסורות לאלו ולאלו', והא אית לך חורניין והרי יש עוד נשים שאסורות לאלו ולאלו? שהרי סוטה (אשה שזינתה) אסורה לזה ולזה, וכן אם המת נשא את החלוצה (כגון ששמעון חליץ

מסכת פרק ט [ה"ד - דף נא] יבמות

ומותרת ליבם, שנייה ליבם ולא שנייה לבעל – אסורה ליבם ומותרת לבעל, שנייה לזה ולזה – אסורה לזה ולזה. אין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות, והולד כשר, כופין אותו להוציא. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין יש להן כתובה.

גב' שנייה לבעל ולא שנייה ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם: מהו שיהא לה כתובה אצל היבם, מאחר שהיא מותרת לו יש לה כתובה, או מאחר שכתובתה על ניכסי בעלה הראשון והיא אסורה לו, אין לה כתובה? שנייה ליבם ולא שנייה לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל: מהו שיהא לה כתובה אצל היבם, מאחר שהיא אסורה לו אין לה כתובה, או מאחר שכתובתה על ניכסי בעלה הראשון, והיא מותרת לו יש לה כתובה?

מלכא בקהל, כמו שנאמר "והגבענים לא מבני ישׂראל" יש להן כתובה, הגמ' תבאר מדוע.

גב' שנייה לבעל ולא שנייה ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם: שואלת הגמ' מהו שיהא לה (לשניה מדברי סופרים) כתובה כשהיא (נשואה) אצל היבם, האם מאחר שהיא מותרת לו א"כ יש לה כתובה, או מאחר שכתובת היבמה על ניכסי בעלה הראשון (כמבואר במסכת כתובות). והיא היתה אסורה לו (לבעל הראשון) א"כ אין לה כתובה? וכן יש לשאול לענין שנייה ליבם ולא שנייה לבעל שהיא אסורה ליבם ומותרת לבעל: מהו שיהא לה כתובה אצל היבם, האם מאחר שהיא אסורה לו א"כ אין לה כתובה, או מאחר שכתובתה על ניכסי בעלה הראשון, והיא היתה מותרת לו א"כ יש לה כתובה? הגמ' לא פושטת את השאלה.

ומותרת ליבם, ואם היא היתה שנייה ליבם ולא שנייה לבעל, א"כ היא אסורה ליבם ומותרת לבעל, ואם היא היתה שנייה לזה ולזה, א"כ היא אסורה לזה ולזה. ואומרת המשנה שאין לה (לשניה מדברי סופרים) לא כתובה, כיון שחכמים קנסו אותה, ולא פירות (הגמ' תבאר מה הכוונה), ולא מזונות, שאם היא לוותה מעות להתפרנס, הבעל לא צריך לשלם את ההלוואה, והבעל לא צריך לשלם על הבלאות על הבגדים שאשתו הביאה בזמן הנישואין, שהוא השתמש בהם עד שהתבלו והתקלקלו. והולד כשר, חכמים לא גזרו על הולד שיהיה כממזר, וכופין אותו להוציא את אשתו. אבל לאלמנה שנישאת לכהן גדול, או גרושה וחלוצה שנישאת לכהן הדיוט, או ממזרת ונתינה שנישאת לישראל, או בת ישראל לממזר ולנתין (נתין, הוא מהגבענים, ודוד המלך פסל אותם

מסכת פרק ט [ה"ד - דף נב] **בבמות** רלא

ולא פירות: אמר ר' ירמיה שאין לו עליה 'אלא' אכילת פירות בלבד, תני ר' יוסי ציידנייה קומי ר' ירמיה ופליג על ר' ירמיה, וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, מהו לא פירות? שאינה יכולה להוציא ממנו אכילת פירות שאכל. אמר רבי יוסה כל שעה הויא ר' הילא אמר לי תני מתניתך יורשה ומיטמא לה, ותני כן מטמא הוא אדם לאשתו הכשירה, ואינו מיטמא לאשתו פסולה. ר' אבון בעא קומי ר' מנא, עבדי שניות מהו שיאכלו בתרומה, אמר ליה שתוק ויפה לך, היא אוכלת ועבדיה אינן אוכלין.

תמן תנינן, גט מעושה, בישראל כשר ובגויים פסול, שמואל אמר פסול ופוסל בכהונה, ומר שמואל אכרזון בקרויכון פסול ופוסל בכהונה. שמואל

כדבריי שמואל הוא אדם רק לאשתו הכשירה, ואינו מיטמא לאשתו הפסולה. שואלת הגמ' ר' אבון בעא קומי ר' מנא, עבדי מלוג של שניות לעריות מהו שיאכלו בתרומה, האם דינם ככל בת ישראל הנשואה לכהן, שהיות והיא אוכלת בתרומה היא מאכילה את עבדיה? אמר ליה ר' מנא, שתוק! והשתיקה יפה לך (כדי שלא יערערו על הדין שאומר לך), והדין הוא שהיא אוכלת ועבדיה אינן אוכלין, כיון שבעלה לא חייב לזונה, לכך כשהאשה אוכלת אין זה נחשב לקנין האוכל שמאכיל.

תמן במסכת גיטין תנינן, גט המעושה (שנעשה בכפייה), אז אם זה היה מעושה בישראל הגט כשר, ואם זה היה מעושה בגויים הגט פסול, שמואל אמר שאומנם הגט פסול, אבל הוא פוסל בכהונה, משום ריח הגט, ואמר שמואל לתלמידיו אכרזון בקרויכון תכריזו בעירות שלכם, שגט המעושה הוא פסול ופוסל בכהונה. שמואל

ולא פירות: אמר ר' ירמיה שכוונת המשנה לומר שאין לו עליה 'אלא' אכילת פירות בלבד, אבל אין לו את שאר הזכויות שיש לבעל באשתו (וע"כ שזה כוונת המשנה, שהרי גם אצל הנשים הכשרות הפירות שייכים לבעל), אבל תני ר' יוסי ציידנייה (שבא מצידון) קומי ר' ירמיה ברייתא, והברייתא פליגא על ר' ירמיה, שהרי שנינו בברייתא, שהנושא את השניה, הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, וא"כ מוכח שיש לנשוי לשניה את שאר הזכויות שיש לבעל באשתו? אלא מהו ולא פירות? היינו שאינה יכולה להוציא ממנו את האכילת פירות שאכל, הגם שהוא פטור מלפדות אותה מהשבי (שאת זה הבעל מתחייב תמורת אכילת הפירות). אומרת הגמ' אמר רבי יוסה שבכל שעה הויא ר' הילא אמר לי שתני מתניתך שתישנה במשנתך שבעלה של השניה לעריות יורשה ומיטמא לה (ולא כמו שהייתי רגיל לשנות). אבל ותני בברייתא כן

אמר אין מעשין אלא לפסולין, שמואל אמר אין מעשין אלא כגון אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, והא תנינן שניות? בגין דא אמר שמואל 'כגון', והא תנינן המדיר את אשתו מליהנות לו, עד שלשים יום יעמיד פרנס, יותר מיכן יוציא ויתן כתובה? שמענו שהוא מוציא, שמענו שכופין?

אלמנה לכהן גדול וכו': מה בין אלו לאלו? ע"י שהן דברי תורה, ואין דברי תורה צריכין חיזוק, לפיכך יש להן כתובה, ואילו על ידי שהן דברי סופרין, ודברי סופרין צריכין חיזוק, לפיכך אין להן כתובה. אית דבעי מימר, אלו על ידי שקנסן בידן וביד הוולד, ולא קנסו בהן דבר אחר, לפיכך יש להן כתובה, ואילו על ידי שאין קנסן בידן וביד הוולד, וקנסו בהן דבר אחר, לפיכך אין להן כתובה, מה

שמענו שהוא מוציא, אבל וכי שמענו שכופין אותו לגרש את אשתו? וא"כ לא ק' מכאן על שמואל.

אלמנה לכהן גדול וכו': שואלת הגמ' מה בין אלו אלמנה לכ"ג וכו' (שיש להן כתובה), לאלו לשניות לעריות (שאין להן כתובה)? מתרצת הגמ' אלו (אלמנה לכ"ג) ע"י שהן אסורים מדברי תורה, והיות שאין דברי תורה צריכין חיזוק, לפיכך יש להן כתובה, אבל ואילו (שניות לעריות) על ידי שהן אסורים רק מדברי סופרין, והיות שדברי סופרין צריכין חיזוק, לפיכך אין להן כתובה, ואומרת הגמ' שאית דבעי מימר יש שאמרו, שהחילוק הוא, שהיות ואילו (אלמנה לכ"ג) על ידי שקנסן בידן והיה נעשית חללה, וביד הוולד שהוא נעשה חלל, ולכך לא קנסו בהן דבר אחר, ולפיכך יש להן כתובה, אבל ואילו (השניות לעריות) על ידי שאין קנסן בידן וביד הוולד, שהרי הם נשארים בכשרותם לכהונה, ולכך קנסו בהן דבר אחר, ולפיכך אין להן כתובה, ואומרת הגמ' מה

אמר שאין מעשין לא כופים על הגירושין אלא א"כ הוא נשוי לפסולין לאשה הפסולה לו, ויש אומרים ששמואל אמר שאין מעשין לא כופים על הגירושין, אלא רק אם יש איסור בנישואין, כגון אלמנה לכהן גדול, או גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ומבינה הגמ' ששמואל אומר שרק אם יש איסור 'תורה' בנישואין, ולכך שואלת הגמ' והא תנינן שכופים את הבעל לגרש את אשתו אם היא מהשניות לעריות, והרי היא לא אסורה באיסור תורה? מתרצת הגמ' שבגין דא שלכך אמר שמואל 'כגון', כדי לומר לך, שכופים לגרש כל אשה שיש איסור לחיות איתה (אפי' באיסור דרבנן), וזה לאפוקי את הנשוי י' שנים ולא ילדה, שרק אומרים לו שהוא צריך לגרש את אשתו, אבל לא כופים על זה, שואלת הגמ' והא תנינן במסכת כתובות המדיר את אשתו מליהנות לו, אז עד שלשים יום יעמיד פרנס שיפרנס אותה, יותר מיכן יוציא ויתן כתובה, ומבינה הגמ' שכופים את הבעל על הגירושין, הגם שאין כאן איסור בנישואין? מתרצת הגמ' שאומנם

נפק מן ביניהון? המחזיר גרושתו משניסית, מאן דאמר אלו על ידי שהן דברי תורה, וזו הואיל והוא דבר תורה, לפיכך יש לה כתובה, ומאן דמר אלו על ידי שקנסן בידן וביד הוולד, וזו הואיל ואין קנסה בידה וביד הוולד, לפיכך אין לה כתובה.

ר' יעקב בר אחא אמר – ר' זעירא ורבי הילא תריהון אמרין במזונות פליגין, ר' יוחנן אמר יש לה מזונות, אמר ליה ר' לעזר אומרים לו הוציא ואת אָמר הכין?! הוון בעי מימר כן בתנאי כתובה פליגין, ר' יוחנן אמר יש לה תנאי כתובה, אמר ליה ר' אלעזר כל עמא מודיי שאין לה מזונות, בה קנסו כל שכן ביורשיה, מאן דמר במזונות פליגין, הא בתנאי כתובה לא, למה? בה קנסו לא קנסו ביורשיה.

הלכה ה

מתני' בת ישראל מאורסת לכהן, מעוברת מכהן, שומרת יבם לכהן, וכן בת

מזונות?! ואומרת הגמ' שהוון בעי מימר כן יש שאומרים שר' יוחנן ור"א בתנאי כתובה פליגין, האם יש לאלמנה לכ"ג תנאי כתובה (כגון כתובת בנין דכרין), שר' יוחנן אמר שיש לה תנאי כתובה, אמר ליה ר' אלעזר הרי כל עמא מודיי כולם מודים שאין לה מזונות, וא"כ בה קנסו – כל שכן שקנסו ביורשיה, שלא יהיה להם תנאי כתובה, ואומרת הגמ' שמאן דאמר שר' יוחנן ור"א במזונות פליגין, האם יש לאלמנה לכ"ג או לא, א"כ הא אבל בתנאי כתובה הם לא נחלקו, ולמה? כיון שבה באלמנה לכ"ג קנסו כיון שהיא עשתה איסור, אבל לא קנסו ביורשיה כיון שהם לא עשו איסור.

הלכה ה

מתני' בת ישראל מאורסת לכהן, או שהיא מעוברת מכהן, או שהיא שומרת יבם לכהן, וכן בת כהן לישראל, שהיא מאורסת לו, או שהיא מעוברת ממנו,

נפק מן ביניהון איזה חילוק יש בין שני התשובות? המחזיר גרושתו משניסית לאחר, שלמאן דאמר שאילו (אלמנה לכ"ג) על ידי שהן דברי תורה לכך לא קנסו אותן בכתובה, וא"כ זו (המחזיר גרושתו) הואיל והוא גם אסור מדבר תורה, לפיכך יש לה כתובה, אבל ומאן דאמר שאילו (אלמנה לכ"ג) על ידי שקנסן בידן וביד הוולד, שהם נעשים חללים, וא"כ זו (המחזיר גרושתו) הואיל ואין קנסה בידה וביד הוולד, שהרי הוולד לא נעשה חלל (היות וכתוב כי תועֶבֶה הוּא, מכאן שרק היא תועבה אבל אין בניה תועבין), לפיכך אין לה כתובה.

ר' יעקב בר אחא אמר שר' זעירא ורבי הילא תריהון אמרין שניהם אמרו שר' יוחנן ור"א במזונות פליגין, האם יש לאלמנה לכ"ג מזונות, שר' יוחנן אמר שיש לה מזונות, אמר ליה ר' לעזר איך יתכן לומר כך, והרי אנחנו אומרים לו לכ"ג להוציא ולגרש את אשתו, ואת אָמר הכין שיש לה

כהן לישראל, לא תאכל בתרומה. בת ישראל מאורסת ללוי, מעוברת מלוי, שומרת יבם ללוי, וכן בת לוי לישראל לא תאכל במעשר, בת לוי מאורסת לכהן, מעוברת מכהן, שומרת יבם לכהן, וכן בת כהן ללוי לא יאכלו לא בתרומה ולא במעשר.

גמ' בת ישראל מאורסת לכהן וכו': בת ישראל מאורסת לכהן [במדבר יח] כל טָהוֹר בְּבִיתָךְ יֹאכְלֶנּוּ, ולית היא גו בייתה. מעוברת מכהן [ויקרא כב] ויליד ביתו, אין כאן יליד בית. שומרת יבם לכהן, כל טָהוֹר בְּבִיתָךְ יֹאכְלֶנּוּ, ולית היא גו בייתה.

וכן בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה: ובת כהן פי תהיה לאיש זר. מעוברת מישראל, שומרת יבם לישראל, ושָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ, פרט לשומרת יבם, 'בְּנִעוּרֶיהָ' פרט למעוברת.

בת ישראל מאורסת ללוי וכו': [במדבר יח] אֲתֶם וּבֵיתְכֶם, ולית היא גו בייתה.

בְּלַחֲמוֹ (ודרשינן הם יאכילו בלחמו), והרי עדיין אין כאן יליד בית שיאכילנה בתרומה. וכן בת ישראל ששומרת יבם לכהן לא אוכלת בתרומה, כיון שכתוב **כָּל טָהוֹר בְּבִיתָךְ יֹאכְלֶנּוּ**, ולית היא גו בייתה והיא עדיין לא נמצאת אצלו (בנישואין).

וכן בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה: שנאמר **וּבַת כֹּהֵן פִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר** הוא בתרומת הקדשים לא תאכל. וכן אם היא מעוברת מישראל, או שהיא שומרת יבם לישראל, לא תאכל בתרומה, כיון שכתוב **וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ, פרט לשומרת יבם**, שלא חזרה לבית אביה, שהרי היא ממתינה ליבום. ומעוברת מישראל אינה אוכלת בתרומה, כיון שכתוב **'בְּנִעוּרֶיהָ' פרט למעוברת**, שהיא אינה 'בְּנִעוּרֶיהָ'.

בת ישראל מאורסת ללוי וכו': שנאמר **וְאָכְלֹתֶם אֹתוֹ אַתֶּם וּבֵיתְכֶם**, ולית היא גו בייתה והיא עדיין לא נמצאת אצלו

או שהיא שומרת יבם לישראל, לא תאכל בתרומה. בת ישראל מאורסת ללוי, או שהיא מעוברת מלוי, או שהיא שומרת יבם ללוי, **וכן בת לוי לישראל** שהיא מאורסת לו, או שהיא מעוברת ממנו, או שומרת יבם, לא תאכל במעשר ראשון. בת לוי מאורסת לכהן, או שהיא מעוברת מכהן, או שהיא שומרת יבם לכהן, **וכן בת כהן ללוי** שהיא מאורסת לו, או שהיא מעוברת ממנו, או שהיא שומרת יבם ללוי, לא יאכלו לא בתרומה ולא במעשר, הגמ' תבאר מדוע.

גמ' בת ישראל מאורסת לכהן וכו': מבארת הגמ' בת ישראל מאורסת לכהן לא אוכלת בתרומה, כיון שכתוב **כָּל טָהוֹר בְּבִיתָךְ יֹאכְלֶנּוּ**, ולית היא גו בייתה והיא עדיין לא נמצאת אצלו (בנישואין). וכן בת ישראל המעוברת מכהן לא אוכלת בתרומה, כיון שכתוב **וְיִלִּיד בֵּיתוֹ** הם יאכלו

מסכת פרק ט [ה"ה - דף נב] **יבמות** רלה

מעוברת מלוי [ויקרא כב] ויליד ביתו, אין כאן ילד בית. אמר ר' יוסי כלום כתיב ילד בית אלא בכהן? כמה דתימר תמן הילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל, הכא נמי הילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל. שומרת יבם ללוי אתם וביתכם, ולא היא גו בייתה.

וכן בת לוי לישראל לא תאכל במעשר: ובת כהן פי תהיה לאיש זר, ולא בת כהן כתיב? אמר ר' יוסי אחת בת כהן ואחת בת לוי (בת כהן שנישאת לישראל חוזרת ואוכלת, בת ישראל שנישאת לכהן חוזרת ואינה אוכלת). מעוברת מישראל שומרת יבם לישראל, ושבה אל בית אביה, פרט לשומרת יבם 'פנעוריה' פרט למעוברת.

בת לוי מאורסת לכהן וכו': בת לוי מאורסת לכהן [במדבר יח] כל טהור בביתך

בת כהן ואחת בת לוי לישראל, אינה ממשיכה לאכול מכח אביה (ואומרת הגמ' שבת כהן שנישאת לישראל ונתאלמנה או נתגרשה חוזרת לבית אביה ואוכלת בתרומה, וכן בת ישראל שנישאת לכהן ונתאלמנה או נתגרשה חוזרת לבית אביה ואינה אוכלת בתרומה, זה נכתב כאן אגב המשנה הבאה, ויש שאינם גורסים את זה כאן). ובת לוי המעוברת מישראל, או שומרת יבם לישראל אינה אוכלת במעשר, כיון שכתוב **ושבה אל בית אביה, פרט לשומרת יבם** שלא חזרה לבית אביה, שהרי היא ממתינה ליבום, ומעוברת מישראל אינה אוכלת במעשר, כיון שכתוב **'פנעוריה' פרט למעוברת**, שהיא אינה 'פנעוריה', ואומנם זה כתוב לענין תרומה, אבל מרבים את בת לוי שדיניה כבת כהן כדלעיל.

בת לוי מאורסת לכהן וכו': מבארת הגמ' **בת לוי מאורסת לכהן** לא אוכלת בתרומה, כיון שכתוב **כל טהור בביתך**

(בנישואין). וכן מעוברת מלוי לא אוכלת במעשר, כיון שכתוב **ויליד ביתו** הם יאכלו בלחמו, והרי עדיין אין כאן ילד בית שיאכילה בתרומה. שואלת הגמ' **אמר ר' יוסי כלום כתיב ילד בית לענין לוי**, והרי זה לא כתוב **אלא בכהן**, וא"כ איך לומדים מזה לענין המעשר? מתרצת הגמ' שלומדים את המעשר מתרומה, וכמה דתימר תמן וכמו שאומרים לענין התרומה שהילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל, א"כ הכא נמי במעשר הילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל. וכן שומרת יבם ללוי לא אוכלת במעשר, כיון שכתוב **ואכלתם אתם וביתכם**, ולא היא גו בייתה והיא עדיין לא נמצאת אצלו (בנישואין).

וכן בת לוי לישראל לא תאכל במעשר: שנאמר **ובת כהן פי תהיה לאיש זר** הוא בתרומת הקדשים לא תאכל, שואלת הגמ' **ולא בת כהן כתיב**, וא"כ איך אתה לומד מזה לענין מעשר? מתרצת הגמ' **אמר ר' יוסי** שהיות וכתוב 'בת' עם ו', מכאן שאחת

יֹאכְלֶנּוּ, ולית היא גו בייתה. מעוברת מכהן [ויקרא כב] ויליד פיתו, ואין כאן יליד בית. שומרת יבם לכהן, פל טהור בביתך יאכלנו, ולית היא גו בייתה. וכן בת כהן ללוי לא יאכלו לא בתרומה ולא במעשר: נחא בתרומה לא תאכל, במעשר מה נפשך כהנת היא תאכל, לוייה היא תאכל? ר' הילא בשם רבי יוחנן כמאן דאמר אין נותנין מעשר לכהונה. הוי הוא דאמר נותנין מעשר לכהונה.

הלכה ו

מתני' בת ישראל שנישאת לכהן תאכל בתרומה, מת ולה ממנו בן תאכל בתרומה, נישאת ללוי תאכל במעשר, מת ולה ממנו בן תאכל במעשר, נישאת לישראל לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר.

שאין נותנין מעשר ראשון לכהונה, ולכך כיון שהיא עדיין לא התחתנה עם הלוי, היא לא יכולה לאכול במעשר ראשון. ואומרת הגמ' שמזה שר' יוחנן אמר 'כמ"ד' ור' יוחנן לא אמר שכהן לא אוכל במעשר ראשון, א"כ הוי מוכח מכאן שהוא דאמר שנותנין מעשר ראשון לכהונה.

הלכה ו

מתני' בת ישראל שנישאת לכהן תאכל בתרומה, ואם בעלה מת ויש לה ממנו בן, תאכל בתרומה מחמת בנה, ואם היא הלכה ונישאת ללוי א"כ תאכל רק במעשר, אבל בתרומה היא נאסרה, כיון שהיא התחתנה עם איש זר, ואם בעלה הלוי מת ויש לה ממנו בן, א"כ תאכל במעשר, ואם היא הלכה ונישאת לישראל א"כ לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר, ואם בעלה הישראלי מת ולה ממנו בן, לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר.

יאכלנו, ולית היא גו בייתה והיא עדיין לא נמצאת אצלו (בנישואין). וכן בת לוי המעוברת מכהן לא אוכלת בתרומה, כיון שכתוב ויליד פיתו הם יאכלו בלחמם, והרי עדיין אין כאן יליד בית שיאכילנה בתרומה. וכן בת לוי ששומרת יבם לכהן לא אוכלת בתרומה, כיון שכתוב פל טהור בביתך יאכלנו, ולית היא גו בייתה והיא עדיין לא נמצאת אצלו (בנישואין).

וכן בת כהן ללוי לא יאכלו לא בתרומה ולא במעשר: שואלת הגמ' נחא בשלמא מה שבתרומה היא לא תאכל זה מוכן, שהרי היא כבר התקדשה ללוי, אבל למה שלא תאכל במעשר, והרי ממה נפשך היא יכולה לאכול, שהרי אם קידושין זה לא כנישואין, א"כ ככהנת היא, ותאכל במעשר, שהרי גם הכהנים מותרים במעשר, ואם קידושין זה כנישואין, א"כ כלוייה היא, ותאכל? מתרצת הגמ' ר' הילא בשם רבי יוחנן אמר, שהמשנה היא כמאן דאמר

הלכה ז

מתני' מת בנה מישראל תאכל במעשר, מלוי תאכל בתרומה, מת בנה מכהן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר.

הלכה ח

מתני' בת כהן שנישאת לישראל לא תאכל בתרומה, מת ולה ממנו בן לא תאכל בתרומה, נישאת ללוי תאכל במעשר, מת ולה ממנו בן תאכל במעשר, נישאת לכהן תאכל בתרומה, מת ולה ממנו בן, תאכל בתרומה, מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה, מלוי לא תאכל במעשר, מת בנה מישראל חוזרת לבית אביה, על זו נאמר וְשָׂבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ פְּנֵעוּרֶיהָ.

גמ' בת ישראל שנישאת לכהן וכו': ר' ליונטי בעא קומי ר' יונה, ניהא בת כהן שנישאת לישראל חוזרת ואוכלת, בת ישראל שנישאת לכהן הואיל והיא ראויה לוכל למה אינה אוכלת? אמר ליה בן אמר ר' זעירה רב ענן

הלכה ז

מתני' ואם מת בנה מישראל, א"כ תאכל במעשר מחמת בנה הלוי, ואם מת בנה מלוי תאכל בתרומה, מחמת בנה הכהן, ואם מת בנה מכהן, לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר, כיון שהיא חוזרת לבית אביה הישראל.

הלכה ח

מתני' בת כהן שנישאת לישראל א"כ לא תאכל בתרומה, ואם בעלה מת ויש לה ממנו בן, לא תאכל בתרומה, כיון שיש לה בן מהישראל, ואם היא הלכה ונישאת ללוי תאכל במעשר, ואם בעלה מת ויש לה ממנו בן, א"כ תאכל במעשר מחמת בנה הלוי, ואם היא הלכה ונישאת לכהן א"כ תאכל בתרומה, ואם בעלה מת ויש לה ממנו בן, א"כ תאכל בתרומה

מחמת בנה הכהן, ואם מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה, אבל היא יכולה לאכול מעשר, ואם מת בנה מלוי לא תאכל במעשר, ואם מת בנה מישראל א"כ היא חוזרת לבית אביה, ואוכלת בתרומה, ועל זו נאמר וְשָׂבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ פְּנֵעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹאכַל.

גמ' בת ישראל שנישאת לכהן וכו': שואלת הגמ' ר' ליונטי בעא קומי ר' יונה, שזה ניהא זה מוכן שבת כהן שנישאת לישראל ומת שהיא חוזרת לבית אביה ואוכלת בתרומה, אבל אולי בת ישראל שנישאת לכהן ונתאלמנה או נתגרשה, נאמר שהיא ראויה והיא חוזרת לוכל (לאכול) בתרומה בזמן בעלה, א"כ למה אינה אוכלת אחרי שעזבה אותו? אמר ליה ר' יונה, בן אמר ר' זעירה שרב ענן

בשם רב מהו בת כהן – מתלמודה של כהן, כמה דתימר [תהילים קלז] פת פָּבֶל הַשְּׁדוּדָה, וכי בת בבל היתה, אלא שעשתה כמעשה בבל. ר' יוסי בר' בון בשם רב שתי בנות אמורות בפרשה, אחת חוזרת ואוכלת ואחת חוזרת ואינה אוכלת, בת כהן שנישאת לישראל חוזרת ואוכלת, בת ישראל שנישאת לכהן חוזרת ואינה אוכלת, אמור מעתה נישאת לכשר חוזרת ואוכלת, לפסול חוזרת ואינה אוכלת. רב אמר הלכה אוכלת בתרומה ואינה אוכלת בחזה ושוק, ר' יוחנן אמר אוכלת בחזה ושוק, תני ר' חייה מסייע לרב [ויקרא כב] מִלֶּחֶם לֹא כָל הַלֶּחֶם, תני ר'

אוכלת בתרומה (אלא מִלֶּחֶם אָבִיָּה דהיינו חולין, תאכל), ומכאן שבת כהן שנישאת לישראל חוזרת ואוכלת בתרומה, ובת ישראל שנישאת לכהן חוזרת ואינה אוכלת בתרומה, אבל דוחה הגמ' את הדרשה הזאת, כיון שאמור מעתה (מעכשיו) שצריך את מה שהתורה כפלה ואמרה פעמיים 'בת כהן' כדי לומר לך שרק אם היא נישאת לכשר היא חוזרת ואוכלת בתרומה, אבל אם היא היתה נשואה לפסול, הרי היא חוזרת לבית אביה ואינה אוכלת בתרומה, מפני שהיא נתחללה מהכהונה.

רב אמר שההלכה היא, שבת כהן כשהיא חוזרת לבית אביה אוכלת רק בתרומה ואינה אוכלת בחזה ושוק, אבל ר' יוחנן אמר שאוכלת גם בחזה ושוק, ואומרת הגמ' שתני ר' חייה מסייע לרב, שהיות וכתוב מִלֶּחֶם אָבִיָּה תאכל, שמשמע שרק מחלק מהלחמים של אביה היא תאכל, ולא את כל סוגי הלחם, ומכאן שאינה אוכלת בחזה ושוק, אבל תני ר' שמעון בן יוחי

אמר בשם רב, מהו בת כהן הכתוב כאן היינו מתלמודה של כהן בת ישראל שהיא מורגלת להיות אצל הכהן (ע"י הנישואין), ועליה נאמר 'וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיָּה' (הישראלית), וזה כמה דתימר פת פָּבֶל הַשְּׁדוּדָה, וכי בת בבל היתה והרי הפסוק מדבר על בני אדום (זכר ה' לְבָנֵי אֲדוֹם), אלא שְׁהָאֲדוֹמִים נקראים 'בת בבל', מפני שעשתה כמעשה בבל, וכמו שהבבלים החריבו את הבית המקדש הראשון, כך הם החריבו את הבית המקדש השני. ור' יוסי בר' בון אמר בשם רב, שהיות ושתי בנות אמורות בפרשה, שהרי כתוב 'ובת פֶּהֶן' פי תהיה לְאִישׁ זָר הוא בתרומת הקדשים לא תאכל 'ובת פֶּהֶן' פי תהיה אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיָּה, והרי היה מספיק שיהיה כתוב 'וכי תהיה' אלמנה וגרושה, אלא זה בא לרבות בת ישראל שהיתה נשואה לכהן שחוזרת לבית אביה, ואחת (היינו בת כהן) חוזרת לבית אביה ואוכלת בתרומה, ואחת (היינו בת ישראל) חוזרת לבית אביה ואינה

מסכת פרק ט [ה"ח - דף נג] יבמות רלט

שמעון בן יוחי מסייע לר' יוחנן, מלחם אביה תאכל, לרבות חלות תודה ורקיקי נזיר.

הדרן עלך פרק יש מותרות לבעליהן

קדשים, וא"כ היא אוכלת גם חזה ושוק מהשלמים.

הדרן עלך בלי נדר פרק יש מותרות לבעליהן

מסייע לר' יוחנן, שהיות וכתוב מלחם אביה תאכל, א"כ זה בא לרבות שהיא חוזרת לאכול את כל לחמי אביה, גם חלות תודה ורקיקי נזיר שהם

פרק י

הלכה א

מתני' האשה שהלך בעלה למדינת הים, באו ואמרו לה מת בעליך ונישאת, ואחר כך בא בעלה, תצא מזה ומזה, וצריכה גט מזה ומזה, אין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות על זה ועל זה, ואם נטלה מזה ומזה תחזיר, והוולד ממזר מזה ומזה, לא זה וזה מטמאין לה, ולא זה וזה זכאים לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה. היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה, ובת לוי מן המעשר, ובת כהן מן התרומה. אין יורשיו של זה ולא יורשיו של זה יורשין כתובתה. מתו, אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין.

והוולד ממזר מזה ומזה מהבעל השני, ומהבעל הראשון אם היא תחזור אליו (הגמ' תבאר מדוע), ולא זה וזה מטמאין לה, אם הם היו כהנים, ולא זה וזה זכאים לא במציאתה, ולא במעשה ידיה, ולא בהפרת נדריה. ואם היא היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה, שאם הבעלים מתו, היא אסורה להינשא לכהן, כיון שהיא נבעלה בעילת איסור, ואם היא היתה בת לוי היא נפסלה מן המעשר, דהיינו שהיא לא יכולה לקבל מעשר ראשון (אבל מותר לה לאכול מעשר, שהרי גם ישראלי יכול לאכול מעשר), ואם היא היתה בת כהן היא נפסלה מן התרומה. ואין יורשיו של זה ולא יורשיו של זה יורשין כתובתה (הגמ' תבאר מה הכוונה), ואם הבעלים מתו, א"כ אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין.

מתני' האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו (עד אחד) ואמרו לה שמת בעליך ונישאת, ואחר כך בא בעלה, א"כ תצא מזה ומזה (מהבעל השני היא צריכה לצאת היות והיא אשתו של הראשון, אלא שחכמים קנסו אותה שלא תחזור לראשון), וצריכה גט מזה ומזה (מהבעל הראשון היא צריכה גט, היות והיא אשתו, אלא שחכמים תקנו שהיא צריכה גט גם מהבעל השני), ואין לה לא כתובה, ולא פירות (הגמ' תבאר מה הכוונה), ולא מזונות, שאם היא לוותה מעות להתפרנס, הבעלים לא צריכים לשלם את ההלוואה, והבעלים לא צריכים לשלם על הבלאות על הבגדים שהאשה הביאה בזמן הנישואין והשתמשו בהם עד שהתבלו והתקלקלו, לא על זה ולא על זה, ואם נטלה כתובה או מזונות מזה ומזה תחזיר,

גמ' תצא מזה ומזה: כמה דתימר תמן מפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן, ואם היו קטנות ולא היו ראויות לוולד מחזירין אותן מיד, ואמר אף הכא כן? שנייא היא תמן שאחרים הטעו בהן, והכא לא אחרים הטעו בה?! קנס קנסו בה, שתהא בודקת יפה, ויקנסו בה אצל השני ולא יקנסו בה אצל הראשון? אמר ר' יוחנן מריח ערוה נגעו בה, מעתה לא תהא צריכה ממנו גמ? שנייא היא שנישאת לו דרך היתר, שמואל אמר אומר אני שמא שילח לה גיטה ממדינת הים, התיב ר' חגי קומי ר' זעירא והתנינן אמרו לה מת בעליך ונתקדשה ואח"כ בא בעלה מותרת לחזור לו, אם אומר את שמא שילח לה גיטה

שחכמים אסרו אותה על בעלה הראשון, כדי שלא יבואו לומר שאשת איש שזינתה ברצון מותרת לחזור לבעלה, שואלת הגמ' **מעתה** (מעכשיו) שאתה אומר שכולם יודעים שהנישואין של השני זה זנות בעלמא, א"כ **שלא תהא צריכה ממנו** (מהשני) גט? מתרצת הגמ' **שנייא היא** שכאן זה שונה (מזנות רגילה), שהיות שהיא **נישאת לו דרך היתר** (דרך נישואין) לכך היא צריכה גט מהשני, שלא יבואו לומר שאשת איש יוצאת בלי גט. **שמואל אמר** שהטעם שהיא אסורה לחזור לבעלה הראשון ושהיא צריכה גט מהשני, כיון שאומר אני (שאנשים יאמרו) **שמא שילח לה** בעלה הראשון **גיטה ממדינת הים**, ולכך היא הלכה ונישאת לשני, ולכך היא צריכה גט מהשני, ואסורה לחזור לבעלה הראשון, שלא יאמרו שמותר להחזיר את גרושתו לאחר שנישאת, שואלת הגמ' **התיב ר' חגי קומי** (לפני) **ר' זעירא**, והתנינן לקמן שאם אמרו לה **מת בעליך** והיא רק נתקדשה ואח"כ בא בעלה, **מותרת לחזור לו** (כיון שהיא לא נבעלה ביאת איסור), וא"כ שואל ר' חגי **אם אומר את שמא בעלה שילח לה גיטה**

גמ' תצא מזה ומזה: שואלת הגמ' מדוע אסור לה לחזור לבעלה הראשון, וכמה **דתימר תמן** וכמו ששנינו לעיל "שנים שקידשו שתי נשים ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה בזה, ומפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן, ואם היו קטנות ולא היו ראויות לוולד מחזירין אותן מיד", וא"כ מפורש שגם הגדולות יכולות לחזור לבעליהן כיון שהן היו שוגגות, וא"כ **אמר אף הכא כן**, שיהיה מותר לה לחזור לבעלה הראשון? מתרצת הגמ' **ששנייא היא תמן** ששם זה שונה שהיות ואחרים הטעו בהן (שהרי הכלה לא מכירה עדיין את ארוסה) ולכך הן ממש כאנוסות, ולכך לא החמירו עליהן, שואלת הגמ' וכי **הכא לא אחרים הטעו בה?** והרי אמרו לה שבעלה מת? מתרצת הגמ' שכאן **קנס קנסו בה**, כדי שתהא בודקת יפה את העד, האם הוא לא משקר, שואלת הגמ' ויקנסו בה **אצל השני**, שהיא תהיה אסורה להינשא אליו, אבל **ולא יקנסו בה אצל הראשון**, שהרי הראשון לא חטא, וא"כ מדוע הוא מפסיד את אשתו? מתרצת הגמ' **אמר ר' יוחנן מריח ערוה נגעו בה**,

מסכת פרק י' [ה"א - דף נג]

יבמות

רמב

ממדינת הים תהא אסורה לחזור לוי? אלא כר' יוסי בן כיפר, דר' יוסי בן כיפר אמר מן האירוסין מותרת, ולא מודי ר' יוסי בן כיפר שאם נתן לה האחרון גט פסלה מן הכהונה, והתנינן אף על פי שנתן לה האחרון גט לא פסלה מן הכהונה? רבנין דקיסרין בשם ר' הילא כדי לברר איסורו של ראשון, עד כדון בידעת שהיא אשת איש, לא היתה יודעת שהיא אשת איש – קמנה שהשיאה אביה והלכה והשיאה את עצמה? אמר ר' אילא נישמענה מן הדא, תני תמן כל העריות אינן צריכות הימנינו גט, חוץ מאשת איש בלבד, ר"ע אומר אף אחות אשתו ואשת אחיו, שנייא היא תמן בין שהיא יודעת בין שאינה יודעת?! והכא לא שנייא בין שהיא יודעת בין שאינה יודעת.

האשה לא היתה יודעת בכלל שהיא אשת איש, כגון קטנה שהשיאה (שקידשה) אביה והיא לא ידעה שקידשה, ולאחר שגדלה הלכה והשיאה את עצמה, האם גם כאן יחמירו עליה, או שכיון שזה אונס גמור, היא מותרת לחזור לראשון? אמר ר' אילא נישמענה מן הדא, דתני תמן ששנו בבבל, שכל העריות שנישאו באיסור אינן צריכות הימנינו (מהבעל האסור עליה) גט, חוץ מאשת איש שנישאת לאחר בלבד, שצריכה גט מבעלה השני, הגם שהנישואין לא חלו, ור"ע אומר שאף הנושא את אחות אשתו או את אשת אחיו צריכות גט, וא"כ אומר ר' אילא, וכי שנייא היא תמן לעניין הנושא את אחות אשתו, בין שהיא יודעת בין שאינה יודעת?! ודאי שלא, וגם אם האשה לא ידעה כלל שהאיש הזה נשא כבר את אחותה, היא צריכה ממנו גט, וא"כ גם הכא לעניין הנושא את אשת איש, לא שנייא בין שהיא יודעת שהיתה אשת איש ובין שאינה יודעת, היא צריכה גט מהשני, ולכך היא אסורה לחזור לראשון.

ממדינת הים, א"כ שתהא אסורה לחזור לוי? מתרצת הגמ' אלא המשנה לקמן הולכת כר' יוסי בן כיפר, דר' יוסי בן כיפר אָמר מן האירוסין מותרת, דהיינו שכל האיסור של מחזיר גרושתו, זה רק אם היא הלכה ונישאה, אבל אם היא רק התארסה, היא מותרת לחזור לבעלה הראשון, שואלת הגמ' וכי לא מודי ר' יוסי בן כיפר שאם נתן לה האחרון גט שפסלה מן הכהונה, וא"כ מדוע התנינן שנינו שם במשנה שאף על פי שנתן לה הבעל האחרון גט, לא פסלה מן הכהונה? והגמ' לא מתרצת את זה. רבנין דקיסרין בשם ר' הילא אמרו שהשני צריך לתת לה גט, כדי לברר (שיהיה ברור) איסורו של ראשון, כיון שאם השני לא יתן לה גט, יתירו לה לחזור לבעלה הראשון, כיון שנשואיה עם השני נחשב לזנות בשוגג, ולכך חכמים תיקנו שתקבל גט מהשני, כדי שלא תחזור לראשון שהרי זה כמחזיר גרושתו. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו המשנה החמירה בידעת שהיא אשת איש, אלא שהיא חשבה שבעלה מת, אבל מה הדין אם

ולא פירות: אמר ר' אבינא שאינה יכולה להוציא ממנו אכילת פירות שאכל, הדא דתימר בשאכל עד שלא בא הראשון, אבל אם אכל משבא הראשון, מוציאה. **ואם** נטלה מזה ומזה תחזיר: הדא דתימר בשנטלה משבא הראשון, אבל אם נטלה עד שלא בא הראשון, כמה דלא מפקא מיניה כן לא מפקא מינה. **והוולד** ממזר מזה ומזה: ניהא דוולד ממזר מן השני, הוולד ממזר מן הראשון? ר' בא בשם ר' זעירא אמר דר' עקיבה היא, דר' עקיבה אמר הבא על סוטהו הוולד ממזר, המחזיר גרושתו משנישאת הוולד ממזר, ר' יוסי בשם ר' הילא דברי הכל, הוולד כשר, כגיטה כן ממזירה, מה נפק מן ביניהון? נתן לה השני גט ואחר

מינה כך לא מוציאים ממנה את המזנות או את הכתובה שנטלה, כיון שהיא חשבה שהיא נוטלת כדין.

והוולד ממזר מזה ומזה: שואלת הגמ' שזה ניהא (מובן) דהוולד ממזר מן השני, שהרי היא אשתו של הראשון, אבל מדוע הוולד ממזר מן הראשון? מתרצת הגמ' ר' בא בשם ר' זעירא אמר, שהמשנה מדבריה ר' עקיבה היא, דר' עקיבה אמר שיש ממזר מחייבי לאוין, ולכך הבא על סוטהו (הבא על אשתו לאחר שזינתה), הוולד ממזר, וכן המחזיר את גרושתו משנישאת, הוולד ממזר, והיות וחכמים עשו אותה כאילו שהיא זינתה ברצון, ולכך אם בעלה הראשון יחזירה, בין לפני שתקבל גט מהשני ובין לאחר שתקבל גט מהשני, הוולד ממזר, אבל ר' יוסי בשם ר' הילא אמר שהמשנה מדבריה הכל מדבריה חכמים, ובאמת מעיקר הדין הוולד כשר, אלא כגיטה כן ממזירה, שמכיון שחכמים חייבו אותה לקבל גט מהשני, לכך חכמים אמרו שהוולד מהראשון לפני שתקבל גט מהשני, הוא ממזר, ואומרת הגמ' מה נפק מן ביניהון איזה חילוק דין יש ביניהם? אם נתן לה השני גט ורק אחר

ולא פירות: אמר ר' אבינא שכוונת המשנה לומר שאינה יכולה להוציא ממנו אכילת פירות שאכל, הגם שהוא פטור מלפדות אותה מהשבי, שאת זה הבעל מתחייב תמורת אכילת הפירות (וע"כ שזה כוונת המשנה, שהרי גם אצל הנשים הכשרות הפירות שייכים לבעל), ואומרת הגמ' הדא דתימר מה שאמרנו שאינה יכולה להוציא ממנו את הפירות שאכל, זה דוקא בשאכל עד שלא בא הבעל הראשון ממדינת הים, שהבעל השני חשב שהוא אוכל מן הדין, אבל אם הוא אכל משבא הבעל הראשון, שאז הוא ידע שאין לו את הפירות, א"כ האשה מוציאה ממנו את מה שאכל, כיון שהוא גנב בעלמא.

ואם נטלה מזה ומזה תחזיר: אומרת הגמ' הדא דתימר שאם האשה נטלה את כתובתה או את המזונות שתחזיר, זה דוקא בשנטלה משבא הבעל הראשון ממדינת הים, שהיא ידעה שלא מגיע לה מזונות או כתובה, אבל אם נטלה עד שלא בא הראשון, א"כ כמה דלא מפקא מיניה כמו שאמרנו שלא מוציאים מהבעל את הפירות שאכל (כיון שהוא חשב שאכל מן הדין), כן לא מפקא

מסכת פרק י' [ה"א - דף נד] יבמות

כך בא עליה הראשון, על דעתיה דר' בא בשם ר' זעירא הוולד ממזר כר' עקיבה, על דעתיה דר' יוסי בשם ר' הילא דברי הכל הוולד כשר.

לא זה וזה מיטמאין לה: הדא היא דתני ר' חייה, מטמא הוא אדם לאשתו כשירה, ואינו מיטמא לאשתו פסולה.

ולא זה וזה זכאים לא במציאתה ולא במעשה ידיה: אית תנאי תנאי תנאי תנאי בשלשה עשר דבר, ואית תנאי תנאי תנאי תנאי בארבעה עשר דבר, מאן דמר תנאי בשלשה עשר דבר – עבד במציאתה ובמעשה ידיה חדא, ומאן דמר בארבעה עשר דבר – עבד כל חדא וחדא מינהון חדא.

ובת לוי מן המעשר: אמר ר' ירמיה לוייה שזינת אוכלת במעשר, ותני כן לוייה שנשבית או שבא עליה אחד מן הפסולין לה, לא כל הימנה לפוסלה. לויים המזוהמין מאימין לא חשו להם משום ריח פסול, והתנינן בת לוי מן

אחד, ומאן דאמר שהאשה מופסדת בארבעה עשר דבר, זה מכיון שהוא עבד (מחשיב) את הקנס על מציאתה ואת הקנס על מעשה ידיה, כל חדא וחדא מינהון כל אחד מהם, לחדא לדבר נפרד.

ובת לוי מן המעשר: אמר ר' ירמיה לוייה שזינתה אוכלת במעשר, כיון שלא מתבטל ממנה קדושת הלוי (וזה לא כבת כהן שזינתה שהיא אסורה בתרומה), ותני כן וכן שנינו בברייתא, לוייה שנשבית, שמסתמא אנסו אותה, או שבא עליה אחד מן הפסולין לה, כגון ממזר, לא כל הימנה לפוסלה מן המעשר, ואומרת הברייא שגם לויים המזוהמין מאימין דהיינו שגוי בא על בת לוי, לא חשו להם לוולד משום ריח פסול, אלא הרי הוא לוי (היותו והבן מתייחס לאמו הלוייה, לכך דינו כלוי), שואלת הגמ' איך ר' ירמיה אמר "לוייה שזינתה אוכלת במעשר", והתנינן שבת לוי שנישאת לאחר בטעות נפסלה מן

כך בא עליה הראשון, שעל דעתיה (לשיטת) דר' בא בשם ר' זעירא הוולד ממזר כדברי ר' עקיבה, אבל על דעתיה דר' יוסי בשם ר' הילא שאומר שהמשנה היא כדברי הכל, א"כ הוולד כשר, ובוזה חכמים לא גזרו.

לא זה וזה מיטמאין לה: אומרת הגמ' הדא היא שדברי המשנה כאן הם כדתני ר' חייה, מטמא הוא אדם לאשתו כשירה, ואינו מיטמא לאשתו פסולה.

ולא זה וזה זכאים לא במציאתה ולא במעשה ידיה: אית תנאי תנאי תנאי יש ששנו שהאשה הזאת תנאי (היא מופסדת) בשלשה עשר דבר השנויים במשנה, ואית תנאי תנאי תנאי יש ששנו שתנאי (היא מופסדת) בארבעה עשר דבר, ואומרת הגמ' שאין ביניהם מחלוקת, אלא מאן דאמר תנאי בשלשה עשר דבר, זה מכיון שהוא עבד (מחשיב) במציאתה ובמעשה ידיה כחדא כדבר

מסכת פרק י' [ה"א - דף נד] **יבמות** רמז

המעשר? אמר ר' יוסי תיפתר שבא עליה ישראל וילדה ממנו בן, ר' ביסנא בשם ר' יהושע בן לוי כהנת שזינת אוכלת במעשר, ולא מתניתא היא, בת כהן מן התרומה, הא במעשר אוכלת? כמאן דאמר אין נותנין מעשר לכהונה, אמר ר' נסא מיליהון דרבנן פליגין, דאמר ר' הילא ר' שמעון בן יוסינא בשם רב הושעיה, כהן שבא על גרושה והוליד בן ומת האב בתוך שלשים – הבן חייב לפדות את עצמו, לאחר שלשים יום – חזקה שפדייו אביו, ואם לאחרים הוא פודה לא כל שכן בנו? **ולא** יורשיו של זה יורשין כתובתה: ולא כבר תנינא אין לה כתובה? אמר ר' יוסי בן יעקב שלא תאמר בה קנסו ולא קנסו ביורשיה, לפום כן צריך מימר אין להן כתובה.

בשם רב הושעיה, כהן שבא על גרושה (שעשאה חללה) **והוליד בן חלל, ומת האב בתוך שלשים יום ללידת בנו, שזה לפני זמן חיוב פדיון הבן, א"כ הבן חייב לפדות את עצמו, אבל אם האב מת לאחר שלשים יום, א"כ חזקה שפדייו אביו, והרי האב יכול לפדות את בנו החלל, שהרי אם לאחרים הוא פודה (כיון שהוא לא מתחלל) לא כל שכן שהוא יכול לפדות את בנו, בכל אופן מזה שצריך לפדות את הבן החלל הזה, מוכח שהוא אינו נחשב ללוי, כיון שאם הוא היה נחשב ללוי, א"כ הוא היה פטור מפדיון הבן. **ולא יורשיו של זה יורשין כתובתה:** שואלת הגמ' מדוע זה כתוב, וכי לא כבר תנינא (שנינו) שאין לה כתובה, וא"כ מה בניה יירשו? מתרצת הגמ' **אמר ר' יוסי בן יעקב** שהמשנה מחדשת, **שלא תאמר שרק בה חכמים קנסו** כיון שעשתה איסור, אבל **ולא קנסו ביורשיה**, וא"כ בניה יירשו את כתובתה, לפום כן **לכך צריך מימר שאין להן (ליורשים) כתובה.****

המעשר? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי תיפתר תעמיד שכאן מדובר שהבעל **שבא עליה** היה **ישראל, וילדה ממנו בן, ולכך היא אסורה במעשר, כדין בת לוי שיש לה בן מיישראל. ר' ביסנא בשם ר' יהושע בן לוי** אמר **שכהנת שזינתה אוכלת במעשר, היות והיא משבט הלוי, הגם שהיא נפסלה מלאכול בתרומה, שואלת הגמ' מה ריב"ל חידש, וכי לא מתניתא היא, שהרי שנינו במשנה בת כהן נפסלת מן התרומה, וא"כ משמע הא במעשר אוכלת? מתרצת הגמ' שלולי דברי ריב"ל היינו אומרים שהמשנה סוברת כמאן דאמר שאין נותנין מעשר לכהונה (לכהן), ולכך המשנה מתייחסת רק לעניין התרומה (שהרי בין כה אין לה מעשר), לכך משמיע ריב"ל שלמ"ד שנותנים מעשר ראשון לכהנים, כהנת שזינתה אוכלת במעשר, כיון שלא פקע ממנה שבט הלוייה ע"י הזנות, אמר ר' נסא מיליהון דרבנן פליגין מדברי החכמים מוכח שהם נחלקים על ריב"ל, דאמר ר' הילא בשם ר' שמעון בן יוסינא**

מסכת פרק י' [ה"א - דף נד] יבמות

מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין: סוטה, כשם שהיא אסורה לבעל כך אסורה לבעול, כשם שהיא אסורה לאחיו של בעל כך היא אסורה לאחיו של בועל, יכול כשם שצרת סוטה אסורה לאחיו של בעל כך אסורה לאחיו של בועל, נישמעינה מן הדא, האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך, והיה לה יבם כאן וַיִּפְקְּהָ וּמַת, ואח"כ בא בעלה, אסור בה ומותר בצרתה, אסור בה ומותר באשת אחיו, ואשת אחיו לא כצרת סוטה היא?! הדא אמרה שצרת סוטה מותרת לאחיו של בועל, אמר ר' יודה אתייה כרבנן דתמן, דאמר ר' הילא תַּנְיַי תמן כל העריות אינן צריכות גט חוץ מאשת איש בלבד, ר"ע

לאה, א"כ זה נחשב כאילו גם לאה התייבמה ותיאסר על הבעל, קמ"ל שהיות ולאה לא נבעלה, לכך היא לא נאסרה. וכן הבעל אסור בה באשתו (ברחל) ומותר באשת אחיו, אם הוא מת בלי ילדים, וא"כ אומרת הגמ' וכי אשת אחיו היא לא כצרת סוטה היא, שהרי חכמים החשיבו את היבום כאילו שהוא חל (שהרי אילו ראובן היה חוזר בחיי שמעון, רחל היתה צריכה גט משמעון), וא"כ אשת שמעון היא כצרת סוטה, וא"כ הדא אמרה (מזה שראובן מייבם את אשת שמעון) מוכח שצרת סוטה מותרת לאחיו של בועל, אמר ר' יודה שאין הוכחה מהברייתא הזאת, כיון שהיא אתייה כרבנן דתמן כחכמי בבל שאומרים שאילו ראובן היה חוזר בחיי שמעון, רחל לא היתה צריכה גט משמעון, ולכך אשת שמעון לא נחשבת לצרת סוטה, דאמר ר' הילא שתַּנְיַי תמן ששנו בבבל, שכל העריות שנישאו באיסור אינן צריכות גט מבעליהן, חוץ מאשת איש שנישאת לאחר בלבד, שצריכה גט מבעלה השני (הגם שהנישואין לא חלו), ור"ע

מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין: אומרת הגמ' שהסוטה, כשם שהיא אסורה לבעל כך היא אסורה לבעול, וכשם שהיא אסורה לאחיו של בעל, שאם בעלה מת ללא ילדים, היא לא מתייבמת, כך היא אסורה לאחיו של בועל, שאם הבועל נשא אותה באיסור ומת ללא בנים, היא לא מתייבמת, שואלת הגמ' יכול (האם) כשם שצרת סוטה אסורה לאחיו של בעל, ולא מייבמים גם את הצרת סוטה, כך הצרת סוטה אסורה לאחיו של בועל, שאם הבועל עבר ונשא את הסוטה ומת, שצרתה לא מתייבמת? אומרת הגמ' שנישמעינה מן הדא, דתני, האשה שהלך בעלה למדינת הים, והוא השאיר כאן את נשותיו (רחל ולאה), ובאו ואמרו לה מת בעליך, והיה לה יבם כאן וַיִּפְקְּהָ (את רחל), ואח"כ היבם מת, ואח"כ בא בעלה, א"כ הבעל אסור בה באשה שהתייבמה (ברחל), כיון שהיא נבעלה בעילת איסור, ומותר בצרתה בלאה (והחידוש הוא, שלא תאמר שהיות והיבום של רחל פטר גם את

אומר אף אחות אשתו ואשת אחיו, ברם כרבנן דהכא, רבי חייה אמר בשם רבי יוחנן הכל מודין באשת אחיו שהיא צריכה הימינו גט, משום הילכות אשת איש קנה בה, ערוה היא, וערוה פוטרת צרתה, אמר ר' חנניה אפי' כרבנן דהכא אתייהא היא, בה קנסו לא קנסו ביורשיה, אמר ר' חנניה בריה דר' הילל אם כרבנן דתמן יהא מותר בה.

רבי זעירא בשם **רבי יוחנן**, צרת סוטה אסורה וצרת גרושה מותרת, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן כל הצרות מותרות חוץ מצרת סוטה, שמואל אמר גרושה עצמה מותרת לביתה, מה! פליג? בגין דהוון עסיקין בצרות לא אדכרין גרושות.

לחזור לבעלה, כיון שהיא נראית כנשואה, אלא ע"כ שהברייתא סוברת שרק בה גזרו ולא גזרו בצרתה, ולכן ראובן יכול לייבם את אשת שמעון.

רבי זעירא בשם **רבי יוחנן** אומר שצרת סוטה אסורה לייבום, וצרת מחזיר את הגרושה שלו לאחר שנישאת לאחר, מותרת לייבום, וכן אמר **רבי יעקב בר אחא** בשם **רבי יוחנן** שכל הצרות של האסורות בנישואין (כגון מחזיר גרושתו, או גרושה לכהן) מותרות לייבום, חוץ מצרת סוטה שהיא אסורה לייבום, ושמואל אמר שאפי' גרושה עצמה שהחזירה באיסור מותרת לביתה (לייבום), שואלת הגמ' מה! פליג? האם שמואל נחלק על ר' יוחנן, שהרי ר' יוחנן רק אמר 'שצרת' מחזיר גרושתו משנישאת מתייבמת, וא"כ משמע שהגרושה עצמה לא מתייבמת? מתרצת הגמ' שבאמת ר' יוחנן לא נחלק על שמואל, ומה שר' יוחנן דיבר על צרת מחזיר גרושתו, זה בגין מכיון דהוון עסיקין בצרות שדיברו לענין הצרות, ולכך לא אדכרין לא הזכירו את הדין בגרושות.

אומר שאף הנושא את אחות אשתו או את אשת אחיו הן צריכות גט, ברם כרבנן דהכא שסוברים כמו שרבי חייה אמר בשם רבי יוחנן, שהכל מודין באשת אחיו שנישאת באיסור, שהיא צריכה הימינו גט, משום הילכות אשת איש, כמו שאשת איש שנישאת לאחר צריכה גט, משום שנראה שהוא קנה בה, וא"כ היות שהסוטה ערוה היא, וערוה פוטרת את צרתה מייבום, לכך האח שחזר ממדינת הים אינו מייבם את אשת שמעון, אבל אמר ר' חנניה שהברייתא אפי' כרבנן דהכא אתייהא היא, כיון שרק בה (באשה שנבעלה ביאת איסור) קנסו, אבל לא קנסו ביורשיה בצרתה, ולכך ראובן מייבם את אשת שמעון, אמר ר' חנניה בריה דר' הילל שר' חנניה צודק, שמחשיבים את רחל כנשואה, כיון שאם תאמר שהברייתא הולכת כרבנן דתמן (שאומרים שאילו ראובן היה חוזר בחי שמעון, רחל לא היתה צריכה גט משמעון) א"כ ראובן עצמו יהא מותר בה, שהרי הכלל הוא שרק אם האשה צריכה גט, היא אסורה

צרת סוטה למה היא אסורה? רבי יוחנן אמר מִריח ערוה נגעו בה, רב אמר מפני שכתוב בה טומאה כעריות.

הלכה ב

מתני' ר' יוסי אומר כתובתה על ניכסי בעלה הראשון, ר' לעזר אומר הראשון זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, ר' שמעון אומר ביאתה וחליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה, ואין הוולד ממנו ממזר. נישאת שלא ברשות מותרת לחזור לו, נישאת על פי בית דין תצא ופטורה מן הקרבן, ושלא על פי בית דין תצא וחייבת בקרבן, ייפה כח של בית דין שפטורה מן הקרבן, הורוה בית דין להינשא וקילקלה, חייבת בקרבן, שלא התירוה אלא להינשא.

ברשות ב"ד, דהיינו ששני עדים אמרו לה שבעלה מת, שאז היא לא צריכה היתר נישואין מב"ד, וא"כ היא אנוסה במה שנישאת לשני, ולכך היא מותרת לחזור לו לראשון. ואומרת המשנה שאם היא נישאת לשני על פי בית דין, א"כ תצא ופטורה מן הקרבן, ורק אם היא נישאת שלא על פי בית דין, תצא וחייבת בקרבן, וייפה כח של בית דין שמחמת היתר ב"ד היא פטורה מן הקרבן, כיון שיחיד העושה על דעת ב"ד, פטור מקרבן. ואומרת המשנה שאם הורוה בית דין להינשא, וקילקלה דהיינו שהיא זינתה, או שנישאת נישואין אסורים (כגון אלמנה לכ"ג), א"כ היא חייבת בקרבן, כיון שב"ד לא התירוה אלא להינשא למותר לה, ומוזה שהיא קלקלה מוכח שהיא עשתה על דעת עצמה.

שואלת הגמ' צרת סוטה למה היא אסורה? רבי יוחנן אמר מִריח ערוה נגעו בה, היות והסוטה נראית כערוה, ולכך צרתה חולצת ואינה מתייבמת, אבל רב אמר מפני שכתוב בה בסוטה טומאה, כמו שבעריות כתוב טומאה (אֵל תִּשְׁמְאוּ בְּכָל אֶלֶה), ולכך היא פוטרת את צרתה לגמרי, גם מהחליצה.

הלכה ב

מתני' ר' יוסי נחלק על המשנה הקודמת ואומר שכתובתה על ניכסי בעלה הראשון, ור' לעזר אומר שהראשון זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, ור' שמעון אומר שביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה, ואין הוולד ממנו (מהראשון) ממזר. ואומרת המשנה שאם היא נישאת שלא

מסכת פרק י' [ה"ב - דף נה] **יבמות** רמט

גמ' נישאת על פי בית דין תצא ופטורה מן הקרבן: ר' בא רב המנונא ור' זעירא תריהון אמרין זהו ראשו של פרק.

ר' יוסי אומר כתובתה על ניכסי בעלה הראשון: מה אמר ר' יוסי בשאר כל הדברים? נישמעינה מן הדא, ר' יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו, וכל שאינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו, ואמר ר' בא – רב המנונא ור' זעירא תריהון אמרין זהו ראשו של פרק, הדא אמרה לא חלוק ר' יוסי בשאר כל הדברים.

ר' לעזר אומר הראשון זכאי במציאתה וכו': מה אמר ר' לעזר בכתובה? מה אם דברים שנפלו דרך איסור את אומר זכאי, כתובה שנפלה לה דרך היתר לא כל שכן?!

אינו פוסל (את אשתו) **על ידי עצמו** (והיא מותרת לחזור לחזור אליו), **ואמר ר' בא שרב המנונא ור' זעירא תריהון אמרין שניהם אמרו, שזהו (מה שאשת גיסו נאסרה על גיסו), זה מחמת ההלכה ששנינו בראשו של פרק, וא"כ הדא אמרה שלא חלוק ר' יוסי בשאר כל הדברים, אלא ר' יוסי מודה שתצא מזה ומזה, ורק לעניין הכתובה ר' יוסי סובר שיש לה כתובה, היות והיא זכתה בזה כשהיא היתה מותרת לבעלה הראשון.**

ר' לעזר אומר הראשון זכאי במציאתה וכו': שואלת הגמ' **מה אמר ר' לעזר בכתובה**, האם יש לה? אומרת הגמ' שודאי שיש לה כתובה, שהרי **ומזה אם דברים (מציאתה ומעשה ידיה) שנפלו בדרך איסור (אחרי שנאסרה על בעלה) אפי"ה את אומר שבעלה זכאי בהם, א"כ לעניין הכתובה שלה שנפלה לה דרך היתר (שהיא זכתה בכתובה כשהיא היתה עדיין מותרת לבעלה), לא כל שכן שיש לה כתובה?!**

גמ' נישאת על פי בית דין תצא ופטורה מן הקרבן: **ר' בא אמר שרב המנונא ור' זעירא תריהון אמרין שניהם אמרו, שזהו המקרה המדובר בראשו של פרק בתחילת הפרק, דהיינו מה ששנינו שאמרו לאשה שבעלה מת, מדובר בעד אחד.**

ר' יוסי אומר כתובתה על ניכסי בעלה הראשון: שואלת הגמ' **מה אמר ר' יוסי בשאר כל הדברים**, האם ר' יוסי לא קונס כלל, או שרק לעניין הכתובה ר' יוסי לא קונס? אומרת הגמ' **שנישמעינה מן הדא, ששנינו לקמן "ר' יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים (דהיינו שאם אשתו וגיסו הלכו למדינת הים, ובאו ואמרו לו שאשתו וגיסו מתו, והלך ונשא את אשת גיסו, ואח"כ הם באו, שבמקרה הזה הוא פוסל את אשת גיסו על גיסו, לכך הוא) פוסל על ידי עצמו (והוא אסור באשתו), וכל שאינו פוסל על ידי אחרים (דהיינו שאם אחד בא על אחות אשתו הפנויה, שהוא לא אסור אותה על אחרים, א"כ)**

מסכת פרק י' [ה"ב - דף נה] יבמות

תנ

מסתברא דר' לעזר יודי לר' יוסי, ר' יוסי לא יודי לר' לעזר, ר' יוסי ור' לעזר יודון לר' שמעון, ר' שמעון לא יודי לר' יוסי ור' לעזר.

ר' שמעון אומר ביאתה וחליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה: הדא אמרה על דר' שמעון, ביאה פסולה פוטרת.

נישאת שלא ברשות מותרת לחזור לו: לא מסתברא דלא ניסת ברשות מותרת שלא ברשות אסורה? אמר ר' יוחנן דברי ר' שמעון עשו בית דין הורייתן כזדון איש ואשה, נישאת שלא ברשות כשגגת איש ואשה.

נישאת על פי בית דין תצא ופטורה מן הקרבן וכו': אמר ר' יוחנן לית כאן פטורה

באיסור) פוטרת את צרתה (שהרי האשה הזאת אסורה ליבום, ואפי"ה היא פוטרת את צרתה).

נישאת שלא ברשות מותרת לחזור לו: שואלת הגמ' **שלא מסתברא** דא (שאם היא נישאת שלא ברשות שהיא מותרת לחזור לו, ואם היא נישאת ברשות שהיא אסורה לחזור לו) **אלא** יותר מסתבר לומר שאם היא **ניסת ברשות** שהיא **מותרת** לחזור, ו**שלא ברשות** היא **אסורה** לחזור? מתרצת הגמ' **אמר ר' יוחנן** שהמשנה היא **מדברי ר' שמעון** שאמר **שעשו בית דין** את הורייתן **כזדון איש ואשה**, ולכך היא אסורה לחזור לבעלה (כדי שתברר היטב היטב האם אותו עד אינו משקר), אבל אם היא **נישאת שלא ברשות ב"ד**, א"כ היא אנוסה בדבר, ולכך דינה **כשגגת איש ואשה**, שהיא מותרת לחזור לבעלה הראשון.

נישאת על פי בית דין תצא ופטורה מן הקרבן וכו': אמר ר' יוחנן שאין ההלכה כדברי המשנה, אלא לית כאן פטורה

ואומרת הגמ' **שמסתברא דר' לעזר יודי לר' יוסי** שיש לה כתובה כמו שאמרנו, אבל **ר' יוסי לא יודי לר' לעזר**, ור' יוסי סובר שרק את הכתובה שהיא זכתה כשהיתה מותרת לבעלה חכמים לא קנסו, אבל מציאתה ומעשה ידיה שהם נעשו לאחר שנאסרה על בעלה, בזה חכמים קנסו. וכן אומרת הגמ' שמסתבר לומר **שר' יוסי ור' לעזר יודון לר' שמעון** שלא קנסו אותה לעניין היבום (וביאתה וחליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה), שהרי הם לא קנסו את האשה גם בדברים שחלים כשהבעל עדיין חי, אבל **ר' שמעון** שלא קנס אותה לעניין היבום, **לא יודי לר' יוסי ור' לעזר**, כיון שר"ש לא קנס רק בדברים שחלים רק לאחר מיתת הבעל, אבל לעניין הכתובה, או מציאתה ומעשה ידיה, שהם חלים בזמן שהבעל חי, ר"ש קונס.

ר' שמעון אומר ביאתה וחליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה: אומרת הגמ' **הדא אמרה** מכאן מוכח שעל דעתו של ר' שמעון, שביאה פסולה (שהיבם ייבם

מסכת פרק י [ה"ג - דף נה] יבמות רנא

אלא חייבת, התיב ר' חגי קומי ר' יוסי ויהא כן בהורייה, בשהורו מותר לבוא על אשת איש, ולא עקירת גוף הוא?! בשהורו עד חמש שנים אסורה מיכן ואילך מותרת.

הורוה בית דין להינשא וקילקלה וכו': ויהא כן בקילקול? הקילקול דומה לאכילת חלב ודם – בשהורו מותר לאכול חלב ודם.

הלכה ג

מתני' האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים, ובאו ואמרו מת בעליך ואח"כ מת בנך ונישאת, ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים, תצא והוולד הראשון והאחרון ממזר.

שהקילקול דומה לאכילת חלב ודם – בשהורו מותר לאכול חלב ודם, ולאחד התחלף חלב בשומן, שהוא חייב, כיון שהוא לא תלה את אכילת החלב בהוראת ב"ד, וכן כאן היות והיא לא תלתה את נישואיה האסורים בב"ד, אלא היא עשתה על דעת עצמה, לכך היא חייבת בקרבן.

הלכה ג

מתני' האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים, ובאו ואמרו לה מת בעליך ואח"כ מת בנך, וא"כ א"כ פטורה מיבום, ונישאת ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים, דהיינו שקודם בנך מת ורק אח"כ בעלך, וא"כ את חייבת ביבום, א"כ תצא מבעלה, שהרי היא חייבת ביבום, והוולד הראשון היינו שנולד לפני שנודע לה שהיא אסורה, וגם הוולד האחרון היינו שנולד לאחר שנודע לה שהיא אסורה, שניהם ממזרים, כיון (שהמשנה היא מדברי ר"ע שאומר) שיש ממזר מיבמה לשוק.

אלא היא חייבת בקרבן, כיון שאין זה 'הוראה' אלא יש כאן טעות, שטעו וחשבו שבעלה מת, שואלת הגמ' התיב ר' חגי קומי ר' יוסי, ויהא כן בהורייה אפי' אם משנתינו סוברת שיש כאן שם של הוראה, גם היה צריך להיות שהיא תהיה חייבת בקרבן, שהרי במקרה שב"ד הורו שמותר לבוא על אשת איש, ג"כ אין זו הוראה הפוטרת מקרבן, כיון שכאשר ב"ד עוקרים את כל ההלכה, אין זו הוראה הפוטרת מקרבן, וא"כ כאן וכי זה לא עקירת גוף ההלכה הוא?! וא"כ מדוע משנתינו פוטרת מקרבן? מתרצת הגמ' שכאן מדובר בשהורו לה שעד חמש שנים היא אסורה להינשא לאחרים (שמא בעלה יחזור), ורק מיכן ואילך היא מותרת, וכיון שב"ד לא עקרו את כל ההלכה, לכך לולי שזה טעות, ההוראה הזאת היתה פוטרת אותה מקרבן.

הורוה בית דין להינשא וקילקלה וכו': שואלת הגמ' ויהא הדין כן גם בקילקול שתהא פטורה מקרבן? מתרצת הגמ'

מסכת פרק י [ה"ג - דף נו] יבמות

גמ' תצא והוולד הראשון והאחרון ממזר: מה את עבד בעידי מיתה או בעידי גירושין, אין תעבדינה בעידי גירושין, פליגא על רבנן דתמן, אין תעבדינה בעידי מיתה, פליגא בין על רבנן דהכא בין על רבנן דתמן, אמר ר' יוחנן ותני כן שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת – לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה – לא תינשא, ואם נישאת תצא, תמן אמרין לא שנייא היא מיתה היא גירושין לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, על דעתיהון דרבנן דתמן ניהא, היא מיתה היא גירושין, על דעתיהון דרבנן דהכא מה בין מיתה מה בין גירושין? ר' זעירה אמר לה סתם, ר' חייה בשם ר' יוחנן הדעת מכרעת בעידי מיתה שאילו יבוא הוא מכחיש, אמר ר' חזקיה רבנן דתמן

מיתה היא גירושין שבשניהם לכתחילה לא תינשא, ואם נישאת שלא תצא, וא"כ שואלת הגמ' מדוע כאן המשנה אומרת שתצא והוולד ממזר? (והגמ' לא עונה על השאלה הזאת). שואלת הגמ' על דעתיהון דרבנן דתמן לשיטת חכמי בבל זה ניהא זה מובן שאין חילוק בין מיתה לגירושין, והיא מיתה היא גירושין, אבל על דעתיהון דרבנן דהכא לשיטת חכמי א"י, יש לשאול מה בין עדי מיתה שאם נישאת שלא תצא, ומה בין עדי גירושין שאם נישאת שתצא? מתרצת הגמ' ור' זעירה אמר לה את התירוצן סתם היינו בשם עצמו, ור' חייה אמר את זה בשם ר' יוחנן, שהדעת מכרעת שבעידי מיתה מאמינים להם, כיון שאילו הבעל יבוא, הוא מכחיש את העדות, ולכך אם האשה נישאת, סומכים על זה שהאשה ביררה היטב היטב שהוא מת, אבל לענין הגירושין, היות ואם הבעל יבוא ויאמר שהוא לא גירש אותה, היא יכולה להכחישו ולומר שהוא גירש אותה, לכך תצא. אמר ר' חזקיה שרבנן דתמן

גמ' תצא והוולד הראשון והאחרון ממזר: שואלת הגמ' מה את עבד איך אנחנו מתייחסים לעדות המוכחשת הזאת, האם בעידי מיתה או בעידי גירושין, אין תעבדינה בעידי גירושין, א"כ דברי המשנה שמאמינים לעדות השניה (שחילוף) היו הדברים, ולכך תצא מבעלה, והוולד ממזר) פליגא על רבנן דתמן נחלקת על חכמי בבל, ואין תעבדינה בעידי מיתה, א"כ דברי המשנה שמאמינים לעדות השניה פליגא בין על רבנן דהכא בין על חכמי א"י ובין על רבנן דתמן, שהרי אמר ר' יוחנן (שהא מחכמי א"י) ותני כן (וכן שנינו כדברי ר' יוחנן) שאם אחד הלך למדינת הים, ובאו שנים ואומרים שהבעל מת, ושנים אומרים שהוא לא מת, א"כ שאשתו לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, אבל אם שנים אומרים שהאשה נתגרשה, ושנים אומרים שהיא לא נתגרשה, א"כ שלא תינשא, ואם נישאת תצא (הגמ' תבאר מה החילוק), אבל תמן בבבל אמרין, שלא שנייא אין הבדל בין מיתה לגירושין, והיא

כדעתין, כמה דרבנן דתמן אמרין משעה שיצאת בעדות ברורה יצאת, כן רבנן דתמן הכא אמרין משעה שנישאת בעדות ברורה נישאת, אמר רבי יוסי לא מסתברא דלא מחלפא שיטתין דרבנן דתמן, לא מודו רבנן דתמן שאילו משעה ראשונה שנים אומרים מת אביו מתוכה ושנים אומרים לא מת אביו מתוכה, שהשדה בחזקת ראובן, אילו אמרו שנים אומרים נתגרשה ונישאת ושנים אומרים לא נתגרשה לא תצא, יאות. מתניתא פליגא על רבי יוחנן, שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה, לא תינשא, ואם נישאת לא תצא,

שחכמי בבל סוברים שגם אם היא נישאה לאחר שהעדות הוכחשה, שהיא לא תצא, וא"כ אלא מסתבר שמחלפא שיטתין דרבנן דתמן, שהרי וכי לא מודו רבנן דתמן, שאילו משעה ראשונה היו שתי כיתות עדים, ושנים אומרים שמת אביו של שמעון מתוכה, ושנים אומרים שלא מת אביו מתוכה, שהשדה בחזקת ראובן, כיון "שאוקי תרי לבהדי תרי", ומשאירים את הקרקע בחזקת מי שנמצא בה, וא"כ אילו אמרו חכמי בבל שאם שנים אומרים נתגרשה ומיד היא נישאת, ואח"כ באו שנים ואומרים שלא נתגרשה, שהיא לא תצא, א"כ זה יאות, זה כדבריהם לענין הקרקע, אבל הרי חכמי בבל לא פירשו כך, אלא הם אמרו סתם, שאם היא נישאת שלא תצא, וא"כ משמע שאפי' אם היא נישאה לאחר שהעדות הוכחשה, שלא תצא, וא"כ יוצא שחכמי בבל סותרים את עצמם, והגמ' לא מתרצת על הקושיא הזו. שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רבי יוחנן, שהרי שנינו בברייתא שאם שנים אומרים על אשה שנתקדשה ושנים אומרים שלא נתקדשה, א"כ שלא תינשא לאחר, ואם נישאת לא תצא, וא"כ מוכח דלא כר' יוחנן

כדעתין הולכים לשיטתם, כמה דרבנן דתמן אמרין שאם ראובן היה בשדה בחזקת שהיא שלו, ושמעון הביא עדים שאביו היה בשדה עד מותו (שהדין הוא שמעמידים את השדה בחזקת שמעון), ואח"כ ראובן הביא עדים שהוא היה כבר מוחזק בשדה עוד בחיי אביו של שמעון, א"כ אמרו חכמי בבבל שהיות ומשעה שהשדה יצאת מראובן בעדות ברורה היא יצאת, לכך מחזיקים אותה כעת בידי שמעון (הגם שהתברר שיש שתי כיתי עדים שסותרים זה את זה), כן רבנן דתמן, הכא (לענין האשה שיש שתי כיתי עדים הסותרים זה את זה, האם היא גרושה או אלמנה) אמרין, שהיות ומשעה שנישאת – בעדות ברורה נישאת, לכך היא לא תצא מבעלה השני, דהיינו ר' חזקיה סובר שחכמי בבל שאמרו שאם שנים אמרו שמת או התגרשה שלא תינשא, היינו כשנישאה לאחר שהעדות הוכחשה, ומה שהם אמרו שאם נישאת שלא תצא, היינו שהיא נישאה לפני שהכחישו את העדות, אבל אמר רבי יוסי שלא מסתברא דא (לא מסתבר לומר כדברי ר' חזקיה, כיון שחכמי בבל לא פירשו שרק אם היא נישאה לפני שהעדות הוכחשה שלא תצא, אלא מסתבר

מסכת פרק י [ה"ג - דף נו] יבמות

אמר ר' הושעיה פתר לה רבי יוחנן שנים אומרים נתקדשה ונתגרשה, ושנים אומרים לא נתגרשה לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, מה בינה לקדמיתא? תמן הוחזקה אשת איש בפני הכל, ברם הכא לא הוחזקה אשת איש אלא בפני שנים, לכשיבואו שנים ויאמרו זה הוא שקידש. מתניתא פליגא על ר' יוחנן, שנים אומרים נשבית והיא טהורה ושנים אומרים נשבית והיא טמאה, לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, אמר ר' יוסי מאחר שאֵלו אומרים טהורה ואֵלו אומרים טמאה, כמי שאֵלו אומרים נשבית ואֵלו אומרים לא נשבית, ואנו כחיים מפיה.

שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה, רבי יונה מדמי לה לחלבים, אילו שנים אומרים פלוני אכל חֶלֶב ושנים אומרים לא אכל חֶלֶב, שמא אינו

האחרים לא מעידים על הגירושין. שואלת הגמ' שלכא' **מתניתא פליגא על ר' יוחנן**, שהרי שנינו בברייתא שאם **שנים אומרים** על אחת שנשבית אבל והיא טהורה (שהיא לא נאנסה), **ושנים אומרים** שהיא נשבית והיא טמאה (שהיא נאנסה), א"כ שלכתחילה **לא תינשא** לכהן, ואם **נישאת לא תצא**, וא"כ זה דלא כר' יוחנן? מתרצת הגמ' **אמר ר' יוסי** שלענין שבויה חכמים הקילו, ומאחר שאֵלו אומרים שהיא טהורה ואֵלו אומרים שהיא טמאה, א"כ זה כמי שאֵלו אומרים שהיא נשבית ואֵלו אומרים שהיא לא נשבית, וא"כ אנו כחיים מפיה ומאמינים לדבריה שהיא טהורה.

שנים אומרים על אשה היושבת תחת בעלה, שהיא כבר נתקדשה לאחר, **ושנים אומרים** שהיא לא נתקדשה, א"כ רבי יונה מדמי לה לדין של חלבים, והרי אילו שנים אומרים על פלוני שאכל חֶלֶב ושנים אומרים שלא אכל חֶלֶב, שמא אינו

(שאומר שבעדות המוכחשת בגירושין, תצא), שהרי העדות על הקידושין דומה לעדות על גירושין? מתרצת הגמ' **אמר ר' הושעיה שפטר** (הסביר) **לה רבי יוחנן** שכוונת הברייתא שאם **שנים אומרים שנתקדשה ונתגרשה, ושנים אומרים** שבאותו הזמן היא לא נתגרשה (אבל הם לא ראו שהיא התקדשה) א"כ שלכתחילה **לא תינשא**, כיון שלענין הגירושין יש עדות מוכחשת, ואם **נישאת שלא תצא**, שואלת הגמ' מה **בינה לקדמיתא** מה החילוק בין המקרה שבברייתא למקרה של ר' יוחנן? מתרצת הגמ' **שתמן** במקרה שר' יוחנן דיבר, היות והיא הוחזקה **אשת איש בפני הכל**, ויש עדות סותרת לענין הגירושין, לכך תצא, אבל **ברם הכא הרי לא הוחזקה אשת איש אלא בפני שני העדים הראשונים**, והם אומרים שהיא התגרשה, לכך אם היא התקדשה לאחר, שלא תצא, ובאמת לכשיבואו שני עדים אחרים ויאמרו זה הוא שקידש, א"כ היא תצא, שהרי העדים

מסכת פרק י [ה"ג - דף נו] יבמות רנה

מביא אשם תלוי מספק?! והכא יתן גט מספק, א"ל ר' יוסי לא תדמינה לחלבים, שכן אפילו אמר לבי נוקריני מביא אשם תלוי, מתניתא פליגא על ר' יוסי, שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה לא תינשא, וסיפא פליגא על ר' יונה, אם נישאת לא תצא? אמר ר' מנא לא דר' יוסי אמר תינשא ולא ר' יונה אמר אם נישאת תצא, לא אמר לה אלא לא תדמינה לחלבים, שאפילו אמר לבי נוקריני מביא אשם תלוי.

תצא והוולד הראשון והאחרון ממזר: לא היתה צריכה להינשא אלא להתייבם – יבמה שנישאת בלא חליצה, ר' ירמיה אמר זה חולץ וזה מקיים, ר' יודה בר פזי בשם ר' יוחנן תצא, ר' יוסי בשם ר' הילא תצא, ר' יוסי שאיל לר' פינחס,

שלא תצא, ולא דר' יוסי אמר שתינשא לכתחילה, ולא ר' יונה אמר שאם נישאת שתצא, אלא ר' יוסי לא אמר לה את דבריו, אלא רק שלא תדמינה לחלבים, כיון שלעניין אשם תלוי זה שונה, שהרי אפילו אמר לבי נוקריני מביא אשם תלוי.

תצא והוולד הראשון והאחרון ממזר: אומרת הגמ' מה הדין אם היבמה לא היתה צריכה להינשא לשוק אלא להתייבם, דהיינו יבמה שנישאת בלא חליצה, ר' ירמיה אמר זה (היבם) חולץ וזה (הבעל) מקיים (ר' ירמיה סובר שקידושין תופסים ביבמה לשוק), הגם שנשא אותה באיסור, אבל ר' יודה בר פזי בשם ר' יוחנן אמר שתצא, דהיינו שאסור לו להחזירה, היות והקידושין לא תפסו בה (ר' יוחנן סובר שקידושין לא תופסים ביבמה לשוק), א"כ הרי היא כאשת איש שנישאת לאחר באיסור, שהיא אסורה על הבעל, וכן ר' יוסי אמר בשם ר' הילא שתצא, ואומרת הגמ' שר' יוסי שאיל לר'

מביא אשם תלוי מספק?! והרי ודאי שהוא חייב באשם תלוי, וא"כ גם הכא, בעלה יצטרך לתן לה גט מספק, אבל א"ל ר' יוסי שלא תדמינה לחלבים, כיון שלעניין אשם תלוי זה שונה, שכן אפילו אם אחד אמר שלבי נוקריני (נוקפני) שמא חטאתי בשוגג, מביא אשם תלוי, אבל אם הוא אינו חושש, אומרים "אוקי תרי לבהדי תרי" ולא מתייחסים לעדות המוכחשת, ולכך מותר לה לכתחילה להינשא לאדם אחר, שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על ר' יוסי, שהרי שנינו לעיל בברייתא שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה, שלכתחילה לא תינשא, וזה דלא כר' יוסי שמתיר לה לכתחילה להינשא? ואומרת הגמ' והסיפא של הברייתא ההיא פליגא על ר' יונה, שהרי שנינו שם שאם נישאת שלא תצא, ולר' יונה היא תצא? מתרצת הגמ' אמר ר' מנא שבין ר' יוסי ובין ר' יונה מודים לדברי הברייתא, שלכתחילה לא תינשא ואם נישאת

היך סבר רבי, אמר ליה כר' ירמיה, אמר ליה חזור בך, דלא כן אני כותב עליך זקן ממרא, אמר ר' זבידא מתניתא מסייע לר' יוחנן, תצא מזה ומזה ושלשה עשר דברים בו כדברי ר' מאיר שאמר משום ר' עקיבה רבו, וחכמים אומרים אין ממזר ביבמה, לא אמר אלא אין ממזר ביבמה, הא לצאת תצא, והתנינן תצא, ואמר ר' יוחנן תצא.

הלכה ד

מתני' אמרו לה מת בנך ואחר כך מת בעליך ונתייבמה, ואחר כך אמרו לה חילוף היו הדברים, תצא והוולד הראשון והאחרון ממזר.

משמע שתצא, וא"כ היות שהתנינן שהיבמה שנישאת לשוק תצא, וכן אמר ר' יוחנן שתצא, א"כ מי שאומר אחרת, הרי הוא כממרא את פי ב"ד.

הלכה ד

מתני' אמרו לה (לאשה שבעלה ובנה הלכו למדינת הים) מת בנך ואחר כך מת בעליך, ונתייבמה, ואחר כך אמרו לה שחילוף היו הדברים, ובעלך מת לפני בנך, וא"כ היית אסורה להתייבם, תצא מהיבם, והוולד הראשון היינו זה שנולד לפני שאמרו לה שהיא אסורה להתייבם, וגם הוולד האחרון היינו זה שנולד לאחר שאמרו לה שהיא אסורה על היבם, הם ממזרים (למעשה זה פשוט, אלא המשנה כתבה את זה אגב המקרים שיש בהם הבדל).

פינחס, היך סבר רבי (היינו איך אתה ר' פנחס סובר), אמר ליה כר' ירמיה שמוותר לבעלה לקיימה, אמר ליה חזור בך, דלא כן שאם לא תחזור בך, אני כותב עליך שאתה זקן ממרא, אמר ר' זבידא מתניתא מסייע לר' יוחנן שהרי שנינו בברייתא "הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונישאת לאחר ונמצאת זו שהיתה איילנית (וא"כ הצרה חייבת ביבום), א"כ הצרה תצא מזה ומזה היא אסורה גם על בעלה וגם על היבם, ושלשה עשר דברים (שנאמרו במשנתנו לעניין אשת איש) בו, כדברי ר' מאיר שאמר משום ר' עקיבה רבו, שיש ממזר מיבמה לשוק, אבל וחכמים אומרים שאין ממזר ביבמה לשוק, וא"כ אומר ר' זבידא, שחכמים רק לא אמרו אלא שאין ממזר ביבמה לשוק, אבל הא לצאת מבעלה

הלכה ה

מתני' אמרו לה מת בעלך ונישאת, ואחר כך אמרו לה קיים היה ומת, הוולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר. אמרו לה מת בעליך ונתקדשה, ואחר כך בא בעלה, מותרת לחזור לו, אף על פי שנתן לה האחרון גט לא פסלה מן הכהונה, זה מדרש דרש ר' לעזר בן מתיה [ויקרא כא] וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה 'מְאִישָׁה' לֹא מֵאִישׁ שְׁאִינוּ אִישָׁה.

גמ' אמרו לה מת בעליך ונתקדשה וכו': ר' יוחנן בשם ר' ינאי אין לה אלא משום זיהום כהונה, ואין בית דין מזהמין אותה.

אמרו לה מת בנך ואחר כך מת בעליך ונתייבמה וכו': מה את מקיים לה, בעד אחד או בשני עדים, אין תקיימינה בעד אחד, נמצאת אומר עד אחד מתירה ליבם,

הלכה ה

שהיא התגרשה מאיש שאינו אישה, כיון שאין לזה שם של גירושין.

גמ' אמרו לה מת בעליך ונתקדשה וכו': ר' יוחנן בשם ר' ינאי אמר, שאין לה לאשה שהתקדשה לאחר אלא משום זיהום כהונה, דהיינו הכהנים החמירו על עצמם ופסלוה, אבל ואין בית דין מזהמין (פוסלים) אותה, כיון שההלכה כדברי ר' אלעזר בן מתיה.

אמרו לה מת בנך ואחר כך מת בעליך ונתייבמה וכו': שואלת הגמ' מה את מקיים לה איך מעמידים את המקרה של המשנה, האם בעד אחד או בשני עדים, ואומרת הגמ' שאין תקיימינה בעד אחד, א"כ נמצאת אומר שעד אחד מתירה ליבם, ולא חוששים שמא מתוך שהיא אוהבת את

מתני' אמרו לה (לאשה שבעלה הלך למדינת הים) מת בעלך ונישאת לשוק (כיון שהיה לו בנים), ואחר כך אמרו לה שבתחילה (כשנישאת) קיים היה, ורק אח"כ הוא מת, א"כ הוולד הראשון (שנולד בחיי בעלה) ממזר, והאחרון (שנולד לאחר מות בעלה) אינו ממזר. אמרו לה מת בעליך ורק נתקדשה, ואחר כך בא בעלה, מותרת לחזור לו, היות והיא לא עשתה איסור. ואומרת המשנה שאף על פי שנתן לה האחרון גט, לא פסלה מן הכהונה, כיון שקידושיו אינם קידושין, וזה מדרש דרש ר' לעזר בן מתיה, שהיות וכתוב וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה 'מְאִישָׁה' לֹא יִקְחוּ, מכאן שרק גירושין מבעלה פוסלים לכהונה, ולא

מסכת פרק י [ה"ו - דף נז]

יבמות

אין תקיימינה בשני עדים, הוה פליגא על רב, דאמר רב נחמן בר יעקב בשם רב נישאת על פי שנים אפילו דהוא אתי – אמרין ליה לית אָתָּנוּ.

אמרו לה מת בעליך ונתקדשה וכו': ומניין שאין קידושין תופסין באשת איש, ר' אימי בשם ר' ינאי [דברים כד] וַיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אֲחֵר, כשתצא מביתו יהא לה הויה אצל אחר. ומניין שאין קידושין תופסין בכל העריות, ר' תנחומא בשם רב הונא וַיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ, ומה תלמוד לומר 'אֲחֵר', פרט לפרשת עריות.

הלכה ו

מתני' מי שהלכה אשתו למדינת הים באו ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה, ואחר כך באת אשתו, מותרת לחזור לו, הוא מותר בקרובות

לְאִישׁ אֲחֵר, מכאן שרק כשתצא מביתו יהא לה הויה (קניין קידושין) אצל אחר. ואומרת הגמ' ומניין שאין קידושין תופסין בכל העריות? ר' תנחומא בשם רב הונא אמר, שהיות והיה מספיק שיהיה כתוב וַיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ, ומה תלמוד לומר 'אֲחֵר', אלא מכאן שהיא יכולה להתקדש רק לאחד שהוא אחר אצלה, פרט לפרשת עריות שהם אינם אחרים אצלה, שהרי הם קרוביה.

הלכה ו

מתני' מי שהלכה אשתו למדינת הים ובאו ואמרו לו מתה אשתך, ונשא את אחותה, ואחר כך באת אשתו, היא מותרת לחזור לו, ואשתו לא נאסרת בביאתו על אחותה, והיות שנישואי אחות אשתו לא חלו, לכך הוא מותר בקרובות

היבם, היא לא תברר היטב האם בעלה מת, ואין תקיימינה בשני עדים, א"כ הוה (יוצא) שהמשנה פליגא על רב, דאמר רב נחמן בר יעקב בשם רב שאם אשה נישאת על פי שני עדים שהעידו שבעלה מת, אפילו דהוא אתי אפי' שבעלה יבוא לפנינו, היא לא יוצאת מבעלה השני, כיון שאמרין ליה לית אָתָּנוּ כח להוציאה מיד בעלה השני, כיון שיתכן שאתה לא בעלה אלא רק מתחזה, ומהמשנה מוכח שמאמינים לעדים השניים שאמרו חילוף היו הדברים (וא"כ לשיטת רב צריך להעמיד את המשנה שהיא התייבמה על פי עד אחד, ולכך מאמינים לעדים השניים).

אמרו לה מת בעליך ונתקדשה וכו': אומרת הגמ' ומניין שאין קידושין תופסין באשת איש, שלכך היא יכולה לחזור לבעלה? ר' אימי בשם ר' ינאי אמר שהיות כתוב וַיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהָיְתָה

מסכת פרק י [ה"ו - דף נז] יבמות רנט

שנייה והשנייה מותרת בקרוביו, ואם מתה הראשונה מותר בשנייה. אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה, ואחר כך אמרו לו קיימת היתה ומתה, הוולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר. ר' יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים – פוסל על ידי עצמו, וכל שאינו פוסל על ידי אחרים – אינו פוסל על ידי עצמו.

אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה מאביה, מתה ונשא את אחותה מאמה, מתה ונשא את אחותה מאביה, מתה ונשא את אחותה מאמה, מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית, ופוטרת צרותיהן, ואסור בשניה וברביעית, ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה, ואם בא על השנייה לאחר מיתת הראשונה, מותר בשנייה וברביעית, ופוטרת צרותיהן, ואסור בשלישית ובחמישית, ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה.

מאמה, ואח"כ נמצא שכולן חיות, א"כ הוא מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית, כיון שהן לא אחיות, ואם הוא מת וייבמו את אחת מהן, הן פוטרות צרותיהן, והוא אסור בשניה כיון שהיא אחותה של הראשונה, וברביעית כיון שהיא אחותה של השלישית (כיון שאיסור אחות אשה הוא בין באחיות מן האב ובין מן האם), ואם הוא מת וייבמו את אחת מהן, אין ביאת אחת מהן (השניה או הרביעית) פוטרת צרתה, ואם הוא בא על השנייה ועל הרביעית לאחר מיתת הראשונה, א"כ הוא מותר בשנייה וברביעית, ופוטרת צרותיהן, ואסור בשלישית כיון שהיא אחותה של השניה, ובחמישית כיון שהיא אחותה של הרביעית, ואם הוא מת וייבמו את אחת מהן (השלישית או החמישית), אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה.

שנייה והשנייה מותרת בקרוביו, וכן אם אח"כ מתה אשתו הראשונה הוא מותר בשנייה, וחכמים לא קנסו אותו. ואומרת המשנה שאם אמרו לו שמתה אשתך ונשא את אחותה, ואחר כך באו ואמרו לו שבתחילה קיימת היתה ורק אח"כ היא מתה, א"כ הוולד הראשון (שנולד בזמן שאשתו היתה בחיים) ממזר, והאחרון (שנולד לאחר שאשתו מתה) אינו ממזר. ר' יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים – פוסל על ידי עצמו, וכל שאינו פוסל על ידי אחרים – אינו פוסל על ידי עצמו, הגמ' תבאר את דברי ר' יוסי.

אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה מאביה, ואח"כ אמרו לו שהיא מתה ונשא את אחותה מאמה, ואח"כ אמרו לו שהיא מתה ונשא את אחותה מאביה, ואח"כ אמרו לו שהיא מתה ונשא את אחותה

מסכת פרק י [ה"ו - דף נז] יבמות

גמ' מי שהלכה אשתו למדינת הים וכו': כתיב [במדבר ה] וְשָׁכַב אִישׁ אִתָּהּ, שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחרת אוסרתה. ואמר אף הכא תחת אישך פרט לאונסין? אמר ר' מתנייה גזרו על דבר שהוא מצוי ולא גזרו על דבר שאינו מצוי, דרך האיש לצאת למדינת הים, אין דרכה של אשה לצאת למדינת הים. **תני**, אמר ר' יודה מודין בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו, ועל מה נחלקו – בבא על אחות אשתו, שב"ש אומרים פסל ובית הלל אמרו לא פסל, חברייא בשם ר' יוחנן טעמא דר' יודה [ויקרא כ] בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהָן, מה אנן קיימין אם לענין שריפה, אין נשרפת אלא אחת, אלא אם אינו עניין לשריפה, תניהו ענין לאיסור, עד כדון כר' עקיבא, כר' ישמעאל – תני ר' ישמעאל

תני, אמר ר' יודה שמודין בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו, ועל מה נחלקו – בבא על אחות אשתו, שב"ש אומרים שפסל את אשתו, ובית הלל אמרו שלא פסל, וחברייא (בני הישיבה) אמרו בשם ר' יוחנן שטעמא דר' יודה שהבא על חמותו שפסל את אשתו, כיון שכתוב "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא, בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהָן", וא"כ אומר ר' יהודה מה אנן קיימין באיזה אופן התורה מדברת, אם לענין השריפה, שישרפו את האשה ואת אמה, לא יתכן לומר כך, שהרי אין נשרפת אלא אחת, כיון שאשתו לא חטאה, אלא אם אינו עניין לשריפה, תניהו ענין לאיסור, שאשתו נאסרת, ואומרת הגמ' שעד כדון עד עכשיו מביאים לימוד כר' עקיבא שאומר שכשהתורה אמרה 'וְאֶתְהָן' היינו שתיקה, אבל כר' ישמעאל, אין לימוד שאשתו נאסרת בביאתו על חמותו, שהרי תני ר' ישמעאל

גמ' מי שהלכה אשתו למדינת הים וכו': כתיב וְשָׁכַב אִישׁ אִתָּהּ, מכאן שרק שכיבתה אוסרתה על בעלה, ואין שכיבת אחרת (אחותה) אוסרתה, שואלת הגמ' ואמר אף הכא שמדרבנן הוא יאסר באשתו מחמת ביאת אחותה, כמו שלענין אשת שנישאת בטעות שהיא אסורה לבעלה מדרבנן, הגם שמן התורה היא מותרת, שהרי כתוב וְאֶתְהָן כִּי שְׁטִית תַּחַת אִישְׁךָ (דהיינו שנבעלת ברצון לאדם אחר, תחת – במקום הבעילה שאת רגילה להיבעל לבעלך ברצון), מכאן דרשו פרט לאונסין, ואפי"ה חכמים אסרו לה לחזור לבעלה? מתרצת הגמ' אמר ר' מתנייה שחכמים גזרו על דבר שהוא מצוי ולא גזרו על דבר שאינו מצוי, והרי דרך האיש לצאת למדינת הים, לכך חכמים גזרו שאם אשתו הלכה ונישאה לאחר, שהיא נאסרה על בעלה, אבל היות ואין דרכה של אשה לצאת למדינת הים, לכך חכמים לא גזרו על האיש אם הוא נשא את אחותה.

בַּאֲשׁ יִשְׁרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן – הוּא וְאֵת שְׁנִיָּהּ, וְהָיוּ בֵּית שְׁמַאי דִּנִּין מַה בְּמִקּוּם שְׂבֵא אִיסוּר הַקֵּל עַל אִיסוּרָה הַקֵּלָה אִסַּר אֶת אוֹסְרֵיו, כֹּאֵן שְׂבֵא אִיסוּר הַחֲמוּר עַל אִיסוּרָה הַחֲמוּרָה אֵינוֹ דִּין שְׁנֵאסוּר אֶת אוֹסְרֵיו? וְהָיָה דִּין אִיסוּר קֵל? אָמַר ר' יוֹחָנָן רֵאשֶׁה דְּפִירְקָא, וְהָהֵן נֹקֵל, אֵינוֹ אֵלָא חוֹמֵר? שְׁנִיָּא הִיא שְׁנִישְׂאָת לֹו דְּרֵךְ הִיתֵר, ר' הוֹשְׁעִיָּה רַבָּה אָמַר בְּמַחְזִיר אֶת גְּרוּשְׁתּוֹ מִשְׁנִישְׂאָת, הִיא מִתְּנִיתָא, לְמָה לִּי מִשְׁנִישְׂאָת אֲפִילוֹ מִשְׁנַת־אַרְסָה? בְּגִין דְּר' יוֹסִי בֶן כִּיפָר, דְּר' יוֹסִי בֶן כִּיפָר אָמַר מִן הָאִירוּסִין מוֹתֵרֵת. ר' לֵיעֶזֶר אָמַר בִּיבְמָה שְׁנִפְלָה לְפָנֵי שְׁנֵי יְבָמִין הִיא מִתְּנִיתָא, עֲשֵׂה בָּהּ אֶחָד

(כשקידש אותה). וזה איסור קל, אפי"ה שמעון אסר אותה על אוסריו (על ראובן), הבא על אחות אשתו (שזה איסור חמור) ודאי שנאסור את אשתו שהיא גרמה לבעלה להיות אסור באחותה. ור' הושעיה רבה אמר שבמחזיר את גרושתו משנישאת היא מתניתא, וא"כ כוונת ב"ש לומר, ומה במקום שראובן החזיר את גרושתו לאחר שנתגרשה משמעון (שזה איסור קל כיון שזה רק לאו בעלמא), אפי"ה במעשה הזה הוא אסרה על שמעון, הבא על אחות אשתו (שזה איסור חמור), ודאי שנאסור את אשתו שהיא גרמה לבעלה להיות אסור באחותה. שואלת הגמ' למה לי לר' הושעיה לומר מחזיר גרושתו 'משנישאת', הרי אפילו המחזיר גרושתו 'משנתארסה' נאסרת? מתרצת הגמ' שר' הושעיה נקט 'משנישאת' בגין בגלל דברי ר' יוסי בן כיפר, דר' יוסי בן כיפר אמר שאם גרושתו יצאה מהשני מן האירוסין, מותרת לחזור לראשון. ר' ליעזר אומר ביבמה שנפלה לפני שני יבמין היא מתניתא, שאם עשה בה אחד (ראובן)

שכוונת התורה כשאמרה "בַּאֲשׁ יִשְׁרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן", היינו אותו ואת אחת מהן (הן ביוניתי – אחת), ומכאן שהוא (הבעל) ואת האשה השניה (חמותו) שורפים, וא"כ התורה לא דיברה כלל על אשתו. וממשיכה הבריייתא ואומרת והיו בית שמאי דנין לומר שע"כ שהבא על אחות אשתו שאשתו נאסרת, שהרי ומה במקום שבא איסור הקל על איסורה הקלה – אסר את אוסריו, כאן שבא איסור החמור על איסורה החמורה – אינו דין שנאסור את אוסריו? ומבארת הגמ' והיי דין ואיזהו איסור קל? אמר ר' יוחנן שזה הולך כלפי המקרה ששנינו בראשה דפירקא, דהיינו אשת איש שנישאת לאחר בטעות, שואלת הגמ' וכי ההן (איסור אשת איש) זה נוקל (איסור קל)?! והרי זה אינו אלא חומר? מתרצת הגמ' שנייא היא שזה שונה, וזה נקרא איסור קל, כיון שאותו אשת איש נישאת לו דרך היתר, שהרי ב"ד התירו לה להינשא, וא"כ כוונת ב"ש לומר, ומה במקום שמעון בא על אשת ראובן, שראובן הוא זה שאסרה על שמעון

מסכת פרק י [ה"ו - דף נז] יבמות

רסב

מהן מאמר ואח"כ בא עליה השני, למה לי עשה בה מאמר אפילו לא עשה בה מאמר, למה לי בא עליה אפי' לא בא עליה? בגין בית שמאי בגין ר' שמעון. תני אמר ר' שמעון לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על אחות אשתו שלא פסל את אשתו, ועל מה נחלקו, בבא על חמותו, שבית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל, והיו בית הלל דנין, האיש מותר בכל הנשים והאשה מותרת בכל האנשים, קידשה, הוא אסרה והיא אסרתו, מרובה איסור שאסרה מאיסור שהיא אסרתו, שהוא אסרה לילך להינשא לאיש זר, והיא לא אסרתו אלא על קרובותיה בלבד, והרי הדברים קל וחומר, מה אם היא שאיסורה איסור מרובה ושגגה עליו באיסורה, ולא נאסרה למותר לה, הוא שאיסורו איסור ממועט ושגג באיסורו אינו דין שלא יהא אסור למותר לו? הדין דין בשוגג, במזיד מניין,

אשתו, ובית הלל אומרים שהוא לא פסל את אשתו, והיו בית הלל דנין לומר שע"כ שהבא על חמותו שאשתו לא נאסרת בזה, שהרי בתחילה האיש מותר בכל הנשים והאשה מותרת בכל האנשים, וכאשר בעלה קידשה, הוא אסרה והיא אסרתו, ומרובה איסור שהבעל אסרה מאיסור שהיא אסרתו, שהרי הוא אסרה לילך להינשא לאיש זר, והיא לא אסרתו אלא על קרובותיה בלבד, וא"כ הרי הדברים נלמדים בקל וחומר, ומה אם היא שאיסורה איסור מרובה (שהרי היא נאסרה בכל הגברים), ואפי"ה אם היא שגגה עליו באיסורה, דהיינו שהיא נבעלה לאחר בשוגג, והיא לא נאסרה לבעלה המותר לה, הוא (האיש) שאיסורו איסור ממועט (שהרי הוא נאסר רק בקרובות אשתו) ושגג באיסורו שבא על חמותו, אינו דין שלא יהא אסור לאשתו המותרת לו? ואומרת הגמ' שהדין דין שמדק"ו הוזה לומדים רק אם הוא בא על חמותו בשוגג, אבל אם הוא בא על חמותו במזיד מניין שהוא לא נאסר באשתו?

מהן מאמר ואח"כ בא עליה השני (שמעון). שזה רק איסור קל, שהרי היא לא קנויה לגמרי לראובן, ואפי"ה היא נאסרה על ראובן שאסר אותה על שמעון, הבא על אחות אשתו (שזה איסור חמור). ודאי שנאסור את אשתו שהיא גרמה לבעלה להיות אסור באחותה. שואלת הגמ' למה לי לר"א לומר שראובן עשה בה מאמר הרי אפילו אם ראובן לא עשה בה מאמר, אלא נתן לה גט, הוא ג"כ פסל אותה על שמעון, ועוד שואלת הגמ' למה לי לר"א לומר ששמעון בא עליה, הרי אפי' אם שמעון לא בא עליה אלא נתן לה מאמר, הוא ג"כ פוסל אותה על ראובן? מתרצת הגמ' בגין בית שמאי בגין ר' שמעון, היות וב"ש סוברים כר"ש שאין מאמר אחרי מאמר, לכך ר"א מזכיר שהשני בא עליה. ואומרת הגמ' שר"ש מעמיד אחרת את המחלוקת של ב"ש וב"ה: דתני אמר ר' שמעון לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על אחות אשתו שלא פסל את אשתו, ועל מה נחלקו, בבא על חמותו, שבית שמאי אומרים שהוא פסל את

תלמוד לומר [במדבר ה] אִתָּהּ, אותה שכיבתה אוסרתה אין שכיבת אחרת אוסרתה, אימי אבוי דשמואל בר אימי בשם רב יהודה הלכה כר"ש, אתא עובדא קומי ר' מנא ואפיק לה, לא דהוא סבר כר' יהודה, אלא שהיתה מתרגלת לבוא אצלו.

ר' יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים וכו': ר' בא – רב המנונא ור' זעירא תרויהון אמרין, זהו ראשו של פרק, מה אמר ר' יוסה בשאר כל הדברים? נישמעניה מן הדא, ר' יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו, וכל שאינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו, ואמר ר' בא – רב המנונא ור' זעירא תרויהון אמרין זהו ראשו של פרק, הדא אמרה לא חלוק ר' יוסי בשאר כל הדברים, ר' הילא בשם ר' שמעון בן לקיש, אחות אשתו נשואה –

בתחילת הפרק (להלן הגמ' תבאר את דברי ר' יוסי, אלא שהגמ' מפסיקה ומבארת את דברי ר' יוסי ששנינו לעיל שר' יוסי אומר "כתובתה על ניכסי בעלה הראשון", וא"כ שואלת הגמ' מה אמר ר' יוסה בשאר כל הדברים, האם ר' יוסי לא קונס כלל, או שרק לעניין הכתובה ר' יוסי לא קונס? אומרת הגמ' שנישמעניה מן הדא, ששנינו במשנתנו שר' יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו, וכל שאינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו, ואמר ר' בא שרב המנונא ור' זעירא תרויהון אמרין שזהו ראשו של פרק, וא"כ הדא אמרה שלא חלוק ר' יוסי בשאר כל הדברים, אלא ר' יוסי מודה שתצא מזה ומזה, ורק לעניין הכתובה ר' יוסי סובר שיש לה כתובה, היות והיא זכתה בזה כשהיתה מותרת לבעלה (הראשון). ומבארת הגמ' את דברי ר' יוסי במשנתנו: ר' הילא אמר בשם ר' שמעון בן לקיש, שר' יוסי אומר שאם אחד בא על אחות אשתו שהיתה נשואה (כגון שגיסו הלך למדינת הים יחד עם אשתו, ובאו ואמרו

תלמוד לומר וְשָׁכַב אִישׁ אִתָּהּ, ולא כתוב 'עמה', אלא מכאן שרק אותה שכיבתה אוסרתה (היינו שאם האשה זינתה ברצון, אז היא נאסרת על בעלה), אבל אין שכיבת אחרת אוסרתה, ומכאן שהבא על חמותו, אשתו לא נאסרת עליו. אימי אבוי דשמואל בר אימי (היינו שאין זה ר' אימי הרגיל, אלא זה ר' אימי אבוי של שמואל בר אימי) אמר בשם רב יהודה שהלכה כר"ש, שהבא על חמותו, אשתו לא נאסרת עליו, ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי ר' מנא באחד שבא על חמותו, ואפיק לה ור' מנא הוציא את אשתו ממנו, אבל זה לא משום דהוא (ר' מנא) סבר כר' יהודה (שהבא על חמותו, שאשתו נאסרת עליו), אלא משום שחמותו היתה מתרגלת לבוא אצלו, ור' מנא חשש שמא הוא ימשיך לחטוא עם חמותו, לכך ר' מנא אמר לו שהוא צריך לגרש את אשתו.

ר' יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים וכו': ר' בא אמר שרב המנונא ור' זעירא תרויהון אמרין, שזהו שדברי ר' יוסי מתייחסים למדה ששנינו בראשו של פרק

מסכת פרק י [ה"ו - דף נח] יבמות

הואיל והוא פוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו, ואחות אשתו פנויה – הואיל ואינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו, דמר ר' הילא בשם ר' שמעון בן לקיש צריכה הימנו גט.

אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה מאביה וכו': והיך עבידא, גבר אית ליה ברתא וחורגא, ואינתו אית לה ברתה וחורגה, ואסבון דין לדין ואולידון ברתא, משריי מן חורגתא דאיתתא.

אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה מאביה וכו': מבארת הגמ' והיך עבידא איך היה המעשה, **גבר אית ליה ברתא וחורגא** היינו לאברהם יש בת (רחל) משרה אשתו, וכן יש לשרה אשתו בת (לאה) מבעלה הקודם (וא"כ רחל ולאה הן אחיות רק מאם), **ואינתו** (ולרבקה) **אית לה ברתה וחורגה** יש בת (בלהה) מבעלה ועוד בת (זילפה) של בעלה מאשה אחרת (וא"כ בלהה וזילפה הן אחיות רק מאב), **ואסבון דין לדין** ואברהם נשא את רבקה **ואולידון ברתא** ונולד להם בת (דינה) שהיא אחות רחל מאב ואחות בלהה מאם, אבל דינה אינה אחות של לאה וזילפה, והמקרה של המשנה **משריי** (מתחיל) **מן חורגתא דאיתתא**, דהיינו שאותו אחד נשא את זילפה, וכשאמרו לו שזילפה מתה הוא נשא את בלהה שהיא אחותה מאב, וכשאמרו לו שבלהה מתה הוא נשא את דינה שהיא אחות בלהה מאם, וכשאמרו לו שדינה מתה הוא נשא את רחל שהיא אחותה מאב, וכשאמרו לו שרחל מתה הוא נשא את לאה שהיא אחותה מאם.

לו שהם מתו, ואח"כ הם חזרו, א"כ אומר ר' יוסי שהואיל והוא פוסל אותה על ידי אחרים (על בעלה), לכך אותו אחד פוסל את אשתו על ידי עצמו, והוא לא יכול להחזיר את אשתו, ואם אותו אחד בא על אחות אשתו שהיתה פנויה (כגון שאשתו הלכה למדינת הים, ובאו ואמרו לו שהיא מתה, ואח"כ היא חזרה), א"כ הואיל ואינו פוסל אותה על ידי אחרים, לכך אינו פוסל את אשתו על ידי עצמו, והטעם הוא היות דאמר ר' הילא בשם ר' שמעון בן לקיש שהאחות אשתו (אם היא היתה נשואה) צריכה הימנו גט, כמו ששנינו בתחילת הפרק "תצא מזה ומזה", לכך אם נתיר לו להחזיר את אשתו, יאמרו שמותר לישא את אחות גרושתו, אבל אם אחות אשתו לא היתה נשואה, שהיא לא צריכה גט מהבעל הזה (שהרי כל מה שחכמים הצריכו לתת לה גט, זה כדי לאסור אותה על בעלה הראשון), א"כ אשתו לא נאסרת, שהרי היא לא נראית כאחות גרושתו.

הלכה ז

מתני' בן תשע שנים ויום אחד, הוא פוסל על ידי אחים ואחים פוסלין על ידו, אלא שהוא פוסל תחילה, ואחין פוסלין תחילה וסוף, כיצד בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו פסל על ידי אחים, בא עליה אחים, עשו בה מאמר, נתנו גט או חלצו, פסלו על ידיו.

גמ' אלא שהוא פוסל תחילה וכו': הא בסוף אינו פוסל! אלא במאמרו, אבל בביאתו פוסל, אלא שהוא פוסל בדבר אחד והן פוסלין בארבעה דברים.

כיצד בן תשע שנים ויום אחד וכו': [שמות כא] ואם לבנו ייעדנה, לבנו הוא מייעדה אינו מייעדה לאחין, וייעדנה לאחין מקל וחומר, מה אם הבן שאינו קם תחתיו לחליצה ולייבום – הרי הוא מייעדה לו, אחיו שהוא קם תחתיו לחליצה ולייבום, אינו דין שייעדנה לו? לא אם אמרת בבן שהוא קם תחתיו בשדה אחוזה,

הלכה ז

מתני' קטן בן תשע שנים ויום אחד, הוא פוסל את היבמה על ידי (על) האחים, ואחים פוסלין על ידו (עליו). אלא שהוא פוסל רק בתחילה, אבל לאחר שאחד מהאחים עשה בה משהו, הוא לא פוסלה, והאחין פוסלין על האח הקטן בין בתחילה ובין בסוף, כיצד בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו – פסל אותה על ידי אחים, ואם בא עליה אחד מהאחים, או עשו בה מאמר, או נתנו גט או חלצו, פסלו על ידיו.

גמ' אלא שהוא פוסל תחילה וכו': שואלת הגמ' הא בסוף אינו פוסל!

והרי זה ודאי שאם הקטן בא על היבמה לאחר שאחד מהאחים עשה בה מאמר, שהוא פסל אותה עליו? מתרצת הגמ' אלא כוונת המשנה לומר שהקטן אינו פוסל במאמרו, שאם הקטן עשה מאמר לאחר אחיו הגדול, היא לא

נפסלה עליו לייבום, אבל בביאתו אבל אם הקטן בא על היבמה אפי' לאחר שאחיו הגדול עשה בה מאמר, הוא פוסל אותה עליו, ומה שהמשנה אמרה "אלא שהוא פוסל תחילה" היינו אלא שהוא פוסל בסוף רק בדבר אחד (בביאה), והן פוסלין בסוף בארבעה דברים, היינו גט חליצה מאמר וביאה.

כיצד בן תשע שנים ויום אחד וכו': תני, כתוב בפסוק ואם לבנו ייעדנה, מכאן שרק לבנו הוא מייעדה (שהאדון יכול לייעד ולהשיא את האמה העבריה), אבל אינו מייעדה לאחין שלו, שואלת הברייתא וייעדנה לאחין מקל וחומר, ומה אם הבן שהוא אינו קם תחתיו לחליצה ולייבום, אפי' הרי הוא מייעדה לו, אחיו שהוא קם תחתיו לחליצה ולייבום, אינו דין שייעדנה לו? אומרת הברייתא שיש פירכא על הק"ו, לא אם אמרת בבן שהוא קם תחתיו בשדה אחוזה, שאם האב הקדיש

מסכת פרק י [ה"ז - דף נח] יבמות

תאמר באחיו שאינו קם תחתיו בשדה אחוזה, הואיל ואינו קם תחתיו בשדה אחוזה, אינו דין שייעדנה לו, תלמוד לומר ואם לבנו ייעדנה, לבנו הוא מייעדה ואינו מייעדה לאחיו. ואם לבנו ייעדנה, לבנו הוא מייעדה ואינו מייעדה לבן בנו. שמואל בר אבא בעא קומי ר' זעירא בפרשת נחלות את עבד בן בן – כבן, והכא לית עבד בן בן – כבן? אמר ר' זעירא מאן דמר לי הדא מילתא, אנא משקי ליה קונדיטון, התיב ר' תנחום הרי פרשת נחלות – הרי עשיתה אח כבן, ושאר כל הקרובים כבן, ואין את עושה בן בן כבן? התיבון רבנן דקיסרין הרי פרשת טמאות, הרי עשיתה אח כבן, ושאר כל הקרובים כבן, ואין את עושה בן בן כבן, אמר הא אויל קונדיטון. ואם לבנו ייעדנה – לדעת, אמר ר' יוחנן לית כאן לדעת,

לשאלה, אנא משקי ליה קונדיטון אני אשקה אותו יין משובח שמעורב בו דבש ופלפלים, התיב השיב ר' תנחום שלא ק' מדיני ירושה, כיון שהרי בפרשת נחלות הרי עשיתה את האח כבן, וכן את שאר כל הקרובים כבן שהם יורשים, ולכך וכי אין את עושה את בן הבן כבן? אבל לעניין יעוד, שרק הבן מייעד ולא שאר הקרובים, לכך הנכד לא נחשב כבן, אבל התיבון השיבו רבנן דקיסרין ודחו את דברי ר' תנחום, שהרי בפרשת טמאות הרי עשיתה את האח כבן, וכן את שאר כל הקרובים כבן, שמותר לכהן להיטמא להם, ואפי"ה אין את עושה את בן הבן כבן, ואסור לסבא להיטמא לנכדו, אמר ר' תנחום א"כ הא אויל קונדיטון הלך הקונדיטון, ואני לא אקבל את הקונדיטון, כיון שהתירוך שלי לא נכון. ואומרת הברייטא שמזה שכתוב ואם לבנו ייעדנה, מכאן שהיעוד צריך להיות לדעת בנו (שהרי 'ייעדנה' זה מלשון ידיעה), אבל אמר ר' יוחנן שלית כאן לדעת, וצריך לגרוס בברייטא 'אפי' שלא מדעתו' (ר' יוחנן הולך לשיטתו שיעוד הוא אפי' שלא לדעת),

את שדה אחוזתו, והבן פדה אותו ממהקדש, ביובל השדה חוזרת לאביו (כאילו שאביו גאל את השדה), תאמר באחיו שאינו קם תחתיו בשדה אחוזה, שאם האח הקדיש את שדה אחוזתו, ואחיו פדה אותו ממהקדש, ביובל השדה מתחלקת לכהנים (כדין שדה שלא גאלוהו), וא"כ הואיל והאח אינו קם תחתיו בשדה אחוזה, לכך אינו דין לא מסתבר שייעדנה לו לאחיו (ואם תאמר שיש פירכא על הק"ו, שהרי אולי האח יקום תחתיו בשדה אחוזה כמו שהוא קם תחת אחיו ביבום), לכך תלמוד לומר לכך צריך את הפסוק ואם לבנו ייעדנה, מכאן שרק לבנו הוא מייעדה ואינו מייעדה לאחיו. ואומרת הברייטא שמזה שכתוב ואם לבנו ייעדנה, מכאן שרק לבנו הוא מייעדה ואינו מייעדה לבן בנו. שואלת הגמ' שמואל בר אבא בעא קומי ר' זעירא, הרי בפרשת נחלות את עבד אתה מחשיב את בן הבן – כבן, והוא יורש את הסבא, והכא לית עבד לא מחשיבים את בן הבן – כבן, ומה החילוק? אמר ר' זעירא שהשאלה חזקה, ומאן דאמר לי הדא מילתא תירוך

אמר ר' יעקב בר אחא כן אית כאן – כר' יוסי בר' יהודה, אמר ר' שמואל בר אבודמא אפילו תימר אית כאן כר' יוסי בר' יהודה, לא קטן הוא? ואם לבנו ייעדנה – לדעת, ר' יוחנן אמר מייעדנה בין לבנו הגדול בין לבנו הקטן, בין לדעת בין שלא לדעת, ר' שמעון בן לקיש אמר אינו מייעדנה אלא לבנו הגדול ובלבד לדעת. בן תשע שנים ויום אחד עושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, על דעתיה דר' יוחנן דהוא פתר לה בייעודין נחא, ייעודין שיש לו קניין בה, עושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, על דעתיה דר' שמעון בן לקיש דהוא פתר לה בנישואין, תהא פטורה מן החליצה ומן הייבום, והתנינן נשא אשה

שהיעוד צריך להיות לדעת בנו, אבל ר' יוחנן אמר שמוזה שמייעדנה בין לבנו הגדול בין לבנו הקטן, א"כ האדון מייעד בין לדעת בין שלא לדעת, ור' שמעון בן לקיש אמר שאינו מייעדנה אלא לבנו הגדול, ובלבד לדעת, שהרי אין לך מהיכן ללמוד שלא צריך דעת. שואלת הגמ' והרי שנינו בברייתא שבן תשע שנים ויום אחד שנשא אשה, עושה אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, כיון שהקידושין שלו חלו, וא"כ שואלת הגמ' בשלמא על דעתיה דר' יוחנן דהוא פתר לה (שהוא מעמיד את הברייתא) בייעודין שר' יוחנן סובר שהאדון יכול לייעד לקטן את האמה עבריה, א"כ נחא הברייתא לא ק', כיון שכאן מדובר בקידושי ייעודין, שיש לו לקטן קניין בה, ולכך הוא עושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, אלא על דעתיה דר' שמעון בן לקיש דהוא פתר לה (שהוא מעמיד את הברייתא) בנישואין שהרי לשיטתו לא יכולים לייעד לקטן, א"כ שתהא פטורה מן החליצה ומן הייבום, (וכן שלא יעשה את אשתו אלמנה או גרושה) שהרי והתנינן שאם קטן נשא אשה

אבל אמר ר' יעקב בר אחא שכן אית כאן 'לדעת', והברייתא סוברת כר' יוסי בר' יהודה שמעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו (דהיינו יש מחלוקת במה האמה עבריה מתקדשת, חכמים סוברים שהיא מתקדשת במעות הראשונות שהאדון נתן לאביה, וא"כ אפשר לומר שהתורה חידשה שלא צריך את דעתו של הבן, שהרי בשעת קניית האמה, הבן לא שלח את אביו לקדשה לו, ואפי"ה התורה אומרת שיכולים לייעד את האמה לבנו של האדון, אבל ר' יוסי בר' יהודה סובר שהיא מתקדשת בטובת הנאה שהיא לא צריכה להמשיך לעבוד, וא"כ אין לך הוכחה שהתורה חידשה שלא צריך את דעתו של הבן, אבל אמר ר' שמואל בר אבודמא שאפילו תימר אית כאן (שהברייתא הולכת) כר' יוסי בר' יהודה שמעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו, אפי"ה יש הוכחה שהתורה חידשה שלא צריך את דעתו של הבן, שהרי וכי לא קטן הוא? שהרי יכולים לייעד את האמה גם לבנו הקטן שאין לו דעת, וא"כ מוכח שהתורה חידשה שבקידושי יעוד לא צריך דעת. חוזרת הגמ' לדברי הברייתא, שמוזה שכתוב ואם לבנו ייעדנה, מכאן

מסכת פרק י' [ה"ז - דף נט] יבמות

ומת הרי זו פטורה? אמר ר' אבון אתיא דר' שמעון בן לקיש כר' יוסי בר' יהודה, דתני בן תשע שנים ויום אחד עד בן שתים עשרה ויום אחד שהביא שתי שערות, הרי זו שומא, ר' יוסי בר' יהודה אומר הרי אילו סימנין, ר' יעקב בר' בון בשם ר' יוסי בן חנינה והן שעמדו בו בשעת סימנין, ר' יוסה בעי עמדו בו בשעת סימנין – למפריעו הוא נעשה איש או מיכן ולבא? ר' אבון פשיטא ליה למפריעו הוא נעשה איש, כל שכן לבא, די פתר הדא דר' שמעון בן לקיש – כר' יוסי בר' יהודה, ולמה לית ר' יוסי פתר הדא דר' שמעון בן לקיש כר' יוסה בר' יהודה? אמר ר' מנא דהיא צריכה ליה, ר' יוסי בעי, עמדו בו בשעת סימנין – למפריעו נעשה איש או מיכן ולהבא. נחא אלמנה, וגרושה? תיפתר שבא עליה, משהגדיל נתן לה גיטו,

שמגיל תשע כבר יכולים להיות גדול, ואומרת הגמ' ולמה באמת לית ר' יוסי פתר הדא העמיד את דברי הברייתא אליבא דר' שמעון בן לקיש כר' יוסה בר' יהודה שמגיל תשע כבר יכולים להיות גדול? אמר ר' מנא כיון דהיא צריכה ליה כיון שר' יוסי מסתפק בדבר, שהרי ר' יוסי בעי, אם עמדו בו השערות בשעת הסימנין, האם למפריעו הוא נעשה לאיש או רק מיכן ולהבא, ולכך ר' יוסי לא העמיד את דברי הברייתא אליבא דרשב"ל כר' יוסי בר' יהודה. שואלת הגמ' לדברי ר' יוחנן שהעמיד את הברייתא בקידושי יעוד, א"כ זה נחא שהקטן עושה אלמנה, ע"י שימות, אלא וגרושה איך הקטן יכול לעשות, והרי זה ודאי שקטן לא יכול לגרש אשה? מתרצת הגמ' תיפתר שבא עליה (לאו דוקא, אלא הוא קידש את אשתו בקידושי יעוד) כשהיה קטן, ומשהגדיל נתן לה גיטו, וכונת הברייתא לומר שע"י נישואי קטן, אשתו יכולה להיות גרושה, שואלת הגמ' ומה כונת הברייתא כשאמרה שקטן עושה

ומת, הרי זו פטורה מייבום וחליצה, כיון שחכמים לא תיקנו לו נישואין? מתרצת הגמ' אמר ר' אבון שאתיא דר' שמעון בן לקיש כר' יוסי בר' יהודה שאומר שמגיל תשע כבר יכולים להיות גדולים, דתני, בן תשע שנים ויום אחד עד בן שתים עשרה ויום אחד שהביא שתי שערות, הרי זו שומא, אבל ר' יוסי בר' יהודה אומר שהרי אילו סימנין, ואמר ר' יעקב בר' בון בשם ר' יוסי בן חנינה מתי השערות האלו נחשבים לסימנים, דווקא והן שעמדו בו בשעת סימנין, היינו בגיל שתים עשרה (הברייתא כאן סוברת שגיל י"ב זה גיל הגדלות). ור' יוסה בעי שאל כשעמדו בו השערות בשעת הסימנין, האם למפריעו (משעת הבאת השערות) הוא נעשה לאיש (גדול) או רק מיכן ולהבא? אבל לר' אבון פשיטא ליה שלמפריעו הוא נעשה איש, וכל שכן שהוא גדול להבא, די פתר הדא שהרי ר' אבון העמיד את דברי הברייתא אליבא דר' שמעון בן לקיש, כר' יוסי בר' יהודה,

וחלוצה? תיפטר שבא עליה ומת, וחלצו לה אחין, ועל ידיו היא נעשית חלוצה, מעתה אפילו פחות מתשע? אמר ר' שמואל בר אבדמא וכיני, אלא בגין דתנא כולהון תשע, תנא אף הוא עמהון. ר' יודה בר פזי בשם ר' יהושע בן לוי מאחז למד ר' יוסי בר' יודה, דתני אחז הוליד בן תשע, והרן בן שש, וכלב בן עשר, כמאן דאמר הוא כלב בן חצרון הוא כלב בן יפנה.

שנים מקוטעות, שהרי "בשנת שתים עשרה לאחז מלך יהודה, מלך הושע בן אלה" וכתוב "בשנת שלש' להושע בן אלה מלך ישראל מלך חזקיה בן אחז מלך יהודה", הרי לך שאחז מלך רק חמש עשרה שנה ומשהו). והרן הוליד בן שש, שהרי אברהם אבינו היה גדול מנחור שנה אחת, ונחור היה גדול מהרן שנה אחת, נמצא שהרן היה קטן מאברהם אבינו שנתיים, ואברהם אבינו היה מבוגר משרה אמנו (שהיתה בתו של הרן) עשר שנים, שנאמר "ויפל אברהם על פניו ויצחק, ויאמר כלבו הלבן מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד" תן שנה לעיבורה של מלכה (שנולדה לפני יספה) ושנה לעיבורה של יספה (בנותיו של הרן) דהיינו שרה, הרי כשהוליד היה בן שש שנים. וכלב הוליד בן עשר, שהרי כלב היה בן ארבעים שנה כשהלך לרגל את הארץ (כמו שנאמר בן ארבעים שנה אנכי בשלח משה עבד ה' אתי מקדש ברנע לרגל את הארץ), ואז בצלאל נכדו היה בן י"ד שנה (שהרי כשהוקם המשכן בשנה לפני זה, בצלאל היה בן י"ג שנה). וא"כ יוצא שכשבצלאל נולד, כלב היה בן כ"ו, תוריד מזה שנתיים של שלשה הריונות (של בצלאל ושל אחי ושל חור). נמצא שכל אחד ואחד הוליד כשהיה בן שמונה שנים (ומה שהגמ' אמרה שכלב הוליד בן עשר ולא בן

חלוצה והרי קטן לא יכול לחלוץ? מתרצת הגמ' תיפטר שבא עליה (שהוא קידש את אשתו בקידושי יעוד) כשהיה קטן ומת, וחלצו לה אחין, וכוננת הברייטא לומר שעל ידיו היא נעשית חלוצה, שואלת הגמ' א"כ שמדובר בקידושי יעוד, א"כ מעתה אפילו אם הוא פחות מגיל תשע שיחולו הקידושין, וא"כ מדוע הברייטא אומרת 'בן תשע'? מתרצת הגמ' אמר ר' שמואל בר אבדמא שאתה צודק וכיני (וכן הוא), אלא בגין דתנא כולהון אלא היות והתנא שנה שם בברייטא עוד דברים (כגון אם הוא בא על אשה שהוא פוסל אותה), שזה מתייחס רק לבן תשע שנים ומעלה, שרק מאז ביאתו ביאה, לכך תנא אף הוא שהוא עושה אלמנה עמהון, הגם שגם קטן פחות מגיל תשע, יכול לעשות אלמנה. ר' יודה בר פזי בשם ר' יהושע בן לוי אמר, שמאחז למד ר' יוסי בר' יודה שמגיל תשע יכולים להיות גדולים, דתני אחז הוליד בן תשע, שהרי בן עשרים שנה היה במולכו וט"ו שנה מלך, הרי כל שנותיו היו ל"ה, וחזקיהו בנו היה בן כ"ה שנים כשמת אביו, הרי שנולד חזקיהו כשהיה אחז בן עשר שנים, וכשתוריד את ימי העיבור, נמצא שבן ט' שנים היה אחז כשנתעברה אשתו בחזקיהו בנו (ואומנם בפסוק כתוב "ושש עשרה שנה מלך בירושלם" אבל ע"כ שהם היו

הלכה ה

מתני' בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ואח"כ בא אחיו שהוא בן תשע שנים ויום אחד עליה, פסל על ידיו, ר' שמעון אומר לא פסל. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ואחר כך בא על צרתה, פסל על ידי עצמו, ר' שמעון אומר לא פסל. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת, חולצת ולא מתייבמת. נשא אשה ומת – הרי זו פטורה. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו משהגדיל נשא אשה אחרת, אם לא ידע את הראשונה משהגדיל, השנייה

תופס גם בסוף), ור' שמעון אומר שהביאה של השני לא פסל אותה על הראשון, כיון שר"ש סובר שביאת קטן ספק קונה, וא"כ או שהראשון קנה אותה לגמרי, או שהביאה לא קונה כלל, ולכך הביאה של השני לא פוסלת על הראשון (ומדובר שכשהשני בא עליה היא היתה שוגגת, דאל"כ היא נאסרת על הראשון מחמת הזנות). וכן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ואחר כך בא על צרתה, הוא פסל אותה על ידי עצמו, ור' שמעון אומר שלא פסלה (והטעם כדלעיל). בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת, א"כ היא חולצת ולא מתייבמת, כיון שהיא כאשת שני מתים, שהרי הזיקה של הראשון נשארה והיא זקוקה גם מחמת הקטן. קטן שנשא אשה ומת – הרי זו פטורה, כיון שקידושי קטן אינם כלום. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת, אם לא ידע את הראשונה (אם הוא לא בא עליה, כמו וְהָאֵדָם יָדַע אֶת חֻדָּה אִשְׁתּוֹ) משהגדיל, ומת, א"כ אשתו השנייה היינו זו שהוא נשא אותה,

שמונה, כיון שכוונת הגמ' שפֶּלֶב הוליד לא יותר מגיל עשר, דא"כ אורי וחור הולידו כשהיו בני שש או פחות), ואומרת הגמ' שכל החשבון הזה נכון רק כמאן דאמר שהוא פֶּלֶב בן חֲצֵרוֹן הוא פֶּלֶב בן יִפְנָה, שהרי על פֶּלֶב בן חֲצֵרוֹן כתוב "וַיִּקַּח לוֹ כְּלָב אֶת אֶפְרַת וַתֵּלֶד לוֹ אֶת חוּר, וְחוּר הוֹלִיד אֶת אֹרִי, וְאֹרִי הוֹלִיד אֶת בְּצֻלָּאֵל", ועל פֶּלֶב בן יִפְנָה כתוב "וַיֹּאמֶר אֵלָיו כְּלָב בן יִפְנָה בן אֲרֻכָּעִים שָׁנָה אֶנְכִּי בִשְׁלַח מֹשֶׁה עֶבֶד ה' אֹתִי מִקְדָּשׁ בְּרִנֵּי לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ", אבל אם נאמר שהם היו שני אנשים שונים, א"כ לא ידוע מתי פֶּלֶב הוליד.

הלכה ח

מתני' קטן בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ואח"כ בא אחיו שהוא בן תשע שנים ויום אחד עליה, א"כ הוא פסל אותה על ידיו (על אחיו הראשון). כיון שזה כמאמר אחר מאמר (ואומנם לעיל למדנו שמאמר של קטן תופס רק כשהוא בתחילה, אבל כאן שהיה ביאה, זה

מסכת פרק י' [ה"ח - דף נט'] **יבמות** רעא

או חולצת או מתייבמת, והראשונה חולצת ולא מתייבמת, ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשנייה. אחד שהוא בן תשע שנים ויום אחד ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות.

גמ' בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו וכו': שמואל אמר דברי ר' מאיר עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, וכמה דאָת אמר עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול – ודכוותה נעשה חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגמ' בגדול, ורבנין אמרין אין חליצת בן תשע שנים ויום אחד כלום, ולמה עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול – שכן ביאה בגדול קונה בין לדעת בין שלא לדעת, נעשה חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגמ' בגדול – וחליצה בגדול אינה פוטרת אלא לדעת.

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת: אילו

בגדול – ודכוותה (כך) נעשה חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגמ' בגדול, ולכך חליצת הקטן פוסלת את היבמה על שאר האחים מלהתייבם, ורבנין אמרין שאין חליצת בן תשע שנים ויום אחד כלום, ומבארים חכמים למה עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, וחליצת קטן אינה כלום, שכן ביאה בגדול קונה בין לדעת בין שלא לדעת, ולכך מועיל הביאה של הקטן, למרות שאין בו דעת, אבל איך נעשה חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגמ' בגדול, והרי חליצה בגדול אינה פוטרת אלא לדעת, והיות שלקטן אין דעת, לכך חליצתו אינה כלום.

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת: מבינה הגמ' שהטעם הוא כיון שיש עליה זיקת שני יבמין (כיון שבנפילה הראשונה היא נפלה לייבום לפני שני יבמין), ולכך שואלת הגמ' וכי אילו

או חולצת או מתייבמת, כיון שהיא אשתו, והראשונה היינו זו שהוא ייבם אותה, חולצת ולא מתייבמת, כיון שהיא אשת שני מתים, ור' שמעון אומר שמייבם לאיזו שירצה וחולץ לשנייה, כיון שר"ש מסתפק האם ביאת הקטן קנתה את יבמתו לגמרי, או שלא קנתה כלל. ואומרת המשנה שהדין שנאמר לעניין קטן, אחד (בין) שהוא בן תשע שנים ויום אחד ואחד (ובין) שהוא בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות, יש להם אותו דין, כיון שדינו כקטן.

גמ' בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו וכו': משנתינו מדברת רק לעניין ביאת הקטן, ואינה מזכירה את חליצת הקטן, אך בברייתא ר"מ וחכמים נחלקו בזה, ושמואל אמר שדברי (שסובר) ר' מאיר שעשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, וכמה דאָת אמר שעשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר

מסכת פרק י [ה"ח - דף ס] יבמות

שומרת יבם שנפלה לפני כמה יבמין, שמא אינה מתייבמת? תני ר' חייא אשת מת אחד מתייבמת לא אשת שני מתים. ניהא חולץ לבעלת מאמר על שם אשת מת אחד מתייבמת לא אשת שני מתים, שנייה למה אינה מתייבמת? אמר ר' לעזר דר' מאיר היא, דאמר ר' מאיר כל שאין את מייבמני אין את מייבם צרתי, אמר ר' יוחנן מיני שמעה ר' אלעזר ואמרה. אמר ר' יוסה מתניתא אמרה כן, בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת – אם לא ידע את הראשונה משהגדיל, השנייה או חולצת או מתייבמת, הראשונה חולצת ולא מתייבמת, הכא איתמר חולצת והכא איתמר מתייבמת? הן דתימר חולצת ר' מאיר ור' שמעון,

ביבום היא כאשת אח שלא במקום מצוה, וצרתה היא כצרת ערוה), וכששמע ר' יוחנן את דברי ר"א, ר' יוחנן כעס, ואמר ר' יוחנן, מיני שמעה ר' אלעזר את התירוץ הזה ואמרה, וא"כ מדוע הוא לא הזכיר את זה משמיי? (אלא שר"א סבר שהיות והוא תלמידו של ר' יוחנן, א"כ כולם יודעים שכל דבריו הם מרבו, ולכך לא צריך להזכיר מפורש שר' יוחנן אמרה. עיין שקלים פרק ב' הלכה ה'), אמר ר' יוסה שמתניתא אמרה כן שמהמשנה מוכח שהמשנה לעיל היא רק מדברי ר"מ, שהרי שנינו, בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת, אז אם לא ידע (לא בעל) את אשתו הראשונה משהגדיל, א"כ השנייה או חולצת או מתייבמת, והראשונה חולצת ולא מתייבמת, כיון שביאת קטן כמאמר בגדול, וא"כ בעצם יש להקשות שהכא (לעיל) איתמר שגם השניה רק חולצת, והכא (במשנתינו) איתמר שהשניה מתייבמת? אלא ע"כ שהן דתימר (במשנה לעיל) שגם השניה רק חולצת, זה תלוי במחלוקת של ר' מאיר ור' שמעון, שלר"מ

שומרת יבם שנפלה לפני כמה יבמין, שיש עליה זיקת כמה יבמין, שמא אינה מתייבמת? והרי ודאי שהיא מתייבמת, וא"כ מדוע היא אינה מתייבמת? אלא אומרת הגמ' שהטעם הוא כדתני ר' חייא שהיות וכתוב "ומת אחד מהם", מכאן שרק אשת מת אחד מתייבמת ולא אשת שני מתים, והיות והיא אשת שני מתים (גם של בעלה הראשון וגם של היבם הקטן שבא עליה), לכך לא מייבמים אותה. שואלת הגמ' מדוע לעיל למדנו "שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות, ומת אחד מהן (ראובן), ועשה בה שני (שמעון) מאמר, ומת, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות", ואומנם זה ניהא (שזה מובן) שלוי חולץ לבעלת מאמר ולא מייבמה, על שם שאשת מת אחד מתייבמת לא אשת שני מתים, אבל האשה השנייה של שמעון למה אינה מתייבמת? מתרצת הגמ' אמר ר' לעזר שהמשנה לעיל מדברי ר' מאיר היא, דאמר ר' מאיר שכל שאין את מייבמני שלא יכולים לייבם את אחת מהצרות, א"כ אין את מייבם את צרתי לא יכולים ליבם את אף אחת מהצרות (כיון שהאשה האסורה

והן דתימר מתייבמת ר' שמעון ורבנן.

ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות: פשיטא הדא מילתא, פחות מבן עשרים שהביא שתי שערות למפריעו הוא נעשה איש, ויותר מבן עשרים שהביא שתי שערות מיכן והילך הוא איש, מה פליגין בבן עשרים, שמואל אמר למפריעו הוא נעשה איש, רב אמר מיכן והילך הוא איש, מתניתא פליגא בין על דין בין על דין, הסרים אינו נעשה בן סורר ומורה, שאין בו הקפת זקן, ויתיר בו שמא יביא שתי שערות בתוך שלשה חדשים? כמאן דמר אין מקבלין התרייה על הספק, מתניתא פליגא על שמואל, אחד בן תשע שנים ויום אחד ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות, כמה דתימר בן תשע שנים ויום אחד ועד בן שתים

רב ובין על שמואל, שהרי שנינו בברייתא **הסרים אינו נעשה בן סורר ומורה**, מפני שאין בו הקפת זקן, והרי הזמן של בן סורר ומורה הוא משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן התחתון, והיות ולסרים אין שערות ולא יקיף זקנו התחתון, לכך הוא לא יכול להיות בן סורר ומורה, וא"כ שואלת הגמ' היות ואם הסרים יביא שתי שערות הוא יהיה לגדול מלמפרע, וא"כ שיתיר (שיתרו) בו שלא לזלול, שמא יביא שתי שערות בתוך שלשה חדשים לגדלותו (שזה הזמן הראוי להיות בן סורר ומורה), והוא יהיה בן סורר ומורה? מתרצת הגמ' שהברייתא הולכת כמאן דאמר שאין מקבלין התרייה על הספק (שהתראת ספק אינה נחשבת התראה), שואלת הגמ' שלכאן מתניתא משנתינו פליגא על שמואל, שהרי שנינו במשנה אחד בן תשע שנים ויום אחד ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות, יש להם את אותו הדין, ומזה שהמשנה מקישה אותם, א"כ כמה דתימר כמו שאומרים לעניין בן תשע שנים ויום אחד ועד בן שתים

שתיקן חולצות ולר"ש מייבם אחת וחולץ לשניה, והן דתימר (במשנתנו) שהשניה מתייבמת זה מדברי ר' שמעון ורבנן, שחולקים על ר"מ וסוברים שיכולים לייבם את צרת יבמה האסורה ליבום.

ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות: אומרת הגמ' שפשיטא הדא מילתא שזה דבר פשוט, מי שהוא פחות מבן עשרים (שיש לו סימני סריסות) שהביא שתי שערות, שלמפריעו היינו מגיל י"ב (הירושלמי סובר שגיל י"ב זה זמן הגדלות, כדלהלן) הוא נעשה איש, כיון שתולים את איחור הבאת השערות בשינוי גופו, ומי שהוא יותר מבן עשרים שהביא שתי שערות, כאן לא תולים את איחור הבאת השערות בשינוי גופו, ולכך רק מיכן והילך (מזמן הבאת השערות) הוא נעשה לאיש, ומה פליגין והיכן רב ושמואל נחלקו, בבן עשרים שהביא את השערות, ששמואל אמר שלמפריעו הוא נעשה לאיש, ורב אמר שרק מיכן והילך הוא נעשה לאיש, שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא בין על דין בין על דין בין על

עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות למפריעו אינו נעשה איש, ודכוותה בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות מיכן והילך הוא נעשה איש, מה עבד לה שמואל? פתר לה סמוך לעשרים שנה.

הדרן עלך פרק האשה שהלך בעלה

למפרע), עם המשנה? מתרצת הגמ' ששמואל פתר לה מעמיד את המשנה שלא מדובר שהוא הביא שערות בשנת העשרים לחייו, אלא מדובר שהוא הביא שערות סמוך לעשרים שנה, דהיינו בן עשרים ואחד, ובזה שמואל מודה שהוא לא נהיה גדול מלמפרע.

הדרן עלך בלי נדר פרק האשה שהלך בעלה

עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות שלמפריעו אינו נעשה איש, כיון שרק מגיל י"ב הוא יכול להיות לגדול, א"כ ודכוותה על אותו משקל נאמר שבן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות ואח"כ הביא, שרק מיכן והילך הוא נעשה לאיש, וא"כ מה עבד לה (מה יעשה) שמואל (שאומר שגם אם הוא מביא שערות בשנת העשרים, שהוא נעשה גדול

פרק יא

הלכה א

מתני' נושאין על האנוסה ועל המפותה. האונס והמפתה על הנשואה חייב. נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו, אנוסת בנו ומפותת בנו, ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו.

גמ' נושאין על האנוסה ועל המפותה: כיני מתניתא נושאין אחר האנוסה ואחר המפותה, אנס אשה מותר באמה, פיתה אשה מותר בבתה.

האונס והמפתה על הנשואה חייב: אמר ר' יוחנן דרך נישואין שנו, נשא אשה ואחר כך אנס את אמה, חייב, נשא אשה ואחר כך פיתה את בתה, חייב.

תמן תנינן, שחטה ואת בת בתה ואחר כך שחט את בתה, סופג את הארבעים, סומכוס אמר משום ר' מאיר סופג שמונים. אמר ר' לעזר סומכוס ור' יוחנן בן גורי שניהן אמרו דבר אחד, דהא תנינן תמן ר' יוחנן בן גורי אומר

בקרובותיה, אלא דרך נישואין שנו, וכוונת המשנה שהוא אסור בקרובות של מי שהוא היה נשוי, ולכך אם אחד נשא אשה ואחר כך אנס את אמה, אפי' שאשתו מתה, חייב, וכן אם אחד נשא אשה ואחר כך פיתה את בתה, אפי' שאשתו מתה, חייב.

תמן במסכת חולין תנינן, שחטה את הפרה ואת בת בתה, ואחר כך שחט את בתה באותו היום, סופג את הארבעים, משום שנאמר "אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", וסומכוס אמר משום ר' מאיר שהוא סופג שמונים (שתי מלקיות), אמר ר' לעזר סומכוס ור' יוחנן בן גורי שניהן אמרו דבר אחד סברא אחת, דהא תנינן תמן במסכת כריתות, ר' יוחנן בן גורי אומר

מתני' נושאין על האנוסה ועל המפותה היינו שמותר לישא את קרובת אנוסתו, אבל האונס והמפתה על הנשואה (את קרובת אשתו) חייב. נושא אדם את אנוסת אביו וכן את מפותת אביו, וכן את אנוסת בנו ומפותת בנו, ור' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו.

גמ' נושאין על האנוסה ועל המפותה: אומרת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה לומר שנושאין אחר האנוסה ואחר המפותה, ולכך אנס אשה מותר באמה, וכן אם פיתה אשה מותר בבתה.

האונס והמפתה על הנשואה חייב: אמר ר' יוחנן שלא תאמר שכוונת המשנה לומר שרק אם הוא עדיין נשוי לאשתו אז הוא אסור

מסכת פרק יא [ה"א - דף ס] יבמות

הבא על חמותו – חייב עליה משום חמותו ואם חמותו ואם חמיו, אמרו לו שלשתן שם אחד הן, ר' יודה בר פזי בשם ר' יוחנן מודה סומכוס בראשונה, אשכח תני עוד היא מחלוקת, מ"ט דר' יוחנן בן נורי – מה אשה ובתה ובת בתה בשני לאוין, אף אשה ובת בנה ובת בתה בשני לאוין, מה טעמון דרבנן – מה בת בנה ובת בתה בלאו אחד, אף אשה ובתה ובת בתה ובת בנה בלאו אחד.

כתיב [ויקרא כ] וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא, בכולהו כתיב שכיבה, וכאן כתיב לקיחה, ללמדך לעולם אינו מתחייב על השנייה עד שתהא הראשונה זקוקה לו, או אינו אלא דרך נישואין? כבר אמרנו שאין קידושין

הם ג' איסורים, כיון שאנחנו אומרים מה אשה ובתה ובת בתה הם נאמרו בשני לאוין, שהרי כתוב עָרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה (לאו אחד) אֶת בִּתְּהָא וְאֶת בִּתְּהָא לֹא תִקַּח (לאו שני), א"כ אף אשה ובת בנה ובת בתה הגם שהם נאמרו בלאו אחד, הם בשני לאוין, ומה טעמון דרבנן שכולם הם לאו אחד, כיון שהם מקישים להיפך, ואומרים מה בת בנה ובת בתה בלאו אחד נאמרו, אף אשה ובתה ובת בתה ובת בנה הם בלאו אחד, הגם שתה נאמרה בלאו נפרד.

אומרת הברייתא מהיכן יודעים שנושאים על האנוסה ועל המפותה, כיון שכתיב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא, והרי בכולהו בכל העריות כתיב שכיבה, וכאן כתיב לשון של לקיחה, אלא זה בא ללמדך שלעולם אינו מתחייב על השנייה אלא עד שתהא הראשונה זקוקה (נשואה) לו, ואומרת הגמ' או אינו אולי נאמר שהתורה לא מחייבת על השנייה אלא א"כ הוא בא עליה דרך נישואין? חוזרת הגמ' ואומרת שלא יתכן לומר כך, שהרי כבר אמרנו שאין קידושין תופסים

הבא על חמותו – חייב עליה ג' חטאות, משום חמותו ואם חמותו ואם חמיו, כגון שלרבקה היה ב' בנות (רחל ולאה) ובן, ויעקב נשא את רחל ואת בת לאה ואת בת הבן (בהיתר), ואח"כ הוא בא על רבקה (באיסור), א"כ הוא חייב עליה ג' חטאות, אמרו לו חכמים שאינו חייב אלא חטאת אחד, מפני ששלשתן שם (איסור) אחד הן, וא"כ כמו שריב"ן סובר שחייבים על מעשה אחד כמה חטאות, כך סומכוס סובר שחייבים על מעשה אחד כמה מלקויות, אבל ר' יודה בר פזי אמר בשם ר' יוחנן שמודה סומכוס בראשונה (במקרה הראשון), דהיינו שאם אחד שחט שני עגלים ואח"כ הוא שחט את הפרה, שאינו חייב אלא אחת, וא"כ סומכוס לא אמר כריב"ן (ורק במקרה שהוא שחט את הפרה ואת בת בתה ואחר כך שחט את בתה, סומכוס אומר שהוא סופג שמונים, מפני שיש כאן שני איסורים, גם אותו ואת בנה, וגם בנו ואותה), אבל אשכח תני נמצאה ברייתא האומרת שעוד היא מחלוקת, שסומכוס נחלק גם במקרה הראשון, וא"כ סומכוס אמר את דבריו כריב"ן. ואומרת הגמ' מ"ט דר' יוחנן בן נורי שחמותו ואם חמותו ואם חמיו

בעריות, והכתיב [דברים כג] לא 'יקח' איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו? בא להודיעך שהיה מותר בה עד שלא נישאת לאביו, והכתיב [ויקרא כ] ואיש אשר 'יקח' את אשת אחיו נדה הוא? בא להודיעך שהיה מותר בה עד שלא נישאת לאחיו, ותובן על ידי ייבום, והכתיב [ויקרא יח] ואשה אל אחיה לא 'תקח' לצרר? בא להודיעך שהיה מותר בה עד שלא נשא את אחותה, ותובן לאחר מיתת אחותה, והכתיב [ויקרא כ] ואיש אשר 'יקח' את אחתו בת אביו או בת אמו ויראה את ערוהה והיא תראה את ערוהו חסד הוא? אמר ר' אבין שלא תאמר קין נשא את אחותו, הבל נשא את אחותו, חסד הוא – חסד עשיתי עם הראשונים שייבנה

אפשר להבין (להסביר) את הפסוק, שהיות ושייך קידושין באשת אח על ידי ייבום, לכך כתוב לשון של קידוח (הגם שהפסוק לא מדבר ביבום), שואלת הגמ' והכתיב ואשה אל אחיה לא 'תקח' לצרר הגם שהקידושין לא תופסים בה? חוזרת הגמ' ואומרת שזה לא הוכחה, כיון שכתוב כאן לשון של 'קידוח' כיון שהתורה באה להודיעך שלא חל איסור אחות אשה, אלא א"כ הוא היה מותר בה עד שלא נשא את אחותה, ותובן (כמו ואיבע"א) וכן אפשר להבין (להסביר) את הפסוק, שהיות ושייך קידושין לאחר מיתת אחותה, לכך כתוב לשון של קידוח, שואלת הגמ' והכתיב ואיש אשר 'יקח' את אחתו בת אביו או בת אמו ויראה את ערוהה והיא תראה את ערוהו חסד הוא, הגם שהקידושין לא תופסים בה? אמר ר' אבין שזה לא הוכחה, כיון שהתורה כתבה לשון של קידושין, בכדי שלא תאמר הרי קין נשא את אחותו, וכן הבל נשא את אחותו, וא"כ שיהיה מותר לישא את האחות, לכך אומרת התורה שנישואי קין והבל עם אחותם חסד הוא, היינו חסד עשיתי עם הראשונים כדי שייבנה

בעריות, שואלת הגמ' מי אמר לך שכאשר כתוב 'ואיש אשר 'יקח' את אשה' היינו ע"י קידושין, והכתיב לא 'יקח' איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו, והרי קידושין לא חלים באשת אב, וא"כ מוכח מכאן שהתורה נוקטת לשון של 'קידוח' גם שלא ע"י קידושין, וא"כ אולי אסור לישא את קרובות האנוסה? חוזרת הגמ' ואומרת שזה לא הוכחה, ומה שכתוב כאן לשון של 'קידוח', זה כיון שהתורה באה להודיעך שלא חל איסור אשת אב אלא א"כ הבן היה מותר בה עד שלא נישאת לאביו, אבל אם האשה הזאת היתה אסורה עליו גם לולי נישואי אביו, לא חל עליה איסור אשת אב (כגון אחד שאנס אשה והוליד בן, והאונס נשא את בת אנוסתו מאיש אחר, א"כ לא חל עליה איסור אשת אב, כיון שהיא אסורה עליו משום אחותו), שואלת הגמ' והכתיב ואיש אשר 'יקח' את אשת אחיו נדה הוא, הגם שהקידושין לא תופסים בה? חוזרת הגמ' ואומרת שזה לא הוכחה, כיון שכתוב כאן לשון של 'קידוח' כיון שהתורה באה להודיעך שלא חל איסור אשת אח אלא א"כ האח היה מותר בה עד שלא נישאת לאחיו, ותובן (כמו ואיבע"א) וכן

מסכת פרק יא [ה"א - דף סא] יבמות

העולם מהן [תהילים פט] אִמְרֹתֵי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, והכתיב [ויקרא כא] אֲלֶמְנָה וגְרוּשָׁה וְחֻלְלָה זֹנֶה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקַּח, בא להודיעך שאם קידשה שתופסין בה קידושין.

ר' חונה שמע כולהון מן הדין קרייא [ויקרא יח] עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּה לֹא תִגְלֶה, אֶת בֵּת בְּנָהּ וְאֶת בֵּת בִּתָּה לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתֶיהָ, שְׂאֵרָה הִנֵּה זְמָה' הוּא, וכתיב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זְמָה' הוּא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן, זְמָה זְמָה לגזירה שוה, מזה למטן שלשה דורות אף למעלן שלשה דורות, מזה למטן בלא תעשה אף למעלן בלא תעשה, מזה למעלן דרך נישואין אף למטן דרך נישואין, מזה למעלן בשריפה אף למטן בשריפה, מזה למטן עשה בת זכר כבת נקיבה אף למעלן עשה אִם זכר כֹּאֵם נקיבה, וכדר' מאיר, דר' מאיר אומר גזירה שוה במקום שבאת,

וכתיב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זְמָה' הוּא, בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן, וא"כ דורשים זְמָה זְמָה לגזירה שוה, ומזה למטן התורה אסרה שלשה דורות (האשה ובתה ובת בתה), מכאן שאף למעלן התורה אסרה שלשה דורות (האשה חמותו ואם חמותו), ומזה למטן הן בלא תעשה, אף למעלן הן בלא תעשה, ומזה למעלן חמותו אסורה עליו רק בדרך נישואין, שהרי כתוב לשון קידה, וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ, ומכאן שאם אנוסתו מותרת, אף למטן בת אשתו אסורה רק בדרך נישואין, אבל בת אנוסתו מותרת, ומזה למעלן הבא על חמותו עונשו בשריפה, אף למטן הבא על בתה עונשו בשריפה, ומזה למטן עשה בת זכר כבת נקיבה, שאסור לבוא גם על בת בנה, אף למעלן עשה אִם זכר כֹּאֵם נקיבה, דהיינו שאם חמיו אסורה עליו כֹּאֵם חמותו, שואלת הגמ' וכדר' מאיר, דר' מאיר אומר שגזירה שוה במקום שבאת, דהיינו שכאשר עושים ג"ש, לומדים מזה גם את עיקר

העולם מהן, אבל כעת זה אסור, וזה כמו שכתוב כי אִמְרֹתֵי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, שואלת הגמ' והכתיב אֲלֶמְנָה וגְרוּשָׁה וְחֻלְלָה זֹנֶה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקַּח, ולשיטת ר"ע שאומר שקידושין לא תופסים בחיבי לאוין מדוע כתוב כאן לשון של קידה? מתרצת הגמ' שהתורה באה להודיעך שאם קידשה את אחת מהן, שתופסין בה קידושין, כיון שבחיבי לאוין של כהונה הקידושין תופסים. שנינו במסכת סנהדרין ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה, יש בכלל אשה ובתה בתו ובת חמותו ואם חמותו ואם חמיו, והנה בפרשת אחרי מות מוזכר האיסור של הבא על אשה וצאצאיה, ובפרשת אמור מוזכר העונש של הבא על אשה ואמה, וא"כ מניין ליתן את של זה בזה? לכך אומרת הגמ' שר' חונה שמע כולהון למד את האיסורים מן הדין קרייא, שהרי כתוב עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּה לֹא תִגְלֶה, אֶת בֵּת בְּנָהּ וְאֶת בֵּת בִּתָּה לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרוֹתֶיהָ, שְׂאֵרָה הִנֵּה זְמָה' הוּא,

מסכת פרק יא [ה"א - דף סא] **יבמות** רעט

דור שלישי שלמעלן מניין שהוא בשרפה, וכרבנן דאינון אמרין גזירה שוה כאמור בה, דור שלישי שלמעלן מניין שהיא בלא תעשה? בין כר' מאיר בין כרבנן דור שלישי שלמטון מנין שהיא בשרפה? מכיון דכתיב זמה זמה לגזירה שוה, כמי שכולהן פן, דכולהן פן, עד כדון בתו מן הנישואין, בת בתו מן האונסין? [ויקרא יח] עֲרוֹת פֶּת בִּנְיָ אוֹ בֵּת בְּתָךְ, מה אנן קיימין אם מן הנישואין, כבר הוא אמור, אלא אם אינו עניין לנישואין, תניהו עניין לאונסין. עד כדון לאזהרה, לעונש מניין? אמר ר' שמואל בר רב יצחק הנה מהנה, זמה מזמה, עד כדון כר' עקיבה, כר' ישמעאל

בת בתו מן הנישואין, שהרי העמדנו את הפסוק "עֲרוֹת אִשָּׁה וּבֵתָהּ" לבתו מן הנישואין, אבל מהיכן יודעים שבת בתו מן האונסין אסורה? מתרצת הגמ' שיש עוד פסוק, עֲרוֹת בֵּת בִּנְיָ אוֹ בֵּת בְּתָךְ לא תגלה ערוֹתָ, והרי במה אנן קיימין על מה הפסוק מדבר, אם על נכדתו מן הנישואין, לא צריך לזה את הפסוק, שהרי כבר הוא אמור, אלא אם אינו עניין לנכדתו מן הנישואין, תניהו עניין לנכדתו מן האונסין, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו יש לך פסוק לאזהרה (לאסור את נכדתו מן האונסין), אבל לעונש מניין? מתרצת הגמ' אמר ר' שמואל בר רב יצחק שלומדים הנה מהנה, שהרי כתוב בנכדתו מן האונסין כי עֲרוֹתָ הִנָּה, ובנכדתו מן הנישואין כתוב שְׂאֵרָה הִנָּה, ואח"כ חוזרים ולומדים ג"ש זמה מזמה, שבנכדתו מן הנישואין כתוב שְׂאֵרָה הִנָּה זְמָה, ובחמותו כתוב זְמָה, הוא בְּאֵשׁ יִשְׂרָפָה, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אתה מביא לימוד כר' עקיבה שאומר שדבר שנלמד מג"ש חוזר ומלמד בג"ש, אבל כר' ישמעאל שאומר שדבר שנלמד מג"ש אינו חוזר ומלמד בג"ש, א"כ מהיכן יודעים שבנכדתו מן האונסין בשרפה?

הדין וגם את פירטי הדין, וא"כ דור שלישי שלמעלן (אם חמותו ואם חמיו) שלומדים אותו מבת בתה, מניין שהוא בשרפה, אולי היא רק בלאו כמו בת בתה? וכן יש לשאול וכרבנן דאינון אמרין שגזירה שוה כאמור בה, דהיינו שכאשר עושים ג"ש, לומדים מזה רק את עיקר הדין, אבל פירטי הדין נשארים כמו המקום הנלמד, וא"כ דור שלישי שלמעלן מניין שהיא בלא תעשה, אולי היא רק בשרפה, כדון חמותו? ועוד שואלת הגמ' בין כר' מאיר בין כרבנן, דור שלישי שלמטון מנין שהיא בשרפה, שהרי העונש כתוב בחמותו, ושם לא מוזכר אלא רק שתי דורות – אשה ואמה? מתרצת הגמ' מכיון דכתיב זמה זמה ללמד בגזירה שוה, א"כ כמי שכולהן כתובים פאן, ולכך דכולהן פן הדין של כולם שווה, דהיינו כל המחלוקת בין ר"מ לחכמים האם בג"ש אומרים דון מינה ומינה או דון מינה ואוקי באתרא, זה דוקא כשרק מילה אחת מיותרת לג"ש, אבל כאשר שני המקומות מיותרים לג"ש, א"כ אומרים שכאילו שני הפסוקים כתובים כאחד. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אנחנו יודעים את האיסור של

מסכת פרק יא [ה"א - דף סא] יבמות

– תני ר' ישמעאל הנה מאתה. עד כדון בת בתו, בתו מניין? רב אמר אם על בת בתו הוא מוזהר, לא כל שכן על בתו? אם על בת בתו הוא ענוש, לא כל שכן על בתו?!

בעון קומי ר' אבהו בת בתו מן הנישואין – בת בתו מן האונסין? אמר לון כל שם בת בת אחת. בעון קומי ר' אבהו, הבא על אשה וילדה בת ובא עליה וילדה בת ואח"כ בא עליה – חייב עליה משום אשה ובתה ובת בתה? אמר לון שארה הנה זמה הוא, כולחון משום זמה, ר' חגי בעא קומי ר' יוסי, למה לית אינון אמרין בתך לא תגלה בת בתך לא תגלה? אמר ליה אילו הוה כתיב 'ערות' אשה ובת בתה לא תגלה, הוינן אמרין בתך לא תגלה בת בתך לא תגלה.

קומי ר' אבהו, הבא על אשה וילדה בת ובא עליה (על בתו) וילדה בת, ואח"כ בא עליה על הנכדה, שהיא גם בתו, האם הוא חייב עליה משום אשה ובתה וגם משום בת בתה, או שהוא חייב עליה רק חטאת אחת? אמר לון שהיותו כתוב שארה הנה זמה הוא, א"כ הפסוק עשה את כולחון (את כל הכתובים בפסוק הזה) משום זמה אחת, ולכך הוא חייב עליה רק אחת, שואלת הגמ' ר' חגי בעא קומי ר' יוסי, ולמה לית אינון אמרין ומדוע לא נחייב עליה שתיים, גם משום בתך לא תגלה וגם משום בת בתך לא תגלה? אמר ליה ר' יוסי אילו הוה כתיב לפני האיסור של בת בנה 'ערות' אשה ובת בתה לא תגלה, א"כ הוינן אמרין שיש כאן שתי איסורים, אבל היותו כתוב בתך לא תגלה (ערות אשה ובתה לא תגלה), ומיד אח"כ כתוב את בת בתך לא תגלה, ולא מוזכר לפני זה 'ערות', מכאן שהאיסור של נכדתו נמשך אחרי האיסור של בתו, וא"כ הם אסורים בלאו אחד.

מתרצת הגמ' שתני ר' ישמעאל שלומדים את זה מג"ש הנה שכתוב בנכדתו מן האונסין מאתה שכתוב בחמותו, דהיינו ר' ישמעאל מחלק את המילה 'אָתָהּ' וכאילו כתוב 'אָת' הן שזה מלשון הנה (אחת ביוונית), ובחמותו כתוב העונש שרפה "בֶּאֱשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאָתָהּ". שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו למדנו את האיסור לענין בת בתו, אבל בתו מניין שהיא אסורה על אביה? מתרצת הגמ' רב אמר שזה נלמד מק"ו, אם על בת בתו הוא מוזהר, לא כל שכן שהוא מוזהר על בתו? וכן אם על בת בתו הוא ענוש בשרפה, לא כל שכן שהוא ענוש על בתו?!

בעון קומי ר' אבהו הבא על בת בתו מן הנישואין שהיא בת בתו מן האונסין (דהיינו שהוא אנס אשה ונולד להם בת, ולבת הזאת נולדה בת, ואח"כ הוא חוזר ונשא את אנוסתו), האם הוא חייב עליה שתיים, כיון שהיא גם בת בתו מן האונסין וגם מן הנישואין? אמר לון ר' אבהו שכל שם בת הבת אחת, ולכך הוא חייב רק חטאת אחת. עוד בעון

מסכת פרק יא [ה"א - דף סב] **יבמות** רפא

ר' אבהו ר' לעזר בשם ר' הושעיה שני לאוין וכתת אחד – לאוין חולקין כריתות, מה טעמא [שמות ל] על בִּשְׂר אָדָם 'לֹא' יִסָּד וּבְמִתְכַּנְתּוֹ 'לֹא' תַעֲשֶׂהוּ כְּמֹהוּ, וּכְתִיב אִישׁ אִשׁ יִרְקַח כְּמֹהוּ וְאִשֶּׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זֶר וְנִכְרַת מֵעַמּוּי, הרי כאן שני לאוין וכתת אחד, לאוין חולקין כריתות.

וכר' ישמעאל, דר' ישמעאל אמר למידין מקל וחומר ואין עונשין מקל וחומר, מנן ליה? ואתיין כההיא דתני חזקיה [ויקרא כא] וּבַת כֹּהֵן כִּי תִחַל לְזִנוֹת, מה תלמוד לומר 'אִישׁ', להביא את הבא על בתו מן האונסין שתהא בשריפה, אמר ר' יוסי בר' בון אפילו לאזהרה את שמע מינה [ויקרא יט] אַל תִּחַלֵּל אֶת בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ. ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו: ומה טעמא דר' יהודה [דברים כג] לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אָבִיו – זו אשת אביו, וְלֹא יִגְלֶה כְּנָף אָבִיו – זו אנוסתו, מה מקיימין רבנן כְּנָף אָבִיו? תמן אמרין ולא ידעין מן מה שמועה,

מספיק שיהיה כתוב וּבַת כֹּהֵן כִּי תִחַל לְזִנוֹת, ומה תלמוד לומר 'אִישׁ' אלא להביא את הבא על בתו מן האונסין, שתהא בשריפה, דהיינו שהתורה באה לומר לך וּבַת אִישׁ מאנוסתו (שאינה בת אשתו) כִּי תִחַל לְזִנוֹת אֶת (עם) אָבִיהָ, בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף, אמר ר' יוסי בר' בון שאפילו לאזהרה את שמע מינה מהפסוק (ולא צריך ללמוד את האיסור מק"ו), שכתוב אַל תִּחַלֵּל אֶת בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ, היינו אל תזנה עם בתך.

ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו: מבארת הגמ' ומה טעמא דר' יהודה, כיון שכתוב לֹא יִקַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אָבִיו – זו אשת אביו, וכשכתוב וְלֹא יִגְלֶה כְּנָף אָבִיו – זו אנוסתו, כיון שזה סמוך לדין של אונס (הכתוב לפני זה). שואלת הגמ' ומה מקיימין וכיצד מבארים רבנן את מה שכתוב וְלֹא יִגְלֶה כְּנָף אָבִיו? אומרת הגמ' שתמן בבבל אמרין, אבל ולא ידעין מן מה אבל לא יודעים מי אמר את השמועה את החסבר

ר' אבהו אמר בשם ר' לעזר בשם ר' הושעיה שאם יש שני לאוין וכתת אחד, א"כ הלאוין חולקין את הכריתות והעושה את שני האיסורים, הוא חייב שתי חטאות, ואומרת הגמ' מה טעמא על איזה דין ר' הושעיה דיבר, על מה שכתוב לענין שמן המשחה, על בִּשְׂר אָדָם 'לֹא' יִסָּד, וּבְמִתְכַּנְתּוֹ 'לֹא' תַעֲשֶׂהוּ כְּמֹהוּ, וּכְתִיב אִישׁ אִשֶּׁר יִרְקַח כְּמֹהוּ, וְאִשֶּׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זֶר, וְנִכְרַת מֵעַמּוּי, הרי נאמרו כאן שני לאוין וכתת אחד, ועל זה אמר ר' הושעיה שהלאוין חולקין את הכריתות.

לעיל רב אמר שיודעים את האיסור של הבא על בתו מק"ו מבת בתו, וא"כ שואלת הגמ' אבל כר' ישמעאל, דר' ישמעאל אמר שאומנם למידין איסור מקל וחומר, אבל ואין עונשין מקל וחומר, א"כ מנן ליה שהבא על בתו שהוא בשרפה? מתרצת הגמ' ואתיין שר' ישמעאל מביא ולומד את האיסור כההיא דתני חזקיה שבעצם היה

מסכת פרק יא [ה"א - דף סב] יבמות

זו כנף הסמוכה לאביו, בלא כך אינו חייב עליה משום אשת אב? אמר ר' הילא להתרייא שאם התרו בה משום אשת אב – לוקה, משום כנף אב – לוקה, מודה ר' יהודה במכות, מודה ר' יהודה בקרבן, מודה ר' יהודה בשאר כל האנוסים, שהוא פטור, מודה ר' יהודה שאם קידשה שתפסו בה קידושין. ר' חגי' בעא קומי ר' יוסי מהו שיהא הוולד ממזר כר' יודה? א"ל לא יבא פצוע דפא וכרות שפכה הפסיק העניין, הפסיק העניין לעניין אשת אב? א"ל אשת אב בכלל כל העריות הייתה ויצאה מכללה ללמד על כל העריות לממזר, ותצא אשת אב ותלמד על כל העריות לממזר, ותצא אנוסה ותלמד על כל האנוסין לאיסור? אמר ליה, אשת אב בכלל כל העריות הייתה, ויצאת מכללה ללמד על כל העריות לממזר,

זה לומדים שאין ממזר אלא באיסור שהוא כאשת אב? א"ל ר' יוסי שהפסוק לא יבא פצוע דפא וכרות שפכה הפסיק העניין, ולכך אין ממזר מאנוסת אביו, א"ל ר' חגי' א"כ נאמר שהפסיק העניין גם לעניין אשת אב, וא"כ איך יכולים ללמוד מאשת אב מיהו ממזר? א"ל ר' יוסי שיש הבדל, שהרי אשת אב בכלל כל העריות הייתה היא היתה כתובה בפרשת העריות, ויצאה מכללה ונכתבה כאן, כדי ללמד על כל העריות לממזר (שממזר הוא הנולד מאיסור הדומה לאיסור אשת אב, כדלעיל), אבל אנוסת אביו לא היתה כתובה קודם, והיות זה לא כתוב סמוך לפרשת ממזרים, לכך לא יכולים ללמוד שיש ממזר מאנוסת אביו, המשיך ר' חגי' ושאל, אולי כשם שאמרנו שתצא אשת אב ותלמד על כל העריות לממזר, וא"כ כך נאמר שתצא אנוסה ותלמד על כל האנוסין לאיסור, ומדוע לעיל אמרנו שר' יהודה מודה בשאר האנוסות שהן מותרות? אמר ליה ר' יוסי שאשת אב בכלל כל העריות הייתה, ויצאת מכללה ללמד על כל העריות לומר מיהו ממזר,

הזה, שזו כנף הסמוכה הקרובה והזקוקה לאביו, דהיינו שהתורה אוסרת לבא על השומרת יבם של אביו, שואלת הגמ' וכי בלא כך (בלי האיסור הזה) הוא אינו חייב עליה משום אשת אב מחמת הזיקה? מתרצת הגמ' אמר ר' הילא שהתורה באה לומר לעניין ההתרייא (ההתראה) שאם התרו בה משום אשת אב – לוקה, וכן אם התרו בו משום כנף אב – לוקה. ואומרת הגמ' שמודה ר' יהודה במכות, שאינו לוקה על אנוסת אביו, כיון שאין עונשין על איסור הנלמד מסמובין, וכן מודה ר' יהודה בקרבן, שהבא על אנוסת אביו אינו מביא קרבן (כיון שאין בזה חיוב כרת), וכן מודה ר' יהודה בשאר כל האנוסים, שהבא על אנוסת אחיו או על אנוסת שאר קרוביו שהוא פטור, וכן מודה ר' יהודה שאם אחד קידש את האנוסת אביו שתפסו בה קידושין, כיון שאין בזה חיוב כרת. שואלת הגמ' ר' חגי' בעא קומי ר' יוסי מהו שיהא הוולד (של הבא על אנוסת אביו) ממזר כשיטת ר' יודה, כיון שזה כתוב סמוך לפסוק "לא יבא ממזר" (שמחמת

אית לך למימר הכא אנוסה בכלל כל האנוסין הייתה, ויצאת מכללה ללמד על כל האנוסין לאיסור?! ותצא אשת אב ותלמד על אנוסתה? אמר ליה אם אשת אב היא – אינה אנוסה, ואם אנוסה היא – אינה אשת אב.

הלכה ב

מתני' גיורת שנתגיירו בניה עמה לא חולצין ולא מייבמין, אפי' הורתו של ראשון שלא בקדושה ולידתו בקדושה, והשני הורתו ולידתו בקדושה. וכן שפחה שנשתחררה בניה עמה.

גמ' והלא הגר חייב על אמו ואינו חייב על אביו דברי ר' יוסי הגלילי, ר' עקיבה אומר [ויקרא כ] אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל, את שהוא חייב על אביו חייב על אמו, ואת שאינו חייב על אביו אינו חייב על אמו, מודה ר' עקיבה בשתוקי שהוא חייב

גמ' תני, "אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל דְּמִיּוּ בּוֹ" מה תלמוד לומר (והלא כבר נאמר אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלַל אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ? אֵלֶּה) לפי שנאמר "וּמִקְלָל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת" (א"כ) יכול לא יהיה חייב עד שיקלל שניהם בבת אחת? תלמוד לומר ("אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל") אביו קלל אמו קלל (דהיינו פעם אחת התורה הסמיכה את הקללה לאביו ופעם אחת לאמו, מכאן שהמקלל) אפילו אחד מהם (חייב), **והלא** (והיות שחייבים גם כשמקללים את אחד מההורים, לכך גם) **הגר חייב על קללת אמו** הגם שהוא אינו חייב על קללת אביו (כיון שאין לגר יחוס לאביו), **דברי ר' יוסי הגלילי**, אבל ר' עקיבה אומר שהיות וכתוב **אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל**, מכאן שאת (מי) שהוא חייב על קללת אביו הוא חייב על קללת אמו, ואת (ומי) שאינו חייב על קללת אביו אינו חייב על קללת אמו, ולכך גר פטור על קללת אמו, אבל מודה ר' עקיבה בשתוקי (היינו הנולד מן הזנות, שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו) שהוא חייב

אבל וכי אית לך למימר הכא שאנוסה בכלל כל האנוסין הייתה, ויצאת מכללה ללמד על כל האנוסין לאיסור?! והרי רק כאן נאמר האיסור של אנוסת אביו, ולכך זה לא יכול ללמד על שאר האנוסות, המשיך ר' חגי ושאל, אולי נאמר שתצא אשת אב ותלמד על אנוסתה (על אנוסת אביו) שהיא אסורה, שהרי אנוסת אביו דומה לאשת אב? אמר ליה ר' יוסי, שאנוסה לא דומה לאשת אב כלל, כיון שאם אשת אב היא – אינה אנוסה, ואם אנוסה היא – אינה אשת אב.

הלכה ב

מתני' גיורת שנתגיירו בניה עמה, לא חולצין ולא מייבמין, ואפי' אם הורתו של הראשון היתה שלא בקדושה ולידתו בקדושה, ושל השני הורתו ולידתו היתה בקדושה, דהיינו הגם ששניהם נולדו לאחר הגירות, הם לא חולצים ומייבמים זה לאשתו של זה. וכן שפחה שנשתחררה בניה עמה, לא חולצין ולא מייבמין.

מסכת פרק יא [ה"ב - דף סב] יבמות

רפד

על אמו אף על פי שאינו חייב על אביו. ר' יעקב בר אחא ר' יסא בשם ר' יוחנן, מה פליגין בגר שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, אבל בגר שהיתה הורתו ולידתו שלא בקדושה, אף ר' יוסי הגלילי מודה.

ר' יסא אזל לחמץ, אתון ושאלון ליה אילין דבר עשתין גירין מהו שייבמו? אמר לון כן אמר ר' יוחנן אסור, הוון בעיין מימר באשה שיש לה בנים, אבל באשה שאין לה בנים מה נפשך אשת אחיו – ייבם, ואם אינה אשת אחיו – יהא כנושא אשה מן השוק, אתא ר' יעקב בר אחא בשם ר' יצחק בן נחמן אפילו כן אסור, שלא יהו אומרינן מצות ייבום ראינו בגרים, במה דברים אמורים בזמן שהכירה משנתגייר, אבל אם לא הכירה משנתגייר – כל עמא מודיי שהוא כנושא אשה מן השוק. גר שנתגייר והיה נשוי אשה ובתה או אשה ואחותה, כונס אחת ומוציא אחת,

נאמר שממה נפשך היא מותרת, שהרי אם היא נחשבת כאשת אחיו, א"כ שייבם אותה, ואם היא אינה נחשבת לאשת אחיו, א"כ שזה יהא כנושא אשה מן השוק, שהיא מותרת לו, אבל כאשר אתא ר' יעקב בר אחא הוא אמר בשם ר' יצחק בן נחמן שאפילו כן (באשה שאין לה בנים) אסור לייבם אותה, כדי שלא יהיו אומרינן שמצות ייבום ראינו בגרים, ואז אם אחד יקדש אותה, יאמרו שלא חלו בה הקידושין, שהרי היא יבמה לשוק. ואומרת הגמ' במה דברים אמורים שאסור לגר לשאת את אשת אחיו, דוקא בזמן שאחיו הכירה (בא עליה) משנתגייר, אבל אם לא הכירה משנתגייר, בזה כל עמא מודיי שהוא כנושא אשה מן השוק, שהרי אחיו עדיין לא קידש אותה לאחר שהתגייר. תני, גר שנתגייר, והיה נשוי אשה ובתה או אשה ואחותה, א"כ הוא כונס אחת ומוציא אחת, כדי שלא יבואו להתיר עריות בישראל,

על קללת אמו אף על פי שאינו חייב על קללת אביו, כיון שהוא מצווה על קללת אביו אלא שהוא אינו יודע מיהו, משא"כ לעניין גר אין לו אב כלל. ואמר ר' יעקב בר אחא שר' יסא אמר בשם ר' יוחנן, מה פליגין היכן המחלוקת בין ר"ע לר' יוסי הגלילי, בגר שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, אבל בגר שהיתה הורתו ולידתו שלא בקדושה, בזה אף ר' יוסי הגלילי מודה שאינו חייב על קללת אמו, כיון שהוא אינו מתייחס אחריה, שהרי הוא בקטן שנולד.

ר' יסא אזל לחמץ שם מקום בסוריא, אתון ושאלון ליה אילין דבר עשתין אלו ממשפחת עשתין, באו ושאלוהו גירין (גרים) מהו שייבמו את אשת אחיו? אמר לון, כן (כך) אמר ר' יוחנן שאסור, הוון בעיין מימר והם רצו לומר שרק באשה שיש לה בנים, בזה ר' יוחנן אסר לגר לשאת את אשת אחיו, אבל באשה שאין לה בנים, בזה

מסכת פרק יא [ה"ב - דף סב] יבמות רפה

במה דברים אמורים שלא הכיר אחת מהן משנתגייר, אבל הכיר אחת מהן משנתגייר, אותה שהכיר אשתו, ואם הכיר את שתיהן, כיון שהכיר הכיר. גר; אחותו בין מאב בין מאם יוציא דברי ר' מאיר, ר' יודה אומר אחותו מאם יוציא מאב יקיים, אחות אמו יוציא אחות אביו יקיים דברי ר"מ, ר' יודה אומר אחות אמו מאמה יוציא, אחות אמו מאביה יקיים, שאר כל העריות כנס אין מוציאין מידו, לא אמר אלא כנס, הא בתחילה אסור. גוי; אחותו בין מאב בין מאם יוציא דברי ר' מאיר, ר' יודה אומר אחותו מאם יוציא אחותו מאב יקיים. אחות אמו יוציא אחות אביו יקיים דברי ר' מאיר, ר' יודה אומר אחות אמו מאמה יוציא אחות אמו מאביה יקיים. אמר ר' חנין פשט הוא לן על דברי ר' מאיר [בראשית ב] על פן יעֶזב איש אֶת אִבּוֹ וְאֶת אִמּוֹ – הסמוך מאביו הסמוך מאמו, התיב ר' ביבי מעתה אחות

שהבריייתא לא אמרה אלא אם הוא כנס, שאז לא מוציאים ממנו, אבל הא בתחילה אסור לו לכנס. ואומרת הבריייתא שגוי הנשוי לאחותו בין מאב בין מאם יוציא דברי ר' מאיר, כיון שהגויים מוזהרים על העריות, אבל ר' יודה אומר שרק אם הוא נשוי לאחותו מאם יוציא, אבל אם הוא נשוי לאחותו מאב יקיים, כיון שאין לנכרים קורבה מאב, ואם הוא נשוי לאחות אמו יוציא, ולאחות אביו יקיים דברי ר' מאיר, כיון שאין לנכרים קורבה מאב, ור' יודה אומר שאם הוא נשוי לאחות אמו מאמה או יוציא, אבל אם הוא נשוי לאחות אמו מאביה יקיים. ומבאר הגמ' מדוע לר"מ גוי אסור באחותו מאביו, והרי אין לנכרים קורבה מאב, אמר ר' חנין פשט הוא לן (ברור לנו להסביר) על דברי ר' מאיר, שכיון שכתוב על פן יעֶזב איש אֶת אִבּוֹ וְאֶת אִמּוֹ, מכאן שצריך לפרוש מהסמוך (מקורב שלו) מאביו ומהסמוך מאמו, ולכך גם אחותו מאביו אסורה על הנכרי, שואלת הגמ' התיב ר' ביבי א"כ מעתה מעכשיו נאמר שאחות

במה דברים אמורים שהוא יכול לבחור את מי לכנס, דוקא כשלא הכיר (בא על) אחת מהן משנתגייר, אבל אם הוא הכיר אחת מהן משנתגייר, א"כ אותה שהכיר היא אשתו, ואת השניה הוא צריך להוציא, ואם הוא הכיר את שתיהן, כיון שהכיר הכיר, והוא לא צריך לגרש אף אחת מהן, כיון שבדיעבד חכמים לא גזרו (וי"א שכוונת הבריייתא לומר שהוא יכול לגרש את איזה מהן שירצה, ולאו דוקא את השניה שהכיר). ואומרת הבריייתא גר הנשוי לאחותו (בהיותו נכרי) בין מאב בין מאם יוציא דברי ר' מאיר, ר' יודה אומר אחותו מאם יוציא, אבל אחותו מאב יקיים, כיון שאין לנכרים קורבה מאב. ואם הוא היה נשוי לאחות אמו יוציא, ולאחות אביו יקיים דברי ר"מ, ר' יודה אומר שרק אם הוא נשוי לאחות אמו מאמה או יוציא, אבל אם הוא נשוי לאחות אמו מאביה יקיים, ואם הוא היה נשוי לשאר כל העריות (המותרים לבני נח ואסורים לישראל). אם כנס אותן לאחר שהתגייר אין מוציאין מידו, ואומרת הגמ'

מסכת פרק יא [ה"ב - דף סג] יבמות

רפו

אביו אסורה שהיא סמוכה לאביו, אחות אמו תהא אסורה מפני שהיא סמוכה לאמו, התיב ר"ש בריה דר' אייבו והכתיב [שמות ו] וַיִּקַּח עֲמֶרְם אֶת יוֹכָבֵד דִּדְתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה, מעתה אפי' כבני נח לא היו ישראל נוהגין? אמר ר' הילא בסמוך לו מאביו בסמוך לו מאמו, מתיבין לר' מאיר והכתיב [בראשית כ] וְגַם אֶמְנָה אַחֲתִי בֵת אָבִי הוּא אֵף לֹא בֵת אֶמִּי? אמר להן ר' מאיר משם ראייה, לא?! וְתָהִי לִי לְאִשָּׁה. מאי כדון? אמר ר' יוסה כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה בני נח מוזהרין עליה, וכל ערוה שאין ב"ד ממיתין עליה אין בני נח מוזהרין עליה, התיבון הרי אחותו, הרי בית דין של ישראל אין ממיתין עליה, ובני נח מוזהרין עליה? ר' הילא בשם ר' שמעון בן לקיש [דברים יח] וּבְגִלָּל הַתּוֹעֵבֶת הָאֵלֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךְ, מלמד שאין הקב"ה עונש אלא אם כן הזהיר.

ידע ששרה אשתו של אברהם, אלא ע"כ שאברהם אבינו אמר לאבימלך ששרה מותרת לי לאשה, כיון שהיא בתו של אחי הרן, שהוא אחי רק מאב ולא מאם. שואלת הגמ' ומאי כדון ומה ההלכה? אמר ר' יוסה כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה – בני נח מוזהרין עליה (אומנם יש עריות מצד האב שב"ד ממיתין עליה ומותרים לבני נח, וזה מכיון שאין לנכרים קירבה מצד האב), וכל ערוה שאין ב"ד ממיתין עליה – אין בני נח מוזהרין עליה, שואלת הגמ' התיבון הרי הבא על אחותו, הרי בית דין של ישראל אין ממיתין עליה, והיא רק בכרת, ואפי"ה בני נח מוזהרין עליה? וכן הקשה ר' הילא בשם ר' שמעון בן לקיש, הרי שנינו בברייתא לענין איסור כישוף, שהיות וכתוב וּבְגִלָּל הַתּוֹעֵבֶת הָאֵלֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפְּנֵיךְ, מכאן שבני נח מוזהרים על הכישוף, שהרי (כבר שנינו במקום אחר) "מלמד שאין הקב"ה עונש אלא אם כן הזהיר", וא"כ ע"כ שהקב"ה הזהיר אותם על

אביו תהא אסורה מפני שהיא סמוכה לאביו, וכן אחות אמו תהא אסורה מפני שהיא סמוכה לאמו, והרי ר"מ עצמו התיר את אחות אביו? אבל התיב השיב ר"ש בריה דר' אייבו על דברי ר' ביבי, איך הוא רוצה לאסור את אחות אביו, והכתיב וַיִּקַּח עֲמֶרְם אֶת יוֹכָבֵד דִּדְתּוֹ (אחות אביו) לוֹ לְאִשָּׁה, ואם תאמר שאחות אביו אסורה על בני נח, א"כ מעתה שעמרם נשא את יוכבד, אפי' כבני נח לא היו ישראל נוהגין? אלא אמר ר' הילא שר"מ אסר רק בסמוך לו (היינו אחותו) מאביו ובסמוך לו מאמו, אבל קרובותיו מאביו מותרות לבני נח, שואלת הגמ' מתיבין (הק') לר' מאיר שאסר את אחותו מאביו (על בני נח), והכתיב שאברהם אבינו אמר על שרה וְגַם אֶמְנָה אַחֲתִי בֵת אָבִי הוּא אֵף לֹא בֵת אֶמִּי, וא"כ מוכח שאחותו מאביו מותרת לבני נח? אמר להן ר' מאיר, שלחיפך משם ראייה לדבריי, שהרי וכי לא כתיב וְתָהִי לִי לְאִשָּׁה, ומדוע אברהם אבינו אמר לאבימלך את זה, והרי הוא כבר

ר' אידי אמר קומי ר' יוסי בשם רב חסדא עבד מותר באחותו, אמר ליה שמעת אפילו מאם? אמר ליה אין, אמר ליה והתנינן וכן שפחה שנשתחררו בניה עמה? לחליצה ולייבום. ר' פינחס אמר קומי ר' יוסי בשם ר' יוסי עבד שבא על אמו חייב חטאת [ויקרא א] ואמרף אלהם לרבות עבדים, או נאמר לחלבין איתאמרת? מה מצינו בזיקת אם שעשה בה צד שנתגיירה כצד שלא נתגיירה, אף שפחה נעשה בה צד שנשתחררה כצד שלא נשתחררה.

הלכה ג

מתני' חמש נשים שנתערבו וולדותיהן, הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו,

חייס), כיון שכתוב בתחילת פרשת הקרבנות "דבר אל בני ישראל ואמרף אלהם" שבעצם מילים אלו מיותרות, אלא זה בא לרבות את העבדים, שמביאים קרבן חטאת על חטאתם, שואלת הגמ' אומנם התורה ריבתה את העבדים לחטאת, אבל או נאמר (אולי נאמר) שרק לחלבין איתאמרת, אבל אולי הם לא התרבו לאיסור עריות (כיון שאין להם יחוס)? מתרצת הגמ' שכוונת ר' פנחס לומר שיש להם עריות מדרבנן, כמו מה שמצינו בזיקת אם של גר, שעשה בה צד שנתגיירה כצד שלא נתגיירה, ולכך הגר אסור באמו, הגם שהוא כקטן שנולד, אף בשפחה נעשה בה צד שנשתחררה כצד שלא נשתחררה, ולכך העבד אסור באמו.

הלכה ג

מתני' חמש נשים שנתערבו וולדותיהן, והגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו בלי בנים,

הכישוף, וא"כ היות שכתוב בסוף פרשת העריות "כי את כל התועבת האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ, ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם" א"כ ע"כ שהקב"ה הזהיר אותם על כל העריות, גם על אלו שאין בהם מיתת ב"ד, וא"כ ק' על ר' יוסה, והגמ' לא מתרצת את השאלות האלו.

ר' אידי אמר קומי ר' יוסי בשם רב חסדא שעבד מותר באחותו, אמר ליה ר' יוסי האם שמעת שהעבד מותר אפילו באחותו מאם? אמר ליה אין, כיון שאין לו חייס כלל (העבד משול לחמור), אמר ליה ר' יוסי והתנינן וכן שפחה שנשתחררו בניה עמה, ולכא' כוונת המשנה לומר שהדין שיש לגר יש לעבד? א"ל ר' אידי שהמשנה מדברת רק לעניין חליצה ולייבום, שהם לא חולצים. ר' פינחס אמר קומי ר' יוסי (האמורא) בשם ר' יוסי (התנא), עבד שבא על אמו חייב חטאת (ר' פנחס סובר שיש לעבדים

מסכת פרק יא [ה"ד - דף סג] יבמות

ארבעה חולצין לאחת ואחד מייבם, הוא ושלשה חולצין לאחת ואחד מייבם, נמצאו ארבע חליצות וייבום לכל אחת ואחת.

גמ' ארבעה חולצין לאחת ואחד מייבם: בכל אתר את אמר אין חליצה אחר חליצה, והכא את אמר הכין? כאן בודאי כאן בספק. בכל אתר את אמר בכל מקום שאין אמר ייבם אין אומר חלוצין, והכא את אמר אכין? כאן בודאי כאן בספק.

הלכה ד

מתני' האשה שנתערב וולדה בוולד כלתה, הגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו, בני הכלה חולצין ולא מייבמין, שהוא ספק אשת אחיו ואשת אחי אביו, ובני הזקינה או חולצין או מייבמין, שהוא ספק אשת אחיו

הראשונים חולצים ולא מייבמים? מתרצת הגמ' שזה לא ק' כלל, כיון שכאן בודאי, ובוזה אומרים שכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה, וכאן בספק, ולכך הראשונים רק חולצים ולא מייבמים, כדי שלא לפגוע ביבמה לשוק.

הלכה ד

מתני' האשה שנתערב וולדה בוולד כלתה, והגדילו התערובות ונשאו נשים ומתו בלי בנים, א"כ האחים לנשי בני הכלה חולצין ולא מייבמין, מפני שהוא (המקרה הזה) ספק אשת אחיו (שהיא ראויה ליבום) וספק שהיא אסורה עליהם משום אשת אחי אביו, אבל ולנשי בני הזקינה או חולצין או מייבמין, מפני שהוא ספק אשת אחיו (החייבת ביבום)

א"כ ארבעה חולצין (אח אחד מכל משפחה ומשפחה) לאחת ואחד מייבם (אבל אסור לראשונים לייבם, כיון שהיא בספק יבמה לשוק). ואח"כ הוא היינו המייבם ושלשה אחרים חולצין לאחת ואחד מייבם, א"כ נמצאו ארבע חליצות וייבום לכל אחת ואחת מהנשים של התערובות.

גמ' ארבעה חולצין לאחת ואחד מייבם: שואלת הגמ' בכל אתר בכל מקום את אמר שאין חליצה אחר חליצה, והכא את אמר הכין שארבעה חולצין לאחת? מתרצת הגמ' שזה לא ק' כלל, כיון שכאן בודאי, ובוזה אין חליצה אחר חליצה, וכאן בספק, ולכך כל הספיקות צריכים לחלוץ לה. שואלת הגמ' בכל אתר בכל מקום את אמר שבכל מקום שאין אמרים לו לייבם אין אומרים לו לחלוץ, והכא את אמר אכין שהארבעה

מסכת פרק יא [ה"ה - דף סג] יבמות רפט

ואשת בן אחיו. מתו כשירין, התערובות לבני הזקנה חולצין ולא מייבמין, שהיא ספק אשת אחיו ואשת אחי אביו, ובני הכלה אחד חולצין ואחד מייבם. **גמ'** אמר ר' יוחנן כיני מתניתא 'לנשי' בני הכלה, 'לנשי' בני הזקנה. **ובני הזקנה או חולצין או מייבמין:** אמר ר' חגיגי זאת אומרת שמותר אדם לישא את אשת בן אחיו.

הלכה ה

מתני' כהנת שנתערב וולדה בוולד שפחתה, הרי אלו אוכלין בתרומה, וחולקין חלק אחד בגורן, ואין מטמאין למתים, ואין נושאים נשים – בין כשירות בין פסולות.

גמ' הרי אלו אוכלין בתרומה: שכן עבדי כהנים אוכלין בתרומה. **וחולקין חלק אחד על הגורן:** הדא היא דתני ר' חיייה נשים ועבדים אינן חולקין

ויתבטל מצות יבום.

הלכה ה

מתני' כהנת שנתערב וולדה בוולד שפחתה, שאז כל ולד הוא ספק עבד כהן ספק כהן, ולכך הרי אלו אוכלין בתרומה, כיון שגם עבד כהן אוכל בתרומה, **וחולקין חלק אחד בגורן,** כששניהם באים כאחד, ואין מטמאין למתים, ואין נושאים נשים – **בין כשירות (ישראלית) בין פסולות ממזרת ונתינה.**

גמ' הרי אלו אוכלין בתרומה: שכן (כיון) עבדי כהנים אוכלין בתרומה.

וחולקין חלק אחד על הגורן: אומרת הגמ' הדא היא דברי המשנה שהם מקבלים חלק אחד רק כששניהם באים כאחד, זה כדתני ר' חיייה שנשים ועבדים אינן חולקין

וספק אשת בן אחיו (שהיא מותרת לנישואין). ואם מתו האחים הכשירין (הוורדאיים), א"כ התערובות לבני הזקנה חולצין ולא מייבמין, מפני שהיא ספק אשת אחיו ואשת אחי אביו, ובני הכלה אחד חולצין ואחד מייבם, מפני שהיא ספק אשת אחיו החייבת ביבום וספק אשת בן אחיו שהיא מותרת להינשא לו.

גמ' אמר ר' יוחנן כיני מתניתא כוונת המשנה כשאמרה "בני הכלה חולצין ולא מייבמין" היינו 'לנשי' בני הכלה, וכן כשהמשנה אמרה "ובני הזקנה או חולצין או מייבמין" היינו 'לנשי' בני הזקנה.

ובני הזקנה או חולצין או מייבמין: אמר ר' חגיגי זאת אומרת מהמשנה מוכח שמותר אדם לישא את אשת בן אחיו, ולא חוששים שמא הוא ימות בלי בנים,

מסכת פרק יא [ה"ו - דף סד] יבמות

על הגורן, אבל נותנין להן מתנות כהונה ולויה מתוך הבית.

ואין נושאים נשים לא כשירות ולא פסולות: לא כשירות – מפני הפסול, ולא פסולות – מפני הכשר. מהו שיביאו מנחה אחת ותהא קריבה בכליל? תני מביאין מנחה אחת ומתנין עליה, ותהא קריבה בכליל. מהו שיביאו שתי מנחות – אחת קריבה בכליל ואחת נקמצת ונאכלת? תני מביאין שתי מנחות, אחת קריבה בכליל ואחת נקמצת ונאכלת. מהו שיעידו עדות אחת – ותעלה להם עדות אחת, או ייבא כהניא דמר ר' זעירא רב יצחק בשם רב אסי מאחר שאילו ימצאו העדים זוממין אין נהרגין, ואין ההורג נהרג, אף הכא כן.

הלכה ו

מתני' הגדילו התערובות ושיחררו זה את זה, נושאים נשים ראויין לכהונה, ואינן

והאחת קריבה בכליל והאחת נקמצת ונאכלת. שואלת הגמ' ומהו ששניהם יעידו עדות אחת ותעלה להם לעדות אחת כעד אחד, (וב"ד יתנו שהם מקבלים רק את העד הכשר, ולא מצרפים את העבד לעדות, כדי שהעבד לא יצטרף לעדות ויפסול את כל העדות), או ייבא או שיהיה בזה כהניא דאמר ר' זעירא רב יצחק בשם רב אסי שכל עדות שאי אפשר להזימה, מאחר שאילו ימצאו העדים זוממין אין נהרגין, ולכך אין ההורג נהרג, וא"כ אף הכא כן, לא יכולים לקבל אותם לעדות, כיון שאם יזימו אותם, כל אחד מהם הוא בספק שמא הוא העבד, שהוא פסול לעדות.

הלכה ו

מתני' הגדילו התערובות ושיחררו זה את זה, וא"כ כל אחד מהם הוא בספק כהן ספק עבד משוחרר, ולכך הם נושאים נשים הראויין לכהונה, ואינן

על הגורן (האשה לא מקבלת תרומה בגורן כדי שלא יבואו להתייחד איתה, והעבד לא מקבל תרומה בגורן כדי שלא יבואו לומר שהוא כהן). אבל נותנין להן מתנות כהונה ולויה מתוך הבית, כיון שאין את החששות שאמרנו.

ואין נושאים נשים לא כשירות ולא פסולות: מבארת הגמ' לא כשירות – מפני הפסול שהוא אסור בישראלית, ולא פסולות – מפני הכשר שהוא אסור באשה פסולה. שואלת הגמ' מהו שיביאו מנחה אחת, ויתנו שהיא שייכת לכהן שביניהם, ותהא קריבה בכליל, כמנחת כהן? אומרת הגמ' שתני שהם מביאין מנחה אחת ומתנין עליה, ותהא קריבה בכליל. שואלת הגמ' ומהו שיביאו שתי מנחות, ויתנו שאחת שייכת לכהן שביניהם והאחת שייכת לעבד שביניהם, והאחת קריבה בכליל כמנחת כהן, ואחת נקמצת ונאכלת כמנחת ישראל? אומרת הגמ' שתני שהם מביאין שתי מנחות,

מסכת פרק יא [ה"ו - דף סד] יבמות רצא

מיטמאין למתים, ואם ניטמאו אין סופגין את הארבעים, ואינן אוכלין בתרומה, ואם אכלו אינן משלמין קרן וחומש, ואינן חולקין על הגורן, ומוכרין את התרומה והדמים שלהן, ואינן חולקין בקדשי המקדש, ואין נותנין להן קדשים, ואין מוציאין את שלהן מידיהן, ופטורין מן הזרוע והלחיים והקיבה, ובכורן יהא רועה עד שיסתאב, ונותנין עליהן חומרי ישראל וחומרי כהנים.

גמ' הגדילו התערובות ושיחררו זה את זה: לשעבר, הא לכתחילה לא, כיני מתניתא מותר לשחרר בתחילה, אף ר' יוסי הגלילי אמר אסור לשחרר מודה הוא הכא שהוא מותר, מפני תיקון הוולד.

והקיבה, ובכורן (אפי' בזמן בית המקדש) יהא רועה עד שיסתאב (עד שיפול בו מום) והם אוכלים אותו, ונותנין עליהן חומרי ישראל וחומרי כהנים, דהיינו שאם הם מביאים קרבן מנחה, היא נקמצת כיון שיתכן שהמקריב הוא ישראלי, אבל שייריה לא נאכלים, כיון שיתכן שהמקריב הוא כהן, אלא מפזרים את השירים על בית הדשן ונשרפים שם.

גמ' הגדילו התערובות ושיחררו זה את זה: אומרת הגמ' שמשלשן המשנה משמע שהמשנה מדברת רק בלשעבר רק אם הם שיחררו זה את זה, הא אבל לכתחילה הם לא משחררים זה את זה, כיון שיש איסור לשחרר עבד כנעני, אבל אומרת הגמ' שאין זה כוונת המשנה, אלא כיני מתניתא כוונת המשנה לומר שמותר לשחרר בתחילה (לכתחילה), ואף ר' יוסי הגלילי שאמר שאסור לשחרר עבד כנעני (משום שנאמר "לעלם בהם תַעֲבֹדוּ"), אבל מודה הוא הכא שהוא מותר, מפני תיקון הוולד כדי שיוכלו להתחתן ולהביא ילדים.

מיטמאין למתים, ואם ניטמאו אין סופגין את הארבעים, ואינן אוכלין בתרומה, ואם אכלו אינן משלמין קרן וחומש, הגם שישראלי האוכל תרומה בשוגג צריך להפריש פירות כנגד מה שאכל ועוד חומש, והם נעשים לתרומה, ונותנם לכהן, ובזה הוא מתכפר, אבל כאן היות וכל אחד מהן הוא ספק כהן, א"כ הכהנים לא יכולים לתבוע ממנו על אכילת התרומה, שהרי המוציא מחבירו עליו הראיה, לכך הם פטורים לגמרי (וי"א שהם מפרישים את תשלום התרומה כדי להתכפר, אלא שהם מוכרים את זה לכהן), ואינן חולקין על הגורן, כיון שהם אסורים באכילת התרומה, אבל ומוכרין את התרומה שלהם, והדמים שלהן, ואינן חולקין בקדשי המקדש, אפי' לא בעורות, הגם שזה חולין, ואין נותנין להן קדשים, כגון בכור או חרמים, ואין מוציאין את הקדשים שלהן מידיהן, דהיינו שאם יש להם קרבן להקריב, הם יכולים לתת אותו להקרבה לאיזה כהן שהם רוצים, ואת הבשר יתנו לאיזה כהן שהם רוצים, והעור שלהם, ופטורין מן הזרוע והלחיים

נושאים נשים ראויין לכהונה: מהו ראויות – לא פסולות.

ואין מוציאין את שלהן מידיהן: תני, מניין לכהן שהוא מקריב קרבנותיו בכל משמר שירצה, תלמוד לומר [דברים יח] **וְכָא בְּכָל אֹת נִפְשׁוֹ וְשִׁירָתוֹ**, ומניין שעבודתה ועורה שלו, תלמוד לומר [במדבר ה] **וְאִישׁ אֶת קִדְּשׁוֹ לֹא יִהְיֶה**, היה זקן או חולה נותנו לכל משמר שירצה ועורן ובשרן שלו, היה טמא ובעל מום נותנין לאנשי המשמר ועורן ובשרן עליהן. אילין בני התערובות מה את עבד לחון, כזקן וכחולה או כטמא ובעל מום? מסתברא מיעבדינון כטמא ובעל מום, ומתניתא עבדא לון כזקן וכחולה, דתנינן אין מוציאין את שלו מידו.

הלכה ז

מתני' מי שלא שהת אחר בעלה שלשה חדשים ונישאת וילדה, ואין ידוע אם בן תשעה לראשון, אם בן שבעה לאחרון, היו לה בנים מן הראשון

אליהם, האם כזקן וכחולה או כטמא ובעל מום? ואומרת הגמ' שאומנם מסתברא מיעבדינון שהסברא אומרת שדינם כטמא ובעל מום, שהרי הם לא יכולים להקריב בעצמם, אבל ומתניתא עבדא לון כזקן וכחולה, דתנינן שהרי שנינו שאין מוציאין את שלו מידו, והטעם הוא כיון שהוא ספק כהן, ולכך הגם שכעת הוא לא יכול להקריב מחמת הספק שמא הוא עבד משוחרר, אבל הוא יכול לעשות שליח.

הלכה ז

מתני' מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונישאת וילדה, ואין ידוע אם הוולד הזה הוא בן תשעה חודשי הריון והוא בנו של הבעל הראשון, אם הוא בן שבעה חודשי הריון והוא בנו של הבעל האחרון, והוולד הספק הזה נשא אשה ומת, והיו לה (לאמו) בנים מן הראשון

נושאים נשים ראויין לכהונה: מבארת הגמ' מהו נשים הראויות, היינו שהן לא פסולות לכהונה, שהן לא גרושות או חלוצות וכו'. ואין מוציאין את שלהן מידיהן: תני, מניין לכהן שהוא מקריב קרבנותיו בכל משמר שירצה, תלמוד לומר **וְכָא בְּכָל אֹת נִפְשׁוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְשִׁירָתוֹ**, ומניין שעבודתה (בשרה) ועורה שלו, ולא של אנשי המשמר, תלמוד לומר **וְאִישׁ אֶת קִדְּשׁוֹ לֹא יִהְיֶה**, וכן אם הוא היה זקן או חולה שקשה לו להקריב בעצמו, הוא נותנו לכל כהן של איזה משמר שירצה להקריבו, ועורן ובשרן שלו, אבל אם הכהן היה טמא ובעל מום, שהוא לא ראוי להקריב בעצמו, א"כ הוא לא יכול לעשות שליח, ולכך הם נותנין לאנשי המשמר להקריבו ועורן ובשרן עליהן (שלהם) של אנשי המשמר. שואלת הגמ' אילין (אלו) בני התערובות מה את עבד לחון איך אנחנו מתייחסים

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סד] יבמות רצג

בנים מן השני, חולצין ולא מייבמין, וכן הוא להן חולץ ולא מייבם, היו לו אחין מן הראשון ואחין מן השני שלא מאותה האם – הוא חולץ ומייבם, והן אחד חולץ ואחד מייבם.

היה אחד ישראל ואחד כהן, נושא אשה הראויה לכהן, ואינו מיטמא למתים, ואם ניטמא אינו סופג את הארבעים, ואינו אוכל בתרומה, ואם אכל אינו משלם קרן וחומש, ואינו חולק על הגורן, ומוכר את התרומה והדמין שלו, ואינו חולק בקדשי המקדש, ואין נותנין לו קדשים, ואין מוציאין את שלו מידו, ופטור מן הזרוע והלחיים והקיבה, ובכורו יהא רועה עד שיסתאב, ונותנין עליו חומרי ישראל וחומרי כהנים. היו שניהן כהנים, הוא אונן עליהן והן אוננין עליו, הוא אינו מיטמא להן, והן אינן מיטמאין לו, הוא לא יורש אותן אבל הן יורשין אותו, ופטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה, ועולה במשמרו של זה ושל זה, ואינו חולק, ואם היו שניהן במשמר אחד נוטל חלק אחד.

ומידו, ופטור מן הזרוע והלחיים והקיבה, ובכורו יהא רועה עד שיסתאב, ונותנין עליו חומרי ישראל וחומרי כהנים, הכל כדלעיל.

היו שניהן (שני הבעלים) כהנים, א"כ כשהם ימותו, הוא אונן עליהן ואינו עובד בבית המקדש ואינו אוכל באותו היום בקדשים, וכן הן אוננין עליו, הוא אינו מיטמא להן, והן אינן מיטמאין לו, כיון שיש ספק על כל אחד מהם שמא אינו אביו, הוא לא יורש אותן, כיון שהאחים דוחים אותו ואומרים לו שאתה הבן של השני, אבל הן יורשין אותו אם אין לו בנים, ושניהם חולקים בירושה, ופטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה, ועולה במשמרו של זה ושל זה לעבוד בבית המקדש, אבל ואינו חולק בקדשים, כיון שכל משמר ומשמר דוחים אותו שהוא שייך למשמר האחר, ואם היו שניהן (שני הבעלים) במשמר אחד, א"כ הוא נוטל חלק אחד.

ובנים מן השני, א"כ אָחיו (מכל אבא) חולצין כיון שאולי הוא אָחיו ולא מייבמין כיון שאולי הוא אחיו רק מאמו, שהוא אסור עליו, וכן הוא להן (אם אחד מהם מת בלי בנים) חולץ ולא מייבם, ואם היו לו אחין מן הראשון ואחין מן השני שלא מאותה האם ומתו, א"כ הוא חולץ או מייבם, כיון שזה ספק יבום ספק אשה מן השוק, ואם הוא מת, א"כ הן (האחים) אחד חולץ ואחד מייבם.

היה בעל אחד ישראל ואחד כהן, א"כ הולד הספק הזה שהוא ספק כהן ספק ישראלי, נושא אשה הראויה לכהן, ואינו מיטמא למתים, ואם ניטמא אינו סופג את הארבעים, ואינו אוכל בתרומה, ואם אכל אינו משלם קרן וחומש, ואינו חולק על הגורן, ומוכר את התרומה והדמין שלו, ואינו חולק בקדשי המקדש, ואין נותנין לו קדשים, ואין מוציאין את שלו

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סד] יבמות

רצד

גמ' היו שניהן כהנים וכו': מה נן קיימין, אם לאחר מיתה לית יכול – דתנינן הוא אונן עליהן והן אוננין עליו, אלא בשגירש, ניהא לשני אינו מטמא שאני אומר בנו של ראשון הוא, לראשון למה אינו מטמא, מה נפשך – בנו הוא יטמא לו, אם אינו בנו – חלל הוא, ומה בכך שיטמא? אלא בשאנס, לא כן אמר ר' בא בשם אבא בר ירמיה אנוסה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים, וסברנן מימר כרבנן והכא כר' יוסי אנן קיימין.

הוא אונן עליהן והן אוננין עליו: תני ר' חייה אוננין ומיטמאין על הספק, אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן הוא אונן עליהן והן אוננין עליו, ר' אשייאן בר יקום הוה ליה עובדא, שאול לר' יסא אמר ליה לית צריך, אמר ליה והתנינן

ההבחה רק כשאשה יוצאת מבעלה שע"י נישואין, ולא ע"י זנות? מתרצת הגמ' וסברנן מימר והסבירו בני הישיבה לומר, שהמשנה הולכת כרבנן שאומרים שגם אנוסה צריכה להמתין שלשה חדשים לפני שתינשא לאחר, והכא (ור' בא) כר' יוסי אנן קיימין, ור' יוסי סובר שאנוסה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים לפני שתינשא לאחר.

הוא אונן עליהן והן אוננין עליו: תני ר' חייה שאוננין ומיטמאין על הספק על וולד שיש ספק לגביו האם הוא נפל או שהוא וולד של קיימא (אלא שקרה מקרה שהוא מת), אמר ר' יוסי שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו במשנה "הוא אונן עליהן והן אוננין עליו" הגם שיש ספק האם הוא קרוב שלו או לא, וא"כ גם על ספק נפל מתאבלים, ואם קרוביו היו ישראלים, הם מצווים להיטמאות עליו. ואומרת הגמ' שלר' אשייאן בר יקום הוה ליה עובדא שמת לו בן סמוך ללידתו, ושואל לר' יסא האם הוא צריך להתאבל עליו, ואמר ליה שלית צריך, כיון שלא מתאבלים על ספק נפל, אמר ליה והתנינן

גמ' היו שניהן כהנים וכו': שואלת הגמ' מה אנן קיימין איך מדובר כאן, אם האשה נישאת לשני לאחר המיתה של הראשון, לית יכול לא יתכן לומר כך, דתנינן הוא אונן עליהן והן אוננין עליו, וא"כ מוכח ששניהם עדיין חיים, אלא תאמר שמדובר בשהראשון גירש את אשתו, א"כ זה ניהא (מובן) שהוולד הזה לשני אינו מטמא, כיון שאני חושש ואומר שמא בנו של ראשון הוא, אבל לראשון למה אינו מטמא, והרי ממה נפשך הוא יכול להיטמא אליו, שאם בנו הוא א"כ שיטמא לו, ואם אינו בנו א"כ חלל הוא, שהרי הוא בן של גרושה, ומה בכך שיטמא? אלא אומרת הגמ' שמדובר בשהראשון אנס או פיתה את האשה ולא המתינה ג' חדשים, והלכה ונישאת לשני, שואלת הגמ' שמהמשנה משמע שלכתחילה היא צריכה להמתין ג' חדשים, והרי וכי לא כן אמר ר' בא בשם אבא בר ירמיה שאנוסה אינה צריכה להמתין שלשה חדשים לפני שתינשא לאחר, כיון שחכמים תיקנו את הדין של

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סה] יבמות רצה

אמר ר' חיה אונגין ומיטמאין על הספק? סימניו היו ניכרין, לא כן אמרין חברייא בשם ר' יוחנן סימניו בן שמונה אין עושין מעשה? סימן היה לו שבעל ופירש. בן שמונה הרי הוא כאבן ואין מטלטלין אותו בשבת, אבל אמו שוחה עליו ומיניקתו, ר' יוסי בעי אילין תינוקות ספיקות מהו לחלל עליהן את השבת? אמר ר' יוסי בר' בון ויאות, מה נפשך בן תשעה הוא ימול, בן שמונה נעשה כמחתך בשר שלא לצורך, רבנן דקיסרין אמרי ר' יעקב בר דסיי שאל מי אמר שמותר לחתוך בשר שלא לצורך. תני רבן שמעון בן גמליאל אמר כל המתקיים באדם שלשים יום אינו נָפֵל [במדבר יח] וּפְדִיּוֹ מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה, ובהמה שמונה ימים אין זה נָפֵל [ויקרא כב] וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלָאָה יִרְצָה לְקַרְבַּן אִשָּׁה לַה', תמן אמרי בשם שמואל הלכה

בר' בון ויאות וודאי שיכולים, כיון שממה נפשך יכולים למול אותם, שהרי אם בן תשעה חודשי הריון הוא, א"כ ימולו אותו בשבת, ואם הוא בן שמונה חודשי הריון, א"כ הרי הוא כמת, וכשמלים אותו, בעצם נעשה כמחתך בשר שלא לצורך ואין בזה איסור, אבל רבנן דקיסרין אמרי שר' יעקב בר דסיי שאל מי אמר שמותר לחתוך בבשר הנָפֵל שלא לצורך, והרי סוף סוף הוא עושה בו חבורה. תני רבן שמעון בן גמליאל אמר שכל המתקיים באדם שלשים יום – אינו נָפֵל (ולכך וולד שמת בתוך ל' יום לא מתאבלים עליו, ודלא כר' חיה), שנאמר וּפְדִיּוֹ מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה, ומזה שהתורה מְצַוָּה לפדות את הבכורים רק לאחר חודש, מוכח שעד חודש הוא בספק נָפֵל, ובהמה שחיה שמונה ימים – אין זה נָפֵל, שנאמר וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלָאָה יִרְצָה לְקַרְבַּן אִשָּׁה לַה', ומזה שהתורה מְצַוָּה להמתין ז' ימים, מוכח שעד ז' ימים הבהמה היא בספק נָפֵל, ואומרת הגמ'

והרי שנינו בבביתא אמר ר' חיה שאונגין ומיטמאין על הספק? א"ל שהיות וסימניו היו ניכרין שהוא נָפֵל (דהיינו שעררו וציפורניו לא צמחו), לכך לא מתאבלים עליו, שואלת הגמ' וכי לא כן אמרין חברייא (בני הישיבה) בשם ר' יוחנן שסימניו המוכיחים שהוולד הוא בן שמונה חודשי הריון, אין עושין מחמת זה מעשה להחשיב אותו לנָפֵל, וא"כ מדוע ר' יסא הורה לו שהוא לא צריך להתאבל עליו? מתרצת הגמ' שסימן היה לו לר' יסא שהוולד הזה היה בן שמונה חודשי הריון, שהרי ר' אשייאן בר יקום בעל את אשתו (שמונה חודשים לפני לידת הוולד) ופירש ממנה לתקופה ממושכת, לכך וודאי שהוולד הזה הוא נָפֵל. תני, וולד בן שמונה חודשי הריון, הרי הוא כאבן שהוא מוקצה, ואין מטלטלין אותו בשבת, כיון שהוא נָפֵל, אבל אמו שוחה עליו ומיניקתו, כדי שלא תצטער בריבוי החלב. שואלת הגמ' ר' יוסי בעי, אילין (אותם) תינוקות ספיקות (שהם ספק נפלים) מהו לחלל עליהן את השבת ולמול אותם בשבת? אמר ר' יוסי

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סה] יבמות

כרבן שמעון בן גמליאל, אמר ר' בא מה פליגין בשלא נולד לחדשיו, אבל אם נולד לחדשיו, אף רבן שמעון בן גמליאל מודה.

ופטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה: הכה את זה וחזר והכה את זה, קילל את זה וחזר וקילל את זה פטור, ר' חנניא בעי לית הדא פליגי על ר' יוחנן, דאיתפלגון, בשני ימים טובים של גליות, ר' יוחנן אמר מקבלין התרייה על הספק ר' שמעון בן לקיש אמר אין מקבלין התרייה על הספק? אמר ר' חנניא אמר רבי, לית היא פליגא, תמן אפשר לך לעמוד עליו, ברם הכא אי אפשר לך לעמוד עליו. הכה שניהן כאחת קילל שניהן כאחת חייב, ר' יודה פוטר, ר' יוחנן בעי מחלפה שיטתיה דר' יודה, דתנן תמן אבל מזה כזית ומזה כזית סופג שמונים, ר' יודה אמר

כהתראת ספק רגילה שאין לוקין על זה, והרי לכאן הבריייתא נחלקת על ר' יוחנן? מתרצת הגמ' **אמר ר' חנניא שאמר הרב שלי, שלית היא פליגא, כיון שתמן לענין שני יו"ט של גליות, היות ואפשר לך לעמוד עליו לאחר זמן ולדעת על איזה יום הוא לוקה, לכך מלקים אותו על זה, אבל ברם הכא הרי אי אפשר לך לעמוד עליו לעולם מיהו אביו, ולכך זה כהתראת ספק, שאין לוקין על זה. ואומרת הבריייתא שאם הוא הכה את שניהן כאחת (כגון שחבטן במקל בהכאה אחת). או קילל את שניהן כאחת חייב, ור' יודה פוטר, ומבינה הגמ' שר' יהודה פוטר משום שלא יודעים על מי מהם מחייבים אותו, וא"כ ר' יוחנן בעי שלכאן מחלפה שיטתיה דר' יודה, דתנן תמן במסכת חולין אבל מזה (מגיד הנשה של ירך ימין) כזית ומזה (מגיד הנשה של ירך שמאל) כזית, סופג שמונים, כיון שגיד הנשה נוהג בשני הירכיים, ור' יודה אמר**

כרבן שמעון בן גמליאל, אמר ר' בא במה פליגין רשב"ג וחכמים, דוקא בשלא נולד לחדשיו – בזמנו ובבדמה גסה לאחר ט' חדשים, ובבדמה דקה לאחר ה' חדשי עיבור), אבל אם נולד לחדשיו, בזה אף רבן שמעון בן גמליאל מודה שהוא אינו בספק נפל.

ופטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה: תני, הכה את זה וחזר והכה את זה, קילל את זה וחזר וקילל את זה, פטור, משום שזה התראת ספק, שואלת הגמ' ר' חנניא בעי וכי לית הדא פליגי וכי אין זה נחלק על דברי ר' יוחנן, דאיתפלגון, מה הדין באחד שעשה מלאכה בשני ימים טובים של גליות, והתרו בו ביום הראשון אל תעשה את המלאכה הזאת לא היום ולא מחר, שר' יוחנן אמר שמקבלין התרייה על הספק הזה, כיון שזה נחשב להתראת ודאי, והוא ילקה, ור' שמעון בן לקיש אמר שאין מקבלין התרייה על הספק הזה, אלא זה

אינו סופג אלא ארבעים, אמר ר' קרוספי אינה מוחלפת, תמן עיקר לאוין ספק היה, ברם הכא ודאי היה ונסתפק לו. ר' יודה בעי מעתה נבילה שביטלה בשחוטה – מאחר שודאי היה ונסתפק לו, אבל ממנה יהא פטור? אמר ר' יוסי מודה ר' יודה בשאר כל הספיקות שהוא חייב, ברם הכא קריי דרש ר' יודה – אביו וודאי לא הספק, אמו וודאי לא הספק.

ועולה במשמרו של זה ושל זה: לא יעלה? ר' אחא ר' חנינא בשם ר' יסא מפני פגם המשפחה.

היה ונסתפק לו, נאמר שאם **אכל ממנה** היינו שהוא אכל את שני הכזיתים, שהוא **יהא פטור**, כיון שאתה לא יודע על מה לחייב אותו (והרי שנינו "חתיכה של חולין וחתיכה של חלב אכל את השניה מביא חטאת", ור' יהודה לא נחלק שם)? אלא **אמר ר' יוסי שמוודה ר' יודה בשאר כל הספיקות שהוא חייב**, ולכך הוא חייב על הגיד הנשה או על הנבלה המעורבת בשחוטה, **ברם הכא** ורק כאן ר' יהודה פטר, כיון שקריי דרש ר' יודה, שהיות והתורה חזרה ואמרה שוב פעם "אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל", מכאן שחייבים רק אם הוא קלל את **אביו הוודאי ולא על הספק**, או את **אמו הוודאית ולא על הספק**.

ועולה במשמרו של זה ושל זה: שואלת הגמ' היות והוא לא חולק בקדשים, א"כ **שלא יעלה** כלל לבית המקדש? מתרצת הגמ' ר' אחא ור' חנינא **בשם ר' יסא** אמרו, שבני משפחתו מחייבים אותו לעלות, **מפני פגם המשפחה**, שלא יאמרו שהוא חלל.

שאינו סופג אלא ארבעים, כיון שר' יהודה סובר שגיד הנשה נוהג רק בירך אחד, אלא שר' יהודה מסתפק באיזה מהם זה נוהג. בכל אופן לעניין גיד הנשה ר' יהודה אמר שהוא לוקה הגם שלא יודעים על איזה מהם מלקים אותו, ולעניין המכה את שניהם ר' יהודה פטר? מתרצת הגמ' **אמר ר' קרוספי שאינה מוחלפת ויש הבדל, תמן לעניין גיד הנשה, היות ועיקר לאוין ספק היה, דהיינו שיש ספק האם חייבים על הגיד הנשה של ירך ימין או על של ירך שמואל, לכך אם אחד אכל את שניהם הוא לוקה, כיון שאם נפטור אותו, א"כ יתבטל המלקות על גיד הנשה, אבל ברם הכא לעניין המכה או מקלל את אביו, הרי ודאי היה באופן רגיל יודעים מיהו האב, אלא ונסתפק לו** אלא שכאן יש לולד הזה ספק מיהו אביו, לכך ר' יהודה פטר, שואלת הגמ' ר' יודה (האמורא) **בעי, א"כ מעתה מעכשיו** נאמר לעניין כזית **נבילה שביטלה** (שהתערבה) בכזית **שחוטה, מאחר שודאי**

רחצ **מסכת פרק יא** [ה"ז - דף סה] **יבמות**

ואם היו שניהן במשמר אחד נוטל חלק אחד: תני, והן שיהו שניהן בית אב אחד.

הדרן עלך פרק נושאים על האנוסה

השני (דהיינו חילקו את כל הכהנים לכ"ד משמרות, וכל משמר ומשמר נחלק לשש בתי אב).

הדרן עלך בלי נדר פרק נושאים על האנוסה

ואם היו שניהן במשמר אחד נוטל חלק אחד: תני, והן שיהיו שניהן בבית אב אחד, אבל אם הם לא היו מאותו בית אב, א"כ כל בית אב דוחים את הספק הזה שיקבל את חלקו בבית אב

פרק יב

הלכה א

מתני' מצות חליצה בשלשה דיינים, אפילו שלשתן הדיוטות. חליצה במנעל חליצתה כשרה, באמפיליית חליצתה פסולה. בסנדל שיש לו עקב כשר, ושאין לו עקב פסול. מן הארכובה ולמטה חליצתה כשירה, מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה.

גמ' אפילו שלשתן הדיוטות: כתיב וְקָנִים, וְאֵת אִמְרֵי הַדְּיוֹטוֹת? מצוה בזקנים, מניין אפילו הדיוטות, תלמוד לומר חָלוּץ הַנָּעַל מִכָּל מָקוֹם. אֵת תַּנְיִי תַנְיִי חֲלִיצָה בְּגָרִים כְּשִׁירָה, ואֵת תַּנְיִי תַנְיִי חֲלִיצָה בְּגָרִים פְּסוּלָה, מאן דאמר חליצה בגרים כשירה – כמאן דאמר 'בְּיִשְׂרָאֵל' לרבות את הגרים, מאן דאמר חליצה בגרים פסולה – כמאן דאמר 'בְּיִשְׂרָאֵל' פרט לגרים. הכא אֵת אומר פרט לגרים, והכא

הַשְּׁעָרָה אֶל הַזְּקֵנִים, שמשמע שצריך לחלוץ בפני דיינים סמוכים, וא"כ איך אֵת אמר שחליצה בפני הדיוטות כשר? מתרצת הגמ' שאומנם לכתחילה מצוה לחלוץ בפני הזקנים, אבל מניין לרבות חליצה אפילו בפני ההדיוטות, תלמוד לומר וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חָלוּץ הַנָּעַל מִכָּל מָקוֹם. אומרת הגמ' שאֵת תַּנְיִי תַנְיִי יש ששנו בברייתא שחליצה בפני דיינים גָּרִים כְּשִׁירָה, ואֵת תַּנְיִי תַנְיִי יש ששנו בברייתא שחליצה בפני דיינים גָּרִים פְּסוּלָה, ואומרת הגמ' שמאן דאמר שחליצה בגרים כשירה כיון שהוא סובר כמאן דאמר שכל מקום שכתוב 'בְּיִשְׂרָאֵל' זה בא לרבות את הנספחים לישראל, דהיינו הגרים, ומאן דאמר שחליצה בגרים פסולה, זה מכיון שהוא סובר כמאן דאמר שכל מקום שכתוב 'בְּיִשְׂרָאֵל' פרט לגרים, שואלת הגמ' שהכא

מתני' מצות חליצה לכתחילה בשלשה דיינים סמוכים, אבל אפילו אם שלשתן היו הדיוטות החליצה כשרה. ולכתחילה צריך לחלוץ בסנדל העשוי מעור קשה, ואם חליצה במנעל העשוי מעור רך חליצתה כשרה, אבל אם היא חליצה באמפיליית מנעל העשוי מברד (גרביים) חליצתה פסולה. ואם היא חליצה בסנדל שיש לו עקב, היינו שהעור של הסנדל עולה ומכסה את הגובה של כף הרגל (וי"א שהיינו שיש לו סוליה), כשר, ושאין לו עקב פסול. ואם היא חליצה ופתחה את רצועות הסנדל שהיו קשורים ברגל היבם מן הארכובה (הברך) ולמטה חליצתה כשירה, ואם רצועות הסנדל היו קשורים מן הארכובה ולמעלה, חליצתה פסולה.

גמ' אפילו שלשתן הדיוטות: שואלת הגמ' הרי כתיב וְעֻלָּתָה יִבְמְתוּ

את אמר לרבות את הגרים? תמן [ויקרא כג] 'הַאֲזַרְח' פרט לגרים, 'בְּיִשְׂרָאֵל' פרט לגרים, מיעוט אחר מיעוט – לרבות את הגרים, ברם הכא 'בְּיִשְׂרָאֵל' לא גרים. אית תַּנְיִי תַּנִּי חליצה בשנים פסולה, ואית תַּנְיִי תַּנִּי חליצה בשנים כשירה, מאן דאמר חליצה בשנים פסולה כמאן דאמר חליצה בגרים פסולה, מאן דאמר חליצה בשנים כשירה כמאן דמר חליצה בגרים כשירה, אפילו כמאן דמר חליצה בגרים כשירה, מודיי בשנים שהיא פסולה, שהרי דיני ממונות כשירה בגרים ופסולין בשנים. אית תַּנְיִי תַּנִּי חליצה בלילה כשירה, אית תַּנְיִי תַּנִּי חליצה בלילה פסולה, מאן דאמר חליצה בלילה כשירה כמאן דמר חליצה בגרים כשירה, מאן דאמר חליצה בלילה פסולה כמאן דמר חליצה בגרים פסולה, אפילו כמאן דאמר חליצה בגרים כשירה, מודה בלילה שהיא פסולה, שהרי דיני ממונות כשירים בגרים ופסולין בלילה.

שחליצה בפני שני דיינים כשירה זה כיון שהוא סובר כמאן דאמר שחליצה בפני גרים כשירה, הגם שגרים פסולים לדון, אבל חוזרת הגמ' ואומרת שאפילו כמאן דאמר שחליצה בפני גרים כשירה, אבל מודיי שחליצה בפני שני דיינים שהיא פסולה, שהרי דיני ממונות כשירה בגרים ופסולין בפני שני דיינים. ואומרת הגמ' שאית תַּנְיִי תַּנִּי יש ששנו במשנה (לקמן) שחליצה בלילה כשירה, ואית תַּנְיִי תַּנִּי ויש ששנו שם במשנה שחליצה בלילה פסולה, ואומרת הגמ' שלכא' המאן דאמר שחליצה בלילה כשירה זה כיון שהוא סובר כמאן דאמר חליצה בגרים כשירה, ומאן דאמר שחליצה בלילה פסולה זה כיון שהוא סובר כמאן דאמר חליצה בגרים פסולה, אבל חוזרת הגמ' ואומרת שאפילו כמאן דאמר שחליצה בפני גרים כשירה, אבל מודה הוא שחליצה בלילה כשירה פסולה, שהרי דיני ממונות כשירים בגרים ופסולין בלילה.

את אומר שהיות וכתוב 'בְּיִשְׂרָאֵל' פרט לגרים, והכא לענין סוכה את אמר שהיות וכתוב 'בְּיִשְׂרָאֵל' זה בא לרבות את הגרים? מתרצת הגמ' שיש הבדל, תמן לענין סוכה, היות וכתוב "כָּל הָאֲזַרְח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בְּסֻכֹּת", וא"כ כשכתוב 'הַאֲזַרְח' זה פרט לגרים, ואח"כ כשכתוב 'בְּיִשְׂרָאֵל' זה ג"כ פרט לגרים, וא"כ יש כאן מיעוט אחר מיעוט, שזה בא לרבות את הגרים, ברם הכא אבל כאן היות וכתוב רק 'בְּיִשְׂרָאֵל', מכאן שחולצים רק בפני דיינים מיוחדים, ולא בפני גרים. אומרת הגמ' שאית תַּנְיִי תַּנִּי יש ששנו במשנה (לקמן) שחליצה בפני שני דיינים פסולה, ואית תַּנְיִי תַּנִּי ויש ששנו שם במשנה שחליצה בפני שני דיינים כשירה, ואומרת הגמ' שלכא' מאן דאמר שחליצה בפני שני דיינים פסולה זה כיון שהוא סובר כמאן דאמר שחליצה בפני גרים פסולה, דהיינו שצריך לעשות את החליצה בפני ב"ד הראוי לדון, ומאן דאמר

מסכת פרק יב [ה"א - דף סו] **בבמות** שא

אית תַּנְי תַּנְי והן שיהו הדיינים יודעין להקרות, אית תַּנְי תַּנְי אפילו אין הדיינים יודעין להקרות, מאן דאמר אפילו אין הדיינים יודעין להקרות עד שלא סמכוהו למקרא, ומאן דאמר והן שיהו הדיינים יודעין להקרות משסמכוהו למקרא וְעֵנְתָהּ וְאָמְרָה' אין עונה אלא מפי אחר, אמר ר' יוסי ובלבד מפי הדיין, ולא עבדון כן.

חלצה במנעל חליצתה כשירה: למי נצרכה? לר' מאיר, דר' מאיר אמר אין חולצין במנעל. תני אמר ר' יוסי מעשה שהלכתי לנציבין וראיתי שם זקן אחד ונמתי לו בקי לך ר' יהודה בן בתירה מימך? ונזמה לי רבי, שולחני הייתי בעירי, ועל שולחני היה תדיר, ונמתי לו ראית חולץ מימך, במה היה חולץ – במנעל או בסנדל? אמר לי רבי! וכי יש סנדל במקומינו?! ואמרתי מה ראה ר"מ לומר אין חולצין במנעל?

כדברי ר' יוסי, ואומנם צריך להקרות ליבם וליבמה את הפסוקים, אבל גם אחר יכול להקרות להם את הפסוקים.

חלצה במנעל חליצתה כשירה: אומרת הגמ' למי המשנה (שאמרה שחליצה במנעל כשירה) נצרכה? לר' מאיר, דר' מאיר אמר שאין חולצין לכתחילה במנעל (כיון שחוששים שמא יחלצו במנעל המרופט), לכך המשנה צריכה לומר שבדיעבד חליצתה כשרה. תני אמר ר' יוסי מעשה שהלכתי לנציבין, וראיתי שם זקן אחד ונמתי (ואמרתי) לו האם בקי לך (אתה מכיר את) ר' יהודה בן בתירה (שהיה גר בעירך נציבין) מימך? ונזמה (ואמר) לי רבי, שולחני (פורט כספים) הייתי בעירי, ועל שולחני היה פורט את כספו תדיר, ונמתי (ואמרתי) לו האם ראית חולץ מימך? ובמה היה חולץ – במנעל או בסנדל? אמר לי רבי! וכי יש סנדל במקומינו שיחלצו בסנדל, והרי כאן כולם הולכים רק בנעלים, ואמרתי וא"כ אמר ר' יוסי לעצמו מה ראה ר"מ לומר שאין חולצין במנעל? והרי ר' יהודה בן בתירה חלץ במנעל.

אומרת הגמ' שאית תַּנְי תַּנְי יש ששנו בברייתא שאומנם חליצה בפני ההדיוטות כשרה, אבל והן שיהיו הדיינים יודעין להקרות ליבם וליבמה את הפסוקים שהם צריכים לומר (כדלקמן), ואית תַּנְי תַּנְי ויש ששנו בברייתא שאפילו אם אין הדיינים יודעין להקרות הם כשרים, ואומרת הגמ' שאין מחלוקת בין שני הברייתות, אלא המאן דאמר שאפילו אם אין הדיינים יודעין להקרות הם כשרים, זה היה עד שלא סמכוהו למקרא שלא מצאו רמז מהפסוק שצריך להקרות להם את הפסוקים, ומאן דאמר שההדיוטות כשרים דווקא והן שיהיו הדיינים יודעין להקרות, זה משסמכוהו למקרא שמצאו רמז מהפסוק שצריך להקרות ליבם וליבמה את הפסוקים, שהיות שכתוב וְעֵנְתָהּ וְאָמְרָה' והרי אין עונה אלא מפי אחר, ומכאן שצריך להקרות להם את הפסוקים והם לא יכולים לומר את הפסוקים מעצמם, ואמר ר' יוסי ובלבד שהם ישמעו את הפסוקים מפי הדיין, ולכך הדיוטות שלא יודעים להקרות, לא יכולים לחלוץ בפניהם, אבל אומרת הגמ' ולא עבדון כן שלא עושים

ר' בא רב יהודה בשם רב, אם יבא אליהו ויאמר שחולצין במנעל שומעין לו, שאין חולצין בסנדל אין שומעין לו, שהרי הרבים נהגו לחלוץ בסנדל, והמנהג מבטל את ההלכה, ר' זעירה ר' ירמיה בשם רב אם יבוא אליהו ויאמר שאין חולצין במנעל שומעין לו, שאין חולצין בסנדל אין שומעין לו, שהרי הרבים נהגו להיות חולצין בסנדל, והמנהג מבטל את ההלכה.

ר' זעירא מחוי לר' בא בר יצחק כפף, אמר ליה ועבדין כן? אמר ליה ועבדין, אמר ליה הא רבן כפף. ר' זעירא מחוי לר' בא בר יצחק כיצד הוא עושה, קושרו כדי שיהא יכול להלך בו מאליו, כיצד הוא עושה, אמר ר' חנניה בריה דר' הילל עונבו כדי שתוכל להתירו באחת מידה, כיצד היא עושה, מתרתו בימין, ותופסתו בשמאל ושומטת עקב בימין, וגוררתו בימין, כדי שתהא חליצה והתרה בימין.

יצחק וכי עבדין כן שעומדים כפופים, ולא צריך לעמוד זקוף? אמר ליה ר' זעירא ועבדין כן (כך צריך לעשות), ואמר ליה ר' זעירא שהא רבן שהרי הרב שלי עשה כך, שהוא העמיד את היבמה שתהיה כפף. ר' זעירא מחוי לר' בא בר יצחק כיצד הוא היבם עושה, קושרו את רצועות הסנדל כדי שיהא יכול להלך בו מאליו באופן שהסנדל לא יפול ממנו בשעת הילוכו. ואומרת הגמ' כיצד הוא עושה, באיזה אופן הוא קושר את רצועות הסנדל, אמר ר' חנניה בריה דר' הילל שהוא עונבו (אבל לא קושרו), כדי שהיבמה תוכל להתירו באחת מידה, היינו ביד ימין, וכיצד היא עושה, מתרתו את רצועות הסנדל בימין, ותופסתו והיא תופסת את רגלו בשמאל, כדי שתוכל להוריד ממנו את הסנדל, ושומטת את הסנדל מהעקב שלו בימין, וגוררתו ומוציאה את כל הסנדל מרגלו בימין, וזה כדי שתהא החליצה (הורדת הסנדל) וההתרה (ופתיחת רצועות הסנדל) הכל ביד ימין.

ר' בא אמר בשם רב יהודה בשם רב שאם יבא אליהו ויאמר שחולצין לכתחילה במנעל כיון שלא צריך כבר לגזור משום מנעל המרופט, שומעין לו, אבל אם הוא לא יאמר, א"כ לכתחילה לא יחלצו במנעל, ואם אליהו יאמר שאין חולצין בסנדל משום איזה גזירה שהיא, אין שומעין לו, שהרי הרבים נהגו לחלוץ בסנדל, והמנהג מבטל את ההלכה, שאלהו יאמר, אבל ר' זעירה אמר בשם ר' ירמיה בשם רב שאם יבוא אליהו ויאמר שאין חולצין במנעל שומעין לו (אבל אם הוא לא יאמר, א"כ חולצים לכתחילה במנעל), ואם הוא יאמר שאין חולצין בסנדל – אין שומעין לו, שהרי הרבים נהגו להיות חולצין בסנדל, והמנהג מבטל את ההלכה.

ר' זעירא מחוי הראה לר' בא בר יצחק שהיבמה עומדת בשעת החליצה כפף (כפוף), אבל לא חולצים בישיבה (כיון שחליצה היא כדין, ובשעת הדין בעלי הדין צריכים לעמוד, כמו שנאמר "וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב"), אמר ליה ר' בא בר

מסכת פרק יב [ה"א - דף סו] **יבמות** שג

רב אמר עיקר חליצה – התרת הרצועה, לא כן אמר ר' בא בשם רב יהודה, ר' זריקן מטי בה בשם רב, דברי חכמים חלצה ולא רקקה, רקקה ולא חלצה, לא עשה כלום, עד שתחלוץ ותרוק? אף על גב דרב אמר עד שתחלוץ ותרוק, מודה רב עיקר חליצה התרת הרצועות. רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות, לא כן אמר רב והן שראו אותו מנכש ומעדר? אף על גב דאמר רב והן שראו אותו מנכש ומעדר, מודה רב עיקר חזקה הכנסת פירות.

אמר ר' ינאי, חלץ הוא והתירה היא, חלצה היא והתירה הוא חליצתה פסולה, אם רצה להחזיר לא יחזיר, למה משום שאין שתיהן בה או משום שאין על סדר, מה נפק מן ביניהן חזרה והתירה, תאמר משום שאין שתיהן בה

שראו אותו מנכש ומעדר, אבל מודה רב שעיקר הוכחת החזקה נעשית ע"י הכנסת הפירות, אלא שהמחזיק צריך גם לנכש ולעדר בשדה.

אמר ר' ינאי שאם חלץ הוא את הסנדל מרגלו ולפני זה התירה היא את קישרי רצועות הסנדל, או שחלצה היא את הסנדל מעל רגלו ולפני זה התירה הוא את קישרי רצועות הסנדל, חליצתה פסולה, אבל אם רצה להחזיר ולייבמה לא יחזיר (כיון שיש לזה שם של חליצה, אלא שהיא פסולה), שואלת הגמ' למה החליצה הזאת פסולה, האם משום שאין שתיהן נעשו בה (ע"י היבמה), או משום שאין נעשו על סדר, וצריך לפתוח את קישרי הרצועות לפני חליצת הסנדל? ואמרת הגמ' מה נפק מן ביניהן איזה חילוק יש בין שני הצדדים, אם היא חזרה והתירה את קישרי רצועות הסנדל, לאחר שהיבם חזר ונעל את הסנדל, שאם תאמר שר' ינאי פסל את החליצה משום שאין שתיהן נעשו בה (ע"י היבמה), א"כ אם היבמה תחזור ותתיר את קישרי הרצועות,

רב אמר שעיקר החליצה, זה התרת הרצועה, שואלת הגמ' וכי לא כן אמר ר' בא בשם רב יהודה, ור' זריקן מטי בה נוטה לומר שר' יהודה אמר את זה בשם רב, שדברי חכמים, שאם היבמה חלצה ולא רקקה, או רקקה ולא חלצה, לא עשה כלום – עד שתחלוץ 'ותרוק', וא"כ איך כאן רב אמר שעיקר החליצה זה התרת רצועות הסנדל? מתרצת הגמ' אף על גב דרב אמר שלא עשה ולא כלום עד שתחלוץ ותרוק, אבל מודה רב שמדאורייתא עיקר החליצה זה התרת הרצועות, אלא שחכמים אמרו שהריקקה גם מעכבת. רב אמר שעיקר החזקה בקרקע (שהמחזיק בשדה ג' שנים, מוכיח שהשדה שלו) זה ע"י הכנסת הפירות מהשדה לביתו של המחזיק, שואלת הגמ' וכי לא כן אמר רב שהחזקה אינו מועילה, אא"כ והן שראו אותו המחזיק מנכש (מוציא את העשבים הרעים) ומעדר בשדה, וא"כ איך רב אמר שעיקר החזקה בקרקע זה ע"י הכנסת הפירות? מתרצת הגמ' שאף על גב דאמר רב והן

מסכת פרק יב [ה"א - דף סו] יבמות

הרי שתיהן בה, הרי לית טעמא דלא משום שאינן על הסדר.

באמפיליאי חליצתה פסולה וכו': אמר ר' לעזר יש מהן שאמרו חליצתה פסולה, ואם רצה להחזיר יחזיר, ויש מהן שאמרו חליצתה פסולה, ואם רצה להחזיר לא יחזיר; באמפיליאי והחולצה לקטן חליצתה פסולה, ואם רצה להחזיר יחזיר.

חלצה באמפיליאי; אית תנאי תנאי חליצתה כשירה, אית תנאי תנאי חליצתה פסולה, מאן דאמר חליצתה כשירה באמפיליאי של עור, מאן דאמר חליצתה פסולה באמפיליאי של בגד. במנעל – באמפיליאי, אית תנאי תנאי חליצתה כשירה, אית תנאי תנאי חליצתה פסולה, מאן דאמר חליצתה כשירה כשהיתה באמפיליאי של בגד ומנעל של עור, מאן דאמר חליצתה פסולה, כשהיתה אנפיליאי של עור ומנעל של עור.

תנאי תנאי ויש ששנו בברייתא שחליצתה פסולה, ומבארת הגמ' שאין מחלוקת בין הברייתות, ומאן דאמר שחליצתה כשירה מדובר באמפיליאי של עור, ומאן דאמר שחליצתה פסולה מדובר באמפיליאי של בגד. ואומרת הגמ' שאם היבמה חלצה במנעל כשהיבם לבוש גם באמפיליאי (גם בגרביים); אית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא שחליצתה כשירה, ואית תנאי תנאי ויש ששנו בברייתא שחליצתה פסולה, ומבארת הגמ' שאין מחלוקת בין הברייתות, ומאן דאמר שחליצתה כשירה מדובר כשהיתה החליצה באמפיליאי של בגד ומנעל של עור, שמכיון שלא יכולים לעשות חליצה בגרביים, לכך זה נחשב שהיבמה חלצה את המנעל מעל רגלו, ומאן דאמר שחליצתה פסולה, מדובר כשהיתה אנפיליאי של עור ומנעל של עור, וכיון שיכולים לעשות חליצה באמפיליאי של עור, לכך כשיבמה חלצה רק את המנעל, א"כ היבמה לא חלצה את נעלו 'מעל' רגלו אלא מעל דמעל רגלו,

החליצה כשירה, שהרי שתיהן נעשו בה (ע"י היבמה), אבל היות ומדברי ר' ינאי משמע שהחליצה הזאת פסולה, הרי שלית טעמא דא לא משום שאינן על הסדר.

באמפיליאי חליצתה פסולה וכו': אמר ר' לעזר יש מהן (מהחליצות המובאות במשנה), שאמרו שחליצתה פסולה, ואין לזה שם של חליצה כלל, ולכך אם רצה היבם להחזיר את מעשיו, ולייבם את היבמה יחזיר, ויש מהן שאמרו שחליצתה פסולה, אבל יש לזה שם של חליצה, ולכך אם רצה היבם להחזיר את מעשיו, ולייבם לא יחזיר; ומבארת הגמ' שהחולץ באמפיליאי או החולצה לקטן – חליצתה פסולה, ואין לזה שם של חליצה כלל, ולכך אם רצה להחזיר ולייבם יחזיר, אבל אם היא חלצה בלילה או ברגל שמאל, בזה החליצה פסולה, ואם היבם רוצה לחזור וליבמה אינו יכול.

חלצה באמפיליאי; אית תנאי תנאי יש ששנו בברייתא שחליצתה כשירה, ואית

מסכת פרק יב [ה"א - דף סו] **יבמות** שה

אית תַּנְיִי תַּנְיִי יוצאין באנפיליאי ביום הכפורים, ואית תַּנְיִי תַּנְיִי אין יוצאין באמפיליאי, אמר רב חסדא מאן דאמר יוצאין, באנפיליאי של בגד, ומאן דאמר אין יוצאין, באנפיליאי של עור.

בסנדל שיש לו עקב כשר: תמן אמרין כגון אילין קנסורס, ורבנן דהכא אמרי כגון אילין דידן, אמר רב, אילולא דחמי ר' חייא רובא חביבי חלץ בהדין שורציפא דשנצוי, לא הוה לִיפֵן רב עליהן למיעבד כן.

אחוי דאימיה דרב כהנא, חלץ בלילה ביחיד בלילי שבת בסנדל של שעם ומעומד, אמר ר' זריקה ולא רקקה, שמע רב ואמר מאן יַעֲבֵד דא – אלא אחוי דאימיה דרב כהנא.

והיינו אומרים שצריך לחלוץ דווקא בסנדל שהרצועות שלו עוברים בנקבי הסנדל, שאז קשה לפתוח את קשריו, אבל היות וראינו את ר' חייא הגדול שחלץ בזה, א"כ גם אנחנו חולצים בזה.

אחוי דאימיה דרב כהנא חלץ (סידר חליצה) **בלילה** כשהוא היה **ביחיד**, וזה היה **בלילי שבת**, והחליצה היתה **בסנדל של שעם** (קליפת עץ) וכשהדיין היה **מעומד**, אמר ר' זריקה שהיה עוד פגם בחליצה הזאת, שהיבמה **ולא רקקה**, וכאשר שמע **רב** את המעשה, כעס רב ואמר, **מאן יַעֲבֵד דא** מי מלאו לבו לעשות חליצה גרועה כל כך, **אלא אחוי דאימיה דרב כהנא** שהוא עז פנים, ועשה חליצה שכשרה רק בדיעבד, ורק לדעת יחיד; דהיינו חליצה בלילה כשרה רק בדיעבד, וחליצה בדיין יחידי כשרה רק לר"ע, ובשבת יש איסור לחלוץ משום שבות, וחליצה בסנדל של עץ לשיטת רב פסולה, וכן הדיין צריך לשבת בשעת החליצה כיון שזה נקרא דין, וכן חליצה ללא ריקה כשרה רק לשיטת ר"ע ובדיעבד.

ולכך חליצתה פסולה. ואומרת הגמ' **שאית תַּנְיִי תַּנְיִי** יש ששנו בברייתא **שיוצאין באנפיליאי** גרביים **ביום הכפורים**, ואית תַּנְיִי תַּנְיִי יש ששנו בברייתא **שאין יוצאין באמפיליאי**, אמר רב חסדא שאין מחלוקת ביניהם, אלא מאן דאמר **שיוצאין**, מדובר **באנפיליאי של בגד**, ומאן דאמר שאין יוצאין, מדובר **באנפיליאי של עור**.

בסנדל שיש לו עקב כשר: מבארת הגמ' ותמן אמרין שכוונת המשנה **כגון אילין קנסורס**, היינו שהעור של הסנדל עולה ומכסה את הגובה של כף הרגל, ורבנן **דהכא אמרי** שכוונת המשנה **כגון אילין דידן**, היינו סנדל שיש לו סוליה (אבל עור הסנדל אינו עולה ומכסה את הגובה של כף הרגל). אמר רב, **אילולא דחמי** לולי זה שראיתי את ר' חייא **רובא** (הגדול) **חביבי** (דודי) שהוא **חלץ בהדין שורציפא דשנצוי** בסנדל שהרצועות שלו עוברים כלולאות רחבות, שנוח לפתוח את קשרי הרצועות, **לא הוה לִיפֵן רב עליהן** לא היה בליבנו כוח **למיעבד** כן לחלוץ בהם,

מסכת פרק יב [ה"א - דף סז] יבמות

מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִטָּה חֲלִיצָתָה כְּשִׁירָה וכו': כִּינִי מִתְנִיתָא בְּקוּשֶׁר – מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִטָּה כְּשִׁירָה מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִעֵלָן פְּסוּלָה. כְּתִיב [שְׁמוֹת ל'] וְרָחֲצוּ אֶהָרֶן וּבָנָיו מִמָּנֹה אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם, וְתָנִי עֲלָה בִיד עַד הַפֶּרֶק וּבִרְגֵל עַד הַסּוּבָר, וְהִכָּא אֵת אִמֵּר הַכִּין? שְׁנִיָּא הִיא דְּכְתִיב 'מִעַל' רַגְלוֹ, מַעַתָּה אִפִּילוּ מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִעֵלָן תְּהֵא כְּשִׁירָה? שְׁנִיָּא הִיא דְּכְתִיב 'מִעַל' רַגְלוֹ – מַעַל רַגְלוֹ וְלֹא מִמִּעַל דְּמַעַל רַגְלוֹ, הֲתִיב כִּהְנָא וְהָא כְּתִיב [דְּבָרִים כח] וּבְשִׁלְיָתָהּ הִיוּצָת מִבֵּין רַגְלֶיהָ, וְכִי מִבֵּין רַגְלֶיהָ הִיא יוֹצֵאת?! אֵלֹא נִרְאִית כַּמִּבֵּין רַגְלֶיהָ, כִּהְיָא דְּתָנִי תַמָּן, כִּיּוֹר הִיָּה בֵין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ וּמִשּׁוֹךְ כִּלְפֵי דְרוֹם, וְכִי מִבֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ הִיָּה נִתּוֹן?! אֵלֹא נִרְאִה כַּבֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ.

הָאֲרוּכָבָה וּלְמִעֵלָן תְּהֵא כְּשִׁירָה? מִתְרַצָּת הַגַּמ' שְׁנִיָּא הִיא שְׁמַעַל הָאֲרוּכָבָה זֶה שׁוֹנָה, דְּכְתִיב 'מִעַל' רַגְלוֹ, וּמִכָּאן שֶׁהַחֲלִיצָה צְרִיכָה לִהְיוֹת רַק מַעַל רַגְלוֹ וְלֹא מִמִּעַל דְּמַעַל רַגְלוֹ, שׁוֹאֵלֶת הַגַּמ' הֲתִיב כִּהְנָא וְהָא כְּתִיב וּבְשִׁלְיָתָהּ הִיוּצָת מִבֵּין רַגְלֶיהָ, וְא"כ מוֹכַח שֶׁגַּם מַעַל הָאֲרוּכָבָה זֶה נִחְשָׁב לְרַגְלָהּ? מִתְרַצָּת הַגַּמ' שְׁאִין זֶה כּוֹונָת הַתּוֹרָה, שֶׁהִרִי וְכִי מִבֵּין רַגְלֶיהָ הִיא (הַשְּׁלִיָּה) יוֹצֵאת?! וְהִרִי הַשְּׁלִיָּה יוֹצֵאת מִבֵּין הִירְכִיִּים, אֵלֹא ע"כ שְׁכוּונָת הַתּוֹרָה לֹוֹמֵר שֶׁהַשְּׁלִיָּה נִרְאִית יוֹצֵאת כַּמִּבֵּין רַגְלֶיהָ, וְזֶה כִּהְיָא דְּתָנִי תַמָּן, שֶׁהַכִּיּוֹר הִיָּה מוֹנַח בֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ וּמִשּׁוֹךְ כִּלְפֵי דְרוֹם, הַגַּם שְׁכָתוֹב וְנִתְּתָ אִתּוֹ בֵּין אֶהָל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ, וְא"כ יֵשׁ לִשְׁאוֹל וְכִי מִבֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ הִיָּה נִתּוֹן כְּמוֹ שְׁכָתוֹב בַּתּוֹרָה! אֵלֹא הִיָּה וְהַכִּיּוֹר נִרְאִה עוֹמֵד כַּבֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ, זֶה כִּבֵּר נִחְשָׁב לְעוֹמֵד בֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ, וְא"כ גַּם שְׁכָתוֹב 'מִבֵּין רַגְלֶיהָ' לְעַנְיַן הַשְּׁלִיָּה, כּוֹונָת הַתּוֹרָה שֶׁזֶּה נִרְאִה יוֹצֵאת מִבֵּין רַגְלֶיהָ.

מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִטָּה חֲלִיצָתָה כְּשִׁירָה וכו': אִוִּמֶרֶת הַגַּמ' שְׁכִינִי מִתְנִיתָא שְׁכוּונָת הַמִּשְׁנָה כְּשִׁאִמְרָה "מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִטָּה" הִיָּינוּ בְּקוּשֶׁר אֵת רְצוּעוֹת הַסַּנְדֵּל מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִטָּה שֶׁהַחֲלִיצָה כְּשִׁירָה, וְאִם הִיָּבִם קִשֶׁר אֵת הַרְצוּעוֹת מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִעֵלָן הַחֲלִיצָה פְּסוּלָה, אֲבָל הַמִּשְׁנָה לֹא דִיבְרָה כִּלְפֵי קִיטַע שֶׁלִּבֵּשׁ אֵת הַסַּנְדֵּל מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִטָּה (כִּיּוֹן שְׁקִיטַע לֹא חוֹלֵץ). שׁוֹאֵלֶת הַגַּמ' מִדּוּעַ יוֹכִלִים לְחַלּוֹץ מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִטָּה, וְהִרִי כְּתִיב וְרָחֲצוּ אֶהָרֶן וּבָנָיו מִמָּנֹה אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם, וְתָנִי עֲלָה בִיד עַד הַפֶּרֶק וּבִרְגֵל עַד הַסּוּבָר (עַד הַקֶּרְסוֹל), וְא"כ מוֹכַח שֶׁכְּשָׁכְתוֹב 'רַגְל' זֶה מִתְיַחֵס רַק לְכַף הָרַגֵּל, וְהִכָּא אֵת אִמֵּר הַכִּין שִׁיכּוּלִים לְחַלּוֹץ מִן הָאֲרוּכָבָה וּלְמִטָּה? מִתְרַצָּת הַגַּמ' שְׁנִיָּא הִיא שְׁכָאן זֶה שׁוֹנָה, דְּכְתִיב וְחָלְצָה נַעֲלֹ 'מִעַל' רַגְלוֹ, וְלֹא כְּתוּב מִרְגְּלוֹ, שׁוֹאֵלֶת הַגַּמ' א"כ מַעַתָּה מִעַבְשִׁי שְׁמַעַל רַגְלוֹ כְּשֶׁר, א"כ שֶׁאִפִּילוּ מִן

הלכה ב

מתני' חלצה בסנדל שאינו שלו, בסנדל של עץ, או בשל שמאל בימין חליצתה כשרה. חלצה בגדול שהוא יכול להלוך בו, או בקטן שהוא חופה רוב רגלו חליצתה כשרה. חלצה בלילה חליצתה כשירה, ר' ליעזר פוסל. ובשמאל חליצתה פסולה, ור' ליעזר מכשיר.

גמ' חלצה בסנדל שאינו שלו: שופר של ע"ז ושל עיר הנדחת ר' לעזר אמר כשר, תני רבי חייה כשר, תני רבי הושעיה פסול, הכל מודין בלולב שהוא פסול, מה בין שופר ומה בין לולב? אמר ר' יוסי בלולב כתיב [ויקרא כג] וּלְקַחְתֶּם לָכֶם – משלכם, לא משל איסורי הנייה, ברם הכא [במדבר כט] יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם, מכל מקום, אמר ר' לעזר תמן בגופו הוא יוצא, ברם הכא בקולו הוא יוצא, ויש קול אסור בהנאה?! הכל מודים בסנדל של עיר הנדחת שהוא כשר,

הלכה ב

מתני' חלצה בסנדל שאינו שלו, או בסנדל של עץ, או בסנדל של שמאל כשהיבם לבש אותו ברגל ימין חליצתה כשרה. חלצה בסנדל גדול ממידתו אלא שהוא יכול להלוך בו, או בסנדל קטן ממדתו אלא שהוא חופה את רוב רגלו חליצתה כשרה. חלצה בלילה – חליצתה כשירה, ור' ליעזר פוסל, ואם היא חלצה ברגל שמאל – חליצתה פסולה, ור' ליעזר מכשיר, הגמ' תבאר את המחלוקת.

גמ' חלצה בסנדל שאינו שלו: אומרת הגמ' שופר של ע"ז או של עיר הנדחת ר' לעזר אמר כשר, וכן תני רבי חייה כשר, אבל תני רבי הושעיה פסול; ואומרת הגמ' שהכל מודין שהמנענע בלולב של ע"ז או של עיר הנדחת שהוא פסול,

שואלת הגמ' מה החילוק בין שופר שר"א מכשיר ומה בין לולב שלכו"ע זה פסול? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי כיון שבלולב כתיב וּלְקַחְתֶּם לָכֶם היינו משלכם, ולכך לא יכולים לקחת משל איסורי הנייה (הנאה), כיון שדבר שאסור בהנאה אין לו בעלים, אבל ברם הכא לענין שופר, הרי כתוב יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם, היינו מכל מקום, שהתורה מדברת לענין עם ישראל שישמעו שופר בר"ה (שהרי לא שייך גזל או קניין בקול השופר), ואמר ר' לעזר שיש עוד הבדל, שהרי תמן בלולב, בגופו של הלולב הוא יוצא שצריך ליטול את גוף הלולב עצמו, ברם הכא אבל כאן לענין השופר הרי בקולו הוא יוצא, וכי יש קול אסור בהנאה?! ולכך ר"א אומר שיכולים לשמוע תקיעות משופר של ע"ז, אבל הכל מודים בסנדל של עיר הנדחת שהוא כשר

מסכת פרק יב [ה"ב - דף סז]

יבמות

דכתיב חלוץ הנעל מכל מקום, אמר ר' מנא כמא דאת אמר תמן יום תרועה יהיה לכם מכל מקום, כן את אומר הכא חלוץ הנעל מכל מקום.

סנדל של עץ: חברייא בשם רב, והן שיהו חובטין של עץ, ר' בא בשם רב והן שהיו מעמידין של עץ, תמן אמרין בשם רב והן שיהו תרסיותיו של עץ, ר' הילא בשם ר' יוחנן אפילו כולו של עץ כשר, מתניתא מסייעא לר' יוחנן, סנדל של קש טמא מדרס, והאשה חולצת בו דברי ר' עקיבא, אבל חכמים לא הודו למדרס. או בשל שמאל בימין חליצתה כשירה: תני, סנדל שנפסקו אזניו, שנפסקו חבטיו, נפסקו תרסיותיו, או שפירשה אחת מכפיו טהור, נפסקה אחת מאזניו, אחת מחבטיו, אחת מתרסיותיו, או שפירשה רוב מכפיו טמא, רבי יודה אמר הפנימית

עץ כשר, כיון שגם סנדל עץ קרוי 'נעל', ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לר' יוחנן, שהרי שנינו בברייתא סנדל של קש טמא מדרס, כיון שלקש יש דין כעץ, והאשה חולצת בו דברי ר' עקיבא, אבל חכמים לא הודו לר' ע' לענין מדרס, כיון שאין לקש דין של כלי עץ, אבל לחליצה גם לחכמים זה כשר.

או בשל שמאל בימין חליצתה כשירה: תני, סנדל שנפסקו אזניו שאוחזים בהן כשנועלים את הסנדל, או שנפסקו חבטיו רצועות הסנדל, או שנפסקו תרסיותיו הלולאות שבו עוברים רצועות הסנדל, או שפירשה אחת מכפיו נפל אחת מסוליות הסנדל (הסוליה היתה מחולקת לשנים, אחת היתה מונחת תחת העקב, ואחת מונחת תחת כף הרגל), הסנדל טהור, אבל אם נפסקה רק אחת מאזניו, או אחת מחבטיו, או אחת מתרסיותיו, או שפירשה רוב מאחת מכפיו טמא, כיון שלא התבטל ממנו שם סנדל, ורבי יודה אמר שאם האוזן הפנימית לכיוון

לחליצה, דכתיב בית חלוץ הנעל משמע 'נעל' מכל מקום, והגם שהסנדל אסור בהנאה ואינו שלו זה כשר, ואמר ר' מנא שהטעם הוא כמא דאת אמר תמן לענין השופר שהיו וכתוב יום תרועה יהיה לכם היינו מכל מקום, כן את אומר הכא בית חלוץ הנעל היינו מכל מקום.

סנדל של עץ: חברייא בני הישיבה אמרו בשם רב, והן שיהיו רק החובטין רצועות הסנדל של עץ, אבל אם כולו של עץ, הוא פסול לחליצה. ור' בא בשם רב אמר, והן שהיו רק המעמידין תחתית הסוליה (שהיא מעמידה ושומרת על הסוליה) של עץ, אבל אם כולו של עץ, הוא פסול לחליצה. ותמן בבבלי אמרין בשם רב, והן שיהו תרסיותיו הלולאות שבו עוברים רצועות הסנדל של עץ, אבל אם כולו של עץ, הוא פסול לחליצה, דהיינו לכל הלשונות של רב, כוונת המשנה לומר שסנדל שיש בו קצת עץ כשר לחליצה, אבל עיקרו צריך להיות מעור, אבל ר' הילא אמר בשם ר' יוחנן שאפילו אם כולו של

מסכת פרק יב [ה"ב - דף סז] **בבמות** שט

טמאה והחיצונה טהורה, רבי יעקב בר אחא רבי טבליי חנין בר בא בשם רב הלכה כרבי יודה לענין שבת, ר' שמואל בר רב יצחק הוה ליה עובדא, שלח לר' יעקב בר אחא לגבי ר' חייא בר בא, אמר ליה בשם שהן חלוקין בטומאה כך הן חלוקין בשבת, והורי ליה כרבנן, ר' שמואל בר ר' יצחק בעי ושמע מימר הלכה כרבי יודה, והוא מורי ליה כרבנן?! ר' אחא בר יצחק הוה ליה עובדא, שלח שאל לר' זעירא ושאל ר' זעירא לר' אימי, אמר לו אם כדברי מי שהוא מטמא מותר לצאת בו, ואם כדברי מי שהוא מטהר אסור לצאת בו, ולא אפיק גביה כלום. תני, אבל מטייל הוא בו עד שהוא מגיע לפתח חצירו, ר' אחא ור' זעירא הוון מטיילין באיסרטין, איפסיק סנדליה דר' אחא, מן דמטון פילי, א"ל ר' זעירא ההן פתח חצירך.

בר בא מורי ליה כרבנן?! ואומרת הגמ' שלר' אחא בר יצחק הוה ליה עובדא שנקרע לו הסנדל בשבת, ושלח שאל לר' זעירא מה הדין, ושאל ר' זעירא לר' אימי, ואמר לו אם אתה סובר כדברי (כרבנן) מי שהוא מטמא א"כ מותר לצאת בו, ואם אתה סובר כדברי (כר' יהודה) מי שהוא מטמא א"כ אסור לצאת בו, אבל ולא אפיק גביה כלום, אבל ר' אימי לא אמר כדברי מי ההלכה. תני, אומנם אסור לצאת בסנדל קרוע בשבת, מפני שאינו כלי, אבל מטייל הוא בו בסנדל שנקרע ברה"ר עד שהוא מגיע לפתח חצירו, שזה מקום המשתמר, כיון שדרך בני האדם כשנקרע להם הסנדל ברה"ר שהם כורכים על זה איזה דבר עד שיגיעו לביתם, לכך לא מתבטל מזה עדיין שם כלי. ומעשה בר' אחא ור' זעירא שהוון מטיילין באיסרטין ברה"ר, ואיפסיק סנדליה דר' אחא, והוא המשיך ללכת בה כדברי הברייתא, אבל מן דמטון לפילי אבל כשהם הגיעו לשער של איזה חצר, א"ל ר' זעירא לר' אחא ההן זה כפתח חצירך ותניח כאן את הסנדל, כיון שזה מקום המשתמר

הרגל השניה – נפסקה, הסנדל טמאה כיון שאפשר לתקנה, שהרי התיקון לא יהיה ניכר כל כך, ואם האוון החיצונה שהיא לכיוון חוץ – נפסקה, הסנדל טהורה, כיון שהתיקון יהיה ניכר, ומגונה ללכת באופן הזה, ולכך התבטל ממנו שם סנדל. אומרת הגמ' רבי יעקב בר אחא ורבי טבליי וחנין בר בא בשם רב אמרו, שהלכה כרבי יודה לענין שבת, שאם נפסק האוון החיצונה אין לה שם של סנדל והרי היא מוקצה, ואם הפנימית נפסקה, יש לה שם של סנדל ומותר לטלטלה. ואומרת הגמ' שלר' שמואל בר רב יצחק הוה ליה עובדא היה לו מעשה (דהיינו נקרע לו הסנדל בשבת), ושלח לר' (ושלח את ר') יעקב בר אחא שילך לגבי ר' חייא בר בא, לשאול אותו מה הדין? ור' חייא בר בא אמר ליה שכשם שהן חכמים ור' יהודה חלוקין בטומאה, כך הן חלוקין בשבת, והורי ליה שההלכה כרבנן, ולכך אפי' אם נפסק האוון החיצונה יש לזה שם של סנדל, ומותר לטלטלה, שואלת הגמ' ר' שמואל בר ר' יצחק בעי הק' הרי ושמע מימר הרי לעיל רב אמר שהלכה כרבי יודה, והוא ר' חייא

שי' מסכת פרק יב [ה"ב - דף סז] יבמות

ר' אחא כריך סְבִינָה, רבי אבהו כרך אגוד מלבניקי, סבר ר' אבהו אגוד מלבניקי מן המוכן הוא, ר' יונה טלקא לחנותה דחליטרה, אופ ציבחר הוה סדרה יקיר של ר' אלעזר, מסלק ליה. ר' ירמיה בעי קומי ר' זעירא מהו להחליף? א"ל שרי, אפילו כן אמר ליה פוק חמי חד סב וסמך עלוי, נפק ואשכח ר' בא בר ממל ושאל ליה, ושרא, אמר ר' יוסי מתניתא אמרה שהוא מין מלבוש, דתנינן או בשל שמאל בימין חליצתה כשירה.

הדא דתימר לרוחב, אבל לאורך צריך שיהא חופה את רוב הרגל.

פנים? א"ל שרי מותר, אבל אפילו כן אמר ליה ר' זעירא לר' ירמיה פוק חמי תצא ותשאל חד סב חכם זקן (האם יכולים להחליף) וסמך עלוי ותסמוך על דבריו אם הוא יתיר לך, נפק יצא ר' זעירא ואשכח לר' בא בר ממל ושאל ליה האם מותר להחליף? ור' בא בר ממל שרא התיר. אמר ר' יוסי שמתניתא אמרה שאם לובשים מנעל של שמאל ברגל ימין שהוא מין מלבוש, דתנינן במשנתנו או בשל שמאל בימין שאם היבם לבש סנדל של שמאל ברגל ימין, והיבמה חליצה את הסנדל – חליצתה כשירה, א"כ מוכח מכאן שזה נקרא דרך מלבוש, וא"כ הוא יכול גם בשבת להחליף את הסנדל שנקרע לו האוזן החיצונית וללבוש אותו ברגל השנייה, שאז הקרע יהיה לצד פנים.

ואומרת הגמ' הדא דתימר שאם פרש ונחתך רוב מאחת מהסוליות שהסנדל עדיין טמא, זה דוקא אם הוא נחתך לרוחב, אבל אם הסוליה נחתכה לאורך, צריך שיהא חופה את רוב הרגל, ורק אז זה מקבל טומאה.

(הגם שזה לא היה החצר שלו). ואומרת הגמ' שר' אחא כריך סְבִינָה קשר את הסנדל בסיב של דקל כשזה נקרע לו ברה"ר, וכך הוא המשיך ללכת בזה עד שהגיע למקום המשתמר. ורבי אבהו כרך אגוד מלבניקי אגודת עשב, כשהסנדל נקרע לו ברה"ר, וכך הוא המשיך ללכת בזה עד שהגיע למקום המשתמר, כיון שסבר ר' אבהו שאגוד מלבניקי מן המוכן הוא, היות וזה ראוי למאכל בהמה, ולכך אינו מוקצה. ור' יונה כשנקרע לו הסנדל ברה"ר, טלקא לחנותה דחליטרה הוא הניח את הסנדל בחנות של נחתומים, אופ ציבחר הגם שבמרחק קטן משם הוה סדרה יקיר היה הביהמ"ד החשוב של ר' אלעזר שזה מקום יותר משתמר, אפי"ה ר' יונה מסלק ליה הניח את הסנדל בחנות הנחתומים, היות וזה משתמר קצת, א"כ אסור להמשיך ללכת בסנדל הקרוע. שואלת הגמ' ר' ירמיה בעי קומי שאל את ר' זעירא מהו להחליף את הסנדל של רגל ימין (כשנקרע האוזן החיצונית) וללבוש אותו ברגל שמאל, שאז הקרע יהיה לצד

מסכת פרק יב [ה"ב - דף סח] יבמות שיא

חלצה בלילה חליצתה כשירה ר' ליעזר פוסל: ומה טעמא דר' ליעזר? לְעִינֵי הַזְקָנִים, מה מקיימין רבנן לְעִינֵי הַזְקָנִים? פרט לבית דין הסומא.

ובשמאל חליצתה פסולה ור' ליעזר מכשיר: ר' יוחנן בעי, מחלפא שיטתיה דר' ליעזר, תמן הוא אמר הימנית מעכבת, והכא הוא אמר אין הימנית מעכבת? אמר ר' יוסי תמן דכתיב [ויקרא יד] הַיְמִינִית – הימנית מעכבת, ברם הכא דלית כתיב ימנית – אין הימנית מעכבת, תני ר' יוסי ציידנייה קומי ר' ירמיה [שמות כא] אָזְנוֹ [ויקרא יד] אָזְנוֹ, מה אָזְנוֹ שנאמר להלן הימנית, אף כאן הימנית, וְאָמַר רַגְלוֹ רַגְלוֹ, מאן דאית ליה אָזְנוֹ אָזְנוֹ לית ליה רַגְלוֹ רַגְלוֹ,

שקושיית ר' יוחנן הוא מכיון שתני ר' יוסי ציידנייה (שבא מצידון) קומי ר' ירמיה שר"א אומר מנין לרציעה שהיא באוזן הימנית, שנאמר וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אָזְנוֹ בְּמִרְצָע, ונאמר אָזְנוֹ במצורע, שנאמר וְנָתַן עַל תְּנוּפָה אֹזֶן הַמִּשְׁתָּהר הַיְמִינִית, א"כ דורשים ג"ש **מה אָזְנוֹ שנאמר להלן** במצורע, היינו אָזְנוֹ הימנית, אף **כאן** ברציעת העבד, רוצעים את אָזְנוֹ הימנית, וא"כ שואל ר' יוחנן וְאָמַר אף לעניין החליצה שנעשה ג"ש **רגלו רגלו**, וכמו שבמצורע שכתוב רגלו היינו הימנית אף רגלו שכתוב כאן בחליצה היינו הימנית? אלא אומרת הגמ' שאפי' **מאן דאית ליה** את הג"ש **אָזְנוֹ אָזְנוֹ**, אבל **לית ליה** את הג"ש **רגלו רגלו**, כיון שלעניין 'האוזן' זה מופנה בשביל ללמד ג"ש (שהרי האוזן הכתובה במצורע עני מיותרת, וכן האוזן הכתובה ברציעה מיותרת, שהרי כתוב פעמיים אוזן, וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אָזְנוֹ בְּמִרְצָע, וכן כתוב וְנָתַתָּה בְּאָזְנוֹ וּבְדָלָתָהּ, אבל לעניין החליצה אומנם רגלו הכתובה במצורע מיותרת, אבל הרגלו הכתובה בחליצה אינה מיותרת, וכיון שזה מופנה רק מצד אחד,

חלצה בלילה חליצתה כשירה ר' ליעזר פוסל: אומרת הגמ' ומה טעמא דר' ליעזר שחליצה בלילה פסולה, כיון שכתוב וְנִגְשָׁה יְבָמָתוֹ אֵלָיו לְעִינֵי הַזְקָנִים, ומשמע שדין חליצה נודהג רק בזמן שיש ראייה (כמו לעניין ציצית), ואומרת הגמ' ומה מקיימין רבנן אם מה שכתוב וְנִגְשָׁה יְבָמָתוֹ אֵלָיו לְעִינֵי הַזְקָנִים? פרט לבית דין הסומא, שדיין עיור פסול לחליצה.

ובשמאל חליצתה פסולה ור' ליעזר מכשיר: שואלת הגמ' ר' יוחנן בעי שלכאור מחלפא שיטתיה דר' ליעזר שהרי תמן לעניין טהרת המצורע הוא אמר שבוהן רגלו הימנית מעכבת, ולכך אם אין למצורע בוהן ברגל ימין לא מועיל שיתן את הדם והשמן על בוהן רגלו השמאלית, והכא הוא אמר שאין רגל הימנית מעכבת לחליצה? אמר ר' יוסי מה קושיית ר' יוחנן והרי יש הבדל, תמן לעניין טהרת המצורע דכתיב וְעַל בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמִינִית, לכך רגלו הימנית מעכבת, ברם הכא דלית כתיב ימנית, שהרי כתוב רק וְחִלְצָה נָעָלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ, לכך אין רגלו הימנית מעכבת, אבל אומרת הגמ'

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סח] יבמות

שיב

והא תני בשם ר' ליעזר רגלו רגלו? הו' תרתי מתניין אינון על דברי ר' ליעזר, מאן דאית ליה אזנו אזנו אית ליה רגלו רגלו, מאן דלית ליה אזנו אזנו לית ליה רגלו רגלו, והדא מתניתא לית ליה אזנו אזנו ולא רגלו רגלו.

הלכה ג

מתני' חלצה ורקקה אבל לא קראה – חליצתה כשירה, קראה ורקקה אבל לא חלצה – חליצתה פסולה, חלצה וקראה אבל לא רקקה, ר' ליעזר אומר חליצתה פסולה, ור' עקיבה אומר חליצתה כשירה, אמר ר' ליעזר פָּכָה יַעֲשֶׂה, דבר שהוא מעשה מעכב, אמר לו ר' עקיבה משם ראייה, פָּכָה יַעֲשֶׂה 'לְאִישׁ', דבר שהוא מעשה באיש.

גמ' שמואל אמר חלצה ולא רקקה, תרוק, ואתיא כר' ליעזר, ר' הילא בשם ר'

הפסוקים שהיבם והיבמה צריכים לומר (כדלהלן), **חליצתה כשירה**, כיון שהקריאה אינה מעכבת, **קראה ורקקה אבל לא חלצה** – **חליצתה פסולה**, כיון שהיא לא חלצה, **חלצה וקראה אבל לא רקקה**, ר' ליעזר אומר שחליצתה פסולה ור' עקיבה אומר שחליצתה כשירה, אמר לו ר' ליעזר לר"ע הרי כתוב פָּכָה יַעֲשֶׂה, מכאן שכל דבר שהוא מעשה מעכב בחליצה, אמר לו ר' עקיבה שלהיפך ומשם ראייה לדבריי שהרקקה אינה מעכבת, שהרי כתוב פָּכָה יַעֲשֶׂה 'לְאִישׁ', מכאן שרק דבר שהוא מעשה באיש דהיינו החליצה, זה מעכב, אבל הרקיקה שזה לא מעשה באיש אינה מעכבת.

גמ' שמואל אמר שאם היבמה חלצה ולא רקקה, שתחזור ותרוק, ואתיא דברי שמואל כר' ליעזר, אבל לר"ע אם היבמה לא רקקה בשעת החליצה, היא לא חוזרת לרוק. ור' הילא אמר בשם ר' ליעזר שאם היבמה

משיבים על הג"ש ואומרים שיתכן שרק במצורע צריך רגל ימין כיון שהוא חמור, שהרי הוא טעון עץ ארז ואזוב ושני תולעת). שואלת הגמ' והא תני בשם ר' ליעזר שהיות ויש ג"ש רגלו רגלו מכאן שחליצה בשמאל פסולה, ודלא כמשנתינו? מתרצת הגמ' הו' תרתי מתניין אינון יש שני תנאים על דברי ר' ליעזר מה ר"א סובר, ומאן דאית ליה את הג"ש אזנו אזנו אית ליה את הג"ש רגלו רגלו, והוא סובר שחליצה חייבת להיות בימין, ומאן דלית ליה אזנו אזנו לית ליה רגלו רגלו, כיון שר"א לא קיבל את הג"ש הזאת מרבו (ואין אדם דן ג"ש מעצמו), והדא מתניתא והמשנה שלנו סוברת שלית ליה שר"א לא סובר את הג"ש אזנו אזנו ולא את הג"ש רגלו רגלו, ולכך ר"א סובר שחליצה בשמאל כשרה.

הלכה ג

מתני' חלצה ורקקה אבל לא קראה

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סח] יבמות שיג

ליעזר חלצה אבל לא קראה, ולא רקקה, חליצתה פסולה, עוד היא דר' ליעזר. דברי חכמים ר' בא בשם רב יהודה, זריקן מטוי בה בשם רב, חלצה ולא רקקה, רקקה ולא חלצה, לא עשה כלום, עד שתחלוץ ותרוק. ר' בא בעא קומי ר' אימי, הקדימה רקיקה לחליצה, א"ל כמי שהן על סדר. קידש בנופו של סופין? אמר ליה בתניין שבו קידש. מהו לפתוח חלון מצרית לחצר השותפין למעלה מארבע אמות? אמר ליה כן אנן אמרין לסתום אוריה דעלמא באפוי? אמר ר' נסא כן אמרין מאן דבעי מיעבד ביתא כמין שובך לא שמעין ליה?!

פרוטה, אבל לא משערים בתאנים, היות והם גרועים ביותר, א"כ אין דעתה של האשה על התאנים (וזה כמו המקדש אשה בכוס מים, שהיא מתקדשת רק בכוס ולא מצרפים את המים, כיון שהם לא חשובים)? אמר ליה שגם בתניין (בתאנים) שבו קידש, כיון שגם הענף וגם התאנים לא חשובים, א"כ דעתה על כל מה שהוא הביא לה. עוד שאל ר' בא את ר' אימי, מהו לפתוח חלון מצרית חלון קטן (שראשו של האדם לא נכנסת בו) לכיוון חצר השותפין, והחלון עומד בביתו למעלה מארבע אמות, האם בעלי החצר יכולים למנוע בעדו משום היזק ראייה (שמא הוא יציץ ויראה את מעשיהם בחצר) או לא, אמר ליה וכי כן אנן אמרין וכי אנחנו אומרים לבן אדם לסתום את האוריה דעלמא באפוי, היות והוא לא יכול להוציא את ראשו מהחלון לראות את מעשיהם בחצר, לכך הם לא יכולים למנוע בעדו, וכן אמר ר' נסא וכי כן אנן אמרין וכי אנחנו אומרים למאן דבעי מיעבד ביתא כמין שובך שיש בו חלונות קטנים, וכי לא שמעין ליה? והרי ודאי שלא יכולים למנוע בעדו.

חלצה אבל לא קראה, או שחלצה ולא רקקה, חליצתה פסולה, ועוד היא (וגם דברי ר"א האמורא, הם) מדברי ר' ליעזר, ור"א האמורא סובר שלדברי ר"א התנא גם הקריאה מעכבת, ור"א נחלק על הרישא של המשנה. ואומרת הגמ' ומה הם דברי חכמים מה ת"ק סובר, אמר ר' בא בשם רב יהודה, ור' זריקן מטוי בה נוטה לומר שר' יהודה אמר את זה בשם רב, שאם היבמה חלצה ולא רקקה, או רקקה ולא חלצה, לא עשה כלום, עד שתחלוץ ותרוק. שואלת הגמ' ר' בא בעא קומי ר' אימי, מה הדין אם היבמה הקדימה את הרקיקה לחליצה, האם היא צריכה לחזור ולרוק לאחר החליצה? א"ל שזה כמי שהן על הסדר, כיון שהסדר אינו מעכב כלל, ואגב שאלת ר' בא לר' אימי, הגמ' מביאה עוד כמה שאלות שר' בא שאל את ר' אימי, עוד שאל ר' בא את ר' אימי, מה הדין אם אחד קידש אשה בנופו של סופין בענף של תאנים שיש בו סופי תאנים (היינו תאנים של סוף העונה, שהם גרועות), האם מצרפים גם את התאנים לענף לכדי שווה פרוטה, או שמשערים רק את הענף האם הוא שווה

הלכה ד

מתני' החרש שנחלץ, והחרשת שחלצה, והחולצת לקטן, חליצתה פסולה. קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל, ואם לא חלצה, חליצתה כשירה.

גמ' החרש שנחלץ וכו': אמר ר' יוחנן שאינן יכולין לומר ואמר ואמרה, וקרייה מעכבת? אמר ר' שמואל בר ר' יצחק הראוי לקרייה, אין קרייה מעכבת, ושאינו ראוי לקרייה, קרייה מעכבת.

תמן תנינן, הכל חייבין בראייה חוץ מחרש שוטה וקטן, חברייה בשם ר' לעזר [דברים לא] למען ישמעו ולמען ילמדו, עד כדון במדבר ואינו שומע, שומע

הלכה ד

מתני' החרש שנחלץ, והחרשת שחלצה, והחולצת לקטן, חליצתה פסולה (הגמ' תבאר מדוע). קטנה שחלצה תחזור ותחלוץ משתגדיל, ואם לא חזרה וחלצה, חליצתה שחלצה בעודה קטנה כשירה.

גמ' החרש שנחלץ וכו': אמר ר' יוחנן שחליצת חרש או חרשת פסולה כיון שאינן היבם והיבמה יכולין לומר בזמן החליצה את הפסוקים (היבם צריך לומר) ואמר לא חפצתי לקחתה, (והיבמה צריכה לומר) ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו, וכיון שהם לא יכולים לומר את הפסוקים האלו, לכך החליצה פסולה, שואלת הגמ' וכי הקרייה (הקריאה) מעכבת, והרי שנינו לעיל שהקריאה אינה מעכבת? מתרצת הגמ' אמר ר' שמואל בר ר' יצחק שכל הראוי לקרייה, אצלו אין הקרייה מעכבת,

אבל ושאינו ראוי לקרייה, א"כ הקרייה מעכבת, כיון שהתורה מצריכה שיהיו יכולים לקרוא את הפסוקים בשעת החליצה, אלא שזה לא מעכב, אבל אם הם לא יכולים לקרוא את הפסוקים, א"כ הרי הם פסולים לחליצה.

תמן במסכת חגיגה תנינן, הכל חייבין בראייה (לעלות לרגל, ולהביא קרבנות ראייה), חוץ מחרש שוטה וקטן, חברייה בני הישיבה בשם ר' לעזר אמרו, שחרש פטור מהראייה, כיון שכתוב לענין מצות הקהל למען ישמעו ולמען ילמדו, ולכך מי שלא שומע פטור מהקהל, והיות ומקשים את מצות ראייה למצות הקהל (שהרי בהקהל כתוב בבוא כל ישראל לראות, ובג' רגלים כתוב שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך), לכך החרש פטור גם מראייה. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אתה יודע במדבר ואינו שומע שהוא פטור מהקהל ומראייה, אבל שואלת הגמ' למה מי שהוא שומע

מסכת פרק יב [ה"ד - דף סח] **יבמות** שטו

ואינו מדבר? ר' הילא בשם ר' לעזר וּלְמַעַן וּלְמַדּוּ – וּלְמַעַן וּלְמַדּוּ, אמר ר' יונה
הדא אמרה דלית כללין דרבי כללין, דתנינן תמן חרש שדיברו חכמים בכל מקום
שאינו לא שומע ולא מדבר. ודתנינן חרש שנחלץ, והחרשת שחלצה, והחולצת
לקטן, חליצתה פסולה, ואמר ר' יוחנן שאינן יכולין לומר וְאָמַר וְאָמְרָה, הדא מסייע
לרבי יונה, דרבי יונה אמר הדא אמרה דלית כללין דרבי כללין.

קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל וכו': ר' ישמעאל בר' יוסי בעא קומי רבי, מה בין
קטן מה בין קטנה? אמר ליה איש כתיב בפרשה, ברם הכא וְנָגְשָׁה וְבָמָתוּ
אֵלָיו מכל מקום. ר' מנא אמר לה סתם, ר' יצחק בריה דר' חייה מטי בה בשם ר'

יכולין לומר בזמן החליצה את הפסוקים
וְאָמַר לא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ, וְאָמְרָה כִּכָּה
יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו,
ומהטעם הזה גם אֵלֶם פטור, וא"כ **הדא** גם זה
מסייע לרבי יונה, דרבי יונה אמר שהדא
אמרה דלית כללין דרבי, כללין, כיון שאם
הכלל שחרש שדיברו חכמים בכל מקום היינו
שאינו לא שומע ולא מדבר, א"כ אֵלֶם היה
יכול לחלוץ.

קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל וכו':
אומרת הגמ' שר' ישמעאל בר' יוסי בעא
קומי רבי, מה בין חליצת קטן שהיא
פסולה, ומה בין חליצת קטנה שהיא כשרה?
אמר ליה רבי, שהיות ואִיש כתיב בפרשה
(כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ), וקטן אינו 'איש', ברם
הכא לענין היבמה כתוב וְנָגְשָׁה וְבָמָתוּ
אֵלָיו משמע **מכל מקום** בין אם היא
גדולה ובין אם היא קטנה. ומבארת הגמ'
א"כ מדוע לכתחילה קטנה לא חולצת, ור'
מנא אמר לה סתם היינו בשם עצמו, ור'
יצחק בריה דר' חייה מטי בה נוטה לומר
שר' מנא אמר את זה בשם אביו בשם ר'

ואינו מדבר פטור, והרי הוא שומע, וכן
הוא יכול ללמוד לעצמו? מתרצת הגמ' ר'
הילא בשם ר' לעזר אומר שאומנם כתוב
וּלְמַעַן וּלְמַדּוּ אבל אנחנו דורשים כאילו
כתוב וּלְמַעַן וּלְמַדּוּ שהוא יכול ללמד
לאחרים, (דאל"כ אלא אֵלֶם חייב בהקדלה,
א"כ מה שכתוב וּלְמַעַן וּלְמַדּוּ זה מיותר,
שהרי חרש פטור מזה שכתוב לְמַעַן יִשְׁמְעוּ),
וכיון שְׁאֵלֶם לא יכול ללמד לאחרים לכך
הוא פטור מִהִקְדֵּל ומראייה, אמר ר' יונה,
הדא אמרה זאת אומרת דלית כללין דרבי
כללין שהכלל שרבי אמר במסכת תרומות
אינו נכון, דתנינן תמן במסכת תרומות **חרש**
שדיברו חכמים בכל מקום היינו שאינו
לא שומע ולא מדבר, אבל הכלל הזה
אינו נכון, שהרי במסכת חגיגה כתוב שחרש
פטור מראייה, וזה כולל גם את מי שהוא
שומע ואינו מדבר, וכן את מי שהוא מדבר
ואינו שומע. וכן ממה דתנינן במשנתנו **חרש**
שנחלץ, והחרשת שחלצה, והחולצת
לקטן, חליצתה פסולה, ואמר ר' יוחנן
שחליצת חרש או חרשת פסולה כיון שאינן

מסכת פרק יב [ה"ה - דף סח] יבמות

יונה, דר' מאיר היא, דאמר אין חולצין ולא מייבמין את הקטנה, שמא תימצא איילונית.

הלכה ה

מתני' חלצה בשנים, או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, חליצתה פסולה, ר' שמעון ור' יוחנן הסנדלר מכשירין, מעשה שחלצה בינו לביתה, בבית האסורין, ובא מעשה לפני ר' עקיבה והכשיר.

גמ' מעשה שחלצה בינו לביתה בבית האסורין וכו': בבית האסורים היה מעשה ולבית האסורים בא המעשה. ר' יוחנן הסנדלר עבד גרמיה רוכל, עבר קומי בית חבישה דר' עקיבה, והוה מכריז ואמר, מאן בעי מחטין, מאן בעי צינורין, חלצה בינו לביתה מהו, אודיק ליה ר"ע מן כוותא אמר ליה אית לך כושין אית לך כשר.

האם החליצה כשרה, ואומרת הגמ' כיצד שאלו את ר"ע את ההלכה כשהיה בבית האסורים (והרי הרומאים אסרו ללמוד תורה), ר' יוחנן הסנדלר עבד גרמיה עשה את עצמו כרוכל, ועבר קומי בית חבישה בית האסורים דר' עקיבה, והוה מכריז ואמר, מאן בעי מחטין, מאן בעי צינורין (כלי המשמש לטוויית החוטים), והוסיף ואמר חלצה בינו לביתה מהו, אודיק ליה ר"ע מן כוותא ור"ע הציץ מחלון בית האסורים, ואמר ליה האם אית לך כושין כמין מסרגה, האם אית לך כשר, ור"ע משך את המילה עד שזה היה נשמע לשומרים כאילו ר"ע אמר 'כישור' (מלשון יָדִיָּה שְׁלָחָה בְּכִישוֹר). שזה כלי ממלאכת הטוויה, ואז הבין ר' יוחנן הסנדלר שר"ע הכשיר את החליצה.

יונה, שהמשנה מדברי ר' מאיר היא, דאמר שאין חולצין ולא מייבמין את הקטנה, כיון שחוששים שמא תימצא איילונית.

הלכה ה

מתני' חלצה בפני שני דיינים, או בפני שלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, חליצתה פסולה, כיון שחליצה צריכה להיעשות בפני ב"ד, ור' שמעון ור' יוחנן הסנדלר מכשירין, ומעשה ביבמה שחלצה בינו בין היבם לביתה, בבית האסורין, ובא המעשה לפני ר' עקיבה ושאלוהו האם החליצה כשרה, והכשיר.

גמ' מעשה שחלצה בינו לביתה בבית האסורין וכו': אומרת הגמ' שבבית האסורים היה מעשה החליצה, ולבית האסורים שר"ע היה בו בא המעשה לשאלו

הלכה ו

מתני' מצות חליצה, בא הוא ויבמתו לפני בית דין, והן נותנין לו את עצה ההגון לו, שנאמר וקראו לו זקני עירו ודברו אליו, והיא אומרת מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי, והוא אומר לא חפצתי לקחתה, בלשון הקודש היו אומרים, ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו, רוק שהוא נראה לדיינים, וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו, עד כאן היו מקרין, וכשהוקרא ר' הורקנוס תחת האלה בכפר אבוס, וגמר את כל הפרשה, והוחזקו להיות מקרין את כל הפרשה. ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל, מצוה בדיינים לא מצוה בתלמידים, ר' יודה אמר מצוה על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל.

גמ' והן נותנין לו עצה את ההגון לו: מהו את ההגון לו, אין הוה סב –

הלכה ו

מתני' מצות חליצה כיצד; בא הוא ויבמתו לפני בית דין, והן נותנין לו את עצה ההגון לו, האם לייבם או לא, שנאמר וקראו לו זקני עירו ודברו אליו, היינו לטובתו. והיא היבמה אומרת מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי, והוא היבם אומר לא חפצתי לקחתה, ובלשון הקודש היו אומרים (כיון שלומדים ג"ש עניה עניה מהברכות וקללות שהלויים אמרו, שהרי בחליצה כתוב 'וענתה' ואמרה ככה יעשה לאיש, ובברכות וקללות כתוב 'וענו' הלויים ואמרו, וא"כ מה הענייה האמורה בברכות וקללות היה בלשון הקודש, א"כ אף כאן בחליצה זה נאמר רק בלשון הקודש). כתוב בפסוק ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו, היינו רוק שהוא נראה לעיני הדיינים, וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש

אשר לא יבנה את בית אחיו, ועד כאן היו מקרין, אבל וכשהוקרא (כשהקריאו לר' הורקנוס את פרשת החליצה (כשהוא חלץ ליבמתו), תחת האלה (אילן עם הרבה ענפים, שקבעו שם את מקום החליצה, כדי שיהיה מקום להרבה אנשים, שהרי עושים את החליצה בפרסום) בכפר אבוס, הדיין המשיך את המשך הפרשה וגמר את כל הפרשה, ומאז הוחזקו להיות מקרין את כל הפרשה. ואומרת המשנה שאומנם כתוב בפסוק ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל, אבל הקריאה הזאת מצוה רק בדיינים ולא מצוה בתלמידים העומדים שם, אבל ר' יודה אמר שיש מצוה על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל.

גמ' והן נותנין לו עצה את ההגון לו: מבארת הגמ' מהו את ההגון לו, שאין הוה סב שאם היבם היה זקן והיבמה

אומר לה ההין סב לאן לך, אין הות סבתא – אומר ליה הדא סבתא לאן לך, היא טליתא והוא סב – אמרין ליה טליתא היא והיא מכלמה עלך, הוא טלייא והיא סבתא – אמרין לה טלייא הוא והוא מכלמה עלך. הוא רוצה והיא אינה רוצה, שומעין לה, היא רוצה והוא אינו רוצה שומעין לו, כללו של דבר – כל המעכב שומעין לו. היו שניהן רוצין, אתא עובדא קומי ר' יוסי אמר אפיק לבר. ר' יוחנן בעי, ביבמה מי מדרף אחר מי? התיב ר' לעזר והכתיב וְעָלְתָּה בְּמִתּוֹ הַשְּׁעָרָה, כד שמעה ר' יוחנן אמר יפה לימדנו ר' לעזר.

וקרייה מעכבת, אמר ר' שמואל בר רב יצחק הראוי לקרייה – אין קרייה

היה מבוגר והשני היה צעיר, והיו שניהן רוצין ביבום, ואתא עובדא ובא המעשה קומי ר' יוסי ואמר אפיק לבר הוציאו את השאלה הזו מביהמ"ד, שכן אין זו שאלה, ודאי שהם יכולים להתייבם. שואלת הגמ' ר' יוחנן בעי, ביבמה (בקיום מצות יבום) שהיבם גר בעיר אחת והיבמה בעיר אחרת, מי מדרף אחר מי, היינו מי הולך אחרי מי, האם היבם צריך למקום היבמה או להיפרך? התיב השיב ר' לעזר על שאלת ר' יוחנן ואמר מה השאלה, והכתיב וְעָלְתָּה בְּמִתּוֹ הַשְּׁעָרָה אֶל הַזִּקְנִים וכו', וא"כ מוכח שהיבמה היא התובעת את היבם, והיות והולכים אחרי הנתבע, לכך היבמה הולכת למקום היבם, ואומרת הגמ' שכד שמעה ר' יוחנן את דברי ר"א, אמר יפה לימדנו ר' לעזר.

שואלת הגמ' מזה שהמשנה כותבת את סדר הפסוקים שאומרים בשעת החליצה לאחר שהמשנה כתבה 'מצות חליצה', משמע שקריאת הפסוקים מעכבת, ולכך שואלת הגמ' וכי הקרייה מעכבת, והרי אמר ר' שמואל בר רב יצחק שהראוי לקרייה – אין קרייה

היתה צעירה, הדיין אומר לה ליבמה ההין סב אותו זקן לאן לך למה לך להתייבם אליו, ואין הות סבתא ואם היבמה היתה זקנה והיבם היה צעיר, הדיין אומר ליה ליבם הדא סבתא לאן לך למה לך לייבם אותה, ואם היא היבמה היתה טליתא נערה והוא היבם היה סב זקן, אמרין ליה ליבם הרי טליתא היא היבמה, ואם תייבם אותה היא מכלמה עלך היא תבזה אותך, שאין לך כוח, דהיינו קודם הדיין הסביר ליבמה ועכשיו ליבם שלא כדאי לו לייבם אותה, ואם הוא היבם היה טלייא נער והיא היבמה היתה סבתא זקנה, אמרין לה ליבמה הרי טלייא הוא היבם, ואם תתיבמי הוא מכלמה עלך הוא יבזה אותך, דהיינו קודם הדיין הסביר ליבם ועכשיו ליבמה שלא כדאי לה להתייבם, ולכך טוב שכל אחד ישא את ההוגנת לו. ואומרת הגמ' שאם הוא רוצה לייבם והיא אינה רוצה להתייבם, שומעין לה, וכן אם היא רוצה להתייבם והוא אינו רוצה ליבם, שומעין לו, כללו של דבר – כל המעכב, שומעין לו. ואומרת הגמ' שהיה מעשה ביבם, שאחד

מסכת פרק יב [ה"ו - דף סט] יבמות שיט

מעכבת ושאינו ראוי לקרייה – קרייה מעכבת. אמר ר' מנא אף על גב דר' שמואל בר רב יצחק אמר אין קרייה מעכבת, מודה שאם בא לאומרן – שהוא אומר על הסדר, ובלחוד דלא תימר מאן, יבמי להקים. לא, אבה יבמי. לא, חפצתי לקחתה. אלא מאן יבמי, להקים לאחיו שם בישראל. לא אבה, יבמי. לא חפצתי, לקחתה. תמן אמרין קרבת קדמנא, ושלפת סיניה מעילוי ריגליה דימינא, ורקת קדמוהי רוק דמיתחזי על ארעא, ואמרה פכה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו. אמר ר' אבהו מכיון שנראה הרוק שהוא יוצא מתוך פיה, אפילו הפריחתו הרוח כשר. רקת דם? ר' בא בשם ר' יהודה, ר' זריקן מטי בה ר' ירמיה בשם אבא בר אבא, ר' זעירא מטי בה בשם שמואל, אם יש בו צחצוחית של רוק, כשר. הגידמת במה חולצת? בשיניה.

שב"ד כותבים בו שעשתה חליצה, ומותרת להינשא לשוק, קרבת קדמנא שהיבמה באה לפנינו ושלפת סיניה וחליצה את נעלו מעילוי ריגליה דימינא מעל רגלו הימנית, ורקת קדמוהי וירקה לפניו, רוק דמיתחזי על ארעא שנראה על הארץ, ואמרה פכה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו, אמר ר' אבהו שאומנם בגט חליצה כתוב "ורקת קדמנא רוק דמיתחזי על ארעא" אבל זה אינו מעכב, אלא מכיון שנראה הרוק שהוא יוצא מתוך פיה, אפילו הפריחתו הרוח לפני שהרוק הגיע לארץ, זה כשר. ואם היבמה רקקה דם, ר' בא בשם ר' יהודה אמר, ור' זריקן מטי בה נוטה לומר שר' ירמיה אמר את זה בשם אבא בר אבא (אבבה דשמואל), ור' זעירא מטי בה נוטה לומר את זה בשם שמואל, שאם יש בו צחצוחית (מעט) של רוק, א"כ הרקיקה הזאת כשרה. שואלת הגמ' הגידמת (קטועת ידים) במה חולצת? מתרצת הגמ' בשיניה.

מעכבת בו, ורק מי שאינו ראוי לקרייה – קרייה מעכבת בו? מתרצת הגמ' אמר ר' מנא אף על גב דר' שמואל בר רב יצחק אמר שאין הקרייה מעכבת, אבל מודה שאם היבמה או היבם בא לאומרן, שהוא אומר על הסדר היינו כהוגן, ובלחוד דלא תימר שהיא לא תאמר 'מאן' ותפסיק, ואח"כ היא תמשיך לומר יבמי להקים, כיון שזה נשמע כאילו שהיא אומרת שהיבם רוצה להקים לאחיו שם בישראל, וכן שהיא לא תאמר 'לא' ותפסיק, ואח"כ היא תמשיך לומר אבה יבמי, כיון שזה נשמע כאילו שהיא אומרת שהיבם רוצה לייבם אותה, וכן שהיבם לא יאמר 'לא' ויפסיק, ואח"כ הוא ימשיך לומר חפצתי לקחתה, כיון שזה נשמע כאילו שהוא אומר שהוא חפץ לקחתה, אלא שהיא תאמר מאן יבמי, להקים לאחיו שם בישראל, וכן שהיא תאמר לא אבה, יבמי, וכן שהוא יאמר לא חפצתי, לקחתה. ואומרת הגמ' שתמן בבבל אמרין כותבים בגט חליצה (בשטר

בני סימונייא אתון לגבי רבי, אמרין ליה בעא תתן לן חד בר נש – דריש דיין וחזן סופר מתניין ועבד לן כל צורכינן, ויהב לון לוי בר סיס, עשו לו בימה גדולה והושיבוהו עליה, אתון ושאלון ליה הגידמת במה היא חולצת – ולא אגיבון, רקה דם – ולא אגיבון, אמרין דילמה דלית הוא מרי אולפן, נישאול ליה שאלין דאגדה, אתון ושאלון ליה מהו הדין דכתיב [דניאל י] **אָבֶל אָגִיד לְךָ אֶת הָרְשׁוּם בְּכֶתֶב אֱמֶת**, אם אמת – למה רשום, ואם רשום – למה אמת? ולא אגיבון, אתון לגבי דרבי, אמרון ליה הדין פייסונא דפייסנתך? אמר לון חייכון בר נש דכוותי יהבית לכון, שלח אייתיתיה ושאל ליה, אמר ליה רקה דם מהו? אמר ליה אם יש בו צחצוחית של רוק כשר, הגידמת במה היא חולצת? אמר ליה בשיניה, אמר ליה מהו הדין דכתיב **אָבֶל אָגִיד לְךָ אֶת הָרְשׁוּם בְּכֶתֶב אֱמֶת**, אם אמת למה רשום, ואם רשום למה אמת? אמר ליה עד שלא נתחתם גזר דין – רשום, משנתחתם גזר דין

עתיד להתקיים, ואם רשום למה אמת? ולא אגיבון ולוי לא ענה להם, אתון ולכך בני סימונייא באו לגבי דרבי ואמרין ליה וכי הדין פייסונא דפייסנתך וכי בשבילו ריצינו אותך בפיוס שתביא לנו מי שיגדיג אותנו, והרי הוא לא יודע כלום, אמר לון רבי, בחייכון (בחייכם) בר נש בן אדם דכוותי כמוני יהבית לכון הבאתי לכם, ורבי שלח ללוי ואייתיתיה והביא אותו, ורבי שאל ליה את מה שבני סימונייא שאלו אותו, ואמר ליה רבי, רקקה דם מהו, ולוי אמר ליה שאם יש בו צחצוחית של רוק כשר, חזר רבי ושאלו הגידמת במה היא חולצת, ולוי אמר ליה בשיניה, ורבי שאלו ואמר ליה מהו הדין (מהו זה) דכתיב **אָבֶל אָגִיד לְךָ אֶת הָרְשׁוּם בְּכֶתֶב אֱמֶת**, והרי אם אמת למה רשום, ואם רשום למה אמת? אמר ליה שעד שלא נתחתם גזר דין, הכתב רק רשום, כיון שגזר הדין יכול להתבטל ע"י תשובה ומעשים טובים, אבל משנתחתם גזר דין, הכתב הוא

בני סימונייא (שם מקום) אתון לגבי רבי באו לפני רבי ואמרין ליה, בעא אנחנו רוצים שתתן לן חד בר נש אדם אחד, שהוא דריש דרשן, ודיין, וחזן, סופר, ומתניין ומלמד משניות, ועבד לן כל צורכינן ושיעשה את כל צורכי הדת שלנו, ויהב לון ורבי הביא להם את לוי בר סיס, ועשו לו בימה גדולה כדי לכבדו והושיבוהו עליה, ואתון ובאו ושאלון ליה הגידמת במה היא חולצת, ולא אגיבון ולוי לא ענה להם, ושאלוהו ומה הדין אם היבמה רקקה דם, ולא אגיבון ולוי לא ענה להם, וא"כ הם אמרין, דילמה דלית הוא מרי אולפן אולי לוי הוא לא איש הלכה, וא"כ נישאול ליה שאלין דאגדה נשאל אותו בדברי אגדה, ואתון ובאו ושאלון ליה מהו הדין (מהו זה) דכתיב **אָבֶל אָגִיד לְךָ אֶת הָרְשׁוּם בְּכֶתֶב אֱמֶת**, וא"כ יש לשאול אם כתוב שם בכתב 'אמת' היינו כתב שמתקיים, א"כ למה הפסוק אומר 'רשום', שמשמע שזה כתוב שאינו

מסכת פרק יב [ה"ו - דף סט] **יבמות** שכא

– אמת, אמר ליה ולמה לא אניבתינן? אמר ליה עשו לי בימה גדולה והושיבו אותי עליה – וטפח רוחי עלי, וקרא עליו [משלי ל] **אִם נִבְלָתָ בְּהִתְנַשָּׂא וְאִם זְמוּת יָד לָפָה, מִי גֵרַם לָךְ לַהֲתַנְבֵּל בְּדַבְרֵי תוֹרָה** – על שנישאתה בהן עצמך.

תני חליצה מוטעת כשירה, איזו היא חליצה מוטעת? אמר ר' שמעון בן לקיש כל שאומרים לו חלוץ והיא ניתרת לך לאחר זמן, אמר ר' יוחנן אמש הייתי יושב ושונה, הוא מתכוין והיא אינה מתכוונת, היא מתכוונת והוא אינו מתכוין – לעולם חליצתה פסולה עד שיהו שניהן מתכוונין, איזו חליצה מוטעת על דעתו דר' יוחנן? כל שאומרים לו חלוץ והיא נותנת לך מאה מנה, אמר ר' מנא אם אמר 'על מנת' נותנת. אתא עובדא קומי ר' הונא, ועבר כר' שמעון בן לקיש, כד שמע ר' יוחנן

הוא היבם מתכוין להתיר אותה לשוק ע"י החליצה והיא אינה מתכוונת שהחליצה תתיר אותה, או שהיא מתכוונת והוא אינו מתכוין, א"כ לעולם חליצתה פסולה עד שיהו שניהן מתכוונין שהחליצה תתיר אותה, וא"כ לא שייך לומר בדברי רשב"ל? אומרת הגמ' א"כ איזו חליצה מוטעת על דעתו (לשיטת) דר' יוחנן? כל שאומרים לו חלוץ והיא נותנת לך מאה מנה, ואפי' שהטעו אותו, דהיינו שהיא לא תתן לו את הכסף, חליצתה כשרה, כיון שלא מועיל תנאים בחליצה (היות ולא יכולים לעשותו ע"י שליח), אמר ר' מנא אבל אם היבם אמר שאני חולץ לה 'על מנת' שתתן לי איזה דבר, א"כ היא נותנת לו, משום שכר שכיר. ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי שבא מעשה לפני ר' הונא, באחד שלא רצה לחלוץ ליבמתו, ור' הונא עבר (עשה) כר' שמעון בן לקיש, אבל כד כאשר שמע ר' הונא שר' יוחנן

כתב אמת, כיון שהוא לא יכול להתבטל, ואז רבי אמר ליה ללוי, היות וידעת להשיב על כל השאלות, א"כ ולמה לא אניבתינן לא השבת להם? אמר ליה ומה יכולתי לעשות, והם עשו לי בימה גדולה והושיבו אותי עליה, וטפח וגבה רוחי עלי, ולכך בשעת מעשה לא ידעתי להשיב על שאלותיהם, ורבי קרא עליו את הפסוק **אִם נִבְלָתָ בְּהִתְנַשָּׂא וְאִם זְמוּת יָד לָפָה, דְּהֵיִינוּ מִי גֵרַם לָךְ לַהֲתַנְבֵּל לַשְׂכּוּחַ (מלשון פירות נובלים) בְּדַבְרֵי תוֹרָה, עַל שְׁנִישְׂאָתָה בְּהֵן עֲצַמְךָ, וְאִם זְמוּתָ דְּלָפָה וְלֹא תִדְעָה לְהַסְבִּיר אֶת הַתּוֹרָה. תְּנִי חֲלִיצָה מוֹטֵעַת כְּשִׁירָה, וְאוֹמַרְתָּ הַגַּמְ' אִיזוּ הִיא חֲלִיצָה מוֹטֵעַת? אָמַר ר' שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ כָּל שְׂאוֹמְרִים לּוֹ חֲלוּץ כְּדִי לִקְיִים אֶת הַמִּצְוָה, וְהִיא נִיתַרְתָּ לָךְ לְאַחַר זְמַן לִיבוֹם (אם תרצה), אָמַר ר' יוֹחָנָן שְׁלֹא יִתְכַּן לְהַסְבִּיר כִּךְ, שְׁהָרִי אִמְשׁ אֶתְמוּל בְּלִילָה הֵייתִי יוֹשֵׁב וְשׁוֹנֶה בְּרִייתָא שְׁכָתוּב שֵׁם שְׁאִם**

פליג, חזר וכפה וחלץ לה זמן תניינות. אתא עובדא קומי ר' חייה בר ווא ואמר לו, בני! האשה הזאת אינה רוצה להינשא לך דרך ייבום, אלא חלוץ לה, עקור זיקתך ממנה והיא נישאת לך דרך נישואין, מן דחלץ לה, אמר ליה אין אתי משה ושמואל לא שריי לה, וקרא עלוי [ירמיהו ד] חֲכָמִים הָמָּה לְהָרַע, וּלְהִיטִיב לֹא יָדְעוּ.

ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל: אית תנני תני חליצה גנאי, אית תנני תני חליצה שבת, אמר רב חסדא מאן דאמר חליצה גנאי – כמשנה הראשונה, מאן דאמר חליצה שבת – כמשנה האחרונה, אמר ר' יוסי אפי' תימר כאן וכאן כמשנה ראשונה, כאן וכאן כמשנה אחרונה, מאן דאמר חליצה גנאי – על ידי שפגם דבר אחד מן התורה, יבוא ויטול פגמו, ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל,

אומרת הגמ' שאית תנני תני יש ששנו בברייתא שחליצה זה גנאי לחולץ, ואית תנני תני יש ששנו בברייתא שחליצה זה שבת לחולץ, אמר רב חסדא שאין מחלוקת בין הברייתות, אלא מאן דאמר שחליצה זה גנאי, זה הולך כמשנה הראשונה, שלכתחילה צריך לייבם, ולכך החולץ הוא מגונה, ומאן דאמר שחליצה זה שבת לחולץ, זה הולך כמשנה האחרונה, שלכתחילה צריך לחלוץ, אבל אמר ר' יוסי שאפי' תימר כאן וכאן (ששתי הברייתות) הולכים כמשנה ראשונה, וכן כאן וכאן (שתי הברייתות) הולכים כמשנה אחרונה, ומאן דאמר שחליצה זה גנאי (א"כ למשנה ראשונה זה ודאי שזה גנאי, אלא גם למשנה אחרונה זה גנאי) כיון שעל ידי שפגם דבר אחד מן התורה, שלא מייבמים לשם שמים לכך צריך לחלוץ, וא"כ יבוא החולץ ויטול את פגמו, כמו שנאמר ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל,

פליג על רשב"ל א"כ ר' הונא חזר וכפה את אותו אחד שיחלוץ שוב פעם, וחלץ לה זמן תניינות פעם נוספת, והיות ואותו אחד כבר חלץ לה פעם אחת, וא"כ הוא לא יכול ליבמה, א"כ כופים אותו לחלוץ (ורק בפעם הראשונה שהוא לא היה חייב לחלוץ, לא היו יכולים לכופו על החליצה). ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי ר' חייה בר ווא באחד שלא רצה לחלוץ ליבמתו, ור' חייה בר ווא אמר לו, בני! האשה הזאת אינה רוצה להינשא לך דרך ייבום אלא רק דרך נישואין רגילים, אלא חלוץ לה ועקור זיקתך ממנה, והיא נישאת לך אח"כ דרך נישואין רגילים, מן דחלץ לה לאחר שאותו אחד חלץ לה, אמר ליה אין אתי אפי' אם יבואו משה רבינו ושמואל הנביא לא שריי לה הם לא יתירו לה להינשא לך, שהרי היא חלוצתך, וקרא עלוי אותו אחד על ר' חייה בר ווא חֲכָמִים הָמָּה לְהָרַע, וּלְהִיטִיב לֹא יָדְעוּ.

ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל:

מסכת פרק יב [ה"ו - דף סט] יבמות שכג

ומאן דאמר חליצה שבח – נאמר כאן קרייה ונאמר להלן [בראשית מח] ויקרא בהם שְׁמִי, מה קרייה שנאמר להלן שבח, אף כאן שבח.

הדרן עלך פרק מצות חליצה

את הנערים ויקרא בהם שְׁמִי, ומה קרייה שנאמר להלן אצל יעקב אבינו, זה שבח, אף הקריאה הכתובה כאן זה שבח, כיון שסוף סוף הוא קיים מצוה. הדרן עלך בלי נדר פרק מצות חליצה

ומאן דאמר שחליצה זה שבח (א"כ למשנה אחרונה זה ודאי שבח, שהרי כהיום לכתחילה צריך לחלוץ, אלא אפי' למשנה הראשונה זה שבח) כיון שנאמר כאן קרייה ונקרא שְׁמוּ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חָלוּץ הַנֶּעֱל, ונאמר להלן בְּרָךְ

פרק יג

הלכה א

מתני' בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות, בית הלל אומרים ארוסות ונשואות. בית שמאי אומרים בבעל, ובית הלל אומרים בבעל וביבם. בית שמאי אומרים בפניו, ובית הלל אומרים בפניו ושלא בפניו. בית שמאי אומרים בבית דין, ובית הלל אומרים בבית דין ושלא בבית דין. אמרו בית הלל לבית שמאי ממאנת היא קטנה אפילו ארבעה וחמשה פעמים, אמרו להן בית שמאי אין בנות ישראל הבקר, אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותינשא.

גמ' בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות וכו': תמן תנינן ר' יודה בר אבא העיד חמשה דברים, שממאנין את הקטנות, ועל עדות חולקין? על

בבית דין ושלא בבית דין. אמרו בית הלל לבית שמאי שממאנת היא הקטנה אפילו ארבעה וחמשה פעמים, בארבע ובחמש בעלים, אמרו להן בית שמאי שאין בנות ישראל הבקר (הפקר), אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותינשא, הגמ' תבאר את דברי ב"ש.

גמ' בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות וכו': שואלת הגמ' הרי תמן במסכת עדיות תנינן, ר' יודה בר אבא העיד חמשה דברים, ואחד מהם שממאנין את הקטנות, שחכמים תיקנו שאם האמא או האחים של יתומה קטנה השיאوها, שיש לה זכות למאן בנישואין האלו ולצאת מבעלה ללא גט, והיות ור' יודה בר אבא לא חילק בין ארוסות לנשואות, א"כ משמע שגם הנשואות ממאנות, וא"כ שואלת הגמ' וכי ב"ש על עדות חולקין? מתרצת הגמ' שעל

מתני' בית שמאי אומרים שאומנם חכמים תיקנו שאם האמא או האחים של יתומה קטנה השיאوها, שיש לה זכות למאן בנישואין האלו ולצאת מבעלה ללא גט, אבל אין ממאנין אלא רק ארוסות, אבל נשואות לא יכולות למאן, ובית הלל אומרים שבין ארוסות ובין נשואות יכולות למאן. וכן בית שמאי אומרים שהקטנה יכולה למאן רק בבעל, אבל אם היא נפלה ליבום היא לא יכולה למאן, ובית הלל אומרים שהקטנה יכולה למאן בין בבעל ובין ביבם. בית שמאי אומרים שהקטנה יכולה למאן רק בפניו בפני הבעל, מפני שהיא לא תעזי למאן בפניו אא"כ היא שונאת אותו לגמרי, ובית הלל אומרים שהקטנה יכולה למאן בפניו ושלא בפניו. בית שמאי אומרים שהקטנה צריכה למאן רק בפני בית דין, ובית הלל אומרים שהקטנה יכולה למאן

מסכת פרק יג [ה"א - דף ע'] **בבמות** שכה

עיקר עדות חולקין, כך היתה עיקר עדותן.

בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות ובית הלל אומרים ארוסות ונשואות: וקשיא על דבית הלל, נישואיה תורה – וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה כאשתו לכל דבר, ואת אמר הכין? משלך נתנו לך, ברין היה שלא היו נישואיה נישואין, והן אמרו שיהיו נישואיה נישואין, והן אמרו שתמאן בו ותצא. **מה** טעמא דבית שמאי אם אומר את כן, נמצאתה עושה כל הבעילות שבעל בעילת זנות, אמר ר' אבין אתיא דבית שמאי כר' לעזר, דתני ר' לעזר אמר אף הפנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות הרי זו בעילת זנות. הדין אמרה עברה ומיאנה מן הנישואין, על דבית שמאי אין מיאונה מיאונין. נכנסה לחופה ולא נבעלה, מה את עבד לה, כארוסה – כנשואה? ארוסה שביהודה

שואלת הגמ' ומה טעמא דבית שמאי שנשואה לא יכולה למאן? מתרצת הגמ' כיון שאם אומר את כן שגם נשואה יכולה למאן, א"כ נמצאתה עושה את כל הבעילות שהבעל בעל לבעילת זנות, שהרי נמצא שהתבטלו הנישואין מלמפרע, ואמר ר' אבין מדוע הבעילות יהיו בעילת זנות, כיון שאתיא דברי בית שמאי כר' לעזר, דתני ר' לעזר אמר אף הפנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות – הרי זו בעילת זנות. ואומרת הגמ' הדין אמרה מכאן מוכח שאם היא עברה ומיאנה מן הנישואין, על דברי (לשיטת) בית שמאי אין מיאונה מיאונין, כדי שלא יהיו בעילות הבעל לבעילות זנות. שואלת הגמ' ואם היא רק נכנסה לחופה ולא נבעלה, מה את עבד לה איך ב"ש מתייחסים לזה, האם היא כארוסה שיכולה למאן, כיון שאין חשש של בעילת זנות, או שהיא כנשואה כיון שהיא נכנסה לחופה, והיא לא יכולה למאן? עוד שואלת הגמ' ארוסה שביהודה שהיו מייחדים את החתן

עיקר העדות ב"ש וב"ה חולקין, שאלו אומרים שכך היתה עיקר עדותן, דהיינו רק הארוסות יכולות למאן, ואלו אומרים שכך היתה עיקר עדותן, שגם הנשואות יכולות למאן.

בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות ובית הלל אומרים ארוסות ונשואות: שואלת הגמ' וקשיא על דברי בית הלל, איך יתכן לומר שנשואה יכולה למאן, והרי נישואיה בנישואי תורה, ולכך הבעל זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה כאשתו לכל דבר, ואת אמר הכין שהיא יכולה למאן, והרי היה צריך להיות שהיא תצא רק בגט? מתרצת הגמ' שהיות וכולם יודעים שאין זה כנישואי תורה (שהרי אין מעשה קטנה כלום), ומשלך נתנו לך, דהיינו ברין היה שלא יהיו נישואיה נחשבים לנישואין, אלא והן אמרו שיהיו נישואיה נישואין, ולכך הבעל זכאי בדברים הנ"ל, והן אמרו שיש לקטנה זכות שתמאן בו ותצא.

מסכת פרק יג [ה"א - דף ע'] **בבמות**

שלבנו גם כה, מה את עבד לה, כארוסה – כנשואה? נראית שלא למאן, אפילו כן חוזרת וממאנת? נישמענינה מן הדא קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, והלכה היא והשיאה את עצמה, אפי' כן חוזרת וממאנת.

בית שמאי אומרים בבעל וכו': מה טעמון דבית שמאי? בעלה שנישאת לו לרצונה ממאנת, יבמה שנפלה לו על כרחה אינה ממאנת. מה טעמון דבית הלל? אם בעיקר היא ממאנת, לא כל שכן ביבם.

ר' יוחנן אמר ממאנת היא ביבם – לעקור זיקת חמת, להתיר צרה לאביה, וכלה לחמיה, רב ור"ש בן לקיש תריהון אמרין אינה ממאנת ביבם – לעקור זיקת חמת, ולהתיר צרה לאביה, וכלה לחמיה, רב ור' שמעון בן לקיש כבית שמאי, דבית

והכלה כדי שיהיה לבו גם כה, מה את עבד לה איך ב"ש מתייחסים לזה, האם היא כארוסה שיכולה למאן, או כנשואה שלא יכולה למאן? עוד שואלת הגמ' (בין לב"ש ובין לב"ה) מה הדין אם בתחילה היא נראית שלא למאן, דהיינו שאביה השיאה (שלא שייך בזה מיאון), והתגרשה או התאלמנה, וחזרה וקידשה את עצמה, האם היות ובנישואין הראשונים היא לא היתה יכולה למאן, א"כ לא תיקנו לה מיאון, או שאפילו כן היא חוזרת וממאנת, בנישואין השניים שהם רק מדרבנן? אומרת הגמ' נישמענינה מן הדא ששנינו בברייתא קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, והלכה היא והשיאה את עצמה, אפי' כן חוזרת וממאנת.

לרצונה ממאנת, בזה חכמים נתנו לה זכות למאן ולבטל את מה שעשתה, אבל יבמה שנפלה לו על כרחה בזה היא אינה ממאנת, ומה טעמון דבית הלל שהיא יכולה למאן גם ביבם, כיון שאם בעיקר נישואיה היא ממאנת, לא כל שכן שהיא תוכל למאן ביבם.

ר' יוחנן אמר שממאנת היא ביבם לאחר שבעלה מת, כדי לעקור את זיקת חמת, שלא תצטרך להתייבם, וכן אם בתו היתה נשואה לאחי אביה, היא ממאנת ביבם (באביה), כדי להתיר את צרתה לאביה, וכן להתיר את הכלה להינשא לחמיה, כיון שהמיאון עוקר את הנישואין למפרע, אבל רב ור"ש בן לקיש תריהון אמרין שאינה ממאנת ביבם כדי לעקור את זיקת חמת, ולהתיר צרה לאביה, וכלה לחמיה, שואלת הגמ' האם רב ור' שמעון בן לקיש אמרו את דבריהם כבית שמאי, דבית

בית שמאי אומרים בבעל וכו': אומרת הגמ' מה טעמון דבית שמאי שלא יכולים למאן ביבם, כיון שבבעלה שנישאת לו

שמאי אומרים בבעל? מה אנן קיימין, אם באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך, כל עמא מודיי שהיא עוקרת, אלא פן אנן קיימין באומרת אי איפשי בנישואין, ר' יוחנן אמר באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך, רב ור"ש בן לקיש תריהון אמרין באומרת אי איפשי בנישואיך, אבל בנישואי אחיך רוצה אני. דמתניתא פליגא על ר' יוחנן, וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, נתגרשו – ולא הימינו, ודכוותה מיאנו – הימינו? תני ר' חיה כן, אם מיאנו או נתגרשו בחיי הבעל צרותיהן מותרות, לאחר מיתת הבעל צרותיהן חולצות ולא מתייבמות? אמר ר' יודן אבוי דר' מתניה, תיפתר שמתו ולא מיאנו, דמתניתא כל היכולה למאן ולא מיאנה – צרתה חולצת ולא מתייבמת,

שלכא' מתניתא פליגא על ר' יוחנן, שהרי שנינו בתחילת המסכת וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, והרי כשכתוב 'נתגרשו' וכי זה לא הימינו מהבעל, וא"כ ודכוותה כשכתוב 'מיאנו' היינו הימינו מהבעל, וא"כ משמע שהאשה לא יכולה למאן ביבם? ועוד שואלת הגמ' והרי תני ר' חיה כן (מפורש) שאם מיאנו או נתגרשו 'בחיי הבעל' צרותיהן מותרות, ומשמע שאם הן לא מיאנו אלא עד לאחר מיתת הבעל, שצרותיהן חולצות ולא מתייבמות, וא"כ מוכח דלא כר' יוחנן? מתרצת הגמ' אמר ר' יודן אבוי (אביו) דר' מתניה, תיפתר תעמיד שכאן מדובר שהעריזות מתו לפני שהבעל מת ולא מיאנו בו, ולכך צרותיהן חולצות, דמתניתא אמרה שכל היכולה למאן ולא מיאנה – צרתה חולצת ולא מתייבמת (והרי ע"כ מדובר שהערוה מתה לפני בעלה, כיון שגם רב ורשב"ל מודים שאם היא פירשה שהיא ממאנת בבעל, שהמיאן חל).

שמאי הם אלו שאומרים שממאנת היא בבעל ולא ביבם? מתרצת הגמ' שגם רב ורשב"ל אמרו את דבריהם כב"ה, אלא אני אסביר לך במה אנן קיימין באיזה אופן רב ורשב"ל נחלקו על ר' יוחנן, שאם באומרת מפורש שאי איפשי לא בנישואיך אני לא מעוניינת להתייבם אליך ולא בנישואי אחיך, א"כ בזה כל עמא מודיי שהיא עוקרת את הנישואין למפרע, ולכו"ע היא יכולה למאן גם לאחר שבעלה מת, אלא פן אנן קיימין אלא כאן מדובר באומרת אי איפשי בנישואין, והיא אמרה את זה באופן סתם, שר' יוחנן אמר שזה באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך, ולכך היא יכולה למאן גם לאחר מות בעלה, ורב ור"ש בן לקיש תריהון אמרין שזה באומרת אי איפשי בנישואיך, אבל בנישואי אחיך רוצה אני, ולכך היא לא יכולה למאן, היות והיא מעוניינת בנשואי בעלה, א"כ היא לא עוקרת את הנישואין, לכך היא זקוקה ליבם. שואלת הגמ'

מסכת פרק יג [ה"א - דף ע] יבמות

שכח

אמר ר' אבא מרי אפי' תימר בקיימת, תיפתר שאין שם יבם אחר אלא אביה.
ר' יונה אמר בלבד מן האירוסין, ר' יוסה אמר אף מן הנישואין, במחזירה תנינא
חזר בו ר' יוסה, אמר ליה ר' פנחס לא כן אלפן רבי מן הנישואין, אמר ליה
והיא קבועה גבך כמסמרא?! אמר ר' זעירה קומי ר' מנא יאות אמר ר' יוסה עד
לא יחזור, מה אילו בתו מן הנישואין בלא איילונית צרתה אסורה, מפני שניתוסף
לה איילונית, צרתה מותרת?! אמר ליה איילונית כמי שאינה בעולם, אילו שתי
יבמות אחת איילונית ואחת שאינה איילונית, ובא היבם וחלץ לה ובא עליה, שמא
פטר בחברתה כלום?! הוי איילונית כמי שאינה בעולם.

שר' יוסי שכח את דבריו? אמר ליה ר' יוסי
וכי מה שאמרתי במחזור הקודם היא קבועה
גבך כמסמרא?! חזרתי בי, אמר ר' זעירה
קומי ר' מנא שיאות אמר ר' יוסה שחזר בו,
כיון שיש להקשות על דברי ר' יוסי מה שאמר
עד שלא יחזור בו, הרי מה אילו בתו מן
הנישואין בלא (שהיא לא) איילונית הרי
צרתה אסורה, וא"כ איך יתכן לומר שאם
נמצא שהיא איילונית, שצרתה מתייבמת, וכי
מפני שניתוסף לה עוד פטור של איילונית,
צרתה תהיה מותרת?! אמר ליה ר' מנא
שזה לא ק', כיון שאיילונית היא כמי
שאינה בעולם, ולכך היא לא פוטר את
צרתה, וההוכחה היא שהרי אילו נפלו לפני
היבם שתי יבמות – אחת איילונית ואחת
שאינה איילונית, ובא היבם וחלץ לה
לאיילונית או שבא עליה, שמא פטר
בחברתה כלום? ודאי שלא, וא"כ הוי מוכח
מכאן שאיילונית כמי שאינה בעולם, ולכך
אפי' שבעלה הכיר בה שהיא איילונית, צרתה
מתייבמת.

ואומרת הגמ' שאמר ר' אבא מרי (עוד
תירוצ), שאפי' תימר שכאן מדובר בקיימת,
תיפתר שאין שם יבם אחר אלא אביה,
ולכך לא מועיל המיאון, כדי שלא יבואו לומר
שצרת בתו מתייבמת, וכל מה שמועיל המיאון
זה רק כאשר יש מי שיכול לייבם גם לולי
המיאון.

למדנו בתחילת המסכת (המשך הסוגיא נמשך
מלעיל) "או שנמצאו איילוניות", אומרת הגמ'
ר' יונה אמר ובלבד שנמצא שהיא איילונית,
מן האירוסין, שכיון שבעלה לא הכיר בה
שהיא איילונית א"כ קידושה היו בטעות,
ולכך צרתה אינה צרת ערוה, אבל ר' יוסה
אמר שאף אם מן הנישואין נמצא שהיא
איילונית (ובעלה הכיר בה שהיא איילונית),
צרתה מתייבמת, ואומרת הגמ' שבמחזירה
תנינא שבמחזור הבא (כשלמדו יבמות), חזר
בו ר' יוסה ואמר כדברי ר' יונה, אמר ליה ר'
פנחס וכי לא כן אלפן רבי במחזור הקודם
שאפי' אם נמצא שהיא איילונית מן
הנישואין, שצרתה מתייבמת (ר' פנחס חשב

מסכת פרק יג [ה"א - דף ע'] **יבמות** שכט

ובתו ממאנת, ולא נישואי תורה היא [דברים כב] אַתְּ בְּתִי נְתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה?
ר' הונה בשם ר' שמעון בן לקיש תיפטר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה,
שהיא כיתומה בחיי אביה.

ר' אחא ר' חנינה בשם ר' שמעון בן לקיש, זאת אומרת שאין קטנה יולדת, דלא
בן תמתין עד שתגדיל ותמאן בבעלה ותתיר צרתה לחתנה. כלתו של ר'
ישמעאל מיאנה ובנה על כתיפה.

רב המנונא בשם אסי ביבמה שנפלה לפני שני יבמין היא מתניתא, ועשה בה
אחד מהן מאמר – תמאן במאמרו ותינשא לשוק, ותמאן במאמרו ותינשא

לחתנה, ומוזה שהמשנה אמרה שלא יתכן
שחמותו תמאן, מוכח שקטנה לא יולדת.
ואומרת הגמ' שיש שנחלקו על המשנה
וסוברים שיתכן שאשה שיש לה ילדים
ממאנת בבעלה, ומעשה בכלתו של ר'
ישמעאל שמיאנה ובנה מונח על כתיפה
(וזה מכיון שר' ישמעאל סובר בר' יהודה
שאמר שיכולים למאן עד שירבה השחור,
ור' ישמעאל סובר בר' שמעון שאמר שהבעל
בועל את אשתו על סמך הקידושין הראשונים,
והיות ובנו של ר' ישמעאל לא חזר וקידש
את אשתו לאחר שגדלה, לכך היא יכולה
למאן).

חוזרת הגמ' לבאר את דברי ב"ה, שיכולים
למאן ביבם; **רב המנונא בשם ר' אסי** אמר
שביבמה שנפלה לפני שני יבמין היא
מתניתא, ועשה בה אחד מהן מאמר,
שב"ה אומרים **שתמאן במאמרו ותינשא**
לשוק, כיון שהמאן מבטל גם את קידושי
אחיו המת, שואלת הגמ' מדוע המאן מבטל
גם את קידושי אחיו המת, ומדוע שלא נאמר
שהמאן מבטל רק את המאמר, וא"כ
שתמאן במאמרו ותינשא (ותתייבם)

למדנו בתחילת המסכת שאם בתו מיאנה
צרתה מתייבמת, שואלת הגמ' וכי **בתו**
ממאנת (יכולה למאן), וכי נישואיה **לא**
נישואים מן התורה **היא, דכתיב אַתְּ בְּתִי**
נְתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה, ומכאן שהאבא
יכול לקדש את בתו? מתרצת הגמ' ר' הונה
בשם ר' שמעון בן לקיש אמר **תיפטר**
תעמיד שכאן מדובר **בקטנה שהשיאה**
אביה ונתגרשה, שהיא יצאה מרשות אביה
(בזמן הנישואין הראשונים), והרי היא
כיתומה בחיי אביה, שקידושיה קידושין רק
מדרבנן, ולכך מועיל בה מיאון.

למדנו בתחילת המסכת "ואין את יכול לומר
בחמותו" (שמיאנה), ר' אחא ור' חנינה
אמרו **בשם ר' שמעון בן לקיש, זאת**
אומרת מכאן מוכח שאין קטנה יולדת
ונשאת בחיים, **דלא כן** שאם לא תאמר
כך, אלא יתכן שקטנה יולדת, א"כ יתכן
שחמותו תמאן בבעלה שמת, ואומנם אסור
עדיין ליבם את צרת חמותו, כיון שחוששים
שמה היא תחזור בה מהמאן, אבל **שתמתין**
עד שתגדיל ותמאן בבעלה (היינו שתשאר
במאן שמיאנה בבעלה) **ותתיר את צרתה**

לאחיו? תיפטר באומרת אי אפשי בכך. ר' הילא בשם ר' שמעון בן יוסינא בשם ר' הושעיה ביבמה שנפלה לפני שני יבמין היא מתניתא, עשה בה אחד מהן מאמר – תמאן למאמרו ותינשא לאחיו, ותמאן במאמרו ותינשא לשוק? תיפטר בשהשיאה אביה, והן נישואי תורה.

בית שמאי אומרים בפניו וכו': תני, אמרו בית הלל לבית שמאי, מעשה באשתו של פישון הגמל שמיאנו לה חכמים שלא בפניו, אמרו להן בית שמאי משם ראייה, לפי שמרד בכפישה לפיכך מדרו לו חכמים בכפישה. וקשיא אילו העושה דבר שלא כשורה שמא מתירין ערוה שלו?! אמר רב חסדא הדא אמרה עברה ומיאנה מן הנישואין ושלא בפניו, על דבית שמאי – מיאונה מיאונין. ר' בא בשם ר' חיה בר אשי מעשה בתינוקת שירדה לכבס בנהר, אמרו לה

אמרו לאשתו למאן בו, וזה היה **שלא בפניו**, וא"כ מוכח שיכולים למאן גם שלא בפני הבעל? אמרו להן **בית שמאי** וכי משם אתם מביאים **ראייה**, והרי שם זה שונה, ולפי שמרד בכפישה (בכלי גדול), דהיינו שהוא היה מבזבז יותר מדאי מהנכסי מלוג של אשתו, לפיכך מדרו לו חכמים בכפישה היינו במדה גדושה, ונהגו בו שלא כדין כדי להענישו, שואלת הגמ' וקשיא וכי אילו העושה דבר שלא כשורה שמא מתירין ערוה שלו להענישו, והרי אין במיאונה כלום? מתרצת הגמ' אמר רב חסדא הדא אמרה מכאן מוכח שאם הקטנה עברה ומיאנה מן הנישואין (מזה שבעלה אכל מהנכסי מלוג שלה, מוכח שהיא היתה נשואה, שהרי הארוס אינו אוכל מהנכסי מלוג), ואפי' שזה היה **שלא בפניו**, גם על דעת (לשיטת) בית שמאי – מיאונה מיאונין.

ר' בא בשם ר' חיה בר אשי אמר שמעשה בתינוקת שירדה לכבס בנהר, ואמרו לה

לאחיו השני? מתרצת הגמ' **תיפטר באומרת אי אפשי בכך**, והיות והיא לא אמרה אי אפשי 'במאמרך', א"כ כוונתה שהיא מבטלת גם את נישואי האח המת, כדי שלא תזדקק ליבם, ולכך היא יכולה ללכת ולהינשא לשוק. ור' הילא בשם ר' שמעון בן יוסינא בשם ר' הושעיה אומר שביבמה שנפלה לפני שני יבמין היא מתניתא, ועשה בה אחד מהן מאמר, שאומרים ב"ה שתמאן למאמרו ותינשא לאחיו השני, שואלת הגמ' ותמאן במאמרו ותינשא לשוק, כיון שנאמר שהמיאון שלה מפקיע את הזיקה, כסברת ר' אסי? מתרצת הגמ' **תיפטר בשהשיאה אביה**, וא"כ היא לא יכולה להפקיע את נישואי בעלה שמת, שהרי הן **נישואי תורה**, אבל במאמר היא יכולה למאן.

בית שמאי אומרים בפניו וכו': תני, אמרו בית הלל לבית שמאי, והרי מעשה היה באשתו של פישון (שם האיש) הגמל (מוליך גמלים). שמיאנו לה חכמים שהב"ד

מסכת פרק יג [ה"א - דף עא] **יבמות** שלא

הא ארוסיך איעבר, אמרה תלך אמה ותינשא לו, ובא מעשה לפני חכמים ואמרו אין מיאון גדול מזה. אמר ר' חנינה מעשה בתינוקת שנכנסה ליטול פשתן מן הפשתני, אמרין לה הא ארוסיך איעבר, אמרה תלך אמה ותינשא לו, ובא מעשה לפני חכמים ואמרו אין מיאון גדול מזה. תני בשם ר' יודה, אפי' לא נכנסה אלא ליטול חפץ מן החנווני ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי, אין מיאון גדול מזה.

בית שמאי אומרים בבית דין וכו': ובית דין יושבין במיאונין, לא כן תני, פָּרַח מן שלש והידבק בשלש, הידבק בחליצה, ובחיתור נדרים, ובהבאת שלום, וברח מן המיאונין, ומלהיות עָרַב, ומלהיות בעל פיקדון, אמר ר' שמעון בר בא לית שמה פיקדון, אלא פוק דון, אמר ר' ברכיה [משלי ו] בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרַעָה, ובית דין יושבין במיאונין? תיפתר דהויין עסוקין במילה חורי, ואתא עובדא קומיהון.

מצוה, ובהיתר נדרים, כיון שהנודר כבונה במה לע"ז והמקיימו כמקריב עליו קרבן, ובהבאת שלום, כדכתיב בְּקֶשׁ שָׁלוֹם וְרַדְפָּהוּ, וברח מן המיאונין, כיון שיש חשש שמא לאחר שתגדל ותינשא לאחר היא תתחרט מהמיאון, ואז בעלה הראשון יפתנה להתגרש (שהרי היא לא אסורה עליו משום מחזיר גרושתו). ומלהיות עָרַב, ומלהיות בעל פיקדון, ואמר ר' שמעון בר בא שלית שמה (שלא קוראים לזה) פיקדון, אלא על שם הנוטריקון, פוק דון, שהשומר יצטרך לצאת ולדון עם בעל החפץ (אם החפץ נגנב או נאבד). ואמר ר' ברכיה שצריך לברוח מלהיות ערב משום שנאמר בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרַעָה תִקְעֶתָ לִזְרַ כְּפִיךָ, עֲשֵׂה זאת אֶפּוֹא בְּנִי יְהֻנָּצֵל, וא"כ ודאי שהחכם עניו בראשו ולא נעשה ערב, וא"כ שואלת הגמ' איך שנינו במשנתנו שבית דין יושבין בשביל לעשות מיאונין? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שכאן מדובר דהויין עסוקין במילה חורי שהדיינים היו עסוקים בדין אחר, ואתא עובדא קומיהון ובא מעשה של מיאון לפניהם.

הא (הנה) ארוסיך איעבר (עבר כאן). אמרה שתלך אמה שלי (שקיבלה בעבורי את הקידושין) ותינשא לו אם היא רוצה, אבל אני לא מעוניינת בו, ובא המעשה לפני חכמים ואמרו שאין מיאון גדול מזה. אמר ר' חנינה שמעשה בתינוקת שנכנסה ליטול פשתן מן הפשתני (מוכר פשתן), ואמרין לה הא ארוסיך איעבר, אמרה תלך אמה ותינשא לו, ובא מעשה לפני חכמים ואמרו שאין מיאון גדול מזה. תני בשם ר' יודה, אפי' אם הקטנה לא נכנסה אלא ליטול חפץ מן החנווני בעבור בעלה, ואמרה שאי איפשי בפלוני בעלי, שאין מיאון גדול מזה, ולא אומרים שהיא רק מתלוננת על בעלה שהטריח אותה להביא לו את חפציו, אלא זה נחשב למיאון.

בית שמאי אומרים בבית דין וכו': שואלת הגמ' וכי בית דין יושבין בשביל לעשות מיאונין, וכי לא כן תני, פָּרַח מן שלשה דברים והידבק בשלשה דברים; הידבק בחליצה, כדברי המשנה אחרונה שהמייבם לשם נוי הרי זה כבא על אשת אח שלא לשם

אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותינשא: כיני מתניתא ותמאן בו ותינשא, הא תתארס לא. הדא אמרה עברה ומיאנה מן הנישואין, על דבית שמאי, אין מיאניה מיאונין. ר' אחא בשם ר' תנחום בר חייה קול יוצא לנשואה ואין קול יוצא לארוסה, יכולה היא אשה להטמין עצמה ולומר לא נתארסתי, ואינה יכולה להטמין עצמה ולומר לא נשאתי.

הלכה ב

מתני' איזו היא קטנה שהיא צריכה למאן, כל שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה, השיאוה שלא מדעתה אינה צריכה למאן, ר' חנניה בן אנטיגנס אומר כל תינוקת שאינה יכולה לשמור את קידושיה, אינה צריכה למאן, ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה אלא כמפותה, בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה, בת כהן לישראל תאכל בתרומה.

להטמין עצמה ולומר לא נתארסתי, אבל ואינה יכולה להטמין עצמה ולומר לא נשאתי, ואם יועיל מיאון בנשואה, יבואו לומר שאשה יוצאת שלא בגט.

הלכה ב

מתני' איזו היא קטנה שהיא צריכה למאן, כל שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה, אבל אם השיאוה שלא מדעתה אינה צריכה למאן, ור' חנניה בן אנטיגנס אומר (שחזן מזה שצריך להשיא אותה לדעתה) היא צריכה להיות קצת גדולה, ולכך כל תינוקת שאינה יכולה לשמור את כסף קידושיה, דהיינו שהיא לא מבינה במשא ומתן, אינה צריכה למאן, ור' אליעזר אומר שאין מעשה קטנה כלום, אלא הרי היא כמפותה, ולכך בת ישראל הנשואה לכהן לא תאכל בתרומה, ובת כהן הנשואה לישראל תאכל בתרומה.

אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותינשא: למעשה ק' מדוע המשנה אומרת 'ותינשא', והרי לפני הנישואין מתארסים? אלא אומרת הגמ' **כיני מתניתא** שכוונת המשנה לומר שהיא ממאנת וממתינה עד שתגדל ואז היא תתארס לאחר, או שהיא **תמאן בו ותינשא** בעודה קטנה, דהיינו שלא תמתין בין האירוסין לנישואין (אלא תעשה כמנהגינן), אבל **הא תתארס** ותמתין בין האירוסין לנישואין **לא** – זה אסור, כדי שלא תבוא למאן בבעלה השני. ואומרת הגמ' **הדא אמרה** מזה שאמרנו שאין חשש שתמאן לאחר נישואיה עם בעלה השני מוכח, שאם הקטנה עברה ומיאנה מן הנישואין, על דעת (לשיטת) **בית שמאי**, אין מיאניה **מיאונין** (ודלא כר' חסדא). אמר ר' אחא **בשם ר' תנחום בר חייה** מדוע נשואה לא יכולה למאן, כיון שקול יוצא לנשואה ואין קול יוצא לארוסה, ויכולה היא אשה

מסכת פרק יג [ה"ב - דף עא] **בבמות** שלג

גמ' כל שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה: איזהו לדעתה, עבד לה גנון ומלכשין לה קוזמירין ומדכרין לה גבר, ואיזהו שלא לדעתה, עבד לה גנון ומלכשין לה קוזמירין ולא מדכרין לה גבר.

ר' חנניה בן אנטיגנס אומר וכו': מה, חלוקין על **ר'** חנניה בן אנטיגנס? מן מה דמר **ר'** יוחנן איזו היא קטנה שהיא צריכה להתגרש, כל שנותנין לה גיטה ודבר אחר עמו, והיא מוציאה אותו לאחר זמן, הלא אמרה חלוקין על **ר'** חנניה בן אנטיגנס.

ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה וכו': תני, **ר'** לעזר אומר אין מעשה קטנה כלום, אינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה, כילו שאינה אשתו לכל דבר, אלא שהיא צריכה ממנו מיאונין, **ר'** יהושע אומר זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, כילו היא אשתו לכל דבר, אלא שהיא יוצאה הימנו

היא מוציאה אותו לאחר זמן, א"כ אם קידשו אותה, היא צריכה להתגרש, והרי הזמן שר' חנניה בן אנטיגנס אמר (שהיא צריכה להבין במשא ומתן) זה אחרי הזמן שר' יוחנן אמר, א"כ הלא אמרה שחכמים חלוקין על **ר'** חנניה בן אנטיגנס, ור' יוחנן אמר את דבריו כחכמים.

ר' אליעזר אומר אין מעשה קטנה וכו': תני, **ר'** לעזר אומר שאין מעשה קטנה כלום, ולכך הבעל (שנשא את הקטנה) אינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה, וכאילו שאינה אשתו לכל (לשום) דבר, אלא שהיא צריכה ממנו מיאונין, כדי שהיא לא תהיה אצלו כזונה, אבל **ר'** יהושע אומר שהנישואין של הקטנה חלים מדרבנן, ולכך בעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, כאילו היא אשתו לכל דבר, אלא שחכמים נתנו לה זכות שהיא יוצאה הימנו

גמ' כל שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה: אומרת הגמ' איזהו לדעתה, עבד לה גנון שהעמידו לה חופה, ומלכשין לה קוזמירין בגדים נאים ומשובחים ביותר (כיאה לכלה), ומדכרין לה ומזכירים לה שהיא הולכת להינשא לגבר, ואיזהו שלא לדעתה, אפי' עבד לה גנון, ומלכשין לה קוזמירין, ולא מדכרין לה ולא הזכירו לה שהיא הולכת להינשא לגבר, הרי זה כשלא לדעתה, והגם שהעמידו אותה בחופה.

ר' חנניה בן אנטיגנס אומר וכו': שואלת הגמ' מה, האם חכמים חלוקין על **ר'** חנניה בן אנטיגנס? אומרת הגמ' מן מה דאמר **ר'** יוחנן איזו היא קטנה שהיא צריכה להתגרש או למאן, דוקא אם היא קצת גדולה, וכל שנותנין לה גיטה ודבר אחר עמו, והיא יודעת להבחין מהו גיטה ומהו הדבר האחר, ואם מבקשים ממנה את הגט

מסכת פרק יג [ה"ב - דף עא] יבמות שלד

במיאון, אמר ר' ישמעאל חזרתי על כל מידות חכמים ולא מצאתי אדם שמידתו שוה בקטנה, חוץ ממידות ר' אליעזר, אלא שהוא אמר שהיא צריכה ממנו מיאונין. אמר ר' אבהו מעשה באמו של ר' ליעזר שהיתה דוחקת בו לשאת את בת אחותו, והיה אומר לה – בתי לכי הינשאי, בתי לכי הינשאי, עד שאמרה לו הרי אני שפחה לך, לרחוץ רגלי עבדי אדוני, אף על פי כן כנסה ולא הכירה עד שהביאה שתי שערות.

על דעתיה דר' ליעזר מהו שתמאן בו ותיטול קנס ממנו? על דעתיה דר' יהושע מהו שתמאן בו ותיטול קנס מאחר? מהו שתמאן בו ותעקור גיטתו? חלל וממזר?

שואלת הגמ' **על דעתיה** (לשיטת) דר' ליעזר שאומר שנישואי הקטנה הרי היא כמפותה, **מהו שתמאן** (אם היא מיאנה) בו, **וטיטול קנס ממנו**, שהרי בעצם היא היתה מפותה אצלו? עוד שואלת הגמ' **על דעתיה** (לשיטת) דר' יהושע שיש נישואין לקטנה מדרבנן, **מהו שתמאן** (אם היא מיאנה) בו, **וטיטול קנס מאחר** אם לאחר המיאון אנסו או שפיתו אותה בעודה בתולה (כגון שבעלה לא בעל אותה), האם המיאון עוקר לגמרי את הנישואין, וכאילו שהיא לא היתה נשואה כלל, או שכיון שהיא היתה נשואה, א"כ אין לה קנס? עוד שואלת הגמ' ומה הדין אם הקטנה התגרשה והלכה ונישאת לכהן (באיסור), שהיא נעשית בזה לחללה, **מהו שתמאן בו** (בבעלה שגירשה) **ותעקור** את נישואיה וגיטתה מלמפרע, וא"כ יתבטל ממנה הדין של חללה, וכן שואלת הגמ' ומה הדין אם קטנה נישאת לחלל או לממזר, שהיא נעשית בזה לחללה, האם היא יכולה למאן בו ולעקור את נישואיה, וא"כ יתבטל ממנה השם חללה (ומדובר שהחלל או הממזר לא באו

במיאון, אמר ר' ישמעאל שחזרתי על כל מידות חכמים בעניין נישואי הקטנה, ולא מצאתי אדם שמידתו שוה בנישואי הקטנה, חוץ ממידות ר' אליעזר שאמר שאין מעשי הקטנה כלום, אלא שהוא אמר שהיא צריכה ממנו מיאונין כדי שהיא לא תהיה אצלו כזונה, אבל לשיטת ר' יהושע שהנישואין של הקטנה חלים מדרבנן, א"כ היא היתה צריכה לצאת רק ע"י גט. אמר ר' אבהו ששנינו בברייתא, **מעשה באמו של ר' ליעזר שהיתה דוחקת בו לשאת את בת אחותו** הקטנה היתומה, ור"א לא רצה, אלא ר"א היה אומר לה, **בתי לכי הינשאי** לבחור צעיר כמוך, **בתי לכי הינשאי** לבחור צעיר כמוך, עד שאמרה לו שאני רוצה לזכות להינשא לך, והרי אני כשפחה בשבילך, **לרחוץ את רגלי עבדי אדוני**, אבל אף על פי כן שהיא רצתה להינשא לו, אומנם ר"א כנסה נשא אותה, אבל ולא הכירה (לא בא עליה) עד שהגדילה והביאה שתי שערות, שאז היא כבר לא תוכל למאן בו ולבטל את נישואיה.

מסכת פרק יג [ה"ב - דף עא] **בבמות** שלה

ר' יצחק שאל מהו שתמאן בו ותחזור למזונות אביה? פשיטא שאינה חוזרת למזונות בעלה – שפן הוא כותב לה ואת תהוין יתבא בביתי ומיתזנת מן ניכסי, ולית היא ביתה, לא צורכה דלא מהו שתמאן בו ותחזור למזונות אביה?

תמן תנינן, קמן שלא הביא שתי שערות, ר' יודה אומר תרומתו תרומה, תני בשם רבי מאיר, לעולם אין תרומתו תרומה, עד שיביא שתי שערות, ר' אבין כהנא בשם ר' הילא [במדבר יח] ולא תשאנו עליו חטא – את שהוא בנשיאת עון תורם, את שאינו בנשיאת עון אינו תורם, התיבון הרי גוי הרי אינו בנשיאת עון ותורם? ר' יוסי בשם ר' הילא ונחשב לכם תרומתכם – את שיש בו מחשבה תורם, ואת שאין בו מחשבה אינו תורם, התיבון הרי גוי הרי אינו במחשבה ותורם, דתני ר'

בשם רבי מאיר, לעולם אין תרומתו של הקטן תרומה, אפי' אם הוא בא לעונת נדרים, עד שיביא שתי שערות, ר' אבין אמר בשם ר' כהנא בשם ר' הילא מהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב ולא תשאנו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו, וא"כ אנחנו אומרים את שהוא בנשיאת עון, אם הוא לא יפריש את התרומה, הוא תורם, אבל ואת שאינו בנשיאת עון דהיינו קטן, אינו תורם. שואלת הגמ' התיבון, הרי גוי הרי הוא אינו בנשיאת עון אם הוא לא יפריש תרומה, ואפי"ה הוא תורם את טבלו? אלא אמר ר' יוסי בשם ר' הילא שקטן לא יכול לתרום כיון שכתוב שם ונחשב לכם תרומתכם, וא"כ אנחנו אומרים את שיש בו מחשבה הוא תורם, אבל ואת שאין בו מחשבה, אינו תורם, שואלת הגמ' התיבון הרי גוי הרי אינו במחשבה, ואפי"ה הוא תורם, ומהיכן יודעים שלגוי אין מחשבה, דתני ר'

עליה, וכן ר' יצחק שאל, מהו שתמאן בו ותחזור לקבל מזונות מנכסי אביה (הרי כשאחד מת, בנותיו ניזונים מנכסיו), ואומרת הגמ' שזה פשיטא שאם היא התאלמנה מבעלה והלכה ונישאת לאחר, שאם היא תמאן בבעלה השני, שאינה חוזרת לקבל מזונות מנכסי בעלה הראשון שמת, שפן הוא הבעל כותב לה לאשתו (שאם אמות) ואת תהוין יתבא בביתי תשבי בביתי ומיתזנת מן ניכסי ותזוני מנכסי, וכיון שלית היא בביתה, שהרי היא לא נשארה בבית בעלה שמת, לכך אין לה מזונות מנכסיו, וא"כ לא צורכה דא (בזה אין שאלה), אלא השאלה היא, מהו שתמאן בו ותחזור לקבל מזונות מנכסי אביה, והגמ' לא פושטת את הספיקות.

תמן במסכת תרומות תנינן, קטן שלא הביא שתי שערות שתרם, ר' יודה אומר תרומתו תרומה, ואפי' שהוא פחות מעונת נדרים (כן י"ב לזכר ובת י"א לנקבה), תני

הושעיא גויים אין להן מחשבה? תמן להכשיר וכאן לתרומה. ר' אחא בר חיננא בשם ר' כהנא, לדברי מי שהוא אומר אינו תורם – אינו מקדיש, ולמה לא אמר לדברי מי שהוא אומר תורם – מקדיש? בגין דרבי יודה אומר תורם ואינו מקדיש, אמר ר' יוחנן אפילו למאן דאמר אינו תורם – מקדיש, מהו מקדיש? עולה ושלמים, להביא חטאת חֶלֶב אינו יכול – שאין לו חטאת חלב, חטאת דם אינו יכול – שאין לו חטאת דם. מהו שיביא קרבן זיבה וקרבן צרעת, מאחר שהיא חובה אינו מביא, או מאחר שהוא מטמא בהן מביא? פשיטא לך שהוא מביא. מהו שיעשה בהן שליח, מאחר שהוא מטמא בהן, נעשה בהן שליח, או מאחר שאינו נעשה שליח לכל הדברים, אינו נעשה בהן שליח? התיב רבי יודן הרי יש לו טבל דבר תורה,

היינו קרבנות נדבה, אבל להביא חטאת חֶלֶב אינו יכול להקדיש, כיון שאין לו חטאת חלב, שהרי אפי' אם הקטן אכל חֶלֶב, הוא פטור מחטאת, וכן חטאת דם אינו יכול להקדיש, כיון שאין לו חטאת דם. שואלת הגמ' מהו שיביא קרבן זיבה או קרבן צרעת, האם מאחר שהיא קרבן חובה א"כ אינו מביא, או מאחר שהוא מטמא בהן בזיבה או בצרעת, א"כ הוא מביא כדי שיטהר? ואומרת הגמ' שזה פשיטא לך שהוא מביא, כדי שיטהר (שנאמר "זאת תורת הַזֵּב" בין גדול בין קטן), אלא השאלה היא מהו שיעשה בהן שליח, האם הקטן יכול להיות שליח לאחר, להביא את קרבנותיו, האם מאחר שהוא מטמא בהן, וא"כ הוא בתורת קרבנות זיבה וצרעת, ולכך הוא נעשה בהן שליח, או מאחר שאינו נעשה שליח לכל הדברים, א"כ גם בקרבנות האלו אינו נעשה בהן שליח? מתרצת הגמ' התיב השיב רבי יודן ואמר הרי יש לו לקטן טבל דבר תורה,

הושעיא גויים אין להן מחשבה, מתרצת הגמ' תמן מה שר' הושעיא אומר שלגוי אין מחשבה, זה הולך לעניין להכשיר את הפירות, ודינו כקטן, שאין לו מחשבה ויש לו מעשה (כגון שהעלה את הפירות לגג וירד עליהם הטל ושמח, שהפירות לא הוכשרו, אלא א"כ הוא העלה את הפירות לגג בזמן הטל), וכאן לתרומה יש לגוי מחשבה. ר' אחא בר חיננא בשם ר' כהנא אמר, שלדברי מי (ר"מ) שהוא אומר שקטן אינו תורם, הוא סובר ג"כ שהקטן אינו מקדיש. שואלת הגמ' ולמה ר' כהנא לא המשך ואמר שלדברי מי (ר' יהודה) שהוא אומר שקטן תורם, הוא סובר ג"כ שקטן מקדיש? מתרצת הגמ' שר' כהנא לא אמר את זה, בגין – בגלל דרבי יודה אומר שקטן (לפני שהגיע לעונת נדרים) תורם אבל ואינו מקדיש, אבל אמר ר' יוחנן שאפילו למאן דאמר (ר"מ) שקטן אינו תורם, אבל הוא מודה שקטן שהגיע לעונת נדרים מקדיש, ומהו מקדיש? עולה ושלמים

מסכת פרק יג [ה"ב - דף עב] **בבמות** שלז

ואינו פוטר טבלו דְּבַר תורה, והכא אף על פי שהוא מטמא בהן, אינו נעשה שליח. מהו שיביא ביכורין? בר' יודה – דר' יודה אמר הוקשו לקדשי הגבול אינו מביא, כרבנן דאינון אמרין הוקשו לקדשי המקדש מביא. מהו שיביא חגיגה, מאחר שהיא חובה אינו מביא, או מאחר שהוא מְשַׁנֶּה לשם שלמים מביא? מהו שיביא פסח, מאחר שהוא חובה אין מביא, או מאחר דאמר ר"ש בן לקיש בשם ר' הושעיה מביא הוא אדם פסח בשאר ימות השנה ומְשַׁנֶּה לשם שלמים, מביא? מהו שיביא מעשר בהמה? אין יסבר כר"מ, דר"מ אמר מפל מְעַשְׂרֵיכֶם הוקשו מעשרות זה לזה, כשם שאינו מביא מעשר דגן, כך אינו מביא מעשר בהמה. מהו שיעשה תמורה? אין יסבר כר"מ דאמר מפל מְעַשְׂרֵיכֶם הוקשו מעשרות זה לזה, כשם שאינו מביא מעשר דגן, כך אינו מביא מעשר בהמה, כשם שאינו מביא מעשר בהמה, כך אינו עושה תמורה, ואם יסבור כר"ש דאמר מעשר בהמה לימוד על כל

בן לקיש בשם ר' הושעיה שמביא הוא אדם את קרבן הפסח שלו בשאר ימות השנה אם לא הקריבו אותו בפסח, ומְשַׁנֶּה לשם שלמים, א"כ הוא מביא? עוד שואלת הגמ' מהו שיביא הקטן מעשר בהמה? ואומרת הגמ' שאין יסבר (אם נסבור) כר"מ, דר"מ אמר שהיות וכתוב מפל מְעַשְׂרֵיכֶם בלשון רבים, מכאן שהוקשו המעשרות זה לזה, ולכך כשם שהקטן אינו מביא מעשר דגן, כך אינו מביא מעשר בהמה. עוד שואלת הגמ' מהו שהקטן יעשה תמורה? ואומרת הגמ' שאין יסבר (אם נסבור) כר"מ דאמר שהיות וכתוב מפל מְעַשְׂרֵיכֶם בלשון רבים, מכאן שהוקשו המעשרות זה לזה, וא"כ כשם שקטן אינו מביא מעשר דגן, כך אינו מביא מעשר בהמה, וא"כ כשם שאינו מביא מעשר בהמה, כך אינו עושה תמורה במעשר בהמה, שהרי תמורה הוקשה למעשר בהמה, ואומרת הגמ' שאם יסבור (נסבור) כר"ש דאמר שמעשר בהמה לימוד על כל

ואפי"ה אינו פוטר טבלו של חבירו ע"י שליחות, מדְּבַר תורה (מן התורה), וא"כ גם הכא לענין קרבנות זיבה וצרעת, אף על פי שהוא מטמא בהן, אינו נעשה שליח. שואלת הגמ' מהו שהקטן יביא ביכורין? פושטת הגמ' ואומרת שאם ר"מ סובר כר' יודה בביכורים, דר' יודה אמר שהוקשו הביכורים לקדשי הגבול – לתרומה (ולכך הבעלים נותנים את הביכורים לאיזה כהן שהם רוצים), א"כ הקטן אינו מביא, כמו שקטן לא יכול לעשות תרומה, אבל כרבנן דאינון אמרין שהוקשו הביכורים לקדשי המקדש (ולכך הביכורים ניתנים לאנשי משמר), א"כ הקטן מביא, כמו שהוא יכול להקדיש קרבנות נדבה. שואלת הגמ' מהו שהקטן יביא חגיגה? האם מאחר שהיא חובה, א"כ אינו מביא, או מאחר שהוא מְשַׁנֶּה את קרבן חגיגה לשם שלמים (לאחר הרגל), א"כ הוא מביא? עוד שואלת הגמ' מהו שהקטן יביא פסח? האם מאחר שהיא חובה אין מביא, או מאחר דאמר ר"ש

הקדשים לתמורה, כשם שאינו מביא מעשר דגן כך אינו מביא מעשר בהמה, וכשם שאינו מביא מעשר בהמה כך אינו עושה תמורה, וכשם שאינו ממיר בו כך אינו ממיר בכל הקדשים.

מהו שיהו חייבין על קדשיו בחוץ? כהנא אמר אין חייבין על קדשיו מבחוץ, ר' יוחנן ור"ש בן לקיש תריהון אמרין חייבין על קדשיו מבחוץ, וקשיא דר' כהנא על דר' יודה – דרבי יודא פומר טיבלו דבר תורה, ותימר אכּן? כמ"ד מאיליהן קבלו עליהן את המעשרות, וקשיא דר' יוחנן על דר' יהושע נישואיה דרבנן הפר נדריה תורה, ואת אמר הכין? אמר ר' זעירא לית כאן הפר נדרים, מן הדא דר' יוחנן על הדא דר' יהושע, ר' ניפא שאל ויהי כן באסורות –

מדרבנן? מתרצת הגמ' שגם ר' יהודה סובר שתרומת קטן חל רק מדרבנן, ומה שר' יהודה אמר שתרומת הקטן פוטרת את הטבל, זה כמ"ד שמאיליהן קבלו עליהן את המעשרות, שחיוב המעשרות בזמן הזה הוא רק מדרבנן, ובאמת בזמן (בית המקדש הראשון) שחיוב הטבל היה מן התורה, גם ר' יהודה יודה שקטן לא יכול להפריש את התרומה. שואלת הגמ' וקשיא דברי ר' יוחנן שאומר שההקדש של הקטן זה מן התורה, וא"כ גם נדריהם חלים מן התורה, על דברי ר' יהושע שאומר שהבעל מיפר את נדרי אשתו הקטנה, והרי נישואיה הם רק מדרבנן והיא צריכה להפר את נדריה מן התורה, ואת אמר הכין שבעלה יכול להפר את נדריה? אמר ר' זעירא לית כאן שצריך למחוק מהברייתא את מה שכתוב הפר נדרים, ובאמת בעלה של הקטנה אינו מיפר את נדרי אשתו, וזה כדי שלא יהיה ק' מן הדא דר' יוחנן על הדא דר' יהושע, אבל ר' ניפא שאל מדוע צריך לשבש את הברייתא, ויהי כן והרי יכולים להעמיד שהבעל מיפר את נדרי אשתו רק כשהיא נדרה באסורות,

הקדשים לעניין תמורה (שהרי הדין של תמורה כתובה פעמיים, פעם אחת על כל הקרבנות, ופעם נוספת בפרשת מעשר בהמה, וזה בא ללמד על כל דיני התמורה), א"כ כשם שקטן אינו מביא מעשר דגן, כך אינו מביא מעשר בהמה, וכשם שאינו מביא מעשר בהמה, כך אינו עושה תמורה במעשר בהמה, וכשם שאינו ממיר בו במעשר בהמה, כך אינו ממיר בכל הקדשים, כיון שתמורת כל הקדשים הוקשה לתמורת מעשר בהמה.

שואלת הגמ' מהו שיהיו חייבין מלקות על קדשיו של הקטן אם שחטו אותם בחוץ? כהנא אמר שאין חייבין על שחיטת קדשיו מבחוץ, כיון שר' כהנא סובר שההקדש של הקטן זה רק מדרבנן, אבל ר' יוחנן ור"ש בן לקיש תריהון אמרין שחייבין על שחיטת קדשיו מבחוץ, כיון שההקדש חל מן התורה, שואלת הגמ' וקשיא דברי ר' כהנא שאומר שההקדש של הקטן זה רק מדרבנן על דברי ר' יודה – דרבי יודא אמר שקטן שתרם זה פומר את טיבלו מדבר תורה, ותימר אכּן וא"כ איך ר' כהנא אמר שהקדשו מועיל רק

מסכת פרק יג [ה"ג - דף עב] **בבמות** שלט

ר' יוחנן אמר אין לוקין על האסורות. הָיוּ ההיא דתנינן תמן, קודם לזמן הזה, אף על פי שאמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו ולשם מי הקדשנו, אין נדריהן נדרים ואין הקדישן הקדש, לאחר הזמן הזה, אף על פי שאמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו ולשם מי הקדשנו, נדריהן נדרים והקדישן הקדש, והדא מתניתא מהו? על דעתיה דכהנא במחלוקת, על דעתיה דר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש דברי הכל.

הלכה ג

מתני' ר' ליעזר בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש – כאילו היא אשתו, וכל עכבה שאינה מן האיש – כאילו אינה אשתו.

גמ' תני ר' ליעזר בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש, כאלו שהיא אשתו – בנט, ושאינו מן האיש, כאילו שאינה אשתו – במיאונים.

שר"מ מודה שקטן שהגיע לעונת נדרים מקדיש, א"כ זה הולך כדברי הכל.

הלכה ג

מתני' ר' ליעזר בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש – כאילו היא אשתו, וכל עכבה שאינה מן האיש – כאילו אינה אשתו.

גמ' אומרת הגמ' שכוונת המשנה כמו מה שלמדנו בברייתא; תני ר' ליעזר בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש, דהיינו שהיא התעכבה מלהינשא לאחרים מחמת האיש, לכך הרי היא כאלו שהיא אשתו, וכשהיא יצאה בגט, היא אסורה לקרוביו וכו' בהלכה הבאה, וכל עכבה שאינו מן האיש, דהיינו שהיא התעכבה מלהינשא לאחרים מחמת עצמה (וכשהיא רצתה היא מיאנה בבעלה). לכך הרי היא כאילו שאינה אשתו, וכשהיא יצאה במיאונים, ולכך היא מותרת לקרוביו וכו' בהלכה הבאה.

דהיינו שהיא אסרה על עצמה איזה דבר אבל היא לא התפיסה אתו בקרבן, שאז האיסור הוא רק מדרבנן, שהרי ר' יוחנן אמר שאין לוקין על האסורות, כיון שזה נאסר רק מדרבנן, ולכך הגם שנישואיה הם רק מדרבנן בעלה יכול להפר את נדריה האסורים מדרבנן. ואומרת הגמ' הָיוּ ההיא דתנינן תמן במסכת נדה, קודם לזמן הזה היינו לפני עונת נדרים, אף על פי שהם אמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו או לשם מי הקדשנו, אין נדריהן נדרים ואין הקדישן הקדש, ולאחר הזמן הזה לאחר עונת נדרים, דהיינו שהם כבר גדלו, אף על פי שהם אמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו ולשם מי הקדשנו אפי"ה נדריהן נדרים והקדישן הקדש, וא"כ הדא מתניתא (שאומרת שבעונת נדרים הקטן יכול להקדיש) מהו לפי מי זה הולך? על דעתיה דר' כהנא זה תלוי במחלוקת בין ר"מ לר' יוסי, והמשנה הולכת כר' יוסי, ועל דעתיה דר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש שאמרו

הלכה ד

מתני' הממאנת באיש, הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה, נתן לה גט, הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הכהונה. נתן לה גט והחזירה מיאנה בו, ונישאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה, מותרת לחזור לו, מיאנה בו והחזירה ונתן לה גט, ונישאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה, אסורה לחזור לו, זה הכלל גט אחר מיאון, אסורה לחזור לו, מיאון אחר גט, מותרת לחזור לו.

גמ' נתן לה גט והחזירה מיאנה בו וכו': ר' יוחנן בשם ר' ינאי אין בה משום זיהום כהונה, ואין בית דין מזהמין אותה.

הלכה ה

מתני' הממאנת באיש ונישאת לאחר וגירשה, לאחר ומיאנה בו, לאחר וגירשה, כל שיצאת ממנו בגט אסורה לחזור לו, במיאון מותרת לחזור לו.

הלכה ד

היה מיאון לאחר הגט, א"כ כאילו שהיא לא היתה נשואה מעולם, ומותרת לחזור לו.
גמ' נתן לה גט והחזירה מיאנה בו וכו':
אמר ר' יוחנן בשם ר' ינאי שאפי' אין בה משום זיהום (פסול) כהונה, ואין בה אפי' ריח הגט שפוסלה מהכהונה, אלא היא ראויה לכהן, ואין בית דין מזהמין (פוסלים) אותה.

הלכה ה

מתני' הממאנת באיש ונישאת לאחר וגירשה, ונישאת לאחר ומיאנה בו, ונישאת לאחר וגירשה, א"כ כל שיצאת ממנו בגט אסורה לחזור לו, משום מחזיר גרושתו, אבל למי שהיא יצאה ממנו במיאון מותרת לחזור לו, כיון שכאילו שהיא לא היתה אשתו מעולם.

מתני' הממאנת באיש, א"כ כאילו שהיא לא היתה אשתו מעולם, ולכך הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה, ואם בעלה נתן לה גט, א"כ לא נעקרו הנישואין, ולכך הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הכהונה. ואומרת המשנה שאם הבעל נתן לה גט והחזירה, ואח"כ היא מיאנה בו, ונישאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה, א"כ היא מותרת לחזור לו, ואין בזה משום מחזיר גרושתו, אבל אם היא מיאנה בו והחזירה, ואח"כ הוא נתן לה גט, ונישאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה, א"כ היא אסורה לחזור לו, משום מחזיר גרושתו, זה הכלל אם הבעל נתן גט לאחר המיאון, הרי היא כגרשה ואסורה לחזור לו, אבל אם

מסכת פרק יג [ה"ו - דף עג] יבמות שמא

גמ' כל שיצאת ממנו בגט וכו': אמר ר' יוסי בר' בון והוא שיהא הגט בסוף.

הלכה ו

מתני' המגרש את האשה והחזירה מותרת ליבם, ר' ליעזר אוסר, וכן המגרש את היתומה והחזירה מותרת ליבם, ר' ליעזר אוסר. קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, כיתומה בחיי האב, החזירה, אסורה ליבם, ומודין חכמים לר' לעזר בזמן שגירשה קטנה והחזירה קטנה, מפני שהיו גירושה גירושין גמורין ולא היתה חזרתה גמורה, אבל אם גירשה קטנה והחזירה גדולה, או שגידלה תחתיו, מותרת ליבם.

גמ' ר' ליעזר אוסר: מאי טעמא דר' לעזר מפני שעמדה עליו באיסור שעה אחת.

נישואיה הם רק מדרבנן, א"כ היא אסורה ליבם, ובזה מודין חכמים לר' לעזר בזמן שהשיאה אביה וגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה, שהיא אסורה ליבם, מפני שהיו גירושה גירושין גמורין (מן התורה), ולא היתה חזרתה חזרה גמורה, אלא רק מדרבנן, ולכך היא אסורה ליבם, מפני שהיא אשת אח מן התורה, ואינה חייבת ביבום מן התורה, אבל אם אביה השיאה וגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה, שהיא יכולה לקדש את עצמה, או אפי' אם החזירה כשהיא קטנה אלא שגידלה תחתיו, וא"כ היא מתקדש לו, א"כ היא מותרת ליבם לשיטת חכמים.

גמ' ר' ליעזר אוסר: אומרת הגמ' מאי טעמא דר' לעזר שאוסר ליבם אותה, מפני שעמדה עליו בשעה שהיתה גרושה, באיסור שעה אחת, אלא שהיא צריכה חליצה, כיון שיש שלא שמעו שהיא היתה גרושה ויבאו להיתר יבמה לשוק.

גמ' כל שיצאת ממנו בגט וכו': אמר ר' יוסי בר' בון והוא שיהא הגט בסוף, אז היא אינה יכולה לחזור למי שיצאה ממנו בגט, אבל אם היה מלאך בסוף, דהיינו שהיא יצאה מהבעל האחרון ע"י מיאון, א"כ זה מגלה על כל נישואיה הקודמים שאינם נישואין, ולכך היא יכולה לחזור גם למי שהיא יצאה ממנו ע"י גט.

הלכה ו

מתני' המגרש את האשה והחזירה ומת, מותרת ליבם, הגם שבזמן שהיא היתה גרושה, היא היתה אסורה על אחיו משום אשת אח, ור' ליעזר אוסר, הגמ' תבאר מדוע. וכן המגרש את היתומה הקטנה (שנישואיה הם רק מדרבנן) והחזירה ומת, מותרת ליבם, ור' ליעזר אוסר, אבל קטנה שהשיאה אביה (שנישואיה הם מן התורה) ונתגרשה, שלאחר גירושה היא כיתומה בחיי האב, כיון שהיא יצאה מרשות אביה, ואח"כ בעלה החזירה, שכעת

מסכת פרק יג [ה"ו - דף עג] **בבמות**

שמב

ומודין חכמים לר' לעזר וכו': מודין חכמים לר' לעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, שהיא כיתומה בחיי אביה, קידושיה וגירושיה תורה, חזרתה אינה תורה. צרתה מהו? רב אמר צרתה אסורה, ר' יוחנן אמר צרתה אסורה, ר' שמעון בן לקיש אמר צרתה מותרת, אמר ר' לעזר חזרתי בין על רבנן דהכא בין על רבנן דתמן לא אשכחית בר נש דכוותי – אלא ר' שמעון בן לקיש דו אמר צרתה מותרת, ר' המנונא הוה יתיב קומי ר' אדא בר אחוה, אמר ליה צרתה מהו? אמר ליה מותרת, אמר רבא בר ממל מסתברא כמאן דאמר צרתה מותרת, ברם כמאן דאמר צרתה אסורה, מה נפשך צד שקנה בה כנגדו מותר בצרתה, וצד שלא קנה בה כנגדו היתר בצרה, אמר ר' שמי וכי יש מה נפשך בעריות?! מהו כדון? כל יבמה שאין כולה לפנים, צד הקנוי שבה נידון משום ערוה – וערוה פוטרת צרתה.

שמסתברא כמאן דאמר שצרתה מותרת, ברם (אבל) כמאן דאמר שצרתה אסורה, יש להקשות שממה נפשך צרתה צריכה להיות מותרת, שהרי לצד שאחיו קנה בה בקטנה, א"כ כנגדו מחמת זה צריך להיות שהיבם יהיה מותר בצרתה, כיון שהיא כאשת אח שנפלה ליבום, ולצד שאחיו לא קנה בה בקטנה, א"כ כנגדו מחמת זה יש ליבם היתר בצרה, שהרי כאילו שהיא לא צרתה, וא"כ ממנ"פ צריך להיות שצרתה מותרת ליבום, אבל אמר ר' שמי וכי יש לומר ממה נפשך בעריות?! שואלת הגמ' מהו כדון מה עכשיו, ומדוע שלא נאמר ממנ"פ להיתר את הערוה? מתרצת הגמ' כיון שר' שמי סובר שכל יבמה שאין כולה לפנים שלא יכולים ליבם את כל אחת מהיבמות, א"כ הצד הקנוי שבה, באותה אחת שהיא אסורה ליבום, נידון משום ערוה משום אשת אח שלא במקום מצוה, והרי ערוה פוטרת את צרתה, ולכך צרתה אסורה ליבום.

ומודין חכמים לר' לעזר וכו': תני, מודין חכמים לר' לעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, שהיא כיתומה בחיי אביה, והיות וקידושיה וגירושיה היו מן התורה, וחזרתה אינה חזרה מן התורה, לכך היא אסורה ליבום. שואלת הגמ' צרתה של אותה קטנה שאביה השיאה ונתגרשה והחזירה מהו, האם היא כצרת ערוה או לא? רב אמר שצרתה אסורה, וכן ר' יוחנן אמר שצרתה אסורה, אבל ר' שמעון בן לקיש אמר שצרתה מותרת, אמר ר' לעזר חזרתי בין על רבנן דהכא חכמי א"י, ובין על רבנן דתמן חכמי בבל, לברר את דעתם, ולא אשכחית בר נש דכוותי ולא מצאתי חכם שסובר כמוני (שצרתה מותרת), אלא ר' שמעון בן לקיש דו אמר שצרתה מותרת, ואומרת הגמ' שר' המנונא הוה יתיב קומי ר' אדא בר אחוה, ואמר ליה (ר' המנונא לר' אדא בר אחוה) צרתה מהו? ואמר ליה (ר' אדא בר אחוה לר' המנונא) מותרת, אמר רבא בר ממל

הלכה ז

מתני' שני אחים נשואין לשתי יתומות קטנות, מת בעלה של אחת מהן תצא משום אחות אשה, וכן שתי חרשות. גדולה וקטנה, מת בעלה של קטנה תצא משום אחות אשה, מת בעלה של גדולה, ר' ליעזר אומר מלמדן את הקטנה שתמאן בו, רבן גמליאל אומר אם מיאנה מיאנה, ואם לאו תמתין עד שתגדיל, ותצא הלזו משום אחות אשה, ר' יהושע אומר אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו, מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה.

גמ' שני אחים נשואין לשתי יתומות קטנות וכו': כקניינה של זו כן קניינה של זו וכקניינה של זו כן קניינה של זו. ולא כן תנינן קטנה וחרשת, תני ר' חייה

א"כ היא **מיאנה**, ואז הוא מייבם את הגדולה, ואם **לאו** ואם הקטנה לא מיאנה בבעלה, א"כ הקטנה **תמתין** תחת בעלה עד שתגדיל, ותצא הלזו (אחותה הגדולה) **משום אחות אשה**, ור' יהושע אומר שאוי לו על אשתו, כיון שהוא צריך לגרש אותה, שהרי היא אחות זקוקתו, ואוי לו על אשת אחיו, שהוא לא יכול ליבם אותה, כיון שהיא אחות גרושתו, אלא מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה.

גמ' שני אחים נשואין לשתי יתומות קטנות וכו': היבמה יוצאת משום אחות אשה, כיון שכקניינה של זו של אשתו, כן קניינה של זו של היבמה (שתיהן נשואות מדרבנן), וכן לענין אם האחים נשואין לשתי חרשות, שכקניינה של זו כן קניינה של זו. אבל ולא כן תנינן אבל לא שנינו במשנה מה הדין במקרה שאחד היה נשוי לקטנה והשני לחרשת, שאין קניין נישואיהן שווה (ולכך היבמה לא תצא משום אחות אשה), ובברייתא שנינו, דתני ר' חייה

(סוגיית הגמ' הכתובה כאן בטעות בדפוסים האחרונים החזרנו אותה למקומה בסוף ההלכה הבאה, כמו בדפוסים הראשונים).

הלכה ז

מתני' שני אחים נשואין לשתי אחיות יתומות קטנות (שזה קידושין מדרבנן), ומת בעלה של אחת מהן, א"כ היא תצא משום אחות אשה, וכן שני אחים הנשואין לשתי אחיות חרשות. אבל אם שני אחים נשואין לשתי אחיות, אחת גדולה ואחת קטנה, א"כ אם מת בעלה של קטנה, היא תצא משום אחות אשה, אבל אם מת בעלה של גדולה, שהיתה נשואה בנישואין מן התורה, ואחותה נשואה רק בנשואין מדרבנן, א"כ ר' ליעזר אומר שמלמדן את הקטנה שתמאן בו, כדי לעקור את נישואיה מלמפרע, ומייבם את הגדולה, אבל רבן גמליאל אומר שלא אומרים לקטנה למאן בבעלה, כיון שצריך להתרחק מהמיאונים, אלא אם הקטנה מיאנה בבעלה מרצונה,

מסכת פרק יג [ה"ז - דף עד] **בבמות**

שד"מ

קטנה וחרשת, מת בעל הקטנה, בעל החרשת מוציאה בגט, והקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ, ותחלוץ מיד? לית יכול בגין דר' מאיר, דר' מאיר אמר אין חולצין ואין מייבמין את הקטנה שמא תמצא איילונית, מת בעל החרשת, בעל הקטנה מוציאה בגט, והחרשת אסורה איסור עולם, עבר ובא על החרשת, יוציא בגט והותרה, כההיא דאמר ר' הילא מפני תקנתה.

ואם לאו תמתין עד שתגדיל וכו': כיני מתניתא והקטנה תמתין עד שתגדיל ותגיע לפרק ותינשא, אמר ר' לעזר לית כאן תינשא – אלא תתארס. אמר ר' יוחנן זו דברי רבן גמליאל המקדש אחות יבמתו נפטרה יבמתו מן החליצה ומן היבום, הוי ההיא דתנינן תמן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה דלא כרבן גמליאל.

ואם לאו תמתין עד שתגדיל וכו': אומרת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה לומר והקטנה תמתין עד שתגדיל ותגיע לפרק היינו לגיל גדלות, 'ותינשא' לבעלה, אבל אם הקטנה רק גדלה, אחותה עדיין לא יכולה להינשא לשוק, אמר ר' לעזר שלית כאן תינשא, שבעל הקטנה לא חייב לבוא עליה לכשתגדיל כדי לפטור את אחותה, אלא מספיק שהיא תתארס (תתקדש), וכבר אז אחותה יוצאת משום אחות אשה. אמר ר' יוחנן שזו דברי רבן גמליאל שהוא אומר שהמקדש אחות יבמתו נפטרה יבמתו מן החליצה ומן היבום, אבל חכמים נחלקים על ר"ג, והם אומרים שהמקדש את אחות יבמתו אסור לכנוס אותה, וא"כ הוי ההיא דתנינן תמן לעיל, שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה "משום רבי יהודה בן בתירא אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה, חלצו לה אחין או כנסו – יכנס את אשתו, מתה היבמה – יכנס, מת היבם – מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה", זה דלא כרבן גמליאל, כיון שלשית ר"ג הוא יכול לכנס את אשתו מיד.

שני אחים שהיו נשואין לשתי אחיות, אחת קטנה והשניה חרשת, ומת בעל הקטנה, א"כ בעל החרשת מוציאה בגט, שהרי היא אסורה עליו משום אחות זקוקתו, והקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ, שואלת הגמ' מדוע הקטנה צריכה להמתין עד שתגדיל, ותחלוץ מיד? מתרצת הגמ' שלית יכול שלא יכולים לחלוץ לקטנה, בגין מחמת דברי ר' מאיר, דר' מאיר אמר שאין חולצין ואין מייבמין את הקטנה – שמא תמצא איילונית (וא"כ היא פטורה מהיבום), וממשיכה הבריייתא ואומרת שאם מת בעל החרשת, א"כ בעל הקטנה מוציאה בגט, והחרשת אסורה איסור עולם, כיון שהוא לא יכול לייבם אותה משום שהיא אחות גרושתו, וכן לא יכולים לחלוץ לחרשת, ואומרת הבריייתא שאם היבם עבר ובא על החרשת, א"כ שיוציא אותה בגט, והותרה להינשא לשוק, הגם שבאופן רגיל צריך אחרי ביאה פסולה גם חליצה, כאן שאינה יכולה לחלוץ, מקילים עליה, כההיא דאמר ר' הילא לקמן מפני תקנתה, שתוכל להינשא לשוק.

מסכת פרק יג [ה"ז - דף עד] במות שמה

ר' ליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו: ר' חגי אמר קומי ר' זעירה, מנחם בשם ר' יוחנן הלכה כר' אליעזר אם מיאנה מיאנה, ר' ליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו, ואת אמר הכין? ר' זעירה ר' חייה בשם ר' יוחנן הלכה כר' יהושע אם מיאנה מיאנה, ר' יהושע אומר אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו, ואת אמר הכין? ר' הילא ר' יוסי בשם ר' יוחנן הלכה כרבן גמליאל, מודה ר' יהושע לרבן גמליאל אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל, ואם לאו מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה.

מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה: ר' יודן בעי כמה דאת אמר תמן ויחלוץ צד הקנוי שבה ויכנים צרתה, אף הכא ויחלוץ צד הקנוי שבקטנה ויכנים צרתה? עד דאת מקשי ליה על דר' יהושע, קשייתה על דר' לעזר, ליתני

בחליצה: שואלת הגמ' ר' יודן בעי כמה דאת אמר תמן "בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת (ומת), אם לא ידע את הראשונה משהגדיל, השנייה או חולצת או מתייבמת, והראשונה חולצת ולא מתייבמת", וא"כ אחיו יחלוץ לצד הקנוי שבה היינו לזו שהקטן ייבם, ויכנים את צרתה היינו את זו שנשא משהגדיל, וא"כ שנאמר אף הכא ויחלוץ היינו שבעל הקטנה יגרש את הצד הקנוי שבקטנה, דהיינו שיגרש את אשתו הקטנה, ויכנים וייבם את צרתה היינו שהוא ייבם את אשת אחיו המת (ולא יהיה בזה משום אחות גרושתו, כמו ששם הגדולה לא נאסרת משום חליצת הקטנה)? שואלת הגמ' מדוע ר' יודן הקשה את קשייתו על דברי ר' יהושע, והרי עד דאת מקשי ליה על דברי ר' יהושע, קשייתה על דר' לעזר שדבריו כתובים במשנה לפני דברי ר' יהושע, וכי ליתני

ר' ליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו: אומרת הגמ' ר' חגי אמר קומי ר' זעירה שר' מנחם אמר בשם ר' יוחנן שהלכה כר' אליעזר שאמר שאם היא מיאנה מיאנה, שואלת הגמ' והרי ר' ליעזר אומר שמלמדין את הקטנה שתמאן בו, וא"כ איך את אמר הכין? ור' זעירה אמר שר' חייה אמר בשם ר' יוחנן שהלכה כר' יהושע שאמר שאם היא מיאנה מיאנה, שואלת הגמ' והרי ר' יהושע אומר אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו, וא"כ איך את אמר הכין? ור' הילא אמר שר' יוסי אמר בשם ר' יוחנן שהלכה כרבן גמליאל, כיון שמודה ר' יהושע לרבן גמליאל שאם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל, ור' יהושע רק אמר ואם לאו דהיינו שהיבם לא רוצה להמתין, אז הוא מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו

יכול למיקשי לה על דר' אליעזר, ר' אליעזר שמתי – בית שמאי אומרים אין ממאנין
אלא ארוסות?

הלכה ח

מתני' מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת, ביאתה או חליצתה של אחת
מהן פוטרת צרתה, וכן שתי חרשות. קטנה וחרשת, אין ביאת אחת מהן
פוטרת צרתה.

גמ' ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה וכו': כקניינה של זו כן
קניינה של זו וכקניינה של זו כן קניינה של זו.

קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה: כיצד הוא עושה? רב חייה בר
אשי בשם רב כונס את החרשת ומוציאה בגט, והקטנה תמתין עד שתגדיל
ותחלוץ, ותחלוץ מיד? לית יכול בגין דר' מאיר, דר' מאיר אמר אין חולצין ולא

שלחן אינו שווה, והגמ' תבאר מה עושים
בהן.

גמ' ביאתה או חליצתה של אחת מהן
פוטרת צרתה וכו': כיון שכקניינה
של זו של האחת, כן קניינה של זו של
צרתה (שתיהן נשואות מדרבנן), וכן לעניין אם
הוא היה נשוי לשתי חרשות, שכקניינה של
זו כן קניינה של זו.

קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן
פוטרת צרתה: אומרת הגמ' כיצד הוא
עושה לפטור אותן, רב חייה בר אשי
בשם רב אומר שהיבם כונס (מייבם) את
החרשת ומוציאה בגט, והקטנה תמתין
עד שתגדיל ותחלוץ, שואלת הגמ' מדוע
היא צריכה להמתין עד שתגדיל, ותחלוץ
מיד? מתרצת הגמ' שלית יכול שלא
יכולים לחלוץ לקטנה, בגין בגלל דברי ר'
מאיר, דר' מאיר אמר שאין חולצין ולא

יכול למיקשי לה וכי לא יכולים להקשות
על דברי ר' אליעזר, איך ר"א אמר שמלמדין
את הקטנה שתמאן בו, והרי ר' אליעזר הוא
שמתי (הוא מתלמידי ב"ש), והרי בית שמאי
אומרים שאין ממאנין אלא ארוסות,
והמשנה מדברת גם בנשואות כמו ששנינו
ברישא "שני אחים 'נשואין' לשתי יתומות
קטנות?"

הלכה ח

מתני' מי שהיה נשוי לשתי יתומות
קטנות ומת, א"כ ביאתה או
חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה,
וכן מי שהיה נשוי לשתי חרשות ומת, א"כ
ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת
צרתה, כיון ששתיהן שוות. אבל אם האח
המת היה נשוי לקטנה וחרשת, אין ביאת
אחת מהן פוטרת צרתה, כיון שהקניין

מסכת פרק יג [ה"ט - דף עד] יבמות שמו

מייבמין את הקטנה שמא תימצא איילונית. ואם בא על הקטנה, מוציאה בגט, והחרשת אסורה איסור עולם, עבר ובא על החרשת, מוציאה בגט והותרה, אמר ר' הילא מפני תקנתה. ר' בון בר חייא בעי קומי ר' הילא מהו מפני תקנתה, כמה דתימר תמן יחלוץ צד הקנוי שבו ויכניס צרתה, אמר אוף הכא יחלוץ צד הקנוי שבקטנה, ויכניס את החרשת? אמר ליה כן אמר ר' שמעון בן לקיש לא מצינו שתי יבמות אחת חולצת ואחת מתייבמת, ומצינו שתי יבמות אחת חולצת ואחת יוצאת בגט? אמר ליה הוי ההיא דתנינן תמן מאמר לזה וחלץ לזה, הראשונה צריכה גט.

הלכה ט

מתני' פיקחת וחרשת, ביאת הפיקחת פוטרת את החרשת, אין ביאת החרשת פוטרת את הפיקחת.

שנשא כשהגדיל, וא"כ אמר אוף הכא שהוא יחלוץ לצד הקנוי שיש לו בקטנה, ויכניס את החרשת? אמר ליה ר' הילא, כן (שכך) אמר ר' שמעון בן לקיש שלא מצינו שתי יבמות בבית אחד שאחת חולצת ואחת מתייבמת, ולכך לא יתכן שיחלצו לקטנה וייבמו את החרשת, חזר ר' בון בר חייא ושאל את ר' הילא, וכי מצינו שתי יבמות בבית אחד שאחת חולצת ואחת יוצאת בגט? אמר ליה הוי (הרי) מצינו כההיא דתנינן תמן שמא היבם עשה מאמר לזה וחלץ לזה, הראשונה צריכה גט, ולכך גם כאן חולצים לקטנה ומגרשים את החרשת.

הלכה ט

מתני' פיקחת וחרשת שנפלו לפני היבם, א"כ ביאת הפיקחת פוטרת את החרשת, כיון שזה ייבום גמור, ואין ביאת החרשת פוטרת את הפיקחת, כיון שנשואי החרשת היו רק מדרבנן.

מייבמין את הקטנה – שמא תימצא איילונית. ואומרת הגמ' שאם היבם בא על הקטנה, א"כ הוא מוציאה בגט, והחרשת אסורה איסור עולם, כיון שחרשת לא חולצת, ואם היבם עבר ובא על החרשת, א"כ הוא מוציאה בגט והותרה, אמר ר' הילא שהיא ניתרת בגט מפני תקנתה, שהיא לא יכולה לחלוץ, לכך הגם שבאופן רגיל אחרי ביאה פסולה צריך חליצה, אבל היות והחרשת אינה יכולה לחלוץ, לכך היא ניתרת בגט. שואלת הגמ' ר' בון בר חייא בעי קומי ר' הילא מהו מפני תקנתה מדוע פוטרים את החרשת ע"י שמייבמים אותה ומוציאים אותה בגט, והרי כמה דתימר תמן "בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת, אם לא ידע את הראשונה משהגדיל, השנייה או חולצת או מתייבמת, והראשונה חולצת ולא מתייבמת" דהיינו שהיבם יחלוץ לצד הקנוי שבו (לזו שאחיו ייבם בקטנתו) ויכניס את צרתה (את זו

מסכת פרק יג [הי"י - דף עד] יבמות

גמ' אין ביאת החרשת פוטרת את הפיקחת: אלא פוסלת את הפיקחת.

הלכה י

מתני' גדולה וקטנה ביאת הגדולה פוטרת את הקטנה, ואין ביאת הקטנה פוטרת את הגדולה.

גמ' אין ביאת הקטנה פוטרת את הגדולה: אלא פוסלת את הגדולה.

הלכה יא

מתני' מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת, בא היבם על הראשונה וחזר ובא על השנייה, או שבא אחיו על השנייה, לא פסל את הראשונה, וכן שתי חרשות. קטנה וחרשת, בא היבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל את הקטנה, בא היבם על החרשת וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, פסל את החרשת.

הלכה יא

מתני' מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת, ובא היבם על הראשונה וחזר ובא על השנייה, או שבא אחיו על השנייה, לא פסל את הראשונה, כיון ששתייהן שוות, ולכך ביאתו על השניה נחשבת לביאת זנות, וכן יש אותו דין אם נפלו שתי חרשות ליבום. אבל אם נפלו קטנה וחרשת, שאין קניינם שווה, לכך אם בא היבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל את הקטנה, כיון שביאת הקטנה מעולה מביאת החרשת, שהרי הקטנה ראויה לאחר זמן, ואם בא היבם על החרשת וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, פסל את החרשת, כיון שביאת החרשת היא ביאה יותר גרועה מביאת הקטנה.

גמ' אין ביאת החרשת פוטרת את הפיקחת: אומרת הגמ' שלא רק שביאת החרשת אינה פוטרת את הפיקחת, אלא ביאת החרשת פוסלת את הפיקחת מלהתייבם.

הלכה י

מתני' גדולה וקטנה שנפלו לפני היבם, א"כ ביאת הגדולה פוטרת את הקטנה, כיון שזה ייבום גמור, ואין ביאת הקטנה פוטרת את הגדולה, כיון שנשואי הקטנה היו רק מדרבנן.

גמ' אין ביאת הקטנה פוטרת את הגדולה: אומרת הגמ' שלא רק שביאת הגדולה אינה פוטרת את הקטנה, אלא ביאת הקטנה פוסלת את הגדולה מלהתייבם.

מסכת פרק יג [ה"ב - דף עד] יבמות שמט

גמ' בא היבם על החרשת וחזר ובא על הקטנה וכו': אפילו לא בא על הקטנה, פוסל את החרשת? שאילו לא בא על הקטנה, ומתה, היה מותר בחרשת, ועכשיו שבא עליה, אפילו מתה, פסל את החרשת.

הלכה יב

מתני' פיקחת וחרשת, בא היבם על הפיקחת וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא פסל את הפיקחת, בא היבם על החרשת וחזר ובא על הפיקחת, או שבא אחיו על הפיקחת, פסל את החרשת.

גמ' בא היבם על החרשת וחזר ובא על הפיקחת וכו': אפילו לא בא על הפיקחת, פוסל את החרשת? שאילו לא בא על הפיקחת, ומתה, היה מותר בחרשת, ועכשיו שבא עליה, אפי' מתה, פסל את החרשת.

פסל את הפיקחת, כיון שביאת הפיקחת קנה אותה בקניין גמור, ולכך ביאת החרשת זה כזנות בעלמא, ואם בא היבם על החרשת וחזר ובא על הפיקחת, או שבא אחיו על הפיקחת, א"כ ביאת הפיקחת (שהיא מן התורה) פסל את החרשת.

גמ' בא היבם על החרשת וחזר ובא על הפיקחת וכו': שואלת הגמ' מדוע המשנה אומרת שאם היבם בא על הפיקחת שהוא פסל את החרשת, והרי אפילו אם היבם לא היה בא על הפיקחת הוא פוסל את החרשת, כשיחלוץ לפיקחת? מתרצת הגמ' שהמשנה כתבה כך, כיון שאילו היבם לא היה בא על הפיקחת, והפיקחת מתה, א"כ הוא היה מותר בחרשת, אבל ועכשיו שהיבם בא עליה על הפיקחת, א"כ אפי' אם הפיקחת מתה, זה פסל עליו את החרשת.

גמ' בא היבם על החרשת וחזר ובא על הקטנה וכו': שואלת הגמ' מדוע המשנה כותבת שאם הוא בא על הקטנה שהוא פסל את החרשת, והרי אפילו אם הוא לא בא על הקטנה, היות והוא צריך לחלוץ לקטנה, א"כ הוא פוסל את החרשת, כשיחלוץ לקטנה? מתרצת הגמ' שהמשנה כתבה כך, כיון שאילו היבם לא היה בא על הקטנה, והקטנה מתה, היה מותר בחרשת, אבל ועכשיו שהיבם בא עליה על הקטנה, א"כ אפילו אם הקטנה מתה, הוא פסל עליו את החרשת בביאתה.

הלכה יב

מתני' פיקחת וחרשת שנפלו ליבום, ובא היבם על הפיקחת וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת, לא

הלכה יג

מתני' גדולה וקטנה, בא היבם על הגדולה וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, לא פסל את הגדולה, בא היבם על הקטנה וחזר ובא על הגדולה, או שבא אחיו על הגדולה, פסל את הקטנה, ר' לעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו.

גמ' בא היבם על הקטנה וחזר ובא על הגדולה וכו': אפילו לא בא על הגדולה, פסל את הקטנה? שאילו לא בא על הגדולה, ומתה, היה מותר בקטנה, ועכשיו שבא עליה, אפילו מתה, פסל את הקטנה.

הלכה יד

מתני' יבם קטן שבא על יבמה קטנה – יגדלו זה עם זה, בא על יבמה

שהיבם בא עליה על הגדולה, א"כ אפילו אם הגדולה מתה, הוא פסל עליו את הקטנה.

(סוגיית הגמ' הכתובה כאן, הובאה לכאן בטעות ע"י המדפיסים, והחזרנו אותה למקומה בתחילת ההלכה, הבאה).

הלכה יד

מתני' יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה, והיא אינה יכולה

לצאת ממנו אלא לאחר שיגדלו, ויחזור ויבוא עליה (שהרי ייבום של הקטן הרי הוא רק כמאמר) ואם ירצה יגרשנה אז בגט, או שיחלוץ לה ויגרשנה בגט (בגמ' מבואר שהמשנה הולכת כדעת ר"מ שחושש שמא היא תמצא איילונית, וא"כ אסור ליבם להמשיך לבוא על יבמתו עד שיגדלו, אבל לשיטת חכמים שלא חוששים לזה, א"כ פירוש המשנה הוא כפשוטו, שהיבם יכול להמשיך לבוא על יבמתו, וכן קטן הבא על יבמה

הלכה יג

מתני' גדולה וקטנה שנפלו ליבום, ובא היבם על הגדולה וחזר ובא על

הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה, לא פסל את הגדולה, כיון שביאת הפיקחת קנה אותה בקניין גמור, ולכך ביאת הקטנה זה כזנות בעלמא, ואם בא היבם על הקטנה וחזר ובא על הגדולה, או שבא אחיו על הגדולה, א"כ ביאת הפיקחת פסל את הקטנה, ור' לעזר אומר שמלמדין את הקטנה שתמאן בו, כדי להתיר את הגדולה. **גמ'** בא היבם על הקטנה וחזר ובא על הגדולה וכו': שואלת הגמ' מדוע

המשנה אומרת שאם הוא בא על הגדולה שהוא פסל את הקטנה, והרי אפילו אם היבם לא היה בא על הגדולה, הוא פסל את הקטנה כשיחלוץ לגדולה? מתרצת הגמ' שהמשנה כתבה כך, כיון שאילו היבם לא היה בא על הגדולה, והגדולה מתה, א"כ הוא היה מותר בקטנה, אבל ועכשיו

מסכת פרק יג [ה"ד - דף עה] **יבמות** שנה

גדולה – תגדלנו. היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי – כופין אותו שיחלוץ לה, לאחר שלשים יום – מבקשין ממנו שיחלוץ לה, בזמן שהוא מודה – אפילו לאחר שנים עשר חדש כופין אותו שיחלוץ לה. הנודרת הנייה מיבמה, בחיי בעלה – כופין אותו עד שיחלוץ לה, לאחר מיתת בעלה – מבקשין ממנו שיחלוץ לה, אם נתכוונה לכך, אפילו בחיי בעלה, מבקשין ממנו שיחלוץ לה.

גמ' יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה: לשעבר, הא בתחילה לא, ר' מנא אמר לה סתם, ר' יצחק בריה דר' חייה כתובה בשם דר' יוחנן, דר' מאיר היא, דר' מאיר אמר אין חולצין ולא מייבמין את הקטנה שמא תימצא איילונית.

לה, ואם כשהיא נדרה הנאה מיבמה נתכוונה לכך, לאסור את עצמה עליו ליבום, א"כ אפילו אם היא נדרה בחיי בעלה, לא כופים אותו לחלוץ, אלא רק מבקשין ממנו שיחלוץ לה.

גמ' יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה: אומרת הגמ' שמשמע מהמשנה שהמשנה מדברת רק לשעבר (בדיעבד), אבל הא בתחילה (לכתחילה) שהיבם הקטן לא ייבם את יבמתו עד שיגדיל, ור' מנא אמר לה (את הטעם) סתם בשם עצמו, ור' יצחק בריה דר' חייה כתובה (הסופר) אמר את הטעם בשם דר' יוחנן, שהמשנה מדברי ר' מאיר היא, דר' מאיר אמר שאין חולצין ולא מייבמין את הקטנה – שמא תימצא איילונית, שהיא פטורה מהייבום, וא"כ נמצא שהוא בא על אשת אח שלא במקום מצוה.

גדולה תגדלנו. היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי היא נאמנת, וכופין אותו שיחלוץ לה, אבל אם היבמה אמרה את זה לאחר שלשים יום היא לא נאמנת, ומבקשין ממנו שיחלוץ לה, כדי להתירה להינשא (שהיות והיא אמרה שהיא לא נבעלה, א"כ היא "שויתא לנפשה חתיכה דאיסורא", דהיינו שהיא אסרה את עצמה עד שייבמו אותה או יחלצו לה), ובזמן שהוא מודה שהוא לא בא עליה, א"כ אפילו לאחר שנים עשר חדש כופין אותו שיחלוץ לה. הנודרת הנייה מיבמה (מאח בעלה) בחיי בעלה ומת, כופין אותו עד שיחלוץ לה, כיון שהוא לא יכול ליבמה, אבל אם היא נדרה ממנו הנאה לאחר מיתת בעלה, שהיא התכוונה לאסור את עצמה עליו ליבום, א"כ הרי היא מורדת בו, שאין כופים אותו לחלוץ, אלא רק מבקשין ממנו שיחלוץ

היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי וכו': תני טענת בתולים עד שלשים יום דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים מיד, מה נן קיימין, אם בשבעל – מיד, ואם בשלא בעל – אפילו לאחר כמה? אלא כן אנן קיימין בסתם, ר' מאיר אומר חזקה אדם מעמיד עצמו שלשים יום, ורבנן אמרין אין אדם מעמיד אפילו יום אחד. רבי ירמיה בעי, מהו שיהא נאמן לומר על דר' מאיר העמדתי עצמי שלשים יום, בשביל לעשות את הוולד שתוקי? נישמענה מן הדא, היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי – כופין אותו שיחלוץ לה, לאחר שלשים יום – מבקשין ממנו לחלוץ לה, ואמר רבי לעזר דרבי מאיר היא,

עכשיו, אלא כנראה שהוא בעל אותה מיד בליל הנישואין ומצא שהיא בתולה, אלא שכעת נפלה ביניהם מריבה, ולכך הוא טוען בשקר שהיא לא היתה בתולה. שואלת הגמ' **רבי ירמיה בעי, מהו שיהא נאמן לומר על דר' מאיר (לשיטת ר"מ) שהעמדתי עצמי שלשים יום ולא בעלתי אותה אלא רק בסוף הל' יום, בשביל לעשות את הוולד שתוקי**, דהיינו שהתינוק נולד לאחר ט' חודשים מהנישואין, וכיון שהוא טוען שהוא לא בעל אותה אלא לאחר ל' יום מהנישואין, א"כ היא התעברה לפני הנישואין, והולד שתוקי, שאין אנו יודעים מיהו אביו (ומדובר כאן שהוא קידש ונשא אותה באותו היום, שאם לא כן, הולד ממזר), או שהבעל לא נאמן לפסול את בנו? אומרת הגמ' **שישמעינה מן הדא**, ששנינו במשנתינו **היבמה שאמרה (לב"ד) בתוך שלשים יום ליבום שלא נבעלתי**, ב"ד כופין אותו שיחלוץ לה, כדי להתירה להינשא לשוק, אבל אם היא טענה את זה רק לאחר שלשים יום, אז רק מבקשין ממנו לחלוץ לה, ואמר רבי לעזר שהמשנה מדברי רבי מאיר היא, שהבעל מעמיד את עצמו עד ל' יום, אבל

היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי וכו': תני טענת בתולים שהבעל יכול לטעון שהוא לא מצא את אשתו בתולה, זה רק עד שלשים יום מהנישואין דברי ר' מאיר, אבל לאחר ל' יום הוא לא נאמן לומר שרק הלילה בעלתי אותה, ומצאתי שאין לה בתולים, וחכמים אומרים שהבעל נאמן לטעון טענת בתולים רק מיד, לאחר הלילה הראשון, שואלת הגמ' **מה אנן קיימין, אם בשבעל אותה בלילה הראשון**, א"כ צריך להיות שלכו"ע הוא יהיה נאמן רק מיד, ואם בשלא בעל אותה, דהיינו שיש עדים שהוא לא התייחד איתה, א"כ אפילו לאחר כמה (הרבה) זמן צריך להיות שהוא יהיה נאמן, כיון שרק כעת הוא התייחד ובעל אותה? מתרצת הגמ' **אלא כן אנן קיימין** כאן מדובר בסתם, דהיינו שאין עדים שהוא לא התייחד איתה, אלא שהוא אומר שרק כעת בעלתי אותה ולא מצאתי לה בתולים, ר' מאיר אומר שחזקה אדם מעמיד עצמו עד שלשים יום בלי לבעול את אשתו, ולכך הוא נאמן, אבל ורבנן אמרין שאין אדם מעמיד את עצמו אפילו יום אחד, ולכך הוא לא נאמן לומר שהוא לא בעל אותה עד

מסכת פרק יג [ה"ד - דף עה] **יבמות** שנג

ואמר רבי לעזר לא שנו אלא אצלה הא אצל צרתה לא, כמה דתימר תמן לא הכל ממנה לחוב לצרתה, אף הכא לא הכל ממנו לחוב לבנו. כהדא, הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי, אף על פי שחזר ואמר לא בעלתי, לא הכל ממנו, שכבר משעה הראשונה אמר בעלתי, אבל אם אמר משעה הראשונה לא בעלתי, שניהן יכולין לעקור חזקה.

כופין אותו שיחלוץ לה: חברייא בעיי, מה נן קיימין, אם כמשנה הראשונה שמענו שמותר ליבם, אם כמשנה אחרונה שמענו שמותר לחלוץ, שמענו שכופין? רב הונא בשם רב והוא שיהא הגט יוצא מתחת ידו לתוך ידה, הוא אמר גט אשה והיא אומרת גט יבמה, בתוך שלשים חזקה לא פָּעַל – כופין אותו שיחלוץ לה, לאחר שלשים יום מבקשין ממנו שיחלוץ.

שניהן יכולין לעקור את החזקה שאין אדם מעמיד עצמו, וא"כ מספיק לה רק חליצה. **כופין אותו שיחלוץ לה:** שואלת הגמ' **חברייא בני הישיבה בעיי, מה אנן קיימין, אם** המשנה סוברת **כמשנה הראשונה** שלכתחילה צריך לייבם, א"כ **שמענו שמותר ליבם**, ומדוע המשנה אומרת שכופים אותו לחלוץ, **ואם** המשנה סוברת **כמשנה אחרונה** שלכתחילה צריך לחלוץ, א"כ **אומנם שמענו שמותר לחלוץ** לכתחילה, אבל וכי **שמענו שכופין לחלוץ**, וא"כ מדוע הוא לא יכול לייבם? מתרצת הגמ' **אמר רב הונא בשם רב** שכאן מדובר **והוא שיהא הגט יוצא מתחת ידו לתוך ידה**, וא"כ הוא לא יכול לייבם, אלא **שהוא אמר שגט אשה נתתי**, כיון שכבר בעלתי, **והיא אומרת שזה רק גט יבמה**, כיון שהוא לא בעל, ולכך **בתוך שלשים יום**, שחזקה שהוא **לא פָּעַל**, לכך **כופין אותו שיחלוץ לה**, אבל **לאחר שלשים יום** שחזקה שהוא כבר בא עליה, לכך רק מבקשין ממנו **שיחלוץ לה**, כדי להתירה להינשא.

לשיטת חכמים, גם כשהיא באה לב"ד תוך ל' יום, היא לא נאמנת ולא כופים אותו לחלוץ לה, ועוד דבר **אמר רבי לעזר שלא שנו** שהיא נאמנת **אלא אצלה** רק כלפיה, אבל **הא אצל** (כלפי) **צרתה** היא לא נאמנת לומר לא נבעלתי, וצרתה יכולה להינשא לשוק, וא"כ **כמה דתימר תמן שלא הכל ממנה** (שהיא לא נאמנת) **לחוב לצרתה**, וא"כ **אף הכא לא הכל ממנו** (הוא לא נאמן) לומר לא בעלתי, כדי **לחוב לבנו** ולעשותו שתוקי. ואומרת הגמ' **כהדא** כמו שאמרנו שהבעל לא נאמן לומר לא בעלתי, כך אם הוא **אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי**, שאם הוא בא להוציאה, א"כ היא צריכה גט (מחמת טענתו שהוא כבר בעל) וחליצה (מחמת טענתה שאמרה שלא נבעלתי), ואף על פי שחזר ואמר לא בעלתי, לא הכל ממנו הוא לא נאמן, כיון שכבר משעה הראשונה אמר בעלתי, אבל אם אמר משעה הראשונה לא בעלתי, וגם היא אמרה לא נבעלתי, א"כ

מסכת פרק יג [הי"ד - דף עה]

יבמות

לאחר שלשים יום מבקשין ממנו שיחלוץ לה: ר' יוסי בעי, לאחר שלשים יום חזקה
 פָּעַל וְאֵת אִמְרֵי מִבְקָשִׁין? אֵלָּא כִּינִי רַב הוֹנָא בִּשְׁם רַב וְהוּא שִׁיחָא הִגֵּם יוֹצֵא
 מִתּוֹךְ יָדוֹ לְתוֹךְ יָדָהּ, הוּא אִמְרֵי גִט אִשָּׁה וְהִיא אוֹמֶרֶת גִּט יִבְמָה, בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים
 חֻזָּקָה לֹא פָּעַל – כּוֹפִין אוֹתוֹ שִׁיחְלוּץ לָהּ, לֵאחֲרֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם מִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ שִׁיחְלוּץ
 לָהּ.

כְּהֵדָא, הוּא אִמְרֵי בַעֲלָתִי וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִבְעַלְתִּי, פְּשִׁיטָא דְהוּא מַעֲלָה לָהּ מְזוֹנוֹת,
 פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ יוֹרְשָׁהּ, לֹא צְרִיכָא דָּלָא מַהוּ שִׁירֵשׁ נִיכְסֵי אַחִיו. הִיא אוֹמֶרֶת
 נִבְעַלְתִּי וְהוּא אוֹמֵר לֹא בַעֲלָתִי, פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ מַעֲלָה לָהּ מְזוֹנוֹת, פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ
 יוֹרֵשׁ נִיכְסֵי אַחִיו, לֹא צְרִיכָא דָּלָא מַהוּ שִׁירֵשְׁנָה.

הדרן עלך פרק בית שמאי אומרים

שְׂאִינוּ יוֹרְשָׁהּ, כִּיּוֹן שְׂהִיא מוֹחֻזָּקֶת בְּנִכְסִים
 (וּמְדוּבֵר שְׂהִיא לֹא נִכְנָסָה לְחוּפָה), וְא"כ
 לֹא צְרִיכָא דָּא (בְּזֵה אֵין לְהַסְתַּפֵּק), אֵלָּא
 הַשְׁאֵלָה הִיא מַהוּ שִׁירֵשׁ אֶת נִיכְסֵי אַחִיו,
 הָאֵם הֵיזֵת וְהָאֵחִים מוֹחֻזָּקִים, הוּא אֵינוּ יוֹרֵשׁ
 אֶת כָּל נִיכְסֵי אַחִיו, אוֹ כִּיּוֹן שְׂהוּא נֶאֱמָן
 בַּעֲיָקֵר הִיבּוּם, שְׂהִרִי צִרְתָּה מוֹתֶרֶת לִלְכַּת
 לְהִינְשָׂא מִחֻמַּת טַעֲנָתָהּ, וְהִירוּשָׁה תְּלוּיָה בִּיבּוּם,
 לִכְךָ הוּא יִירֵשׁ אֶת נִכְסֵי אַחִיו. וְאוֹמֶרֶת
 הִגֵּם' שְׂאֵם הִיא אוֹמֶרֶת נִבְעַלְתִּי וְהוּא
 אוֹמֵר לֹא בַעֲלָתִי, א"כ זֶה פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ
 מַעֲלָה לָהּ מְזוֹנוֹת, שְׂהִרִי הוּא מוֹחֻזָּק,
 וְכֵן זֶה פְּשִׁיטָא שְׂאִינוּ יוֹרֵשׁ אֶת נִיכְסֵי
 אַחִיו, שְׂהִרִי הוּא הוֹדָה שְׂלֹא פָּעַל, וְא"כ
 לֹא צְרִיכָא דָּא (בְּזֵה אֵין לְהַסְתַּפֵּק), אֵלָּא
 הַשְׁאֵלָה הִיא מַהוּ שִׁירֵשְׁנָה, הָאֵם הֵיזֵת
 וְהִיא מוֹדָה שְׁנִבְעַלָה א"כ הוּא יִירֵשׁ אוֹתָהּ,
 אוֹ שֶׁהֵיזֵת וְהוּא מוֹדָה שְׂלֹא פָּעַל הוּא לֹא
 יִירֵשׁ אוֹתָהּ.

הדרן עלך בלי נדר פרק בית שמאי
 אומרים

לֵאחֲרֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם מִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ שִׁיחְלוּץ
 לָהּ: שְׂוֹאֵלֶת הִגֵּם' ר' יוֹסִי בַעֲי, הִרִי לֵאחֲרֵי
 שְׁלֹשִׁים יוֹם חֻזָּקָה שְׂהִיבִים פָּעַל אוֹתָהּ, וְא"כ
 מִדּוּעַ אֵת אִמְרֵי שְׂמִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ שִׁיחְלוּץ לָהּ,
 וְהִרִי הוּא רּוֹצֵה לְהַמְשִׁיךְ לְחֵיזֵת אֵיתָהּ? אֵלָּא
 כִּינִי כּוֹנֵת הַמְשָׁנָה כְּדַבְרֵי רַב הוֹנָא בִּשְׁם
 רַב, שְׂכָאן מְדוּבֵר וְהוּא שִׁיחָא הִגֵּם יוֹצֵא
 מִתּוֹךְ יָדוֹ לְתוֹךְ יָדָהּ, שְׂהוּא אִמְרֵי שִׁגֵּם
 אִשָּׁה נִתְנִית, כִּיּוֹן שְׂכַבֵּר בַּעֲלָתִי, וְהִיא אוֹמֶרֶת
 שׂוֹה רַק גִּט יִבְמָה, כִּיּוֹן שְׂהוּא לֹא פָּעַל, וְלִכְךָ
 בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׂחֻזָּקָה שְׂהוּא לֹא פָּעַל,
 לִכְךָ כּוֹפִין אוֹתוֹ שִׁיחְלוּץ לָהּ, אֲבָל לֵאחֲרֵי
 שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׂחֻזָּקָה שְׂהוּא כִּבֵּר בֹּא עֲלֶיהָ,
 לִכְךָ רַק מִבְקָשִׁין מִמֶּנּוּ שִׁיחְלוּץ לָהּ, כִּדִּי
 לְהַתִּירָהּ לְהִינְשָׂא.

כְּהֵדָא כַּעֲיֵן הַנִּידוֹן הַקּוֹדֵם, יֵשׁ לְדוֹן מַה
 הָדִין אִם הוּא אִמְרֵי בְּתוֹךְ ל' יוֹם שְׂבַעֲלָתִי
 וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִבְעַלְתִּי, א"כ זֶה פְּשִׁיטָא
 דְּהוּא מַעֲלָה לָהּ מְזוֹנוֹת, כִּיּוֹן שְׂהוּא
 אוֹסְרָה לְהִינְשָׂא, וְהִרִי הוּא כִּיבֵם שְׂבִרְחָה
 שְׂחִיב לְזוֹן אֶת יִבְמָתָהּ, וְכֵן זֶה פְּשִׁיטָא

פרק יד

הלכה א

מתני' חרש שנשא פיקחת, פיקח שנשא חרשת, אם רצה להוציא יוציא, אם רצה לקיים יקיים, כשם שהוא כונס ברמזיה, כך הוא מוציא ברמזיה. פיקח שנשא פיקחת ונתחרשה, אם רצה יוציא, ואם רצה יקיים, נשתתה לא יוציא, נתחרש או נשתתה לא יוציא עולמית.

גמ' חרש שנשא פיקחת וכו': כיצד הוא עושה? רומז והוא נותן לה גיטה, כשם שהוא רומז כך הוא נרמז. מתניתא בשקידשה בכסף, אבל אם קידשה בבעילה – קידושיו מעשה וגירושיו אינו מעשה. ר' לעזר שאל לר' יוחנן אשתו של חרש ושל שוטה? אמר ליה אפי' אשם תלוי אין בה, ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן, ר' הילא בשם ר' לעזר, אפילו אשם תלוי אין בה,

רומז לה שהוא רוצה לגרשה (וכן הוא רומז לסופר שיכתוב לו גט), והוא נותן לה את גיטה, וכשם שהוא רומז לגרש את אשתו, כך הוא נרמז ע"י אחרים, שאם אחרים מרמזים לו האם הוא רוצה לגרש את אשתו והוא מסכים לזה, גירושיו גירושין. ואומרת הגמ' שמתניתא מדברת בשקידשה בכסף, שאז קידושיו נעשו ללא מעשה חשוב, אבל אם קידשה בבעילה, שקידושיו נעשו ע"י מעשה חשוב, וגירושיו אינו מעשה חשוב, לכך הגירושין האלו אינם יכולים להפקיע מעשה חשוב. שואלת הגמ' ר' לעזר שאל לר' יוחנן הבא על אשתו של חרש או של שוטה מה דינו? אמר ליה אפי' אשם תלוי אין בה, כיון שאין בהן אפי' ספק קידושין, וכן ר' יעקב בר אחא אמר את זה בשם ר' יוחנן, ור' הילא אמר את זה בשם ר' לעזר, שאפילו אשם תלוי אין בה, אומרת הגמ'

מתני' חרש שנשא פיקחת, או פיקח שנשא חרשת (שאומנם לחרש אין דעת, אבל חכמים תיקנו להם נישואין). אם רצה להוציא את אשתו יוציא, ואם הוא רצה לקיים יקיים, ומבארת המשנה מדוע הוא יכול לגרש את אשתו והרי אין לו דעת, אלא כשם שהוא כונס ברמזיה, דהיינו שהוא רומז לה שהוא רוצה לישא אותה, כך הוא מוציא ברמזיה. פיקח שנשא פיקחת (שזה חל מן התורה) ונתחרשה, אם רצה להוציא יוציא, הגם שאין לה דעת, היות שהאשה מתגרשת גם שלא לדעתה, ואם רצה לקיים יקיים, אבל אם האשה נשתתה לא יוציא, הגמ' תבאר מדוע, ואם הבעל נתחרש או נשתתה לא יוציא עולמית, כיון שאין לו דעת לגרש. **גמ'** חרש שנשא פיקחת וכו': כיצד הוא עושה כשהוא רוצה לגרש את אשתו,

מכיון דאָת אמר אפילו אשם תלוי אין בה, ובא אחר וקידשה נתפשו בה קידושין, גירש מותרת להינשא לראשון, הדא היא דתני ר' חייה, אשתו של חרש שגירשה חרש, והלכה ונישאת לחרש או לפיקח, קורא אני עליה [דברים כד] לא יוכל בַּעֲלָהּ הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ, אשתו של פיקח שגירשה והלכה ונישאת לחרש, קורא אני עליה לא יוכל בַּעֲלָהּ הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ, אשתו של חרש שהלך לו בעלה למדינת הים ובאו ואמרה לה מת בעליך והלכה ונישאת לחרש או לפיקח ואחר כך בא בעלה, תצא מזה ומזה, אשתו של פיקח שהלך בעלה למדינת הים, באו ואמרו לה מת בעליך והלכה ונישאת לחרש ואחר כך בא הפיקח, הוינן סברין מימר יוציא החרש ויקיים הפיקח, עוד היא באילין קנסייא.

עליה לא יוכל בַּעֲלָהּ הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ, הגם שנישואי החרש אינם נחשבים לנישואין, אפי"ה היות וזה נראה כנישואין, לכך היא אסורה לחזור לבעלה הראשון, וכן אשתו של חרש שהלך לו בעלה למדינת הים ובאו ואמרה לה מת בעליך, והלכה ונישאת לחרש או לפיקח, ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה, כדין כל אשת איש שאמרו לה שמת בעלה במדינת הים, ואח"כ הוא חזר. ואומרת הגמ' ומה הדין באשתו של פיקח שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה מת בעליך והלכה ונישאת לחרש, ואחר כך בא הפיקח, הוינן סברין מימר רצו בני הישיבה לומר שהיות ונישואי החרש לא חלים מן התורה, א"כ שיוציא החרש ויקיים הפיקח, אבל חזרו בני הישיבה ואמרו עוד היא באילין קנסייא, שגם במקרה הזה חכמים קנסו אותה, והיא אסורה לחזור לבעלה הראשון.

שמכיון דאָת אמר שבאשת החרש אפילו אשם תלוי אין בה, ולכך אם בא אחר וקידשה (את אשת החרש), נתפשו בה הקידושין, וא"כ שניהם אסורים בה, ואם השני גירש את האשה ההיא, א"כ היא מותרת להינשא לראשון, ואין בזה משום מחזיר גרושתו, כיון שהיא לא נתגרשה מהראשון, ואומרת הגמ' שהדא היא שזה כמו מה דתני ר' חייה, אשתו של חרש שגירשה החרש והלכה ונישאת לחרש או לפיקח ונתגרשה ממנו, א"כ קורא אני עליה לא יוכל בַּעֲלָהּ הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ, והיא אסורה על בעלה הראשון (ומזה שר' חייה דיבר רק כאשר החרש הראשון גירש את אשתו והלכה ונישאת לאחר, שהיא אסורה לחזור לו, משמע שאם הראשון לא גירשה והשני קידשה וחזר וגירשה, שהיא מותרת לבעלה הראשון), וכן אשתו של פיקח שגירשה והלכה ונישאת לחרש וגירשה, א"כ קורא אני

נשתתתה לא יוציא: דבית ר' ינאי אמרי מפני גרירה, ר' זעירא ור' אילא תריהון אמרין שאינה יכולה לשמור את גיטה, ר' נחמיה בר מר עוקבן בריה דר' יוסי אמר תלתא; עבר וגירש – מאן דאמר מפני גרירה גירש, מאן דאמר שאינה יכולה לשמור את גיטה אסור, יש לה בן ואב ואח – מאן דאמר מפני גרירה אסור, מאן דאמר שאינה יכולה לשמור את גיטה – יש לה אב ויכולה היא לשמור את גיטה, פעמים שוטה פעמים חלומה – מאן דאמר מפני גרירה אסור, מאן דאמר שאינה יכולה לשמור את גיטה יש לה עיתים ויכולה היא לשמור את גיטה.

הלכה ב

מתני' אמר ר' יוחנן בן נורי וכי מפני מה האשה שנתחרשה יוצאת

א"כ למאן דאמר שלא יכולים לגרש את השוטה מפני גרירה, א"כ אסור לגרשה, כיון שהם לא יכולים לשמור עליה שלא תזנה, אבל למאן דאמר שלא יכולים לגרש את השוטה מפני שאינה יכולה לשמור את גיטה, א"כ היות שיש לה אב והוא ישמור לה את גיטה, א"כ זה כמו שיכולה היא לשמור את גיטה. וכן יש עוד חילוק, אם היא לפעמים שוטה ולפעמים חלומה (בריאה בנפשה), א"כ למאן דאמר שלא יכולים לגרש את השוטה מפני גרירה, א"כ אסור לגרשה, כיון שהיא תלך לזנות כשהיא שוטה, ולמאן דאמר שאינה יכולה לשמור את גיטה, היות ויש לה עיתים (זמנים) שהיא בריאה בנפשה, ובאותם הזמנים יכולה היא לשמור את גיטה, א"כ כשהיא בריאה יכולים לגרשה.

הלכה ב

מתני' אמר ר' יוחנן בן נורי לחכמים וכי מפני מה האשה שנתחרשה יוצאת בגט,

נשתתתה לא יוציא: מבארת הגמ' מדוע לא יכולים לגרש שוטה, דבית ר' ינאי אמרי מפני גרירה, שהיות והיא תגרר אחרי כל אחד לזנות איתו, לכך חכמים תיקנו שלא יכולים לגרש את השוטה, ור' זעירא ור' אילא תריהון אמרין (שניהם אמרו) שהטעם הוא מפני שאינה יכולה לשמור את גיטה, והיות וכתוב וכתב לה ספר פרישת יונתן בידה, היינו שהיא יכולה לשמור את גיטה בידה, אומרת הגמ' ר' נחמיה בר מר עוקבן בריה דר' יוסי אמר שיש תלתא שלש חילוקי דין בין הטעמים, חילוק אחד במקרה שהבעל עבר וגירש, שלמאן דאמר שלא יכולים לגרש את השוטה מפני גרירה, א"כ בדיעבד הוא גירש (הגירושין חלים), אבל למאן דאמר שלא יכולים לגרש את השוטה מפני שאינה יכולה לשמור את גיטה, א"כ גם אם הוא גירש, היא נשארה אסורה, כיון שמן התורה הגירושין לא חלו. וכן יש עוד חילוק, אם יש לה בן או אב או אח שיכולים לשמור על גיטה,

והאיש המתחרש אינו מוציא? אמרו לו לא דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת, שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה, והאיש אינו מוציא אלא לרצונו, העיד ר' יוחנן בן גודגדא על החרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט, אמרו לו אף זו כיוצא בה.

גמ' שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה: ר' חנניה בעא קומי ר' הילא, נראין הדברים בפיקחת שיש בה דעת, שהיא יוצאה בין לדעת בין שלא לדעת, וחרשת שאין בה דעת, לא תצא אלא לדעת? ולא עידות היא? אף זו כיוצא בה, ומוסיפין על העדות? ור' חנניה סבר מימר בחרשת שהשיאה אביה ונתגרשה, ר' יוסה סבר מימר בקמנה חרשת שהשיאה אביה ונתגרשה.

איך ר' חנניה מקשה, וכי לא עידות היא שהחרשת מתגרשת (והרי תמיד ההלכה כפי העדיות שנאמרו), וא"כ מה ר' חנניה מקשה? מתרצת הגמ' שר' חנניה מקשה על מה שחכמים אמרו **אף זו כיוצא בה**, ועל זה מקשה ר' חנניה וכי **מוסיפין על העדות**, ואומרת הגמ' מדוע ר' חנניה לא מדמה את הדין של האשה שנתחרשה לקטנה חרשת שהשיאה אביה, והרי שתיהן נשואות מן התורה ואפי"ה הן מתגרשות, כיון שר' חנניה **סבר מימר** שהעדויות נאמרה **בחרשת גדולה** שהשיאה **אביה** שנישואיה רק מדרבנן, ונתגרשה, ולכך לא יכולים ללמוד מזה לעניין פיקחת שנתחרשה, אבל ר' יוסה **סבר מימר** שהעדויות נאמרה **בקטנה חרשת שהשיאה אביה** שנישואיה מן התורה, ונתגרשה (שהיא יכולה להתגרש), ולכך יכולים ללמוד מזה גם לעניין פיקחת שנתחרשה, שהיא יכולה להתגרש.

(סוגיית הגמ' הכתובה כאן, הובאה לכאן בטעות ע"י המדפיסים, והחזרנו אותה למקומה בתחילת ההלכה הבאה).

והאיש המתחרש אינו מוציא בגט? אמרו לו שיש הבדל, ולא דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת, כיון שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה, ולכך חרשת מתגרשת, כיון שלא צריך את דעתה, אבל והאיש אינו מוציא אלא לרצונו, והיות ולחרש אין דעת, לכך הוא אינו יכול לגרש, ואמרו חכמים לר' יוחנן בן נורי, שהרי העיד ר' יוחנן בן גודגדא על החרשת שהשיאה אביה שנישואיה נשואין גמורים, ואפי"ה היא יוצאה בגט, וא"כ אמרו לו חכמים לר' יוחנן בן נורי, שאף זו הפיקחת שנתחרשה, **כיוצא בה**.

גמ' שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה: שואלת הגמ' ר' חנניה בעא קומי ר' הילא, שאומנם נראין הדברים בפיקחת שיש בה דעת – שהיא יוצאה בין לדעת בין שלא לדעת, שהרי היא יכולה לקנות את עצמה, אבל וחרשת שאין בה דעת, א"כ היה צריך להיות שהיא לא תצא אלא לדעת, והיות ואין לה דעת, א"כ שהיא לא תוכל להתגרש? שואלת הגמ'

הלכה ג

מתני' שני אחים חרשים נשואים לשתי אחיות חרשות, או לשתי אחיות פקחות, או לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת. או שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין, לשני אחין חרשין, לשני אחין אחד חרש ואחד פיקח, הרי אלו פטורין מן החליצה ומן הייבום. אם היו נכריות יכנסו, אם רצו להוציא יוציאו. שני אחין אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי אחיות פיקחות, מת חרש בעל פיקחת מה יעשה פיקח בעל פיקחת, תצא משום אחות אשה. מת פיקח בעל פיקחת, מה יעשה חרש בעל פיקחת, מוציא את אשתו בגט, ואשת אחיו אסורה לעולם.

גמ' אמר ר' יוחנן לית כן על ראשה אית כן על סופה, מה אית כן על ראשה? כשהיה חרש בעל החרשת פיקח בעל הפקחת. אבל אם היה חרש בעל

הלכה ג

מתני' שני אחים חרשים נשואים לשתי אחיות חרשות, או שהם היו נשואים לשתי אחיות פקחות, או לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת. או שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין, או שהן היו נשואות לשני אחין חרשין, או לשני אחין אחד חרש ואחד פיקח, הרי אלו פטורין מן החליצה ומן הייבום (הגם שהיבמה היא אחות אשתו רק מדרבנן, אבל היות וגם זיקתה רק מדרבנן, לכך היא פטורה מהחליצה ומן היבום), ואם הנשים היו נכריות, א"כ יכנסו ייבמו אותן, ואם רצו להוציא בגט לאחר היבום יוציאו, אבל לא יכולים לעשות בהן חליצה, כיון שחרש או חרשת לא חולצים. שני אחין אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי אחיות פיקחות (שנישואי הפקח בפיקחת הם מן התורה, ונישואי החרש בפיקחת הם רק

מדרבנן). א"כ אם מת חרש בעל פיקחת מה יעשה פיקח בעל פיקחת, תצא משום אחות אשה, כיון שנישואיו הם מן התורה, ואם מת פיקח בעל פיקחת, שאשתו זקוקה ליבום מן התורה, מה יעשה חרש בעל פיקחת, שנישואיו הם רק מדרבנן, מוציא את אשתו בגט, כיון שהיא אחות זקוקתו, ואשת אחיו אסורה לעולם, כיון שחרש לא יכול לחלוץ, ולייבם הוא לא יכול כיון שהיא אחות גרושתו.

גמ' אמר ר' יוחנן לית כן על ראשה שיש מקרה שלא כתוב במשנה הראשונה (היינו במשנתינו), אלא אית כן על סופה, אלא זה כתוב בהלכה ה', ומבאר הגמ' מה אית כן על ראשה מה היה צריך להיות כתוב במשנה הראשונה, את המקרה כשהיה חרש בעל החרשת ופיקח בעל הפקחת, אבל זה נכתב בסיפא היינו בהלכה ה', אבל המקרה של אם היה חרש בעל

מסכת פרק יד [ה"ד - דף עו] יבמות

הפיקחת פיקח בעל חרשת, הדא היא דתנינן דבתר דבתר דבתרה.
מת חרש בעל פיקחת וכו': צרתה מהו? נישמעניה מן הדא, בתו פיקחת נשואה
 לאחיו חרש, צרתה פטורה מן החליצה ומן הייבום.

הלכה ד

מתני' שני אחים פקחין נשואין לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת, מת
 פיקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פיקחת, תצא משום אחות אשה.
 מת פיקח בעל פיקחת מה יעשה פיקח בעל חרשת, מוציא את אשתו בגט, ואת
 אשת אחיו בחליצה.

גמ' מת פיקח בעל חרשת וכו': צרתה מהו? נישמעניה מן הדא, בתו חרשת
 נשואה לאחיו פיקח, צרתה חולצת ולא מתייבמת.

פיקחת, מת פיקח בעל חרשת שנישואיו
 הם רק מדרבנן, מה יעשה פקח בעל
 פיקחת, א"כ היבמה תצא משום אחות
 אשה, כיון שנישואיו בפיקחת הם מן התורה,
 אבל אם מת פיקח בעל פיקחת שנישואיו
 הם מן התורה, מה יעשה פיקח בעל
 חרשת, מוציא את אשתו בגט, כיון שהיא
 אחות זקוקתו, ואת אשת אחיו בחליצה,
 כיון שהיא אחות גרושתו.

גמ' מת פיקח בעל חרשת וכו': שואלת
 הגמ' צרתה הפיקחת מהו? אומרת
 הגמ' נישמעניה מן הדא ששנינו בברייתא
 בתו החרשת שנשואה לאחיו פיקח,
 אומנם היא פטורה מחליצה ומן הייבום כיון
 שהיא ערוה, אבל צרתה חולצת כיון שהיא
 חייבת ביבום מן התורה, שהרי נישואיה
 נישואין גמורים, אבל ולא מתייבמת, כיון
 שמדרבנן היא צרת ערוה, וא"כ אותו דבר
 לענייננו.

הפיקחת ופיקח בעל חרשת נשואין
 לנכריות לא נכתב במשנה, וא"כ הדא היא
 דתנינן דבתר דבתר דבתרה ואת המקרה
 הזה צריך להוסיף ולגרס בסוף המשנה
 האחרונה, היינו בסוף הלכה ה'.

מת חרש בעל פיקחת וכו': שואלת הגמ'
 צרתה מהו? מה הדין של צרתה? אומרת
 הגמ' נישמעניה מן הדא ששנינו בברייתא
 בתו פיקחת נשואה לאחיו חרש, גם
 צרתה פטורה מן החליצה ומן הייבום,
 כיון שהיא צרת ערוה, אומנם מנישואין דרבנן,
 אבל אם מתייחסים לנישואין האלו כנישואין,
 א"כ היא צרת ערוה, ואם לא מתייחסים
 לנישואין האלו כנישואין, א"כ היא לא זקוקה
 ליבום.

הלכה ד

מתני' שני אחים פקחין נשואין לשתי
 אחיות אחת חרשת ואחת

הלכה ה

מתני' שני אחים אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת, מת חרש בעל חרשת מה יעשה פיקח בעל פיקחת, תצא משום אחות אשה. מת פיקח בעל פיקחת מה יעשה חרש בעל חרשת, מוציא את אשתו בגט, ואשת אחיו אסורה לעולם.

גמ' מת חרש בעל חרשת וכו': צרתה מהו? נישמעינה מן הדא, בתו חרשת נשואה לאחיו חרש, צרתה פטורה מן החליצה ומן הייבום.

הלכה ו

מתני' שני אחין אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי נכריות פקחות, מת חרש בעל פיקחת, מה יעשה פיקח בעל פיקחת, או חולץ או מייבם. מת פיקח בעל פיקחת, מה יעשה חרש בעל פיקחת, כונס ואינו מוציא לעולם.

הלכה ה

מתני' שני אחים אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פיקחת, מת חרש בעל חרשת שנישואיו הם רק מדרבנן, מה יעשה פיקח בעל פיקחת, א"כ היבמה תצא משום אחות אשה, ואם מת פיקח בעל פיקחת שנישואיו הם מן התורה, מה יעשה חרש בעל חרשת, מוציא את אשתו בגט, כיון שהיא אחות זקוקתו, ואשת אחיו אסורה לעולם, כיון שחרש לא יכול לחלוץ, ולייבם הוא לא יכול כיון שהיא אחות גרושתו.

גמ' מת חרש בעל חרשת וכו': שואלת הגמ' צרתה הפיקחת מהו? אומרת הגמ' נישמעינה מן הדא ששנינו בברייתא

בתו החרשת שנשואה לאחיו החרש, צרתה פטורה מן החליצה ומן הייבום, ואומנם היא צרת ערוה רק מדרבנן, אבל היות וכל נישואיה לחרש הם רק מדרבנן, לכך היא פטורה מהחליצה ומן הייבום, וכן לענייננו.

הלכה ו

מתני' שני אחין אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי נכריות פקחות, מת חרש בעל פיקחת, מה יעשה פיקח בעל פיקחת – או חולץ או מייבם, אבל אם מת פיקח בעל פיקחת, מה יעשה חרש בעל פיקחת – כונס כיון שחרש לא יכול לחלוץ, ואינו מוציא לעולם, כיון שגירושי חרש הם רק מדרבנן, והייבום חל מן התורה.

מסכת פרק יד [ה"ז - דף עז] במות

גמ' מת חרש בעל פיקחת וכו': מהו שתאכל בתרומה? נישמעניה מן הדא בת ישראל פיקחת שנישאת לכהן חרש אינה אוכלת בתרומה, מת ונפלה לפני היבם, אם היה פיקח אוכלת, חרש אינה אוכלת.

הלכה ז

מתני' שני אחין פקחין נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פיקחת, מת פיקח בעל חרשת, מה יעשה פיקח בעל פיקחת כונס, אם רצה להוציא יוציא, מת פיקח בעל פיקחת מה יעשה פיקח בעל חרשת, או חולץ או מייבם. שני אחין אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פיקחת, מת חרש בעל חרשת, מה יעשה פיקח בעל פיקחת כונס, אם רצה להוציא יוציא. מת פיקח בעל פיקחת, מה יעשה חרש בעל חרשת כונס, ואינו מוציא לעולם. **גמ'** מת פיקח בעל פיקחת וכו': מהו שתאכל בתרומה? נישמעניה מן הדא, בת

פיקח בעל פיקחת – כונס הוא חייב לייבם (כיון שחרשת לא חולצת), ואם רצה להוציא בגט יוציא, ואם מת פיקח בעל פיקחת מה יעשה פיקח בעל חרשת, או חולץ או מייבם. שני אחין אחד חרש ואחד פיקח נשואין לשתי נכריות – אחת חרשת ואחת פיקחת, ומת חרש בעל חרשת, מה יעשה פיקח בעל פיקחת – כונס הוא חייב לייבם (כיון שחרשת לא חולצת), ואם רצה להוציא בגט יוציא, ואם מת פיקח בעל פיקחת, מה יעשה חרש בעל חרשת – כונס כיון שחרש לא יכול לחלוץ, ואינו מוציא לעולם, כיון שגירושי חרש הם רק מדרבנן, והיבום חל מן התורה.

גמ' מת פיקח בעל פיקחת וכו': שואלת הגמ' במקרה שהם היו כהנים, מהו שהיבמה (אשת הפקח) שהתייבמה לחרש תאכל בתרומה? אומרת הגמ' נישמעניה מן הדא ששנינו בברייתא בת

גמ' מת חרש בעל פיקחת וכו': שואלת הגמ' במקרה שהם היו כהנים, מהו שהיבמה (אשת החרש) שהתייבמה לפיקח, האם היא תאכל בתרומה? אומרת הגמ' נישמעניה מן הדא ששנינו בברייתא בת ישראל פיקחת שנישאת לכהן חרש – אינה אוכלת בתרומה, שהרי נישואיו הם רק מדרבנן, ואם בעלה מת ונפלה לפני היבם, אז אם היבם היה פיקח, א"כ היא אוכלת בתרומה, כיון שאומנם חובת היבום הוא רק מדרבנן, אבל היות והיבם מתכוין לישא אותה נישואין גמורים, לכך היא אוכלת בתרומה, אבל אם היבם היה ג"כ חרש, א"כ היא אינה אוכלת בתרומה.

הלכה ז

מתני' שני אחין פקחין נשואין לשתי נכריות – אחת חרשת ואחת פיקחת, ומת פיקח בעל חרשת, מה יעשה

מסכת פרק יד [ה"ז - דף עז] **במות** שסג

ישראל פיקחת שנתארסה לכהן פיקח, לא הספיק לכונסה לחופה של נישואין עד שנתחרש הוא, או עד שנתחרשה היא, אינה אוכלת בתרומה, מת ונפלה לפני היבם ואפילו חרש, אוכלת, בזה ייפה כח היבם מכח הבעל, שהיבם חרש מאכיל והבעל חרש אינו מאכיל.

הדרן עלך פרק חרש שנשא פיקחת

אוכלת בתרומה, ובוזה ייפה כח היבם מכח הבעל, שהיבם החרש מאכיל ע"י היבום, כיון שזה נישואין מן התורה, והבעל החרש אינו מאכיל, כיון שנישואיו חלים רק מדרבנן. הדרן עלך בלי נדר פרק חרש שנשא פיקחת

ישראל פיקחת שנתארסה לכהן פיקח, ולא הספיק לכונסה לחופה של נישואין עד שנתחרש הוא, או עד שנתחרשה היא, שאז הנישואין חלים רק מדרבנן, א"כ היא אינה אוכלת בתרומה, ואם בעלה מת ונפלה לפני היבם ואפילו שהוא חרש,

פרק טו

הלכה א

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, שלום בינו ובינה ושלום בעולם, באה ואמרה מת בעלה תינשא, מת בעלה תתיבם, שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם, אין שלום בינו לבינה ושלום בעולם, באת ואמרה מת בעלי אינה נאמנת, ר' יודה אומר לעולם אינה נאמנת אלא אם כן באת בוכה ובגדיה קרועים, אמרו לו אחת זו ואחת זו תינשא.

גמ' באה ואמרה מת בעלה תינשא: כמה דאָת אמר אם יש עדים שהיא אשת איש והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת, ואמר אף הכא כן? שנייא היא בעידי מיתה, מאחר שאם יבוא הוא מכחיש. ותהא נאמנת לומר מת יבמי, לית יכול דתנינן שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתינשא, ולא מתה אחותי שתיכנס

שאם יש עדים שהיא אשת איש והיא אומרת שגרושה אני שהיא אינה נאמנת, וא"כ ואמר אף הכא כן, שהיא לא נאמנת לומר שבעלה מת? מתרצת הגמ' ששנייא היא בעידי (בעדות של) מיתה שהיא מעידה בעצמה שבעלה מת שהיא נאמנת, מאחר (היות) שאם הבעל יבוא, הוא מכחיש אותה, אבל משא"כ לגבי הגירושין, גם אם הבעל יבוא ויאמר שהוא לא גירש אותה היא תכחיש אותו. שואלת הגמ' היות ואמרנו שהאשה נאמנת לומר שבעלה מת היות ואם בעלה יבוא היא תוכחש, א"כ ותהא אשה נאמנת לומר שמת יבמי (אח בעלה) שהרי אם הוא יבוא, היא תהא מוכחשת, והרי לית יכול והרי לא יכולים לומר שהיא נאמנת, דתנינן לקמן שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתינשא, ולא מתה אחותי שתיכנס

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, והיה שלום בינו ובינה ושלום בעולם, ובאה ואמרה שמת בעלה, א"כ היא נאמנת ותינשא, ואם לא היה להם בנים, והיא אמרה שמת בעלה א"כ היא תתיבם, אבל אם היה שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם, או שאין שלום בינו לבינה ואפי' שהיה שלום בעולם, ובאת ואמרה שמת בעלי אינה נאמנת, ור' יודה אומר שלעולם אינה נאמנת אפי' שהיה שלום בינו ובינה ושלום בעולם, אלא אם כן אם היא באת כשהיא בוכה ובגדיה קרועים על מות בעלה, אמרו לו שאחת זו שבאה כשהיא בוכה, ואחת זו שרק באה ואמרה שבעלה מת, תינשא.

גמ' באה ואמרה מת בעלה תינשא: שואלת הגמ' מדוע האשה נאמנת לומר שבעלה מת, והרי כמה דאָת אמר

מסכת פרק טו [ה"א - דף עז] יבמות שסה

לביתה? אמר ר' בא, בעלה שנישאת לו לרצונה נאמנת, יבמה שנפלה לו על כרחה אינה נאמנת. ר' הושעיה בעי, הגע עצמך שנישאת לו על כרחה, מעתה לא תהא נאמנת?

לא סוף דבר כמשנה האחרונה שעד אחד מתירה, ואפילו כמשנה הראשונה שאין עד אחד מתירה – היא מתרת עצמה, מה בינה לעד אחד? עד אחד חשוד לקלקלה והיא אינה חשודה לקלקל את עצמה. עד אחד מהו שיהא נאמן בשעת מלחמה? נישמעינה מן הדא, חד בר נש ביומוי דרבי, אמרין ליה הן ההוא פלן אמר לון מית, הן ההוא פלן אמר לון מית, אמרין ליה וכולהון מתיים? אמר לון ואילו הויין בחיין לא הוון מייית? ר' ירמיה בשם ר' חנינה מעשה בא לפני רבי ואמר

מתרת את עצמה, שואלת הגמ' מה בינה שהיא נאמנת לעד אחד שהוא לא נאמן (למשנה הראשונה)? מתרצת הגמ' עד אחד חשוד לקלקלה, כיון שיתכן שהוא שונא אותה, או ששונאי בעלה שכרוהו, אבל והיא אינה חשודה לקלקל את עצמה, כיון שיקנסו אותה (כדלעיל). שואלת הגמ' עד אחד מהו שיהא נאמן בשעת מלחמה לומר לאשה שבעלה מת? אומרת הגמ' נישמעינה מן הדא, שהיה מעשה בחד בר נש באדם אחד ביומוי דרבי בימי רבי, שאמרין ליה הן ההוא פלן היכן פלוני, אמר לון מית, חזרו ושאלוהו והן ההוא פלן והיכן פלוני, אמר לון שגם ההוא מית, אמרין ליה וכי כולהון מתיים? אמר לון ואילו הויין בחיין וכי אם הם היו חיים, וכי לא הוון מיייתי וכי הם לא היו באים? ומזה שהם לא באו מוכח שהם מתו, ואמר ר' ירמיה בשם ר' חנינה שהמעשה הזה בא לפני רבי ושאלוהו האם יכולים לסמוך על העדות של העד הזה, ואמר

לביתה שהיא תוכל להינשא לבעל אחותה? מתרצת הגמ' אמר ר' בא שיש הבדל, בעלה שנישאת לו לרצונה, א"כ מסתמא היא רוצה אותו, ולכך היא נאמנת לומר שהוא מת, ולא חוששים שמא היא משקרת, אבל יבמה שנפלה לו בעל כרחה, וא"כ יתכן שהיא שונאת אותו, ולכך היא אינה נאמנת לומר שהוא מת. שואלת הגמ' ר' הושעיה בעי, א"כ הגע עצמך תתבונן בדברך, במקרה שהאשה נישאת לו לבעלה בעל כרחה, דהיינו שאביה השיא אותה כשהיתה קטנה או נערה, מעתה מעכשיו (שהטעם שהאשה נאמנת כיון שהיא נישאת לו לרצונה) שהיא לא תהא נאמנת לומר שבעלה מת? והגמ' לא מתרצת את השאלה הזאת.

ואומרת הגמ' שמה שאמרנו שהאשה נאמנת לומר שבעלה מת, לא סוף דבר (זה לא הולך רק) כמשנה האחרונה שסוברת שעד אחד מתיר את האשה להינשא, אלא ואפילו כמשנה הראשונה שאומרת שאין עד אחד מתירה, אפי"ה היא האשה

מסכת פרק טו [ה"א - דף עז] יבמות

מאן דנישאת נישאת מאן דלא נישאת לא נישאת, ר' אייבו בר נגרי בשעת מלחמה הוות, הדא אמרה שעד אחד נאמן בשעת מלחמה.

שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם וכו': מה בין שלום בעולם לבין מלחמה בעולם? מלחמה בעולם סבורה בו שמת ולא מת, עד כדון כשהיתה מלחמה בצפון ובאת מן הצפון, בדרום ובאת מן הדרום, היתה מלחמה בצפון ובאת מן הדרום והיא אומרת מן הצפון באתי? ואני אומר מן הדרום באת, והיא אומרת מן הצפון באתי – סבורה להתיר את עצמה. היא אמרה על מיטתו מת? ואני אומר למלחמה הלך, היא אומרת על מיטתו מת – סבורה להתיר את עצמה.

בדרום ובאת מן הדרום, שהיא לא נאמנת לומר שבעלה מת, אבל מה הדין אם היתה מלחמה בצפון ובאת מן הדרום, והיא אומרת שמן הצפון באתי ובעלי מת שם, האם היא גם לא נאמנת? פושטת הגמ' שהיא נאמנת, כיון שאני אומר שבאמת היא מן הדרום באת (כמו מה שאנחנו ראינו), ומה שהיא אומרת שמן הצפון באתי, זה מכיון שהאשה סבורה להתיר את עצמה (שהרי שכיח שנהרגים במלחמה), אבל בזה אנחנו לא מאמינים לה, אלא אנחנו תולים שהיא באמת באה מן הדרום ממקום שאין שם מלחמה (כמו מה שאנחנו ראינו) ושם הוא מת, ולכך היא נאמנת לומר שבעלה מת. עוד שואלת הגמ' ומה הדין אם היא באה ממקום המלחמה, והיא אמרה שעל מיטתו מת, האם היא נאמנת? פושטת הגמ' שהיא לא נאמנת, וזה מכיון שאני אומר שלמלחמה הלך ושם הוא נפצע, והיא אומרת שעל מיטתו מת, כיון שסבורה היא להתיר את עצמה, אבל באמת יתכן שהיא חושבת שהוא נהרג במלחמה, ולכך היא לא נאמנת.

שמאן דנישאת שאשה שכבר נישאה על פי העד הזה – נישאת היא לא צריכה לצאת מבעלה, אבל מאן דלא נישאת – לא נישאת שלא תלך להינשא, ואמר ר' אייבו בר נגרי שבשעת מלחמה הוות היה המעשה הזה, וא"כ הדא אמרה מכאן מוכח שעד אחד נאמן בשעת מלחמה, ורק כאן לא יכולים להינשא על פי העדות של העד הזה, כיון שהוא קלקל את דבריו הראשונים (כשאמר שמהם לא באו מוכח שהם מתו), אבל אם העד היה רק אומר שהם מתו, הוא נאמן.

שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם וכו': שואלת הגמ' מה החילוק בין אם יש שלום בעולם שהיא נאמנת לומר שבעלי מת, לבין אם יש מלחמה בעולם שהאשה לא נאמנת לומר שבעלי מת? מתרצת הגמ' שאם יש מלחמה בעולם, א"כ אנחנו חוששים שהאשה סבורה בו שמת ע"י שהכו אותו במכת חרב, אבל יתכן שהוא רק נפצע ולא מת מפצעיו. שואלת הגמ' שעד כדון עד עכשיו אנחנו מדברים כשהיתה מלחמה בצפון ובאת מן הצפון, או שהיה מלחמה

אין שלום בינו לבניה וכו': איזו היא קטטה? ר' בא בשם רב חייה בר אשי לא קידשתני ולא גרשתני ולא הייתי אשתך מימי – אין זה קטטה, קידשתני וגירשתני אלא שלא נתת לי כתובתי – הרי זה קטטה, אמרה ר' בא קומי ר' חייה בר אבא אמר ליה, לא בני, אלא אפילו היא תובעת 'בודאי' להתגרש.

ר' יהודה אומר לעולם אינה נאמנת אלא אם כן באה בוכה ובגדיה קרועים: מתיבין לר' יהודה הגע עצמך שהיתה אחת בוכה ואחת שאינה בוכה, לזו את אוסר ולזו את מתיר?! התיב ר' חנניה חברון דרבנין הגע עצמך שיצא בנה למדינת הים ומת שם, אני אומר שמא היא מזכרת ובוכה.

אם כן באה בוכה ובגדיה קרועים: אומרת הגמ' שחכמים מתיבין השיבו לר' יהודה ואמרו לו, הגע עצמך תתבונן בדברך, מה הדין בבעל שנשוי לשתי נשים, והן באו, אלא שהיתה אחת בוכה ואחת שאינה בוכה, וכי לזו שבאה בלי לבכות את אוסר להינשא, ולזו שבאה כשהיא בוכה את מתיר להינשא? והרי ודאי שנתיר לשתייהן להינשא, ולכך גם אם הוא היה נשוי לאשה אחת והיא באה ואמרה שבעלה מת, הגם שהיא לא באה כשהיא בוכה, היא נאמנת, ועוד התיב השיב ר' חנניה שהיה חברון דרבנין החבר של החכמים (הוא היה תומך בהם) על דברי ר' יהודה, הגע עצמך תתבונן בדברך, במקרה שיצאו בעלה ובנה למדינת הים והיא באה כשהיא בוכה, ואמרה שבעלי ובני מתו שם, מדוע נאמין לה על מות בעלה, והרי אני אומר שמא בעלה לא מת, והיא מזכרת (נזכרת) בבנה שמת, ולכך היא בוכה, וא"כ איך ר' יהודה מתיר לה להינשא על סמך בכייתה, אלא ע"כ שהבכי הוא לא סיבת ההיתר, אלא מאמינים לאשה כשהיא אומרת שבעלה מת, גם אם היא לא בוכה.

אין שלום בינו לבניה וכו': אומרת הגמ' איזו היא קטטה, ר' בא בשם רב חייה בר אשי אמר, שאם האשה אמרה לבעלה שלא קידשתני ולא גרשתני ולא הייתי אשתך מימי, אין זה קטטה, כיון שאנחנו יודעים שהוא קידש אותה, וא"כ מוכח שהיא אמרה את זה רק מחמת כעס, אך היא לא מתכוונת להיפרד ממנו, ורק אם היא אמרה שאומנם קידשתני וגירשתני אלא שלא נתת לי כתובתי, הרי זה קטטה, שאם לאחר מכאן היא אמרה שבעלה מת, היא לא נאמנת (אם היא אמרה לבעלה שכבר גירשת אותי, והיא לא תובעת את כתובתה, א"כ היא נאמנת, והיא לא צריכה אח"כ לומר שבעלה מת), וכאשר אמרה ר' בא קומי ר' חייה בר אבא את זה, אמר ליה, לא בני שלא רק במקרה הזה נקרא קטטה, אלא אפילו אם היא תובעת את בעלה 'בודאי' היינו בחזקה להתגרש, זה כבר נקרא קטטה, שאם אח"כ היא תאמר שבעלה מת, היא לא נאמנת (אם האשה רק מבקשת מבעלה להתגרש אין זה נחשב לקטטה, כיון שזה דרך הנשים כשיש להן איזה כעס על בעליהן, לבקש להתגרש). ר' יהודה אומר לעולם אינה נאמנת אלא

הלכה ב

מתני' בית הלל אומרים לא שמענו אלא בבואה מן הקציר בלבד, אמרו להן בית שמאי אחד הבאה מן הקציר, ואחד הבאה מן הזיתים, ואחד הבאה ממדינת הים, לא דיברו בקציר אלא בהווה, חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

גמ' בית הלל אומרים לא שמענו אלא בבואה מן הקציר בלבד וכו': אמרו להן בית שמאי והלא כל השנה כולה קציר, הא כאיזה צד – יצא קציר שעורים ונכנס קציר חטים, יצא קציר ונכנס בציר, יצא בציר ונכנס מסיק, נמצאת כל השנה כולה קציר, וקיימו את דבריהן. ולמה קציר? אמר ר' מנא דאונסה שכיח – שאין החמה קופחת על ראשו של אדם אלא בשעת הקציר, הדא היא דכתיב [מלכים ב ד] וַיִּגְדֵּל הַיֶּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל אָבִיו אֶל הַקְּצִירִים, וַיֹּאמֶר אֶל אָבִיו רֹאשִׁי רֹאשִׁי, וַיֹּאמֶר אֶל הַנַּעַר שְׂאֵהוּ אֶל אִמּוֹ, וַיִּשְׂאֵהוּ וַיְבִיֵּאֵהוּ אֶל אִמּוֹ, וַיֵּשֶׁב עַל בְּרִפְיָה עַד

הלכה ב

מתני' בית הלל אומרים שלא שמענו מהחכמים הקדמונים שהאשה נאמנת לומר שבעלי מת, אלא בבואה מן הקציר בלבד, ואמרה שבעלה מת שם, וכמעשה שהיה, שעל זה חכמי הסנהדרין האמינו לה, אמרו להן בית שמאי שאין הבדל, ואחד הבאה מן הקציר, ואחד הבאה מן המסיק של הזיתים, ואחד הבאה ממדינת הים, ובכל המקרים האשה נאמנת, ולא דיברו בקציר אלא בהווה, שכך היה המקרה, וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

גמ' בית הלל אומרים לא שמענו אלא בבואה מן הקציר בלבד וכו': אמרו להן בית שמאי והלא כל (רוב) השנה כולה זה זמן של קציר, הא כאיזה צד, יצא

זמן קציר שעורים (בניסן) ונכנס זמן קציר חטים (באייר), יצא זמן הקציר ונכנס זמן הבציר שזה בעצם קצירת הענבים (באלול), יצא זמן הבציר ונכנס זמן המסיק שזה בעצם קצירת הזיתים (במרחשון), וא"כ נמצאת שכל השנה כולה זה זמן של קציר, וחזרו ב"ה וקיימו את דבריהן, שואלת הגמ' ולמה בתחילה ב"ה אמרו שיש חילוק בין קציר לבציר, והרי חייב להיות שהיה להם איזה סברא לחלק? אמר ר' מנא כיון דאונסה שכיח בזמן הקציר, שאין החמה קופחת על ראשו של האדם אלא בשעת הקציר, הדא היא דכתיב וזה כמו שכתוב וַיִּגְדֵּל הַיֶּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל אָבִיו אֶל הַקְּצִירִים, וַיֹּאמֶר אֶל אָבִיו רֹאשִׁי רֹאשִׁי, וַיֹּאמֶר אֶל הַנַּעַר שְׂאֵהוּ אֶל אִמּוֹ, וַיִּשְׂאֵהוּ וַיְבִיֵּאֵהוּ אֶל אִמּוֹ, וַיֵּשֶׁב עַל בְּרִפְיָה עַד

מסכת פרק טו [ה"ג - דף עח] יבמות שסט

הַצִּהְרִים וַיָּמָת, וּרְבִנָּן אִמְרֵי דְרִיחָשָׁא שְׂכִיחַ. אִמְרַי ר' יוֹסִי בְר' בּוֹן [תַּחֲלִילִים קָמַ] סְפָתָה לְרֵאשִׁי 'בְּיוֹם נָשֶׁק', בְּיוֹם שֶׁהָקִין נוֹשֶׁק אֶת הַחוּרָף, דְּבַר אַחֵר 'בְּיוֹם נָשֶׁק' זֶה נִשְׁקוּ שֶׁל גּוֹג, דְּבַר אַחֵר בְּיוֹם שְׁשָׁנִי עוֹלָמוֹת נוֹשְׁקִין זֶה אֶת זֶה, הָעוֹלָם הַזֶּה יוֹצֵא וְהָעוֹלָם הַבָּא נִכְנָס.

הלכה ג

מתני' בית שמאי תינשא ותיטול כתובה, ובית הלל אומרים תינשא ולא תיטול כתובה, אמרו להן בית שמאי היתרתם את הערוה החמורה ולא תתירו את הממון הקל? אמרו להן בית הלל מצינו שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה, אמרו להן בית שמאי והלא מספר כתובתה נלמוד – שהוא כותב לה

הלכה ג

מתני' בית שמאי אומרים שהאשה שבאה ואמרה שבעלה מת, תינשא ותיטול כתובה, ובית הלל אומרים שאומנם מאמינים לה לענין זה שתינשא, אבל ולא תיטול כתובה, אמרו להן בית שמאי איך יתכן לומר כך, והרי היתרתם את הערוה החמורה על פיה, ולא תתירו את הממון הקל? אמרו להן בית הלל שזה לא ק' והרי מצינו שאין האחין ושאר היורשים נכנסין לנחלה על פיה (המשנה נקטה 'אחים' כיון שהמשנה באה לרמוז שדוקא האחים לא נכנסים לנחלה על פיה, אבל אם היא התייבמה, היבם נכנס לנחלה על פיה, שהרי דורשים מדרש תורה "יקום על שם אחיו המת" והרי קם), אמרו להן בית שמאי והלא מספר כתובתה נלמוד שכיון שהיא מותרת להינשא, היא נוטלת את כתובתה, שהרי הוא הבעל כותב לה בכתובה,

הַצִּהְרִים וַיָּמָת (אבל בשעת המסיק כבר השמש לא קופחת, ולכך אין סיבה שבעלה ימות בשעת המסיק), וּרְבִנָּן אִמְרֵי דְרִיחָשָׁא הַנִּחְשִׁים שְׂכִיחִים בּוֹמֵן הַקָּצִיר. אִמְרַי ר' יוֹסִי בְר' בּוֹן מַה כּוּנֶת הַפֶּסוֹק סְפָתָה לְרֵאשִׁי 'בְּיוֹם נָשֶׁק', הֵינּוּ שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ הַתְּפַלֵּל לָהּ שִׁיגֵן בְּעֵדוּ בְּיוֹם שֶׁהָקִין נוֹשֶׁק אֶת הַחוּרָף, שֶׁהָרִי בּוֹמֵן חִילוּפֵי הָעוֹנוֹת מֵתִרְבִּים הַמַּחֲלוֹת (שִׁנּוּי וּסֵת תַּחֲלִילַת חוּלִי), דְּבַר אַחֵר 'בְּיוֹם נָשֶׁק' זֶה הוֹלֵךְ כְּלָפִי נִשְׁקוּ שֶׁל גּוֹג, שֶׁאֵין יָבֹאוּ לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל עִם הָרִבָּה נִשְׁק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שֶׁלֹּא אַחֵר הַמִּלְחָמָה "וַיֵּצְאוּ יִשְׂבִּי עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּבָעֲרוּ וַהֲשִׁיקוּ בְּנִשְׁק" וּבָעֲרוּ בָּהֶם אִשׁ שְׁבַע שָׁנִים, דִּהְיִינוּ שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ הַתְּפַלֵּל שֶׁעִם יִשְׂרָאֵל לֹא יִנָּזֶק מִהֲנִשֶּׁק שֶׁל גּוֹג, דְּבַר אַחֵר 'בְּיוֹם נָשֶׁק' הֵינּוּ שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ הַתְּפַלֵּל שֶׁהִקְבִּה יִצִּיל אוֹתוֹ בְּיוֹם הַמִּיתָה, שֶׁאֵין שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת נוֹשְׁקִין זֶה אֶת זֶה, הָעוֹלָם הַזֶּה יוֹצֵא וְהָעוֹלָם הַבָּא נִכְנָס, שִׁמּוֹת מַחֲוִי קֵל, וְכֵן שֶׁהִקְבִּה יִצִּיל אוֹתוֹ בְּדִין שְׁדִנִּים אֶת הָאָדָם לֹא אַחֵר מוֹתוֹ.

מסכת פרק טו [ה"ג - דף עח] יבמות

שע

שאם תינשאי לאחר תיטלי מה שכתוב לך, חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

גמ' בית שמאי אומרים תינשא ותיטול כתובה: בנות מהו שייכנסו למזונות על פיה?

אמרו להן בית שמאי והלא מספר כתובתה נלמוד וכו': בית שמאי עבדין כתובה מדרש, רבית שמאי דרשין מספר כתובה נלמוד שהוא כותב לה שאם תינשאי לאחר, תיטלי מה שכתוב לך, חזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש. בית הלל עבדין כתובה מדרש, דרש הלל הזקן לשון הדיוט, היו כותבין באלכסנדריא שהיה אחד מהן מקדש אשה וחבירו חוטפה מן השוק, וכשבא מעשה לפני חכמים, בקשו לעשותן ממזרים, אמר להן הלל הזקן הוציאו כתובת אימותיכן, והוציאו כתובת אימותיהן, ומצאו כתוב בהן 'לכשתיכנסי לביתי' תהוין לי לאינתו כדת משה ויהודאי.

כדברי ב"ש. ואומרת הגמ' שג"כ בית הלל עבדין כתובה מדרש, שהרי דרש הלל הזקן לשון הדיוט, מה שהיו כותבין בכתובה באלכסנדריא, והלל היה צריך לדרוש את כתובתם, היות והיה שכיח באלכסנדריה שהיה אחד מהן מקדש אשה וחבירו חוטפה מן השוק ובא עליה (בין האירוסין לנשואין), וכשבא מעשה לפני חכמים, בקשו לעשותן את כל בני אלכסנדריה ממזרים, אמר להן הלל הזקן לתושבי אלכסנדריה הוציאו את כתובת אימותיכן, והוציאו את כתובת אימותיהן, ומצאו שכתוב בהן 'לכשתיכנסי לביתי' תהוין לי לאינתו כדת משה ויהודאי (והיהודים), וא"כ אמר הלל לחכמים שמתוך הכתובה נלמד שהתנו שהקידושין יחולו רק בשעת הנישואין, ולכך כשחבירו חטף את האשה, הוא בא על הפנויה, ולכך הבנים אינם ממזרים.

שאם תינשאי לאחר תיטלי מה שכתוב לך, וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

גמ' בית שמאי אומרים תינשא ותיטול כתובה: שואלת הגמ' בנות מהו שייכנסו לנכסי אביהם ליטול משם מזונות (המגיע להם מתנאי הכתובה) על פיה על פי עדות האשה שבעלה מת, היות וזה מתנאי הכתובה, או שזה דומה לירושה, שלא האמינו לאשה אלא רק כלפיה? והגמ' אינה פושטת את הספק

אמרו להן בית שמאי והלא מספר כתובתה נלמוד וכו': אומרת הגמ' שבית שמאי עבדין כתובה מדרש, רבית שמאי דרשין ואמרו שמשפר הכתובה נלמוד שהיות ומתירים לה להינשא, שהיא תקבל את כתובתה, שהרי הוא כותב לה בכתובה שאם תינשאי לאחר, תיטלי מה שכתוב לך, וחזרו בית הלל להורות

מסכת פרק טו [ה"ג - דף עח] **יבמות** שעא

ר' לעזר בן עזריה עבד לה כתובה מדרש, שדרש רבי לעזר בן עזריה הבנים יירשו והבנות יזונו, מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהן, אף הבנות אינן ניוזנות אלא לאחר מיתת אביהן. ר' מאיר עבד כתובה מדרש, דאמר ר"מ המקבל שדה מחבירו שמין אותה כמה היא ראויה לעשות, ונותן לו, שהוא כותב לו אם אוכיר ולא אעביד אישלם במיטבא. ר' יודה עבד כתובה מדרש, תני בשם ר' יודה מביא הוא אדם על ידי אשתו כל קרבן שהיא חייבת, אפילו אכלה חֶלֶב, אפילו חיללה את השבת, וכן היה רבי יודה אומר פטרה אינו חייב בה, שכן היא כותבת לו ואחרן די אתיין לך מן קדמת דנא. ר' יוסי עבד כתובה מדרש, דרש ר' יוסי מקום שנהגו לעשות כתובה מלוח גובה את הכל, לכפול אינה גובה אלא מחצה. ר'

ואפילו קרבנות שהיא אשמה בהם, כגון שאכלה חֶלֶב, ואפילו חיללה את השבת, וכן היה רבי יודה אומר שכאשר בעלה פטרה ע"י גירושין, אינו חייב בה, אפי' את הקרבנות שהתחייבה בהם לפני הגירושין, שכן היא כותבת לו (בשובר שהיא נותנת לו על תשלום הכתובה), שקיבלתי את הכתובה, ואחרן די אתיין לך וכל האחריות שהיה עליך מן קדמת דנא מלפני היום הזה, בכל אופן מזה שהאשה צריכה לכתוב שהיא קיבלה גם את אחריות הקרבנות, מוכח שהבעל חייב בתשלום כל קרבנות אשתו. וכן ר' יוסי עבד כתובה מדרש, שהרי דרש ר' יוסי שמקום שנהגו לעשות כתובה כמלוח דהיינו שכותבים בכתובה בדיוק את הסכום שהאשה הכניסה לבעלה כנכסי מלוג, א"כ כשבעלה מגרשה היא גובה את הכל כפי הכתוב בכתובה, ובמקום שנהגו לכפול, דהיינו שאם האשה הכניסה מאה זוז כותבים מאתיים (כדי לכבד אותה), אינה גובה אלא מחצה, והיא לא יכולה לטעון שהיא הכניסה לו כסכום הכתוב בכתובה. וכן ר'

ואומרת הגמ' שגם ר' לעזר בן עזריה עבד לה עשה את הכתובה כמו מדרש, שהרי דרש רבי לעזר בן עזריה, שהיות וכתוב בכתובה שהבנים יירשו את כתובת אימם (כתובת בנין דיכרין) והבנות יזונו, וא"כ אנחנו מקישים ואומרים מה הבנים אינן יורשין את כתובת אימם אלא לאחר מיתת אביהן, אף הבנות אינן ניוזנות מנכסי האב אלא לאחר מיתת אביהן, אבל כשהאבא חי, הוא לא חייב במזונות בתו. וכן ר' מאיר עבד כתובה (היינו מה שכתוב בשטר) מדרש, דאמר ר"מ המקבל שדה באריסות מחבירו לעבוד בה למחצה לשליש ולרביע, והאריס לא זרע בשדה (וא"כ בעצם אין לו מה לתת לבעל הקרקע), אבל אפי"ה שמין אותה כמה היא היתה ראויה לעשות, ונותן לו, כיון שהוא האריס כותב לו לבעל השדה, אם אוכיר לא אחרוש ולא אעביד ולא אזרע את השדה, אישלם במיטבא. וכן ר' יודה עבד כתובה מדרש, שהרי תני בשם ר' יודה שמביא הוא אדם על ידי (בשביל) אשתו כל קרבן שהיא חייבת,

מסכת פרק טו [ה"ג - דף עח] יבמות

אלעזר הקפר עבד כתובה מדרש, דרש ר' אלעזר הקפר אין אדם רשאי ליקח בהמה חיה ועוף, אלא אם כן התקין להן מזונות. ר' יהושע בן קרחה עבד כתובה מדרש, דאמר ר' יהושע בן קרחה, המלוה את חבירו לא ימשכנו יותר על חובו, שהוא כותב לו תשלומתה מן ניכסיי די אתיין לידי דאקנה לְקַבֵּל דנא. רב הונא עבד כתובה מדרש, דרש רב הונא הבנים יירשו והבנות ייוזנו, מה הבנים יורשין את המטלטלין אף הבנות ניזונות מן המטלטלין, שמואל אמר אין הבנות ניזונות מן המטלטלין, מתניתא מסייעא לשמואל, בנן נוקבן דיהוון ליכי מינאי יהוויין יתבן בביתי ומיתזון מניכסיי, ותני עלה מן מקרקעי ולא מן מטלטלי, אמר רבי בא בר זבדא אתיא דרב הונא כרבי, ודשמואל כרבי שמעון בן אלעזר, דתני אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות – נפרעין מהן למזון האשה והבנות דברי רבי,

הונא שהיות וחכמים תקנו שהבנים יירשו את כתובת אימם ושהבנות ייוזנו מנכסי אביהן, וא"כ אנחנו אומרים מה הבנים יורשין גם את המטלטלין, אף הבנות ניזונות גם מן המטלטלין, אבל שמואל אמר שאין הבנות ניזונות מן המטלטלין, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לשמואל, שהרי שנינו במסכת כתובות שהבעל כותב בכתובה שבנן נוקבן דיהוון ליכי מינאי שהבנות הנקבות שיהיו לי ממך יהוויין יתבן בביתי יישבו בביתי ומיתזון מניכסיי ויוזנו מנכסי (עד שיתחתנו לגבר), ותני עלה בבביתא שהן ניזונות מן מקרקעי ולא מן מטלטלי, ואומרת הגמ' שאמר רבי בא בר זבדא שאתיא דברי רב הונא כרבי, ודשמואל כרבי שמעון בן אלעזר, דתני שהרי שנינו בבביתא אחד נכסים שיש להן אחריות (קרקע) ואחד נכסים שאין להן אחריות (מטלטלין) נפרעין מהן מהיתומים למזון האשה והבנות דברי רבי, וזה כדברי

אלעזר הקפר עבד כתובה מדרש, שהרי דרש ר' אלעזר הקפר שאין אדם רשאי ליקח בהמה חיה ועוף, אלא אם כן התקין להן מזונות, ור"א הקפר למד את זה ממה שהבעל כותב בכתובה, שהוא יזון ויפרנס את אשתו, דהיינו שאם אין לו לפרנס את אשתו, אסור לו לשאת אשה, וא"כ אותו דין יש לעניין שאר בעלי חיים, שאסור לקנות אותם, אא"כ יש לו איך לזון אותם. וכן ר' יהושע בן קרחה עבד כתובה מדרש, דאמר ר' יהושע בן קרחה, שהמלוה את חבירו לא ימשכנו משכון שהוא שווה יותר על חובו, שהרי הוא הלוח כותב לו למלוה (כשהמלוה מחזיר לו את המשכון) תשלומתה שאני אשלם את דמי המשכון מן ניכסיי די אתיין לידי מהנכסים שיבואו לידי דאקנה שאני אקנה אח"כ, לְקַבֵּל דנא כנגד שווי המשכון, ואם המלוה יקח משכון ששווה יותר מההלואה, יוצא שהלוח יפרע יותר ממה שלוח. וכן רב הונא עבד כתובה מדרש, שהרי דרש רב

מסכת פרק טו [ה"ג - דף עה] יבמות שעג

רבי שמעון בן אלעזר אומר נכסים שיש להן אחריות – הבנים מוציאין מן הבנים, והבנות מוציאות מן הבנות, והבנים מן הבנות, והבנות מן הבנים, ושאיין להן אחריות – הבנים מוציאין מן הבנות, ואין הבנות מוציאין מן הבנים, אמרין חזר ביה רב הונא, אמרין יאות – ירושה מְדַבֵּר תורה ומזון הבנות מדבריהן, אפי' תימר בכסף כתובת אמן פליגין, וכסף כתובת אמן לאו קרקע היא?!

תני, היוורד לניכסי אשתו ונתן עיניו בה לגרשה וקפץ ותלש מן הקרקע, הרי זה זריז ונשכר, היוורד לניכסי שבויין ושמע עליהן שהן ממשמשין ובאין וקפץ ותלש מן הקרקע, הרי זה זריז ונשכר, ואלו הן ניכסי שבויין – כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים ושמע עליהן שמתו, וירד לו לנחלה,

הכתובת בנין דכרין גם ממטלטלין, ומזה ר' הונא הקיש למזון הבנות, שהן ניוזנות גם מהמטלטלין, לא יתכן לומר כך, שהרי וכי **כסף כתובת אמן לאו קרקע היא**, וכי לא גובים את הכתובת בנין דכרין אלא מהקרקע? ולכך זה טוב שר' הונא חזר בו, וכעת הוא סובר כשמואל שהבנות ניוזנות רק מהקרקע.

תני, בעל היוורד לניכסי מלוג **שאשתו** הכניסה לו, ואפי' שנתן עיניו בה לגרשה, וקפץ ותלש את הפירות מן הקרקע, א"כ הרי זה זריז ונשכר, כיון שלאחר הגירושין, כל הפירות המחוברים לקרקע חוזרים לאשה, וכן היוורד לניכסי שבויין, ואפי' שהוא שמע עליהן שהן ממשמשין ובאין, וקפץ ותלש את הפירות מן הקרקע, א"כ הרי זה זריז ונשכר, כיון שלאחר שהשבוי יחזור, אין לו (ליוורד) בפירות אלא כאריס, ואומרת הבריייתא ואלו הן ניכסי שבויין שמורידים את הקרוב של השבוי לנכסיו, כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים ונלקח שם בשבי, ושמע עליהן שמתו, ולכך אותו קרוב ירד לו לנחלה על פי ב"ד (ב"ד מורידים דוקא קרוב

ר' הונא, **רבי שמעון בן אלעזר אומר** לעניין נכסים שיש להן אחריות, שהבנים הקטנים מוציאין מן הבנים הגדולים (אם הם נטלו יותר מהראוי להם), וכן כשהבנות יורשות, הבנות הקטנות מוציאות מן הבנות הגדולות (אם הן נטלו יותר מהראוי להן). וכן הבנים מוציאים מן הבנות (בנכסים מרובין) אם הן תפסו את הנכסים למזונותן, וכן הבנות מוציאים מן הבנים (בנכסים מועטין) אם הם תפסו, כדי שיהיה להן למזונותן, ובנכסים שאין להן אחריות, הבנים מוציאין מן הבנות אם הן תפסו למזונותן, ואין הבנות מוציאין מן הבנים אם הם תפסו, וזה כדברי שמואל, שהבנות לא ניוזנות ממטלטלים. ואומרת הגמ' שבני הישיבה אמרין, שחזר ביה רב הונא מדבריו לסבור כדברי שמואל, ובני הישיבה אמרין שיאות שזה טוב מה שר' הונא חזר בו, כיון שלא יכולים להקיש את מזון הבנות לירושה רגילה, שהרי ירושה זה מְדַבֵּר תורה ומזון הבנות זה מדבריהן, ואומרת הגמ' ואפי' תימר שבכסף כתובת אמן פליגין, דהיינו שר' הונא נחלק וסובר שהבנים יורשים את

אבל ניכסי נטושין מוציאין מידו, ואֵלוֹ הֵן ניכסי נטושין – כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים ולא שמע עליהן שמתו, וירד לו לנחלה, אמר ר"ש בן גמליאל שמעתי הֵן שבוין הֵן נטושין, אבל ניכסי נטושין מוציאין מידו, ואֵלוֹ הֵן ניכסי נטושין – כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים, ואין ידוע היכן הם, שמואל אמר שבוי זה שיצא שלא לדעת, שאֵלוֹ לדעת יצא היה מצויהו, רטוש זה שיצא לדעת, תדע לך שעילה היה רוצה להבריחו מנכסיו, שהרי לדעת יצא ולא ציווהו. ר' אחא ר' בא רב יהודה בשם שמואל, המטלטלין אין בהן משום ניכסי נטושין, ר' יעקב בר אחא בשם ר' יהודה קָמָה עומדת להיקצר וגפנים עומדות להיבצר כמטלטלין הן.

היכן הם, ושמואל אמר שהטעם שמורידים לנכסי השבוי, כיון שהשבוי זה מי שיצא **שלא לדעת**, ואנחנו תולים ואומרים שאֵלוֹ **לדעת יצא** שאם הוא היה יודע שהוא לא יחזור אלא רק לאחר הרבה זמן, א"כ הוא היה **מצויהו** את קרובו להיכנס לנכסיו כדי לטפל בהם, אבל נכס **רטוש זה** מי שיצא **לדעת**, והוא לא מעוניין שקרובו יכנס לנכסיו, **תדע לך שעילה** (שבתחבולה) היה רוצה להבריחו את קרובו מנכסיו, שהרי הוא **לדעת יצא ולא ציווהו** להיכנס לנכסיו, וא"כ איך ב"ד יכניסו את קרובו שלא לרצון הבעלים. ואומר ר' אחא בשם ר' בא בשם **רב יהודה בשם שמואל**, שלעניין המטלטלין, אין בהן משום ניכסי נטושין, אלא משאירים אותם כמות שהם, וב"ד לא נותנים את המטלטלים לקרובים, ואומר ר' יעקב בר אחא בשם ר' יהודה שקָמָה (תבואה) העומדת להיקצר או גפנים העומדות להיבצר, כמטלטלין הן היות ויש בקצירת התבואה או בבצירת הענבים מעט עבודה ורווח גדול, לכך ב"ד מורידים

הראוי ליורשו, כיון שהוא ישיב את הקרקע, שהרי גם אם אותו שבוי יחזור ויחזירו לו את הקרקע, הרי הוא ראוי לירש אותו לאחר זמן, אבל אדם אחר, יש חשש שמא הוא יכחיש את הקרקע, שהרי הוא רוצה לאכול מהקרקע כמה שיותר, בזמן שהקרקע תחת ידיו). ואומרת הברייתא **אבל** היורד לניכסי נטושין מוציאין מידו, כיון שהוא ירד לקרקע שלא כדין, ואֵלוֹ הֵן ניכסי נטושין שב"ד לא מורידים אדם לנכסיו, כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים, והוא נלקח שם בשבי, ולא שמע עליהן שמתו, וירד לו לנחלה שלא ברשות ב"ד, ולכך מוציאין מידו את מה שהוא אכל, אבל אמר ר"ש בן גמליאל שאני שמעתי שהן שבוין הֵן נטושין, וגם אם לא שמעו עליו שהוא מת, ב"ד מורידים את קרובו לנכסיו, **אבל** היורד לניכסי נטושין מוציאין מידו, כיון שהוא ירד לקרקע שלא כדין, ואֵלוֹ הֵן ניכסי נטושין, כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים, ואין ידוע

מסכת פרק טו [ה"ד - דף עט] יבמות שעה

ר' ששת שאל אילין דיקליא דבבל דלא צריכין מרכבא – לא מסתברא מיעבדינון כקמה עומדת לקצור וגפנים עומדות לבצור.

הלכה ד

מתני' הכל נאמנין להעידה, חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה, מה בין גט למיתה – שהכתב מוכיח. עד אחד אמר מת ונישאת, ובא אחר ואמר לא מת, הרי זה לא תצא. עד אמר מת ושנים אומרים לא מת, אף

מת, חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה, כיון שכל אלו שונאות את האשה, ולכך חוששים שמא הן משקרות כדי לקלקלה (חמותה שונאת את בלתה, כיון שהיא אומרת שכאשר בעלה ימות, בנה יירש את ניכסי בעלה והכלה תאכל את כל עמלי, ומהטעם הזה גם בת חמותה שונאת אותה, שהרי הכלה תאכל את כל עמל אביה ואמה. וכן הצרה שונאת את צרתה. ויבמתה שונאת את האשה הזאת, כיון שהיא חוששת שמא היא תפול לפני בעלה ליבום, ואז היא תהיה צרתה. ובת בעלה מאשה אחרת שונאת את האשה הזאת, כיון שהיא אומרת שהאשה הזאת אוכלת את כל מה שאמי עבדה), ואומרת המשנה ומה בין גט למיתה שאותן נשים נאמנות להביא לה את הגט ממדינת הים, ולומר בפני נכתב ובפני נחתם? זה מכיון שהכתב של הגט מוכיח על הגירושין. ואומרת המשנה שאם עד אחד אמר לאשה שבעלה מת ונישאת, ואח"כ בא עד אחר ואמר שבעלה לא מת, הרי זה לא תצא, כיון שכבר קיבלו את העדות של העד הראשון, אבל אם עד אמר שבעלה מת ושנים אומרים שהוא לא מת, אז אף

אפוטרופוס שיקצור את התבואה או יבצור את הענבים (וישמור את הכסף לבעלים), ורק אח"כ ב"ד מורידים את הקרוב לשדה, ואומרת הגמ' שר' ששת שאל את חכמי הישיבה האם הם מסכימים לעניין אילין דיקליא דבבל אותם הדקלים הנמצאים בבבל דלא צריכין מרכבא שלא צריך להרכיב אותם כדי שיוציאו תמרים (דהיינו באופן רגיל צריך לפזר את אבקת הפרחים מדקל זכר, על גבי התפרחת של דקל נקבה כדי שיצאו תמרים, אבל בבבל היות ויש הרבה מאוד דקלים, א"כ לא צריך להרכיב את הדקלים, היות וְהַאֲבָקָה נעשית לבד ע"י שהרוח מביאה את אבקת הפרחים מדקל זכר, על גבי התפרחת של דקל נקבה) וא"כ אין טרחה בגידול התמרים, וא"כ וכי לא מסתברא שמיעבדינון (שנעשה את דין הדקלים האלו) כקמה העומדת לקצור וכגפנים העומדות לבצור, שלא מורידים את הקרוב לשדה הזו (אלא ב"ד מורידים אפוטרופוס שיגדור את התמרים, וישמור את הכסף לבעלים).

הלכה ד

מתני' הכל נאמנין להעידה שבעלה

על פי שנישאת תצא. שנים אומרים מת ועד אחד אמר לא מת, אף על פי שלא נישאת, תינשא.

גמ' הכל נאמנין להעידה חוץ וכו': תני כשם שאינן נאמנות עליה, כך אינה נאמנת עליהן. בן חמותה כבת חמותה, בן בעלה כבת בעלה, צרתה אפילו נשואה, יבמתה אפילו אחותה, אמר ר' יוסי מתניתא אמרה שלא עשו זכרים כנקיבות, דתנינן תמן שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתינשא, ולא מתה אחותי שתיכנס לביתה, ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייכבם את אשתו, מפני שאין לה בנים, אבל אם יש לה בנים, נאמן.

מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח: והכתב מוכיח?! ולא מפיה מאמינין אותה, שאילו לא אמרה בפניי נכתב ובפניי נחתם, אף את שמא מתירה להינשא?!

שמתניתא אמרה שלא עשו זכרים כנקיבות, אלא בן חמותה ובן בעלה נאמנים להעיד לאשה, דתנינן תמן שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי בשביל שתינשא, ולא מתה אחותי בשביל שתיכנס לביתה, היינו להינשא לבעל אחותה, ואין האיש נאמן לומר מת אחי בשביל שייכבם את אשתו, וא"כ מוכח מכאן שהיבם שהוא בן חמותה אינו נאמן להעיד רק מפני שאין לה בנים, שאז היא נופלת לפניו, אבל אם יש לה בנים, שהוא מתיר אותה להינשא לשוק, הוא נאמן להעיד לה שאחיו מת (והטעם הוא כיון שהאיש נוח להתפייס יותר מהאשה).

מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח: שואלת הגמ' וכי הכתב של הגט מוכיח? וכי לא מפיה אנו מאמינין אותה שהגט כשר, שהרי אילו אם המביאה את הגט לא אמרה בפניי נכתב ובפניי נחתם, וכי אף אז את שמא מתירה להינשא? ודאי שלא, וא"כ חוזרת השאלה מדוע אותן נשים כשרות להביא את הגט?

על פי שנישאת כבר על פי עדותו של העד הראשון תצא, ואם שני עדים אומרים שהבעל מת ועד אחד אמר שהא לא מת, אז אף על פי שלא נישאת, תינשא, כיון שעד אחד לא נאמן במקום שיש שני עדים.

גמ' הכל נאמנין להעידה חוץ וכו': תני כשם שהן אינן נאמנות עליה, כך היא אינה נאמנת עליהן, שנאמר "כִּמְיִם הַפְּנִיִּים לַפְּנִיִּים כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם", ולכך היות ודן (הנשים המוזכרות במשנה) שונאות את האשה הזאת מחמת איזה טעם, לכך גם האשה שונאת אותן, הגם שבעצם אין לה טעם לשנוא אותן. ואומרת הברייתא שבן חמותה פסול להעיד כבת חמותה, ובן בעלה פסול להעיד כבת בעלה. ואומרת הגמ' שצרתה לא נאמנת להעיד, ואפילו אם הן כבר לא צרות זו לזו, ואפי' אם הצרה כבר נשואה לאדם אחר, כיון שהשנאה ביניהן קיימת, וכן יבמתה לא נאמנת להעיד עליה, אפילו אם היא אחותה שאז היא לא תהיה צרתה, כיון שחכמים לא חילקו. אבל אמר ר' יוסי

מסכת פרק טו [ה"ד - דף עט] יבמות שעז

אמר ר' יוסי בר' בון כההיא דאמר ר' בון אינו חשוד לקלקלה בידי שמים, בבית דין חשוד לקלקלה, שמתוך שהוא יודע שאם בא ועירער עיררו בטל, אף הוא מְחַתְמוּ בעדים כשירים, והכא מתוך שהיא יודעת שלא עשו בה דבריה אצל חבירתה כלום, אף היא אומרת אמת.

עד אחד אומר מת ונישאת ובא אחר ואמר לא מת הרי זו לא תצא: מפני שאמר משנישאת, הא אם עַד שלא נישאת ונישאת תצא, אמר ר' יוחנן זו דברי ר' מנחם בר' יוסי, אבל דברי חכמים בין אמר משנישאת בין שאמר עַד שלא נישאת, לא תינשא, ואם נישאת לא תצא. רב נחמן בר יעקב בשם רב נישאת על פי עדים

המשנה שלא צריך לחשוש שמא צרתה זייפה את הגט רק להוציא אותה מבעלה, כיון שהכתב מוכיח ולא חוששים לזיוף במקום שהיא לא תוכל לקלקל את צרתה בב"ד, שהרי אם היא תינשא לא יוצאו אותה מבעלה השני).

עד אחד אומר מת ונישאת ובא אחר ואמר לא מת הרי זו לא תצא: אומרת הגמ' שמשמע מהמשנה שרק מפני שהעד השני אמר את עדותו משנישאת לכך הוא לא נאמן, אבל הא אם העד השני העיד עַד שלא נישאת, ואח"כ היא הלכה ונישאת תצא, כיון שהעדות של העד הראשון הוכחשה לפני נישואיה, אמר ר' יוחנן שזו דברי ר' מנחם בר' יוסי, אבל לדברי חכמים בין אם העד השני בא ואמר שבעלה לא מת, משנישאת, ובין שהעד השני בא ואמר שבעלה לא מת, עַד שלא נישאת, שלכתחילה לא תינשא, ואם נישאת לא תצא. רב נחמן בר יעקב אמר בשם רב שאם אשה נישאת על פי עדים

מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי בר' בון שהטעם הוא כההיא דאמר ר' בון שכאשר השליח אומר בפני נכתב ובפני נחתם אין חשש שמא הבעל החתים עדים פסולים, כיון שהבעל אינו חשוד להחתים עדים פסולים על הגט, ולקלקלה בידי שמים היינו קלוקל שרק כלפי שמיא היא תהיה מקולקלת, ורק קלוקל שהאשה תתקלקל בבית דין הבעל חשוד לקלקלה ולומר שהגט מזויף, כדי לאסור אותה להינשא, ולכך תיקנו חכמים שהשליח יאמר בפני נכתב ובפני נחתם, שאז הבעל כבר לא נאמן לומר שהגט מזויף, ומתוך שהוא הבעל יודע שאם בא ועירער שהגט נחתם ע"י עדים פסולים, שעיררו בטל, ויתירו לאשתו להינשא, לכך אף הוא מְחַתְמוּ את הגט בעדים כשירים, וא"כ גם הכא מתוך שהיא יודעת שלא עשו בה דבריה אצל חבירתה כלום, אם היא תשקר, כיון שאחרי שהיא אמרה בפני נכתב ובפני נחתם, הבעל כבר לא יוכל לערער, לכך אף היא אומרת את האמת ואינה משקרת (ועל זה אומרת

שנים – אפילו דהוא אתי, אמרין ליה לית אָתָּנוּ, ר' שמואל בר רב יצחק בעי הגע עצמך שהוא אדם מסויים כגון אימי? אמר ר' יוסי בר' בון ולית כמון בר נש דמי לר' אמי? אתא עובדא קומי דרבנן דתמן, אמרין ליה לית אָתָּנוּ, קם אבא בר בא ולחש לָהּ גו אודנָה – אמר לה בחיך הב לה גט מספק, קמו תלמידוי דרב ומחוניה, אמר ערקתא יקר וספסלה יקר, שמואל אמר תמן הוינא ולא ערקתא יקדת ולא ספסלה יקדת, אלא אבא הוא דלקה, וקם לה, אתא עובדא קומי ר' אימי, אמר ליה אֵין – בריא דהיא שריא לך, אלא תהא יודע דבניה דההוא גברא ממזירא קומי שמייא,

והספסל שהעידו שבעלה מת, אפילו דהוא אתי אפי' שבעלה יבוא לפנינו, היא לא יוצאת מבעלה השני, כיון שאמרין ליה לית אָתָּנוּ כח להוציאה מיד בעלה השני, כיון שיתכן שאתה לא בעלה אלא רק מתחזה, שואלת הגמ' ר' שמואל בר רב יצחק בעי הגע עצמך תתבונן בדברייך שהאיש שבא לכאן הוא היה אדם מסויים שכולם מכירים אותו, כגון ר' אימי, א"כ איך יכולים לומר שהוא מתחזה? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי בר' בון וכי לית כמון בר נש שהוא דמי (דומה) לר' אמי! ולכן עדיין יכולים לומר שהאדם שבא כעת לפנינו הוא מתחזה, ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי דרבנן דתמן שבא מעשה כזה לפני חכמי בבל, ואמרין ליה לית אָתָּנוּ כח להוציאה מיד בעלה השני, כיון שיתכן שאתה לא בעלה אלא רק מתחזה, וקם אבא בר בא (אבוא דשמואל) ולחש לָהּ גו אודנָה באונו ואמר לה בחיך בבקשה ממך הב לה גט מספק, כדי שהיא לא תחיה כל ימיה באיסור אשת איש, וקמו תלמידוי דרב ומחוניה והכו את אבא בר אבא, כיון שהוא חָלַק על רב (כנראה שהם לא הכירוהו), ואז אבא בר אבא אמר, שערקתא שהרצועה שהלקו אותי יקר תשרף, וספסלה

והספסל שהשכיבו אותי עליה ללקות יקר תשרף, שמואל אמר שתמן הוינא שהייתי שם, ולא ערקתא יקדת ולא ספסלה יקדת והם לא נשרפו, אלא אבא שלי הוא דלקה, וקם לה והעמידו את הדין כדברי רב, שלא חוששים לאותו אחד שבא ואמר שהוא בעלה, היות ויש עדים שהבעל כבר מת, ואומרת הגמ' שאתא עובדא שבא מעשה כזה קומי ר' אימי, ואמר ליה אֵין בריא זה ודאי דהיא שריא לך שהאשה הזאת מותרת לך, כדברי רב, אלא תהא יודע דבניה דההוא גברא הם ממזירא קומי שמייא אם העדות שהעידו שבעלה מת לא נכונה (ר' אימי לא אמר לאותו אחד שכלפי שמיא גליא האם הוא עובר על איסור אשת איש, כיון שנפסק ההלכה כרב, אלא ר' אמי אמר לו שכלפי שמיא גליא האם בניו הם ממזרים, וא"כ הם ימותו, שהרי ממזר שאינו מפורסם אינו חי, כלדלעיל פרק ח, וכן האדם אינו מוכן להסתכן שבניו יהיו פסולים, כמו שמצאנו במגילת רות, "וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לֹא אוֹכַל לִגְאֹל לִי פֶן אֶשְׁחִית אֶת נַחְלָתִי", דהיינו הגואל לא חשש לישא את רות הגם שהיא מואביה, וזה מכיון שנפסקה ההלכה "מואבי ולא מואבית", אבל הוא חשש שבניו יהיו פסולים),

מסכת פרק טו [ה"ה - דף עט] יבמות שעט

והוה ר' זעירא מקלם ליה דו מקים מילתא על בררא.

הלכה ה

מתני' אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת, זו שאמרה מת תינשא ותיטול כתובה, וזו שאמרה לא מת לא תינשא ולא תיטול כתובה. אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג, ר' מאיר אומר הואיל והן מכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו, ר' יודה ור' שמעון אומרים הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים הרי אלו ינשאו. **גמ'** ר' מאיר אומר הואיל והן מכחישות זו את זו וכו': ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן, ר' הילא בשם ר' לעזר, מודה ר' מאיר בראשונה, אשכח תני עוד הוא במחלוקת, מה בין שנייה מה בין ראשונה? ראשונה לא עשו בה דבר זה אצל חבירתה כלום.

בשם ר' יוחנן, ור' הילא אמר את זה בשם ר' לעזר, שמודה ר' מאיר בראשונה במקרה הראשון של המשנה "אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת", שזו שאמרה שהבעל מת, תינשא ותיטול כתובה, (הגמ' תבאר מדוע ר"מ מודה בזה), אבל אשכח תני, עוד הוא במחלוקת שר"מ נחלק גם על הרישא, ואומרת הגמ' ומה בין המקרה השנייה של המשנה שר"מ נחלק, ומה בין המקרה הראשונה של המשנה שר"מ לא נחלק? כיון שבמקרה הראשונה של המשנה, לא עשו בה דבר זה אצל חבירתה כלום היינו שחכמים לא האמינו לצרה כשמעידה לצרתה שהבעל לא מת, כיון שהיא באה לאסור את צרתה, א"כ אנחנו תולים שהיא אמרה את זה רק מחמת שנאה שהיא שונאת את צרתה, אבל אם זו אומרת מת וזו אומרת נהרג, ששתיהן באות להתיר את עצמן, א"כ היות והן מכחישות זו את זו, לכך ר"מ אומר שזה הכחשה, ולא ינשאו.

והוה ר' זעירא מקלס ליה שיבח את תשובת ר' אימי, דו מקים מילתא על בררא שהוא נתן תשובה ברורה, לשואל.

הלכה ה

מתני' שתי צרות שהלכו למדינת הים יחד עם הבעל וחזרו, ואחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת, א"כ זו שאמרה שהבעל מת, תינשא ותיטול כתובה, וזו שאמרה שהבעל לא מת, לא תינשא ולא תיטול כתובה. ואומרת המשנה שאם אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג, ר' מאיר אומר הואיל והן מכחישות זו את זו באיזה אופן הבעל מת, לכך הרי אלו לא ינשאו, ר' יודה ור' שמעון אומרים הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים לכך הרי אלו ינשאו.

גמ' ר' מאיר אומר הואיל והן מכחישות זו את זו וכו': אמר ר' יעקב בר אחא

מסכת פרק טו [ה"ה - דף פ] **בבמות**

ר' יודה ור' שמעון אומרים וכו': אמר ר' לעזר, מודה ר' יודה ור' שמעון בעדים, מה בין עדים מה בין צרה? לא עשו דברי צרה אצל חבירתה כלום, אמר ר' יוחנן אילו אמרה ר' לעזר – מני שמעה ואמרה.

תמן תנינן מי שהיו שתי כיתי עדים מעידות אותו, אלו מעידין שנזר שנים ואלו מעידין שנזר חמש, בית שמאי אומרים נחלקה העדות ואין כאן נזירות, ובית הלל אומרים יש בכלל חמש – שנים, ויהא נזיר שנים. רב אמר בכולל נחלקו, אבל בפורט כל עמא מודיי יש בכלל חמש – שנים, שיהא נזיר שנים, ר' יוחנן אמר במונה נחלקו, אבל בכולל כל עמא מודיי נחלקה העדות, אין כאן נזירות, היי דינו כולל היי דינו מונה? כולל ההן אומר תרתיי וההן אמר חמש, מונה ההן אמר

שהוא מכחישן, בית שמאי אומרים שנחלקה העדות (יש מחלוקת וסתירה בין העדויות), וא"כ לא מקבלים אותם, ולכך אין כאן נזירות, ובית הלל אומרים שהיות ויש בכלל חמש – שנים, ולכך אנחנו אומרים לו שיהא נזיר שנים. רב אמר שרק בכולל נחלקו (הגמ' תבאר מהו כולל ומהו פורט), אבל בפורט כל עמא מודיי גם ב"ש מודים שיש בכלל חמש – שנים, ולכך שיהא נזיר שנים, ור' יוחנן אמר שרק במונה נחלקו, אבל בכולל כל עמא מודיי שנחלקה העדות, ואין כאן נזירות, ומבארת הגמ' היי דינו (מהו) כולל, היי דינו מונה; כולל היינו שההן אומר שכת אחת אומרת שהוא אמר שמקבל על עצמו תרתיי שתי נזירות, וההן אמר וכת אחת אומרת שהוא אמר שמקבל על עצמו חמש נזירות, ולכך בזה לא שייך לומר שיש בכלל חמש שנים, כיון שלא יכולים לחלק את דיבורו, ומונה היינו שההן אמר שכת אחת אומרת,

ר' יודה ור' שמעון אומרים וכו': אמר ר' לעזר, מודה ר' יודה ור' שמעון שאם יהיה כמקרה הזה בעדים (דהיינו שעד אחד אומר מת ועד אחד אומר נהרג) שלא נקבל את עדותן, ומבארת הגמ' מה החילוק בין עדים מה בין צרה, כיון שחכמים לא עשו לא החשיבו את דברי הצרה אצל (כלפי) חבירתה כלום, וכששמע ר' יוחנן את דברי ר"א, ר' יוחנן כעס, ואמר ר' יוחנן, אילו אמרה ר' לעזר את המאמר הזה, מני שמעה ואמרה, וא"כ מדוע הוא לא הזכיר את זה משמיי (אלא שר"א סבר שהיות והוא תלמידו של ר' יוחנן, א"כ כולם יודעים שכל דבריו הם מרבו – ר' יוחנן, ולכך לא צריך להזכיר מפורש שר' יוחנן אמרה. עיין שקלים פרק ב' הלכה ה').

תמן תנינן מי שהיו שתי כיתי עדים מעידות אותו שנזר בנזירות, אלא שאלו מעידין שנזר שנים שתי נזירות, ואלו מעידין שנזר חמש, והוא אינו זוכר או

מסכת פרק טו [ה"ה - דף פ] **בבמות** שפא

חדא תרתיי וההן אמר תלת ארבע חמש. רב אמר הכחיש עדות בתוך עדות לא בטלה העדות, ור' יוחנן אמר הכחיש עדות בתוך עדות בטלה העדות, דברי הכל הכחיש עדות לאחר עדות לא בטלה העדות, רבי יוחנן כדעתיה, דמר רבי בא רבי חייה בשם רבי יוחנן הוחזק המונה זה אומר מן הכיס מנה וזה אומר מן הצרור מנה – הכחיש עדות בתוך עדות, ואף רב מודה שבטלה העדות, מה פליגין כשהיו שני כיתי עדים, אלו אומרים מן הכיס מנה ואלו אומרים מן הצרור מנה, הכחיש עדות בתוך עדות בטל העדות, וכרב לא בטלה העדות. אלו אומרים בתוך חיקו המה ואלו אומרים בתוך פונדתו המה, דברי הכל הכחיש העדות לאחר עדות לא בטלה עדות. זה אומר במקל הרגו וזה אומר בסיף הרגו, הכחיש עדות בתוך עדות בטלה העדות, אף רב מודה שבטלה עדות, מה פליגין כשהיו שתי כיתות עדים,

וזה אומר שמן הצרור המלוה מנה והביא את הכסף, שהכחיש עדות בתוך עדות, והעדות התבטלה, ואומרת הגמ' שבזה אף רב מודה שבטלה העדות, ובמה פליגין והיכן ר' יוחנן ורב נחלקו? כשהיו שני כיתי עדים, שאלו אומרים שמן הכיס המלוה מנה, ואלו אומרים שמן הצרור המלוה מנה, א"כ לשיטת ר' יוחנן הכחיש העדות בתוך עדות ובטל העדות, וכשיטת רב לא בטלה העדות, ואם אלו אומרים שהכסף בתוך חיקו המה (שהלוה הניח את הכסף בחיקו), ואלו אומרים בתוך פונדתו (כיס המחובר לחגורה) המה, א"כ בזה לדברי הכל העדות לא התבטלה, כיון שהכחיש העדות לאחר עדות, ולכך לא בטלה העדות. וכן אם זה אומר שהרוצח במקל הרגו וזה אומר שבסיף הרגו, א"כ הכחיש העדות בתוך עדות ובטלה העדות, ואוף רב מודה בזה שבטלה העדות, מה פליגין והיכן ר' יוחנן ורב נחלקו? כשהיו שתי כיתות עדים שמכחישות אלו את אלו,

שהוא מנה את הנזירות שהוא מקבל, והוא אמר חדא תרתיי אחד שנים, וההן אמר וכת אחת אומרת, שכשהוא מנה את הנזירות שהוא מקבל, הוא הוסיף ואמר תלת ארבע חמש שלש ארבע חמש, שכלפי השתי נזירות הראשונות אין הכחשה. רב אמר שאם הכחיש עדות בתוך עדות דהיינו אם יש הכחשה בין העדים על איזה דבר, אבל בעיקר העדות אין הכחשה, לא בטלה העדות, כיון שבעיקר העדות אין הכחשה, ור' יוחנן אמר שאם הכחיש עדות בתוך עדות – בטלה העדות, ואומרת הגמ' שלדברי הכל אם הכחיש עדות לאחר העדות דהיינו שההכחשה היתה לאחר שמסרו את עיקר העדות, שלא בטלה העדות, ואומרת הגמ' שרבי יוחנן אמר את דבריו כדעתיה כשיטתו, דאמר רבי בא בשם רבי חייה בשם רבי יוחנן שאם הוחזק ע"י העדים שהמונה שהמלוה מנה את כסף ההלוואה, אלא שזה אומר שהמלוה מן הכיס מנה והביא את הכסף,

שפב מסכת פרק טו [ה"ה - דף פ] **בבמות**

אלו אומרים במקל הרגו ואלו אומרים בסייף הרגו, הכחיש עדות בתוך עדות בטלה העדות, וכרב לא בטלה העדות. אלו אומרים לדרום פנה ואלו אומרים לצפון פנה, דברי הכל הכחיש עדות לאחר עדות, לא בטלה העדות. חייליה דרב מן הדא, רבי יודה ור"ש אומרים הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים הרי אלו ינשאו, ולא שמייע דמר רבי לעזר – מודה רבי יהודה ור"ש בעדים, מה בין עדים מה בין צרה? לא חששו דבר צרה אצל חבירתה כלום. מתניתא פליגא על רב, אחד חקירות ואחד בדיקות, בזמן שהן מכחישין זה את זה עדותן בטילה, אמר רבי מנא פתר לה רב, עד בעד, אמר רבי אבין אפילו תימא כת בכת, שנייא היא דיני נפשות דכתיב [דברים טז] צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף.

שלא נקבל את עדותן, וביארנו מה החילוק בין עדים מה בין צרה, כיון שחכמים לא חששו (האמינו) לדברים שהצרה אומרת אצל (כלפי) חבירתה כלום. שואלת הגמ' שלכאו' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו במסכת סנהדרין, אחד (בין לעניין) חקירות ואחד בדיקות, בזמן שהן מכחישין זה את זה עדותן בטילה, וא"כ מוכח לא כדברי רב? מתרצת הגמ' אמר רבי מנא שפתר לה רב, שהמשנה מדברת דוקא לעניין עד בעד, אבל עדות בעדות אם הם לא מכחישים את עיקר העדות, העדות לא נפסלה, אבל אמר רבי אבין שאפילו תימא שהמשנה במסכת סנהדרין מדברת כשכת מכחישה בכת, ושנייא היא דיני נפשות שבזה אומרים שעדותן בטילה, דכתיב צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף, ורב נחלק רק דיני ממונות (ר' אבין נחלק על מה שהבאנו קודם שרב נחלק גם דיני נפשות).

שאלו אומרים שבמקל הרגו ואלו אומרים שבסייף הרגו, א"כ לשיטת ר' יוחנן זה נקרא שהכחיש העדות בתוך העדות ובטלה העדות, וכרב לא בטלה העדות, אבל אם אלו אומרים שלאחר הרצח הרוצח לדרום פנה ואלו אומרים שלצפון פנה, בזה לדברי הכל היות והכחיש עדות לאחר העדות, לכך לא בטלה העדות. ואומרת הגמ' שחייליה כח הוכחתו דרב זה מן הדא, ששנינו במשנה שאם באו שתי נשים ממדינת הים, ואחת אומרת שהבעל מת והאחת אומרת שהבעל נהרג, רבי יודה ור"ש אומרים שהואיל וזו וזו מודות שהבעל אינו קיים, א"כ הרי אלו ינשאו, הגם שהן מכחישות זו את זו באיזה אופן הבעל מת, אפי"ה הן נאמנות כיון שבעיקר העדות אין הכחשה ביניהן, ואומרת הגמ' שרב לא שמייע (לא סובר) מה דאמר רבי לעזר שמודה רבי יהודה ור"ש שאם יהיה במקרה הזה בעדים

הלכה ו

מתני' עד אמר מת ועד אמר לא מת, אשה אמרה מת ואשה אומרת לא מת, הרי זו לא תינשא.

גמ' אשה אמרה מת ואשה אומרת לא מת וכו': גידל בר בנימין בשם רב בכל מקום שהכשירו עדות אשה כאיש – האיש מכחיש את האשה, והאשה מכחשת את האיש, ניתני עד אומר מת ואשה אומרת לא מת, אשה אומרת מת ועד אומר לא מת? תנני דבית רבי כן. תני בשם רבי נחמיה הולכין אחר רוב העדות, היך עבירה? שתי נשים ואשה אחת עשו אותן כשני עדים ועד אחד, הדא דתימר באשה ונשים, אבל אם היו מאה נשים ועד אחד – כעד בעד אינון.

הלכה ו

מתני' עד אמר שהבעל מת ועד אמר שהבעל לא מת, או שאשה העידה ואמרה שאותו בעל מת ואשה אומרת שאותו בעל לא מת, הרי זו לא תינשא, כיון שהעדות מוכחשת.

גמ' אשה אמרה מת ואשה אומרת לא מת וכו': גידל בר בנימין בשם רב אומר, שבכל מקום שהכשירו את העדות של האשה כאיש, כגון לענין מיתת הבעל, א"כ עדות של האיש מכחיש את האשה, ועדות של האשה מכחשת את האיש, דהיינו שאם עד אחד היה גבר והאחר היה אשה, א"כ הרי זה כעד כנגד עד, ומתבטלת העדות, שואלת הגמ' א"כ שבמשנה ניתני עד אומר מת ואשה אומרת לא מת, או אשה אומרת מת

ועד אומר לא מת שלא תינשא, שהרי יש בזה חידוש יותר גדול? מתרצת הגמ' שאתה צודק, ובאמת תנני דבית רבי כן השונים את הברייתות בישיבתו של רבי, כך שנו. תני בשם רבי נחמיה שבמקום שהעדות נחלקת, הולכין אחר רוב האומרים את העדות, מבארת הגמ' היך עבירה איך המעשה, שאם היה עדות של שתי נשים שאמרו דבר אחד ואשה אחת אמרה אחרת מהם, א"כ עשו אותן את העדות שלהן כשני עדים ועד אחד, ואומרת הגמ' הדא דתימר באשה ונשים, שהן פסולי עדות, שאז הולכים אחרי רוב דעות, אבל אם היו מאה נשים שאמרו דבר אחד ועד אחד כשר אמר אחרת מהן א"כ זה כעד בעד אינון, כיון שכל פסולי העדות הן כעד אחד, ומתבטל העדות.

הלכה ז

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים באת ואמרה מת בעלי, תינשא ותיטול כתובה, וצרתה אסורה, היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון, ר' עקיבה אומר איזה דרך מוציאתה מידי עבירה, עד שתהא אסורה להינשא ואסורה מלוכל בתרומה.

גמ' וצרתה אסורה: חשודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל צרתה, מעתה אפילו על עצמה לא תהא נאמנת? מתוך שהיא יודעת שלא עשו דבריה אצל חבירתה כלום, אף היא אומרת אמת, מעתה אפילו על צרתה תהא נאמנת? אמר ר' הילא חוזר לקילקול הראשון, חשודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל צרתה.

הלכה ח

מתני' אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי, תינשא ותיטול כתובה, וחמותה

הלכה ז

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי, תינשא ותיטול כתובה, וצרתה אסורה, ואומרת המשנה שאם צרתה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון, היות והיא לא נאמנת להשיאה, לכך היא לא נאמנת לפוסלה מהתרומה, ר' עקיבה אומר איזה (מהו) דרך שמוציאתה מידי עבירה, עד שתהא אסורה להינשא ואסורה מלוכל בתרומה, כיון שחוששים לדברי הצרה להחמיר ולא להקל.

גמ' וצרתה אסורה: מבארת הגמ' מדוע היא לא נאמנת כלפי צרתה והרי אם היא משקרת היא מקלקלת גם את עצמה, כיון שחשודה היא לקלקל את עצמה כדי לקלקל את צרתה (כעניין שכתוב תּמוּת

נפְשֵׁי עַם פְּלִשְׁתִּים), שואלת הגמ' מעתה שחוששים שמא היא משקרת, א"כ שאפילו על עצמה שלא תהא נאמנת, וב"ד ימנעו ממנה להינשא לשוק? מתרצת הגמ' מתוך שהיא יודעת שלא עשו דבריה אצל חבירתה כלום, לכך אף היא אומרת אמת, שואלת הגמ' א"כ מעתה מעכשיו שמאמינים לה, א"כ שאפילו על צרתה תהא נאמנת? אמר ר' הילא שאם נאמין לה גם כלפי צרתה, א"כ חוזר לקילקול הראשון, שהרי חשודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל צרתה.

הלכה ח

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה וחמיה למדינת הים, ובאת ואמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי, תינשא ותיטול כתובה, וחמותה אסורה,

מסכת פרק טו [ה"ט - דף פא] **יבמות** שפה

אסורה, היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון, ר' עקיבה אומר איזו דרך מוציאתה מידי עבירה, עד שתהא אסורה להינשא ואסורה מלוכל בתרומה.

גמ' וחמותה אסורה: ותהא נאמנת לומר מת חמו, לא כן סברין מימר כשם שאינן נאמנות עליה, כך היא אינה נאמנת עליה? אמר ר' חנינה תיפטר שהיה חמיה כאן וסיימה.

הלכה ט

מתני' קידש אחת מחמש נשים ואין ידוע איזו קידש, כל אחת ואחת אומרת אותי קידש, נותן גט לכל אחת ואחת וכתובה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון, ר' עקיבה אומר איזו דרך מוציאתו מידי עבירה, עד שיתן גט

ר' חנינה תיפטר תעמיד שהיה חמיה כאן וסיימה, דהיינו היות והכלה הכירה את חמותה, א"כ השנאה נשארת גם לאחר שהן נפרדו, וכמו שאמרנו לעניין הצרה, שאפי' אם הן כבר לא צרות זו לזו, הן לא מעידות זו לזו.

הלכה ט

מתני' קידש אחת מחמש נשים ואין ידוע איזו מהן קידש, וכל אחת ואחת מהן אומרת שאותי קידש, וא"כ שישא אותי או שייתן לי גט וכתובה, א"כ הוא נותן גט לכל אחת ואחת מהן להתירן, ומניח את דמי הכתובה ביניהן היינו שהוא מפקיד בב"ד את דמי הכתובה בעבור מי שזה שלה, ומסתלק מן הדין, ולא יכולים לחייב אותו יותר מדמי כתובה אחת, דברי ר' טרפון, ר' עקיבה אומר איזו (מהו) דרך מוציאתו מידי עבירה, עד שיתן גט

ואומרת המשנה שאם חמותה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון, היות והיא לא נאמנת להשיאה, לכך היא לא נאמנת לפוסלה מהתרומה, ר' עקיבה אומר איזו (מהו) דרך מוציאתה מידי עבירה, עד שתהא אסורה להינשא ואסורה מלוכל בתרומה, כיון שחוששים לדברי הכלה להחמיר ולא להקל.

גמ' וחמותה אסורה: שואלת הגמ' ותהא הכלה נאמנת לומר שמת חמי? אומרת הגמ' מה אתה שואל, וכי לא כן סברין מימר שכשם שחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה אינן נאמנות עליה, כך היא אינה נאמנת עליהן, ולכך הכלה אינה נאמנת להעיד לחמותה שחמיה מת, שואלת הגמ' והרי הכלה נאמנת לומר שבעלה מת, וא"כ היא כבר לא כלתה, וא"כ מדוע היא לא יכולה להעיד לחמותה לשעבר? מתרצת הגמ' אמר

מסכת פרק טו [ה"ט - דף פא] יבמות

וכתובה לכל אחת ואחת. גזל אחד מחמשה ואין ידוע איזה מהן גזל, וכל אחד ואחד אומר אותי גזל, מניח את הגזילה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון, ר' עקיבה אומר איזו דרך מוציאתו מידי עבירה, עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד.

גב' אמר ר' אסי מתניתין דר' עקיבה דלא כר' טרפון, דתנינן תמן אמר לשנים גזלתי את אחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם הוא, אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה מכם הוא, נותן לזה מנה ולזה מנה, שהודה מפי עצמו, ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן דברי הכל היא, אומרים צא ידי שמים, ר' בא בשם רב יהודה כאן שיש עדים יודעים כאן שאין עדים יודעים, ר' הילא בשם ר' אלעזר כאן בשותקין כאן במדברים, ר' ירמיה בשם רב כאן בנשבע כאן בשלא

לשאול כיצד הוא ייצא ידי חובתו, ואומרים לו צא ידי שמים ותשלם לכל אחד ואחד, וכן ר' בא בשם רב יהודה אומר שכאן במשנתנו מדובר שיש עדים שיוודעים ותובעים אותו, והוא אינו מעוניין לשלם, לכך לא יכולים לחייב אותו לשלם לכל אחד ואחד, וכאן במסכת ב"מ מדובר שאין עדים שיוודעים שהוא חייב, והוא הודה מעצמו, ובא לשאול כיצד הוא ייצא ידי חובתו, ולכך לכו"ע הוא נותן לכל אחד ואחד, וכן ר' הילא בשם ר' אלעזר אומר שכאן במסכת ב"מ מדובר בשותקין דהיינו שהם לא תבעו אותו, אלא שהוא הודה מעצמו, ובא לשאול כיצד הוא ייצא ידי חובתו, ולכך לכו"ע הוא נותן לכל אחד ואחד, וכאן במשנתנו מדובר במדברים שהם תבעו אותו, ולכך לא יכולים לחייב אותו לשלם לכל אחד ואחד, ור' ירמיה בשם רב אמר שכאן במסכת ב"מ מדובר בנשבע שהוא לא גנב והודה, לכך לכו"ע הוא צריך לשלם לכל אחד ואחד, כדי להתכפר על שבועתו, וכאן במשנתנו מדובר בשלא

וכתובה לכל אחת ואחת. וכן אם גזל אחד מחמשה ואין ידוע איזה מהן גזל, וכל אחד ואחד אומר אותי גזל, א"כ הוא מניח את הגזילה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון, ר' עקיבה אומר איזו דרך מוציאתו מידי עבירה, עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד.

גב' אמר ר' אסי מתניתין ששנינו במסכת ב"מ זה מדברי ר' עקיבה ודלא כר' טרפון, דתנינן תמן במסכת ב"מ אמר לשנים גזלתי את אחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם הוא, או שאביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה מכם הוא, א"כ הוא נותן לזה מנה ולזה מנה, מפני שהודה מפי עצמו, וזה כשיטת ר"ע, אבל לר' טרפון הוא מניח ביניהם את הגזילה או הפקדון (אח"כ יתבאר א"כ מדוע המשנה אומרת "שהודה מפי עצמו"), אבל ר' יעקב בר אחא אמר בשם ר' יוחנן שהמשנה במסכת ב"מ לדברי הכל היא, כיון שמדובר שם שהוא הודה מפי עצמו, ובא

מסכת פרק טו [ה"ט - דף פא] **יבמות** שפז

נשבע, ר' יוחנן אמר אם בשנשבע, היה לו לעשות שליח בית דין ולמסור, ר' יוחנן סבר מימר שליח בית דין שעשאו גזול, לא שליח בית דין שעשאו נגזל, רב אמר שליח בית דין שעשאו נגזל, ולא שליח בית דין שעשאו גזול, חיליה דרב מן הדא, דמר ר' שמעון בן לעזר שליח בית דין שעשאו נגזל ולא שליח בית דין שעשאו גזול, ר' ירמיה בעי אם בשנשבע היה לו לשתוק, ר' ירמיה סבר מימר היה לו לשתוק ולא להודות? ר' יוסה סבר מימר היה לו לשתוק ולא להשבע? אמר ר' יודן ואפילו תימר דאינון אמרין היא שותקין והיא מדברים בגזילה, מודי בפקדון –

לו את דמי הגזילה שנשבעו על זה) היינו **שעשאו נגזל ולא** מועיל לתת לשליח בית דין **שעשאו גזול** (הגולן), שואלת הגמ' ר' ירמיה **בעי אם** המשנה במסכת ב"מ מדברת **בשנשבע, א"כ היה לו לשתוק**, ומבארת הגמ' שר' ירמיה **סבר מימר** שרב שמעמיד את המשנה במסכת ב"מ שהוא נשבע, זה מכין שרב לא רצה להעמיד שהוא בא לצאת ידי שמים (כיון שאם היה מדובר בבא לצאת ידי שמים, א"כ לא צריך להעמיד בנשבע) א"כ מדוע הוא הודה, הרי היה לו **לשתוק ולא להודות?** וכן ר' יוסה **סבר מימר** שלא יתכן להעמיד את המשנה במסכת ב"מ שהוא נשבע, שהרי המשנה מדברת שם כשלא תבעו אותו, כמו שהמשנה אומרת "אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם", וא"כ היה לו **לשתוק ולא להשבע** לשקר. אמר ר' יודן ואפילו תימר אפי' אם תעמיד את המשנה בב"מ כמו **דאינון אמרין** (ר' אסי) שהמשנה שם הולכת כר"ע, והיא **שותקין והיא מדברים**, תמיד הגולן צריך לשלם לכל אחד ואחד, אבל זה רק בגזילה, שכיון שהוא גזל, לכך חכמים חייבוהו לשלם לכל אחד ואחד, אבל מודי בפקדון,

נשבע, ולכך מספיק שיניח את הגזילה ביניהם ויסתלק, אבל ר' יוחנן אמר שלא יכולים להעמיד את המשנה במסכת ב"מ בנשבע, כיון שגם אם מדובר **בשנשבע**, הגולן לא היה צריך לשלם לכל אחד מהם, כיון שהיה לו לעשות שליח בית דין ולמסור לו את הגזילה, ואז זה נחשב כאילו שהוא נתן את הגזילה לנגזל, ומבארת הגמ' מדוע זה לא ק' לרב, כיון שר' יוחנן **סבר מימר** שמה ששנינו שהגזול את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו, שהוא נותן לשליח בית דין, היינו שהוא נותן גם לשליח בית דין **שעשאו גזול** (הגולן), ולא רק לשליח בית דין **שעשאו הנגזל**, ולכך ר' יוחנן לא יכול להעמיד שהגולן צריך לשלם לכל אחד משום השבועה, אבל רב **אמר** שהנשבע צריך לתת את הכסף הגנוב דוקא לשליח בית דין **שעשאו הנגזל**, ולא מועיל לתת לשליח בית דין **שעשאו גזול** (הגולן), לכך רב יכול להעמיד את המשנה במסכת ב"מ שהגולן נשבע והודה, ולכך הוא צריך לתת לכל אחד ואחד את דמי הגזילה, ואומרת הגמ' חיליה דרב מן הדא, דאמר ר' שמעון בן לעזר שליח בית דין (שיכולים לתת

דשתק מתגר ודמשתעי מפסד, דשתק מתגר מן הדה, שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים, זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי, נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו, דמשתעי מפסד מן הכא, אמר גזלתי את אחד מכם ואיני יודע איזה מכם וכו'.

הלכה י

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים, באה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני, נאמנת, מת בני ואח"כ מת בעלי, אינה נאמנת, וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת. ניתן לי בן במדינת הים, אמרה מת בני ואחר כך בעלי, נאמנת, מת בעלי ואחר כך מת בני, אינה נאמנת, וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת. ניתן לי יבם במדינת הים, אמרה מת בעלי

הלכה י

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים, ובאה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני, וא"כ אני פטורה מיבום, נאמנת, כיון שהיא היתה כבר בחזקת פטורה מיבום, אבל אם היא אמרה מת בני ואח"כ מת בעלי, וא"כ אני חייבת ביבום, אינה נאמנת, כיון שהיא היתה בחזקת פטורה מיבום, וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת. ואם כשהאשה הלכה למדינת הים לא היה בנים, ובאה ואמרה שניתן לי בן במדינת הים, ואמרה מת בני ואחר כך מת בעלי, וא"כ אני חייבת ביבום, נאמנת, כיון שהיא היתה בחזקת חייבת ביבום, אבל אם היא אמרה מת בעלי ואחר כך מת בני, וא"כ אני פטורה מיבום, אינה נאמנת, כיון שהיא היתה בחזקת חייבת ביבום, וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת. ואם האשה הלכה למדינת הים בחזקת שאין לבעלה אחים, ובאה ואמרה שניתן לי יבם במדינת הים, ואמרה מת

דשתק מתגר שאם השומר ישתוק הוא ירויח, והוא לא צריך לתת לכל אחד ואחד את דמי הפקדון, ודמשתעי ורק אם השומר ידבר, וירצה לצאת ידי שמים, אז הוא מפסד, שהוא צריך לתת לכל אחד ואחד את דמי הפקדון, ומבארת הגמ' דשתק מתגר ששומר ששתק שהוא מרויח יודעים מן הדה, ששנינו שם בסיפא של המשנה, שנים שהפקידו אצל אחד – זה מנה וזה מאתים, זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי, א"כ הוא נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו, ודמשתעי מפסד ושומר שהודה שהוא מפסיד יודעים מן הכא, ששנינו שם במשנה אמר גזלתי את אחד מכם ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא, נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו, ור' יודן מבאר שדברי המשנה שאמרה "שהודה מפי עצמו" הולכים לענין הפקדון, אבל לענין הגזל, אפי' אם הוא לא הודה, הוא צריך לשלם לכל אחד ואחד.

מסכת פרק טו [ה"י - דף פא] **יבמות** שפט

ואחר כך מת יבמי, יבמי ואחר כך מת בעלי, נאמנת. הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים, אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי, יבמי ואחר כך מת בעלי, אינה נאמנת, שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתינשא, ולא מתה אחותי שתיכנס לביתה, ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם את אשתו, ולא מתה אשתו שישא אחותה.

גמ' ניתן לי בן במדינת הים וכו': ר' חנניה בעא קומי ר' אילא מן תנא חוששין לדבריה חולצת – ר' טרפון דלא כר' עקיבה, אמר ליה דברי הכל הוא, הכא אוף ר' עקיבה מודה בה.

ניתן לי בן במדינת הים אמרה מת בני ואחר כך בעלי נאמנת: מה בינה לקדמייתא,

ולכך היא רק **חולצת** ולא מתייבמת, אבל צרתה לא חוששת לדבריה (ומתייבמת), זה ר' **טרפון** שאמר שאם אשה באה ואמרה שמת בעלה, שהיא לא נאמנת כלפי צרתה, וצרתה מותרת להמשיך לאכול בתרומה, וזה **דלא כר' עקיבה** שאוסר לצרה להמשיך לאכול בתרומה (כיון שאשה נאמנת להחמיר על צרתה), וא"כ כאן לשיטת ר"ע גם צרתה אסורה להתייבם, **אמר ליה ר' אילא** שהמשנה לדברי הכל הוא, והכא אוף ר' **עקיבה מודה בה**, כיון שאנחנו לא מאמינים כלל לאותה אשה שבאה ואמרה שמת בעלי ואחר כך מת בני, כיון שהיא בחזקת חייבת ליבום, אלא שהיא לא יכולה להתייבם, כיון שהיא "שויתא לנפשה חתיכה דאיסורא", דהיינו שהיא אסרה את עצמה על היבם, אבל צרתה מתייבמת.

ניתן לי בן במדינת הים אמרה מת בני ואחר כך בעלי נאמנת: שואלת הגמ' מה **בינה לקדמייתא** מה בין המקרה הזה למקרה שברישא של המשנה (שהאשה

בעלי ואחר כך מת יבמי, או שאמרה שמת **יבמי ואחר כך מת בעלי**, נאמנת, כיון שהיא היתה בחזקת פטורה מיבום, אבל אם האשה **הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים**, ובאה ואמרה **מת בעלי ואחר כך מת יבמי**, או שאמרה **מת יבמי ואחר כך מת בעלי**, וא"כ אני פטורה מיבום, אינה נאמנת, כיון שהיא היתה בחזקת חייבת ביבום, וא"כ היא אסורה להינשא לשוק, **שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי** כדי **שתינשא לשוק**, כיון שחוששים שהיא משקרת מפני שהיא שונאת את היבם, **ולא מתה אחותי כדי שתיכנס לביתה להינשא לבעל אחותה**, ואין האיש נאמן לומר מת אחי כדי שייבם את אשתו, כיון שחוששים שמא הוא נתן בה את עיניו, **ולא מתה אשתו כדי שישא את אחותה**.

גמ' ניתן לי בן במדינת הים וכו': ר' חנניה בעא אמר קומי ר' אילא מן מיהו התנא שסובר שחוששין לדבריה במה שהיא אמרה שמת בעלי ואחר כך מת בני,

מסכת פרק טו [ה"י - דף פא] יבמות

הכא תימר אינה נאמנת וכה תימר נאמנת? הן דתימר נאמנת, כשיצתה מכלל היתר ליבם, והן דתימר אינה נאמנת, כשלא יצתה מכלל היתר ליבם.

ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם את אשתו: אמר ר' יוסי מתניתא אמרה שלא עשו זכרים כנקיבות, דתנינן שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתינשא, ולא מתה אחותי שתיכנס לביתה, ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם את אשתו – מפני שאין לה בנים, אבל אם יש לה בנים נאמן.

הדרן עלך פרק האשה שהלכה

אמרה שלא עשו זכרים כנקיבות, אלא בן חמותה ובן בעלה נאמנים להעיד לאשה, דתנינן שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי בשביל שתינשא, ולא מתה אחותי בשביל שתיכנס לביתה, היינו להינשא לבעל אחותה, ואין האיש נאמן לומר מת אחי בשביל שייבם את אשתו, וא"כ מוכח מכאן שהיבם שהוא 'בן חמותה' אינו נאמן להעיד רק מפני שאין לה בנים, אבל אם יש לה בנים הוא נאמן להעיד לה שאחיו מת, כדי להתירה להינשא לשוק.

הדרן עלך בלי נדר פרק האשה שהלכה

שהלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים), הכא ברישא תימר אינה נאמנת, וכה תימר נאמנת? מתרצת הגמ' הן דתימר בסיפא שהמשנה אמרה שהיא נאמנת, זה מכיון שכשיצתה למדינת הים, היא היתה מכלל היתר ליבם, שהרי לא היו לו בנים, והן דתימר אבל ברישא שהמשנה אמרה שהיא אינה נאמנת, הרי מדובר כשלא יצתה מכלל היתר ליבם, שהרי כשהיא יצאה למדינת הים היה לה כבר בן, ולכך היא לא נאמנת לומר שהיא זקוקה ליבום.

ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם את אשתו: אמר ר' יוסי שמתניתא

פרק טז

הלכה א

מתני' האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים, באו ואמרה לה מת בעליך, לא תינשא ולא תתייבם עד שתדע שמא מעוברת צרתה. היה לה חמות אינה חוששת, יצאת מליאה חוששת, ר' יהושע אמר אינה חוששת.

גמ' לא תינשא ולא תתייבם עד שתדע שמא מעוברת צרתה: רב שאיל לר' חייה רובה ותמתין שלשה ותחלוץ מיד, מה נפשך – אם בן קיימה הוא לא נגעה בה חליצה, אם אינו בן קיימה הרי חליצתה בידה? אמר ליה לא שנו שלשה חדשים אלא אצלה, הא אצל צרתה כמה תמתין – תשעה חדשים, ותחלוץ מיד, מה נפשך

תהיה מותרת, כיון שאם צרתה בהריון בבן קיימה הוא, א"כ לא נגעה (הועיל) בה החליצה, כיון שהיא לא זקוקה לחליצה, ואם העובר שבמעי צרתה אינו בן קיימה, או שצרתה לא בהריון כלל, הרי חליצתה בידה, וא"כ מדוע המשנה אוסרת אותה להינשא? אמר ליה ר' חייה שלא שנו שהאשה ממתינה שלשה חדשים, אלא אצלה אלא רק כלפיה, שתדע האם היא בהריון, אבל כלפי צרתה לא מועיל שהיא תמתין ג' חדשים ותחלוץ, כיון שהיבמה צריכה לדעת מאיזה טעם היא נפטרה מהחליצה (האם מחמת שיש לבעלה ילדים, או מחמת החליצה, כדלעיל), חזר רב ואמר לר' חייה, הא אצל צרתה כמה אתה אומר שהיא תמתין – תשעה חדשים, וא"כ שאל רב את ר' חייה שהיא תחלוץ מיד לאחר ט' חדשים ממזות בעלה, וממה נפשך היא תהיה מותרת להינשא לשוק,

מתני' האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים, ובאו ואמרה לה שמת בעליך, לא תינשא ולא תתייבם – עד שתדע שמא (האם) מעוברת צרתה. ואומרת המשנה שאשה שבעלה מת, והיא היתה בחזקת שאין לבעלה אחים, והיה לה חמות במדינת הים, אינה חוששת שמא חמותה הולידה בן, שאז היא חייבת ביבום, אבל אם חמותה יצאת מכאן כשהיא מליאה (בהריון), א"כ היא חוששת שמא נולד לה בן, ור' יהושע אמר שאינה חוששת, הגמ' תבאר את המשנה.

גמ' לא תינשא ולא תתייבם עד שתדע שמא מעוברת צרתה: שואלת הגמ' רב שאיל לר' חייה רובה (הגדול), מדוע אסור לה להינשא ולהתייבם, ותמתין שלשה חדשים כדרך כל אחת שבעלה מת, ותחלוץ מיד לאחר הג' חדשים, ותותר להינשא לשוק, והרי ממה נפשך היא

שצב מסכת פרק טז [ה"א - דף פב] יבמות

– אם בן קיימא הוא לא נגע בה חליצה, אם אין בן קיימא הוא הרי חליצה בידה? אתא ר' יהודה בשם ר' אלעזר בשם ר' חייא רובא, שלא תהא צריכה כרוז לכהונה. **היה לה חמות אינה חוששת:** חבריא בשם ר' יוחנן טעמון דרבנן **פי' יִשְׁבוּ אֲחִים יְחִידוֹ בודאי ולא בספק.**

יצאת מליאה חוששת: שהוא ספק אחד – ספק זכר ספק נקיבה, ספק מדבר תורה להחמיר.

ר' יהושע אומר אינה חוששת: שהן שני ספיקות – ספק זכר ספק נקיבה, ספק בן קיימא ספק אינו בן קיימא, שתי ספיקות מדברי תורה להקל.

רק אם ידוע **בודאי** שיש לבעלה אחים, ולא במקרה של **ספק**, שאז היא יכולה להינשא לשוק.

יצאת מליאה חוששת: מפני שהוא ספק אחד – ספק זכר ספק נקיבה, והרי כשיש רק ספק אחד, א"כ מדבר תורה צריך להחמיר, והגם שלעיל אמרנו שהתורה אמרה **"פי' יִשְׁבוּ אֲחִים יְחִידוֹ בודאי ולא בספק"** אבל כאן היות והספק נמצא לפנינו, שהרי חמותה יצאה כשהיא בהריון, לכך צריך לחשוש לספק הזה.

ר' יהושע אומר אינה חוששת: מפני שר' יהושע אומר שהן שני ספיקות, ספק זכר ספק נקיבה, ואפי' אם העובר הוא זכר, יש ספק האם הוא בן קיימא ספק אינו בן קיימא, וכיון שיש כאן שתי ספיקות, לכך אפי' בדבר שהוא מדברי תורה, הספק להקל.

כיון שאם הוולד בן קיימא הוא, א"כ לא נגע בה חליצה כיון שהיא לא זקוקה לחליצה, ואם אין בן קיימא הוא, א"כ הרי החליצה בידה, וא"כ מדוע המשנה אוסרת אותה להינשא (וכאן לא שייך לומר שהיבמה צריכה לדעת מאיזה טעם היא נפטרה מהחליצה, כיון שכאן כבר ברור מאיזה טעם היא נפטרה, אלא שהיא לא יודעת)? מתרצת הגמ' שכאשר אתא (בא) ר' יהודה הוא אמר בשם ר' אלעזר בשם ר' חייא רובא, שהטעם הוא כדי שהיא לא תהא צריכה כרוז להתיר אותה לכהונה, אם התברר שנוולד לצרתה בן, וא"כ אין לה דין של חלוצה. היה לה חמות אינה חוששת: חבריא בני הישיבה בשם ר' יוחנן אמרו שטעמון דרבנן שהיא לא צריכה לחשוש שמא נולד לה יבם במדינת הים, כיון שכתוב **פי' יִשְׁבוּ אֲחִים יְחִידוֹ**, מכאן שהאשה אסורה להינשא לשוק,

הלכה ב

מתני' שתי יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי, זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו, לזו עדים ולזו אין עדים, את שיש לה עדים אסורה ואת שאין לה עדים מותרת, לזו בנים ולזו אין בנים, את שיש לה בנים מותרת ואת שאין לה בנים אסורה, נתייבמו – מתו יבמין, אסורות להינשא, ר' לעזר אמר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם.

גמ' לזו עדים ולזו אין עדים וכו': תני שתי יבמות, לזו בנים ועדים ולזו אין כלום, זו ניתרת בבניה וזו ניתרת בעדיה.

ר' לעזר אמר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם: מה טעמא דר' לעזר, משום שאינה חשודה לקלקל עצמה ולקלקל צרתה לאחר זמן, או משום שאינה חשודה

הלכה ב

לשוק. ואם שתיהן נתייבמו ואח"כ מתו היבמין אסורות להינשא, כיון שחזרו החשש שמא יש להן יבם במדינת הים, ור' לעזר אמר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם, הגמ' תבאר את סברת ר"א.

גמ' לזו עדים ולזו אין עדים וכו': תני, שתי יבמות שבאו ממדינת הים, ולזו יש בנים ועדים שבעלה מת ולזו אין כלום, א"כ שתיהן מותרות להינשא לשוק, כיון שזו ניתרת בבניה, וזו ניתרת בעדיה של חברתה.

ר' לעזר אמר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם: שואלת הגמ' מה טעמא דר' לעזר, שכל כל יבמה נאמנת על יבמתה, האם משום שר"א סובר שהאשה אינה חשודה לקלקל עצמה ולקלקל צרתה היינו את יבמתה (שיתכן שהיו צרות זו לזו) לאחר זמן, או משום שאינה חשודה

מתני' שתי יבמות היינו רחל ולאח הנשואות לשני אחים, ובאו ממדינת הים, וזו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי, א"כ זו רחל אסורה להינשא לשוק מפני בעלה של זו שמא הוא חי, וזו לאה אסורה להינשא לשוק מפני בעלה של זו שמא הוא חי, שהרי היבמות אינם נאמנות להעיד זו לזו. ואומרת המשנה שאם יש לזו (לרחל) עדים שראובן בעלה מת, ולזו (לאה) אין עדים ששמעון בעלה מת, א"כ אַת (רחל) שיש לה עדים אסורה להינשא לשוק, כיון שאין עדים ששמעון מת, וְאַת (לאה) שאין לה עדים מותרת להינשא לשוק, כיון שיש עדים שראובן מת. ואם יש לזו (רחל) בנים ולזו (לאה) אין בנים, א"כ אַת (רחל) שיש לה בנים מותרת להינשא לשוק, ואת (לאה) שאין לה בנים אסורה להינשא

מסכת פרק טז [ה"ב - דף פב] יבמות

לקלקל צרתה כל עיקר? נישמענה מן הדא, האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאתה ואמרה מת בעלי תינשא ותיטול כתובה, וצרתה אסורה, וסברין מימר חשודה היא לקלקל את עצמה כדי שתקלקל צרתה, ולית ר' לעזר פליג, הוי לית טעמא משום שאינה חשודה לקלקל צרתה כל עיקר, וחש לומר שמא שילח לה גיטא ממדינת הים? הגע עצמך שהיה כהן, אמר ר' בא בר זימנא חשודה היא לעשות כמה חללים כדי לעשות בני צרתה ממזרין.

לקלקל את צרתה, אבל בשאינה מקלקלת את עצמה ר"א מודה שיבמה אינה מעידה ליבמתה), ומה ששם צרתה אסורה זה מכיון שחש לומר אנחנו חוששים שמא בעלה שילח לה גיטא ממדינת הים, וא"כ אינה מקלקלת את עצמה שהרי היא מותרת להינשא, ומה שהיא אמרה שבעלה מת זה כדי לקלקל את צרתה, חוזרת הגמ' ואומרת הגע עצמך תתבונן בדבריך מה הדין אם אותה אשה נישאה לבעל שהיה כהן, וא"כ מוכח מזה שהיא לא גרושה, אמר ר' בא בר זימנא שגם אם היא תינשא לכהן, זה לא הוכחה שהיא לא גרושה, כיון שחשודה היא לעשות כמה בנים חללים (כיון שהיא לא מתקלקלת) כדי לעשות את בני צרתה ממזרין כשצרתה תינשא לשוק, וא"כ יתכן שרק שם ר"א אמר שהאשה לא נאמנת להעיד לצרתה, כיון שהיא לא מקלקלת את עצמה, אבל במקום שהאשה מקלקלת את עצמה אולי היא נאמנת להעיד לצרתה וליבמה, ובמקום שאין האשה מקלקלת את עצמה אולי היא לא נאמנת להעיד לצרתה וליבמה.

לקלקל צרתה (היינו יבמתה) כל עיקר, ור"א נחלק על המשנה לעיל שאומרת שיבמה אינה מעידה ליבמתה? אומרת הגמ' נישמענה מן הדא ששנינו לעיל האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאתה ואמרה מת בעלי – תינשא ותיטול כתובה, וצרתה אסורה, כיון שצרה לא מעידה לצרתה, וסברין מימר שהטעם הוא משום שהאשה חשודה היא לקלקל את עצמה כשתינשא לשוק כדי שתקלקל את צרתה, ולית ר' לעזר פליג, דהיינו שר"א מודה שאשה חשודה לקלקל את עצמה כדי לקלקל את צרתה, וא"כ מדוע כאן ר"א מאמין ליבמה, אלא הוי לית טעמא אלא מוכח מכאן שר"א מאמין ליבמה משום שאינה חשודה לקלקל את צרתה (היינו יבמתה) כל עיקר, ואומרת הגמ' שאולי נאמר שר"א סובר שאשה לא חשודה לקלקל את עצמה כדי לקלקל את צרתה (ובמקום שאם היא משקרת היא מקלקלת את עצמה, היא נאמנת גם לצרתה, ולכך ר"א אמר כאן שהיבמה מעידה ליבמתה, משום שאין האשה חשודה לקלקל את עצמה כדי

הלכה ג

מתני' אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם – אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו. אין מעידים אלא לאחר שלשה ימים, אפילו ראוהו מגוייד וצלוּב על הצלוב והחיה אוכלת בו – אין מעידין אלא עד שתצא נפשו, ר' יודה בר בבא לא כל האדם ולא כל המקומות ולא כל השעות שוות.

גמ' אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם: רב יהודה אמר החוטם עם הלסתות, ואתיא דמר ר' ירמיה בשם רב [ישעיה ג] הִפְרַת פְּנֵיהֶם עֲנָתָה בָּם, זה החוטם. אמר ר' חיה בר בא מאן דבעי דלא מתחכמא, יהיב איספּלני על נחיריה ולא מתחכם, כהדא ביומי דארסקינס מלכא, הויין צפּוראי מתבעין, והוון יהבין איספּלני על נחיריהון ואינון לא מתחכמין, ובסיפא איתמר עליהון לישן ביש,

הלכה ג

המשנה לומר שמעידים רק כאשר ראו את החוטם עם הלסתות, ואתיא דמר ר' ירמיה בשם רב על הפסוק הִפְרַת פְּנֵיהֶם עֲנָתָה בָּם, והרי היה מספיק שיהיה כתוב 'פְּנֵיהֶם עֲנָתָה בָּם', אלא כשכתוב 'הִפְרַת' זה הולך כלפי החוטם, שעי"ז יש היכר לפנים, וכן אמר ר' חיה בר בא שמאן דבעי מי שרוצה דלא מתחכמא שלא יכירו אותו, יהיב איספּלני יניח תחבושת על נחיריה על חוטמו ולא מתחכם ולא יכירוהו, וזה כהדא כאותו מעשה שהיה ביומי דארסקינס מלכא, שהויין צפּוראי מתבעין שהיו מבני ציפורי שנתבעו להיתפס למלך (על שמרדו בו), ולכך הוון יהבין איספּלני הם הניחו תחבושת על נחיריהון, ואינון לא מתחכמין ושלוחי המלך לא הכירו אותם, ובסיפא ואח"כ איתמר עליהון לישן ביש אמרו עליהם לשון הרע, דהיינו שאמרו לשלוחי המלך שאותן האנשים ההולכים עם תחבושת, הם המורדים,

מתני' אין מעידין על אדם שמת – שזה פלוני, אלא על (אלא רק אם ראו את) פרצוף הפנים עם החוטם, ואף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו (בבגדיו) שזהו אותו פלוני, לא יכולים להעיד על פי זה, הגמ' תבאר מדוע. וכן אין מעידים על המת אלא לאחר שלשה ימים הגמ' תבאר מה הכוונה, ואפילו אם ראוהו כשהוא מגוייד שיש בו פצעי חרב, או אם ראוהו שהוא צלוּב על הצלוב דהיינו שקבעו אותו עם מסמרים על עץ הצליבה עד שימות מהתייבשות (כדרך הרומאים), או שראו שהחיה אוכלת בו, אפי"ה אין מעידין עליו אלא עד שתצא נפשו, ר' יודה בר בבא אומר שלא כל האדם ולא כל המקומות ולא כל השעות שוות, ולכך לפעמים יכולים להעיד על מת גם לאחר ג' ימים ממותו.

גמ' אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם: רב יהודה אמר שכוונת

מסכת פרק טז [ה"ג - דף פב] יבמות

ואיתצידון כולהון מן בידא.

כתיב [דברי הימים ב יג] וַיָּכּוּ בָהֶם אֲבִיָּה וְעַמּוֹ מִכָּה רַבָּה, אמר ר' אבא בר כהנא שהעביר הכרת פניהם של ישראל, הדא הוא דכתיב הִפְרַת פְּנֵיהֶם עֲנָתָה בָּם – זה החוטם, ותני כן אין מעידין אלא על פריצוף פנים עם החוטם, ר' אמי אמר שהושיב עליהם משמרות שלשה ימים עד שנתקלקל צורתן, הדא הוא דכתיב [ירמיה טו] עֲצֻמוֹ לִי אֶלְמִנְתּוֹ מִחֹל יָמִים. כתיב [דברי הימים ב יג] וְלֹא עָצַר כַּח יְרֵבְעָם עוֹד בִּימֵי אֲבִיָּהוּ, וַיִּגְפְּחוּ ה' וַיָּמָת, אמר ר' שמואל את סבור שהוא ירבעם, אינה אלא אביה, ולמה ניגף? ר' יוחנן אמר על שחישד את ירבעם ברבים, הדא הוא דכתיב וְאַתֶּם הֶמוֹן רַב וְעַמְכֶּם עֲגָלִי זָהָב אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְרֵבְעָם לֵאלֹהִים, ריש לקיש אמר על שביזה את אחיה השילוני, הדא הוא דכתיב וַיִּקְבְּצוּ עָלָיו אֲנָשִׁים

וזה מה שכתוב עֲצֻמוֹ לִי אֶלְמִנְתּוֹ (התחזקו והתרבו האלמנות) מִחֹל יָמִים. כתיב וְלֹא עָצַר כַּח יְרֵבְעָם עוֹד בִּימֵי אֲבִיָּהוּ, וַיִּגְפְּחוּ ה' וַיָּמָת, אמר ר' שמואל, את סבור מי שקורא את הפסוק ללא מחשבה, הוא חושב שהוא ירבעם שה' ניגף והמית את ירבעם, אבל ואינה אלא אביה, שהרי ירבעם מת שנתיים לאחר אביה, ולמה אָבִיָּה נִיגַף? ר' יוחנן אמר על שחישד חירף (מלשון חסד הוא – חרפה הוא) את חיילי ירבעם – ברבים, הדא הוא דכתיב וזה כמו שכתוב שם בפסוק שאביה אמר וְאַתֶּם הֶמוֹן רַב (שאומנם אתם הרבה חיילים, אבל אני אנצח אתכם, כיון שעזבתם את ה') וְעַמְכֶּם עֲגָלִי זָהָב אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְרֵבְעָם לֵאלֹהִים, והרי לא כולם עבדו את העגלים, וא"כ יוצא שאביה ביזה סתם הרבה מבני ישראל, וריש לקיש אמר על שביזה את אחיה השילוני, הדא הוא דכתיב וזה כמו שכתוב שאביה אמר לחיילי ירבעם, שירבעם מרד במלכות בית דוד, וַיִּקְבְּצוּ עָלָיו אֲנָשִׁים

ואיתצידון כולהון ואז תפסו את כולם מן בידא הגם שהם כיזבו (בידא – כיזב) בחבישת התחבובות.

כתיב במלחמת אביה מלך יהודה עם ישראל, "וַיָּכּוּ בָהֶם אֲבִיָּה וְעַמּוֹ מִכָּה רַבָּה, וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים מִיִּשְׂרָאֵל חֲמִשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בַּחוּר", והרי היה מספיק שיהיה כתוב וַיָּכּוּ בָהֶם אֲבִיָּה וְעַמּוֹ חֲמִשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בַּחוּר, וא"כ מדוע כתוב 'מכה רבה'? אמר ר' אבא בר כהנא שאָבִיָּה העביר את הכרת פניהם של חיילי מלכות ישראל שנהרגו במלחמה (דהיינו שחתכו להם את החוטם), כדי שנשותיהם לא יוכלו להינשא, וא"כ יש כאן עוד מכה גדולה מאוד, שיש בחמש מאות אלף עגונות, וזה כהדא הוא דכתיב וזה כמו שכתוב הִפְרַת פְּנֵיהֶם עֲנָתָה בָּם שזה החוטם, ותני כן אין מעידין אלא על פריצוף פנים עם החוטם, ר' אמי אמר שהושיב עליהם משמרות שלשה ימים, שלא יוכלו לבוא לזהות אותם ולהתיר את נשותיהם, עד שנתקלקל צורתן, הדא הוא דכתיב

מסכת פרק טז [ה"ג - דף פג] **בבמות** שצז

רְקִים בְּנֵי בְלִיעֵל, עַל דְּצוּחַ לֹאחִיהָ הַשִּׁילוֹנִי – בְּלִיעֵל, וּרְבִנִין אֹמְרִין עַל יְדֵי שְׂבֹאת ע"ז לִידוֹ וְלֹא בִיעֶרָה, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב וַיִּרְדֹּף אָבִיהָ אַחֲרֵי יָרֵבְעָם וַיִּלְכְּדֵם מִמֶּנּוּ עָרִים אֶת בֵּית אֵל וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ, וְכַתִּיב [מַלְכִּים א יב] וַיִּשָּׂם אֶת הָאֶחָד בְּבֵית אֵל וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן.

אף עַל פִּי שִׁישׁ בְּגוּפוֹ וּבִכְלָיו: וְלֹא כֵן תַּנִּי, מִנֵּין לְשׁוֹר אַחִיד שְׂמַעְהָ שְׂאֵתָהּ מִחֲזִירוֹ בְּסִימָנִין, בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בִּכְלָיו, שְׂנֵאמַר עַד דְּרִשׁ אָחִיד אֵת? שְׂנֵיִיא הִיא שְׂהַסִּימָנִין דְּרַכֵּן לְהַשְׁתַּנּוּת.

אין מַעֲדִידִים אֵלָא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים: כִּינִי מִתְנִיתָא אִין מַעֲדִידִין אֵלָא עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. ר' אבא בריה דר' פפי ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי, כָּל תְּלַתָּא יוֹמִין נִפְשָׁא טִיִּיסָא עַל גּוֹפָה – סְבֵרָה דְּהִיא חֹזֶרָה לְגוּוּהָ, כִּיּוֹן דְּהִיא חֲמִית דְּאִישְׁתַּנִּי זִיּוּהוּן

הַאֲבֵדָה, וְא"כ מְדוּעַ לֹא יִכּוּלִים לִזְהוּת אֶת הַמֵּת עַל פִּי סִימָנִים? מִתְרַצָּת הַגַּמ' שְׂנֵיִיא הִיא שְׂכָאן זֶה שׁוֹנָה, כִּיּוֹן שְׂהַסִּימָנִין שְׂבִּגּוּפוֹ שֶׁל הָאָדָם דְּרַכֵּן לְהַשְׁתַּנּוּת לְאַחַר מוֹתוֹ, וְלִכְךָ לֹא יִכּוּלִים לְהַעֲדִיד עַל סִימָנֵי גּוּפוֹ, וְלַעֲנִין בְּגִדֵּיו יִתְכֵּן שְׂהוּא הַחֲלִיף אֶת בְּגָדֵיו עִם אָדָם אַחֵר (וְאַצֵּל הַשּׁוֹר יִכּוּלִים לְהַעֲדִיד רַק בְּסִימָנֵי הָאוֹכֵף, כִּיּוֹן שְׂלֹא מִשְׁאִילִים אֶת הָאוֹכֵף).

אין מַעֲדִידִים אֵלָא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים: אֹמְרֵת הַגַּמ' כִּינִי מִתְנִיתָא שְׂכוּנַת הַמִּשְׁנָה לֹמֵר שְׂאִין מַעֲדִידִין עַל הַמֵּת, אֵלָא עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים מִמוֹתוֹ. ר' אבא בריה דר' פפי אֹמַר בְּשֵׁם ר' יְהוֹשֻׁעַ דְּסִיכְנִין בְּשֵׁם ר' לוי, שְׂכָל תְּלַתָּא יוֹמִין שְׁלֹשָׁה הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים נִפְשָׁא טִיִּיסָא עַל גּוֹפָה הַנֶּפֶשׁ מִרְחַפֶּת עַל הַגּוֹף, כִּיּוֹן שְׂהִיא סְבֵרָה חוֹשֶׁבֶת דְּהִיא חֹזֶרָה לְגוּוּהָ שְׂהִיא תַּחֲזוֹר לְגוֹף, אֲבָל לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים כִּיּוֹן דְּהִיא חֲמִית שְׂהַנֶּפֶשׁ רוּאָה דְּאִישְׁתַּנִּי זִיּוּהוּן

רְקִים בְּנֵי בְלִיעֵל, וְהִיּוֹת וְאִחִיהָ הַשִּׁילוֹנִי אֹמַר לִירְבֵּעָם בֵּן נִבְט לְמִרְדּוֹד בְּמַלְכוּת דּוּד, א"כ יוֹצֵא שְׂאֵבִיהָ קֵרָא לֹאחִיהָ הַשִּׁילוֹנִי 'בְּלִיעֵל', וְלִכְךָ אֲבִיהָ מֵת עַל דְּצוּחַ (שְׂקָרָא) לֹאחִיהָ הַשִּׁילוֹנִי 'בְּלִיעֵל', וּרְבִנִין אֹמְרִין עַל יְדֵי שְׂבֹאת ע"ז לִידוֹ שֶׁל אֲבִיהָ וְלֹא בִיעֶרָה, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב וְזֶה כְּמוֹ שְׂכָתוּב שֶׁם וַיִּרְדֹּף אָבִיהָ אַחֲרֵי יָרֵבְעָם וַיִּלְכְּדֵם מִמֶּנּוּ עָרִים אֶת בֵּית אֵל וְאֶת בְּנוֹתֶיהָ, וְכַתִּיב וַיִּשָּׂם אֶת הָאֶחָד בְּבֵית אֵל וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן, וְהִיּוֹת וְאֲבִיהָ כִּבֵּשׁ אֶת בֵּית אֵל, הוּא הִיָּה צָרִיךְ לְהַשְׁמִיד אֶת עַגֵּל הַזֹּהֵב שְׂהִיָּה שֵׁם, וְלִכְךָ אֲבִיהָ נִעְנֵשׁ.

אף עַל פִּי שִׁישׁ בְּגוּפוֹ וּבִכְלָיו: שׁוֹאֵלָת הַגַּמ' מְדוּעַ לֹא יִכּוּלִים לִזְהוּת אֶת הַמֵּת עַל פִּי הַסִּימָנִים, וְכִי לֹא כֵן תַּנִּי, מִנֵּין לְשׁוֹר אַחִיד שְׂטַעְהָ שְׂאֵתָהּ מִחֲזִירוֹ בְּסִימָנִין, בֵּין בְּסִימָנֵי גּוּפוֹ וּבֵין בְּסִימָנֵי כְלָיו, שְׂנֵאמַר וְהָיָה עִמָּךְ עַד דְּרִשׁ אָחִיד אֵת, דְּהִיִּינוּ דְּרִשְׁהוּ שְׂאִינוּ רְמָאִי, עַל יְדֵי שְׂיֵאמַר אֶת סִימָנֵי

ראפוי, היא שבקא ליה ואזלא ליה, ומן תלתא יומין ולהלן הכרם נבקעת על פניו, ואומרת לו הילך מה שגזלתה וחמסתה ונתת בי, ר' חגיי בשם ר' יאשיה מיייתי לה מהדא קרא [מלאכי ב] וְזִרְיָתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנֵיכֶם, ואפילו פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם, באותה השעה [אויב יד] אֶךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוּ עָלָיו תְּאָכְלָה.

אפילו ראוהו מגוייד: אני אומר בחרב מלובנת נכוה וחיה. וצלוה על הצלוב: אומר אני מטרונא עברה עליו ופדאתו. והחיה אוכלת בו: אני אומר נתרחמו עליו מן השמים. תני, נפל לבור אריות אין מעידין עליו, אומר אני נעשה לו ניסים כדניאל. נפל לכבשן האש אין מעידין עליו, אומר אני נעשה לו ניסים כחנניה מישאל ועזריה. נפל לבור מלא נחשים ועקרבים מעידין עליו, ר' יהודה בן בבא אומר, אומר אני חָפֵר היתה. נפל ליורה בין של מים ובין של שמן אין מעידין עליו,

ופדאתו. והחיה אוכלת בו: כיון שאני אומר שמא נתרחמו עליו מן השמים, שהחיה לא אכלה אותו במקום שימית אותו, וכך הוא ניצל. תני, אם אחד נפל לבור אריות, אין מעידין עליו שמת, כיון שאומר אני שמא נעשה לו ניסים כדניאל, שהאריות לא אכלוהו, וכן אם אחד נפל לכבשן האש אין מעידין עליו שמת, כיון שאומר אני שמא נעשה לו ניסים כחנניה מישאל ועזריה שזרקו אותם לכבשן האש וניצלו, דהיינו שיתכן שהוא הצליח לברוח, אבל אם אחד נפל לבור מלא נחשים ועקרבים – מעידין עליו שמת, כיון שודאי שהם כבר הכישו אותו, ור' יהודה בן בבא אומר שלא מעידים עליו שמת, כיון שאומר אני שמא חָפֵר היה שם, דהיינו שעבר אחד שהוא יודע לאסוף את הנחשים והעקרבים למקום אחד (וחָפֵר חָפֵר) ולכך הם לא הוֹיָקוּהוּ. ואם אחד נפל ליורה העומדת על האש, בין של מים ובין של שמן – אין מעידין עליו שמת, כיון שיתכן שנשפך מהמים או השמן

ראפוי שהשתנה מראה הפנים, א"כ היא מבינה שהיא לא תחזור לגוף, ולכך שבקא ליה ואזלא ליה היא עוזבת את הגופה ולא ממשיכה לרחף על גופו. ומן תלתא יומין ולהלן ולאחר שלשה ימים מהמות, הכרם נבקעת על פניו, וכאילו שהיא אומרת לו הילך קח לך מה שגזלתה וחמסתה כדי לקנות אוכל, ונתת בי, ר' חגיי בשם ר' יאשיה מיייתי לה מביא לזה רמז מהדא קרא, שכתוב וְזִרְיָתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנֵיכֶם, ואפילו את הפָּרֵשׁ של האכילה בחֲגִיכֶם (אם הוא לא אכל לשם שמים), ובאותה השעה אֶךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוּ עָלָיו תְּאָכְלָה, על שבזבז את זמנו באכילה ושתיה, ולא התעסק בצורכי נפשו.

אפילו ראוהו מגוייד: מבארת הגמ' מדוע לא יכולים להעיד עליו שמת, כיון שאני אומר שמא בחרב מלובנת אח"כ נכוה דהיינו שצברו לו את החתכים, וחיה ועי"ז הוא התרפה. וצלוה על הצלוב: כיון שאומר אני שמא מטרונא (אשה חשובה) עברה עליו

מסכת פרק טז [ה"ד - דף פג] יבמות שצט

ר' אבא אמר של שמן מעידין עליו, של מים, אין מעידין עליו.
ר' יודה בן בבא אומר וכו': ר' זעירא ר' חננאל בשם רב, אין הלכה כר' יהודה בן בבא, מיליהון דרבנין פליגין, דמר ר' ירמיה מעשה באחד שנפל לירדן ועלה לאחר שבעה עשר יום והכירוהו – שצפדתו הצינה, והשיאו את אשתו.

הלכה ד

מתני' נפל במים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף הרי אשתו אסורה, אמר ר' מאיר מעשה באדם אחד שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים, אמר ר' יוסי מעשה בסומא שירד למבול במערה וירד מושכו אחריו ושהו כדי שתצא נפשם והשיאו את נשותיהן, ושוב מעשה בעסיה, באחד ששילשלוהו לים ולא עלה בידן אלא רגלו, אמרו חכמים מן הארכובה ולמעלן תינשא, מן

סוף דהיינו שרואים את כל גדות המים, ובין שאין להם סוף, כגון ים או נחל, הרי אשתו אסורה, ואמר ר' מאיר שאני יוכיח לך שגם במים שיש להם סוף יתכן שהוא ינצל, שהרי מעשה באדם אחד שנפל לבור הגדול, ועלה לאחר שלשה ימים, וזה מכין שנעשה לו נס, שהוא נתלה באיזה דבר, וכך הוא הוציא את ראשו מהמים, אבל אמר ר' יוסי שמעשה היה בסומא שירד למבול במערה וירד מושכו (המלווה שלו) אחריו, והם נפלו לתוך המים, והעדים שהו כדי שתצא נפשם והם לא יצאו מהמים, והשיאו את נשותיהן, וא"כ מוכח מכאן שהנופל למים שיש להם סוף יכולים להעיד עליו שמת, ושוב מעשה בעסיה, באחד ששילשלוהו לים ע"י שקשרו לו חבל, וכאשר העלו אותו, לא עלה בידן אלא רגלו, ואמרו חכמים שאם רגלו נחתכה מן הארכובה (הברך) ולמעלן שזה עושה את האדם לטריפה, א"כ אשתו תינשא, אבל אם רגלו נחתכה מן

וכיבו את האש (והמים או השמן לא היו עדיין חמים כדי להורגו), אבל ר' אבא אמר שאם הוא נפל ליורה של שמן מעידין עליו שמת, כיון שגם אם נשפך מהשמן על האש, זה הבעיר את האש, אבל אם הוא נפל ליורה של מים, בזה אין מעידין עליו שמת.

ר' יודה בן בבא אומר וכו': אומרת הגמ' ר' זעירא אמר בשם ר' חננאל בשם רב, שאין הלכה כר' יהודה בן בבא, אלא יכולים להעיד רק עד לאחר ג' ימים ממות המת, אבל מיליהון דרבנין פליגין דברי החכמים נחלקים על רב, דאמר ר' ירמיה שמעשה באחד שנפל לירדן וטבע שם, וגופתו עלה מהמים לאחר שבעה עשר יום והכירוהו, מפני שצפדתו שגופתו התכווצה מחמת הצינה, ולכך הוא לא השתנה, והשיאו את אשתו.

הלכה ד

מתני' נפל במים – בין שיש להם

מסכת פרק טז [ה"ד - דף פג] יבמות

ת

הארכובה ולמטה לא תינשא.

גמ' נפל במים וכו': תני נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף אשתו אסורה דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים מים שאין להם סוף אשתו אסורה, שיש להם סוף אשתו מותרת, אמר ר' מאיר מעשה שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים, אמרו לו אין מזכירין מעשה ניסים. אמר רבי מעשה בשנים שירדו לכמור מכמורת לירדן, לעיתותי ערב ראה אחד מחילה של דגים ונכנס לתוכה, וביקש לצאת – לא היה מוצא פיתחה של מערה, ובא חבירו ועמד על פיתחה של מערה ושהא כדי שתצא נפשו, ובא והגיד בתוך ביתו, ובשחרית זרחה החמה והכיר פתחה של מערה ויצא, ובא ומצא הספר קשור בתוך ביתו. אמר ר' עקיבא מעשה שעשיתי מפרש בים הגדול וראיתי ספינה אחת ששקעה בים, והייתי מצטער על תלמיד חכם אחד שהיה בתוכה, וכשבאתי למגיזה של קפודקיא והתחיל מקדמיני ושואל לי שאלות, נומתי לו בני! היאך פלמטה? נומה לי, רבי! טרפני גל

הירדן). ונכנס לתוכה, וכשהוא ביקש לצאת – לא היה מוצא פיתחה של מערה (כיון שכבר ירד החשיכה), ובא חבירו ועמד על פיתחה של מערה, ושהא כדי שתצא נפשו, ובא והגיד בתוך ביתו שחבירו מת, ובשחרית כשזרחה החמה ואותו אחד הכיר את הפתחה של מערה, ויצא ובא לביתו ומצא הספר קשור היינו המון עם שהתאסף להספידו, בתוך ביתו, וא"כ מכאן רואים שלא יכולים להעיד על הנפל למים שאין להם סוף. אמר ר' עקיבא מעשה שעשיתי מפרש (שהפלגתי באוניה) בים הגדול, וראיתי ספינה אחת ששקעה בים, והייתי מצטער על תלמיד חכם אחד שהיה בתוכה, וכשבאתי למגיזה (לפרבר) של קפודקיא, ואותו ת"ח התחיל מקדמיני ושואל לי שאלות, נומתי לו שאלתי אותו בני! היאך פלמטה מהספינה שטבעה? נומה לי (אמר לי) רבי! טרפני גל והביא אותי

הארכובה ולמטה, שזה לא עושה את האדם לטריפה, א"כ לא תינשא אשתו, כיון שיכול להיות שהוא הצליח לשחות ולעלות במקום אחר.

גמ' נפל במים וכו': תני, נפל למים – בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף, אשתו אסורה דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים שאם הוא נפל למים שאין להם סוף – אשתו אסורה, אבל אם הוא נפל למים שיש להם סוף – אשתו מותרת, אבל אמר ר' מאיר שמעשה באחד שנפל לבור הגדול (שזה מים שיש להם סוף) ועלה לאחר שלשה ימים, וא"כ מוכח שגם במים שיש להם סוף יתכן שהוא ניצל, אמרו לו שאין מזכירין מעשה ניסים. אמר רבי מעשה בשנים שירדו לכמור מכמורת לקשור רשתות כדי לתפוס דגים בירדן, ולעיתותי ערב ראה אחד מהם מחילה (חפירה) של דגים (שהדגים חפרו בגדות

מסכת פרק טז [ה"ה - דף פג] יבמות תא

לחבירו, וחבירו לחבירו, עד שהקיאני ליבשה, באותה שעה אמרתי גדולים דברי חכמים שאמרו מים שאין להם סוף אשתו אסורה, מים שיש להם סוף אשתו מותרת, אמר ר' אבהו אם הים גליני והביט לארבע רוחותיו וראה שאין שם ברייה משיאין את אשתו.

ושוב מעשה באסיא באחד ששלשלהו לים ולא עלת בידם אלא רגלו: תני רצו לחתוך ספוגים, ובאו ומצאו אותו שולחני בעכו.

מן הארכובה ולמעלן תינשא: ר' חגי בעא קומי ר' יוסי, לא מסתברא נותנין לו שהות כדי טריפה? אמר ליה אף אנא סבור כן.

הלכה ה

מתני' אפילו שמע מן הנשים אומרים מת איש פלוני דייס, ר' יודה אמר אפילו שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכים לספור ולקבור

בעכו, וא"כ מוכח מכאן שאם נחתכה רגלו מהארכובה ולמטה לא יכולים להעיד עליו שהוא מת.

מן הארכובה ולמעלן תינשא: ר' חגי בעא קומי אמר לפני ר' יוסי, וכי לא מסתברא לומר שנותנין לו שהות של י"ב חודש, שזה כדי חיים של טריפה, וא"כ גם אם נחתך לו הרגל מן הארכובה ולמעלה, יתכן שהוא עלה מהים והוא עדיין בחיים, אמר ליה שאתה צודק, ואף אנא סבור כן.

הלכה ה

מתני' אפילו שמע מן הנשים שהן אומרים מת איש פלוני, דייס לדיינים בזה, ומתירים אותה להינשא, ור' יודה אמר שאפילו אם שמע מן התינוקות שאומרים הרי אנו הולכים לספור ולקבור

לחבירו, וחבירו לחבירו, עד שהים הקיאני ליבשה, באותה שעה אמרתי – גדולים דברי חכמים שאמרו מים שאין להם סוף אשתו אסורה, ורק מים שיש להם סוף אשתו מותרת, אמר ר' אבהו אם הים היה גליני רגוע (ללא גלים), והעיד הביט לארבע רוחותיו וראה שאין שם ברייה שעלתה מהים, ושהא כדי שתצא נשמתו, משיאין את אשתו, כיון שזה כמים שיש להם סוף.

ושוב מעשה באסיא באחד ששלשלהו לים ולא עלת בידם אלא רגלו: תני שהיו אנשים שרצו לחתוך ספוגים אלמוגים מקרקעית הים, ורגלו של אותו אחד מהם נחתכה (מן הארכובה ולמטה) בשעה שחתך מהאלמוגים, והעלו את רגלו, והוא הצליח לשחות ולצאת מהים, ואחרי זמן הם באו ומצאו אותו שולחני (חלפן כספים)

את איש פלוני, בין מתכוין בין שאינו מתכוין, ר' יודה בן בבא אומר בישראל עד שיהא מתכוין, ובגוי אם מתכוין אין עדותו עדות.

גמ' אפילו שמע מן הנשים וכו': תני, שמע קול המקוננת מיבבתו בין המתים, אין עדות גדול מזו. מקמנטריסי המלך מת פלוני נהרג פלוני אין משיאין את אשתו, מבית דין של ישראל מת פלוני נהרג פלוני משיאין את אשתו. אבד פלוני, נתרז פלוני, אינו בעולם, אין מעידים עליו; אבד פלוני, אנה אומר רבך מן עלמא. נתרז פלוני, אנה אומר נתרז פלוני מאכל פלוני. אינו בעולם, טיפח רוחיה עליה. שקעה ספינתו בים, אתיא כהא דאמר רבא בר זבדא בשם רב, מעשה באבא סימי ששקעה ספינתו בים, והוא לא היה בתוכה, והכא כן.

ומשפט, או כדי להפחיד את האחרים שלא יחטאו, אבל אם שמעו מבית דין של ישראל שמת פלוני או שנהרג פלוני – משיאין את אשתו, ואומרת הברייתא שאם אמרו אבד פלוני, או שאמרו שנתרז פלוני, או שאמרו שפלוני אינו בעולם – אין מעידים עליו שמת, כיון שכאשר אמרו שאבד פלוני, אנה אומר שכוונת המספר לומר שרבך שכספו (שזה מגדל את האדם) של אותו אחד אבד מן עלמא, דהיינו שהוא העני, וכשאמרו נתרז פלוני, אנה אומר שכוונת המספר לומר שנתרז פלוני, היינו שהוא מצטער הרבה בחולי מעיים, מפני שאכל מאכל פלוני, וכשאמרו שפלוני אינו בעולם, כוונת המספר לומר שטיפח (התקלקל) רוחיה עליה נשתבשה דעתו עליו. ואומרת הגמ' שאם העידו על אחד ששקעה ספינתו בים אין משיאין את אשתו על פי זה, ואתיא וזה כהא דאמר רבא בר זבדא בשם רב, שמעשה באבא סימי שהעידו ששקעה ספינתו בים, ואח"כ התברר שהוא לא היה בתוכה, וא"כ גם הכא כן.

את איש פלוני, משיאין את אשתו. ואומרת המשנה שהעדות מתקבלת בין אם העיד מתכוין להעיד ובין שאינו מתכוין להעיד (אלא הוא מספר את המעשה לפי תומו), ור' יודה בן בבא אומר שבישראל (הכשר להעיד) העדות אינו מתקבלת אלא עד שיהא מתכוין להעיד, שהיות והוא כשר להעיד, א"כ מדוע שלא נחקור את העדות, ונדע שאין בעדות הזו שום פגם, ובגוי אם מתכוין להעיד אין עדותו עדות, אלא הגוי נאמן רק כשהוא מסיח לפי תומו.

גמ' אפילו שמע מן הנשים וכו': תני, שמע קול המקוננת מיבבתו בין המתים, דהיינו בימיהם המקוננות כשהיו מספידים איזה מת, הן היו מזכירות את המתים שמתו באותו הזמן, ואם המקוננת הזכירה את אותו אחד, א"כ אין לך עדות גדול מזו, ומשיאין את אשתו. אבל אם אחד שמע מקמנטריסי המלך הממונים להוצאה להורג, שמת פלוני או שנהרג פלוני – אין משיאין את אשתו, כיון שיתכן שהם משקרים כדי להתפאר שהם עושים חוק

מסכת פרק טז [ה"ה - דף פד] יבמות תג

ובגוי אם מתכוין אין עדותו עדות: איזו היא מתכוין? ר' יוחנן אומר כל שמזכירין לו אשה, ר' שמעון בן לקיש אומר כל ששואלין אותו והוא משיב, אומר ר' חגי לר' יהושע בן לוי, זכור רבי, בשלשים וכמה זקנים שהיו מתריסין כנגד ר' הושעיה ברבי – למעבד כהדה דר' שמעון בר לקיש, והוא לא מקבל עליו.

רב יהודה בשם רב אין הלכה כר' יהודה בן בבא בישראל, ומילהון דרבנן אמרין כן, דמר ר' שמואל ר' אבהו ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא אין בודקין עידי מיתה בדרישה וחקירה. מעשה באחד שבא להעיד לפני ר' טרפון על האשה שתנשא, אמר לו בני היאך אתה מעיד על האשה שתנשא, אמר לו רבי, עמנו היה בשיירה, וירד הגי' עלינו, ונתלה ביחור של זית ופשחו ורדף הגי' וחזר, נומתי לו בני משבחך אני בארי, נומה לי יפה כיוונת לשמי, אני נקרא בעירי יוחנן בן יונתן – ארי מכפר שיחלה, לאחר הימים חלה ומת, אמרתי לו בני! אמרת יונתן

דרבנן אמרין כן, שאין הלכה כר' יהודה בן בבא, דאמר ר' שמואל שר' אבהו אומר בשם ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא שאין בודקין את עידי המיתה בדרישה וחקירה. ואומרת הגמ' ששנינו בבביתא מעשה באחד שבא להעיד לפני ר' טרפון על האשה שתנשא, אמר לו בני היאך אתה מעיד על האשה שתנשא, אמר לו לר' טרפון, רבי, עמנו היה אותו האיש בשיירה, וירד הגי' עלינו להילחם בנו, ואותו אחד נתלה ביחור בענף של זית ופשחו וקצצו, ורדף אחרי הגי' להכות אותם עם הענף, והבריח אותם, וחזר אלינו, ונומתי (ואמרתי) לו, בני משבחך אני בארי שאתה אמיץ כאריה, נומה (אמר) לי יפה כיוונת לשמי, שהרי אני נקרא בעירי יוחנן בן יונתן – ארי מכפר שיחלה, וכך נודע לי שמו, ולאחר הימים חלה ומת, אמרתי לו (ואז ר' טרפון אמר לו), בני! האם אמרת שקראו לו יונתן

ובגוי אם מתכוין אין עדותו עדות: אומרת הגמ' איזו היא מתכוין, ר' יוחנן אומר כל שמזכירין לו לגוי שם של אשה, ואז הוא אומר שבעלה מת, וא"כ חוששים שמא הוא התכוין להתיר את האשה להינשא לשוק, ור' שמעון בן לקיש אומר כל ששואלין אותו האם הוא יודע היכן פלוני, והוא משיב שהוא מת, וא"כ חוששים שמא הגוי התכוין להתיר את אשתו להינשא לשוק, אומר ר' חגי לר' יהושע בן לוי, האם זכור רבי, בשלשים וכמה זקנים שהיו מתריסין (דיברו בחזקה) כנגד ר' הושעיה ברבי, למעבד לעשות כהדה דר' שמעון בר לקיש שאמר שאם שאלו את הגוי היכן פלוני והוא אמר שההוא מת, שהוא לא נאמן, אבל והוא ר' הושעיה ברבי, לא מקבל עליו להורות כרשב"ל.

רב יהודה בשם רב אמר שאין הלכה כר' יהודה בן בבא בישראל, אלא אפי' בישראל לא חוקרים אותו, וכן מילהון

בן יוחנן – אריה מכפר שיחלה? אמר לי לא כך אמרתי, אלא יוחנן בן יונתן – אריה מכפר שיחלה, אמרתי לו והלא כך אמרת יונתן בן יוחנן – ארי מכפר שיחלה, אמר לי לא כך אמרתי, אלא יוחנן בן יונתן – אריה מכפר שיחלה, ובדק ר' טרפון את עדותו והשיאו את אשתו, או נימר משום מה בכך, אשכח תני אין בודקין עידי מיתה בדרישה וחקירה, ודלא כר' טרפון, דר' טרפון אומר בודקין עידי מיתה בדרישה וחקירה.

הלכה ו

מתני' מעידין לאור הנר ולאור הלבנה. ומשיאין על בת קול, מעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן איש פלוני ממקום פלוני מת, הלכו ולא מצאו שם אדם, והשיאו את אשתו. שוב מעשה בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן פלוני נשכני נחש והרי אני מת, הלכו ולא הכירוהו, והשיאו את אשתו.

בודקין עידי מיתה בדרישה וחקירה, וזה דלא כר' טרפון, דר' טרפון אומר שבודקין עידי מיתה בדרישה וחקירה.

הלכה ו

מתני' מעידין על המת שזהו פלוני, הגם שראו אותו רק לאור הנר ולאור הלבנה, וכן משיאין על פי בת קול דהיינו ששמעו אחד שצועק, ולא ראו את הצועק, ומעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן איש פלוני ממקום פלוני מת, והלכו ולא מצאו שם אדם, והשיאו את אשתו. ושוב מעשה בצלמון (שם מקום), באחד שאמר אני איש פלוני בן פלוני נשכני נחש, והרי אני מת, והלכו ולא הכירוהו מפני שפניו התעוותו מחמת ארס הנחש, והשיאו את אשתו.

בן יוחנן – אריה מכפר שיחלה? אמר לי לא כך אמרתי, אלא אני אמרתי שקראו לו יוחנן בן יונתן – אריה מכפר שיחלה, ואז ר' טרפון חזר ואמר לו אמרתי לו והלא כך אמרת שקראו לו יונתן בן יוחנן – ארי מכפר שיחלה, אמר לי לא כך אמרתי, אלא אני אמרתי שקראו לו יוחנן בן יונתן – אריה מכפר שיחלה, ובדק ר' טרפון את עדותו כמה פעמים, והשיאו את אשתו של יוחנן בן יונתן, וא"כ מוכח מכאן שר' טרפון סובר שבודקין את עידי מיתה בדרישה וחקירה, חוזרת הגמ' ואומרת שאין מכאן הוכחה, כיון שאנו נימר אולי נאמר שרק כאן ר' טרפון חקר אותו שוב ושוב, משום מה בכך כיון שיש רגילות לטעות בשמו של האדם, האם הוא קריי יוחנן בן יונתן או יונתן בן יוחנן, אבל חוזרת הגמ' ואומרת שאשכח תני שאין

מסכת פרק טז [ה"ו - דף פד] יבמות תה

גמ' מעשה באחד שעמד על ראש ההר וכו': אמר ר' חנינא לימדני ר' יונתן והן שראו בוכיה של אדם, ר' אחא בר' חנינא בשם ר' חנינא הדא דתימר בשדה, אבל בעיר אפילו לא ראו בוכיא של אדם, והא תנינן מי שהיה מושלך בבור, ואמר כל מי ששומע את קולי יכתוב גט לאשתו, הרי אלו יכתבו ויתנו, ואמר ר' יונתן והוא שראו בוכיא של אדם? אמר ר' אבון המזיקין מצויין בבורות כדרך שהן מצויין בשדות.

שוב מעשה בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן פלוני וכו': תמן תנינן, המסית זה הדיוט, והניסית זה ההדיוט, הא חכם לא? מכיון שהוא ניסית אין זה חכם, מכיון שהוא מסית אין זה חכם, כיצד עושין לו להערים עליו, מכמינים עליו שני עדים בבית הפנימית, ומושיבין אותו בבית החיצון, ומדליקין נר על גביו כדי שיהו

מצויין בשדות, ולכך צריך לחשוש לשיד, אבל אם הקריאה נעשתה במקום גלוי בעיר, אין חשש לשדים.

שוב מעשה בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן פלוני וכו': שואלת הגמ' הרי תמן במסכת סנהדרין תנינן, המסית זה הדיוט, והניסית זה ההדיוט, דרך אגב הגמ' שואלת שמשמע מהמשנה הא אם חכם הסית או ניסת, לא נענשים בסקילה, ומדוע? מתרצת הגמ' שכוונת המשנה לבזות את המסית והניסת, שמכיון שהוא ניסית אין זה חכם, ומכיון שהוא מסית אין זה חכם, וממשיכה המשנה ואומרת שאומנם לענין כל חייבי מיתה, לא נהרגים אא"כ מתרים בו אל תעשה את המעשה הזה כיון שיש איסור לעשותו, ואם תעשה תענש, אבל לענין מסית, שכתוב בו "ולא תחמל ולא תכסה עֲלָיו", לכך מערימים עליו כדי להורגו, ואומרת המשנה כיצד עושין לו להערים עליו, מכמינים (מחביאים) עליו שני עדים בבית הפנימית, ומושיבין אותו בבית החיצון, ומדליקין

גמ' מעשה באחד שעמד על ראש ההר וכו': אמר ר' חנינא שלימדני ר' יונתן שמאמינים לבת קול, דוקא והן שראו שהיה לאותו אחד בוכיה (צל) של אדם, אבל אם לא ראו שהיה לו צל, א"כ חוששים שמא זה היה שד, שהרי השדים מתעתעים בבני האדם כדי להכשילן, ר' אחא בר' חנינא בשם ר' חנינא אומר הדא דתימר שצריך לחשוש שמא המכריז היה שד, זה דוקא בשדה, ואז צריך לראות את צילו של האדם, אבל בעיר שהשדים לא נמצאים, א"כ אפילו לא ראו בוכיא של אדם, משיאין את אשתו, שואלת הגמ' והא תנינן מי שהיה מושלך בבור, ואמר כל מי ששומע את קולי שיכתוב גט לאשתו (היינו לאשתו), הרי אלו יכתבו ויתנו, ואמר ר' יונתן שכותבים את הגט, דוקא והוא שראו בוכיא של אדם, והרי מסתמא מדובר בבור שבעיר, וא"כ מוכח שגם בעיר חוששים לשדים? מתרצת הגמ' אמר ר' אבון שהמזיקין מצויין בבורות כדרך שהן

מסכת פרק טז [ה"ו - דף פד] יבמות

רואין אותו ושומעין את קולו, שכן עשו לבן סטרא בלוד, שהכמינו לו שני תלמידי חכמים והביאוהו לבית דין וסקלוהו, וכה תאמר אכן? שנייא היא דמר אני, ואמר אף הכא אני? שלא יברח וילך לו, וילך ויסית את אחרים עמו.

הלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו: תמן תנינן, המביא גט ואבד ממנו, אם מצאו על אתר כשר, ואם לאו פסול, איזהו על אתר? ר' יוחנן אמר כל שלא עבר שם ברייה, ר' יעקב בר אידי רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי, כל שלא עברו שם שלשה בני אדם, עבר גוי מהו? נישמעינה מן הדא, אבא בר בר חנה אייתי גיטא ואבד מיניה, אשכחיה חד סרקאי, אתא עובדא קומי רבנן ואכשרון, הדא אמרה עבר גוי כשר, נימר סימן הוי ליה ביה, ולא כן תני אין סימן לגיטין?

ומבאר הגמ' איזהו על אתר, ר' יוחנן אמר כל שלא עבר שם ברייה, אבל אם אחד עבר שם, א"כ חוששים שהגט שנמצא נפל מאותו אחד, ור' יעקב בר אידי ורבי שמעון בר אבא אמרו בשם רבי יהושע בן לוי, כל שלא עברו שם שלשה בני אדם, ורק אז צריך לחשוש שמא הגט נפל מהם, שואלת הגמ' ומה הדין אם עבר שם גוי מהו, האם צריך לחשוש שמא הגט נפל ממנו? אומרת הגמ' נישמעינה מן הדא, שהיה מעשה בר' אבא בר בר חנה שאייתי גיטא ואבד מיניה, ואשכחיה חד סרקאי סוחר ישמעאלי, ואתא עובדא ובאה השאלה קומי רבנן האם הגט כשר, ואכשרון, א"כ הדא אמרה שאם עבר גוי כשר, כיון שגויים לא מגרשים בגיטין, לכך לא צריך לחשוש שהגט נפל מהגוי, חוזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה מהמעשה הזה, כיון שנימר שיתכן שסימן הוי ליה לר' אבא בר בר חנה ביה בגט, ולכך הכשירו את הגט, חוזרת הגמ' ואומרת שלא יתכן לומר כך, שהרי וכי לא כן תני, שאין סימן לגיטין ולא יכולים להחזיר

נר על גביו – כדי שהעדים יהיו רואין אותו ושומעין את קולו והוא לא יראה אותם, שכן עשו לבן סטרא יש"ו הנוצרי (ונקרא כך, על שם שאמו זינתה, זה נוטריקון "בן סטת דא" – בן הסוטה) בלוד, שהכמינו לו שני תלמידי חכמים שיעידו עליו שהוא הסית את ישראל לע"ז, והביאוהו לבית דין וסקלוהו, וא"כ מוכח מכאן שהעדים צריכים לראות את המסית, ולא מספיק שיכירוהו ע"י קולו, וכה תאמר אכן שמתירים את האשה על פי זיהוי קולו? מתרצת הגמ' שנייא היא שכאן זה שונה, כיון דאמר אני הוא פלוני, שואלת הגמ' א"כ ואמר אף הכא אני שנגרם למסית לומר את שמו? מתרצת הגמ' שחוששים שמא הוא יבין שמעמידים לו מארב, ולכך לא מבקשים ממנו שיאמר את שמו, כדי שלא יברח וילך לו, וילך ויסית את האחרים לעבוד עמו ע"ז.

הלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו: אומרת הגמ' תמן במסכת גיטין תנינן, המביא גט ואבד ממנו (מהשליח), אם מצאו על אתר (מיד) כשר, ואם לאו פסול,

בההוא דו אמר תרתי תלת שורין, ברם הכא ה"א שבו היה נקוד. ר' עזרא בעי קומי ר' מנא הכא למה הוא פסול? אני אומר אחד היה שם והיה שמו כשמו, הגע עצמך שבדקו כל אותו מקום ולא מצאו שם אחד כשמו, אלא משום חומר היה בעריות, והא תנינן הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו, הלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו? אמר ליה ר' מנא כן אמר ר' שמי ר' אחא בשם ר' בון בר חייא האיש הזה שני גיטין היו בידו אחד כשר ואחד פסול, אבד את הכשר, והשליך את הפסול, בשעה שמצא אני אומר את הפסול מצא.

הלכה ז

מתני' אמר ר' עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעיבור השנה, מצאני נחמיה איש

לראש ההר ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו, הלכו לצלמון ולא הכירוהו והשיאו את אשתו, וא"כ מוכח שמשיאין את האשה על פי שם האיש, ולא חוששים שמא יש עוד אחד כשמו? אלא אמר ליה ר' מנא לר' עזרא, שבאמת לא חוששים לשני בני אדם שיהיו באותו השם, אלא כן אמר ר' שמי בשם ר' אחא בשם ר' בון בר חייא שהטעם שהגט שנמצא שהוא פסול, כיון שאנחנו חוששים שמא האיש הזה שני גיטין היו בידו – אחד כשר ואחד פסול, והשליך אבד את הגט הכשר, והשליך את הגט הפסול, ובשעה שמצא אני חושש ואומר שמא את הגט הפסול הוא מצא.

הלכה ז

מתני' אמר ר' עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעיבור (לעבר את) השנה (כיון שהרומאים לא נתנו לב"ד לשבת בא"י לעבר את השנה, לכך היו צריכים לעבר את השנה בחו"ל), ומצאני נחמיה איש

גט שנאבד על פי סימנים, חוזרת הגמ' ואומרת שזה לא ק', כיון שדוקא בההוא בסימן שאינו מובהק לא מחזירים את הגט, כגון דו אמר שהגט היה כתוב בתרתי תלת שורין בשתיים או בשלש שורות, ברם הכא אבל כאן היה סימן מובהק, שהרי ה"א שבו היה נקוד היה בו חור, שואלת הגמ' ר' עזרא בעי קומי ר' מנא היות ומכשירים את הגט על פי סימנים מובהקים, א"כ הכא היינו כל גט שנאבד למה הוא פסול, והרי כתוב בגט את שם האיש והאשה, שזה סימן מובהק? מתרצת הגמ' שזה לא סימן מובהק, כיון שאני אומר שמא עוד אחד היה שם באותו העיר והיה שמו כשמו, שואלת הגמ' הגע עצמך תתבונן בדברייך שבדקו את כל אותו המקום ולא מצאו שם עוד אחד כשמו, א"כ שיחזירו את הגט על פי שם האיש והאשה? אלא אומרת הגמ' שמשום חומר היה בעריות, לכך חוששים שמא יש עוד מקום כשם אותו המקום, ושם יש אדם כשם המגרש, חזר ר' עזרא ושאל את ר' מנא והא תנינן במשנתנו הלכו

מסכת פרק טז [ה"ז - דף פד] יבמות

בית דלי אמר לי שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד – אלא יהודה בן אבא, ונומיתי לו בן הדברים, אמר לי אמור להם משמי אתם יודעים שהמדינה הזאת משובשת בגייסות, מקובל אני מרבן גמליאל הזקן שמשיאין האשה על פי עד אחד, וכשבאתי והרציתי הדברים לפני רבן גמליאל שמח לדבריי ואמר מצינו חבר ליהודה בן אבא, מתוך דברים נזכר רבן גמליאל שנהרגו הרוגים בתל ארזא והשיא רבן גמליאל הזקן את נשותיהן על פי עד אחד, והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד, ומפי אשה, ומפי שפחה.

גמ' והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד וכו': מצאו כתוב בשטר מת פלוני נהרג פלוני? ר' ירמיה אמר משיאין את אשתו, ר' בון בר כהנא אמר אין משיאין את אשתו, מתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לדין, מתניתא מסייעא לר' ירמיה, על 'פי' שנים עדים – לא על פי כתבן ולא ע"פ מתורגמן ולא עד מפי עד, ועכשיו משיאין עד מפי עד, ודכוותה על פי כתבן ועל פי מתורגמן משיאין.

בית דלי ואמר לי, שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד – אלא ר' יהודה בן אבא, ונומיתי (ואמרתי) לו בן הדברים, אמר לי אמור להם משמי אתם יודעים שהמדינה הזאת משובשת בגייסות, ולכך אני לא יכול לבוא לפני בית הדין להעיד, אבל אני אומר לך שמקובל אני מרבן גמליאל הזקן שמשיאין את האשה על פי עד אחד, וכשבאתי והרציתי (ואמרתי) את הדברים לפני רבן גמליאל דיבנה (הוא היה נכדו של ר"ג הזקן), שמח לדבריי, ואמר שמצינו חבר לר' יהודה בן אבא, ומתוך הדברים האלו נזכר רבן גמליאל דיבנה, שכשנהרגו הרוגים בתל ארזא והשיא רבן גמליאל הזקן את נשותיהן על פי עד אחד, ומאז הוחזקו להיות משיאין את האשה אפי' על פי עדות של עד מפי עד, ואפי' מפי אשה ואפי' מפי שפחה, הגם שהן פסולות להעיד באופן רגיל.

גמ' והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד וכו': שואלת הגמ' ומה הדין אם מצאו כתוב בשטר שמת פלוני או שנהרג פלוני, האם מקבלים את העדות הזאת, כשם שמקבלים עדות מפי עד אחד (הגם שבאופן רגיל עדות מהכתב אינו עדות)? ר' ירמיה אמר שמשיאין את אשתו, וגם בזה מקילים, אבל ר' בון בר כהנא אמר שאין משיאין את אשתו, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לדין (לר' ירמיה), ומתניתא מסייעא לדין (לר' בון בר כהנא), מתניתא מסייעא לר' ירמיה, שהיות וכתוב על 'פי' שנים עדים מכאן שמקבלים את העדות דווקא מפייהם, ולא על פי כתבן, ולא ע"פ מתורגמן, ולא עד מפי עד, אבל ועכשיו שמשיאין את האשה על פי עדות של עד מפי עד, א"כ ודכוותה על אותו משקל, גם על פי כתבן או על פי מתורגמן משיאין את האשה,

מסכת פרק טז [ה"ח - דף פד] יבמות

ט

ומתניתא מסייעא לר' בון בר כהנא, יפה כח העדים מכח השטר, וכח השטר מכח העדים, שהעדים שאמרו מת פלוני נהרג פלוני משיאין את אשתו, מצאו כתוב בשטר מת פלוני נהרג פלוני אין משיאין את אשתו, יפה כח השטר מכח העדים, שהמלוה את חבירו בעדים גובה מנכסין בני חורין, בשטר גובה מנכסין משועבדין.

הלכה ח

מתני' ר' לעזר ור' יהושע אומרים אין משיאין את האשה על פי עד אחד, ר' עקיבא אומר לא על פי אשה, ולא על פי קרובים.

גמ' תנינן הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד, מפי אשה, ואשה מפי אשה, ומפי עבד ומפי שפחה, ומפי קרובים, ואת אמר הכין? מתניתין כמשנה הראשונה.

הלכה ט

מתני' אמרו לו מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים, וחלה אחד מהם

להיות משיאין עד מפי עד, ומפי אשה, ואפי' על פי עדות של אשה מפי אשה, וכן משיאין את האשה מפי עדות של עבד ומפי שפחה, ומפי קרובים, ואת אמר כאן הכין שלא משיאין על פי עד אחד או על אשה וקרובים? מתרצת הגמ' שהמתניתין שנויה כמשנה הראשונה, ומה שר"ע אמר שלא משיאין על פי אשה וקרובים, זה היה לאחר שהוא שמע את העדות מפי נחמיה איש בית דלי, אלא שבתחילה ר"ע קיבל את זה רק לעניין עד אחד, ולא לעניין עדות אשה וקרובים, ואח"כ ר"ע חזר ואמר שכשם שעד אחד מועיל בעדות אשה, כך עדות אשה וקרובים מועילים לעדות אשה.

הלכה ט

מתני' אמרו לו לר"ע, איך אתה אומר שמשיאין את האשה רק בעדות של עד אחד ולא בעדות של אשה וקרובים, והרי מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר

רומתניתא מסייעא לר' בון בר כהנא, ששנינו בברייתא, שיפה כח העדים מכח השטר, וכח השטר מכח העדים, שהעדים שאמרו מת פלוני או נהרג פלוני, משיאין את אשתו, אבל אם מצאו כתוב בשטר שמת פלוני או נהרג פלוני, אין משיאין את אשתו, ויפה כח השטר מכח העדים, שהמלוה את חבירו בעדים, המלוה גובה את החוב רק מנכסין בני חורין, דהיינו שהנכסים בחזקת הלוה, אבל אם ההלוואה היתה בשטר, המלוה גובה את החוב גם מנכסין משועבדין, היינו מנכסים שהלוה מכר.

הלכה ח

מתני' ר' לעזר ור' יהושע אומרים שאין משיאין את האשה על פי עד אחד, ור' עקיבא אומר שלא משיאין את האשה על פי אשה, ולא על פי קרובים. **גמ'** שואלת הגמ' והא תנינן הוחזקו

מסכת פרק טז [ה"ט - דף פה] יבמות

בדרך והניחוחו בפונדק, ובחזירתו אמרו לפונדקית איז חבירינו? נומת להם מת וקברתיו, והשיאו את אשתו, אמרו לו לא תהא כהנת כפונדקית, אמר להם כשתהא הפונדקית נאמנת, הפונדקית הוציאה להן מקלו ומנעלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו.

גמ' ר' אחא בשם ר' חנינא עשו אותה כחיה שהיא נאמנת על אתר, אמר ר' שמואל בר סוסרטא עשו אותה כגוי מסיח לתומו. חד אריסטון בעא קומי ר' מנא לית הדא פליג על ר' שמעון בן לקיש, דר' שמעון בן לקיש אמר כל ששואלין אותו והוא משיב? לית בן כההיא דאמר ר' שמואל בר סוסרטא, אית בן כההוא דמר ר' חנינא עשו אותה כחיה שהיא נאמנת על אתר.

הדרן עלך פרק האשה בתרא וסליקא לה מסכת יבמות

ברייך רחמנא דסייען מריש ועד כען.

שמואל בר סוסרטא שהטעם שהאמינו לפונדקאית, כיון שעשו אותה כגוי המסיח לפי תומו. שואלת הגמ' חד אריסטון טבח אחד בעא קומי שאל את ר' מנא וכי לית הדא המעשה הזה שהאמינו לפונדקאית פליג על ר' שמעון בן לקיש, דר' שמעון בן לקיש אמר כל ששואלין אותו היכן פלוני והוא משיב זה נקרא שהוא מתכוין להעיד, והרי כאן שאלו את הפונדקאית היכן חברינו נמצא, והאמינו לה משום מסיח לפי תומו? אמר ליה ר' מנא שלשיטת רשב"ל לית כאן אין הטעם כההיא דאמר ר' שמואל בר סוסרטא שהאמינו לה משום מסיח לפי תומו, אלא אית כאן אלא הטעם שהאמינו לה, זה כההוא דאמר ר' חנינא שעשו אותה כחיה שהיא נאמנת על אתר.

הדרן עלך בלי נדר פרק האשה בתרא וסליקא לה מסכת יבמות

ברייך רחמנא דסייען מריש ועד כען

התמרים (יריחו), וחלה אחד מהם בדרך והניחוחו בפונדק, ובחזירתו אמרו לפונדקית איז חבירינו? נומת להם (אמרה) שהיא מת וקברתיו, והשיאו את אשתו, וא"כ אמרו לו לר"ע וכי לא תהא כהנת (אשה כשרה) כפונדקית הנוכרית? אמר להם כשתהא הפונדקית נאמנת אז תשאלו אותי, ורק כאן הפונדקית היתה נאמנת, כיון שהיא הוציאה להן מקלו ומנעלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו. **גמ'** ר' אחא בשם ר' חנינא מבאר מדוע הפונדקאית היתה נאמנת, כיון שעשו אותה כחיה (מילדת) שהיא נאמנת לומר (בלידת תאומים) מיהו הבכור על אתר מיד לאחר הלידה, וכן כאן האמינו לפונדקאית כשהיא אמרה את עדותה מיד כשבאו לראות את חבירם, אבל אם הפונדקאית היתה באה להעיד היא לא היתה נאמנת, וכן אשה רגילה לא נאמנת להעיד בב"ד, אבל אמר ר'

מסכת

יבמות

תיא

הדרן עלך מסכת יבמות,
והדרך עלן, דעתן עלך מסכת
יבמות, ודעתך עלן,
לא נתנשי מינד מסכת
יבמות, ולא תתנשי מינן,
לא בעלמא הדין, ולא
בעלמא דאתי:

הדרן עלך נחזור עליך בלי נדר מסכת
יבמות, והדרך עלן ויפה לנו מסכת יבמות,
דעתן עלך דעתינו עליך מסכת יבמות,
ועבשיו מבקשים ממסכת יבמות ודעתך עלן,
שתחשוב עלינו לטובה, לא נתנשי מינך, לא
נעזוב אותך מסכת יבמות, ומבקשים ממסכת
יבמות ולא תתנשי מינן, לא תעזבי אותנו,
לא בעלמא הדין לא בעולם הזה, ולא
בעלמא דאתי ולא בעולם הבא:

יאמר כן שלשה פעמים, ואחר כך אומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אומנתינו, בעולם הזה, ותהא עמנו
לעולם הבא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כולנו אנחנו,
וצאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה.

מאִיבִי תַּחֲפֻּמִּי מִצֻּרְךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִיד בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא
אֲשַׁכַּח פְּקוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיֵּיתִנִּי: בְּרוּךְ אַתָּה אֱדֹנִי, לְמַדְנִי חֻקֶּיךָ:

אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך, אדני אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא
שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו משכימים, והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה,
והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם
עמלים ואינן מקבלים שכר, אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים
לבאר שחת, שנאמר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדָם לְבָאֵר שַׁחַת, אֲנָשֵׁי דָמִים וּמְרָמָה, לֹא יִחָצוּ יְמֵיהֶם,
וְאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יהי רצון מלפניך, אדני אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת יבמות, כן תעזורני להתחיל
מסכתות וספרים אחרים ולסיימם, ללמוד, וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי
תלמוד תורתך באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי, ולזרעי, שלא
תמוש התורה, מפני, ומפי זרעי, וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי, בְּהִתְחַלְכֶּךָ תִּנָּחַה אִתָּךְ,
בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עָלֶיךָ, וְהַקִּיצוֹת הִיא תִּשְׁתַּחֲוֶה: כִּי בִי יָרְבוּ יְמֵיךָ, וְיוֹסִיפוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים: אֲרֹךְ
יָמִים בְּיָמֶינָה, בְּשִׁמְאוּלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד: אֲדֹנִי עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן, אֲדֹנִי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא
 בְּעֶלְמָא דְּהוּא עֵתִיד לְחַדְתָּא,
 וְלֹאֲחִיָּא מִתִּיָּא, וְלֹאֲסָקָא לְחִיָּי
 עֶלְמָא, וְלִמְבִּנֵי קְרִיתָא דִּירוּשָׁלַם,
 וְלִשְׂכָלֵל הֵיכְלִיָּה בְּגוּה, וְלִמְעַקֵּר
 פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא,
 וְלֹאֲתַבָּא פּוֹלְחָנָא דְּשִׁמְיָא
 לְאַתְרָהּ, וַיִּמְלִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, בְּמַלְכוּתִיָּה וַיְקַרְה, [וַיִּצְמַח
 פְּרָקְנָה וַיִּקְרַב מְשִׁיחָה]. בְּחֵיכּוֹן
 וּבְיוֹמִיכּוֹן, וּבְחֵי דְכָל בֵּית
 יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב.
 וְאָמְרוּ אָמֵן:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא
 עֵתִיד לְחַדְתָּא, בְּעוֹלָם שְׁהִקְבִּיָּה עֵתִיד לְחַדְשׁ,
 וְלֹאֲחִיָּא מִתִּיָּא, וְלֹאֲחִיָּוִת אֶת הַמֵּתִים,
 וְלֹאֲסָקָא לְחֵי עֶלְמָא, וְלֹאֲעוֹלֹת אֶת הַמֵּתִים
 מִקְבָּרָם לְחֵי עוֹלָמִים, וְלִמְבִּנֵי קְרִיתָא
 דִּירוּשָׁלַם, וְלִבְנוֹת אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַם,
 וְלִשְׂכָלֵל הֵיכְלִיָּה בְּגוּה, וְלִיסֵד אֶת הֵיכְלוֹ
 בְּתוֹךְ הָעִיר, וְלִמְעַקֵּר פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה
 מֵאַרְעָא, וְלַעֲקוֹר אֶת עֲבוֹדַת הָאֱלִילִים מֵאַרְצוֹ
 מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹאֲתַבָּא פּוֹלְחָנָא דְּשִׁמְיָא
 לְאַתְרָהּ, וְלַחְזוֹר אֶת עֲבוֹדַת הַשָּׁמַיִם לְמִקְוָמוֹ
 (בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ). וַיִּמְלִיךְ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 וְהִקְבִּיָּה יִמְלוֹךְ, בְּמַלְכוּתִיָּה וַיְקַרְה, בְּמַלְכוּתוֹ
 וּכְבוֹדוֹ, (וַיִּצְמַח פְּרָקְנָה וְהִקְבִּיָּה יִצְמִיחַ אֶת
 הַהֲצֵלָה – שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְרַב מְשִׁיחָה.
 וַיָּבִיֵא אֶת מְשִׁיחוֹ). וְכָל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים יִהְיוּ
 בְּחֵיכּוֹן וּבְיוֹמִיכּוֹן, וּבְחֵי דְכָל בֵּית
 יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב. וְזֶה יִהְיֶה
 בְּמַהֲרָה וּבְזֶמֶן קָרוֹב. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֹה רַבָּא מְבָרַךְ, לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עֶלְמֵיָא

יִתְפָּרֵךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֹה דְּקֻדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. לְעָלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא, תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא, דְּאִמְרִין
 בְּעֶלְמָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאן
 דְּעָסְקִין בְּאוֹרֵיתָא, דִּי בְּאַתְרָא [בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל: קְדִישָׁא] הָדִין, וְדִי בְּכָל אֲתֵר
 וְאַתֵּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוּן, שְׁלָמָא רַבָּא, חָנָא וְחֶסֶדָא וְרַחֲמִין, וְחֵינִין אֲרִיכִין, וּמְזוּנָא רוּיָחָא,
 וּפְרָקְנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמֵיָא וְאַרְעָא. וְאָמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא, וְחֵיִים טוֹבִים, עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן:
 עוֹשֶׂה שְׁלֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלֹם, עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאָמְרוּ אָמֵן: